

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H.I.F.C. MATTHIESEN
EN SOGNEPRÆST

NOGLE TRÆK AF PRÆSTEN
A. BUSCHS LIV OG VIRKE

O. LOHSE

Brücher

EN SOGNEPRÆST

NOGLE TRÆK AF
PRÆSTEN A. BUSCH' LIV OG VIRKE

VED

H. I. F. C. MATTHIESEN

O. LOHSE · KØBENHAVN MCMXXXI

FOR NORGE: LUTHERSTIFTELSENS BOKHANDEL · OSLO

Der er nogle, der bestandig
gaar, som de gik Kongebud,
og er Vidnesbyrd iblandt os
om saa kongelig en Gud.
Deres Smil er som et Solskin,
som et Solskin og en Fred.
Vejen, som vi selv skal følge,
bliver skønnere derved.

Mads Nielsen.

I N D H O L D

»SOM LERET I POTTEMAGERENS HAAND«

BARNDOM OG UNGDOM (1854—1879).

VENØ (1880—1882).

HORNE (1882—1888).

FELDBALLE-NØDAGER (1888—1893).

BØVLING-FLYNDER (1893—1901).

ODENSE (1902—1908).

SION (1911—1914).

VALLENSBÆK (1914—1927).

EN BRODER OM EN BRODER

INDHOLDSFORTEGNELSE

»SOM LERET I POTTEMAGERENS HAAND«.

	Side		Side
BARNDOM OG UNGDOM.		Besøg i Hjemmene	102
Professorens to Smaadrenge	13	Bejse Jens	105
Professoren og hans Hustru	15	Johan Portgaard	107
Hjemmet i Pedersborg	22	Aabne Døre	110
Studentertiden	28	Præst og Lærer	113
		Konfirmander	116
VENØ.		Slotved-Møderne	119
De unge Præstefolk	39	Busch og Magdalenehjemmet	125
To Fiskere	52	Politik og Oplysning	129
Jens Nørreskov	54	To Præster	131
Niels Christian Holm	57		
Andrea fra Nørreskov	61	FELDBALLE—NØDAGER.	
En Skolemester	63	De nye Sogne	137
Ane Katrine Post	65	Den første Tid	140
»Den væneste Ø«	66	Mette Sy pige	144
		»Skarp som en Kniv«	148
HORNE—ASDAL.		»Hele Bundter af Solstraaler —«	156
Den nye Præst	71	Nabogaardene	164
Den første Søndag	74	Med Bænkevogn	168
»Herrens Tjener, de helliges Ven«	77	Trine Præst	174
Et Hyrdebrev	79	Ryomgaards-Møderne	175
Busch og »Søjlerne«	84	Thomas Drejer	178
Kirke og Missionshus	90	De to Missionshuse	180
»Hattene og Huerne«	94	En Handelsmand	182
Den første	95	Efterdønninger	186
»Du er Manden!«	97		

	Side		Side
Dres og Inger Marie	189	Med »Norge«	289
Gaardmanden paa Bænkevogns-		Bag Fængselets Mure	292
tur	191	Klippen i Havet	293
Præsten og den Hellig-Aand . . .	196		
		ODENSE.	
BØVLING—FLYNDER.		Vor Frue Kirke	299
Et vanskeligt Embede	201	Vor Frue Præstegaard	305
Et vestjysk Præstehjem	205	Tre Uger paa Færøerne	309
Sogn og Kirke	217	Et Tohundredaars Jubilæum . . .	318
Glade Jul!	226	I Arbejde og til Fest	321
En Jordefærd	231	Opbrud fra Odense	328
»Som Dug af Morgenrødens			
Moderskød«	234	SION.	
Om Forladelse!	239	Kirke og Menighed	333
Til Offer-Gudstjeneste	240		
En Aften i Bethesda	244	VALLENSBÆK.	
En Bispevisitats	246	Fra By til Land	347
Kom Hviledagen i Hu!	250	Da Krigen kom	351
Mer Hellighed —	256	Mellem Grave	353
Vær frimodig og vær stærk! . . .	261	En Maanedstid i England . . .	359
		Et Hundredaars Jubilæum . . .	365
REJSEN TIL AMERIKA.		Seks Uger i Østerrig	370
Med »Thingvalla«	265	I Festens Tegn	377
Fra Sted til Sted	271	Ved Hustruens Død	388

EN BRODER OM EN BRODER.

»SOM LERET I POTTEMAGERENS HAAND«.

Hellerup, 1/6 28.

Kære Ven!

Du har ønsket at vide noget om „min aandelige Udvikling“. Ja, „hvordan Guds Naade underfuld kom til mig Stakked ned — — derom jeg intet ved“.

Men det ved jeg: af Guds Naade er jeg det, jeg er. Guds Naade er jo ikke blot Jesu Christi Naade med Syndsforladelsens Dække over al Syndeskyld og Naade til betimelig Hjælp ved den opstandne levende Frelzers Kraft, men den er jo „mange Slags“.

Saa kom den til mig ved Fader og Moder som Guds Midler og Redskaber, saa kom den ved Paavirkning fra saamange og saameget i mit Barndoms- og mit Ungdomsliv, saa kom den ved Sorg og saa ved Glæde, ved Arbejde og i det, der havde været Maalet for Arbejdet; saa stod jeg som den unge Præst og Skolelærer paa Venø.

Her begyndte Gud Helligaand blandt andet at lære mig at se paa Mennesker, som Guds Ord kaster Lys over Mennesket, og først og fremmest at se paa mig selv i Guds Ords Lys, og her begyndte jeg ved Gud Helligaands Hjælp at lære Guds Naade i Jesus Christus at kende, men først ved min Forflyttelse til Horne-Asdal mødte Livet i Herrens Hellige mig saadan, saa jeg fik Naade til at gribe det evige Liv.

Jeg mindes mit første Møde med den prægtige Ven, Niels Peter Bæk, som jeg mødte paa Landevejen, da jeg første Gang var i Horne for at se paa Præstegaarden og høre lidt om Forholdene, jeg husker hans Hilsen og det Indtryk, hans Udtalel-

ser gjorde paa mig; jeg husker saa tydeligt det Indtryk, jeg fik fra helt modsat Side, ved Udtalelser fra de Mennesker, jeg traf i den tomme Præstegaard. Hvor var deres Hilsen og Tale dog forskellig fra Niels Peter Bæks, hvor venlige og tjenstvillige de end ellers mødte mig. Jeg mindes min Samtale med den gode Mand, Lærer Pedersen i Horne.

Ved Mødet med de to Slags Mennesker her, hvor Skellet mellem Guds Folk og Verdens Folk var saa stærkt, mærkede jeg den store Forskel, og da tog jeg Beslutningen, at mit Liv og min Tjeneste skulde være i Samfund med Gud Herren og hans Folk.

„Herre, omvend mig, saa bliver jeg omvendt“, det blev nu Bønnen, og min alvorlige Stræben blev nu Livet i Gud i Samfund med hans Folk.

Hvorledes det saa gik til i min Sjæls aandelige Udvikling, inden den kom til Hvile i Jesu Christi Naade, ja det blev tunge Tider med Selvarbejde, med Haab, naar noget lykkedes, og Mishaab, saa ofte, saa ofte.

I de Tider oplevede jeg ofte, hvad Profeten siger: „Du er blevet mig en svigefuld Bæk“. Snart stod Guds Naade for mig som Bækken for Vandringsmanden, naar han ser den langt borte og fryder sig ved Tanken om at drikke af dens Vande og renses ved dens Kraft, men ak! jeg fandt ikke hen til Bækkens lædskende, rensende Vand. Endnu var jeg „ikke skikket til det evige Liv“ (Ap. Gern. 13, 48).

Dog nu var jeg som Leret i Pottemagerens Haand (Jer. 18, 4): Og naar det Kar, som han gjorde, mislykkedes (ak! det skete saa ofte), som det kan gaa med Leret i Pottemagerens Haand, saa begyndte han igen (ja, Gud være evig lovet!) og gjorde et andet Kar deraf, saaledes som det var ret for Pottemagerens Øjne at gøre det. „Som Leret i Pottemagerens Haand,“ saaledes blev det, og saaledes er det, og saaledes er for mig Overskriften over „min aandelige Udvikling“.

I de første Tider af mit Ophold i Horne hjalp Guds Aand mig „til at komme til Jesus og tro paa ham“. Det var Livet, jeg mødte blandt Herrens Hellige, Ordet fra Bibelbogen, jeg troede som Sandhed, Ordet fra Guds Børns Tale og Vidnesbyrd, som i Horne saa velsignet pegede paa „Korsets Naade, Blodets Naade, vor Daabs Naade,“ der var Guds Aands Midler til at føre mig til Bækken, der er fuld af Vand, og da jeg lærte at „drikke af Bækken, saa løftede jeg mit Hoved højt“ (Ps. 110, 7), thi ogsaa jeg kunde nu tro og bekende: „nu er vi Guds Børn.“ Er det saa end ikke aabenbaret, hvad vi skal vorde, saa vide vi, at naar han aabenbares, da skal vi vorde ham lige, thi vi skal se ham, som han er (1. Joh. 3, 2).

„Hvorfor Gud blev mig Synder huld, derom jeg intet ved“. Men Overskriften over „min aandelige Udvikling“ er da fremdeles:

„Som Leret i Pottemagerens Haand“.

A. Busch.

PROFESSORENS TO SMAADRENGE.

Det var to livlige Smaafyre, der voksede op i „Professoren“s Hjem ude paa Frederiksberg.

I Retning af Livlighed vandt dog Axel Prisen. Ogsaa i Retning af Myndighed. Den et Par Aar ældre Eduard maatte lystre sin yngre Broders Kommando, hvadenten han vilde eller ej, og de tre Søstre maatte staa paa Pinde for begge Brødrene mere end de egentlig tidt selv havde Lyst til.

Faderen og den 27 Aar yngre Moder holdt Raadslagning om at faa tøjret Axel, og Resultet blev, at han i en Alder af fire Aar blev sat til at indvies i Abc'ens Begyndelsesgrunde i en lille Privatskole.

Men det gik kun saa som saa. De lærde Studier øvede ikke synderlig Tiltrækning overfor Axel, ligesaa lidt dengang som senere.

Adskillig mere Tiltrækning øvede „Lilleput“.

„Lilleput“ var nu hans Kærlighed. Han var ganske vist ikke det fineste Papir, heller ikke altid det mest vellugtende — han havde nemlig sat sig det som Næringsvej at gaa rundt og rode i de forskellige Gaardes Skarnbøtter, var, kort sagt, det som i Nu-

Axel, Eduard og Fanny.

tidens København benævnes „Naturforsker“, og mange mærkelige og interessante Ting kunde jo opdages dér.

Axel og Lilleput blev uadskillelige. Snart havde de placeret sig paa Kludesækken, snart var de kravlede op paa Plankeværket — Axel med sit Forklæde og sin gamle Filthat med Fjeren — det kunde jo undertiden ske, at deres Omfavnelser endte med, at de dumpede ned, men naar de saa havde brølet af, var det hurtigt lige godt igen.

Naar der inde hos Professorens spurgtes, og derom spurgte man tidt: „Jamen, hvor er dog Axel henne?“ saa var Søstrene aldrig i Forlegenhed for Svaret, de rynkede paa Næsen og svarede: „Hvor han er henne? Han er naturligvis hos Lilleput.“

Men saa en skønne Dag fandt man Axel siddende med Lilleput inde paa Beværtningen henne paa Hjørnet — Kammeraten var kommen i Spendérbukserne og sad og traktede sin Ven med Smørrebød med Øl til; fra den Dag af — Ak og Ve — var der kommen en streng Professor imellem, der forhindrede alt videre Samkvem mellem Castor og Pollux.

Nu kunde Eduard triumfere. Han fik Lov til at beholde sin Busenfreund, Bryggerkusken henne i Dannebrogsgade, „Pukkel-Peter“, som man kaldte ham, hvis Bærmevogne øvede en uimodstaaelig Tiltrækning paa ham, naar Skoletiden var endt, ikke just altid til Fryd for den sirlige Moder derhjemme.

„Fine Fornemmelser“ kunde man ikke beskyldte „Professoren“s to Drengene for at have, og det Karaktertræk blev ved at følge dem senere hen gennem hele deres Liv.

Men Eduard var nu adskillig lettere at holde Øje med end Axel. Denne sidste var altid paa Spilopper. Og særlig havde han en underlig Tilbøjelighed til at falde ned.

Een Gang var det nu Eduard, der kom til under en lille Skærmydsel oppe i Vinduskarmen i Stuen at give sin yngre Broder et venskabeligt Puf, saa denne dumpede ud af Vinduet. Men til alt Held gik der en Tjenestepige forbi i det samme, hun fik Drengen ned i Hovedet paa sig, det gik ganske vist udover hende, men Axel slap fri for videre Malheur, og Tjenestepigen slap ogsaa derfra med et hinkende Ben.

Det kunde endda gaa, naar det var fra Stuen, at Faldet foregik. Men en anden Gang var det helt oppe fra anden Sal. Den ældste Søster sad nede i Haven, da hun til sin Forfærdelse ser Axel staa oppe i Køkkenvinduet. „Fanny, her er jeg,“ raaber han nok saa fornøjet. „Vil du se, du kommer ind, Axel,“ skriger Søsteren. Men Axel kommer i Stedet for ud og ned — med en Urtepotte i Favnen. Men hvordan det nu gik eller ikke gik —

Urtepoten gik i Stykker, men Axel forblev hel, i hvert Fald nogenlunde; men i de følgende Dage havde man Ro for ham og vidste, hvor man havde ham.

PROFESSOREN OG HANS HUSTRU.

„Af Stilling er han Embedsmand,
og kan du lære, hvad han kan,
Professor, Statsraad kan du vorde
og komme i de lærdes Horde“,

skriver Axel siden om sin Fader, „Professoren“, i en Skoledreng-Vise. Han skriver videre: „Gid jeg dog kunde blive som han,“ men tilføjer som et Hjertesuk i en Fodnote: „Hvilket næppe eller rettere aldrig sker.“

Og det skete heller aldrig. Axel kom aldrig og aspirerede forøvrigt heller aldrig til at komme ind i „de lærdes Horde“.

Hans Fader, Professoren, var Dr. theol., fhv. russisk Statsraad og Professor i Kirkehistorie ved Universitetet i Dorpat, *Andreas Caspar Friederich Busch*.

Friederich Busch var født paa Øen Sild 1798, hvor hans Fader, der var gift med en Stemann, var „Landfoged“, Øens øverste Embedsmand.

Her paa Vesterhavsoen med de morsomme Fuglekøjer havde han sit Barndomshjem. Senere blev hans Fader ansat ved „Appellationsgericht“ i Glückstadt.

Friederich Busch blev Student fra Kiel og studerede siden videre ved Kiels og forskellige andre Universiteter, bl. a. det dengang saa berømte Jena, hvor han blev Dr. theol.

I hans Kieler-Tid var den bekendte Claus Harms Præst ved Nikolajkirken. I Aaret 1817 udsendte denne Luthers 95 Theses tilligemed 95 nye Theses af sig selv, hvori han med Næb og Klør gik løs paa Rationalismens „Fornuftreligion“. Der rejste sig en voldsom Storm for og imod disses Theses, og Friederich Busch kunde, ligesaa lidt som de andre Kieler-Studentere, forholde sig neutral i denne Strid, han stillede sig afgjort paa Claus Harms' Side, denne „Dæmon fra Helvede“, som hans Modstandere kaldte ham.

I Aaret 1823, i en Alder af kun 25 Aar, fik han den ærefulde Kaldelse som Professor i Kirkehistorie ved Universitetet i Dorpat i Lifland.

Lifland var 1721 kommen ind under Rusland, men Befolk-

ningen var overvejende tysk. Det theologiske Fakultet ved dette tysk-russiske Universitet var strengt luthersk, og Friederich Busch kom i Dorpat til at virke sammen med saa kendte Navne som Keil, Th. Harnack o. s. v. Kirkehistorikeren Kurtz blev hans Discipel og senere hans Efterfølger som kirkehistorisk Professor.

Det var i de Tider, at Rationalismen lagde sin klamme Haand henover det meste af den tyske Theologi. I Dorpat havde den gamle Lutherdom endnu holdt Skansen.

Professor Friederich Busch og Hustru.

Dog gærede det ogsaa der, og den nye, unge Professor, der var kendt som en afgjort Lutheraner, et Sidestykke til den saa berygtede Theses-Mand ovre i Kiel, blev modtaget med Fy-Raab af Studenterne og fik iøvrigt en temmelig varm Modtagelse af disse, der bl. a. viste sig i, at han fik sine Ruder slaaet ind.

Men han lod sig ikke gaa paa, og Studenterne fik snart Respekt for den unge Professor, de mærkede, der var Ild i ham og gav ham Navnet „der brennende Dornbusch“ — et Navn, der forøvrigt godt kunde overføres paa en anden end ham. „Tornebusken brændte i Ilden, dog blev Tornebusken ikke fortæret.“

I hans efterladte Stambøger findes blandt de mange Navne Vidnesbyrd paa Vidnesbyrd om Vennernes lutherske Glød.

Etsteds finder man f. Eks. en koloreret Tegning af en Vægt: i den ene Vægtskaal ser man Luther med Bibelen, i den anden

Paven, en Kardinal og selveste den onde Aand. Luther viser sig at være mere vægtig end de tre andre tilsammen.

Nedenunder staar der:

*„Das wahre Gottes Wort und Luthers reine Lehr'
wiegt mehr als Cardinal, Pabst, Satan und sein Heer.“*

Et Vidnesbyrd om Professorens lutherske Stade og Interesse for Guds Riges Udbredelse hjemme og ude findes i de af ham udgivne „Dorpatische Evangelische Blätter für des Herzens und Erfahrungs-Christenthum und die christliche Litteratur,“ der bærer Mottoet: „Ich glaube, darum rede ich!“ Ps. 116, 10; 2 Cor. 4, 13.

Friderich Busch kom til at føle sig veltilpas i Dorpat. Det russiske Regimente under Nikolaj den istes ellers saa jernhaarde Styrelse kom ikke til at tynde særlig over Universitetet, og „der ordentliche Professor der Theologie an der kaiserliche Universität Dorpat“ vedblev lige til det sidste at nære en stor Beundring for den russiske Kejser.

Professor Busch var gift to Gange.

Med sin første Hustru, en Datter af en Professor Schmaltz i Berlin, havde han 11 Børn, hvoraf en Datter blev gift med Carblom, som senere blev Biskop (Superintendent) over de lutherske Menigheder i Sydrusland med Bolig i Moskwa.

En Søn af ham kom siden til Danmark, bosatte sig i København og giftede sig med en svensk Dame, med hvilken han fik 3 Sønner, hvoraf den ene blev Oberst i Siam, den anden Trafikkontrollør ved de danske Statsbaner, den tredie Præst.

Hans anden Hustru, Mathilde Juliane Leuckfeld, var født i Holsten, men kom som ganske lille over til Østersøprovinserne, hvor Faderen blev Forpagter paa et stort Gods.

Professoren ægtede hende 1848, samme Aar, som hans Datter af første Ægteskab blev gift med Biskop Carblom. Der var over 27 Aars Forskel i Alder mellem Professoren og hans anden Hustru, hun var kun 23 Aar, da hun indgik Ægteskab med ham.

I 1849 maatte Professoren, faldende for Aldersgrænsen, drage bort fra sit kære Dorpat.

Han var ikke i Tvivl om, at han nu maatte tilbage til Danmark. Han var stærkt dansksindet — det slesvig-holstenske Opør var ham en Smerte, som det var Claus Harms — desuden havde hans gamle Moder, der var bleven blind, bosat sig i København, og endelig havde han af Frederik den Syvende halvt om halvt faaet Udsigt til en Ansættelse ved Københavns Universitet, et Professorat i Tysk.

Tre af Børnene af første Ægteskab, en Datter og to Smaadrenge, fulgte med til København, og en lille eet Aars Pige, Fanny, af andet Ægteskab, der var født i Dorpat.

Hvor glad saa end Professoren var ved at vende tilbage til det Land, der dog var hans Fædreland, og komme over i Nærheden af sin gamle Moder — denne afgik for øvrigt ved Døden i Koleraaaret 1853 — saa blev dog Flytningen til Danmark fra Begyndelsen af en ikke lille Skuffelse for ham, og hans Hustru med.

Professoratet i Tysk blev nægtet ham med den Motivering, at han var for gammel. Pensionen fra Dorpat var ikke ret stor, og Levevilkårene for de to Ægtefolk blev meget tarvelige. Hertil kom, at Professoren ikke var nogen særlig god Økonom.

Han holdt af at rejse en Del, foretog bl. a. en yderst besværlig Rejse til Dorpat over Sverige og Finland, og han havde en stor Kærlighed til Bøger, det faldt ham ikke saa helt let at skulle gaa forbi en Antikvars Vindue; det store Bibliotek, han engang havde samlet sig i Dorpat, men som han havde maattet skille sig af med ved sin Bortrejse derfra, var det ham en ikke lille Smerte at tænke tilbage paa.

Han var rask og rørig, og det faldt ham svært ikke at have noget bestemt at tage sig for, en stor Del af Tiden gik da med Læsning, bl. a. interesserede han sig meget for Missionslitteratur, og paa Athenæums Læsesal var han en flittig Gæst.

De to Ægtefolk fik i alt 5 Børn. Det ene, Fanny, var, som sagt, født i Dorpat, de øvrige, Eduard, Bertha, Axel og Emma fødtes i København.

Der blev til Stadighed talt Tysk i Hjemmet, skønt Professoren var afgjort dansksindet, og Moderen mere og mere blev det, skønt hun var tyskfødt.

De gik gerne til Kirke i den nuværende Christians-Kirke paa Christianshavn, der var overladt de tysktalende, ligesom de ogsaa søgte til Alters der, efter Datidsns Skik de to Gange om Aaret, deres Børn blev da ogsaa døbt der.

Men Frederik den 7des Død kom til at danne et afgørende Vendepunkt for Hjemmet med Hensyn til Dansk og Tysk.

Det var en regnfuld, taaget Novemberdags-Aften i Frederiksberg Have. Moderen gik med sin lille 10 Aars Eduard igennem Haven.

Moderen var saa underlig stille den Aften, syntes Drengen, som om hun var ramt af en stor Sorg. Og det var, som alle de, de mødte i Haven, allesammen var ramt af den samme Sorg. Det skæbnesvangre Budskab var kommen fra Glücksburg om

Kongens Død. Drengen kunde aldrig siden glemme, hvad Moderen da sagde til ham: „Nu taler vi ikke mere Tysk derhjemme.“

Og fra den Dag af blev Hussproget derhjemme Dansk. Det havde ogsaa undertiden været vanskeligt nok for Børnene i Skolen — de søgte nu Schneekloths Skole paa Værnedamsvejen — særlig havde Fanny, den ældste, maattet døje en Del, fordi der blev talt Tysk i hendes Hjem, hendes Kammerater havde ligefrem spyttet paa hende derfor.

Een Ting prentede sig tidlig ind i Børnenes Sind, ligefra deres første Barndom. Det var den Nøjsomhed med Hensyn til eget Behov, og den Hjælpsomhed overfor andre, der herskede i Hjemmet.

Det er noget af dette, der kommer frem i Drengen Axels lille „Efteraarssang“:

„Fattigmand i sin kolde Stue
siddet, og ingen Kakkellovns-lue
varme kan hans forfrosne Krop.
Vintren kom, og Varmen holdt op,
Kulden tilligemed Stormen kom,
man fandt Fattigmands Brændehus tomt.

I Skoven vandrer den Dreng omkring
og søger efter en vissin Pind,
hvormed hans Mor kan Stuen opvarme,
men ak! i Skoven er koldt for den arme,
bag Træet han søger en Smule Ly —.“

Men Børnene opdagede snart, hvad der var Kilden til det nøjsomme, taknemmelige Sind og aabne, hjælpsomme Hjerte, der fandtes hos Fader og Moder — at det var den Gudsfrygt, Apostelen taler om som en stor Vinding.

Moderen lærte Børnene tidlig at knæle ned og bede deres Fadervor, og det skete mere end een Gang, at disse fik et Indblik i, at deres Forældre havde en skjult Ven, til hvem de tyede hen med alle deres Sorger og Bekymringer; uden at Forældrene selv vidste det, var Børnene tidt Vidne til, at Fader og Moder laa paa Knæ inde i Stuen, naar de mente, at de var fri for at blive overraskede.

Til Tider kunde Moder se saa bedrøvet og forgrædt ud — Børnene kunde ikke forstaa, hvad der dog kunde være i Vejen, Bekymringerne for det daglige Brød kendte de jo intet til — men saa kunde Moder pludselig forsvinde ind til sig selv, og naar hun kom frem igen, var hun bleven ligesom en hel anden, saa smilende og glad, som om alt var Solskin og Lys.

Og naar Fader tog sin gamle „Biblia“ frem og holdt den daglige Andagt med Moderen og Børnene, da kunde selv Axel blive stille. Og hvor ofte sad Børnene ikke og studerede denne gamle Bibel med dens mange sære Kobberstik og dens store Titelbogstaver:

„In Verlegung Wittenberg Balthesar Christoph Wushens. Druckers and Buchhändlers in Frankfurt am Main. Im Jahr Christi MDCLXV.“

De læste, at den var tilegnet „Desz Durchlaughtigsten Hochgeborner und Groszmächtigsten Fürsten and Herrn Johans Georgen desz Andern Hertzog zu Sachsen.“

Senere blev den gamle „Biblia“ kun brugt af Faderen alene til at læse i og af Børnene til at se Billeder i, men intet Under, at den bevares i Familien som en Helligdom. Der er mange af den Bibels Blade vædet med Taarer, og mangt et Smil har den bragt frem i troende Hjerter.

Et Sted i den gamle Bibel har faaet en særlig stærk Understregning. Det er Eph. 5, 20. Det var Professorens Valgsprog og det blev siden hans yngste Søns.

Det er da ogsaa det Ord, der staar paa Mindestenen over Professoren og hans Hustru ude paa Fasankirkegaarden.

Den 31. Oktober var Professoren en særlig Højtidsdag. Den Dag var det jo, at hans store Lærer, Dr. Martinus Luther, havde opslaaet sine 95 Theses paa den Wittenberger Kirkeport.

Men i Aaret 1854 blev den Dag Professoren en ganske særlig Festdag. Den Dag fødte hans Hustru ham sin anden Søn.

Det var ham, der senere ude i Christians-Kirken (Frederiks-Kirken) blev døbt under Navnet *Herman Axel Emil Otto Busch*. Han kom altid mellem Forældre og Søkende til at gaa under Navnet Axel.

I Kirkebogen læser man følgende:

„Herman Axel Emil Otto Busch, Søn af kejserlig russisk Statsraad og Prof. emerit., Andreas Caspar Friedrich Busch fra Dorpat og Hustru Juliane Mathilde, f. Leukfeld, er født den 31te Okt. 1854 og døbt den 25de Marts i Kirken — hvilket herved attesteres i Overensstemmelse med Frederiks Kirkes Daabsprotokol.“

Det var intet Under, at Professoren fik sit Reformations-Barn særlig kært. Han oplevede ganske vist ikke at se sin Drøm opfyldt, at sidde under Axels Prædikestol, ligesaa lidt som hans Hustru oplevede det, men han naaede dog at se ham komme

glædesstraalende hjem, svingende sin Studenterhue, og at se ham nærme sig sin Embedseksamen med stærke Skridt.

Hvor vilde det have glædet ham, om han havde kunnet se ind i Fremtiden og se sin Søn blive fyldt med det samme Missionssind, han selv var fyldt med, blive en Jesu Kristi Stridsmand for det Evangelium, Luther fik gravet frem igen, det hvis Stridsmand han selv havde været — „der brennende Dornbusch“.

Men foreløbig kunde man nu ikke stille Axels Horoskop med nogen videre Sikkerhed.

Dagene og Aarene gik imidlertid deres Gang. Forældrene flyttede fra Sted til Sted i Hovedstaden — først boede de paa Nørrebro, hvor Axel blev født, senere forskellige Steder paa Vesterbro og Frederiksberg — men alt imens gjorde de, hvad de kunde, for at lede Børnene frem ad de rette Veje og drage deres Hjerter opad.

Det var vel nok særlig Moderen, der fik sin Betydning for dem, hun var yngre og forstod sig bedre paa at tage Børnene, hvor de stod. Havde end Faderen deres Ærbødighed, saa havde Moderen mere deres Fortrolighed.

At Optragelsen ikke gik af uden en eller anden „huslig Scene“, kan man læse sig til af en Beskrivelse, Drengen Axel giver af en saadan, som han slutter med følgende faderlige Moral til den opvoksende Slægt:

„Du lille, lad din Moder raade,
det ganske sikkert vil dig baade.
Faar du din Villie, du bruger den skidt,
saadan har det gaaet og vil gaae tidt.“

Der ligger aabenbart noget af en — dyrekøbt — Erfaring bag denne Moralprædiken, men det har sikkert der, som altid, været adskilligt lettere at prædike end at praktisere.

— — —

Nu var man imidlertid naaet saa vidt, at de to Drengene kunde komme ind paa Sorø Akademi.

Forældrene besluttede derfor at flytte til Landsbyen Pedersborg udenfor Sorø.

De kunde jo komme til at bo billigere ude paa Landet end inde i Hovedstaden, og Drengene kunde saa opholde sig hjemme, indtil de kunde blive faste Elever paa Akademiet — hvilket forøvrigt skete temmelig snart efter — og naar de blev det, kunde Forældrene jo da se dem mindst en Gang om Ugen.

HJEMMET I PEDERSBORG.

„Far og Mor! Der kommer de!“ var Søstrenes stadige Raab paa et vist Tidspunkt om Lørdagen.

Og der kom de to benende nedad Bakken, Axel for det meste først — nedad mod den lange, rødkalkede, lave Bindingsværksbygning nede ved Foden af Bakken.

Tidt og ofte havde de en eller anden Kammerat med sig hjem, og da var der endnu større Fest.

De kom næsten altid med godt Budskab — gode Karakterer havde de, Fripladser og Stipendier fik de, morsomme og fornøjelige var de, og de havde altid, til Søstrenes store Morskab, en eller anden ny Lærer-Historie med sig hjem.

Der var nu ham, Engelsk-Læreren. Forleden Dag var de allesammen krøben ud ad Vinduet og holdt sig skjult nede langs Væggen, da Læreren kom ind. Denne saa sig forbavset om, nej, der var ikke een af Eleverne. Saa gik han ned til Rektoren for at klage. Rektoren begav sig op til Klassen. Men imidlertid var alle Drengene kommen ind igen ad Vinduet og sad med de uskyldigste Miner paa deres Pladser. „Jamen, de sidder der jo,“ udbrød Rektoren forbavset. Læreren var ligesaa forbavset som Rektoren, og Drengene sad og saa ligesaa forbavsede paa de to.

Og saa var der Skelettet, der stod inde i Skabet oppe i Naturhistorie-Værelset, som de kunde faa til at nikke med Hovedet, naar de trampede rigtig haardt i Gulvet, idet de gik forbi. Det var saa ustyrlig morsomt at se den døde Mand give dette Nik og ikke mindre morsomt at høre Natur-Læreren, hvergang det skete, sige med sin dybe Basstemme: „I skal lade den døde Mand der være i Fred!“

Og Græsk-Læreren var nu grinagtig. Da de havde en af Tyrtaios' Sange for, greb han pludselig Ildragen og gik løs paa Kakkelovnen, og saa satte han Melodi til Sangen. „Saadan sang de gamle Grækere, naar de skulde slaas.“

De havde jo, som alle Skoledrengene, deres egne Navne til Læ-

rerne. Den gamle, hvidhaarede Rektor, kaldte de „Tjørnen“. Ham holdt de meget af og til hans Ære havde de digtet:

„Her er en gammel Hvidtjørn alt i sin fulde Pragt,
men Tornene er veget for hvide Blomsters Magt.“

De var fulde af Historier. „Een til,“ pumpede Søstrene, og saa maatte de frem med een til.

„Du er da ikke med til at drille Lærerne, Axel?“ spurgte den gamle Professor alvorlig. Han havde adskillig Grund til at ane det. Det var Axels Specialitet at drille. „Drillepinden“ kaldte Søstrene ham gerne, saa vidste man altid, hvem det var.

(„Han er en Drillepind endnu den Dag i Dag,“ bemærker den 77-aarige Fanny).

Drilleriet gik ikke mindst ud over Eduard. Denne var ganske vist den ældste, men Axel havde ganske Overtaget over ham. Snart var det Eduards sirlige Person, det gik ud over, Axel kunde ikke fordrage „Sippenippethed“, som han kaldte det, og tog det ikke saa nøje med Sirligheden; snart havde Eduard søgt et Tilflugtssted for Broderens Haandgribeligheder oppe i det store Pæretræ nede i Haven, og nu stod denne nedenunder og rystede Træet, syngende: „Se saa, nu ryster vi Pærer ned, Hopla Hop!“ men Pæren turde ikke komme ned, før Broderen langt om længe havde forføjet sig bort.

I Reglen fulgtes de to Brødre pænt ad hjem Lørdag Eftermiddag, men det kunde jo hænde, at der kom en Kurre paa Traaden imellem dem, saa de foretrak at gaa hver for sig. Saa trak Hjemturen gerne lidt længere ud, end den plejede.

Men der var et bestemt Sted paa Vejen, hvor ingen af Drengene holdt meget af at gaa alene. Man fortalte, at der engang paa det Sted var bleven hængt en Forbryder. Jo mere de nærmede sig Stedet, desto langsommere gik det, og det endte tilsidst med, at den forreste gjorde Holdt og ventede paa den anden. Derefter gik de videre med bankende Hjerter, tæt opad hinanden, der var ingen af dem, der mælede et Ord.

Naar de saa var kommen lykkelig og vel forbi det farefulde Sted, satte de Farten op, og inden ret længe saa de Lyset glimte frem, som Moderen gerne plejede at sætte i Vinduet, naar det trak lidt længe ud med deres Komme.

Saa Benene paa Nakken det bedste, de havde lært, nu var Surmuleriet som blæst bort, al Kiv og Kævl var glemt, de saa jo begge to Lyset straale sig imøde fra deres kære Hjem.

Det var et af de Minder, Axel i senere Aar tidt drog frem i sin Prædiken.

Og saa det med Kartofflerne. „Nej, aldrig i Verden,“ sagde han mangan Gang siden, „er der noget, der han smagt mig, som de brunede Kartoffler, vi fik Lørdag Aften i Pedersborg.“

Aftenerne hjemme i Dagligstuen i Pedersborg, naar de alle sad bænket sammen, nogle i den store Familiesofa, andre nede paa Gulvet foran Kakkellovnen, hvor glædede Børnene sig dog til dem.

Og hvor glædede de to Drenge sig til Lørdagenes Aftener og Feriernes Begyndelse.

Vi lader den 75-aarige Eduard fortælle.

„Frem for Tanken kommer Hjemmet derude i Pedersborg ved Sorø, tilhøjre nedenfor den store Bakke, mens Øjet tilvenstre mødte den smukke Kirke oppe paa Kirkebakken, hvor en af de skønneste Kirkegaarder i Danmark ligger som en yppig Rosenhave i Terasseform op imod Kirken.

Hvor ofte har ikke Drengen ilet ud ad Landevejen for at se Toppen af Bakken, hvor bankede Hjertet af Glæde, naar Øjet saa Lyset dernede tilhøjre, der sad jo den kære, fromme Moder og den barneglade, gamle Fader, og begge var de rede til at aabne Favnen for Drengen.

Den pensionerede Universitetslærer, der havde viet Herren sine bedste Kræfter i det fremmede Land, levede nu ude i den lille Landsby, kendt og æret af alle som „den gamle Professor“.

Nutiden var i smaa Kaar, og Forældrene levede et Liv i selvopofrende Selvfornægtelse for at naa Maalet for deres Børns Uddannelse. Men i det dannede, aandeligt rige Hjem behøvedes der ikke ydre Rigdom for at lægge Glans over Kærlighedens Hjemliv og over Hjemmets Festdage og Festaftener.“

„Den gamle Professor“ var Venner med alle Børnene i Pedersborg, tog de ikke Huen af for ham, saa var han den første til at tage Hatten af for dem. Sin Tid delte han mest mellem at sidde og læse inde i sin Stue omgivet af sine Bøger og at gaa og pusle ude i sin Have.

Hans egne Børn havde stor Respekt for deres Fader, men de kunde dog ogsaa tillade sig at more sig lidt med og over ham. Da Fanny var bleven gift og hendes Mand havde fundet paa at kalde sin Svigerfader for „Fritsemand“, var Axel ikke sen til at tage Navnet op i en Vise til Faderens Pris.

„I Pedersborg der bor en Mand,
og aldrig bedre findes kan
paa vores gode, grønne Jord,
hør nu om ham blot et Par Ord.

Han munter var i munter Kreds,
ja, han med Alting var tilfreds.
Var han da gammel? Om han var!
Til sexten Unger var han Fa'r.

Tre Snese Aar og lidt endnu
nan bar, var altid glad i Hu.
Og trykked Sorg, han sagde blot:
Tro I kun mig, det bliver godt,
vent I blot lidt, og I skal se,
I kommer alle til at le —.“

I særlig Glans stod Juleferien og dens Juleaften.

Det var gerne Axel, der var Festens Digter.

Ved Julen 1871 giver Forventningen sig Luft i følgende Jubelraab:

„I Aften skal vi :, helt ha' fri :,
og ikke mere :, hænge i, :,
i sexten Dage til :, Søren slaa :,
og ganske fri for :, Lænker gaa. :,

Paa Julebordet laa der Sedler til hver enkelt med forskellige Vers.

Faderen, der altid plejede at gaa truttende i Spidsen for Familien ind til Juletræet, fik følgende Vers:

„Turut, turut du blæser hvert Aar.
Turut, kom herhen og se, hvad du faar.“

Til Moderen, der havde haft sit at gøre for at berede Fest for Mand og Børn med saa smaa Midler som mulig, laa der følgende:

„Rundt du har trasket den Dag saa lang,
trask nu ogsaa herhen engang.“

Julen gaar sin glade Gang for Axel, som for de andre. Men ak, Dagene løber saa hurtig. Og jo nærmere Tiden kommer, da man helt skal slippe ud af Skolen, desto sværere bliver det efter Ferierne at vende tilbage til den gamle Trummerum.

Nu er der kun et Par Aar tilbage, men alligevel —!
Efter Julen 1871 lyder følgende Hjertesuk:

„— Men svært det er alligevel
at hænge i som en Trællesjæl,
medens jeg ved, at alle de andre
siddet og sludrer med hverandre
i Persborg i den gamle Rønne—.“

Men saa ender det med følgende mere forhaabningsfulde Linier:

„— Gaa du kun dristig mod Bøgernes Masse,
ind de dog skal i din Hjernekasse.
Lad dem krable, lad dem krible,
saa smaat de i Hovedet ind skal pible.
Om et Aars Tid eller to kan du gerne
bort fra Skolebænken dig fjerne.
Sving du saa Huen og raab da højt:
Student jeg blev, men det var drøjt.“

Ved Nytaarstid 1872 kommer der aabenbart nogle alvorlige Nytaars-Tanker frem i Axel. Han lader sine Nytaarsønsker ende med denne Bøn:

„Tak for det gamle og lad det ny
Glæde os bringe i vor By,
giv os Velsignelse og Lykke —.“

Men vi lader atter Eduard paa sine gamle Dage fortælle lidt om Pedersborg-Hjemmets Jul.

„Julen skulde være særlig festlig og rig for Børnene — jeg undres nu over, hvor Moder fik det altsammen fra, og hvor meget hun kunde faa ud af lidt. Kom der saa af og til en Julekasse fra Slægten i Rusland, kendte hendes Glæde ingen Grænser.

Hun havde nok at gøre i Dagene forud for at lægge alt tilrette i Tankerne og skabe høj Fest med forholdsvis smaa Midler. Juleaftens Dagen var sejt at faa Ende paa.

Henad Aften talte vi Børn Minutterne og kiggede gennem Nøglehullet ind i det forjættede Land.

Naar saa Festmaaltidet var nydt under Spænding og livlig Tankeflugt, og vi efter Hjemmets Skik havde kysset Forældrene paa Haanden og havde hørt deres: „Gud velsigne Maden,“ saa blev Lysene tændte.

Ind kom Fader for at gaa i Spidsen for os ind i Dagligstuen, ind i det fulde Lys fra Juletræet, medens han fornøjet blæste en Festhymne „con bocca chiusa“, og medens Moder sad ved det gamle Familieinstrument, en „Marshaller“ med en meget spinkel Tone, som hendes musikalske Gemyt imidlertid kunde faa Rigdomme af Musik ud af.

Efter en gammel Familietradition sang vi en tysk Sang, der begyndte med Ordene: „Iler, Børn, til Krybben hen!“ — saa læste Fader Juleevangeliet, og vi gik rundt om Træet, syngende: „Her komme, Jesus, dine smaa.“

Saa var Tiden kommen til at opsøge den Plads paa Julebordet, hvor man fandt sit eget Navn.

Aftenen gik med Sang og Samtale og Munterhed, og naar Midnat var nær, lød — som paa alle Hjemmets Festaftener — den gode Salme, hvorefter Fader sluttede med Taksigelse og Fadervor.

Dagens Spænding voldte, at Barnet snart faldt i Søvn og drømte om Gang „paa Stjernetæpper lyseblaa“, om Jesusbarnet og Englenes Sang, og Fader og Moder og Gaver — lykkelige Barndomstid!

Jeg synes, at ingen har kunnet gøre Juleaften saa festlig som min gamle Moder og Fader.

Og disse Minder har haft deres Betydning langt ud over Oplevelsens lykkelige Øjeblikke.

De har været et Baand, der igennem tørre Tider i mange Aar har vedligeholdt den usynlige, umærkelige Forbindelse med det aandelige Rige, hvis Herlighed var Barndomshjemmets Rigdom, og har aftvunget mig Ærefrygt for Gud og det Folk, der vilde tjene ham her paa Jord, førend jeg selv vendte om til den Gud, „hvis jeg er, og hvem jeg tjener.“

Dette Baand er bl. a. tvundet af tre Minde-Traade: den ærværdige Faders Husandagter hver Aften i Hjemmet med Læsning af Ordet og fælles Bøn og Bekendelse, Mindet om en kær Moder, hvem Barnet ofte saa paa Knæ i Bøn, og endelig Barnerminderne fra Juleaften — derfor siger jeg: giv Agt paa Barndommens gode Minder, tag dem ofte frem — de, der due noget, kan faa Evighedsbetydning.“

Disse Minder fra Hjemmet fik ogsaa deres store Betydning for Axel.

Fra sin Konfirmationsforberedelse i Sorø — han blev konfirmeret April 1871 — har han kun bevaret eet eneste Minde. Det behøver dog ikke just at have været Pastor Glahns Skyld, at hans Elev ikke fik mere Udbytte af Præstens Undervisning.

„Hvem er Gud Fader for?“ spurgte Præsten en Dag. „For hele Skabningen,“ lød Svaret. „For hele Skabningen, tror du *det*?“ „Ja, han har da skabt os allesammen.“ „Aa, du Dreng,“ sagde Præsten. „Tror du da ogsaa, Gud er Fader for en Skrubbtudse, den har Gud da ogsaa skabt?“

Men hvem Gud saa egentlig var Fader for, fik den unge Konfirmand ikke nærmere Rede paa.

STUDENTERTIDEN.

Saa endelig en Sommerdag i 1873 kunde Axel sætte Studenterhuen paa sit sortkrusede Haar.

Han var en smuk Student, det syntes Fader og Moder, det syntes Søstrene og — det syntes han selv. Selv om han ikke var saa sirlig som Eduard, Axel bar nu alligevel Prisen, en smukkere og gladere Student havde de aldrig set, og som han kunde synge om „Studentens lykkelige dar.“

De Hostrupske Studenter var nu ellers ved at synge paa deres sidste Vers, men der skød dog endnu hist og her een op, der kunde synge med Herløv:

„Ikkun fremad og fremad og aldrig forknytt!
Har til Maalet man naaet, sætter straks man et nyt.
Om da ogsaa man fængsles et enkelt Minut,
om man blir undervejs i en Dejlighed skudt“ —

Axel Busch var en ægte Hostrupsk Student fra „Genboernes“ og „Eventyrets“ glade Dage.

Med store Forventninger gik han i September Maaned op ad Universitetets Trappe for at modtage sit akademiske Borgebrev. Han maatte, ligesom de andre Russer, arbejde sig igennem dets latinske Labyrinter et Par Gange, inden det stod klart for ham i hele sin Betydning, men eet forstod han, at nu havde

„Hermannus Axel Æmilius Otto Busch e schola Sorana“ faaet sort paa hvidt for, at han var rykket ind blandt dem, der kunde hæve Hovedet højt og synge: „Herrer vi ere i Aandernes Rige.“

Det var i de Aar, da alle de nye Problemer begyndte at sættes under Debat indenfor Studenternes Verden, tidt med en lidt komisk Gravalvor. Men Problemer interesserede absolut ikke Professorens Søn fra Pedersborg, Theologien just heller ikke syndelig, i det mindste ikke til at begynde med.

Men Theolog skulde han jo være — vilde den ældste være Mediciner, saa maatte den yngste blive Theolog. Den gamle Professor kunde ikke tænke sig andet, og Axel da for Resten heller ikke.

Saa glade Dage, som den unge Student i Begyndelsen havde drømt om, bragte Studentertiden ham dog ikke. Han maatte undervise rundtom i forskellige Skoler for sine 50 Øre Timen, han gjorde sig det til en Æressag ikke at bede om Tilskud hjemmefra, men selv sørge for sit Underhold. Men drøjt nok kunde det være, efter en hel Dag igennem at have været Pædagog, saa at skulle tage fat paa Theologien om Aftenen og tidt sidde og læse til langt ud paa Natten. Dog siden fortrød han ikke, at han havde maattet bære lidt Aag i sin Ungdom.

Og nogen Tid kunde han da ogsaa stjæle om Sommeren til et Slag Cricket — det var netop i de Aar paa „Henry Vernon“s Initiativ begyndt at blive Soranernes Specialitet — om Vinteren til en Skøjtetur.

I „Akademisk Skytteforening“ fandt den unge Soraner naturligtvis straks ind, selvom det kunde knibe lidt at komme saa tidlig op. Den gamle Professor syntes ikke rigtig om disse Marchture og Terrænøvelser om Søndagen, der lod Kirke være Kirke, men Axel kunde trøste ham med, at han kom saa tidlig hjem, at han kunde naa Eftermiddagsgudstjenesten.

Flot og kvik saa den mørkhaarede unge Student ud, som han kom der i sin Skytteuniform, mangt et Pige hjerte kom i Brand. Og paa hans eget Hjertes Skorsten brændte der en Glød, der var let til at fænge, tidt og ofte blev han „undervejs i en Dejlighed skudt.“ „Genstanden var skiftende, men Følelsen konstant.“

Forældrene blev en Tid endnu boende i Pedersborg, efter at Sønerne var kommen til København. Hver Uge kom der „Wochenberichte“, som Faderen kaldte det, fra Sønerne ud til Hjemmet, naar de ikke selv kunde komme, og den gamle Kagekone, der repræsenterede Postbefordringen fra Sorø, blev om Lørdagen imødeset med stor Længsel. Og det kunde ikke andet end glæde de gamle Forældre, at deres Søner var de samme

aabne, friske, glade Børn, som de altid havde været, der kom frem med baade løst og fast overfor Forældrene og aldrig gjorde en Røverkule af deres Hjerter, selvom de kunde ane, at der vankede nogle formanende Ord derfor.

Til Tider kunde den gamle Fader nok give Sønnerne, særlig da Axel, en lille Visker, naar han syntes, at denne blev lidt vel overlegen. Axel fik een, han ikke saa hurtig glemte, en Dag, han sad i Pedersborg Kirke ved Siden af Faderen. Faderen havde ikke mindste Antydning af Sangstemme, men vilde alligevel gerne brumme med. Børnene generede sig lidt derover, men havde saa megen Respekt for Professoren, at de ikke dristede sig til at komme med Bemærkninger derom. Men den Dag tog nu Axel Mod til sig og sagde, da Faderen begyndte at stemme i, og Folk vendte sig om for at se, hvem det var: „Far, den kan du ikke synge.“ Men det taalte den gamle nu ikke. Axel fik straks en forsvarlig een over Næbet. „Min Dreng, det skal du ikke bryde dig om, i Himlen skal jeg nok komme til at kunne synge, og det meget bedre end du.“ Axel vovede sig ikke mere ind paa det Gebet.

Hvor gerne Sønnerne end vilde have Forældrene til at flytte nærmere, det gamle Hjem i Pedersborg gemte alligevel saa mange Minder — der havde de nu været vant til at se det Bord staa der, den Sofa der, den Kommode der — der havde Billederne gennem saa mange Aar haft deres bestemte Pladser paa Væggen — der hang ogsaa inde i Faders Stue Billederne af de mange Børn, nogle af Billederne var vendte ind imod Væggen, det var de Børn, der var døde, engang imellem saa de Faderen gaa hen og vende disse Billeder om, se et Øjeblik paa dem, for saa atter at vende dem ind imod Væggen. Derinde i sin Stue havde Faderen sine Bøger, med hver Bog paa sin bestemte Plads, det gik ikke den godt, der vovede at flytte om paa dem — derinde i hans Helligdom havde de saa tidt hørt Faderen gaa op og ned ad Gulvet og tale højt med sig selv eller vel snarere med sin Gud.

Tilslidst endte det imidlertid med, at Forældrene flyttede ind til Hovedstaden igen. Axel, der først havde boet sammen med Broderen, senere, da denne fik Regensen, havde indlogeret sig forskellige Steder, kunde nu komme til at bo hjemme.

Da Hjemmet siden blev opløst ved Faderens og Moderens Død, flyttede han ind paa Borchs Kollegium, hvorfra han tog sin Kandidatsamen.

Forældrene var nu imidlertid glade ved atter at komme nærmere til Sønnerne, nu kunde Faderen ogsaa lettere gøre en Rejse

over til Fanny, der var bleven gift med en Landmand ovre i Sverig. I Sommerferien smuttede ogsaa Brødrene derover og agerede med ved Markarbejdet.

Men Axel var nu noget for sig selv, flagrede om fra Blomst til Blomst, sang: „Vejen er aaben og Verden er vor.“ Han bragte Sol og Glæde med sig, hvor han kom frem.

Det største af alle Navne kendte han vel ikke, med al den stærke, bevarende Magt, det kan have for den unge Mand. Men der var et andet Navn, der havde „en himmelsk Lyd“ for ham, et Navn, der var „den spædes Fryd“ og siden blev ved at glæde ham, ogsaa da hans Isse graanede, blev ved at klinge gennem hans Tale, lige til det sidste. Det var den Moders Navn, han skrev om i Studentertiden:

„Moders Navn
mig til Gavn
tidt i Hu er runden.
Mangen Brøde
ved det søde
Navn for mig er svunden.
Naar en Brøde
mig imøde
kom med al sin Magt,
Navn du søde
da til døde
slog den med Foragt.
Moders Navn skal evig være
min Fortrøstning og min Glæde, ja, min Ære —.“

Men saa en Dag mødte Axel *hende*.

Han lagde først rigtig Mærke til hende paa Skøjteløberbanen og fik at vide, at hun hed Fanny Ohsten.

Han havde truffet en Søster til hende, Martha Ohsten, i et Hjem ved Fakse og blev derved introduceret i hendes Hjem i København.

Faderens Navn var Johan Christian Ohtsen, han var død som Toldforvalter i Kappel i Angel, efter hans Død var hans Enke, Francisca Mariane, f. Lind, flyttet til København med Børnene.

Datteren Fanny — hendes fulde Navn var Fanny Andrea Louise Ohsten — var en tre Aar yngre end Axel. Hun var smuk, livlig og munter som han, de økonomiske Kaar i hendes Hjem var omtrent som i hans.

Den 27de Juni 1876 gav de to hinanden deres Ja. „Han stirred — spurgte, og han fik Svar, i hende først sig selv han blev klar.“ Nu var hans „Eventyr paa Fodrejsen“ endt. Og har det nogentid kunnet synges om et Par unge:

„De unge de har sig det dejligste Slot
af Roser og Vinløv omslynget“,

da kunde det synges om disse to.

Axel Busch mindes denne 27de Juni i et Brev, han Juni 1896, 20 Aar efter, fra Chicago sendte til „My dear Fanny“. Deri hedder det bl. a.:

„Om Forladelse, jeg skrev paa Engelsk, men det er ikke saa let at huske det danske Sprog, dog jeg maa vist helst forsøge, det var jo dog paa det Sprog, jeg imorgen for 20 Aar siden fik dit Ja. — Det blev jo en af de store Mærkedage for os to. Du sagde jo den Dag for 20 Aar siden dit Ja til, at vore Veje maatte føjes sammen.

Det er saa underligt at tænke tilbage, men, ikke sandt, vi ser dog Herrens Ord hos Esaias 25, 1 stadfæstet. Til det Kapitel viser Herrnhuterbogen hen idag, og det blev kært for mig at læse: „De Raad, som ere fattede længe tilforn, ere Trofasthed og Sandhed.“

Vistnok gik vi to paa vore egne Veje henimod hverandre for 20 Aar siden, vi fik jo ogsaa vore Kampe for den Sags Skyld, og jeg ved da, at det mange Gange i de første Aar sukkede i mig: hvorledes skal vi faa det, saa alt bliver lyst og godt.

Dog det er jeg vis paa, Herren har haft det som sit Raad med os to: vi skulde være ét, men vi løb foran ham, saa vi rakte hinanden Haanden, før Herrens Time var dertil.

Dog trofast har han handlet med os for at faa sine Raad udførte. Er der saa end kommet mange Skygger paa vor Vej, det ved jeg, at vi i mange Aar har haft vore Veje virkelig føjede sammen i Herren. Det ved jeg, at vor Vej er lys og god trods alle Mangler, og Højtiden vokser med Dagen. Jeg har da i disse Tider saa stort et Haab med Hensyn til en endnu større Lykke i Samlivet, thi jeg tror, at jeg selv ved Herrens Hjælp skal blive dygtiggjort til at være mere for dig og eder alle. Tak, kære Fanny, for al Kærlighed i Dagene som gik, Tak og atter Tak.“ —

Men, selvom de to hin 27de Juni „gik deres egne Veje henimod hinanden,“ droges dog disse to unge Hjerter allerede da opad i Taknemlighed mod Herren for den Lykke, han havde givet dem.

Ved Aarsskiftet 1876—77 skriver Axel Busch nedenstaaende Vers „til min Fanny“:

„Jeg gik alene. Min Tanke drog
saa vide omkring for ret at mindes,
hvad med af det svundne Aar jeg tog,
som værdig til fast i Kranen at bindes.

Men hvem har mig givet en Skat saa kær,
 som altid ønsker at være mig nær?
 Ja, det er ham, fra hvem Kærlighed
 saa ofte er strømmet til mig ned.

— —
 Ja, maatte vi kun i det nye Aar
 ham takke ret for alt, vi faar
 af lette Timer som og af svære.

— —
 Tak, Herre! for alt, hvad du os har givet,
 og, Herre! gaar det end saa i Livet,
 at Takken den ofte er saa svag,
 saa slip os dog ikke, os til dig drag,
 ind i din naadige Frelserfavn,
 Amen, Amen i Jesu Navn.“

Det nye Aar skulde bringe dem begge ikke blot lette Timer, men ogsaa svære.

Fannys Moder afgik ved Døden. Axels Moder blev en Aften i April pludselig syg, som hun sad inde i Stuen, Sønnen bar hende ind i Sengen. Næste Dag kom Moderen paa Diakonissestiftelsen. hvor hun afgik ved Døden, 52 Aar gammel.

Nu blev Hjemmet opløst, Faderen drog over til Datteren i Sverig, hvor den 79-aarige Mand døde i August Maaned, og blev begravet paa Laholm Kirkegaard.

Endelig i September samme Aar blev den Søn af Professoren, der ogsaa havde sin Bopæl i København, reven bort fra sine tre Dreng.

Paa Moderens Grav paa Fasankirkegaarden satte Børnene siden en Gravsten med Professorens og hans Hustrus Navne og Professorens Yndlingsord, Eph. 5, 20: „Siger altid Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Kristi Navn!“

I sin Hilsen dette Aar til sin forlovedes Fødselsdag (den 4de Maj) — imellem hans Moders og Faders Dødsdag — bringer Axel Busch hende en „Tak for hver en Glæde, du gav mig i dit gamle Aar, Tak for hver en Glæde, du giver mig i dit nye“:

„Vort Liv er en Vandring ad Vejen frem.

— —
 Og som der paa Vejen er Bedesteder,
 hvor sig Vandreren hviler og stille glæder,
 mens han betænker, hvor langt han er naaet
 frem paa sin Vej, og hvad han har faaet,
 saaledes findes der og i vort Liv
 Steder, hvor Røster os tilraaber: bliv,
 bliv og betænk, hvor langt du er naaet,
 bliv og betænk alt, hvad du har faaet.

Nu staar du, min Fanny, ved saadant et Sted,
 det svundne Aars Sol er nu gaaet ned.
 Stort har det været, det Aar, der gik bort,
 tidt skinned det lyst, tidt var det saa sort,
 men dog maa vi sige, forstaar vi det blot,
 da se vi, at Gud har gjort alle Ting godt.
 En Ven du fik til at staa ved din Side
 for at dele med dig al din Fryd og din Kvide,
 en Ven, hvis Vilje er god og stærk,
 om end kun Evnen var spinkelt Værk.
 Han vilde saa gerne dig fryde og glæde
 og jage det mørke bort fra dit Sæde,
 men tidt har han følt, hans Magt var saa ringe,
 saa at Sorgen ofte sin Klokke lod klinge.
 Dog er det hans Tro, og tro du som han,
 at *vil* vi, da naar vi til Glædens Land.
 Gid Aaret, der svandt, maa have os sagt,
 at os to har Herren tilsammen bragt,
 for at vi Haand i Haand skulle gaa
 og hjælpe hinanden til Troen paa,
 at selv om det ofte gaar tungt opad Bakke,
 saa *skal* og saa *kan* vi dog Herren takke,
 takke for alt, om han giver og tager —

Nu skulde jo Axel for Alvor til at tage fat paa Eksamenslæsningen, men det var ikke altid saa let at holde Tankerne samlede.

Nej, saa var det morsommere at tage ud med sin forlovede til de Hjem, der lukkede sig op for dem med deres Venner og Veninder, alle de „Nøddebo Præstegaarde“, hvor man just ikke mærkede saa meget til Præsten, men hvor de unge var ved at sætte Huset paa den anden Ende.

I Lystighed stod den smukke Fanny ikke tilbage for sin forlovede, Studenten. Hvor kunde hun være overgiven og glad, lade den ene Vittighed følge efter den anden. Ikke mindst glad var hun, naar hun havde modtaget et Brev fra Axel paa hele 28 Sider, saa kom hun syngende og dansende henad Vejen med Brevet i sin Haand.

Men nu skulde hun jo ogsaa til at tage fat. Hun skulde ud at lære Husholdning, saa maatte de skilles for en Tid.

Det skulde naturligvis være i en Præstegaard, og man fandt da endelig Voldum Præstegaard ved Randers. Men Søsteren udtaler sin store Bekymring for, at det ikke bliver til ret meget med Husholdningen, og det var ikke ganske uden Grund. Fanny taler bestandig om, hvor hun har været henne til Selskab og til Bal.

„Det er saadan noget fint Suppedas deroppe paa Clausholm hos Baron Berner Schildens, som Præstens bestandig kommer sammen med. Men et gammelt Ord siger: „Den, der vil spise

Kirsebær med de store, faar Stenene i Hovedet.“ Hertil hører ogsaa en fin Garderobe, og den kan Fanny sandelig ikke præstere. Jeg maa nok give hende en lille Advarsel. At hun kommer der et Par Gange om Aaret, det kan jo hverken gøre fra eller til, men nu skriver hun til mig, at Datteren og hun har talt om at skulle spille firhændig sammen, men daglig at komme i et saadant Hjem koster mange Penge. — Det er vist ikke rigtig kristelige Mennesker, Fanny er kommen til. Det er et altfor selskabeligt Hus, det har Fanny nu slet ikke godt af, hun trænger baade til aandelig og legemlig Ro. — Nu er hun bleven indbudt til en Himmelbjergtur. Er hun da alligevel ikke et lykkeligt Pige-barn! —“

„Fanny skriver, hun har været til Isfest paa Clausholm. De blev hentede i Kane og løb saa et Par Timer paa Skøjter paa Slotsgraven. Rundtomkring var der rejst Sivhytter, der oplystes af kulørte Lamper, i en af dem kunde man gaa ind og lade sig traktere med Is, der blev serveret paa Isskaaler. Ved den ene Ende af Graven var der rejst et helt Ispalads, der var omgivet af Fakler, ovenover fandtes der Transparent med Familiens Vaaben. Fanny oplever rigtignok en hel Del, det kan være yndigt, naar hun bliver ældre, at tænke paa. De maatte blive der om Natten, Fanny laa i en Seng af det bare Silke, men kunde ikke lukke et Øje hele Natten.“ —

Men den samme Søster Martha begynder i sine Breve at klage over, at Axel „er bleven saa alvorlig, hans Humør er *aldeles* borte, det er da godt, at Fanny er livligere.“

Hun kan slet ikke forklare sig, hvad der er i Vejen med den før saa overstadige Student.

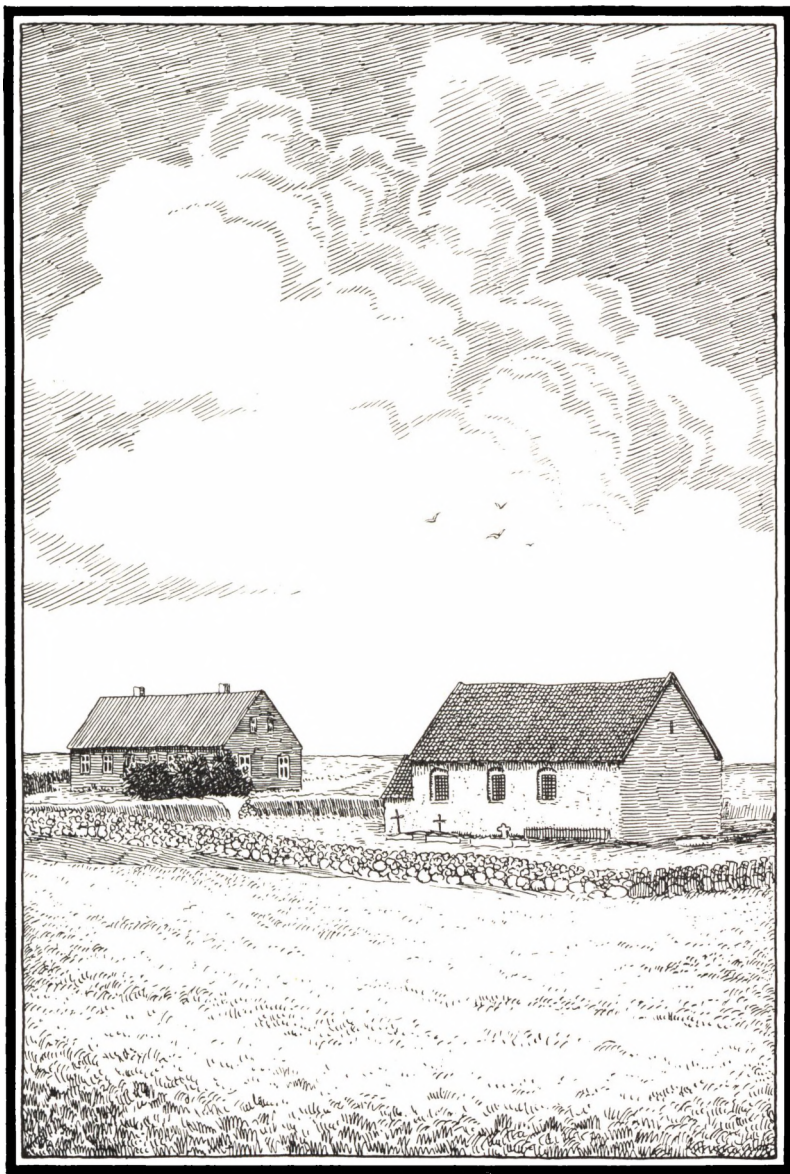
„Vor kære Axel føler sig saa frygtelig forknytt og forsagt. Fanny fik Brev fra ham igaar, og det maa have været uhyre sort og fortvivlet, thi hun var en Tid aldeles ude af sig selv af Sorg. Hvor det smerter mig ubeskrivelig, han, den kære, kære Sjæl, som har gjort saa meget for os alle og været os til en saa stor Trøst og Opmuntring i Sorgens Timer, aldrig har tænkt paa sig selv, men kun paa os andre, hvorledes han kunde være os til Hjælp og Nytte.

Hvad er det mon, der trykker ham? Tabet af sine kære vilde han ikke tage paa den Maade, dertil har han for megen Tro og Tillid til sin himmelske Fader, men jeg har faaet den gruelige Tanke, at det maaske kunde være Næringsсорger, at han ikke har tilstrækkelig at leve af. Bare han dog ikke er syg. Raad ham fra at hænge saa stærkt i Bøgerne — de er jo dog unge endnu,

og hvad Nytte med al den Læsning, hvis hans Helbred bliver nedbrudt. Han skriver bl. a., at han er bleven helt menneskesky.“

Men hvad der nu var i Vejen eller ikke i Vejen — den 23de Juni 1879 tager Axel Busch theologisk Embedseksamen med haud illaud. 1mi gradus.

Nu kunde han — efter vel overstaaet Tjeneste ved Intendanturen — se fremad mod Maalet: et Hjem, hvor han kunde dele Glæder og Sorger med hende, han elskede, en Gerning, hvor han kunde tjene Mennesker, saa godt, som han nu forstod det.

VENØ PRÆSTEBOLIG OG KIRKE I HALVFJERDSENE.

DE UNGE PRÆSTEFOLK.

Det vakte stor Glæde i Familien med dens forskellige Tanter, at Axel, som var deres alles Kælebarn, nu havde faaet sin Eksamen, og ikke mindst var Glæden hos hans unge trolovede i Voldum Præstegaard.

I Sommeren 1879 var den unge Kandidat ovre paa Christiansø for at besøge sin Broder Eduard, der et Par Aars Tid havde slaact sig ned dør som Læge.

Broderen fik ham da overtalt til at holde en Prædiken derovre, saa vilde *han* spille Orgelet, Axel skulde jo alligevel prædike et vist Antal Gange, før han kunde prædike til Dimis.

Men Doktoren fortrød næsten bagefter, at han havde faaet Axel til at sige Ja, han gik i den forfærdeligste Feber for, at Broderen skulde gaa fra det.

En skønne Dag stod imidlertid den unge Kandidat oppe paa Christiansø-Prædikestol, Eduard krøb om bagved Orgelet: bare det dog vilde gaa!

Og det gik. Doktoren fik Mod til at liste frem igen, og han syntes, saavidt han da forstod, at det var en hel god Prædiken, og Æren var reddet overfor Christiansø-Boerne.

Præsten paa Christiansø, J. C. Thomsen, udstedte under 19. Oktober 1879 følgende officielle Attest:

„Hr. candidatus theologiæ A. Busch har under sit midlertidige Ophold her paa Christiansø fra Midten af September Maa-ned 1879 til 19. Oktober 1879 prædiket paa tre Søndage ved Gudstjenesten i den herværende Kirke. Hvilket herved paa Embeds Vegne bevidnes.“

I en mindre officiel Skrivelse hedder det: „Candidatus theologiæ A. Busch har prædiket tre Gange ved Gudstjenesten i den herværende Kirke, og disse første Prøver paa hans Dygtighed og Færdighed i Ordets Forkyndelse har vist sig at være en meget lovende Begyndelse.“

Kandidaten fik da ogsaa overstaaet sin Kateketikum, med

Katekisation over de tre første Bønner i Fadervor, 27. Maj 1880 med Karakteren Laudabilis.

Den samme Karakter fik han til sin Dimisprædiken i Vor Frue Kirke 10. Juni 1880 over Titus 2, 11—14: „Thi Guds saliggørende Naade er aabenbaret for alle Mennesker —.“

Men hvor skulde han nu søge hen? Det var det Spørgsmaal, der debatteredes i adskillige Breve, der veksledes mellem de trolovede. Valget faldt paa Venø, og Kandidaten indsendte sin Ansøgning.

Det saa imidlertid en Tid ud til, at Venø ikke skulde blive Stedet, ikke fordi, at det Embede just var særlig eftertragtet, men Stiftsprovst Claudi i Ribe, der var Landstingsmand, skulde have en Kapellan og forhandlede med Kultusminister Fischer om Ansættelse af en saadan.

Da Claudi hørte, at Kandidat Busch søgte Venø, nævnte han dette for Fischer: mon ikke han i Stedet for kunde faa den unge Kandidat til Ribe?

Da Busch derfor kom op til Kultusministeren, raadede denne ham bestemt til at vælge Kapellanpladsen hos Claudi i Stedet for Sognepræsteembedet paa Venø.

„Tænk dog,“ sagde Fischer til den unge Ansøger, „hvis De kommer til Venø, og jeg engang besøger Dem, vil jeg, Gud hjælpe mig, finde Dem staaende paa Deres Mødding og give Deres Høns Korn. Nej, De skal til Ribe.“

Men da Kandidaten blev ved at holde fast ved, at han helst vilde til Venø, endte Fischer med at sige: „Ja, naar De absolut vil dertil, saa skal De jo dertil.“

„Det var et af de underlige Indgreb i mit Liv,“ sagde A. Busch siden. „Var jeg kommen til Ribe, vilde min Livshistorie sikkert være bleven en hel anden, end den nu blev.“

Venø blev det altsaa, og endelig kunde han meddele sin tro-

Axel Busch.

løvede, at han under 11te August 1880 var bleven udnævnt til „Sognepræst og Skolelærer“ paa Venø oppe i Limfjorden. Der var ganske vist deroppe hverken Guld eller grønne Skove, men der var to, der deroppe skulde have deres første Hjem, og der i det Hjem skulde disse to rigtig erfare, at „det er saa yndigt at følges ad for to, som gerne vil sammen være,“ der vilde de „i Glæden være dobbelt glad —.“

Fanny Busch.

Foreløbig maatte den udnævnte Sognepræst dog tage ene over til Øen. Ordinationen kunde først finde Sted i Oktober, men Øen manglede en Præst, og Kandidaten maatte hurtigst mulig tage over til sit nye Embede og bestride dette, saa godt han kunde, særlig da ogsaa som Lærer, indtil han kunde blive ordineret. Med Bryllup havde det jo endda endnu temmelig lange Udsigter.

Den 2den September drog saa Busch med Sejlbaad fra Struer over til sit nye og første Kald.

Det var med underlige Følelser, den unge Præst saa Baaden krydse over mod det nye, ukendte Land, han nu skulde ind i.

Det var meget lidt, han kendte til det.

Han havde læst i Trap og andetsteds, at Øst for Humlum skulde der ude i Limfjorden ligge en lille Ø, der var en Mil lang fra Nord til Syd, der hed Venø, og at i 1749 havde denne Ø faaet sin egen Præst, der tillige skulde være Skolelærer.

Han havde læst, at det lille Venø Præstekald var opstaaet i Biskop H. A. Brorsons Tid efter den af denne indgivne Forestilling af 23. Juni 1749, der var bifaldet ved kongeligt Rescript af 25. Juli 1749, „at han paa sin Visitats i Hjerm Herred havde erfaret, hvorledes Beboerne paa en liden Ø, Venø, annecteret til Hjerm og Gjemsing Menigheder, højligens vare at beklage, da deres Præst, som boer paa det faste Land, undertiden i hele 6 à 8 Uger, formedelst den sær vanskelige og farlige Overfart, ikke

kan komme der til Landet at forrette sit Embede med Prædiken, Sacramenternes Administration, Syges Betjening og Besøgelse i deres Dødsstund m. v., hvorfor han havde corresponderet med Consistorialraad *T. b. J. Jermin*, Sognepræst til Hjerm og Gjemsing, om at udfinde Middel til at raade Bod herpaa, denne havde tilbudt ved den nærværende Capellanvacance at afstaae Venø Kald, paa egen Bekostning opsætte et beboeligt Huus paa Øen, 10 á 12 Fag, for en Præst, hvilket da siden af ham og Eftermænd vedligeholdes, imod at de nyde samme uden Afgift, samt at han, Jermin, vilde fornøje Degnen hans Livstid for at afstaae Degne- og Skoleholder-Embedet til den ansættende Præst.“

Kirken paa Øen skulde være en af de mindste i Landet, kun $15\frac{3}{4}$ Alen lang og $6\frac{3}{4}$ Alen bred, der skulde ikke engang være 5 Alen til Loftet. I en Aabning i Kirkens vestre Mur over Vaabenhuset skulde der findes en Klokke med latinsk Indskrift, støbt af Klokkestøber Knud Olsen i Aaret 1636. Kirken skulde være opført dels af utilhugne Kampesten, dels af brændte Mursten.

Saa havde han i en gammel Aargang af „Theologisk Tidsskrift“ for 1838 læst en Afhandling af Biskop Daugaard, hvori denne bl. a. omtalte en Kontrovers, Biskop H. A. Brorson i sin Tid havde haft med „Præsten Wind paa den lille Ø Vænø i Liimfjorden,“ da denne vilde søge Forflyttelse, hvilket Biskoppen ikke holdt af, at Præsterne gjorde uden meget tvingende Grunde og kun efter et vist Aaretal, selvom ogsaa Embedet var af de saakaldte „Befordrings- eller Poenitentskald“, til hvilke Vænø maatte regnes.

Den unge Præst havde for Morskabs Skyld taget en Afskrift af Biskoppens Formaningsskrivelse til denne hans Forgænger. Den lød saaledes:

„Det gør mig ondt, at Eders Velærværdighed har forefundet Deres Præstegaard saa slet; dog det blev vel ændret, naar derom blev skrevet til Consistorialraad *J e r m i n*, hvilket jeg og, om det forlanges, gerne vil efterkomme. Men langt fra, jeg enten tør raade Dem til at søge noget inden den rette Tid (da De jo er kaldet til dette ringe Sted med Condition), ikke heller give Dem Tilladelse at rejse til Kjøbenhavn af den Aarsag, at søge Translocation, som er imod Deres Kaldsbrev. At bruge til Motiv Husets slette Tilstand og for den Skyld at ville forlade sin Post af saa faae Aaringer kunde svække Deres Kredit hos Vedkommende, men derimod bestyrke politicos i den Mening, at Geistlige aldrig ere tilfreds, uden de have altid deres gode Commoditet. Hvad Besværlighed lide ofte Handelsmænd til Lands og Vands? Ja, maatte mange Officerer endog af høj Stand, som andensteds cantonerer eller cham-

verer, have deres Kjærestes (∴ Kone) og Børn hos sig, saa gjerne behjælp de sig i et lidet Num. Mit Raad er, at De i Sommer seer at faae Deres Huus i Stand og saa giver sig i Taalmodighed til at oppebie den rette Tid, da Deres Befordring bliver med Guds Hjælp dobbelt ønskelig. Deres Formand vilde og gjerne anteciperet Forflyttelse, men han fortryder ikke, at han fulgte mit Raad, at bie til rette Tid. Naar Frugten faaer sin Modenhed eller sidder sin Tid ud, saa smager den ret. Vilde de folgte Tjenere i Israel altid hastet efter deres Frihed, saa havde de aldrig havt en fornøiet Stund, men gif de med en god Willie deres Tid ud, o hvor glædelig blev da det syvende Aar. Og saaledes bliver med Guds Hjælp ogsaa Hans syvende Aar et Jubelaar. Naar Tiden bliver ham lang, kan han tænke paa de gamle Propheter, som gif i Huler og paa Bjergene; ja hvad mener han vel om disse dyrebare Guds Mænd maatte have det saa godt, og i det Sted sidet med Noe i deres Huler. Eller hvor vilde mangan troe Christi Tjener, hvor Krigen raser, glæde sig ved at maatte sidde i Noe paa Vænø! Lader os kuns med Andagt efterlæse Pauli svare Arbejder, farlige Rejser, trange Logementer 2 Cor. 6, 4. 11. 23. Ja foruden al Ende vor søde Frelfers trange Omstændigheder i hans Fødsel, Flugt, Fristelse i Ørken, Gethsemane, Jerusalem, Golgatha. Han maae, min kjære Hr. Wind! ikke tænke, at jeg ikke har Medlidenshed med ham eller ingen Indsigt i hans Besværlighed; men for de arme Sjæles Frelses Skyld maa jo Een nu have disse Vanfæligheder, og dertil er nu Ingen skyldig uden han. Og efter min Indsigt kan han ikke med god Samvittighed nu søge Forflyttelse, med mindre dertil ere andre vigtigere Aarsager, som ere mig ubekjendte. Jesus siger til den Discipel, som han elsker, da han var paa Pathmus: Jeg er Alpha og Omega (at det maa være hans Hjertes Klippe og det evindeligen). Det ønsker jeg ham med gode Kjæreste (∴ Kone), at denne vor Alpha og Omega desrigeligere vil glæde dem med sin søde Kjærlighed og dermed samt ønskelig Helbred desmere forsøde deres nærværende Vanskelighed, og jeg er stedse —."

Nej, den Slags Klager skulde de nye Præstefolk rigtignok ikke komme til at ulejlige Biskoppen med. Ikke engang om de skulde blive her i 7 Aar! Nej, alene det, at de nu skulde have deres eget Hjem og saa faa nogle Mennesker omkring sig, de kunde være noget for. Ja, hvor skulde de søge at være venlige og kærlige imod dem.

Den unge Præst begyndte lige straks med at være venlig, det faldt ham let, og inden man naaede over til Øen, var han blevet helt gode Venner med Fiskerne, der sejlede med ham. De fortalte ham en hel Del om Øen, om de Præster, de havde haft, der altid havde haft saadan en Lyst til at komme væk

fra dem igen, om at for et hundrede Aar siden havde der kun været ca. 70 Mennesker paa deres Ø, men nu var der omtrent dobbelt saa mange, om deres Fiskeri rundt om i Fjorden o. s. v.

De syntes svært godt om ham, Fiskerne, saa nysgerrig han dog var, og saa interesseret han var i alle Ting, der vedrørte dem, at en studeret Mand dog kunde bryde sig om saadan noget, det var ikke til at forstaa.

Naa, nu var de naaet over, den nye Præst var blevet baaret i Land og begav sig nu med noget af sit Habengut op mod sit fremtidige Hjem, det andet skulde saa komme bagefter.

Ja, „grønne Skove“ havde han ganske vist ikke ventet, men saa øde og bart havde han dog alligevel ikke tænkt sig det, hvad mon Fanny vilde sige til *det*?

Deroppe paa Bakken laa altsaa deres tilkommende Bolig — et Stykke derfra den kullede Kirke — begge Dele som ude paa den vildene Hede.

Ikke et eneste Træ — jo, der var saa sandelig eet — en lille Udgaave af en Bjergfyr ved Udkanten af det, som skulde kaldes Præstegaardshaven — og jo, der var virkelig eet til — noget, der saa ud til engang at skulle blive til en Poppel. Men saa var der heller ikke mer.

Han kom ind i de tomme Stuer, de saa ikke indbydende ud, med deres fugtige Vægge, lasede Tapeter, slidte Gulve. Da Præsten havde gennemvandret det, der skulde være hans og hans tilkommendes fremtidige Hjem, var hans Humør ikke langt fra at være naaet det samme Frysepunkt som gamle Pastor Winds. Men nej, han maatte ryste alle slige Tanker af sig — her skulde de have deres Hjem, og her skulde de have deres Gerning.

Han maatte over til Kirken. Ja, det kunde ikke nægtes, imponerende var den ikke, naar man saa den udefra, og just heller ikke indeni. Den var ikke synderlig større end en almindelig Storstue i en Bondegaard, meget Lys var der ikke derinde, kun hvad der kunde komme ind ad et Par firkantede Vinduer i søndre Side. Og lavt til Loftet var der sandelig, bare han ikke skulde støde Hovedet imod Loftet, naar han stod oppe paa Prædikestolen, han maatte op at prøve — jo, det gik jo endda nok. Mange Mennesker kunde der ikke være Plads til, han maatte have dem talt — der var 20 Kirkestole i det hele, paa den ene Side af Midtergangen kunde der vel nok blive Plads til 2, paa den anden Side til 3 Personer i hver Bænk. Han prøvede paa at sætte sig i en af dem — nej, der var ingen Fare for, at nogen skulde falde i Søvn, naar han sad paa den Bænk.

Den unge Præst stod et Øjeblik stille oppe foran den gamle

Altertavle. Paa Mellemstykket fandtes der et Maleri af Nadverens Indstiftelse, nedenunder hvilket der stod: 1. Kor. 11, 28: „Hvert Menneske prøve sig selv, og saaledes æde han af Brødet og drikke af Kalken.“ Ovenover fandtes Symbolerne for Tro, Haab og Kærlighed. Paa den ene af Sidefløjene stod Lovens Tavler, paa den anden Evangeliets Lysesage.

Her skulde han altsaa snart staa foran Alteret og uddele det høje Sakramente — der henne fra Prædikestolen skulde han forkynde sin første Menighed Loven og Evangeliet.

Han glædede sig dertil, han bævede derfor. Skumringen lagde sig hen over det lille Kirkerum, den unge Præst bøjede sig og bad Gud Herren om at velsigne sig, men hvori denne Velsignelse egentlig skulde bestaa, vidste han den Skumringstime ikke ret selv.

Saa fik den nye Præst sig da indstalleret saa godt, han kunde, i et Værelse i Præstehuset. Spørgsmaalet om Forplejning blev ogsaa hurtig løst, der var en gammel Pige, Else, der havde tjent endda hos flere af Præsterne paa Venø, som han fik fat i, og i de Par Maaneder, hans Pebersvendestand endnu skulde vare, paatog Else sig at føre Huset.

Men Præsten kunde ikke lade være at more sig over gamle Else, hun havde adskillige Særheder, bl. a. den, at hun viklede et gammelt Bordtæppe om Hovedet, naar hun frøs, og der var mere end Lejlighed nok til at fryse i den stormomsuste Præstebolig. Det Bordtæppe maatte Else endda høre noget for. Men saa kunde der jo ogsaa komme Stunder, da hun kunde more sig over Præsten, og de Stunder lod hun heller ikke gaa forbi. Som naar f. Eks. Præsten skulde agere Kokkepige og selv lave sig Middagsmad, naar Else var ude; som dengang han skulde forsøge sig paa Risengrød og mente, at det var en ganske let Sag: det var blot at røre nogle Gryn, noget Smør, noget Mælk sammen i en Vælling og sætte det over Ilden, saa kom Grøden af sig selv, men saa endte det med, at Katten maatte have det Produkt, der kom frem af Eksperimentet, og der var endda nok til den for flere Dage. Else lod ikke Præsten dø i den Risengrød.

Der gik en Maanedstid paa Venø, inden Ordinationen skulde finde Sted. Denne Tid tilbragte Venøboernes nye Præst med at se om til de forskellige Hjem, naar da ikke Skole og Kirke optog ham, han havde kun en hel Fridag om Ugen fra sin Skolegerning med de 15 Elever. Men noget af det første, han spurgte efter ved sin Ankomst til Øen, var de syge og de gamle, man mærkede straks, at man havde faaet en Præst, der ikke vilde

prædike med Munden alene, men ogsaa med Hænderne og Fødderne.

Endelig 20. Oktober 1880 oprandt Ordinationsdagen i Ribe. A. Busch prædikede ved Ordinationen over Teksten: „Gud er Kærlighed“, de Ord, der siden skulde banke gennem saa mangen en Prædiken, der skulde lyde fra hans Mund.

Fire Dage efter blev han saa indsat af Provst Berggren, den 24de Oktober, den 22de Søndag efter Trinitatis.

Af hans Slægtninge var kun Søsteren Emma til Stede ved Indsættelsen, det var ham et Savn, at Fanny heller ikke kunde være med den Dag.

Han talte ud fra det Ord til Timotheus, hvori det bl. a. hedder: „Lad ingen foragte dig for din Ungdoms Skyld, men vær et Eksempel for dem, som tro —.“

Og Venøboerne kunde godt forstaa, at deres nye Præst talte til dem om sin Ungdom: hvor saa han dog ung ud.

Idet Busch gik igennem Vaabenhuset, hørte han en gammel Kone sig, da hun saa Præsten gaa forbi sig: „Nej Kors, hvor han dog er ung!“

Den unge Præst hørte det, han sagde siden: „Ja, Korset kunde hun jo godt have udeladt, men hun havde ellers Ret nok: ung var han.“

Da gamle Niels Drejer gik paa Vejen hjem fra Kirke, bemærkede han spottende: „Gud forlade mig, te a sejer det, men nu har a da hørt en Dreng præke.“

Men den „Dreng“ maatte baade han og de andre alligevel hen at høre Søndag efter Søndag.

— — —

Den 9de November kom Dagen, da Præsten kunde hjemføre sin Brud. I Voldum Kirke havde der et Par Dage før været Bryllup fra Clausholm. Kirken var i den Anledning blevet smykket paa det pragtfuldeste, og denne Udsmykning kom saa ogsaa de unge Præstefolk til Gode. Om Brylluppet skriver Brudens Søster, Martha, til sin Veninde:

„Det var en velsignet Dag, alt var festligt ude og inde, Solen skinnede, Hjerterne var glade, Festen vellykket og alle Gæsterne livlige og fornøjede. Fanny saa sød ud som Brud men dog mest om Aftenen ved Dansen, da hun fik røde Kinder, Axel saa saa straalende ud, som jeg endnu aldrig har set ham.

Ja, Vorherre holde sin Haand over disse to, at Sorgerne ikke maa blive alt for store, men ganske fri gaar jo ingen dødelig her i Verden. Du har vel hørt om de dejlige Gaver, som de har

faaet, ja, det maa være et yndigt Hjem, jeg glæder mig ganske uendeligt til at komme og besøge dem til Foraaret.

De Nygifte har købt et Fortepiano, det er opretstaaende og har rigtig kønne Toner, og tænk til 300 Kr.“

Blandt Bryllupssangene, der blev sunget ved Festen, var ogsaa „en fornøjelig Vise“ af Præstedatteren, hvori Forfatterinden havde søgt at afmale Præstefolkenes Fremtidskaar. Det hed i denne Vise:

„Nys højtidsfuld de Psalmers Chor
har lydt bag Kirkens Bue;
men nu ved dette Bryllupsbord
i Præstens lave Stue
et Skjemtens Ord skal synges ud
paa gamle, kendte Toner,
thi Venø-Præstens væne Brud
har taget Plads blandt Koner.

Den unge Velærværdighed
med hende nu vil flytte,
hun øje skal ved Havets Bred
hans Hjerter og — en Hytte!
Men der er ikke trangt og smaat
i lune Præstebolig,
thi Hjertet det er stort og godt,
saa det er rent utrolig.

Den Tale stundom høres vil:
Hvorfor just der de bygge,
hvor Vestenvinden holder til
og blæser dem et Stykke?
Her Præstekonen stadig maa,
ifald hun ej vil fryse,
omkring med islandsk Trøje gaa
og med vatteret Kyse.

Dog hver, som ej er dum og dorsk,
kun lær ad de Propheter,
thi Østers, Flynder, Hummer, Torsk,
er det ej Rariteter?
Og er der end ej Træer, hvis Top
kan rage højt mod Himlen,
des bedre kan man se derop
og skue Stjernevrmlen.

Det bedste har vi gemt til nu,
men maa det ikke glemme:
De Venøfolk med ærlig Hu
vil høre Præstens Stemme.
Og naar nu om en føje Stund
Farvellet her skal lyde,
de Brudgom, Brud af Hjertens Grund
et glad Velkommen byde.

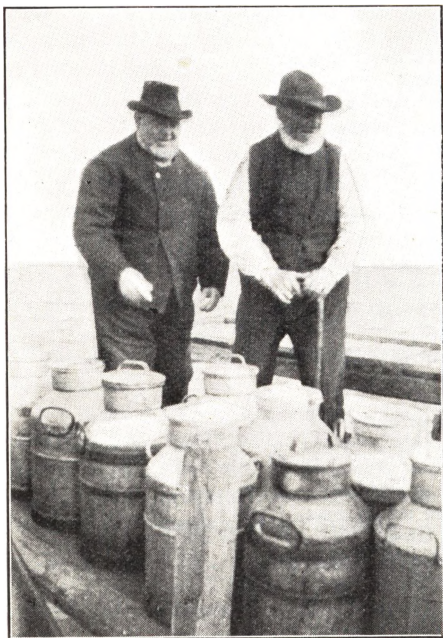
Og et glad Velkommen lød der til de to unge Ægtefolk ved deres Ankomst til Venø.

Ja, allerede før. De to Fiskere, der hentede dem med deres Sejlbaad ovre i Struer og bar dem i Land paa Øen, havde allerede taget imod dem med et hjerteligt Velkommen, da de steg om Bord. Og nu ved deres Komme til Øen var deres Hustruer, Marie og Maren, dem, der viste dem

den første Kærlighedstjeneste. De og deres Mænd. Søren Clemmensen og Peter Normand, blev siden Præstefamiliens bedste Venner.

Velkomsten denne Gang var en noget anden, end da Præsten kom over i September: Bordet stod dækket med Hummer og de dejligste Sager, man kunde opdrive.

Om Aftenen gik de to Præstefolk ene to op paa Firbjerg Bakke og stod og saa udover det Sted, hvor de skulde have deres Fremtidsbo og Fremtidsgerning som Mand og Hustru. Hvad Fremtiden vilde bringe, laa skjult i Mørke, ligesom Landet dernede, men saa brød Maanen frem i hele sin Glans, kastede sit tryl-

De to Venø-Fiskere.

lende Skær nedover de spredte Huse og Gaarde ved Bakkens Fod og slog sin straalende Bro udover Vandet.

A. Busch mindedes siden ofte denne sene Aftentime. „Der var Mørke alle Vegne, Mørke inde, Mørke ude, Mørke indeni mig, Mørke indeni hende. Men saa drog vi op paa Firbjerg Bakke, Maanens Straaler brød frem, og saa blev der Lys nede i Mørket. — Ja, naar vi kommer op paa Bakken, saa bliver der lyst, selvom det ellers er mørkt alle Vegne.“

Det var forøvrigt ikke blot paa Firbjerg Bakke, det blev lyst.

En Aften længere Tid efter havde Præsten og hans Hustru været ovre i Humlum. Fjorden var lagt til, saa de kunde køre over i Slæde.

Det var klar Himmel, men pludselig, da de var kommen et Stykke ud paa Isen, faldt Taagen ned og dækkede det hele.

Kusken, der stod bagpaa Slæden, kørte og kørte.

Nu ser de noget sort foran sig. „Det er Land,“ siger Karlen. Men Busch beder ham holde stille og gaar henimod det sorte. Han ser, at det er aabent Vand, var de blot kørt et ganske lille Stykke til, havde de været Dødens Bytte. Ved Venø Odde var Isen meget tynd, og der var oven i Købet der en „Rag“ (Revne) i Isen.

Præsten gik tilbage til Slæden, hvor hans Hustru sad, og fortalte, hvordan det stod til. Han beder Karlen om at vende og se at finde tilbage til Stedet, hvor de var kørt ud paa Isen, kom han blot derhen, vidste han, i hvilken Retning Præsteboligen laa.

„Vi naaede derhen,“ fortalte han senere, „jeg stillede mig paa Stranden og saa over i den Retning, hvor Hjemmet laa. Da ser jeg en Stjerne staa ovenover det; naar vi kun stiledede efter Stjernen, skulde vi nok naa hjem.“

Præsten tager Tømmerne og siger: „Lad mig køre! nu ved jeg Retningen.“

Med Stjernen for Øje kører de til. Da de nærmer sig Stranden, raaber Kusken: „Jamen, Hr. Pastor, det sorte, det sorte er der igen.“ Men Præsten svarer ganske rolig: „Det betyder ikke noget. Jeg har Stjernen for mig.“

Det viste sig ogsaa kun at være en lille Aabning i Isen lige ved Landkanten. Den kørte de igennem og var paa fast Grund.

Men Dagen efter gik Præsten ud og saa efter, hvordan de havde kørt, og det viste sig, at de havde kørt rundt og rundt en hel Time.

Men dette: „da de saa Stjernen —,“ glemte de to unge Præstefolk aldrig, og Præsten glemte ikke at fortælle det i sin Prædiken.

Dog, hvad der i hin Nattetime var foregaaet inde i hans og hans Hustrus Hjerter, fortalte han ikke. Sine indre Oplevelser søgte han, saavidt mulig, at holde for sig selv, ligesom han ogsaa siden formanede sine Tilhørere til det samme. „I skal ikke gaa og fortælle det til alle og enhver. Det er med den Slags Ting som med en Rose, fingerer man altfor meget ved den, gaar Skønheden og Duften af den.“

Den unge, fine Præstekone vandt snart alles Hjerter, man mærkede, at hun havde et ligesaa stort Hjerter som hendes Mand og ligesaa aaben Dør til Præstehjemmet som han.

Men Niels Drejer, der havde været saa forbavset over at høre „en Dreng“ prædike, var ikke mindre forbavset over Præstekonen.

„Har du nu kendt Mage,“ sagde han en Søndag, han kom hjem fra Kirke. „Tror du nu ikke, Præsten kalder sin Kone for Fanden. Jeg hørte med mine egne Øren ude i Vaabenhuset, at han sagde Fanden til hende.“

Det var „Fanny“, han havde faaet forkert fat paa.

Venøboerne vidste ellers ikke, hvor godt de skulde gøre det for deres Præstefolk. De skiftedes til at bringe Mælk op til Præstens, hvilket for Resten var en gammel Forpligtelse, der paa-hvilede dem, men om Morgenens kunde Andrea, Præstens Pige, tidt finde en Spand med Fisk sat hen udenfor Køkkendøren, og Slagtemaden skulde Præstens altid have deres Del af.

„Dengang jeg var Præst paa Venø,“ siger Busch siden, „da kunde jeg sagtens, der blev ikke slagtet en Høne, uden at Præsten fik et Ben af den.“

Venø-Hjemmet skildres af Martha, under et Besøg deroppe ved Pintsetid, paa følgende Maade:

„De har det rigtig yndigt i det lille, hyggelige Hjem. Du kan tro, at Fanny er en dygtig lille Husmoder, jeg er virkelig aldeles forbavset over hende. Baade Axel og Fanny ere mageløs afholdte heroppe, det er godt at mærke, men de er ogsaa søde og mageløs gæstfri, efter Kirken kommer der altid en hel Del af Menigheden med ind til Frokost, og nu til Pintsefesten havde flere Familier sendt Fisk og Hvedebrød til Præstegaarden. Det har været to dejlige Festedage i Kirken, hvor taler Axel dog smukt, hjerteligt og gribende. — I Gæsteværelset staar to Senge, og desforuden er der nede 2 Dagligstuer, en lille bitte Spisestue og Skolestuen paa den anden Side af Gangen, og ovenpaa har Axel faaet sit Studereværelse for at være i Ro.“

Det var vanskeligt for nogen at blive rigtig vred paa Præsten. Han forstod for det meste at afvæbne sine Modstandere. Engang f. Eks. var der en erklæret Modstander af Guds Rige, der paa sin Kones Anmodning havde ladet sig tegne til Alters. Men Busch gik straks op og talte med Manden om Sagen. Manden blev ikke vred paa Præsten, længe efter at denne var gaaet, saa Folkene ham staa stille lænet opad Stalddøren og stirre frem for sig, de vidste godt, hvad Præsten havde talt med deres Husbond om. Til Alters gik han ikke.

Allerede dengang forstod A. Busch at gribe en Situation og benytte den i sin Prædiken. Engang hans Broder Eduard kom sejlene til Venø, var det rygtedes i Forvejen, og nede paa Strandbredden stod Venøboerne med deres syge og spejdede ud

efter Lægens Komme, de vidste fra tidligere Lejligheder, at han gerne vilde hjælpe dem. Næste Søndag prædikede Præsten om, hvordan de fordum bragte deres syge til den store Læge, hvorledes denne dengang kunde bringe Helbredelse for Legemer og Sjæle og kunde det endnu og ingen stødte bort, der kom til ham.

Men forøvrigt var det, som der var een Tone, der manglede i den unge Præsts Prædiken, han vidste ikke af det selv, men de troende, der i den første Tid fra Jegindø, Humlum, Thyholm kom over til Venø for at høre den nye Præst, der gik saa stærkt et Ry af, kunde godt mærke, at der var noget hvileløst, famlende og usikkert i hans Forkyndelse.

Det var, som havde han en Marthas Travlhed og Uro uden endnu at kende en Marias Stilhed og Hvile, de to, der siden skulde blive underligt forenede hos ham.

„Martha og Maria“ blev da ogsaa det Alterbillede, der 1ste Pintsedag 1882, kort Tid før han skulde forlade Venø, kom til at afløse det gamle i Venø Kirke.

Et Billede af de to Præstefolk har Søsteren Emma givet i et lille Lejlighedsdigt fra Venø-Tiden.

„Jeg ved en Ø i salten Fjord,
Venø monne den kaldes;
der Præstemanden Axel bor,
Fanny, det er hans „alles“.

I Hverdagslivets travle Slid
Barnehjerte han fylder,
paa Sønnens Dag han lærer med Flid,
hvad Mennesket Herren skylder.

Med Smil om Mund og kjærligt Sind
sysler hun i sin Stue,
hun glæder hans Hjerter, klapper hans Kind,
den Husets venlige Frue.

Vor Herre signe de vakre to
og skjænke dem Glæder mange,
han give dem, hvor de bygge og bo,
sin Fred gjennem Dage lange.“

Længe kom de to Præstefolk ikke til at bo paa „den veneste Ø“ — det gjorde Præstefolk sjælden.

Men mange Glæder blev der skænket dem der.

TO FISKERE.

Naar Gudstjenesten var endt, gik Præsten og hans Hustru gerne rundt og hilste paa alle Kirkegængerne — det var jo til at overkomme — og indbød alle dem, der havde Lyst, til at gaa med ind og drikke Kaffe, saa kunde de jo altid tage deres Middagsmad siden.

Der var gerne nogle, der fulgte med ind, saa drak de Kaffe og snakkede om Prædikenen og meget andet og sang et Par Salmer til.

Blandt dem, der var stadige Gæster, var de to Fiskere Søren Clemmensen og Peter Normand, det var gerne Søren, der ledede Snakken, han havde ganske vist ikke, til at begynde med, meget Begreb om, hvad Tro var, men snakke derom kunde han.

Efterhaanden naaede Søren Clemmensen igennem til Klarhed, hans Hustru med. Peter Normand var ikke naaet saa vidt endnu, skønt han mente det selv.

Da Busch var bleven forflyttet til Horne, kom der snart Forbindelse i Stand mellem Venø og Horne, og de to Fiskere blev hurtig enige om at tage Turen sammen op at besøge Præstens.

De var begge to fattige og havde ikke Raad til at tage med Toget fra Struer, de sejlede derfor i deres lille Jolle op gennem Limfjorden til Aalborg og naaede derfra endelig op til det Sted, der stod for dem som noget af et Paradis paa Jord, hvor den Præst var, der næsten var dem som en Gud.

Den Rejse blev afgørende for Peter Normand.

De gamle Horneboere tog ikke alting for gode Varer, de vilde nok undersøge dem, der besøgte dem, og deres Tro nu ogsaa var ægte. De gik Peter Normand ind paa Livet, og han blev vejet og fundet for let, de var Menneskekendere, der nok skulde finde ud af, hvem der virkelig *var* med og hvem der kun *gik* med.

Peter Normand kunde tilsidst ikke længer holde den Skærsild ud, han blev vred og skyndte sig ud af Stuen, hvor de sad.

Peter Normand.

Da han var kommen ud i Gangen, fik han den Indskydelse, at nu vilde han gaa ned i Haven og hænge sig, saa kunde de faa at se, hvor skændigt de havde baaret sig ad ved saadan at tage Troen fra ham.

Ude i Gangen hang der noget Reb til en Tømme. „Det kan du jo ta' og hænge dig i,“ lød det til ham.

Da han var kommen udenfor Huset, sagde han til sig selv: „Du kunde jo da først, inden du hænger dig, bøje dine Knæ og snakke med Gud om det.“

Han gik hen etsteds i Haven og faldt paa sine Knæ. Da han havde bedet, slog det lige med eet ned i ham: „Jamen, sæt nu, det er de andre, der har Ret, at din Kristendom ikke kan holde.“

Og jo mere han tænkte over det, desto mere blev det klart for ham, at det var de gamle, der saa rigtigt.

Nu skyndte han sig ind til dem igen og bekendte for dem, at det var dem, der havde Ret, om de nu ikke kunde sige ham, hvordan han kunde faa det godt med Herren.

Og da Søren Clemmensen og Peter Normand tog Kursen hjem, kunde de begge drage deres Vej med Glæde.

De to Fiskere og deres Hustruer blev uadskillelige.

Søren og Peter fulgtes næsten altid ad. De var lige tro til at søge Kirken, og Søndag Eftermiddag gik de altid rundt og talte med Folk om deres Saligheds Sag. Søren Clemmensen gik altid lige paa, løb sig tidt en Staver i Livet, men Folk kunde alligevel ikke blive vrede paa ham.

Da Busch var rejst, og der var kommen en ny Præst til Venø, maatte de troende have et Sted, hvor de kunde samles, og fik et gammelt Hus lavet om til Missionshus, der indviedes af Busch.

Senere blev der bygget et nyt Missionshus, der ogsaa indviedes af ham.

Et Billede af Kristus paa Korset, der hang i det første Missionshus, fulgte med hen i det nye. Det gav Busch hans Tekst til Indvielsen.

Nu er de to gamle Fiskere og deres Hustruer forlængst gaaet ind til den evige Hvile, men deres Navne vil blive ved at lyse som Stjerner hos Venneflokket paa Venø.

Ogsaa om Venø gælder, hvad en af A. Buschs Eftermænd paa Øen engang har sagt: „Buschs Aand er bleven ved at være, hvor han har været. Det er, fordi det har været Herrens Aand og ikke hans egen.“

JENS NØRRESKOV.

Oppe paa Gaarden Nørreskov boede Jens Nørreskov. Hans Datter, Andrea, var kommen til at tjene i Præstegaarden.

Han var ligesom alle Venøboerne, paa et Par enkelte Undtagelser nær, flittig til at gaa i Kirke, det var i de Tider næsten at have en Skamplet paa sig ikke at søge denne. Men saa kunde for Resten Gudelighed og Verdslighed være blandet sammen med hinanden.

Det var det ogsaa hos Manden paa Nørreskov. Han kunde sidde hjemme og syngte den ene Salme efter den anden, men han kunde baade bede og bande.

Nu havde Jens Nørreskov imidlertid, omtrent samtidig med, at Busch var kommen til Øen, faaet en Slægtning derover fra Jegindø, Niels Poulsen, han havde faaet en Mølle derovre.

Mølleren og hans Hustru var troende Folk og gode til at syngte, men de var en hel Del bundne af Hensyn til Mennesker, ikke mindst til Jens Nørreskov, der havde hjulpen Mølleren i Vej og forøvrigt altid hjalp ham med at pløje og harve, naar Tiden var dertil.

Busch havde foræret Niels Poulsen Vilhelm Becks Prædikenbog „Fra Livets Kilde“, men kom der nogen fra Nørreskov i Besøg hos Mølleren om Søndagen, kunde det godt ske, at han hurtigst mulig fik Bibelen og Prædikenbogen ned under Sengetæppet.

Saa en Fastelavnssøndag havde Mølleren et Barn i Kirke. Jens Nørreskov var med til Barnedaab, og om Eftermiddagen tager Niels Poulsen Mod til sig og foreslaar, at de skulde læse en Prædiken af Vilhelm Beck.

Det var Prædikenen til Fastelavnssøndag, og i denne stod der, at et Menneske i Daaben fik alle sine Synders Forladelse, Syndernes Forladelse fik man ikke ved at gaa til Alters, der fik man kun en Bekræftelse af Daabens Naade.

Da vaagnede Jens Nørreskov ligesom op.

„Det kan jeg ikke forstaa,“ udbrød han, „det tror jeg ikke passer. Hvis det er rigtigt, hvad der staar i den Prædiken, saa har vi det skidt, vi har altid levet i den Tro, at vi fik Syndernes Forladelse, naar vi gik til Alters.“

Mølleren holdt med Beck. Men Jens Nørreskov blev ved sit.

„A har altid troet, at jeg fik Syndsforladelse to Gange om Aaret. Det vil a op og snakke med Præsten om.“

De blev da enige om, at næste Dag vilde de følges ad op til Præsten og faa Rede paa Sagen.

De gik saa op til Busch og forelagde ham Spørgsmaalet, og Busch svarede, at Beck havde fuldstændig Ret: et Menneske fik ikke Syndernes Forladelse i Nadveren, men derimod i Daaben.

„Det er dog forfærdeligt,“ sagde Jens Nørreskov, „her har vi gaaet til Alters de to Gange om Aaret og troet, at vi fik Syndernes Forladelse, og saa passer det ikke.“

Søndagen efter bekendtgjorde Busch fra Prædikestolen, at han den og den Aften vilde holde Møde i Præstegaarden og tale om Daabens Naade.

Til den bestemte Tid var Præstegaardens Stuer fyldt med Venøboere.

Busch stod henne i Døren mellem Stuerne og talte. Han sagde, at der havde været en Mand oppe hos ham og sagt, at han ikke kunde forstaa, at vi havde faaet Syndernes Forladelse i Daaben. Der var maaske andre, der havde det ligesaadan, og nu vilde han se at klare dette vigtige Spørgsmaal for dem. Han talte saa om Daaben og Nadveren, at han i denne sidste kun fik en Stadfæstelse paa Syndernes Forladelse.

Dette Møde i Præstegaarden fik bl. a. den Betydning, at det blev Forløber for en hel Række følgende Møder. Medens før nogle enkelte Familier havde været samlede i de forskellige Hjem, samledes nu saa godt som alle Venøboerne i Præstens Hjem, hvor der saa veksledes med Sang, Tale, Læsning af en Prædiken og andre Ting, bl. a. var de en Tid meget optagne af „Sulamiths Breve“.

Jens Nørreskov, ligesom ogsaa Datteren Andrea, og en Datter til, fandt senere Hvile i Troen, medens Hustruen først fik Freden i Eje paa sit Dødsleje.

Manden paa Nørreskov blev et frygtløst Vidne om Herren, der var snart ikke det Menneske, han kom i Forbindelse med, uden at han vidnede for ham.

Han var da ogsaa siden med til Jubilæumsfesten, der August 1905 afholdtes i Kejlstrup Missionshus, 25-Aarsdagen for Buschs Udnævnelse til Venø, og til Sølvbryllupsfesten November 1905 i Odense, og han og de andre Venøboere var ikke de mindst kære Gæster for Præstefamilien.

Stor Betydning fik den Forbindelse, der siden kom i Stand mellem Venøboerne og de gamle fra Horne ved gensidige Besøg, ikke mindst for Nørreskov-Folkene.

Besøgene fra Horne kunde jo undertiden komme mindre belejligt. En Dag i Høstens Tid faar Jens Nørreskov Brev fra Niels Bak i Horne, om han ikke nok vilde hente ham næste Dag i Struer.

Han siger til sin Kone: „Det kan jeg da umuligt, vi skal jo til at køre Rug ind imorgen, vi kan da ikke faa Tid til Besøg lige midt i den travle Tid.“

Hans Hustru stemmede i med, men Datteren Andrea, der nu var hjemme — hun havde i sin Tid fulgt med Præstens til Horne og elskede de gamle Horneboere — hun sagde til Faderen: „Det kan du da ikke være bekendt, Far, du er da nødt til at hente ham, naar han vil herover.“

Jens Nørreskov havde en urolig Nat: „Det er jo galt, dette her, hvordan skal jeg dog bære mig ad?“ sagde han til sig selv.

Resultatet blev, at han om Morgenens gik op til Søren Clemmensen og Peter Normand og bad dem sejle over at hente Niels Bak.

Niels Bak kom da over til Venø og op til Nørreskov. Han var glad og fornøjet som altid, men han kunde jo snart mærke, at der laa et Tryk over Manden, det var, ligesom der ikke kunde komme nogen Samtale i Gang om de Ting, der hørte Guds Rige til.

Da de havde siddet en Tid og snakket om Dit og Dat, bryder det ud af Jens Nørreskov: „Ja, jeg har det saa skidt, saa skidt, jeg kan ikke tro, at jeg er noget helligt Menneske.“

Han fortalte den anden, hvordan Arbejdet havde taget ham, han havde haft en rigtig daarlig Tid med de aandelige Ting.

Saa begyndte Niels Bak, som *han* kunde det, at tale med den forknytte Mand om de Anfægtelser, han selv kunde komme i, *han* kunde ogsaa blive anfægtet og tvivlende, saa gammelt et Guds Barn han var. Niels Baks Ord var for den anden „som Dug paa slagne Enge“.

Datteren kom til, og saa sad de næsten hele Natten og talte med den gamle erfarne Mand, ogsaa Andrea trængte højlig til at høre det Naadens Ord og havde under sin Horne-Tid særlig fundet Hjælp hos Niels Bak.

Men næste Morgen, da Niels Bak kom ned, sagde han til Jens Nørreskov: „Du kan ej tænke dig, hvad „æ Døvel“ først bød mig, da jeg aabnede mine Øjne imorges tidlig. „Du gaar selv og er et bedraget Menneske,“ sagde han til mig, „og nu har du bedraget de to andre Stakler med.“ Men da jeg hørte det, kom jeg ellers snart ud af min Seng“ — føjede Niels Bak til — „og maatte til at snakke med Jesus om det.“

Samme Dags Eftermiddag kørte Jens Nørreskov sin Gæst ned til de to Fiskere, der saa igen sejlede ham over til Struer.

„Vore Sjæle blev hjulpne,“ sagde Jens Nørreskov siden, „og vi fik ogsaa vor Rug ind.“

NIELS CHRISTIAN HOLM.

Han hed egentlig *Niels Christian Hansen*, men fik Tilnavnet: Holm efter en Gaard, han senere havde i Møborg Sogn.

Han var fra sit Fødesogn i Salling flyttet over til Venø i 1879, et Aars Tid før Busch kom til Øen. Han var ved den Tid en 30 Aar gammel. Han var Ungkarl, men fik noget senere sine Forældre til at flytte over til sig.

Han maatte selvfølgelig, som alle de andre Venøboere, i Kirke for at høre den nye Præst, men den Prædiken syntes han ikke rigtig om, den var ham noget for nærgaaende.

Næste Søndag var det da rent galt, syntes han. Jo længere Præsten prædikede, desto mere fnysende blev Niels Christian. Det var jo aabenbart ham, Præsten stod og sigtede til med dette her Fiskeri. — „Det er Jens Nørreskov, der har været oppe og fortælle om mig til Præsten. Det er det rene Sladder og Skidt, han der staar og fortæller om mig.“

Da han kommer ud af Kirken, træffer han Jens, de skulde samme Vej.

Straks farer han løs paa denne. „Din Flab! er det dig, der har sagt alt det til Præsten, han stod og afleverede i Dag, om, at jeg har fisket ulovligt — og alt det andet Skidteri?“

Jens Nørreskov sagde Nej dertil, men Niels Christian var ikke til at faa fra det.

Han havde for Resten forlængst taget sit Parti. Paa Folketællingslisten havde han til stor Forfærdelse for de øvrige Beboere lige rent ud betegnet sig som „Fritænker“. Og alt, hvad der havde noget med Præster at gøre, var ham den rene Pestilens. Han fortalte selv, hvorfra det var kommen fra Begyndelsen af. Som en 12-aarig Dreng var han en Dag kommen ind til Høkeren i hans Hjemegn. Der stod Præstens Frue inde, og saa skændte hun paa ham, eller rettere: skældte ham ud, fordi han ikke tog Luen af, naar han saa Præstefruen. Fra den Tid af svor han i sit stille Sind alle Præster og Præstefruer Krig og lovede sig selv, at han nok skulde holde saadanne Væsener tre Skridt fra Livet.

Men til Konfirmationsforberedelse gik han da alligevel, og konfirmeret blev han, men fortrød siden bittert, at han havde ladet sig forlede til at svare Ja paa Kirkegulvet.

Den nye Præst paa Venø skulde han ogsaa nok se at holde sig fra. Det var hans Lyst engang imellem, naar Præsten gik til Gudstjeneste om Søndagen, at møde denne i fuldt Fiskeratræk, med sine store Fiskerstøvler paa, med Hænderne begravet dybt

nede i Bukselommerne, og med sit mest spodske Smil paa Ansigtet.

Det var Niels Christian en drøj Gang, da han en Dag alligevel maatte op til Præsten, da hans Fader var bleven syg, og bede Præsten, om han ikke vilde komme ned at „berette“ ham. Busch spurgte ham, hvorfor han vilde have ham til *det*? Jo, han var da bange for, at hans Fader skulde dø. „Ja, men det gør jo ingen Ting, Niels Christian Hansen,“ svarede Præsten, „efter Deres Mening dør han jo, ligesom et Kreatur dør.“ Naa, men Busch kom da ned til den gamle.

Det kæmpede og brød alligevel inde i Niels Christian, hvor haard og umedgørlig han end tilsyneladende var.

Der var særlig det med Søndagsfiskeriet, det kunde han ikke rigtig faa Ro i. Han gav Gud i det stille mange Løfter, naar han engang imellem kom i Knibe ude paa Limfjorden, men naar saa Vanskeligheden var ovre, var ogsaa Løftet glemt.

Men saa en Søndag, han var ude, blæste det op til en Generalstorm, Baaden blev kastet paa Grund, Niels Christian selv slap vel godt nok derfra, men der gik fjorten Dage med at faa Baaden sat ud igen, og det var lige i den allerbedste Tid. Fra den Dag af lagde de andre Mærke til, at Niels Christian ikke mere tog ud paa Fiskeri om Helligdagene.

Men ellers var der ingen, der kunde se nogen Forandring paa ham og hans Levevis. Ganske vist kom han nu i Kirke hver Søndag, men hvad, det gjorde de andre jo ogsaa, og han satte sig gerne allernederst, sad gerne med Hovedet gemt i sine Hænder under Prædikenen, som om han sad og sov — den Taare, der af og til listede sig ned ad hans Kinder, var der ingen Mennesker, der saa.

Busch havde imidlertid i det skjulte et godt Øje til denne tilsyneladende saa tvære og fjendske Fisker, og en Dag tog han sig for at gaa ned til ham.

Niels Christian staar udenfor Huset og ælter Ler. Da han ser Præsten komme, tænker han ved sig selv: „Den Karl skal jeg snart faa væk igen, naar han faar nogle gode Stænk, forsvinder han nok, den Slags Fyre er altid bange for Skidtet.“

Da Busch kommer hen ved Siden af ham, giver Niels Christian et ordentlig Slag i Leret, saa det sprøjter om til alle Sider, Præsten fik sin Broderpart af det, i Ansigtet og paa Frakken, alle Vegne.

Men han lod sig ikke gaa paa af saa lidt. Han lod som ingenting, rakte Fiskeren Haanden, som denne var nødt til at tage imod, og sagde blot til ham: „Naa, Niels Christian Hansen,

hvordan gaar det? Jeg har tidt tænkt paa, hvordan De egentlig har det?"

Niels Christian stod ganske forbløffet over, at Præsten kunde tage hans Uforskammethed saadan, Fiskeren plejede ellers nok at kunne give Svar paa Tiltale, men den Dag slog det alligevel Klik.

Og saa begyndte Præsten at tale til ham om Guds Kærlighed og Naaden i Kristus, lod Guds Forjættelser lyse for ham, den ene efter den anden.

Fiskeren havde slet ingenting at sige til Præsten, men da Præsten var gaaet, havde han en hel Del at sige til Gud.

Næste Søndag var Niels Christian igen i Kirke, men den Dag satte han sig lige oppe under Prædikestolen, de andre lagde Mærke til, at han ligesom var helt forandret, han var ganske hvid i Ansigtet.

Samme Søndag var der kommen tre Mænd over fra Humlum for at høre den unge Præst. De mentes at være troende Folk, baade Mads og Lars og Kren, men de var kommet til at interessere sig meget for Afholdssagen og vilde nu holde et Møde for den Sag om Eftermiddagen paa Gaarden Sønderris, hvortil Præsten ogsaa var indbudt.

Der kunde vel ogsaa nok i de Tider være Grund til at agitere for Afholdenhed paa Venø, Folk var slemme nok til at kigge dybt i Brændevinsflasken.

Om Eftermiddagen, da Folk kom til Sønderris til Afholdsmødet, stod da ogsaa Manden i Gaarden, som Skik og Brug var, i Døren med Brændevinsflasken og skænkede en Dram til dem, der kom — ja, de tre Afholdstalere stak deres Dram ud ligesom de andre.

Præsten var da ogsaa mødt, ligesom ogsaa Niels Christian. Nu, de tre talte for Afholdssagen saa godt, de kunde, og saa vilde de da bagefter have Folk til at gaa ind i Afholdsforeningen.

Men da rejste til alles Forundring, ikke mindst til Præstens, Niels Christian sig op midt i Forsamlingen og sagde, at naar man blot vilde omvende sig og give Jesus sit Hjerte, behøvede man ikke at gaa ind i nogen Afholdsforening, det var noget, der maatte begynde indefra.

Der blev stort Røre, Præsten tog saa ogsaa Ordet og sagde noget i samme Retning som Niels Christian. Der blev ikke noget af nogen Afholdsforening den Gang, de tre Poulsen'er (de havde alle tre samme Efternavn) maatte drage hjem med uforrettet Sag.

Men nok er det, der var kommen noget nyt frem i Niels Christian; den Dag, da Præsten havde talt til ham udenfor hans

Hus, var bleven hans Damaskus-Dag, og han vilde ikke stikke det under Stolen.

Megen Klarhed var der dog endnu ikke. Julegilde skulde han jo da have for de unge, som han altid havde plejet før, og som det var Skik i de andre Hjem paa Øen.

Præstens Andrea, Jens Nørreskovs Datter, skulde jo da ogsaa med.

Da Andrea skulde til at gaa, sagde Præsten til hende: „Hør, Andrea, har du ikke en Kurv?“ Jo, det havde hun da, Tasker var der ingen af Pigerne, der dengang havde paa Venø, de brugte Kurve i Stedet. „Saa kan du godt gaa op i Kirken og fylde Kurven med Salmebøger og tage dem med derned, saa kan I da synge nogle Salmer.“ Ja, det syntes Andrea godt om og begav sig af Sted med sin Salmebogs-Kurv.

Hen paa Eftermiddagen, da de unge havde faaet sig deres Kaffe, sagde Andrea til Niels Christian, om han ikke syntes, de skulde synge nogle Salmer. Jo, det syntes Værten helt godt om, de andre ogsaa, Andrea kom frem med sin Kurv, og saa sad de hele Aftenen igennem og sang Salmer.

Da de endelig skulde til at gaa hjem og havde begyndt at tage Tøjet paa, sagde Niels Christian imidlertid: „I tykkes vel ikke, vi skulde ha' os en bitte Dans, før vi skilles?“

Jo, det tyktes de alle godt om, og saa afsluttedes Julegildet da med „en bitte Dans“. Ikke mindst for Andrea var det en stor Morskab, hun havde en ustyrlig Lyst til at danse.

Næste Dag, ved Morgenbordet, spurgte Præsten: „Naa, Andrea, hvordan gik det saa, fik I sunget noget dernede?“

Andrea fortalte det hele, ligesom det var gaet til, at de havde sunget noget og saa tilsidst danset noget.

Præsten smilte blot af det, men sagde ikke noget.

Det var i det hele ikke let at blive klog paa, hvad Præsten mente om de Ting. Han vidste det maaske knap selv.

Men ogsaa Niels Christian kom efterhaanden til mere Klarhed.

Han blev virkelig et Vidne baade med Mund og med Liv, bange var han ikke, og naar det skulde være Alvor, saa skulde det være Alvor.

Der var dengang mange „Østersskrabere“ paa Venø, men Niels Christian havde nu for bestandig brudt med Søndags-fiskeriet.

Senere blev han gift og flyttede over til Gaarden „Holm“ i Møborg — tilsidst fik han sig en Gaard i Flynder Sogn.

Udenfor paa Gavlen af sin Gaard havde han ladet male

Skriftordet: „Søger Herren, medens han findes!“ Og han nøjedes ikke med at male det paa en Væg.

Han havde ikke blot en stor Frimodighed overfor Mennesker, men ogsaa en forunderlig Tillid til Herren. Engang f. Eks. blev et af hans Børn sygt. Lægen mente, det var Hjernebetændelse, han vilde imidlertid vente en Dag med at træffe Afgørelsen, om Barnet skulde indlægges paa Hospitalet.

Den næste Dag, da Lægen kom igen, var han meget forbavset, der var pludselig indtraadt en Vending i Barnets Tilstand, hvordan det dog kunde være gaaet til?

„Jo, Hr. Doktor,“ sagde Niels Christian Holm, „det skal jeg sige Dem, jeg tror paa en Gud, der kan gøre Undere.“

I 1920 gik Niels Christian Holm hjem til Gud — han er een af de mange, der priser Gud for A. Busch.

ANDREA FRA NØRRESKOV.

Jens Nørreskovs Datter Andrea var kommen til at tjene hos Præstens.

Hun kunde ikke rigtig blive klog paa ham. Hun syntes, Præsten til Tider kunde være noget for „grinagtig“.

Engang i Begyndelsen, han kom til Øen, havde Andrea oppe paa Sønderris ved en Barnedaab med egne Øjne set Præsten tage sig en Svingom med sin Søster Emma oppe i Storstuen sammen med de andre — det havde Venøboerne syntes svært godt om, og engang ved et Julegilde paa Nørreskov havde Præsten staaet og set paa de unges Dans og lyttet til de Sange, de sang dertil, og saa havde hun selv hørt ham sige: „Det er da kedeligt, at min Hustru ikke har sit Klaver med henede, saa hun kunde spille for Jer.“

Nej, i den Retning var han ikke rigtig til at faa Rede paa.

Saadan som de kunde lege oppe i Præstegaarden ved deres Sammenkomster, de særeste Lege — der var een med noget Mel, man fik i Ansigtet, saa man blev helt hvid deraf — „det er da alligevel sært, Præsten vil være med til *det*?“ sagde Andrea tidt til sig selv, og naar Morskaben var paa sit højeste, kunde da ogsaa Præsten pludselig gaa ind i den anden Stue: mon det ikke var, fordi Præsten var ked af det? tænkte Andrea ved sig selv.

Men det var da svært, saa ligetil den Præst var. Engang ved et Julegilde for de gamle — Præsten og Præstefruen var med til alle de Festligheder, de kunde overkomme — var Mændene komne

til at snakke om, hvem der kunde slaa haardest i Bordet. Ja, det var da Niels der vis paa, at *han* kunde, han var nu altid saa svært til at brovte. Han gav et Slag i Bordet, saa det rungede. „Nej, nu skal jeg,“ sagde Præsten, „nu skal I bare se.“ Han knytter Haanden og slaar et Slag i Bordet, saa det giver et Hip i dem allesammen. Niels udbryder forbavset: „Nej, Jøsses da, den Præst kan sandelig slaa!“ Det „Jøsses“ havde Præsten dog søgt at vænne Venøboerne af med, men hos Niels var det bleven ved at hænge fast.

Men morsomt var det nu at tjene hos Præsten. Den Historie med Grisen morede dem meget hjemme paa Nørreskov.

De unge Præstefolk havde faaet sig en Gris. Den skulde fedes til Julen. En Lørdag slap Præsten Grisen ud. Den styrter ind i Køkkenet, river Døren op til „Cigarkassen“, som Præsten plejede at kalde Spisestuen.

Fruen og Andrea var just i Færd med at lave Middagen i Stand, der bestod af Øllebrød og Pandekager. De udstødte et Rædselsskrig, Stuen var lige gjort i Stand.

Grisen gør sig en Rundtur i Stuen, ligesaa snavset som den er, men faar saa Øje paa Spejlet henne i Hjørnet, en Konsol med et stort Spejl foroven og et mindre forneden. Den farer derhen og ser en Kammerat komme henimod sig i det nederste Spejl.

Fruen er bange for, at den skal fare løs paa Spejlet, løber hen og stiller sig foran det og breder sin Kjole ud, for at Grisen ikke skal kunne se sig selv, alt mens Andrea med en Kost tærsker løs paa Urostifteren og finder alle de mindre smukke Kælenavne til den, hun kan.

Henne i Døren staar Præsten og morer sig kosteligt over denne Kampscene.

Saa farer Grisen da endelig ud i Køkkenet igen, men i sin Forvildelse styrter den nu ind i Spisekammeret og giver sig i Lag med at rode i Rosin- og Svedskeposerne, der var placerede paa den nederste Hylde.

Kvinderne efter den — Præsten forholder sig stadig ganske passiv, men er aabenbart en højst interesseret Tilskuer til Ba-taillen — saa bener da Grisen ud, og dens Forfølgere faar den lukket forsvarligt ind i dens Hus igen.

„Aa hør, Andrea,“ siger Præsten leende til den lidt ærgerlige Kokkepige, „ta' og gaa ud og gi' hende derude lidt Øllebrød!“

„Nej, minsandten om jeg gør, det skal vi selv ha' til Middag.“

„Ja men, naar jeg siger, du skal?“ — „Ja, jeg gør det ikke.“ — „Aa, du er da ogsaa en ulydig Krabat.“

Men Grisen fik ikke Øllebrød til Middag den Gang.

Endelig ved Juletid blev Grisen slagtet.

Om Aftenen kom Præsten ud i Køkkenet og lagde en Tokrone paa Køkkenbordet. „Den skal du ha', Andrea,“ sagde han, „du har været saa flink til at fede Grisen.“

Andrea vidste kun alt for godt, at Præstefamilien var fattig, en Tokrone var en stor Sum for den, og hun sagde Nej til at tage den.

„Jamen, du skal ha' den.“ Andrea vilde stadig ikke. „Jo, du skal nu ha' den. Du ved jo da nok, at der staar i Bibelen: „En Arbejder er sin Løn værd —.““ Og Andrea maatte gaa ind paa at tage Tokronen.

Jens Nørreskovs Datter syntes svært godt om Præsten. Han talte ikke noget til hende om, hvordan hun havde det, det vilde hun ogsaa helst være fri for at blive spurgt om.

Men engang, da hun laa meget syg af Mæslinger, havde Præsten dog en Dag spurgt hende: „Du har det da vel saadan, Andrea, at du kan dø salig?“ „Ja, ja, det har jeg da,“ havde hun svaret, og det mente hun da ogsaa selv.

Men efter den Sygdom begyndte der at komme nogle af de Skriftord frem for hende, hun havde lært i Skolen, hun begyndte ogsaa at læse Bønnerne bag i Salmebogen, om Morgenen passede hun altid paa at læse Salmebogens Morgenbøn. Men saa kunde der jo ogsaa nok komme Røster, der hviskede: „Er du da tosset, Andrea, du bli'r jo akkurat ligesom en gammel Kælling.“

Dog, det kunde hun forstaa af Præstens Prædiken derovre i Kirken, at det stod ikke helt rigtig til med hende, og senere kom hun saa til at forstaa mere end *det*.

EN SKOLEMESTER.

I Venø „liber daticus“ findes følgende korte Notits:

„Ite August 1880 blev jeg (H.A.E.O. Busch) kaldet til Sognepræst og Skolelærer paa Venø, hvorefter jeg af højærv. Hr. Provst Berggren blev indsat til Embedet her i Kirken 22de Søndag efter Trin. (24de Oktbr. 1880) efterat jeg havde arbejdet som uordineret fra 2den Septbr. 1880—20nde Oktbr. 1880.“

Det er omtrent det eneste, der findes fra Buschs Haand i Venøs Præstebog, mindre kunde det jo ikke godt være.

Men fik han kun skrevet lidt i Bog, fik han skrevet desto mere i Menneskehjerter.

Ogsaa i Børnenes. Og her bistod hans Hustru ham trolig.

Præsteboligen var jo tillige Skolehus. Der var ved de Tider kun en ca. 15 Børn i hele Skolen. Store og smaa var samlede i een Klasse. Venø havde i Buschs Tid kun en 130 Indbyggere (nu har den ca. 300, med en særlig Skolebygning og 60 Børn, og Præsten har nu en Lærerinde til Assistance).

I en lille Stue til venstre for Indgangen samlede Præsten de største Børn, inde i Dagligstuen lærte hans Hustru saa de allermindste Stavningens Begyndelsesgrunde. Disse smaa Røllinger elskede Fru Busch som deres egen Moder, de holdt nøje paa at give Præstefruen et ordentligt Velkomst- og Farvelkys hver Dag. Om Morgenen, før Skolen begyndte, samledes alle Børnene inde i Præstens Stue, hvor Fruen satte sig til Klaveret, og de sang en Morgensalme. Det var en Højtidsstund, som nogle af de ældre fra Øen mindes endnu.

I Frikvarteret kom Præsten ud til Børnene, og saa gik det løs, som *han* dog kunde lege, Magen til Spilopmager havde de Børn aldrig set, alt det, han kunde finde paa. Men var det daarligt Vejr, maatte jo Skolestuen holde for, snart listede han rundt som Blindebuk, snart agerede han Hest og havde en hel Bunke ridende oppe paa sin Ryg. Det var, som Huset skulde sættes paa den anden Ende; naar det blev altfor galt, saa man Præstefruens forfærdede Ansigt titte indad Døren, og der lød et: „Men Axel dog!“ Og saa blev det endnu værre end før.

I Timerne gik det ikke altid til efter Pædagogikens strengeste Regler. Naar een var uopmærksom, kunde han godt risikere at faa en Tørv smidt i Nakken, naar een græd, fik han ikke andet Raad end: „Gaa hen og tag en Tørv og tør Øjnene med.“ Saa kunde det ske, at Præsten inde fra sin Stue hørte et vældigt Brag, det var Børnene, der var komne for Skade i Frikvarteret at vælte den ikke synderlig solide Kakkellovn, men da han saa kom ind og de skyldige rædselsslagne saa hen paa ham, stod han bare lidt stille og saa paa dem og nød en lille Stund deres Forskrækkelse, hvorpaa han sagde til dem, at nu var det vist bedst, de saa til at faa samlet Stumperne sammen igen.

Ved Vintertid var Præstebakken en herlig Kælkebakke, der maatte Præsten være med, om Børnene kunde faa ham væltet ud i Sneen eller give ham en lille ekstra Snebold, det var jo det allermorsomste, de vidste, han vilde nok give een Retur. Og saa, naar han var kommen ned, saa hed det undertiden: „Et Pund Rosiner hos Købmanden til den, der kan trække mig op igen!“ Det lykkedes ikke altid for dem, men Rosinerne fik de alligevel.

Der var noget, Børnene glædede sig til hele Julen igennem.

Det var Juletræet oppe i Præstehuset. Efter Jul kom Præsten gerne ud i Køkkenet: „Naa, kan I saa skynde jer at faa bagt noget til Juletræet!“ Og saa maatte der tages fat. Vel var der kun 15 Børn, men alt det Kaffe og Brød som de Børn den Dag kunde faa sat til Livs!

ANE KATRINE POST.

Præsten paa Venø var i A. Buschs Tid, som lange Tider før, ikke blot Præst og Skolelærer, men beklædte ogsaa Embedet som en Slags Postmester for Øen.

Der var gaående Post fra Venø til Struer 3 Gange om Ugen, senere hver Dag, en Vejlængde paa omtrent 2 Mil.

Medens Busch var Præst paa Øen, besørgedes Postgangen af Ane Katrine Madsen, der gerne gik under Navnet: Ane Katrine Post.

Om Morgenen Kl. 8 afhentede hun den aflaaede Posttaske hos Præsten og gik saa med sin Taske og Kurv med eventuelle Pakker ned til Venø Odde, hvorfra hun blev færget over til „æ Klep“, en Tange, der gik ud fra Humlum Sogn.

Saa vandrede hun Vejen til Struer og tilbage igen, ved 3-Tiden om Eftermiddagen var hun gerne tilbage i Præstegaarden.

I Kurven havde hun saa gerne med sig en Del Hvedebrød og forskellige Pakker og Varer til Præstens og andre, tit havde hun et eller to store Brød bundet paa sin Ryg — dem skulde Præstens have, de bagte ikke selv.

Der var ved den Tid ikke mange Postsager, der holdtes paa hele Øen kun 1 à 2 Aviser, og der var meget faa Breve med andre Adresser end Præstegaarden.

Naar Ane Katrine saa om Eftermiddagen var naaet op ad Bakken til Præstegaarden, afleverede hun Tasken til Præsten, der derefter fordelte dens eventuelle Indhold til Skolebørnene til videre Besørgelse.

Men disse Besøg i Præstegaarden blev ikke uden Betydning for Ane Katrine Post.

Tit, naar hun om Morgenen kom op for at faa Posttasken, klappede Præsten hende paa Skulderen og sagde til hende: „De skal ikke være bange, Ane Katrine, jeg skal nok se ind til Rollingerne,“ og han holdt troligt sit Ord, han gjorde mangt et Kig ind ad Døren, de Besøg holdt „Rollingerne“ nok af, der var altid Kunster ved Præsten og ikke sjældn noget i hans Lommer.

Og naar Ane Katrine træt og mødig — hun skulde jo ud i hvad Vejr, det saa var — om Eftermiddagen var naaet op til Præstegaarden, var hun altid vis paa at faa et mildt Blik og et venligt Ord fra de unge Præstefolk.

Hun havde nogle gode Minder fra sin Barndom, de var forlængst frosne til, men den Kærlighed, hun mødte der i Præstegaarden, tæde hendes Hjertes „frosne Rude“ op igen, og under Buschs Prædikestol blev hendes Hjerte draget nærmere til Gud.

Der kom Vanskeligheder for hende — hendes Mand forstod hende ikke og kunde for Alvor blive vred, naar hun gik sine egne Veje.

En Hellig tre Kongers Aften havde Præsten afmalet Hedningernes Nød. Ane Katrine og hendes Mand var Fattigfolk og havde mange Børn, men Ane Katrine havde den Aften en Tokrone i sin Pung, den eneste, og den *maatte* hun lægge i Hatten, der blev holdt frem ved Udgangen af Kirken. Hun vidste, hun vilde faa mange Skænd derfor, naar hun kom hjem, men det fik ikke hjælpe, hun *maatte* ofre den — det var i Sandhed den fattige Enkes Skærv.

Da hun kom hjem, skriftede hun straks for sin Mand, hvad hun havde gjort, og det slog til, han blev vred for Alvor.

Men Ane Katrine kastede ogsaa den Sorg over paa Herren, som hun havde gjort med saa mange Sorger før, hun var ganske vis paa, at hendes Mand nok engang skulde komme til at forstaa hende.

„Vi forstaaer ikke, at du kan være saa rolig og glad, Ane Katrine,“ sagde man til hende, „du ved jo dog, at din Mand ikke er frelst.“ Men hun fik da den Glæde at se sin Mand som en troende Mand.

Hun kom i Sandhed til ogsaa at blive et Postbud for Herren.

Og blandt de Gæster, der siden var med til at fejre Præstefamiliens Sølvbryllup i Odense, var hun ikke en af dem, der fik den nederste Plads.

»DEN VÆNESTE Ø«.

En Dag i September 1882 bragte Ane Katrine Post det Bud — det var et af de tungeste Bud, syntes hun, hun nogensinde havde bragt —, at deres Præst var bleven kaldet til Horne-Asdal oppe i Vendsyssel, hun havde hørt det inde i Struer.

Venø-Boerne havde jo nok haft en Anelse om, at det vilde komme, nu var det altsaa blevet Alvor.

Der gik dog endnu et halvt Aars Tid, før Præstens kunde drage bort fra Øen.

Julen 1882 tilbragte de der endnu. Søster Martha skildrer denne Jul saaledes:

„Om Eftermiddagen pyntede Axel Juletræet ovre i Skolestuen. Juleaften var vi alle i Kirken, den var smuk og højtidelig med sin nye Altertavle og alle de mange Lys. Kl. 7 spiste vi til Middag: Risengrød, Andesteg, Kager, Konfekt, og saa først blev Juletræet tændt, de sang en Salme, Axel talte et Par Ord, og Gaveuddelingen begyndte.

Julen er gaaet stille her i hjemlig Hygge, vi har ikke været til store Gilder, kun paa en Gaard paa Venø 2. Juledag. Nytaarsdag var vi hos Jens Nørreskov, det er prægtige Mennesker. Denne Maaned ud regner Axel endnu at blive paa Øen, gid det til den Tid dog maa blive mindre haard Vinter.“

Endelig, i Marts 1883, kom Dagene, da Præsten og hans Hustru gik rundt fra Dør til Dør for at byde Venø-Boerne Farvel.

Det var en Afsked, som sent glemtes. „Fader og Moder græd,“ fortæller een siden, „og vi Børn løb hen i Kakkellovnskrogen og græd.“ —

Afskedsprædikenen var nu holdt, og næste Morgen tidlig kom de, der særlig var blevet knyttet til Præstens, op til Præsteboligen — der gav Busch dem Afskedskysset inde i Dagligstuen, og saa fulgte de deres Præstefolk ned til Stranden.

Der nede samlede endnu flere. Der stod tilsidst næsten hele Øens Befolkning og stirrede grædende efter Baaden, der skulde føre Busch og hans Hustru fra Venøby til Struer. „Han var for mange af os bleven som vor Gud,“ sagde siden een af dem. Men for mange var han den, der var Midlet til at føre dem frem mod Gud.

Frelses-Spørgsmaalet var bleven rejst paa den lille Ø og er aldrig forstummet siden, og mange er de, der dér har faaet Svaret paa dette Spørgsmaal gennem Busch.

Det var ikke alle, der var glade ved, at det Spørgsmaal var bleven rejst.

Buschs Formand som Præst paa Venø f. Eks. havde vanskeligt ved at forsone sig dermed. Han skrev et fnysende Brev til Busch, fordi han havde lavet saadant et Spektakel paa den før saa fredelige Ø.

Senere kom han selv over til Øen for om muligt at gyde

lidt Vand paa Ilden. En Dag kom han da ogsaa ind til Jens Nørreskov og udøste sin Harme. „Ja, nu er I naturligvis ogsaa bleven saa hellig, at I ikke kan holde en Avis og faa at vide, hvad der gaar for sig ude i den øvrige Verden. Det er dog sørgeligt, saadant et Spektakel, der er bleven herovre.“

Jens Nørreskov søgte paa bedste Maade at trøste den stakkels bedrøvede Præst. Men han vilde ikke lade sig trøste, drog lige saa bekymret bort, som da han kom.

Sidenefter kom han nok til at se, at det snarere var „Frelsens Sol“, der var opgaaet over den lille Limfjords-Ø, den Sol, der har „Lægedom i sine Straaler“.

„O, maatte dog Venø være
bestandig et Fredens Sted,
den lille, for mig saa kære,
den veneste Ø, jeg ved.“

Saaledes har en af Venøs mange Præster sunget. Og som „den veneste Ø“ blev den ved at staa for de Præstefolk, der tilbragte Aarene 1880—82 der.

HORNE KIRKE.

DEN NYE PRÆST.

Der var stor Bekymring i og udenfor Horne-Asdal. Der skulde jo nu være Præsteskitte efter Pastor Hoffgaard.

Biskop og Provst lagde Hovederne i Blød; man havde tænkt sig, at den ellers saa sagtmødige og medgørlige Hoffgaard havde kunnet dæmpe lidt paa det urolige Hjørne af Stiftet, som Pastor Jeansson havde gjort Horne til. Det var ikke lykkedes, tværtimod var det jo bleven et aabent Brud, saa man fra Horne om Søndagen vandrede til andre Kirker og sendte Børnene til Tversted-Præsten, Pastor Larsen, til Konfirmation. Det kunde ogsaa ske, at man gik ind til Provst Kampmann i Hjørring. Han havde oprindelig staaet Indre-Mission nær, havde nu faaet det grundtvigske Syn, men hans sakramentale og nidkære Forkyndelse tog Horneboerne om Hjertet.

Det var jo imidlertid en kirkelig Uorden, at man saaledes drog til fremmede Præster i Stedet for at søge

sin egen af de folkekirkelige Myndigheder lovlige beskikkede Sjælesørger. Dette Brud paa den kirkelige Orden maatte der sættes en Stopper for. Der maatte en Mand til, der havde „Besindighedens Naadegave“ og paa samme Tid Myndighed til at hævde Embedets Værdighed.

Biskopper rettede en Forespørgsel til forskellige Provster,

A. Busch.

hvem de mente, der kunde være kvalificeret til disse vanskelige Forhold.

Provst Berggren i Lemvig henledte Opmærksomheden paa den unge Præst paa Venø, han kunde maaske være et passende Bølgedæmper-Emne paa den vanskelige Post. Han var ganske vist „nærmest Missionsmand“, men dog kun „nærmest“, men han var tillige en Mand, der nok kunde sige, hvor Skabet skulde staa, og saa var han meget afholdt der, hvor han var. Han vilde sikkert kunne holde „den gyldne Middelvej“. Han vilde paa den ene Side ikke straks blive kasseret af de gamle deroppe i Horne, der regerede det hele, og paa den anden Side danne en god Modvægt mod den Jeanssonske Aand. Thi det kunde ikke nægtes, at denne Aand i betænkelig Grad bredte sig ud over Vendsyssel. Der havde hidtil været en eksemplarisk Orden rundt om i Sognene, der var jo ganske vist en enkelt Missionspræst deroppe, men det var jo dog en af den mere rolige og besindige Type.

Hvad skulde man gøre? Det var dog vist det mest formaals-tjenlige at vælge Præsten paa Venø, selv om ogsaa det kunde have sine Betæneligheder, og Provst Berggren anmodede saa A. Busch om at søge Embedet.

Men nærede de kirkelige Autoriteter deres Betæneligheder, saa var de troende i Horne og deres Ledere ikke mindre betænkelige, omend i en noget anden Retning.

Man havde jo haft triste Erfaringer med Hensyn til Pastor Hoffgaard. Man syntes, man havde staaet overfor ham med den Ærbødighed, man efter Jeanssons Anvisning skyldte det kirkelige Embede, man havde været imødekommende overfor ham selv personlig og overbærende overfor hans Forkyndelse, og saa var det alligevel endt med et Brud.

Og nu stod man foran dette at skulle have en ny Præst. Blot nu ikke det samme skulde gentage sig.

Man hørte noget om, at en ung Præst paa Venø skulde have Chancer for at faa Embedet. Men hvordan var han? Man var ikke klar over hans aandelige Stilling, blot det ikke skulde gaa med ham som med Hoffgaard, og saa havde de hørt noget om, at han skulde være en noget myndig Mand.

De spurgte Pastor Tørsleff, Ugilt, der havde prædikeret i Horne-Asdal under Vakancen, og hos hvem de kunde finde nogle af de samme Toner, som de havde fundet hos Jeansson, om han kendte noget til denne Busch. Tørsleff kunde kun svare, at han havde hørt, at der var Kraft i ham.

Nu havde man faaet Underretning om, at den unge Præst

vilde komme op og se paa Embedet, og man bad saa Kirkesangeren, Lærer Pedersen i Horne, til hvem Præsten sikkert vilde henvende sig, om at male Forholdene i Horne med saa mørke Farver som muligt, der var jo Mulighed for, at man kunde forskrække ham, saa han vilde tage sin Ansøgning tilbage.

Men ogsaa hos Præstefamilien paa Venø var der Betænkkeligheder. Man havde jo hørt noget om de mærkelige Mennesker oppe i Horne, den afgaaede Præst og hans Frue havde ikke gjort Forholdene lysere. Var Venø hvidt, var Horne aabenbart sort. Da Busch hørte, at der var Udsigter til, at han kunde faa Embedet, vilde han for en Sikkerheds Skyld rejse op og undersøge Forholdene, saa kunde han jo da træffe sin Afgørelse.

Som naturligt var, henvendte han sig til Kirkesangeren, der havde været Lærer der i det meste af den forrige Præsts Tid.

Han spurgte ham ud om de forskellige Ting og spurgte ham tilsidst, om han ikke nok vilde staa paa hans Side i Tilfælde af, at han kom til Horne.

Han hørte noget til sin Forundring Læreren svare: „Jo, det vil jeg, Hr. Pastor, hvis De vil have Deres Plads iblandt de hellige.“ Læreren havde selv for ikke saa lang Tid siden faaet sin Plads der.

Busch svarede intet herpaa. Men han forstod, at der maatte træffes et Valg, om det ikke kulde gaa med ham som med hans Formand, og kunde der være Tvivl om, til hvad Side Valget skulde gaa? Men han, og hans Hustru med, forudsaa, at der vilde blive Vanskeligheder at komme igennem — Horne var aabenbart ikke Venø.

Men Ansøgningen blev ikke taget tilbage, og 20. September 1882 kom A. Buschs Udnævnelse til Sognepræst for Horne-Asdal Sogne.

Foreløbig maatte han dog forblive paa Venø, indtil en anden Præst var udnævnt der, og da det ikke saa ud til, at nogen vilde søge det, trak det, som sagt, længere ud end forventet, med Opholdet paa Øen, lige indtil Marts 1883.

Men oppe i Horne løb der mange forskellige Rygter omkring om den nye Præst.

Verden haabede det bedste. En troende Mand hørte en Dag sin Nabo raabe til sin døve Kone: „Han hedder Busch, og han er fra Væn-ø, og han kan tumle dem helle.“

DEN FØRSTE SØNDAG.

Endelig var de naaet over den sidste Bakke, deroppe laa den kullede Kirke og deres Fremtidshjem. Hvor saa det alt-sammen trist ud, og hvor var det bidende koldt.

De havde opholdt sig et Par Dage i Randers, hos den gamle Præstefamilie fra Voldum Præstegaard, nu var de med deres to „Plejbørn“, Søsteren Fannys Datter og Dylrægens Søn fra Voldum, samt Fru Buschs Søster Martha og deres to Piger paa Vej op imod Horne.

Det var en langsommelig Kørsel og en endeløs Vej fra Hjørning og derop, øde og bart, og saa denne skarpe Vind, der gik lige igennem een her paa den aabne Vogn.

Og kold var Modtagelsen, der ventede dem, de to Præstefolk mindedes uvilkaarlig den Modtagelse, de havde faaet, da de drog ind i deres første Hjem.

Der var ingen, der tog imod dem og bød dem Velkommen; da de kom indenfor, var der raat og koldt i Stuerne, Kakkellovnen stod rustne og kolde og stirrede paa dem. De kunde jo forstaa, at de var kommen bagpaa Folk, var naaet dertil hurtigere, end man havde tænkt, men alligevel —

Nu der var jo ikke andet at gøre, der maatte fyres op, og snart var de travle Hænder i Gang med at faa Flyttegodset læsset af og alt bragt paa Plads.

Det blev en travl Uge, men da Søndagen kom, var det hele nogenlunde kommen i Orden, og de syntes selv, at de havde faaet sig et hyggeligt Hjem, et Blæsenborg var det ligesom paa Venø, en hel Del værre endda, men her kunde de alligevel faa det hyggeligere inden Døre og faa lidt mere Plads, her skulde de da heller ikke have Skole i deres Præstebolig.

Endelig oprandt den 11te Marts, Marias Bebudelsesdag, da Indsættelsen skulde finde Sted.

Det var skingrende Frost. Der kom en Karl ind i Køkkenet til Andrea og sagde, saavidt hun kunde faa fat paa det, at han skulde hilse fra sin Husbond, Niels Peter Bæk, Gaardmanden dannede ved Siden af, om Præsten ikke vilde laane —. Men hvad det var, Præsten skulde laane, kunde Andrea med sin bedste Villie ikke finde Rede i, det var da det løjerligste Sprog, hun i sine Levedage havde hørt — endelig forstod hun da, at Karlen sagde noget om en „Fjordpose“, men hvad det var for en Genstand, kunde hun ikke hitte ud af. Hun maatte ind til Præsten og finde Raad. „Her staar en Karl herude, Pastor Busch,

men jeg kan ikke forstaa ham, jeg synes, han snakker noget om, om De ikke vil laane en Fjordpose.“

„Fjordpose? Aa, din — kan du da ikke begribe, at det er en Fodpose, gaa ud og sig Tak, det vil jeg gerne.“

„Det er da nogle forskrækkelige Kartoffeltyskere, vi er kommen til,“ sagde Andrea, da hun kom ind igen.

„Aa, de er saamænd ikke værre, end du selv er,“ var den Trøst, hun fik af Præsten.

Nu er det altsaa den første Gudstjeneste i Horne gamle Kirke. Den er endda ikke saa lidt større end Venøs Kirke, men tætpakket er den i Dag, som den unge Præst aldrig har set en Kirke før.

Det er med nogen Benouelse, den nye Præst stiger op paa den gamle Prædikestol, hvorfra han ved, der er bleven talt et Ord i fordums Dage, der har slaaet ned og fænget i mange Hjerter og bragt et Trosliy frem, hvorom der gaar Rygte viden om. Han kan heller ikke lade være at tænke paa, at der nedenfor Prædikestolen i den tætpakkede Kirke sidder mangan een, der uvilkaarlig vil anstille en Sammenligning mellem den nye, unge Præst og saa den gamle, prøvede Stridsmand, der havde staaet der før.

Han havde Dagen før været oppe i Kirken. Der havde han bedt Herren om at faa hans Velsignelse til at blive en ret Præst paa det nye Sted, og der havde han stavet sig igennem den underlige gamle latinske Indskrift paa Prædikestolen, der skulde være efter Luther: „En god Prædiker har disse tre Ting at gøre, at bestige Prædikestolen, at sige noget og at stige ned igen,“ eller som Landsbymaleren lidt ubehjælpomt havde malet det: „ascendere in suggestu aliquod dicere et e suggesto rursus descendere.“

Nu, sige noget, det kunde han jo nok — han havde omhyggelig studeret og skrevet sin Prædiken, som han havde gjort hele sin Venø-Tid, men naar han tænkte paa ham, der havde staaet her før —

Han skulde indsættes af Provst Kampmann i Hjørring, „Herrens Tjenerinde“ skulde han prædike om. Ja, „Herrens Tjener“ vilde han gerne være. Og atter gik hans Tanker til Pastor Jeansson: det var jo netop det, havde man sagt ham, der stod paa Gravstenen over ham paa Roskilde Kirkegaard: „Herrens Tjener, de helliges Ven“, ja, det var jo netop det, han selv vilde være, „Herrens Tjener“ og „de helliges Ven“, men hvordan vilde de hellige tage imod ham? vilde de have ham til deres Ven? „Have Plads iblandt de hellige,“ havde jo Læreren sagt til ham

den første Gang, han var heroppe. Ja, der vilde han have sin Plads, men vilde de hellige give ham en Plads der?

Der var gaaet mange Tanker gennem den unge Præsts Hjerne og Hjerter, før han besteg Prædikestolen Marias Bebudelsesdag.

Men nu var Gudstjenesten endt, og Folk strømmede fra Kirke.

Hvad mon „de gamle“ vil sige? var der mangan een, der spurgte i sit stille Sind. Man saa „de gamle“ gaa sammen med Niels Peter Bæk ned ad Vejen til dennes Gaard. Man kunde høre Navnet „Jansen“ blive nævnt mere end een Gang, de saa noget betænkelige ud. Niels Peter Bæk saa aabenbart noget lysere paa det end de andre. „Den Mand skal I ikke være bange for,“ opmuntrede han dem.

Men ned ad Veje og Stier, over Marker og Hegn ser man Kirkegængerne sprede sig, de er alle optagne af den nye Præst. Er det „Jansen“ eller „Hoffgaard“? Man kan ikke rigtig blive klog derpaa.

En Flok gamle og unge følges ad henad Vejen.

„Hvad mon det er for en Mand, vi har faaet?“ spørger een. „Mon det er en Missionspræst eller —?“

„Nej,“ siger en Pige, „en Missionspræst er det bestemt ikke, han talte saa meget af Bibelen.“

Om Eftermiddagen skulde jo saa Præsten indsættes ovre i Asdals lille Kirke, der oprindeligt havde været et Kapel til Asdal-Gaard.

Om Aftenen skulde der holdes Møde i Missionshuset i Horne. Det kunde Præstens jo ikke komme med til den Søndag, men Andrea og hendes Medhjælperske besluttede da at gaa derop.

De havde aldrig været i et Missionshus før, de følte sig lidt generte blandt alle de mange fremmede Ansigter og holdt sig nede ved Døren.

Men ikke saasnart havde „de gamle“, der sad øverst oppe, faaet Øje paa dem, før Niels Bæk kom ned til dem, og der hjalp ingen kære Mor, de maatte med op til den øverste Bænk.

Der blev sunget og læst en Prædiken og sunget igen, og da det var forbi, gav de gamle sig i Snak med de to, og det varede da ikke længe, inden de fik spurgt, om deres Forældre var omvendte, og saa kom det jo ogsaa, om de selv var det. Andrea smuttede fra det ved at sige, at hendes Far snart kom derop at besøge Præsten, saa kunde de jo spørge ham selv derom.

Da de to kom hjem, blev de spurgt, hvordan de havde syntes om det deroppe i „Huset“. Fruens Søster Martha var ogsaa ivrig efter at faa noget at vide. Jo, de havde da syntes rigtig

godt om det, de vilde da rigtignok derop igen. Især kunde de svært godt li'e gamle Niels Bak.

Næste Søndag var da ogsaa Præstens med deroppe, da var der jo Sidstetjeneste i Horne.

»HERRENS TJENER, DE HELLIGES VEN«.

Det var den Indskrift, der blev sat paa Granitstenen, der smykker *Johan Philip Jeanssons* Grav paa Roskilde Graabrødre Kirkegaard, „alvorlig og solid at se til, som Manden, den skal minde om,“ som Vilh. Beck udtalte ved Stenens Afsløring.

„Alvorlig og solid“ var denne Præst og hans Forkyndelse, og der er vel ingen Præst, der har sat saa dybe Spor i Vendsyssel, og flere Steder i Danmark, som den Præst, der i 6½ Aar (1871—78) stod paa Horne-Asdals Kirkers Prædikestol.

„Herrens Tjener, de helliges Ven“, sagde en af hans gamle Disciple i Horne siden. „Det var netop det, Jansen var — og det er netop det, en Præst skal være — det var *Herren*, han vilde tjene, men derved blev han ogsaa en Ven af *de hellige*.“

Naar de gamle Venner i Horne siden kom til at sige om den unge, 30-aarige Præst, der i Foraaret 1883 kom til at staa paa Horne-Asdals Prædikestol: „De æ møj lig efter Jansen“, saa var det det bedste Vidnesbyrd, de vidste at give ham. Og denne unge Præst blev i Sandhed ogsaa „Herrens Tjener, de helliges Ven“.

Da Johan Philip Jeansson døde, kun ½ Aar efter sin Bortrejse fra Horne, blev han jordfæstet i sin Fødeby, Roskilde. Det var noget af en Selvfølge, at det var hans to Præstevener, Vilhelm Beck og Johannes Clausen, der talte ved hans Baare, og ligesaa selvfølgelig, at det var 13 Venner fra Horne, den Menighed, der var den afdødes „Glæde og Krans“, som bar hans Kiste ud af Domkirken.

Disse Venner mindedes under denne tunge Gang den Dag for de mange Aar siden, da den Røst første Gang havde lydt til dem: „Hvo, som har Øren at høre med, han høre!“ det Ord, der for flere af dem var bleven som et Basunstød, der vakte dem op, de mindedes ogsaa den Dag, da de hørte hans Afskedsord til dem, en Genklang af Paulus' Ord i Milet til Epheser Menighedens Udsendinge. Ogsaa om dem gjaldt det: „Og mest smertede det dem, at de ikke mere skulde se hans Ansigt.“

Og da man ude paa Kirkegaarden istemmede den afdødes Yndlingsang: „End er der Rum i Kongens Højtidsal“, da min-

dedes disse Venner de Stunder hjemme i deres Kirke, da han efter Gudstjenestens Slutning havde kunnet blive ved at synge Salme efter Salme, Sang efter Sang med dem, og blandt dem, der blev tiest sunget, var denne: „End er der Rum“, aldrig havde de kunnet glemme den Alvor og Bæven, der kunde være i hans Stemme, naar Ordene lød: „da er alt Haab forbi“.

Gud ske Tak, her ved denne Kiste gjaldt de Ord ikke.

I „Indre Missions Tidende“ findes Vilh. Becks Mindeord over sin gamle Medarbejder, hvor det bl. a. hedder:

„Hvor ofte vi rejste og levede sammen, jeg har ikke et eneste bittert Minde om ham, ikke andet end lutter lyse Minder; jeg har aldrig set andet end milde Øjne, naar vi mødtes, aldrig hørt andet end kærlige Ord, naar vi talte sammen; det er meget at takke for. —

Saa lad ham da nu hvile under Herrens Naade og sine Venners Tak! Han trængte til at hvile efter et trangt og virksomt Liv, og han trængte til Hvile efter megen Kamp for at blive Herren tro; thi hans Liv var fuldt af megen Sorg og mange Lidelser paa mange Maader, den største Sorg havde han over sig selv, den største Kamp havde han med sig selv; han sukkede saa ofte: „Jeg har et grueligt slemt gammelt Menneske.“ Nu er den Sorg og alle hans Sorger slukket, nu er den Kamp endt. Han trængte til Hvile, hvilen hos Jesus. Men hans Navn, hans Minde skal ogsaa hvile i Guds Børns Hjærter som et kært og elsket Navn, i vore Hjærter, som midt i vor Sorg kan sige Herren Tak, fordi han gav os en saadan Præst, en saadan Broder og Ven.“

„Og hermed er hans Historie endt her paa Jord, — slutter Vilh. Beck — men Minderne skal leve i de mange Guds Børns Hjærter, som har fundet Livet ved ham, og i de Venners Hjærter, som har elsket ham som en kær, sjælden trofast Ven og Broder.“

I Forordet til „En Vaartid“ mindes A. Busch som een, der selv er eet af „denne Vaartids Børn“, sin store Forgænger med følgende Ord:

„— Troslivet og Menighedslivet kan paa de forskellige Egne i vort Land have forskellige Farve og have sin Styrke (og sine Mangler), et Sted i noget og et andet Sted i noget andet. Det kommer jo oftest af, hvorledes og ved hvem Arbejdet blev gjort i „Vaartiden“.

Troslivet og Samfundslivet i Vendsyssel og Hanherred har sit særegne Præg og sin store Styrke, og det hænger først og fremmest sammen — ikke blot med Folkekarakteren hos disse

Viljes-Mennesker, som de jo er — men med, at den Herrens Tjener, der gjorde Vaar-Arbejdet, gjorde det, som han gjorde det.

Hvad Gud Herren brugte Pastor *Jeansson* til, var saare stort, det spores og bærer dejlig Frugt den Dag i Dag.

Faa Herrens Præster har bedre end han prædiket Korsets Evangelium, ja, malet „Kristus korsfæstet for os“ med saa stærke, rene Farver.

Tonen om „Korsets Naade“ og „Blodets Naade“ var den stærke Tone i hans Forkyndelse og Vidnesbyrd, og hvor kunde han dog ikke vidne om dette, at „Døbefontens Vand er farvet ved Blodet fra Golgathas Kors og derved fuld af Syndernes Forladelse for hver den, der griber sin Daabs Naade,“ hvor kunde han dog ikke pege paa og kalde til Pladsen ved Nadverbordet, hvor Herren Jesus Kristus selv er til Stede og rækker sit Legeme og sit Blod til Pant paa Korsets Naade skænket i vor Daab og som Mad og Drikke for evigt Liv.

Faa Steder i vort Folk har Livet, vakt og plejet ved Indre-Missions Virksomhed, været mere sakramentfast end netop i Vendsyssel og Hanherred. Og saa det stærke Samfundsliv og Samfundsarbejde, der prægede „Livet“ deroppe, saa Guds Børn var eet fra Skagen til Brovst, fra Horne til Sæby.

Man sagde i sin Tid: de hænger sammen som Ærtehalm, rykker man i noget i Skagen, saa rører der sig noget i Hanherred, og hvad man mener og beslutter i Horne, det siges der Ja og Amen til i Sæby og omvendt. Ja, saadan var Vaartiden. —

Et skriftligt Minde har Johan Philip *Jeansson* efterladt sig i det Brev, han efter sin Bortrejse sendte Niels Peter Bæk som et Slags Testamente til sin gamle Menighed.

Dette Brev blev straks af Niels Peter Bæk læst op i Missionshuset, og senere forlangte Busch det læst op ved forskellige Lejligheder.

Her fandt han Retningslinierne for den Forkyndelse, der tidligere havde lydt i Horne-Asdal, og i Fremtiden skulde lyde der, om Forkyndelsen var efter Guds Hjerter.

ET HYRDEBREV.

forsløv Præstegaard, den 6. Sept. 1878.

Min kjære Ven!

Det er underligt, hvor Opsættelsen for et Menneske med en eller anden Gjerning, man bliver mindet om at gjøre, jo længere man sidder Mindelsen overhørig, truer med, at det Hele bliver ugjort og tilsidst glemt —

og saaledes gaar det Mangfoldige med at omvende sig og gribe Strelsen — hvis ikke man itide bliver stillet under Lovens „Du skal“ og bøjer sig for Fordringen. Jeg blev saa glad, da jeg en Aften paa Stationen, just paa en Rejse til Bedt, fik Deres Brev, som jeg læste gjentagne Gange, for rigtigt at nyde Kjærligheden, som aandede derigjennem til mig, og jeg sagde til mig selv: Saalænge Vennerne deroppe ved Vesterhavet elste Dig, usle Stymper, saa højt, saa glæmmer de ikke Vorherre; thi det var dog vor fælles Kjærlighed til ham, vor egen hjære, velsignede Jesus, hvor lille og mat den end var, som bandt os sammen. Og jeg sagde til mig selv, da Minderne, ved at læse Deres Brev, Minderne om vort velsignede Samliv og hele den yndige Tid, jeg levede hos Eder i Horne, igjen stode saa levende for min Sjæl: Saasnart Du nu kommer hjem fra Ørslev, skal du skrive til din gamle Gjenbo og Ven og gennem ham sende en Hilsen til Brødrerne. Men der gif Dage, og der gif Uger, hvori jeg atter og atter blev mindet, men forgiæves, indtil Opsættelsen snart vilde have slaæet den sidste Mindelse ihjel, og jeg fik dyppet den træge Pen. — Mest af Alt glæder mig det Ord hos Dem, at det ser ud, som nogle nye Sjæle gribe ved Troen. O, Gudskelov, for hver en Sjæl, Satan bliver narret for, og den lille hellige Skof, Gudsfolket, det sande Israel, bliver beriget med. Men medens vi glæde os over enhver Tilvært, saa lader os, som ere blevne Herrerens Venner, ikke glemme og ikke trættes ved at tilraabe hverandre: „værer ædrue, vaager, staar faste i Troen!“ (I Pet. 5, 8—9). „Fremad, bedre, Brødre, mindes I endnu det gamle Ord!“ „Derfor, mine hjære Brødre! bliver faste, ubevægelige.“ (I Cor. 15, 58). Thi det er Ulykken med Saamange, at de ville kun en liden Stund forlyste sig i Lysset, men blive saa trætte paa Halvvejen, ja, mange Gange længe før. Og hvorfor? Jordi de glemme eller i Fald leve, som om der aldrig stod skrevet: „ligesom han er, saa ere og vi i denne Verden“ (I Joh. 4, 17) eller „hvo, som siger, at han bliver i ham, han er og skyldig til at vandre saaledes, som han vandrede“ (I Joh. 2, 6). Og hvorledes var da nu Jesus i denne Verden? I daglig Selvfornægtelse. Hvorledes vandrede han? Ja, han maatte forbi Korset, gennem Død og Grav, for at naa til sin Herlighed. O, lader os dog huffe det hver Dag, vi, som ønske og vente at krones engang med ham, at „Discipelen er ikke over Mesteren, ej heller Tjeneren over sin Herre“ (Matth. 10, 24). Og derfor tilraaber jeg enhver af mine hjære i Horne, I, som have oplevet den Lykke, at Jesus har været ved Eders Hjerte-grav og vaft Eder tillive, huffer paa, at han vil ikke slippe Eder dermed, men at han vil gaee med Eder fra Graven i Hjertet til den sidste Grav ude paa Kirkegaarden, hvor I tilsidst skulle lægge Eders dødelige Legemer til Hvile. Det er ikke gjort med Oprækkelsens Ord i den salige Stund, da I først hørte hans Røst og rejste Eder fra de Døde — nej, han vil, at vort ganste, hele Liv, Fort eller langt, skal være et Liv, ført i hans

Ledebaand og paa hans Veje. Og hans Vej er en Gravvej for alt det Syndige, Forvansfede og Fordærvede hos os. Hver Dag, vi leve, graver han en Grav, peger derpaa og byder os deri at begrave vor onde Lyst og Begjæring, det gamle Menneskes Tankegang og Kjærlighed, Glæde og Sorg, „Gjens Lyst, Kjødets Lyst og Livets Hoffærdighed“; hver Time er der Noget, som vi skulle oprykke med Kode af Hjertebunden og nedlægge i Graven. Ja, paa een Naade er det et stedsevarende Ligtog, Jesus, Vorherre fører os paa; thi henede blive vi aldrig færdige med at „begrave vore Døde“ (Matth. 8, 22), begrave vore døde Tanker, vor Selvflokskab, Egentjærlighed, vore døde Lyster og Længsler og Alt, hvad der hører Dødens Verden til. Men paa den anden Side er det ogsaa en Livets Vandring, vi have her med Jesus; thi paa hver Grav, hvori vi nedsenke det ene eller andet Stykke af Verdens og vort Eget, planter han en Livsens Blomst, ja, en Evighedsblomst, røde Roser og hvide Liljer; i hvert Rum, der bliver ledigt i dette vort Bryst ved Verdenslivets Undergang og Død herinde, udaander han Gudslivets Rigdom, Sylde, Duft, Skjønhed og Kraft, saa vi, hans Hellige, skulle aldrig komme til at flage over, at han førte os en Dødsvej og gav os ikke Livets Gaver; han begraver kun Døden hos os, Livet, som er Guds Naadegave, giver han os i Overflødighed, jo længere vi kommer med ham paa Vejen. — Men det er dette, vi skulle betænke til alvorlig Paamindeelse for os selv og til Formaning for vore Søfænde, at det sker saa ofte, det Tungeste af Alt, at Mennesker falde fra ham paa Stien, han fører dem, komme ikke med ham til den sidste Grav, hvori de skulle slumre Opstandelsen imøde. Og sker ikke det, da er Alt tabt, Alt forgjæves, hvad han gjorde, spildt og tabt, at han vakte dem op af Døde og lod dem smage Liv og skue Lys i de Helliges Samfund. Og hvorfor sker det saa ofte, at de ikke komme med ham til det sidste Hvilested? Det kommer deraf, at imellem Stengraven i Hjertet og Graven ude paa Kirkegaarden staar der et Kors, forbi hvilket Vejen gaar, og hvorfra Jesus rækker alle sine Venner en Aflægger, at de skulle bære det og kun saaledes kunne følge ham ind i Sejerkirken heroventil.

Og naar nu den første Kjærligheds Salighed er bortfaren og den alvorlige Dagsgjerning i Herrens Tjeneste begynder, naar et svagt Menneske seer, at han staar for Korset, mens maafæe Fastetidens Ørken ligger udbredt for hans Blik; naar han erfarer, at Bølgerne gaae høje, mens han havde haabet en rolig Sejlads henad et spejlglat Hav, at udbortes eller indortes Nød truer i Jesu Tjeneste, at der er Forfølgelse og Spot maafæe fra de Nærmeste i Hjemmet for Ordets Skyld, og Jesus har skjult sig bag dunkle Taager, — ja, da falder maafæe et saadant Menneske fra den gode Herre, har ikke Mod til at gaa Særene imøde, rende Panden mod Verdensmuren, styre lige imod Strømmen og byde Altting Trods i Jesu Navn, kan og vil ikke lade sig nøje med

Troen, der „holder hart ved den Ufsynlige, som om den saae ham“ (Hebr. II, 27), ved Haabet, der forjætter den tilkommende Herlighed, falder fra, fordi han vil blive ved at smage, ved at svælge i Sølelser, Rørelser og Naadeerfaringer og styrer den store Kamp for Livets Krone. Ja, i den første Kjærlighed da synker Sjælen: Halleluja, „Hosianna, velsignet være den, som kommer i Herrens Navn, Hosianna i det Højeste,“ men naar Tro og Kjærlighed skal staae sin Prøve ved Korsen, da tier Læben, saa synker Sjælen eller istemmer maaste enten i Vrede over de stufede Forhaabninger eller i Srygt og Sejghed for Sjenderne det tusindfoldige Sordømmelsesraab over Herren og hans Christendom: „Korsfast, Korsfast!“ Men ogsaa paa en anden Maade kan en Mennefsjæl falde fra, naar den staaer foran det mørke Kors. Der kan gives dem, som godt vide og holde fast paa, at paa Vandringer med Jesus mellem Gravene er Korset nødvendigt. Men saa bedrægligt er Mennefskjhertet, at det, selv i denne Erkjendelse kan forsøge paa at bedrage sig selv og, om muligt, Vorherre. — Man kan selv lave sig et Kors, kalde det med Herrens Navn og saa i dette Bedrag gaa Glip af Livets Krone; uden selv klart at vide det, kan man lægge sig en Korsbyrde paa, som ikke er Herrens, men en selvtilberedt. I det Store kunne vi see det hos Papisterne med alle deres selvvalgte Øvelser, Faste og Almisse, Klosterliv og Spægelsler, Gudstjellteser, Pilegrimsange og deslige. Men ogsaa midt iblandt os. Jeg kjender ikke saa faae oprakte Mennefsker, som „overtræde Guds Lov for deres Vedtægters Skyld“ (Matth. 15, 3): der er nu dette eller hint, som Jesus ikke har forbudt, men som de lægge en saadan Vægt paa, at det er dem vigtigere end alt Andet, hvorefter de bedømme deres egen og Andres Christendom, der dog ikke skal eller tør bedømmes efter noget-somhelst Andet end den gamle Forsagelse og Tro. De pine og plage sig selv med Mennefskaafund, de pine og plage deres Venner med det Samme, de pine og plage navnlig deres smaae, umyndige Børn med store Byrder, ville have dem til vorne Christne lige tværtimod Barnekherttet, og danne saa ofte Hyflere af dem istedetfor at lade dem blive Guds Kjære Børn. Jeg vil ikke nærmere betegne disse mange Kors, som Intet have af Jesu Sødhed, men desto mere af Verdens Bitterhed, jeg vil kun sige, at Forskjellen imellem Jesu Kors og vort eget selv-lavede Kors er denne, at Jesu Kors lægges paa os, for at knuse vort gamle Mennefske, at det nye „kan være en guddommelig Vært,“ kan faa Rum og Plads til at udfolde sig i al sin Skjønhed og Sylde; være egne Kors lægge vi, uden at vide det, paa os, saa at de knuse det nye Mennefske, knuse Gudslivets Rigdom, Frejdighed, Kraft og Skjønhed og Kjærlighed, medens det gamle Mennefskes Plantning da fyder nye Skud, om end under en anden Skikkelse, en Skikkelse enten i skjult Verdenskjærlighed eller i Hjertets Haardhed

og Kulde eller i Sindets Hovmod og Bitterhed. Hvorfor blev det saaledes med dem? Jeg tænker, det kommer deraf, at de ønskede nok *L i v e t*, men ikke vilde gaa gjennem *D ø d e n* til *L i v e t*, vilde ikke, at det gamle Menneske skulde forgaae. Saa annammede de den christne Lære, det christne Syn og Betragtning, toge imod Aanden i Iudbildningskraften og Forestillingen, under det stiltiende Vilkaar, at denne Helligaand ikke maatte røre ved Hjertet og d ø d e det Gamle derinde eller med andre Ord: de skiltes i Grunden fra Vorherre med Korset; thi et troende Menneskes Liv i Kjærlighed og Ydmyghed trives allerbedst under Vorherres Jesu Christi Kors. Derimod lavede de sig maaskee en Byrde, som de kaldte Herrens Kors, men som havde den Bestaaenhed, at det gamle Menneske kunde undgaae Tøden derunder, behøvede kun at tage anden Kjørtel paa og dog blive ilive. O, Kjære, elskede Venner! Jeg, som elsker Eder saa højt, som jeg forstaar at elske Mennesker, jeg tilraaber Eder fra min Ensomhed herovre: Lad os dog vogte os for dette Bedrag, vogte os for „Satan i Lysets Engels Skikkelse“ (2 Cor. II, 14), saafandt vi ville, at Jesus skal følge os fra Graven i vort Hjerte til Graven paa Kirkegaarden, ja, igjennem denne til Paradis.

Og endnu Læ: lige i Hælene paa al virkelig Opvækkelse, som er *h e r o v e n f r a*, følger gerne en Opvækkelse *h e r n e d e n f r a*. Saaledes veed jeg, det ogsaa er sket i Horne. Og dermed mener jeg, at Djævelen, naar han seer, at han slet ikke kan forhindre Opvækkelsen paa en Egn, faar en Mængde Mennesker til at standse ved og lade sig nøje med nogen naturlig *F r o m h e d* og *G u d s f r y g t*, hvori han saa holder dem bundne og tilsidst narrer dem deres Salighed fra. See, det er, hvad jeg kalder *O p v æ k k e l s e n h e r n e d e n f r a*, og Djævelens Kunstgreb her bliver allerfarligst, naar han, som saamange Steder er Tilfældet, finder en Støtte i den autoriserede Lærer paa Prædikestolen. Og derfor J, mine Elskelige, som tør sige, at J have Guds Son og Livet i ham, o, staar tæt sammen i Samfund med hverandre om de gamle Naademidler, Daab og Nadver, Ordet og Bønnen, og naar J saaledes staae sammen, slaa saa Kreds om hver En, som begynder for Alvor at blive træt af at være et vantro Menneske! Husker, det er til Eder, Jesus siger: „vogt mine Lam!“ (Joh. 21, 15).

Saa langt et Brev har jeg sjældent skrevet i mine Dage, skjøndt jeg er en vidtløftig Karl, naar først jeg faar Mund eller Pen paa Gang, og det forlanges heller ikke, at det skal tages ind paa een gang, det kan godt gjøres Portionsvis, naar blot det maa virke i Kjærlighed, som det stammer fra Kjærlighed.

Hvad endelig mig selv angaar, da er jeg stadig syg, men jeg veed, min Kjære Jesus „gjør alle Ting vel“ (Marc. 7, 37) mod mig. Gigen har saagodtsom aldeles forladt mig, Stemmen er tildels vendt helt tilbage, men jeg lider saa voldsomt i min Mave, vist af noget Lignende

som Du, at jeg er forpint Dag og Nat, undtagen naar jeg tager Opium. Madlysten er helt borte, og jeg har det ogsaa værst efter hvert Maaltid. Om hvordan det ellers gaar med Guds Gjerning her, vil jeg opsætte at skrive en af Dagene til Lychegaard, hvem jeg beder hjerteligt hilset med Tak for hans hjærlige Brev. — Og maa jeg saa til Slutning træffe endnu en Værel paa Eders Kjærlighed deroppe? Det bliver rimeligvis den sidste. Jeg har fragtet et Skib, som midt i October skal føre mit Slyttegods fra Frederikshavn til Kjøge paa den for mig allerbilligste Maade. Ville I saa befordre det til Frederikshavn, det er meget at bede om, men Kjærligheden gjør dristig, og vor Broder, Peder Bak, sagde engang til mig, at I havde Kjærlighed nok til at bære den Byrde med. Vil De foreløbigt forberede Vennerne derpaa? Og nu, kjære Ven! lev vel og tænk paa mig! Hils Deres Gustru og de Hellige hver især, Trekløveret ikke at forglemme!

Deres trofaste Ven

Joh. Ph. Jeanson.

BUSCH OG »SØJLERNE«.

Menigheden i Jerusalem havde sine „Søjler“, Menigheden i Horne havde sine — et Trekløver: Niels Bak, Peder (Per) Bak, Niels Peter Bæk, der sammen med Købmand Lychegaard indtil Aar 1900 dannede et Firkløver af „Søjler“ i Horne, „Staden paa Bjerget“, til hvilken alt Trosliv i Vendsyssel saa hen siden Pastor Jeanssons Dage som den øverste Instans her paa Jord.

Niels Bak med det barnlige Sind, Peder Bak med den klare Tanke, Niels Peter Bæk med det videre Udsyn, Lychegaard med det aabne Hjerte, der aldrig var gladere, end naar han kunde skaffe Herberge til de mange Gæster, der fandt Vej til Horne for der at finde Opmuntring og Vejledning i stort og smaat.

Det var med en Del Ængstelse og Betænkelighed, at Paulus i sin Tid nærmede sig „Søjlerne“ i Jerusalemens Menighed, men han endte med at sige:

„Da de lærte den mig givne Naade at kende, gave Jakob, Kefas og Johannes, som ansaaes for at være Søjler, mig og Barnabas Samfundshaand.“

Saadan endte det ogsaa med Busch.

Men det maatte gaa igennem adskillige Brydninger og Eksaminationer, inden „Søjlerne“ opdagede den Naade, der var givet ham, og rakte ham Samfundshaand.

Nu, Niels Bak havde vel ogsaa nogen Ret, naar han engang i Begyndelsen af Buschs Hornetid sagde til Præsten: „Ja, Di ka nok prejk Loven, Pastor Busch, men Di ka ingkt prejk Evangelium.“

Det kneb ellers for Præsten at tage imod denne Tilrettevisning. Han erklærede siden: „Havde jeg den Dag haft en Stok, saa tror jeg, at jeg havde slaaet ham.“ Der var ingen, der skulde lære ham at prædike.

Der kom den Dag, da samme Niels Bak maatte indrømme: „De æ møj lig efter Jansen,“ og det var fra en „Søjle“s Mund den højeste Kompliment.

Niels Peter Bæk havde ganske vist selve Indsættelsesdagen erklæret: „Den Mand skal I ikke være bange for,“ men de andre var ikke saa hurtige til at række Haanden ud som *han*.

Det kneb lidt for Præsten, da Niels Bak en Dag kom gaaende op til Præstegaarden med sin store Bibel under Armen og ud fra Bibelen vilde rette paa noget, Præsten havde prædiket om Søndagen. Der kunde Niels Bak imidlertid ikke klare sig, og da han gik derfra, saa han meget bekymret ud.

Efter en Tids Forløb kom han imidlertid atter op til Præsten, den Dag havde han ingen Bibel med. Og denne Gang kunde han bedre klare sig overfor Præsten. Han gav sig til at tale med ham om et Guds Barns Erfaringer, og her maatte Præsten tie, saavidt var han ikke kommen.

Engang senere sagde Busch spøgende til Niels Bak: „Kan I huske, dengang I kom med Bibelen under Armen og vilde besøge mig?“ Men Niels Bak blev ikke Svar skyldig. „Kan *De* huske, Hr. Pastor, den Dag, jeg lod Bibelen blive hjemme.“

Den Ærbødighed, som Jeansson havde indpodet sine Disciple, overfor det præstelige Embede, blev ved at være en af disses Ejendommeligheder, den viste de ogsaa lige fra Begyndelsen af overfor deres unge Præst. Der var kun een Ting, de havde endnu mere Ærbødighed for — det guddommelige Ord. Deres Drøftelser endte altid med: „Hvad siger Ordet? Kan vi finde et Guds Ord for den Sag?“ Guds Ord var til syvende og sidst det eneste, de bøjede sig for.

Det faldt undertiden lidt vanskeligt for fremmede at forstaa de gamles Sprog. Især kunde det knibe noget overfor Niels Bak. Under et Besøg, Vilhelm Beck engang aflagde i Horne, fik Niels Bak fat i ham og gav ham en længere Udredning af et og andet Spørgsmaal, men Resultatet var dette, at Beck bagefter sagde til Busch: „Det er vist en rar gammel Mand, men jeg forstod ikke et Muk af, hvad han sagde.“

Men Niels Bak kunde man ikke nænne at bryde af, ligesaa lidt som man kunde blive fornærmet paa ham.

Det faldt til Tider vanskeligere for den unge Præst at komme til Rette med Broderen Per Bak.

Engang havde denne sagt Præsten, hvordan han mente, hans Stilling var. Busch kunde daarlig tage imod det.

Næste Søndag saa han Per Bak komme op til Alterbordet. Han syntes, det var umuligt for ham at lægge Haanden paa hans Hoved og tilsige ham Syndernes Forladelse, han følte, hvordan det kogte op i ham.

Han maatte om bag Alteret og sende en Bøn til Herren. Da med eet sagde han til sig selv: „Her staar du, stakkels Pjalt, som du er, og kan ikke tilgive, og Gud har dog tilgivet dig.“

Med det samme var Bitterheden som blæst bort.

Det blev ikke sidste Gang, der kom noget imellem Busch og „de gamle“, men efterhaanden kom disse til at skønne mere paa ham og han mere paa dem.

Det var ikke altid saa ganske let bestandig at se den Skygge, der hed „Jeansson“, blive trukket frem, hvergang der blev sagt noget og gjort noget, der ikke var bleven sagt og gjort „i Jansens Tid“, at blive betragtet som noget nær et Nul, der kun fik Værdi, naar denne Formand blev sat foran.

Men den unge Præst bøjede sig ned til at ville være ligesom *han*: „Herrens Tjener“ og „de helliges Ven“.

„Jeg har en hovmodig og stolt Natur,“ kunde han sige, „men det har jeg lært, at skal jeg være en Herrens Tjener, maa jeg sætte mig nederst.“

Og stærkere og stærkere kom han til at slaa paa den Streng, at det gjaldt for et Guds Barn at have Tjenersind, og hvilken Lykke det var at sidde og lære hos de gamle. Naar han skulde en Spadseretur ud i Sognet, til en Eksamen, til et Sygebesøg, eller en Køretur udenfor Sognet til et eller andet Møde, var det hans Lyst at faa een af de gamle med. Paa de Ture høstede han megen aandelig Hjælp hos dem. Han søgte atter og atter Raad hos de gamle og fik dem samlet til Raadslagning, som de var vante til: alle de Ting, der skulde frem, maatte være Samfundsarbejder og Samfundsopgaver og sanktioneres af Samfundets Ledere, ellers betragtedes det som Oprør imod den guddommelige Ordning.

Da der begyndte at komme en større Vækkelse særlig iblandt de unge, var de gamle en hel Del betænkelige ved Vækkelsens Forløb, de syntes, de unge kom altfor let til Fred, Syndserkendelsen gik ikke saa dybt som i Jeanssons Tid, da havde man ikke

været vant til disse pludselige Omvendelser, og da kom det mere enkeltvis.

Men da kunde Busch for Alvor tage Bladet fra Munden og fra Prædikestolen tale om det forbenede Liv hos de gamle, vende sig imod dem og sige: „Hvis I bliver saadan ved, ender Livet i Død.“

Da der senere, i 1895, efter Buschs Bortrejse, rejste sig et Tivlsspørgsmaal, om Chr. Ørum, Jeanssons gamle Karl, kunde anbefales til at være Indre-Missionær, var nogle imod, andre for, men da udtalte Busch sig meget stærkt om, at de gamles Ledertid i Horne snart var forbi, naar de var saa snæversynede — Vilh. Beck maatte dog selv op til Horne for at bringe Loddet til at falde til Fordel for den nye Missionær.

Men Busch kunde ogsaa spøge med de gamle om de første Tider, og disse kunde gaa ind paa hans Spøg.

„Det er mærkeligt, som det kan gaa til,“ kunde han sige til dem, „men det var alligevel saadan engang, at I lige paa et hængende Haar havde faaet mig bildt ind, at der ikke var andre, der kom i Himlen, end Indre-Mission i Vendsyssel.“

I dyb Taknemmelighedsgæld blev Busch ved at føle sig til disse „Søjler“, der virkelig var „Søjler i Guds Tempel“.

„Snorene faldt mig paa de liflige Steder, ja, en dejlig Arv tilfaldt mig,“ lød det engang, „jeg dumpede ned midt iblandt de hellige, og saa var jeg nødt til at elske dem.“

Og paa samme Tid, som han maatte minde dem om, at „alting kunde ikke blive ved at se ud, som dengang Oldefatter blev forlovet med Oldemutter,“ kunde han aldrig glemme, at det var „de kære Mennesker“, der „fik ham udklækket“.

Da han senere var oppe paa Besøg i Horne med de nyvakte fra Feldballe, sammenlignede han sig selv med en Moder, der tog sine Børn og rejste hen til Bedstemoderen med dem.

Da Menighedsraads-Tanken kom frem, vilde man i Horne selvfølgelig ikke uden videre acceptere dette nye. I den pastorale Indberetning til Biskoppen om de kirkelige Forhold hedder det: „Hvad Menighedsraad angaar, saa er der officielt ikke oprettet noget saadant, men faktisk findes det dog og bestaar af 4 af Menighedens Medlemmer og 2 af Lærerne, idet Præsten raadfører sig med dem i forskellige Menighedsanligender, og det er de samme, der leder de regelmæssige Sammenkomster i Missionshuset i Horne hver Søn- og Helligdags Aften.“

Et smukt Minde satte Busch de gamle og da særlig den af dem, han vel var kommen til at staa nærmest, Niels Peter Bæk, ved dennes Død i 1893.

„— Da jeg som ung Præst for mere end 30 Aar siden blev forflyttet til Horne, var han en af de første, jeg fik Velkomsthilsen af, og som jeg straks følte det, da han saa paa mig og bød mig Velkommen, at han lagde meget i sin Hilsen, saa mærkede jeg ogsaa snart, at han var god at være Ven med, og bedre Ven fik jeg ikke blandt Guds Folk, endog jeg fik mange. —

Det faldt saa let igennem Tiderne at ty ind til „Gaarden oppe paa Bakken“ og lukke sit Hjerte op for ham, og uhyre mange unge og ældre har i Aarenes Løb faaet aandelig Hjælp hos Niels Peter Bæk.

Man mærkede saa snart hos ham det udviklede Syn paa Livet og den milde Bedømmelse af andre, forenet med det klare Blik for Skellet og det for Livet i Vendsyssel saa velsignet klare Syn paa Herrens Ord og Sakramenter, og faa har bedre end han forstaaet Velsignelsen ved at kende Forpligtelsen ved Samfundslivet.

Som han saa ofte sagde Ordet om at „opmuntre hverandre til Kærlighed og gode Gerninger,“ saa var han selv atter og atter ved sine Ord og ved sine Gerninger til Opmuntring.

Hvor var han flittig i sin jordiske Gerning og agtet blandt alle — en ikke saa kort Række Aar var han Sogneraadsformand og de senere Aar Sognefoged — altid selv med i Arbejdet fik han dog altid Tid til at sætte sig hos de mange, der kom for at tale ud med ham og spørge ham til Raads i aandelige og timelige Sager. Sandelig, han var „et Eksempel for os, der tror.“

De sidste Tider var han syg ved en Underlivslidelse og led meget. Han, den lyse, milde, taknemmelige Ven, klagede sig til Tider over, at der var for liden Glæde og Tak i ham; nu har han stridt Troens gode Strid og fuldendt Løbet og har sikkert hørt sin Herres Ord: „Du tro Tjener, gak ind til din Herres Glæde!“ — Sandelig, han var god at være Ven med!“

Det var en Lykke for Busch, at han ej blev oplugt af disse stærke Mænd og blev en Kopi af dem, men det var en ligesaa stor Lykke for ham, at han vilde „ikke Herre være, men Herren tjene“ iblandt dem.

Derved blev disse Mænd ham ikke blot en Bremse, men ogsaa en Spore.

Han lærte at forstaa Samfundslivets Betydning, Sakramenternes Værdi og den Respekt for det kirkelige Embede som saadant, der var dybt rodfæstet hos disse Jeanssons Arvetagere.

Dette blev ved at følge Busch siden paa hans lange Præstevvej, ogsaa det sidste.

Det kom frem paa en ejendommelig Maade engang mange Aar efter.

Der var i et Missionshus i hans Nabolag bleven bedet offentlig for „den ugudelige Degn“. Busch satte vedkommende i Rette derfor, men man kunde ikke indse, at der var noget galt deri. Ja men, man skulde ikke saadan beskæmme ham i alles Paahør, dog i det mindste ikke for hans Embedes Skyld. „Embedet! det er ligemeget, enten han er i Embede eller ej, en ugudelig Degn er en ugudelig Degn, Embedet har intet at betyde.“ Busch citerede flere Steder af Skriften, bl. a. Paulus' Ord overfor det jødiske Raad i Jerusalem, da han var kommen til at kalde Ypperstepræsten for „en kaltet Væg“, men de andre blev ved deres, og Busch maatte blive ved sit.

Dette med Embedet havde forøvrigt nær faaet et Grundskud i Horne, før Busch kom dertil.

I Missionshuset havde Indre-Missionæren i Hjørring i Pastor Hoffgaards Nærværelse talt skarpt om „de vantro Præster“. Præsten tog til Orde bagefter mod denne „uforskammede Tale om vantro Præster,“ og det kom til et aabent Brud, der aldrig siden blev lægt, men fra de gamles Side skete dette Brud under megen Sorg.

Samme Indre-Missionær saa man sig forøvrigt siden nødsaget til at afsætte. Det var et smerteligt Skridt for Beck, det var det ikke mindre for Busch og Vennerne i Horne.

Da Afgørelsen var truffen, kunde man høre Busch gaa op og ned ad Gulvet inde i sit Værelse Natten igennem. Han var helt ude af sig selv, klagede sig højt og vred sine Hænder. Han kendte til dette „med Taarer“, naar der var noget, der kunde bringe Skam over Guds Riges Sag, naar der var en fordums Discipel, man efter Herrens Ord maatte betragte „ligesom en Hedning og en Tolder.“

Fælles Sorger og fælles Glæder gjorde Baandet stærkere og fastere mellem Busch og hans Horne-Venner Aar for Aar.

Det var jo næsten, som var han groet fast der for bestandig.

Men Embedet var lille, vel havde Vennernes Kærlighed skudt noget til som Hjælp, men han maatte tilsidst forelægge dem Spørgsmaalet, om man kunde tænke sig at yde ham et fast aarligt Tillæg, eller om de syntes, han skulde søge et andet Embede.

Efter megen indbyrdes Raadslagning meddelte de gamle ham, at de stemte for det sidste.

Det var en stor Skuffelse for ham, at Afgørelsen gik i den Retning, det havde han egentlig ikke ventet.

Men det viste sig siden, at de gamle havde set rigtigt, som saa ofte før. Busch var udset til at pløje nyt Land for Herren.

„Der ligger som en Tavshed henover Sognene,“ sagde en Hornebo om de Dage, da det rygtedes, at nu skulde den Præstefamilie forlade dem, der havde skrevet sit Navn ind i saa mange Hjerter og Hjem.

Men der blev ikke Tavshed der, hvor den Præst kom frem. Det var en Mand i sin bedste Manddomskraft, der den 6te Søndag e. Trin. 1888 lod sin Røst høre for sidste Gang som Sognepræst for Horne-Asdal for nu at drage bort og synge en ny Sang om den Herre, der „fører sit Følge i lysende Fjed til Liv og til Fred.“

Og Horne Menighed blev endnu i en Aarrække ved at være en Jonathan, der styrkede hans og mange andres „Kraft i Gud“.

KIRKE OG MISSIONSHUS.

Jeg er en Russer,“ bemærkede A. Busch engang, „der er russisk Blod i mig, der er noget af den russiske Despotisme i mig.“

Og der *var* dengang noget af en Despot i ham, og denne Despot forlod ham aldrig helt. Ikke altid gik han frem efter den Herre Zebaoths Ord: „Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved min Aand.“

Der kunde være adskilligt af kødelig, menneskelig Magt og Styrke i hans Prædiken.

„Hvor har jeg dog pisket de stakkels Mennesker,“ kunde han siden sige om sin første Tid i Horne. Og dog var der nogle Venøboere, der engang under et Besøg i Horne sagde til Horneboerne: „I synes naturligvis, han er haard at høre paa, det har været meget værre før“.

Hvor kunde han svinge Lovens Hammer overfor sine Tilhørere og overfor den enkelte iblandt dem, det var, som det hele gik ud paa at slaa i Stykker, gøre Mennesker forskrækkede for deres Tilstand og ville skræmme dem ind i Himmeriges Rige. Naar han talte over Ordet: „Thi vor Gud er en fortærende Ild“, hvor kunde han male denne „fortærende Ild“ i al dens Gru, saa det gik gennem Marv og Ben. Og saa var der dog midt i det noget af den „Kærlighed, der er Herrens Lue, stærk som Døden“, saa Mennesker kunde blive nok saa vrede, de blive vilde, der var noget, der bestandig drog dem hen under hans Prædikestol igen.

Men traadte det skræmmende og advarende særlig frem i den første Del af hans Hornetid, da han endnu ikke selv var afklaret, saa kom senere mere det dragende frem og ved Siden af dette det helliggørende.

Nogle Aar efter sit Komme til Horne fortalte han en Dag paa Prædikestolen, at der var en ældre Præst, der havde sagt til ham: „Det er store Ting at blive brugt som Redskab til Menneskers Omvendelse, det er endnu større at blive Redskab til de helliges Bevarelse“. Dette Ord havde aabenbart gjort et stærkt Indtryk paa ham, der ogsaa blev af Betydning for hans Forkyndelse.

Førøvrigt var der en kendelig Forskel, naar han stod paa Kirkens Prædikestol, og naar han var til Stede i Missionshuset.

Naar han prædikede i Kirken, talte han „ex cathedra“, med stor Myndighed og præstelig Værdighed, her maatte de gamle tie, og ikke taalte han, at der rørtes ved hans Prædikener, her stod han som en Herrens Tjener, med Ansvar et ene og alene overfor Gud. „Jeg staar her som Guds Tjener,“ kunde han sige, „og Gud taler gennem sin Tjener“.

Men i Missionshuset i Horne satte han sig selv nederst, ved de gamle Guds Børns Fødder.

Som Regel begyndte een af de gamle med en Sang og ledede Mødet. Han opfordrede een af de andre, der gerne sad paa deres bestemte Pladser bagved ham, til at indlede med Bøn, hvorefter saa denne tog Prædikenbogen, der skulde læses op af.

Under Prædikenens Læsning kom Busch gerne ind, han havde efter Gudstjenesten været hjemme at spise, og blev for det meste staaende forneden, indtil vedkommende var færdig med at læse, hvorpaa han gik op og satte sig oppe ved Bordet, i Nærheden af de gamle. I hvert Fald i Begyndelsen talte han sjældent, kun naar der skulde lægges en eller anden Sag for, men sluttede gerne med Bøn.

Men dermed var dog Mødet ikke forbi, det varede gerne til henad Klokkeren 10. Man samlede saa i Smaagrupper, een og anden af de ældre gik maaske hen og talte med een, der var begyndt at komme Bevægelse i. Midt i Salen stod der en Kakkelovn, naar een vovede sig op ovenfor den, var det som oftest et Tegn paa, at vedkommende var kommen i Gang med Hensyn til Guds Rige, og saa var man ikke sen til at komme ham i Møde, ikke mindst var Niels Bak straks rede dertil.

Møderne gik dog ikke altid saa roligt af. Inde i Missionshuset var der roligt nok, men Hornes Ungdom kunde nok falde paa at lave Uro udenfor, man vidste ikke andet Raad, end at

nogle af de ældre skiftedes til at gaa som Vagtposter omkring Huset, hvilket dog just ikke altid gjorde Indtryk paa Urostifterne.

Ved en saadan Lejlighed kunde nok Russerblodet komme i Kog hos Præsten. En Aften efter et Møde stod der en ung Fyr udenfor Missionshuset, da han kom ud. Han kom med en eller anden Næsvished, og det kogte saadan op i Busch, at han paa staaende Fod langede den unge en forsvarlig Lussing, saa han røg hen til Siden.

Busch var kommen i stærkt Oprør og skyndte sig ind i Huset igen, bad dem, der var derinde, om at gaa ud, saa tilsidst kun de 4 gamle og et Par troende Lærere var tilbage. Det blev en alvorlig Stund, hvor han gjorde dem opmærksom paa, hvor tøjlesløs Ungdommen i Horne var, der maatte være et eller andet galt med Troslivet, naar der ikke var mere Respekt for det, end at slige Optøjer kunde finde Sted, som indtraf Aften efter Aften, og de unge kunde vove at tiltale Præsten, som det var sket den Aften, og det værste var, at det saa ud til, at de troendes Børn ikke var synderlig bedre end de andre. Præsten slog haardt, og Slaget ramte dybt. Desto dybere, fordi de mærkede, at Præsten ikke blot slog de andre, men ogsaa slog sig selv.

Men kunde Ungdommen bringe Sorger, saa bragte den ogsaa mange Glæder. Hvor var det en Glæde at se en Flok unge Karle samles af sig selv nede i Præstens Stue, og skulde Præsten have sine Tørv hjem fra Mosen, saa samledes de unge Karle og Piger og kappedes om at bære Tørvene ind, med Præsten som Dirigent, bagefter vankede der saa Kaffe til hele det frivillige Korps, og Busch sad saa som en ung midt iblandt de unge og spøjte med dem, men fandt altid en Lejlighed til at putte et Ord ind, som de aldrig glemte.

I det hele havde han lært af de gamle at være en Fisker, der havde sit Garn med alle Vegne.

Havde han een til at køre for sig, der stod udenfor Guds Rige, skulde han nok spejde efter den belejlige Tid til at faa afskudt netop den Pil, der kunde ramme. Forpagterens Karl havde nu sat sig for, at ham skulde Præsten ikke faa Bugt med. Busch forhastede sig ikke, men lod Karlen gaa i Fred og Ro. Denne kunde jo ikke lade være at gaa i Kirke, naar han kørte for Præsten, og en Søndag slog Ordet ned i ham. „Den Dag kom a vel indele,“ som han senere selv fortalte, han blev presset helt op i Kirken i Asdal, og Pilen ramte ham.

Men Mage til Præst til at tage paa, til at slaa om sig og til at svede, havde Horneboerne dog aldrig set, det var ikke

„møj lig Jansen“, skønt denne ellers ogsaa nok havde en Røst, der kunde trænge igennem.

Allerede før den unge Præst naaede op paa Prædikestolen, kunde man se Aarerne i hans Pande svulme op og Sveddraaberne springe frem, men naar han var kommen derop og rystede sit Hoved, saa de kulsorte Lokker fløj omkring, de, der altid vilde falde ned over Panden, saa faldt Sveddraaberne tidt nedover de nærmestsiddende. Det blev da ogsaa nødvendigt, at han maatte skifte Undertøj hjemme i Præstegaarden mellem Gudstjenesterne, og alligevel paadrog han sig den ene Forkølelse efter den anden. Tilsidst maatte Lægen paabyde ham at skifte Skjorte under Salmen efter Prædikenen.

Men det var nu ikke saa ganske let en Operation at foretage sig. Naar Busch kom op og vilde ind bag Alteret, var ogsaa den Plads som Regel optaget ligesom alle de andre Pladser i Kirken.

Han maatte se at faa i det mindste Kvinderne væk og anbringe nogle Mænd som Dækning, medens han foretog Omklædningen; naar een af disse saa var nysgerrig nok til at vende sig om og kigge paa Præsten i al hans Nøgenhed, fik han en Visker i Form af et: „Ja, her kan du se, saadan ser han ud.“

Læsepulten oppe paa Prædikestolen i Kirken fik snart sin Bekomst, den blev brækket løs en af de første Søndage.

Det gik heller ikke bedre med Kristusfiguren, der stod ved Siden af Talerstolen henne i Missionshuset. En Aften slog Præsten ud med den højre Arm, den ramte Kristusfiguren, saa den styrtede ned og gik i mange Stykker. Det gjorde et stærkt Indtryk paa ham, han greb det straks i sin Tale: „Der har jeg styrtet Kristus ned, aa, blot jeg dog ikke skulde komme til at styrte Kristus ned for eder, jeg vilde dog saa gerne ophøje ham iblandt eder.“

Ophøje Kristus — det var det, han gerne vilde, og han var meget bange for, at særlig de unge skulde komme til at sætte ham paa den Plads, hvor Kristus skulde staa.

Han fortalte mere end een Gang om Manden, der under sin Sygdom engang imellem syntes, han saa Jesus staa nede ved Fodenden af hans Seng. En Dag kom hans Hustru til at staa der, hvor Manden plejede at se Jesus staa. „Gaa af Vejen, Stine,“ sagde han saa til hende, „der maa du ikke staa, det er Jesu Plads.“

Naar Mødet var sluttet i Missionshuset om Aftenen, stod der tidt en Flok Piger, der gerne vilde have hilst paa Præsten. Men han søgte paa alle mulige Maader at slippe fra dem. Naar

de saa til deres store Skuffelse saa ham gaa forbi sig uden at lægge Mærke til dem, kunde han vende sig om, naar han var kommen udenfor, og sige til dem: „Naa, saa Farvel da, vi glemte nok at sige Farvel.“

»HATTENE OG HUERNE«.

I Sveriges Historie førtes der engang en Strid mellem „Hattene“ og „Huerne“. I Hornes Historie findes der noget af den samme Strid.

„Hattene“ havde de gamle et godt Øje til, og de var meget fornøjede med, at deres Præst havde det samme. Han kunde ikke fordrage, at de gammeldags Hovedklæder maatte vige for den nymodens Hovedbedækning, og lod sin Misfornøjelse atter og atter komme frem paa Prædikestolen. „Kunde det klæde din Bedstemoder, kan det vel ogsaa klæde dig.“ Da han rejste fra Horne, forærede han sine Piger et Par Silkeklæder, for at de skulde blive ved Traditionen, og da han nogle Aar efter var oppe i Horne igen, bragte han det samme Tema frem paany, da han saa, at Hattene havde taget Overhaand. „Hvor er dog Jeres Tørklæder blevne af, den Hovedprydelse, I har arvet fra Mødrene?“

Det viste sig, at Hattene trods alle Modforestillinger vandt frem, det var haabløst at dæmme op imod dem.

Og som det gik med Hattene, gik det med meget andet.

De gamle mente en Tid lang, at naar Pigerne bar hvide Forklæder, var det et Tegn paa Forfængelighed. Og da en ung Karl engang var falden i den grænseløse Letsindighed at omskifte sin Vadmelsfrakke med en Overfrakke af noget finere Tilsnit, tog Per Bak ham alvorligt i Skole: han skulde dog tænke paa, at der var andre unge, der kunde forføres ved hans Eksempel. Da den unge Karl gik ind paa at faa Overfrakken hængt til Side, var Per Bak glad som et Barn, nu havde Gud vundet en Sejr, syntes han.

Præstens kunde ikke beskyldes for forfængelige Tendenser i deres Klædedragt, hverken Præsten eller hans Hustru, og heller ikke deres Hjem. Men det kunde dog falde lidt svært for dem, at de maatte sætte deres store forgyldte Spejl ind i et Bagværelse, fordi de mente, at det vilde støde an mod Vennernes Begreber om Tarvelighed. Andrea, Præstens Pige, havde faaet sig en lidt livligfarvet Kjole, den blev straks dømt som „en Fastelavnsdragt“, og hun gik ikke med den mere end een Gang.

De letsindige Kæresterier fik sig en Overhaling, saa det kunde forslaa noget, Gang paa Gang fra Prædikestolen. Forlovelses- og Giftermaalssager var, naar det skulde være rigtigt, Samfundssager ligesom alle andre Sager. Det var ikke til Maade, naar saadant noget gik for sig, uden at der var forhandlet med de gamle og med Præsten. Naar de unge fra de omliggende Sogne kom til Horne om Søndagen, var det naturligvis Kirken, deres første Gang gjaldt, men noget af det vigtigste var ofte det, at faa spurgt een af de gamle til Raads i et eller andet Hjerteanliggende.

Guldsmed Lund i Sæby, som dør ogsaa maatte agere som en Slags Giftefoged, sagde dog engang til sine Venner i Horne: „At I dog ikke er klogere, de gør det jo alligevel, om I saa siger til og fra. Jeg siger gerne til dem, naar de spørger mig: Til Lykke med det! og saa maa de gaa med den Besked.“

Præsten maatte efterhaanden laane Øre til ligesaamange Forespørgsler og Skriftemaal som de gamle, i Hjerter- og i andre Sager. Han havde altid en aaben Dør.

„Jeg er snart inde i alle deres Kærlighedsforhold,“ kunde han tilsidst sige, „deres Tyendeforhold og Ejendomsforhold, Ægteskabsforhold o. s. v.“

Men onde Tunger sagde rigtignok i de Tider om Horne, at der var snart ingen unge, der turde gifte sig.

DEN FØRSTE.

Juni 1884 fik Præstefolkene i Horne en stor Glæde. Da blev deres førstefødte skænket dem.

Man blev snart enig om, at han skulde hedde Fritz efter den gamle Professor, men vanskeligere var det med Fadder-Spørgsmaalet.

Fru Buschs Søster Martha opholdt sig i Præstegaarden og vilde jo sikkert gaa ud fra, at hun skulde holde Barnet over Daaben i Kirken, naar Moderen ikke selv var rask nok dertil.

Ogsaa dene Sag blev forhandlet med „de gamle“, som alle andre Sager, og disse mente ikke, at det vilde være rigtigt at tage Svigerinden, naar hun stod.

Man blev da enig om at bede Ane Marie, den fattige, troende Sypige, om at bære Drengen til Daab, hvor glædede Sypigen sig derover, og hvor blev denne Gudmoder ved at omfatte sit Gudbarn med en rørende Kærlighed lige til sin Dødsdag.

Svigerinden var det en stor Sorg ikke at blive agtet værdig dertil, men blive sat til Side for en fattig Sypige, hun kom dog senere, da hun var kommen til Klarhed i sin Frelsessag, i Feldballe til at staa Fadder til „Hak“.

Rørende var Faders og Moders Glæde over deres førstefødte.

„Ja, du kan tro,“ skriver Moderen omtrent et Aars Tid efter til sin gamle Veninde, „Fritz er en uendelig stor Skat, vor bitte Dreng, blot du kunde se ham, saa sød han er, saa hvid og rød, med en lille Mund, nogle yndige blaa Øjne og nogle usle bitte Fødder og Hænder, og saa er han saa livlig, han begynder ogsaa at ville bruge de smaa Ben, men han er saa tyk, saa han bliver nok sen til at gaa, han kan sige „Mad“, ikke Mammam men helt tydeligt Mad, det lyder saa morsomt, nu kan han snart blive et Aar bitte Stumpen. Herren giv os Naade og Evner til at bevare Fritz som Hans Barn.“

Denne Dreng blev ved at være Moders Kælebarn. Mange Aar efter, i April 1899, fortæller hun om Fritzes Konfirmation i Bøvling. „Det var en skøn Fest. Han gaar nu i Odense Latin-skole. Ja, det er helt underlig at have saa stor en Søn. Fritz er en kær, god Dreng. Han var saa glad sin Konfirmationsdag.“

Et Aars Tid efter skriver Moderen: „Fritz var hjemme i Paasken. — Vi har haft den store Glæde, at han er gaaet over fra Barnetro til den bevidste Tro paa Jesus som sin personlige Frelser. Det kostede Kamp, men nu er han saa lykkelig og glad, ret en kær Dreng, saa kærlig og betænksom.“

Men endnu var Fritz jo et lille Væsen. Og naar Moderen om Morgenens kom ind med Drengen paa Armen til Konfirmanderne og viste sin Stolthed frem, var disse ude af sig selv af Henrykkelse.

Og med Fritz begyndte Rækken af Faderens Børne-Prædikener, af hvilke han siden holdt mange i Aarenes Løb. Han kunde finde Tekst paa Tekst udaf sine Børns Leven og Færden.

Her een med Fritz som Tekst.

„En Fader stod en Dag og saa ud af Vinduet. Da gik Gangdøren op, hans lille Dreng kom ud, begyndte at gaa henover Gaardspladsen, henimod Porten.

Det var aabenbart, han vilde ud at tage imod sin Moder, der var inde hos Naboens. Det var vel omtrent den længste Rejse, den lille Fyr indtil nu havde gjort paa egen Haand.

Det kneb for Fritz at komme henover de toppede Brosten, men han gik nok saa frejdig frem.

Med eet begyndte han at se sig ængstelig om. Hvad skulde

han dog gøre? Der kom Gasen, det frygtelige Dyr, og Gasen havde nu altid været den lille Drengs Skræk.

Hans Hjerte stod helt stille. Gasen kom nærmere og nærmere. Fritzes Ansigt begyndte at trække op til et Brøl. —

Da klarede det pludselig op. Derhenne i Porten kom Moderen. Hjertet begyndte at slaa igen. Han benede af Sted, det bedste han kunde, af og til kom der et Sideblik hen til hans frygtelige Fjende.

Men nu havde han naaet Moderen. Og Moderen bøjede sig ned og tog den lille Dreng paa sine Arme. Hvor han dog sad tryk der, nu var det hele forandret.

Nu maatte Alverdens Gaser gerne komme, han var ikke bange for dem. Han sad der med en Mine, der tydelig sagde: „Skal Gasen spise mig, saa skal den først spise Mor. Og Mor *kan* den ikke spise.““

»DU ER MANDEN!«

Det, Prædikeforedraget især mangler, er den myndige Applications opvækkende Du — har Søren Kierkegaard engang sagt — at det er Dig, der tales til.“

Den Mangel fandtes i hvert Fald ikke hos Horne-Præsten. Han havde „den myndige Applications opvækkende Du“, han var ikke bange for at sige „du“ og sige det saadan, at dette „du“ virkelig ramte der, hvor det skulde ramme.

Det var adskillige, der siden søgte at efterligne den ejendommelige Maade, paa hvilken han anbragte dette „du“, men de kom i Reglen daarligt derfra. Busch kom heller ikke altid godt derfra, men han havde det, som den gamle Kirkefader satte som Hovedbetingelsen for at kunne tale rent ud til Mennesker: „Hav et Hjerte fyldt med Kristi Kærlighed og sig saa alt, hvad du vil.“ Og Kærlighed havde denne Prædikant i Hjertet, selv om hans Kærlighed til Tider kunde blusse vild og svøbe sig ind i nogen Røg.

Naar han kunde raabe det ud i Kirken: „Kysser Sønnen, at han ikke bliver vred — og kommer du ikke til at kysse Sønnen, saa *skal* du komme til at kysse den lede Satan engang,“ saa kan man forstaa, at det kunde løbe Mænd koldt ned ad Ryggen og bringe Kvinder til at besvime, og man kan ogsaa til Nød forstaa, at den gamle grundtvigske Provst Kampmann inde i Hjørring kunde erklære: „Jeg holder saa meget af lille Busch, bare han ikke er oppe paa en Prædikestol,“ men Præsten i Horne havde

den Kærlighed til Menneskesjælene, der er det vigtigste for en Prædikant, selv om denne Kærlighed kunde give sig noget ejendommelige Udtryk.

„Hvad beviser det, at en Mølle løber rundt om Søndagen?“ kunde han sige en Søndag. „Det beviser, at Mølleren er en vantro Stakkel.“ Og der var faa, der gerne vilde være i den ulykkelige Møllers Sted, der sad lige nedenunder Prædikestolen.

Konen med den rappe Mund var heller ikke videre glad, da hun ser Prædikantens Blik blive rettet lige imod sig og hører ham sige: „Else skal passe paa sin Mund.“

Og naar han pludselig slaar ned iblandt de unge Piger og tager een enkelt ud af Flokken: „Ja, det er dig, jeg mener, din Pyntedukke dernede med det krøllede Haar,“ da vilde vedkommende gerne have haft et Musehul at krybe ned i.

Der var ogsaa nogle, der ikke følte sig synderlig godt tilpas, naar han talte om „disse vestjyske og midtjyske og østjyske og nordjyske Pyntedukker,“ og føjede til: „Gud forbyde, at jeg nogensinde skulde faa en saadan Vanskabning indenfor mit Tjenerskab, der ikke tør sætte sig paa en Malkestol.“

Heller ikke de gamle gik Ram forbi. Pludselig som den gamle Mand sidder i bedste Ro og Mag, føler han Præstens Blik hvile paa sig: „Er du omvendt, du gamle hvidhaarede Mand, der sidder dernede, du, hvis Livsdag hælder og for hvem det stunder mod Natten?“ Og skulde den gamle falde hen i en lille Slummer, han skulde nok blive lysvaagen, naar pludselig Præsten holder inde og efter en lille Kunstpavse med al sin Myndighed slaar ned paa ham: „Jamen, du sover jo, kære, medens Aanden taler til Menigheden gennem sin Tjener.“

Mest personlig kunde A. Busch selvfølgelig være i sine Skrifte-taler.

Det var ikke altsammen Guld, det, der havde set ud som Guld i Jeanssons Tid — som det gik med Jeanssons Tid gik det naturligvis ogsaa mangan Gang siden med Buschs — der var adskillige, der ikke var komne længere end til Jeansson. Og dem tog Busch ikke paa med Handsker.

Der var en gammel Mand, der havde haft sin Gang blandt de hellige i Jeanssons Dage og almindelig var bleven regnet med til dem, men hans Liv vidnede imod ham. Man bebrejdede ham hans Vandel, men han vilde ikke høre.

En Søndag havde Manden atter tegnet sig til Altergang. Da Busch saa ham sidde nede mellem Nadvergæsterne i Asdal Kirke, sagde han: „Der sidder en Mand herinde i Kirken, han sidder her i Dag, han har syndet, men vil ikke bekende sin Synd hver-

ken for Gud eller hans hellige. Nu skal jeg i min Tale skildre den Mand saa levende, saa hvert eneste Menneske herinde i Kirken skal kunne pege paa ham, hvis han vover at gaa op til Nadverbordet og sige: „Se, der er den Mand, Præsten talte om.““

Saa skildrede han den gamles Liv saadan, at alle var klar over, hvem det var, der blev sigtet til. Og skønt Manden var indtegnet til Alters, følte han sig dog saadan ramt, at han ikke dristede sig til at gaa op, men blev siddende nede.

Det kunde ogsaa ske, at der var troende Mennesker, der kom til at se, at de havde Sager, der stod uafgjorte, som de først maatte have skikket til Rette, før de søgte Herrens Bord.

En Søndag i Asdal Kirke lagde Busch Mærke til, at der var een af dem, der var tegnet til Alters, en ung troende Karl, som ikke gik med op til Nadveren.

Efter Gudstjenesten opsøgte han ham og spurgte ham, hvad Grunden var til, at han var bleven borte.

„Jo, Hr. Pastor,“ kom det endelig frem, „De slog det saa fast i Skriftetalen, at hvis der var noget imellem to Guds Børn, maatte vi først gaa hen og forlige os, saa først kunde vi komme til Herrens Bord. „Gaa hen, forlig dig først med din Broder og kom da,“ sagde De, at der stod.“

„Ja, det staar der rigtig nok,“ svarede Busch, „men hvad saa?“

„Jo,“ sagde Karlen, „jeg kom op at skændes med min Madmoder i Morges, og jeg maa først have det sagt til hende, at Skylden var min, og bede hende om Forladelse derfor.“

Den følgende Søndag var den unge Karl igen indtegnet, denne Gang gik han til Alters, og Busch lagde under Absolutionen sin Haand længe og fast paa den unge Mands Hoved.

Menigheden i Horne havde Forstaaelsen af, at de havde en Præst, der ikke var nogen Lejesvend, men en Hyrde, der havde Omsorg for Faarene og som bar hver enkelt af dem paa sit Hjerte.

Det fik den unge Mand ogsaa at mærke, der havde forlovet sig med en troende Pige. Busch havde ikke rigtig Tillid til den unge Mands Kristendom og var meget betænkelig paa den unge Piges Vegne.

Som han plejede, gik han lige til. En Søndag, da han gaar ud af Kirken, kommer han forbi den unge Mand ude i Vaabenhuset.

Han slaar ham paa Skulderen og siger meget alvorligt til ham: „Husk paa, den, som fordærver Guds Tempel, ham skal Gud fordærve.“

Det Ord kunde den unge Mand ikke blive fri for, det førte

ham ind i Tanker, der blev til Velsignelse for ham, og da Præsten senere viede de to unge, kunde han holde Brudetalen over de Ord: „Vide I ikke, at I ere Guds Tempel, og Guds Aand bor i eder?“ og tale til dem om Guds Børns hellige Selvbevidsthed og hellige Ansvar.

Der gik forøvrigt de vildeste Rygter om, hvordan Præsten ikke kunde lade et eneste Menneske gaa uden straks at fordømme ham til Helvede. Og der var adskillige, der ikke var videre dristige, naar de skulde hente Præsten ud til en eller anden syg.

Der var en gammel Mand, der gerne vilde have Nadveren. Sønnen var dog noget bange for at sende Bud efter Busch. Han skulde jo være næsten endnu værre end ham, Jeansson, til at skælde Folk ud og fordømme dem.

Men Datteren i Hjemmet holdt paa, at der skulde Bud til Præsten, og Sønnen maatte da til at hente ham. Aftalen var, at Præsten skulde hentes Klokkeren to, og Sønnen sagde til sig selv, at han først vilde komme lige til Tiden, og hvis Præsten saa sagde noget til ham, skulde han nok faa Svar paa Tiltale.

Præsten kom imidlertid paa Vognen, og de kørte af Sted. Den anden sad og ventede, men Busch sagde ingenting.

Men Præsten sad jo nok og overtænkte, hvordan han skulde overfuse Faderen, og Sønnen sluttede, at hvis han var for haard ved Faderen, vilde han ikke køre ham hjem, saa skulde han pænt faa Lov at spadsere Vejen selv.

Da Præsten var kommen ind i Stuen, listede Sønnen sig op paa Loftet ovenover Sovekammeret, Loftet var saa utæt, at man kunde høre hvert et Ord, der blev sagt dernede.

Han bøjer sig ned og lægger Øret til.

Han hører, hvordan Præsten begynder at spørge til Faderens Sygdom og beklage ham. Det var noget helt andet, og det blev sagt paa en helt anden Maade, end Sønnen havde tænkt sig. Saa hører han Præsten tale med Faderen om, hvordan hans aandelige Stilling var, om han nu troede, han kunde gaa salig herfra.

Om ikke Præsten kunde forklare ham — siger den gamle — hvoraf det kom sig, at nu kom hans gamle Venner slet ikke mere til ham, det var kun de hellige, der besøgte ham.

Jo, siger Præsten, det var let at forstaa. De hellige bekymrede sig om hans Sjæl, men de andre fandt ikke mere noget hos ham, de brød sig om.

Det var da underligt, tænkte Sønnen ved sig selv. „Nu er min Far 80 Aar, og hvis han har taget fejl, er det da egentlig forfærdeligt.“

Men eet kunde han da forstaa af det hele, at de Krøniker, der gik om Busch og de hellige, ikke kunde have deres Rigtighed.

Sønnen kom da ned af Loftet igen, og Præsten kom atter paa Vognen. Han snakkede ikke noget videre til ham, sagde kun, at han havde saa ondt af hans gamle Fader.

Men siden den Dag var der een, der tog Busch i Forsvar, naar andre vilde angribe ham, og det for Alvor.

Der var flere end denne unge Karl, der var noget betænkelige ved at komme Præsten altfor nær, men som blev ligesaa beskæmmede som han.

Der blev engang i et Sogneraadsmøde forhandlet om et Alimmentationsbidrag, og der skulde i den Anledning have nogle Oplysninger fra Kirkebogen.

Det var noget, Sogneraadshoveden plejede at skaffe, men den nye Formand, der forøvrigt boede i Nærheden af Præstegaarden, havde ikke videre Lyst til at gaa den Gang — det var jo som at begive sig lige ind i Løvens Hule, syntes han. Han vilde derfor have det troende Medlem af Sogneraadet, Johan Portgaard, til at besøge det for sig, men denne holdt paa, at det var Formandens Sag — han tænkte i sit stille Sind, at den anden kunde have godt af at komme ind at hilse paa Præsten.

Heller ingen af de andre vilde paatage sig Hvervet, og Kristen Krag maatte da bide i det sure Æble.

Næste Dag begav han sig paa Vejen op til Præstegaarden. Han havde i Forvejen meget grundig gennemtænkt, hvad han skulde svare Præsten, naar denne gik løs paa ham. Thi at han vilde dette, var han ganske overbevist om.

Naa, han kom da ind i Præstens Værelse, rustet til Tænderne til at imødegaa det kommende Angreb.

Men det gik helt anderledes, end han havde tænkt.

Busch tog imod ham med stor Venlighed, gav ham de Oplysninger, han ønskede sig, bad ham sætte sig ned, bød ham en Cigar og gav sig til at tale med ham om alle mulige kommunale Sager, han vilde have Oplysning baade om dette og hint.

Saa kom Fru Busch ind med en Kop Kaffe, og Kristen Krag var ganske overvældet af Præstefolkenes Elskværdighed.

Endelig bad Præsten ham følge med ud at se Haven og give ham nogle gode Raad med Hensyn til Beskæringen af hans Frugttræer — han vidste, at Sogneraadshoveden var en kyndig Havemand.

Om Kristendom blev der ikke talt et eneste Ord.

Da Sogneraadet samledes næste Gang, var de andre Medlemmer jo lidt nysgerrige efter at faa at vide, hvordan Besøget hos

Præsten var spændt af — de havde jo godt mærket, at Formanden ikke havde været videre begejstret for det — men Kristen Krag kunde ikke noksom rose den elskværdige Præst, og som han da var interesseret i alt, hvad der vedrørte Sognets Anliggender.

Ved en anden Lejlighed blev Sogneraadet ikke mindre forbavset over Præsten.

Det viste sig ved en Revision, at der var Underskud i Sogneraadets Kasse, og Sogneraadets Medlemmer blev dømt til at betale det.

Der var ogsaa dengang en troende Mand i Sogneraadet, og de troende blev enige om, at de vilde betale den Part, denne Mand var dømt til at betale.

Men nu overraskede Præsten Sogneraadet ved at fremkomme med det Forslag, at Samfundet ogsaa skulde være med til at betale for de andre Medlemmer.

Det kunde han dog imidlertid ikke faa sat igennem, Vennerne ansaa det ikke for rigtigt at strække sig videre end til den ene Part. Men de andre Medlemmer i Sogneraadet fik et Indblik i, hvor vidt Præstens Offervillighed kunde strække sig, at han ogsaa kunde sige: „Du er Manden!“ naar det gjaldt om selv at bringe Ofre for det Sogn, i hvilket han var sat som Præst, og bære de Byrder, dette skulde bære.

BESØG I HJEMMENE.

En Præst, der besøger Hjemmet, faar en Menighed, der besøger Kirken,“ siger det gamle engelske Ord. Det glemte Busch ikke. Underligt, at han, den efterhaanden meget rejsende Præst, kunde overkomme det, men Husbesøg var altid en meget væsentlig Del af hans Præstegerning.

Jeansson havde mere samlet sin Gerning om Prædikenen og Samtale med de Mennesker, der søgte ham, meget ud i Udkanterne af Sognene var han ikke kommen. Busch derimod lod næppe nogen Dag gaa hen, naar han da var hjemme, uden at han søgte ud, nu til eet Hjem, nu til et andet. Der var ingen af de syge, der fik Lov til at ligge hen, uden at han saa til dem, hvadenten de saa kaldte paa ham eller ej, og fik han Nys om, at een var blevet paavirket af Guds Ord, skulde han nok snart finde derhen, og han opdagede, at der var mange Sædekorn, Jeansson havde saet, der nu skød frem og bar Frugt.

Det morede Busch at overraske Folk, han kendte, med sine Besøg. Tidt kom han og bankede paa Vinduet, og saa han da, at de forskrækket lagde Arbejdet til Side, naar de saa Præsten komme, skulde han nok finde ind og faa dem til at tage Arbejdet frem igen. Var han sulten, skulde han nok komme ind at faa noget at spise der, hvor de mindst ventede ham. Saa fulgte han selv med ud i Spisekammeret for at undersøge Sagerne, hvad der fandtes paa Lager, og faa det frem for Dagens Lys. „Se bare dér, dér staar noget Smør.“ „Og nej se, dér staar noget Kød.“

Det kunde jo undertiden staa lidt smaat til med Properheden, men han lod sig ikke gaa paa af saa lidt, han klemte paa, hvad man bød ham. Man spurgte ham undertiden, hvordan han dog kunde faa det ned. „Man skal bare lukke Øjnene og bide til, saa glider det,“ var hans Svar.

Til Tider, naar han vidste, der var lidt Smalhans hjemme i Præstegaarden, kunde han godt sige Ja til at faa et Brød under Armen hjem. De sad maaske ved Bordet derhjemme, naar han kom ind med sit Brød. „Nu skal jeg skære Jer en ordentlig Rundtenom,“ sagde han saa til dem og skar dem en Skive med det samme.

Folk kunde godt lide denne jævne Præst, som der ingen Dikkedarer og Fornemmelser var ved, allermest naar han kunde snakke med dem om Dit og Dat paa deres eget Vendelbomaal.

Og hos de syge var han en kærkommen Gæst. Det kunde være, hvad Vejr det vilde, kom der uventet Bud efter ham, saa han i sine Røjsere og af Sted.

Naar han prædikede over Frelserens Ord: „Jeg var syg, og I besøgte mig,“ kunde han gøre det med Myndighed, han gik selv i Forvejen og ansporede de andre troende til at gaa den samme Gang.

Det kunde undertiden komme noget paatværs af hans egne Beregninger, og drøje Ture kunde det til Tider være, men naar han hørte Buddet: „Mesteren er her og kalder ad dig!“ øvede han sig i som Maria straks at rejse sig.

En Aften sad de hyggeligt og godt inde i den lune Stue, udenfor rasede Snestormen. Præsten havde faaet tændt sin Pibe og var lige oplagt til at faa sig en Aftenpassiar. Da banker det paa Døren. Det var Stine oppe i Bakkerne, den unge Pige, han saa tidt havde set til, der laa paa sit yderste og saa gerne vilde tale med Præsten.

Det var et forrygende Vejr, kunde det ikke vente til imorgen? Men nej, der var kun et Øjeblikks Betænkning. Piben maatte væk, og Frakken paa, og af Sted gik det trods Sne og trods Blæst.

Han naaede da op til Stine og sad og talte med det syge Guds Barn om, hvor dejligt der var i Himlen, og nu skulde hun snart naa hjem.

„Ja, Hr. Pastor, nu faar jeg det jo snart at se alt, altsammen,“ sagde hun glædesstraalende.

Det var en drøj Tur hjem, men den Tur lønnede sig godt.

Der var ogsaa en anden Selvovervindelse, der lønnede sig. En mørk, raakold Vinteraften kom der en Mand kørende op til Præstegaarden for at hente Præsten ud til Asdal at hjemmedøbe et sygt Barn. Præsten vilde af flere Grunde helst være fri og bad Manden køre hen til Læreren, der boede i hans Nærhed, og faa denne til at døbe Barnet.

Manden kørte sin Vej. Men Præsten kunde ikke faa Ro. „Sæt nu, at Læreren ikke er hjemme og Barnet gaar hen og dør, uden at være døbt.“

Det var Storm og Slud, men han tog sin Frakke paa og løb i den mørke Aften tværs over Markerne ud til Asdal og naaede Hjemmet, før Læreren kom.

Naar Præsten kunde faa sin Hustru med ud, var han aller-gladest, men det var ikke altid, hun var særligt henrykt over disse Køreture.

Engang havde hun været med sin Mand paa Sygebesøg ovre i Asdal.

Det var det dejligste Slædeføre, og sent om Aftenen var der en Karl, der skulde køre dem hjem. Det gik i strygende Fart op gennem Bakkerne. Da med eet, ved en Svingning af Vejen, slog Hesten i Kaadhed bagud og kom til at slaa Krogene af Stjerterne.

Karlen kunde ikke mere styre Slæden, holde igen paa Hesten og søge at standse den, turde han ikke prøve paa, han lod den i fuldt Galop strække ud, lige til han naaede ind i Præstegaarden.

Da Præsten var staaet ud af Slæden og Fruen gaaet ind, sagde Præsten til Karlen: „Saa skal du ha' Tak for i Aften — det var ellers ikke *din* Skyld, vi kom godt hjem.“

Karlen svarede ganske stille: „Nej, men jeg stolede paa, at Præsten sad og bad for os. God Nat!“

Mange var Køreturene ud i de omliggende Sogne, og til disse maatte Nætterne ofte tages til Hjælp.

De gamle i Horne ansaa med Rette Horne Samfund som „Staden paa Bjerget“ i Vendsyssel og videre ud — de satte endog i deres stille Sind Jeansson højere end Beck — men de følte ogsaa det Ansvar, der fulgte med denne deres Stilling. De gjorde atter og atter Besøg rundt om i de omliggende Sogne, hvor der mange Steder boede troende Mennesker under trange aandelige Kaar,

for at give dem nyt Mod og vise dem Vej i deres forskellige Vanskeligheder.

Naar deres unge Præst drog ud paa sine Prædiketure, fulgte gerne een eller flere af de gamle med, og paa sine Sygebesøg satte han megen Pris paa at faa dem med og drage Nytte af deres Erfaringer som Sjælesørgere.

De fik gerne Venner til at befordre Præsten paa de milelange Køreture ad de daarlige Veje, saa han selv eller de fremmede ikke skulde have nogen Udgift deraf, og disse Ture kunde godt trække ud til langt ud paa Natten eller til henimod Morgenstunden.

Det var ikke altid saa let for Kusken, naar han skulde komme hjem i nogenlunde ordentlig Tid.

Engang var en Tjenestekarl meget ulykkelig. Det var trukket for længe ud med Præstens Besøg, hvad skulde han gøre? Præsten vilde helst blive, hvor han var, om Natten, det var øsende Regnvejre og daarligt Føre. Men Karlen var bange for, at hans Husbond skulde være misfornøjet med, at han blev borte til næste Morgen, og han vilde saa nødvendig, at der skulde være noget at sige ham paa.

Præsten søgte imidlertid at overtale ham, det skulde nok gaa, den Sag vilde Herren sikkert klare for ham.

Tilslidst slog Karlen sig til Ro. Tidlig næste Morgen drog de da af Sted mod Hjemmet. Det var ikke uden en vis Ængstelse, Karlen kørte ind i Gaarden, hvordan mon Husbonden vilde tage imod ham? Men hvad sker? Der stod hans Husbond i Døren og tog imod ham med et smilende Ansigt og et hjerteligt Velkommen.

Herren havde hørt Karlens Bøn, men denne var alligevel ikke helt dristig ved en anden Gang at være Kusk for Præsten.

BEJSE JENS.

Jens havde en underlig Svaghed. Han havde en Slags Mundkrampe, Lægen maatte til for at faa Tænderne skruet fra hinanden, og for at holde Tænderne fra hinanden, gik Jens gerne med en Pind i Munden. Han gik under Navnet „Bejse Jens“, fremmede betegnede ham ofte som „Manden med Pinden i Munden“.

Men saa engang var Jens bleven rigtig for Alvor syg. Præsten hørte om det og skyndte sig straks ned til ham. En anden af de troende kom tilfældigvis derned paa samme Tid. Busch talte

med Manden og hans Kone og endte med at sige til dem: „Ja, I har det jo ikke godt, men det kan I faa, hvis I vil.“

Han og den anden var enige om, da de fulgtes ad derfra, at de skulde nok komme, de to. „Men hvem af de to mon der kommer først?“ spurgte de hinanden. Den ene holdt paa den ene, den anden paa den anden.

Da den fremmede vor gaaet, laa Manden en Stund ganske stille. Konen sad ligesaa stille ved Siden af hans Seng.

Saa siger Manden: „Skal vi ikke blive enige om at tjene Herren, vi to?“

Det sagde Konen Ja til.

Og Herren tog imod de to Ægtefolks Beslutning, men der var ingen, der vidste noget om det, de vidste knap selv, hvad der var foregaaet med dem.

En Dag kommer der imidlertid Bud op til Per Krag fra Bejse Jens, om han ikke vilde komme derned og se til ham.

Per Krag blev en hel Del forbavset over det Bud, men var straks rede og tog Niels Bak med sig derned.

Bejse Jens var imidlertid kommen op af Sengen, hans Kone var ved at hjælpe ham i Tøjet, da de ser Per Krag og Niels Bak komme gaaende udenfor Vinduet.

„Hvordan er det, du bliver, Jens, jeg synes, du besvimer?“ udbryder Konen.

„A kan aldrig hove nogenting af min Børnelærdom,“ klagede Jens.

Han troede, at nu skulde han til at eksamineres af de to, han vilde saa nødig falde igennem, men det var, som det hele var gaaet fra ham.

Men de to kom da indenfor. De begyndte at snakke med de andre, og Eksamenen bestod Jens og Stine godt nok.

Siden den Tid fik Jens og Stine tidt deres Gang i Præstegaarden.

Men naar Busch morede sig med at spørge Jens om et eller andet, om han havde erfaret det og det, vendte Jens sig gerne om mod sin Kone og sagde: „Hvordan er det, Stine? Du kan bedre lægge det ud end jeg.“

Jens var lykkelig som et Barn, havde et Barns Tillid til Herren. Han kunde i Begyndelsen ikke forstaa, at han var „bleven saa god“ paa nogle faa Dage, han kunde ikke mere blive gal paa sine Køer og tærskeløs paa dem som før. „Jeg kan ikke forstaa,“ sagde han til sin troende Nabo, „at du, der har tjent Herren i saa mange Aar, ikke er bedre, end du er.“

Jens plejede ellers at sige Ja og Amen til alt, hvad Stine

sagde. Men da Stine skulde til at dø og vilde have ham til at love sig, at han ikke vilde gifte sig igen, da sagde Jens Nej, her vilde han selv raade. Og siden giftede han sig da ogsaa paany.

JOHAN PORTGAARD.

I Asdal Sogn var der ikke meget Trosliv, da Busch kom til Horne—Asdal.

Men snart begyndte der at bryde noget nyt frem. Ogsaa ind i Asdal Skole fandt det Vej, ligesom det forlængst havde fundet det ind i Horne Skole.

Læreren blev greben af Kristus og begyndte at vidne for sine Skolebørn det bedste, han kendte. Han talte bl. a. ogsaa til dem om, hvor underfigt det var, om Mennesker satte sig til Bords og glemte at sige Gud Tak for hans Gaver. Han nævnede for dem Luthers gamle Vers:

„Hvo uden Bøn til Bordet gaar
og uden Tak igen opstaar,
han Oksen, Æselet er lig
og har ej Del i Himmerig.“

Nu, Oxer og Æsler vilde Børnene jo nødigt være, og de gik trolig hjem og fortalte deres Forældre dette og meget andet, Læreren havde sagt.

Blandt Børnene var ogsaa nogle, der hørte Gaardejer Johan Andreasen til, med Tilnavnet Portgaard. De fortalte ogsaa det om Bordbønnen, det gjorde et vist Indtryk paa Forældrene, vel særlig paa Moderen, og næste Juleaften fremsagde Manden da et Salmever, før de begyndte Maaltidet, og siden blev der altid holdt Bordbøn i Hjemmet, uden at der dog derfor var nogen Forstaaelse af Guds Rige.

Men en Datter var begyndt at gaa til Præsten, den lille Pige blev, ligesom flere andre, meget greben af Præstens indtrængende Maade at tale til sine Konfirmander paa, og en Dag dristede hun sig til at blive tilbage for at tale med Præsten.

Det var nu ikke saa lige til, som hun havde tænkt. Da det kom til Stykket, kunde hun ikke faa det frem, hun havde tænkt at sige, hun kunde kun briste i Graad.

Præsten begyndte saa at tale saa kærligt til hende og spørge hende, hvad der dog var i Vejen, hvorfor hun var saa bedrøvet.

Saa brød det ud af hende: „A wil gjan haa e saan, som di helle haar e.“

Nu var Isen brudt, og Præsten talte til den lille Pige om,

hvad Jesus havde gjort for hende, og hvad Jesus havde døbt hende til, og hun gik stille og trøstet bort.

Hvor meget eller hvor lidet Forældrene saa anede om, hvad der rørte sig i deres lille Datters Hjerter, hun skulde nu efter sin Konfirmation hen at tjene hos nogle Slægtninge, hun havde tjent hos Sommeren før. Saameget var da Forældrene klar over, at disse Slægtninge stod uden al Forstaaelse af aandelige Ting, og at det vilde være et farligt Sted at sende deres Datter hen. Men Johan Portgaard havde jo allerede talt med Folkene om det, og han vilde meget nødig støde dem, Manden havde i sin Tid hjulpet ham til at købe Gaarden, og han og hans Hustru havde selv ingen Børn, saa der kunde være noget Haab om, at deres Datter maaske vilde komme til engang at faa en god Arv efter de andre, hvis hun blev hos dem.

Da Busch fik det at vide med Datteren og den paatænkte Plads, optog det ham stærkt, og, som saa ofte ellers, tog han, hvad han tænkte i saadanne Ting, med op paa Prædikestolen. I sin Prædiken Fastelavnssøndag udtalte han bl. a.: „Der er vantrø Mennesker herinde i Dag, som *selger*, *selger*, ja, *selger* deres Børn til Satan for Penges Skyld, sætter dem ud i vantrø Hjem, hvor de aandeligt maa gaa til Grunde, for de lumpne Penges Skyld. Du vantrø Fader! Hvor tør du tage det Ansvar paa dig? Du skal engang staa for den levende Gud og aflægge Regnskab for din Hustru og dine Børn, og hvis du saa ikke har faaet kvitteret, saa tager Satan dig!“

Paa Vejen hjem fra Kirke begyndte Moderen at tale med sin Mand om, at Præsten dog sikkert havde sigtet til dem i Dag i sin Prædiken, det var ikke til at tage fejl af. Manden svarede hende ikke, men gik tavs henad Vejen.

Torsdagen efter sendte Johan Portgaard imidlertid Bud med sin Datter til Præsten, om han kunde træffe Præsten om Eftermiddagen, om han var hjemme.

„Vil din Fader tale med mig?“ spurgte Præsten forundret, da hun havde forrettet sit Ærinde. Ja, det vilde Faderen da. „Ja, saa hils ham, at han skal være velkommen,“ svarede Præsten.

Men om Eftermiddagen saa Johan Portgaards til deres store Forundring Busch komme kørende ind i Gaarden. Denne forklarede, at han havde Ærinde andetsteds hen, men gerne vilde have Hestene ind her.

Præsten blev da budt indenfor, ude i Køkkenet gik Konen og lavede Kaffe, men sørgede for, at Døren stod aaben ind til Stuen, saa hun kunde høre Samtalen mellem de to.

Det saa imidlertid ikke ud til, at der skulde komme nogen

Samtale i Gang; skønt Johan Portgaard selv havde ønsket at tale med Præsten, nu var det, som hans Tunge ganske var gaaet i Baglaas.

Til sidst brød Præsten overtværs og spurgte: „Naa, hvordan har De det saa, Johan Portgaard?“

Denne forstod, at nu var Angrebet der, og skyndte sig at svare: „Ja, to wi haar e da godt nok, men wi æ jo noe bøjen.“

Han tænkte, han kunde komme udenom, naar han gjorde Præsten opmærksom paa, at han og hans Hustru var noget „bunden“ af deres timelige Sager, saa de ikke kunde komme saa tidt i Kirke og til Møde, som Præsten ønskede.

Men ikke saa snart havde Johan Portgaard udtalt sit „bøjen“, før Præsten udrød paa sin noget iltre Maade: „Jamen, kære Mand dog, De siger, at De har det godt, og saa siger De endda, at De er bunden. Den, der er bunden, har det sandelig ikke godt, han er jo ikke nogen fri Mand, han er jo en Træl og en Slave.“

Nu var Johan Portgaards Tungebaand løsnede, hans Hustru glemte nu rent Kaffe kedlen, hun maatte høre, hvad Præsten havde at sige til hendes Mand.

Men blandt det meget, Præsten sagde, var der intet, der gjorde saa stærkt et Indtryk, som da Præsten citerede det lille Vers:

„Brist, brist hvert Baand, mig holder fast
og fra min Gud bortdrager,
om Hjertet med de Baand end brast,
om saaret Sjæl end klager,
o, Herre, giv mig Kraft og Mod!
Hvis ej for dig jeg alt forlod,
med dig mit alt jeg tabte.“

Der blev en lille Pause. Kaffen kom ind, og nu drejede Samtalen sig ind paa Familienliggende, Børnene, Gaarden, Bedriften o. s. v., som Præsten ogsaa var Mand for at tale om.

Nu holdt Præstens Vogn for Døren, og Præsten og Johan Portgaard skulde til at veksle de sidste Ord.

Da griber Præsten pludselig fat i den andens Vestegab, rusker ham dygtigt og siger: „Ved De, hvad jeg tror om Dem, Johan Portgaard?“

Nej, det vidste Johan da ikke.

„Jeg tror, at Herren snart faar Magt med Dem.“

Saa rystede Præsten hans Haand til Afsked og kørte af Sted.

Men om Natten kunde Johan Portgaard ikke falde i Søvn, kun gruble og grunde og grunde igen.

Om Morgenen, længe før det blev lyst, begav han sig af Sted til Horne for at tale med Præsten.

Og lidt efter lidt dagedes det for ham, det blev ikke en pludselig Solopgang, men Solopgang blev det. Ogsaa siden for hans Hustru og Børn.

Men naar Præsten i de kommende Tider kom den Vej forbi, maatte han gerne ind til Johan Portgaards, og nu var Johan Portgaard ikke mere „noe bøjen“.

AABNE DØRE.

Det varede ikke ret længe, inden det var ved at gaa i Stykker for den rastløse Præst, der var paa Færde fra Morgen til Aften, hjemme og ude.

„Axel er ikke rigtig rask i denne Tid,“ skriver hans Hustru til sin gamle Veninde i Januar 1884, „han er meget overanstrengt, skal en Tid holde fuldstændig Hvile. Det er Nerverne, der er angrebne. Han maa ikke prædike og maa, saavidt han kan, undgaa at tale med Folk.“

„Men,“ trøster hun sig, „lad Dagene bringe ogsaa tunge Timer, vi ved, det kommer alt fra en kærlig Fader, der intet ondt vil bringe sine Børn, men kun drage dem fastere til sig.“

Hvorledes hun nu er kommen til at føle sig hjemme blandt Vennerne i Horne, men at det ogsaa er noget temmelig nyt for hende, fremgaa af, hvad hun videre skriver til Veninden:

„Vi havde Besøg af to Fiskere fra Venø i Julen, de rejste sammen med Martha igaar, de var saa uendelig glade ved at være i Horne, se Livet og tale med deres hellige Brødre og Søstre, de fik ogsaa Lejlighed til at høre flere forskellige Røster vidne om Herren. Aa, du kan tro, her er skønt at være i Horne for den, der selv vil tjene Herren og tror paa *Daabsnaaden, Syndernes Forladelse og Retten til at være et rent, helligt Guds Barn*. Her er et forunderligt stærkt og sundt helligt Samfund. Herren har forunderlig været med det og bevaret det. Det er velsignet at sidde i *Samtale med disse gamle, troende Mennesker*, hvem Herren allerede har lært saa meget, hvorimod jeg jo selv er saa ny i Forsagelsens og Troens Liv. Aah ja, det at forsage Djævelen og alt hans Væsen og alle hans Gerninger det koster Kamp, men Herren hjælper, strider vi ærligt.“

Man mærker gennem den unge Præstekones Ord noget af den „nyvakte Tro, glad som et Barn.“

Men nægtes kunde det jo ikke, at det faldt besværligt nok til Tider at holde Samtalen med disse gamle i Gang, naar Præsten ikke var hjemme.

En Søndag Eftermiddag kunde de jo komme og sidde der i Timevis, faamælte som adskillige af dem var. Saa kunde det ske, at Præstefruen i Præstens Fraværelse havde svært nok ved at underholde Gæsterne. Engang, Præstens Søster Emma var i Besøg — een af de mange, der fandt deres Gud i Horne — maatte hun og Svigerinden skiftes til at finde noget at underholde Gæsterne med. De læste een Prædiken, de læste een til, Præsten kom ikke. Det blev Aften, de fremmede gjorde stadig ikke Mine til at gaa. Til sidst maatte den ene af de to gaa ind i den anden Stue og hvile sig lidt, mens den anden holdt for, for igen efter en Stunds Forløb at komme ind og bringe Afløsning. Det kunde saa ogsaa ske, naar Præsten endelig kom, at han kunde sige til Andrea ude i Gangen: „Andrea, er de der endnu?“ Han kunde alligevel nok haft Lyst til at sidde lidt i Ro ovenpaa Dagens Optagethed.

Fru Busch med Datteren Fanny.

Men ellers kunde Præsten ikke let blive træt af at have Gæster om Aftenen. Allermindst kunde han blive træt af de unge. De kunde komme enkeltvis og lukke deres Hjerter op for ham, de kunde komme Flokkevis, og da kunde Præsten sidde som Kammerat imellem dem og paa en forunderlig ligefrem Maade parre Spøg og Alvor med hinanden.

Disse unge kunde dog være meget fintfølende, naar det gjaldt Traktement. En Aften var der kommen en Flok unge Karle op i Præstegaarden, og Præsten og Præstefruen vilde, at de skulde blive og drikke Te. De unge vidste godt, at Præstens Indtægter

var smaa, og da Præstens var gaaet et Øjeblik udenfor, blev de unge enige med hverandre om, at de kun vilde tage eet Stykke Smørrebød til Teen.

Da imidlertid Teen kom ind sammen med et Fad Smørrebød, var der een af Karlene, der ikke kunde staa for Fristelsen. Præstefruens Smørrebød saa saa lækkert ud, at han maatte tage eet Stykke og eet Stykke til og eet Stykke til. De andre sendte Forbryderen nogle rasende Blikke, men han var upaavirkelig. Dog det kan nok være, han fik sig en Overhaling, da de gik hjem, der kunde forslaa noget, de andre syntes, det var ligefrem en Forbrydelse, han havde begaaet, og det varede noget, inden de tog ham med op til Præstens igen.

Gæstfrihed glemte Præstens ikke, ligesaa lidt som for Resten Horneboerne i det hele. De kom derved til at herbergere mangan en Engel for kortere eller længere Tid, men det stadige Ryk ind af Gæster kunde være besværligt nok, ikke mindst for Hustruen og Pigerne. Præstefruen var ikke ret stærk og følte sig tidt meget træt, men lod sig sjælden mærke med det overfor sin Mand, altid var hun rede til at tage imod.

Og naar Humøret var ved at synke for Kvinderne, og de kunde være lidt kede af en ny uventet Invasion, saa kom Præsten og gav dem et straalende Smil og et varmt Haandtryk og sagde som altid: „Det skal nok gaa.“ Og det gik, det gik endda med frisk Mod.

Forøvrigt var der altid aabne Døre i Hjemmene i Horne. Altid var der tilrejsende, Søndag efter Søndag, og mange af Ugedagene med. Til Søndagsgudstjenesterne og de store Samfundsmøder tog de fremmede gerne deres Mellemmad med, og saa fik de en Kop Kaffe til, der blev altid sørget for, at ingen af Værtsfolkene skulde hindres fra selv at komme til Gudstjeneste eller Møde.

Lange Veje kunde de fremmede tidt have at vandre.

Der var særlig fire unge Piger, man lagde Mærke til Søndag paa Søndag, det kunde være Regnvejr, det kunde være Snefog, de trodsede alle Besværligheder, tidt kom de vadende gennem Sneen med Strømper trukket over Støvlerne. De tjente alle fire paa samme Gaard, Gaarden „Overklit“ Syd for Hjørring. De spadserede til Kirke i Horne Søndag Formiddag, opholdt sig saa hos forskellige af Vennerne Søndag Eftermiddag, om Aftenen var de til Møde i Missionshuset, og saa Kl. 10 gik de den 3 Miles Vej hjem, saa de lige kunde naa Malkningen Kl. 3½ Mandag Morgen.

„Ja men, hvordan gaar det Jer da om Mandagen,“ spurgte

Busch dem, „naar I skal gaa saa lang en Vej? I maa jo da være forfærdelig trætte.“

„Om Mandagen gaar det allerbedst,“ svarede de.

Siden blev de fire spredte videnom, een blev gift med en Præst i Danmark, en anden med en Missionær i Kina, een blev Sygeplejerske, en anden Gaardmandskone, men aldrig glemte de senere Hornedagene, da „de gik af Sted til Guds Hus, med Frydeskriks- og Taksigelsesrøst, i den Hob, som holdt Højtid.“

Der var een Ting, Præstefamilien i Horne ikke glemte: „at gøre vel og at meddele.“

Det yntedes om, at Præstens Moder i sin Tid havde maattet sætte forsvarlig Laas og Lukke for den Skuffe, der gemte Faderens Skjorter, ellers varede det ikke længe, inden de var givet væk allesammen.

Sønnen havde arvet noget af Faderens rundhaandede Sind, det var der ingen, der kunde være i Tvivl om, og hans Hustru fulgte med Glæde Skridt med ham.

Ved Juletid kunde de godt slagte en god stor Gris og dele den ud til fattige Familier. — Naar der kom en fattig Mand op til Præsten for at bestille Barnedaab og vilde afgøre det med Ofret med det samme, endte det til Mandens store Forundring gerne med, at Præsten selv tog og ofrede en Gave til *ham*. — En fattig, troende Kone afgik ved Døden, engang Præsten var paa Rejse. Han afbrød straks Rejsen, kom hjem og forrettede Begravelsen, ja, bekostede den af sin egen Pung, med Kiste, Lig-tøj, Bispising af Følget og det hele.

Frederik Spillemand fik ogsaa hans Kærlighed at føle. Han gik altid og knurrede over, at Jeansson havde taget ham Brødet ud af Munden, der var ikke et eneste Bal mere at spille op til, og bedre var det ikke blevet i Buschs Tid. Hans Hustru var blevet troende, men Frederik kunde ikke glemme det med Violinen, der nu maatte henge ubrugt hen.

Præsten kunde ikke blive træt af at hjælpe det fattige Hjem, en Datter Mine (Mia) fik det Hverv at være Fritz' Barnepige, og blev saa ved at følge Præstens de forskellige Steder, de op-slog deres Hjem.

PRÆST OG LÆRER.

Hos Lærerne havde Præsten godt Lov. De havde en Følelse af, at han skattede deres Gerning og havde Øje for denne Gernings Vanskeligheder og Trivialiteter, og de fik fra Prædike-

stolen mangt et opmuntrende Ord, selvom de just ikke altfor ofte saa Skolekommissionens Formand i deres Skole.

Men han holdt striks paa, at de troende Lærere skulde møde i Kirken om Søndagen og ikke benytte sig af Friheden til at tage sig Svinkeærinder andre Steder hen, han skulde nok holde Øje med, hvem der var der og hvem ikke, og den, der ikke var der, skulde nok siden faa en venlig Hentydning dertil.

Ikke altid gik det af uden Brydninger.

En Dag kom Præsten og en af de troende Lærere til at tale om et Ord i Bibelen, Præsten havde *sin* Mening, Læreren *sin*. Søndagen derefter tog Busch det selvsamme Ord til sin Tekst, saa vankede der til Læreren, og i Kirken kunde denne jo ikke sige ham imod.

Det kom ogsaa til en større Kontrovers, da nævnte Lærer skulde have sit første Barn i Kirke. Busch plejede ved Daaben at sige: „Jeg døber dig *til* Faderens, Sønnens og Hellig-Aandens Navn,“ men Læreren vilde have ham til at sige: „Jeg døber dig *i* Faderens, Sønnens og Hellig-Aandens Navn.“

En Søndag efter Gudstjenesten gik Læreren op for at tale med Præsten derom, men det var ham ikke muligt at faa det frem. Præsten mærkede imidlertid godt, at den anden havde noget paa Hjerte, og da de skulde op i Missionshuset, sagde han til sin Hustru: „Nu kan du, Ny“ — det var hans Kælenavn for Fanny — „gaa i Forvejen, saa kommer vi andre to bagefter.“

Nu, da de var ene to, tager Læreren Mod til sig. „De døber galt,“ sagde han, „De siger „til“, De skulde sige „i“.“

Busch fo'r op: „Nej, det er Dem, der ser galt paa det.“

Han sprang ind og hentede et græsk Ny-Testamente.

„Ja, jeg ved jo nok, at De ikke kan læse Græsk,“ sagde han „Men her er et Guds Ord, som De kender, og De vil se, at Tegnet for „til“ her er det samme som Tegnet i Daabsordet.“

Læreren vilde imidlertid ikke give efter.

„Ja, det er nu det samme, men De maa døbe mit Barn „*i* Faderens, Sønnens og Hellig-Aandens Navn.“ Jeg kan ikke lade mit Barn døbe af Dem, hvis De vil bruge *til*.“

Præsten blev stille. „Det maa vi virkelig have talt med Vennerne om.“

Nogle Dage efter traf det sig, at Vilh. Beck kom til Horne. Sagen blev lagt frem for *ham*, og fra den Dag af brugte Busch altid *i* ved Daaben.

Men der var ikke noget at mærke paa ham overfor Læreren, tværtimod, han tilskyndede ham senere til at forkynde Guds

Ord ved Møderne, han brød sig ikke om at have een, der vilde snakke hem efter Munden.

Adskillige Aar efter — fortæller den samme Lærer — sad de sammen med hinanden inde i Præstens Værelse nede i Bøvling Præstegaard.

„Ny“ var gaaet til Sengs. Det var en Lørdag Aften, Præsten skulde næste Dag prædike i Kirken, Læreren i Missionshuset.

Busch var meget forsagt: han syntes ikke, han havde været til nogen rigtig Velsignelse.

„Jamen De ved da,“ sagde Læreren, „at Herren har brugt Dem baade her og andre Steder til Opvækkelse for mange Mennesker.“

Ja, det vidste han jo nok, men det, der gjorde ham saa modfalden og forknyt, var, at der endnu var saamange vantro Mennesker i Sognet, som han ikke var bleven til Velsignelse for.

Læreren fik den Aftentime et Indblik i Præstens Hjerter. „Den Aften forstod jeg, hvorfor Gud havde brugt ham til saa store Ting. De ydmyge giver Gud Naade.“

— — —
Eksaminerne imødesaas af Lærerne, for de flestes Vedkommende da, med stor Glæde. Børnene var ikke mindre glade, der var ikke noget paa Eksamensdagen, der hed Feber, de vidste, at Præsten nok skulde give dem en fornøjelig Dag.

Medlemmerne af Skolekommissionen var ikke altid saa henrykte. De vidste af tidligere Erfaringer, at Præsten nok skulde finde Lejlighed til at komme med et Vidnesbyrd overfor dem. Et af dem, Fyrmesteren, glemte ham det aldrig, at han havde talt til ham under saadan en Eksamen, han søgte siden at gøre Busch al den Fortræd, han kunde, ogsaa i Avisen, og dengang var det at komme i Avisen en større Tort for en Præst, end det senere blev. Selv Buschs Afskedsprædiken gik ikke Ram forbi, det vakte Fyrmesterens store Forbitrelse, at Præsten „ikke engang den Dag kunde lade være at raade Folk fra at gaa til Alters,“ derfor maatte Præsten i Avisen.

Det var een af de for Resten ikke mange, det voldte en udelte Glæde, da Budskabet kom, at Busch var bleven forflyttet til Feldballe—Nødager.

En underlig Ævne havde Præsten dog ellers til at kunne afvæbne dem, der var ham imod.

Engang skulde en af Lærerne indlede en Forhandling i Horne Missionshus. Han gjorde det paa en noget overlegen og uaan- delig Maade.

Busch var til Stede og tog Ordet tilsidst. Nu skulde sikkert

Læreren have sig en ordentlig Overhaling, var de allesammen klar over. Der var aandeløs Stilhed. Saadan saa Busch netop ud, naar han var i rigtigt Krigshumør.

Men saa — „jeg kunde nu give Indlederen enten Klaps eller Klap“ — begyndte Præsten. Saa nu kom Klapsene nok. Men nej, han fortsatte „men jeg vil nu gøre det sidste.“

Og saa omtalte han Læreren paa saa hjertelig en Maade, at denne, der ellers ikke var af de bløde Naturer, kom saaledes til at græde, at han ikke kunde slutte Mødet.

Pastor Busch fik det sidste Ord, og det havde han ogsaa sagt, at han vilde have.

KONFIRMANDER.

Improvisator var A. Busch paa Prædikestolen, han var, som man kan tænke sig, det samme i Konfirmandstuen.

Der var ikke meget, der hed Lektier, „det maa Skolen besørge,“ eller Overhøring. Nogle enkelte Salmer: „Dig vil jeg elske, du, min Styrke,“ „Bliv hos mig, kære Herre Krist,“ „Befal du dine Veje,“ „O du min Immanuel,“ „Her komme, Jesus, dine smaa“ — Trosbekendelsen og Fadervor, Bibelens Inddeling og lign. — det var omtrent det hele.

Stærkt lagde han Børnene paa Sinde, lige fra den første Dag, at gaa ind i deres Daabspagt, fortalte dem atter og atter, hvad der var skænket dem i deres Daab: at være hellige Mennesker og Guds Børn, det var et Adelsmærke, der var givet dem, som de skulde være stolte af og vogte vel paa, at det ej blev listet fra dem.

Der var Børn, som det sank ned i straks den første Dag, de mødte hos Præsten, saa de aldrig siden glemte det, men som det førte til den personlige Afgørelse.

Han betonedede skarpt det store „Enten-Eller“ og det afgjorte Valg, der maatte træffes mellem Gud og Verden, især i hans første Horne-Tid fik han mere jaget en Skræk i Børnene for at gaa ud i Verden end egentlig Kærlighed til, hvad der hørte Guds Rige til, senere blev han ogsaa i Konfirmandstuen mere Evangeliets Prædikant.

Hvad der fyldte hans eget Hjerte, maatte han give Luft inde blandt de unge.

„Hvis nu Herren kom i dette Øjeblik, mens I sidder der paa Bænkene,“ kunde han en Dag sige til dem, „hvis han nu pludselig kom frem bag den Sky derude, om nu hans Basune lød og hele

Verden jamrede og hylede, hvad saa med dig, Jens, Peter, Anna, Else? Tror I saa, at I kom med? Mon I nogensinde skulde faa Far og Mor at se mere? Eller mon du der — og saa kunde han pege paa een af Konfirmanderne — saa skal være blandt dem, der skal raabe til Bjergene: falder over os! og til Højene: skjuler os!“

Han kunde derefter udmale Fortabelsens Gru for de unge, saa Haarene rejste sig paa deres Hoved, og de sad rædselsslagne med blege Ansigter. Men den Konfirmandtime glemte de i hvert Fald aldrig, selvom den mere virkede Skræk for Gud end Længsel efter Gud.

Dog, det var særlig i den første Brydningstid i Horne, at de Toner kom frem. Hvor kunde han ogsaa male Billeder for Børnene af Guds Riges Herlighed og Guds-Barnets Lykke, og hvor kunde han tage alle det daglige Livs Smaating frem, det, som Børnene levede i til daglig derhjemme.

Det var nu alligevel noget af en Fest, naar han traadte ind i Konfirmandstuen, tidt som han gik og stod, i sin Overfrakke, med Salmebogen og den lille Lærebog i sin Haand.

Var der saa een af Konfirmanderne, som han syntes saa noget forhutlet ud og var en Askepot blandt de andre, skulde han nok være særlig venlig mod ham eller hende og give dem det kærligste Morgennik.

Uro, vidste de, vilde han ikke vide af, Uopmærksomhed fandt han sig ikke i, men det fristedes Børnene nu heller ikke særlig til, han skulde nok være der, ligesaasart han hørte noget rasle i deres Lomme.

„Haanden med de fem Fingre“ holdt han bestandig frem for dem, de fem store B'er, de maatte holde sig til, om Gud skulde holde fast paa dem — og hvordan det saa gik eller ikke gik, aldrig maatte de tvivle paa, at Bibelens Ord stod fast og ikke kunde rokkes, Aabenbaringsbogens sidste Vers kunde godt bruges til at slaa det fast med.

Naar Konfirmationen nærmede sig, advarede han Børnene mod at gaa til Alters blot for Skiks og Brugs Skyld, og der var da ogsaa adskillige af de unge, især i den første Tid, der ikke gik til Alters ved deres Konfirmation.

Endelig kom Konfirmationens Dag. Var Gudstjenesten ellers lang, saa blev den det ikke mindst den Dag. Den kunde begynde Kl. 9½ og saa trække ud til Kl. 2½. Der blev den Dag talt mest til Forældrene, men med stor Inderlighed lagdes det Ja Børnene paa Sinde, som de skulde sige den Dag.

Trosbekendelsen blev fremsagt i sin Helhed for hver enkelt,

hver enkelt fik sit Skriftord, og man kunde mærke, hvor Præstens Hjerter bankede for den enkelte, naar han tilsidst lagde Haanden paa deres Hoved og velsignede dem.

Det tog lang Tid, selvom Konfirmandernes Antal ikke var overvældende i Horne, og under selve Konfirmationshandlingen maatte de unge staa op hele Tiden.

Men den Dag og Dagene forud i Præstens Stue blev kære Minder for mange i Horne og de forskellige Steder, hvor Busch fik sin Virksomhed. Mange tog allerede den gode Beslutning, medens de gik til Præsten, hos endnu flere spirede senere den Sæd og bar Frugt, der var nedlagt i deres Hjerter under deres Præstetid, naar Vækkelserne kom i de unges Verden. Og Præsten skulde ikke glemme at sige til en Kristian, naar han siden mødte ham: „Husker du, Kristian, hvad du sagde Ja til paa din Konfirmationsdag?“

Det var naturligvis meget spændende, hvem af Konfirmanderne der kunde faa Præstens med hjem Konfirmations-Søndag. Særlig var det da spændende for Datteren paa „Asdalgaard“, om Forældrene vilde føje hende i at indbyde Præstens, og om disse vilde tage imod Indbydelsen. Glad blev hun, da Moderen kunde meddele hende, at Præsten havde sagt Ja til at komme. „Men han føjede rigtignok til,“ meddelte Moderen lidt bekymret, „at han vilde have Lov at sige, hvad han vilde.“

Naa, Præstens kom, og Præsten sagde, hvad han vilde: han talte saa kærligt og gribende til Konfirmanden ud fra Verset: „Er Løbet langt —“ og til den gamle Bedstemoder, at Moderens Bekymring ganske svandt.

En stor Række af Konfirmander kom Busch til at nedbede Velsignelse over i sin lange Præstetid — ogsaa nogle af hans egne Børn gik senere til Forberedelse hos ham, begyndte undertiden at følge Konfirmandtimerne fra det 12te Aar med det ene Hold efter det andet.

I Begyndelsen var Konfirmationshandlingen for Busch mere med t end med d — mere den unges Ja til Gud end Guds Ja til den unge — i Aarenes Løb fik Forberedelsen og Handlingen mere Præg af Guds Bekræftelse af Pagten, der var sluttet med Barnet i Daaben.

„Om I saa glemmer alt, hvad jeg har haft at sige,“ kunde det i de senere Aar lyde til de unge, „saa glem ikke dette: *I er dyrekøbte med Jesu Død og Blod! I er dyrekøbte!* Hvad jeg sagde eder saa ofte, siger jeg eder igen: *Se det Guds Lam!* Jeg tror ikke, det Ord skal blive glemt. Hvad jeg ellers har sagt af Spøg og Alvor til eder, lad det bare blive glemt! Men *det* maa aldrig

blive glemt af eder: hvad der blev vidnet om det Guds Lam, ved hvis Blod I er dyrekøbte til at være hans Ejendom.“

Og til Forældrene kunde det lyde: „Og har du, Far og Mor, omend med rystende Fingre, peget paa ham, og har du, omend med bævende Læber, vidnet om ham, og har det lydt, omend det lød, som var der en Dæmper paa dit Strenginstrument, lydt for Datter og Søn: *se det Guds Lam!* — saa kan du alligevel være vis paa, at naar alt andet glemmes af det, du har sagt, og det, du har gjort, saa skal din Datter og din Søn ikke glemme det Ord om Jesu Død og Blod, men det skal have den stærke Tones Magt i deres Tilværelse.“

Og for mangen en ung, for hvem Busch har peget paa det Guds Lam, fik det Ord den stærke Tones Magt.

SLOTVED-MØDERNE.

I 1863 havde V. Beck og V. Hoff i broderlig Forening ført Guds Rige ud i Skoven.

I Sneveris Skov ved Kalundborg lød ved Pintsetid det Aar „Naturen holder Pintsefest i blomstervirket Smykke, og Hjertet holder Pintsefest med Mark og Vang og Skove“ for første Gang ved et Skovmøde, dermed var Banen brudt.

Det blev Pastor Jeansson, der en 10 Aars Tid efter i Vendsyssel viste Guds Folk Vej ud i Skoven med Guds Ord.

Da der var kommen Vækkelse i Horne, og det skete temmelig hurtig, efter at Jeanssons djærve Forkyndelse var kommen til at lyde der, kom han snart med det Forslag, at de troende engang om Sommeren skulde tage en Tur sammen ud til Slotved Skov ved Sindal — det var mere tænkt som et Slags Vennemøde, ikke som et særligt Missionsmøde.

Forslaget vandt straks Bifald, som for Resten alt, hvad Jeansson sagde. De første Aar var der dog ikke saa mange Vogne, men efterhaanden som Vækkelsen bredte sig, ogsaa til de omliggende Sogne, samledes der flere og flere til dette Sommermøde, de troende Lægfolk mødtes der med de Præster, der stod sammen med dem, til hyggelige Sammenkomster, der havde deres store Betydning for Samfundslivets Udvikling og Styrkelse.

Det blev dog i Jeanssons Tid ved at beholde det særlige Præg af Vennemøder, men da Jeansson var bleven forflyttet, fik Møderne mere og mere Karakter af tillige at være Missionsmøder, og flere og flere samledes der, tilsidst fra alle Egne af Vendsys-

sel, Nord og Syd, Vest og Øst, fra Skagen til Hanherred, fra Horne til Asaa.

Sommermødet i Slotved Skov blev efterhaanden et aarligt Samlingssted for Guds Riges Venner rundt om fra Vendsyssel og for mange flere end dem.

Til disse Møder glædede man sig lange Tider i Forvejen, og naar Dagen brød frem, begav man sig paa Vej, for manges Vedkommende skete det længe, længe før, der var nogle saa langvejsfra, at de maatte af Sted adskillige Timer før det blev Dag.

Der kom Vogn paa Vogn — gammeldags Fjedervogne, lange Høstvogne med ubegrænset Plads, store Arbejdsvogne, der var omdannede til Char-a-banc'er — det var længe før de ugæstfri Jumbers Tid, ogsaa før Cyklerne var komne frem — fra Frederikshavn-Egnen, ja, lige fra Aalborg kom Skarer med Ekstratog, i Kreaturvogne, der var indrettede som „Bænkevogne“. Der gik fra dem, som var saa heldige at „være kørende“, Bud om til Venner og Naboer om at tage med, hvor der var Hjerterum, var der ogsaa Vognum, og saa kunde der jo endda blive Plads til en eller anden overkomplet af alle de mange Fodgængere, man traf undervejs — den troende Gaardmand, der kunde komme af Sted og ikke fik spændt for det Køretøj, han havde, maatte der være noget Sløthed ved.

Fra Horne kom der selvfølgelig et stort Vogntog, flere og flere Vogne stødte til Sogn efter Sogn — det kunde ske, at det mere praktiske end venligsindede Sogneraad sørgede for at faa lagt Skærver paa Vejen lige før Slotved-Dagen, saa vidste man, at man fik dem kørt godt ned, det var endnu bedre end en Tromle.

Men hvad brød man sig om, at det skumplede og stødte lidt i de stive Vogne — det gik under glad Munterhed og frejdig Sang, Salme efter Salme fra Salmebogen, Sang efter Sang fra „Pilgrimsharpen“ — en Fædrelandssang blev regnet noget nær for Verdslighed og Kontrabande, man var ikke engang naaet til „Jeg elsker de grønne Lunde,“ men man kendte desto mere til, at det var „dejligt at samles om fælles Ven og glædes ved fælles Naade.“

Og dejligt var det, det var de enige om. Der var ikke Plads til at køre udenom hinanden, man maatte smukt følge Trop, men hverken Vej eller Tid faldt lang, man havde saa meget at glæde sig til.

Hvem man skulde faa at høre i Slotved, vidste man ikke, man vidste kun, at det var den samme Præst — i nogle Aar Pastor Larsen, Tversted, senere Pastor Tørsleff, Ugilt — der

skulde indlede med Bøn, som han altid plejede at gøre. Men hvem man ellers skulde faa at se paa Talerstolen — der i Begyndelsen bestod af en Vogn, hvis Fjedre, særlig under Horne-Præstens Tale, kunde gaa betænkelig op og ned —, det anede man ikke, desto større var Spændingen; ja, det skete ofte, at Præsterne ikke engang selv vidste, før de kom derhen, hvem der skulde frem paa Arenaen. Men een Ting vilde man i hvert Fald faa ud af Mødet, og det var næsten Hovedsagen, syntes man: man vilde træffe sammen med gamle Venner og komme til at kende nye og saa en hel Dag kunne være sammen med dem, man vilde opleve noget af dette: „der lutter milde Blik man faar, og Hjerter imod Hjerter slaar af Kærlighed og Glæde.“

Der var dog to Præster, man særlig spejdede efter ved Slotved-Mødet, og i de Aar, de to var i Vendsyssel, spejdede man sjælden forgæves.

Det var den lange, blege, duknakkede Præst fra Sæby og den sortlokkede, spændstige, ildfulde Præst fra Horne.

Det var ikke fri for, at der kom noget af en Skuffelse over Ansigterne, naar man ikke kunde faa Øje paa *dem*, men desto gladere blev man, naar man saa dem dukke frem. Saa vidste man, at man fik noget at tage med sig hjem.

Der kunde ogsaa komme andre — endogsaa Børresen fra Santhalistan stod engang paa Slotved-Mødets Talerstol —, men det var dog de to, man mest saa hen til, dem syntes man daarlignende man kunde undvære.

Saa sad man da endelig i tætte Klynger op ad Skrænterne under de grønne Træer, man søgte som oftest hen til sin vante Plads. Længst nede i Kreds om Talerstolen sad gerne de gamle, de gamle Horneboere plejede at have deres bestemte Pladser — det kunde jo nok ske, at een, selv dernede, kom til at nikke lidt under Talerne, og den unge Hornepræst kunde godt falde paa, midt i sin Tale, at vende sig ned mod en og anden med et: „Men nu sover du jo, gamle Mand!“; der nok skulde faa vedkommende til at fare op og blive lysvaagen, i det mindste for en Stund. Men Taleren bar for det meste over med dem, der kæmpede med Søvn, eller efter flere frugtesløse Forsøg paa at stritte imod, endelig havde givet efter og var slumret blidelig ind — han vidste jo, hvor lange Vejene havde været, og at mange havde maattet tage en Del, maaske en stor Del, af Natten med —, han saa jo da ogsaa andre, der vidste det Raad at rejse sig op og paa den Maade faa Bugt med Søvnighedens Aand.

Før Mødet tog sin Begyndelse — man havde ikke særlig

travlt med at faa begyndt, der var saa mange, man skulde have kigget efter, spurgt til, hilst paa, snakket med — kunde det jo hænde, at Sangkoret fra Horne, der allerede havde sin Oprindelse i Jeansons Tid, samledes nede foran Talerstolen, og saa klang, under Lærens Pedersens Ledelse, „Den himmelske Lovsang har fuldere Toner“ op under Trærnes Kroner, eller maaske var det Sæby-Garveren Myhrmann, der oppe paa Skrænten svingede Taktstokken, og Sæby-Sangerne med deres friske Røster istemte: „Himlen er mit Hjem!“

Saa endelig traadte Pastor Tørsleffs lange, tynde Skikkelse: op — det var jo i lange Tider altid ham, der ledede Mødet —, de gamle i Horne havde jo hos ham fundet nogle af „de gamle Toner fra Jansens Tid,“ den højeste Ros, de kunde yde.

Fra den tusindtallige Forsamling lød det nu: „Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud“, og Pastor Tørsleff bad Indledningsbønnen — kun et lille Mindretal kunde høre den — hvorefter saa gerne Asschenfeldt-Hansen traadte op paa Talerstolen.

Hans Stemme skar igennem lige til de yderste Rækker af Forsamlingen.

Maaske var det med den 50de Salmes Ord: „Men til den ugudelige siger Gud: hvad kommer det dig ved at tale om mine Skikke og tage min Pagt i din Mund, da du dog hader Tugt og kaster mine Ord bag dig?“ Hvert Ord var et Hammerslag, der ramte, hvert Ord en Brod, der hagede sig fast i Samvittigheden.

Maaske var det Ordet fra Es. 59. Han talte om, hvordan Menneskers Misgerninger gjorde Skilsmisse imellem dem og Gud, om hvorledes mange Mennesker „udrugede Syndens Basiliskæg“ og „vævede Selvretfærdighedens Spindelvæv“; men han talte ogsaa om, at der var en Gud, hvis Arm ikke er for kort til at frelse selv den største Synder, hvis Øren er opladte til at høre det sagtste Suk om Naade og Frelse, der fra Dybet mod Himmelen stiger.

Men saa kom den flammende Horne-Præst springende op paa Talerstolen. Han rystede sine sorte Lokker og var straks i Aande og i Ekstase, der gik ikke mange Minutter, saa var hans Stemme „over Gevind“. Tilhørerne hang ved hans Læber. Han var ikke blot brændende i Aand, han var kogende.

Han kunde gribe et Ord, den foregaaende Taler havde anført, og føre det videre, atter og atter variere det og stille det i ny Belysning, faa dette Ord til at hage sig fast, saa man ikke kunde slippe fri for det, han kunde gribe et Billede, som han malede for Tilhørerne, saa det blev prentet saaledes ind i Hjerterne, at det aldrig siden kunde vidskes ud. Han kunde faa

Hjerterne til at bæve under Syndens Nød: „Nu har I hørt,“ kunde han begynde, „at uden Omvendelse kommer I ikke ind i Himmeriges Rige; hvis du da ikke omvender dig, du gamle Mand, der sidder dernede, du unge Pige, der staar deroppe, kommer du derhen, hvor Tænderne skal skæres i Evighed!“ Og saa med eet kunde han slaa om og smeltende faa Kristi Kærlighed til at lyse og straae for de bekymrede Sjæle, lokke og trygle Mennesker til at tage imod Guds Naade, og mane de troende til et „Fremad!“, der i de følgende Tider blev ved at klinge i deres Øren.

Saa kunde han synge Mose Sang i 5. Mos. 32 om „Ørnen, der svæver over sine Unger“, synge den saadan ind i Hjerterne, snart i Moll og snart i Dur, saa den blev ved at tone derinde.

„Oppe paa de høje Fjælde bygger Ørnen. Men Ørnens Unger vokser til, der kommer den Tid, da de skal ud af Reden. Men Ungerne stirrer ned i Dybet, de tør ikke vove sig ud.

Da tager den gamle Ørn en Dag og puffer Ungen ud uden Betænkning, den *maa* til at prøve sine Vinger. Men ovenover svæver Ørnen og vogter nøje paa Ungen. Naar den da ser, at denne ikke mere kan klare sig, flyver den pilsnart ned, ind under Ungen, tager den paa sine Slagfjedre og bærer den op til Reden igen.“

„Saaledes er Herrens vise Styremaade overfor sine hellige. De er dørskede og dvaske, vil ikke ud af Reden, da tager Herren og kaster dem ud, det kan være ved en Sygdom, det kan være ved meget andet.

Men han svæver ovenover dem som Ørnen, vogter dem med sit Øje. Og naar han ser, at de er i den yderste Nød, skyder han ned, tager dem paa sine stærke Vinger, bærer dem op til Redens Hvile — Hvilen ved hans Nadverbord, Hvilen i de helliges Forsamling.“

Saa en anden Gang taler Busch om „den elskendes Brev til den elskede“ saadan at Hjerterne kommer til at brænde, eller varierer Ordet om „Kristi Kærlighed“: „Kristi Kærlighed tvinger mig, Kristi Kærlighed binder mig, Kristi Kærlighed holder mig indenfor de rette Grænser“, eller giver i Pauli Ord til Galaterne: „De priste Gud for mig“ et gribende Billede af „Kristus og ham korsfæstet“.

Snart med Tordenbrag, snart med Harpeslag staar han der, kastende den genstridige Haarlok tilbage, snart rammer Ordene som en Hammer, der knuser og slaar sønder, snart falder de som kvægende Dug. Der er Ild i hans Hjerte, Ordene flyver som Gnistre ud af hans Mund. I det ene Øjeblik kan hans Røst hæve sig

hvinende og skærende, i næste Nu kan den sænke sig og blive saa smeltende og lokkende.

„I Dag har jeg set,“ sagde en Baptist, der havde forvildet sig til Mødet, da han havde hørt og — set Busch prædike, „at der er brændende Præster indenfor Folkekirken,“ og den Dag blev afgørende for ham, saa han fandt Vej ind i Daabens Naade.

Thi blev der talt om Korset, saa blev der ogsaa talt om Daaben. Mere end een Gang blev der mindet om den danske Feltpræst, der trøstede den døende, bange Soldat med Ordet: „Du er døbt til alle dine Synders Forladelse! Frygt ikke, tro kun!“ saaledes, at han gik bort i Fred.

„Vi kan godt høre det, vi gamle,“ sagde gamle Niels Bak, „om en Præst blot taler om Daaben, fordi han synes, det nu engang hører til, eller om han taler derom, fordi han selv lever og aander i sin Daabs Naade.“

Blev der slaaet paa „det hellige Liv“, saa blev der ogsaa slaaet paa „den sunde Lære“.

Men mange vare de, hvem Ordet ved Slotved-Mødet gik gennem Hjertet saaledes, at de kom til at spørge: „Hvad skal vi gøre for at blive frelst?“ Mange vare de, der derfra kom til at drage deres Vej med Troens Glæde, og der fik en ny Ansporelse til at gaa frem ad Helligdommens Vej.

Det var Taler, der kunde trække ud i Timer, men det var ogsaa Taler, der kunde fængsle i Timer.

Og hvad gjorde det, at man fik sig en lille Regnbyge af og til, sligt var man hærdet imod. Taleren blev blot uforstyrret ved uden at lade sig anfægte deraf, og saa kunde han jo ogsaa lade Regnen holde sin Prædiken, ligesaavel som han havde kunnet lade Solskinnet gøre det.

Saa tonede Sangen: „Staa fast, min Sjæl, staa fast!“ fra de Tusinder af Stemmer, gamle og unge, og man gik sin Gang ned og lagde sin Gave til den indre Mission paa Ugilt-Præstens gamle Rejsetæppe, der Aar efter Aar havde nydt den Hæder at blive bredt ud foran Talerstolen.

I Smaaklynger samledes man derefter om den medbragte Mad, det var ikke fine Retter, men hvor smagte de, og saa maatte man jo rundt og hilse paa Venner og bekendte, man fik vel ogsaa Lejlighed til at tale med een her, med en anden hist om Vejen til Gud.

Saa samledes man i Flok og sang Sang efter Sang, mens Børnene løb rundt og legede deres Leg, og naar det led ud paa Eftermiddagen, drog man saa atter den lidt lange Vej hjem, til

Fods eller til Vogns, men Vejen hjem gik for de mange under Sang.

Peder Madsen Hinges Sang har lydt mangan en Gang efter et Slotved-Møde: „Saa skal det mit Alvor da være!“ Og ikke mindre tidt har det lydt: „Farvel, min Broder, i Kristus saa kær!“

— — —
Nu er Slotved-Mødernes store Dage længst forbi. End er der Sang i Skoven, end samles man der hver Sommer til kristen Fest, men de store Skarer flokkes der ikke mere som i fordums Tid.

Dette Møde kom efterhaanden til at afføde en hel Række andre Sommermøder rundt om i Vendsyssel, i Sæbygaards Skov, i Tolnes Skov o. s. v., og man naar ikke saa langt med Nutidens Biler og Cykler, som man i hine Tider naaede med Høstvogne og Apostlenes Heste.

Men om de gamle Træer i Slotved Skov kunde tale —! De vilde minde en senere Slægt om Sæby-Præstens Ord, at „de, som ere plantede i Herrens Hus, de skulle grønnes i vor Guds Forgaard,“ de er „som Træet, der er plantet ved Vandbækken, der bærer sin Frugt i sin Tid, og hvis Blade ikke affalder.“

De vilde ogsaa minde om den Slotved-Dag, da Horne-Præsten begyndte sin Tale med Ordene: „Jeg staar med Foden i Stigbøjlen —.“

Nu skulde han drage til sit nye Embede nede mod Syd.

BUSCH OG MAGDALENEHJEMMET.

En Dag i Sommeren 1883 stod en høj, rank Skikkelse inde i Horne-Præstens Stue. Det var Frøken *Thora Esche*, Magdalenehjemmets Forstanderinde.

Paa en mærkelig Maade havde hun med sin Søster fundet Vejen op til det nordligste Jylland.

Hun fortæller selv i sine Erindringer, hvordan det gik til.

Hun havde søgt op til Sæby for at finde en Tids Hvile. Sæby laa saa afsides, og der mente Pastor Stein heller ikke, at der var nogen Fare for, at Frk. Esche skulde komme i Berøring med Landmissionen, han var begyndt at frygte for, at der skulde komme for megen Forbindelse mellem de to. I Sæby vilde hun dog sikkert være udenfor al Fare i den Henseende.

Men saa traf det sig hverken værre eller bedre, netop der

var „Landmissionen“ i fuld Blomstring — hvilket den københavnske Præst mærkværdig nok ikke havde Anelse om.

Der samlede Asschenfeldt-Hansen netop i de Dage store Skarer om Forkyndelsen af Omvendelse og Syndernes Forladelse, der havde to af Lund'erne fra Lemvig deres Bopæl, Guldsmeden og Sadelmageren, der kom Frk. Esche sammen med Venner, der kunde forstaa hende og hendes Arbejde, der blev varme for den Sag, der brændte paa hendes eget Hjerter.

Inde i Guldsmedens lille Stue blev det drøftet om og om igen, at der maatte skaffes flere Medarbejdere til dette Arbejde, og en Dag meddelte han hende, at han var kommet til at tænke paa en Kvinde oppe i Horne, en Jomfru Mikkelsen, der vilde være som skabt for den Gerning og sikkert ogsaa vilde være villig til at tage den op.

Men Sagen maatte lægges frem for en større Kreds end den, der kunde samles i de smaa Stuer. I Kirken kunde det selvfølgelig ikke gaa an, at en Kvinde kom til at føre Ordet, hverken nedenfor eller oppe paa Prædikestolen, Missionshus var der ikke noget af, men nu skulde man netop i Juli Maaned have det aarlige Møde i Sæbygaards Skov, der kom Præsten fra Horne som Taler, der kunde ogsaa hun faa en Lejlighed til at lægge Sagen frem.

Ved et stort Skovmøde? Hun havde kun een Gang før talt ved et større Møde ude i fri Luft, nede i Herning, hun havde ikke glemt, hvor det havde knebet for hende at komme op paa den Talerstol — og nu —.

Men en sollys Sommerdag stod hun da ude i Sæbygaards Skov og saa ud over den store Skare af Mennesker, der var samlede om den med Flag og Bøgeløv smykkede Talerstol. „Bøgetræer og Blomster smilede til hverandre og Aæn gennem Skoven genspejlede Naturens Skønhed.“

Oppe paa Talerstolen stod den unge Horne-Præst med denne underlige brystne og dog saa smeltende Stemme og talte om Moderen, der ej kan glemme sit Barn, om Frelseren, der søger efter det, der er tabt.

Og lidt efter stod hun selv, uden at hun selv vidste, hvordan hun var kommet derop, oppe paa Talerstolen. „Jeg glemte alt og alle og talte, som Gud gav Naade til. Ordet blev ikke blot hørt, men det har faaet Lov til at bære rig Frugt for Magdalenehjemmets Arbejde gennem de mange Aar.“

Den Dag blev Buschs Hjerter knyttet til Magdalenehjemmets Gerning og blev ved at være bundet dertil.

Frk. Esche maatte selvfølgelig op til Horne, der, hvorfra

Troslivet i Vendsyssel havde sit Udspring, der, hvortil det stadig søgte hen for at finde Raad og Daad.

Deroppe vilde hun finde den Medarbejderske, hun søgte sig, men skulde hun faa hende, maatte hun selv personlig hente hende og faa Vennerne til at acceptere hendes Valg. Og der kunde hun atter komme til at lægge Magdalenesagen frem for en stor Skare, nogle faa Dage efter skulde det store Lilleheden-Møde afholdes.

„Ikke mange Dage efter“ — fortæller Frk. Esche — „var min Søster og jeg Gæster i den hyggelige og for mig uforglemmelige Præstegaard i Horne, og jeg lærte de to kære Præstefolk med de to yndige Børn, som de dengang havde, at kende. Jeg tænker med Kristi Kærlighed paa den stille, beskedne, smukke Hustru og Præsten, der kom mig i Møde med en Broders forstaaende Kærlighed, den, jeg nu for første Gang efter Pastor Frimodts Død paany mødte, og som jeg i min ensomme, vanskelige Stilling saa haardt trængte til.“

Nu samledes da Frk. Esche til Raadslagning med Præsten og „de fire Ældste“ angaaende den nye Medarbejderske. Man nøjedes ikke med een Gang, en saadan Sag maatte nøje gennemdrøftes, det var jo ikke blot Horne Menigheds, men Herrens Sag, det gjaldt. Og man nøjedes ikke med Aftentimerne, Nattens Timer maatte tages med til Hjælp, og Frk. Esche maatte Gang paa Gang høre Navnet Pastor Jeansson blive draget frem, hvad han havde sagt, og hvad han vilde have gjort, var nu alligevel det afgørende — det gjorde hende næsten lidt ondt for den unge Efterfølger, hans Mening blev der ikke spurgt meget om.

Men endelig kom den Nat, da det efter mange Betænkninger blev besluttet, at Jomfru Mikkelsen maatte gaa ind i Magdalenehjemmets Gerning.

Det trak længe ud, saa længe, at Solen stod op, da de endelig fra Per Baks Hjem vandrede hver til sit. Pastor Busch kunde ikke lade være at drille Frk. Esche og hendes nye Medarbejderske med, at denne sidste tilsidst havde siddet og nikket lidt og været godt paa Vej ind i Drømmenes Verden.

Frk. Esche kom ikke til at lide nogen Skuffelse ved den Gave, Horne Menighed i „Tante Mine“ havde givet Magdalenehjemmet, og som Magdalenehjemmet beholdt fra 1883 til 1924.

„Trofast og udholdende“ — skriver hun nogle Aar efter om hende — „med aldrig svigtende Kærlighed har hun staaet ved min Side, skønt der naturligvis i dette Forhold som i alle menneskelige Forhold skulde Tid til at lære hinanden at kende, Tid til at lære at værdsætte, hvad der burde værdsættes, og Tid til

at lære at kende, hvad der ubevidst udgik fra vort naturlige Menneske, og som vi gensidigt maatte bære over med og med Glæde tilgive hinanden. Vi lærte dette sidste i Ordets dybeste Betydning gennem fælles Bøn og aaben Udtalelse.“

Ikke heller blev Magdalenehjemmets Forstanderinde skuffet ved den unge Præst, hun nu havde lært at kende. Hun kom til at erfare, at han kunde sige hende adskillige drøje Sandheder og drille hende ikke saa ganske lidt, naar hun kom op i Højderne, saa det kunde bringe Taarerne frem hos hende — naar hun skulde paa Køretur den lange Vej fra Horne til Skagen sammen med to Mænd som Axel Busch og Vilhelm Bech, kunde det knibe nok —, men det endte dog altid med Forsoning igen.

Flere Aar efter — i 1887 — søgte Frk. Esche atter op til Horne for at finde Hvile og Stilhed. Hun fik denne hos en Fiskerfamilie i Lilleheden, fik et lille Telt rejst nede ved Stranden, hvor hun tilbragte Dagen „ene med Gud og sin Bibel“. Det var en stor Opmuntring for hende, naar Præsten kom ned at se til hende med en Vogn pakket fuld af Venner, selvom hun i sin nedtrykte Sindstilstand nok kunde have ønsket at have været ene med Præsten eller en eller to af de Ældste og udøst sit Hjertes Nød for dem. Men det var jo nok med velberaad Hu, at Busch baade nu og senere under hendes Ophold i Præstegaarden, ved hendes Bortrejse, undlod at tale til hende om, hvad der tyngede hende, den Kamp skulde hun kæmpe igennem ene.

Det blev en stor Vinding for Magdalenehjemmets Arbejde, at den unge Præst fra Horne fik sit Hjerter med i den Sag og siden 1891 blev Medlem af Hjemmets Bestyrelse — ikke blot for de mange Tusinder af Kroners Skyld, han bragte i dets Kasse, men meget mere fordi der gennem hans varme Ord lød en Røst til mange Hjerter: „Red de døende, dem, der vaklende drage hen at miste Livet, maatte du dog kalde dem tilbage!“

„Underlig dybt og skønt“ — skriver Thora Esche senere — „fik Gud Herren dengang og i de kommende Aar lagt Magdalenehjemmets velsignelsesrige Arbejde ind i den unge Præsts Hjerter. Han støttede mig i mange Aar som en god, yngre Broder med Raad og Daad, og ved utallige Møder talte han paa den for ham ejendommelige Maade om de ulykkeligt stillede Søstres Sag, han har saaledes en stor Andel i, at Magdalenehjemmet blev omsluttet af Menighedens Kærlighed. Det var, som han forstod, at det Arbejde, som Gud havde lagt hen til mig og de Medarbejdere, der i Aarenes Løb tog denne Gerning op for Livet, fulgte i Jesu Fodspor.“

Gennem en lang Række af Aar blev Busch ved at være Medlem af Magdalenehjemmets Bestyrelse, og da han paa Grund af sit Arbejde i D. M. S. ogsaa maatte trække sig ud af denne Bestyrelse, var det ikke uden Grund, at han blev valgt til Æresmedlem.

Det blev da ogsaa ham, der kom til at føre Ordet ved Festgudstjenesten i Rudolph Frimodts gamle Kirke i Anledning af Magdalenehjemmets 50 Aars Jubilæum.

POLITIK OG OPLYSNING.

Man stillede sig i Horne-Asdal Samfund en hel Del skeptisk overfor alt, hvad der gik udenfor de gamle Stier.

De gamle troende ansaa det for en Selvfølge, at en troende Mand maatte være Højremand, og saa en hel Del skævt til, om troende Mennesker stillede sig paa den modsatte Side. Det var i Provisorietidens Kampaar, da Højre og Venstre stod yderlig skarpt overfor hinanden, og de gamle i Horne stod urokkelig fast paa, at naar Højre var Regering, var det den lovlige Øvrighed, og da der stod skrevet, at „den, som sætter sig imod Øvrigheden, modstaar Guds Ordning, men de, som modstaar, skulle faa deres Dom,“ maatte man som troende selvfølgelig stemme paa Højre.

I den Henseende stod Præsten ganske paa deres Side.

Da Johan Portgaard i Asdal var bleven troende, foreholdt Busch ham meget alvorligt, at nu kunde han ikke mere blive ved at være Venstremand: det var Regeringen, der indsatte Øvrigheden, og stod man Regeringen imod, stod man Guds Ordning imod. Den Logik kunde Johan Portgaard ikke staa for, han gav efter for Præstens Myndighed og stemte et Par Gange paa en Højremand. Den tredie Gang blev han dog hjemme fra Valget, og fjerde Gang tog han Mod til sig og stemte med Venstre.

Der var imidlertid bleven dannet en Højrevælgerforening, der omfattede baade Venner af Guds Rige og erklærede Modstandere, og i hvis Bestyrelse, der bestod af fem Medlemmer, Præsten og en anden af de troende havde Sæde.

Nu skulde der være Sogneraadvalg, og der blev i den Anledning afholdt et Møde hos en Gaardmand i Horne. Man vilde absolut have en bestemt Mand ind i Sogneraadet, som de troende ikke vilde have, man gik noget underfundigt frem for at faa ham listet ind. Ordskiftet blev meget skarpt, Pastor Busch

og Læreren i Asdal sagde de andre rent ud, at deres Fremgangsmaade var utilbørlig.

Der blev et voldsomt Røre, men det førte da til, at Højrevælgerforeningen gik i Stykker, og dens Saga var dermed ude.

„Hvad mon min Broder nu vil sige?“ spurgte Præstens Broder, da Systemskiftet havde fundet Sted i 1901, de mange Aar efter. „Vil han være konsekvent, maa han jo nu forlange, at vi skal stemme paa Venstre, ellers modstaar vi jo Guds Ordning.“

Men ved den Tid havde Præsten tabt en stor Del af sin Interesse for de politiske Spørgsmaal.

Saa de gamle i Horne med Mistænksomhed paa, hvad der kaldtes politisk Fremskridt, saa de med ikke mindre Betænkelighed paa, at der indenfor deres egen Stand var nogle, der vilde lidt videre frem i Oplysning, end almindeligt var.

Man var bange for, at denne Trang til at faa en videre Uddannelse kun var et forfængeligt Udslag af en Lyst til at svinge sig op over den Stand og Stilling, man nu engang var født til at beklæde, leve og dø i.

De, der vilde læse videre, blev fine paa det, mente man, af lagde deres Vendelbomaal, de unge Mænd anskaffede sig hvid Krave, Flip og Manchetter, Pigerne forøgtede det traditionelle Hovedtørklæde, der i umiddelige Tider havde været Vendelbokvindens Nationaldragt.

„A vil da ha'b,“ sagde en bekymret Moder, da hendes Søn var kommen paa Seminarium, „a haj int' kommer hjem te mæ med hans Jeg, hvordan de saa hellens gaar.“

Det var ikke langt fra, at den unge Præst i Horne nærrede noget af den samme Ængstelse. Det var vel ogsaa noget af Aristokraten i ham, der spillede med ind paa dette Punkt. Naar han paa det bestemteste fraraadede en Fader at sende sin Søn paa en Højskole med den Begrundelse, at der dog ikke hørte megen Visdom til at gaa bag en Plov, kunde den unge vanskelig undgaa at faa en Mistanke om, at Præsten ikke holdt af, at Menigmand naaede op paa Højde med ham selv i Uddannelse og Dannelse.

Men ogsaa paa dette Punkt skete der en Revision af de gamle Doktriner. Højskole-Tanken arbejdede sig efterhanaden frem i Vendsyssel, og den 15de Oktober 1891 indviedes en Højskole i selve Horne.

TO PRÆSTER.

Nogle Maaneder efter, at A. Busch var kaldet til Horne-Asdal, blev der en anden ung Præst kaldet til Sæby, C. Asschenfeldt-Hansen.

Med disse to begyndte der en ny Tid for Vendsyssel.

„De, som førte de mange til Retfærdighed, skulle skinne som Stjernerne evindeligt og altid.“ Disse to vil blive ved at skinne som en Dobbelt-Stjerne paa Vendsyssels Himmel. Forskellige var de af Ydre og af Karakter, i forskellige Farver brødes Frelsens Sol i dem, men netop derfor udfyldte de i de Aar hinanden, som sjælden to Præster har gjort det.

Busch var kaldet til Horne allerede i September 1882, men naaede først at blive indsat Marts 1883, medens Asschenfeldt-Hansen allerede blev indsat i Sæby November 1882.

Mange Aar før havde de to mødt hinanden som Studenter i Akademisk Skytteforening, de havde foretaget deres Marschture samme Søndag Formiddag for at mødes i en og anden Kirke om Aftenen, men havde ellers ikke kendt videre til hinanden.

Nu mødtes de for sammen at svinge Aandens Sværd under Korsets Mærke.

Det varede ikke saa meget længe efter Buschs Komme, før Asschenfeldt-Hansen med „de gamle“ i Sæby, Lund'erne, drog op til Horne. Den unge, varme Præst der gjorde med sin Prædiken: „Nidkærlighed for dit Hus har fortæret mig“ et stærkt Indtryk paa de fremmede. „Han kan rigtignok tage een om Hjertet,“ sagde Sadelmager Lund til Niels Bak, hvortil denne paa det Tidspunkt maatte indrømme: „Ja, de æ møj lig efter Jansen.“

Hele Vendsyssel blev snart de to Præsters Sogn. Ikke altid til Glæde for andre Præster, mere end een indsendte Klage over dem til de højere Autoriteter, men de lod sig ikke standse.

Alle Vegne, hvor de kom frem, blev Ilden tændt, og hvilken Opmuntring var det ikke for de smaa Flokke af troende rundtom i Sognene, naar de lod deres Røst høre, end sige da for de unge Præster, der stod paa de udsatte Poster.

De drog paa Felttur sammen over til Læsø. I Byrum Kirke talte Busch saa indtrængende om: „Kom ind, du Herrens velsignede, hvorfor vil du staa ude?“ at det aldrig glemtes. Præsten paa Læsø selv var dybt greben. Dagen efter drog de til Vesterø Kirke. Og mange var der, der i de Dage blev „vakte for Synden“, endnu flere, der blev „vakte for Ordet“ — den Adskillelse brugte man i de Dage ofte i Vendsyssel.

Da de to skulde hjem, var der et langt Vogntog, der fulgte dem ned til Havnen.

Og det var ikke en Straaild, der var blusset op for snart at slukkes, den blev ved at brænde.

Læsø-Præsten slog imidlertid om: han følte sin præstelige Værdighed krænket ved, at Læsøboerne vilde søge over til Møder ovre paa Fastlandet, hvorfor havde de ikke nok i *ham*? Han forbød de to Præster at komme over til Øen og anklagede dem for Biskoppen, at de bragte falsk Lære ind i hans Domæne, at de vakte Splid i Familierne o. s. v.

Men Ilden lod sig ikke slukke, og de to lod sig ikke holde tilbage.

Splid *kunde* der blive i Familierne. En Lærerdatter blev vakt i Vesterø Kirke og blev saa ligefrem jaget ud af Hjemmet af sin Fader. Hun drog saa over til Horne og blev siden Sygeplejerske.

Mange Gange har Busch fortalt om denne unge Kvindes tidlige Hjemgang til Gud.

Hun blev smittet af en Tyfuspatient og laa i lange Tider i Feberfantasier, blev ved at gentage det, snart skrigende, snart stille hulkende: „Hvordan *skal* jeg dog naa op til ham?“ „Hvordan skal *jeg* dog naa op til *ham*?“ De samme Ord om og om igen.

Men en Dag udbryder hun pludselig med glad Stemme: „Bring mig Bogen! Læg mig paa Bogen! *Den* skal bære mig op til ham!“

Og saa gik hun en Søndagmorgen sin Kirkegang til Gud.

— — —

Paa Prædikestolen kom Busch efterhaanden bort fra Papiret, i sin Venø-Tid og den første Del af sin Horne-Tid havde han skrevet sine Prædikener, men nu holdt han op, tilsidst kunde han det slet ikke mere. Han blev Improvisatoren blandt Danmarks Præster. Maaske kunde han ofte benytte det samme Tema, men hvor kunde han variere og variere det i det uendelige, saa det blev lige friskt og lige nyt. Han var „et Strenginstrument, som Hellig-Aanden stemte,“ bestandig kunde han finde nye, overraskende Udtryk for den samme Tanke.

Engang holdt han en Række Møder i Himmerland, drog fra Sogn til Sogn, holdt den samme Prædiken, i det mindste en Prædiken over den samme Tekst, i alle Kirker. Der var Præster, der fulgte ham fra det ene Møde til det andet uden at blive trætte.

I Sæby kunde han en Aften tale over Zakarias' Ord om Ypperstepræsten Josva, der stod iført de skidne Klæder, men blev iført Helligdagsklæder, om hvor herligt det vilde blive engang at faa sin Gang blandt dem, der stod for Guds Trone, saadan, at han selv følte sig som inde i Himlen. „Men for Fannys Skyld

lod han mig leve lidt endnu," sagde han. „Og for mange andres," var der een, der stille føjede til.

Ogsaa for den danske Hedningemissions Skyld. Men det var der ingen, der dengang anede.

Det er en af Sæby-Præstens Fortjenester, at han blev Middel til at drage sin Kampfælle fra Horne ind i Missionen i Hedningeland.

„Alt i mit Liv" — sagde Busch siden — „har været brugt af Herren til at danne mig til at blive Formand i D. M. S."

„De kommer aldrig levende ud af Bestyrelsen for D. M. S., Pastor Busch," sagde gamle Anders Poulsen mange Aar efter. Ved samme Lejlighed var der een, der bemærkede: „Naar Busch er død og bliver obduceret, vil man finde 3 Bogstaver i hans Hjerte: „D. M. S.""

FELDBALLE PRÆSTEGAARD.

Præstehjem og „Barfred“.

DE NYE SOGNE.

Her skal De engang se, Pastor Busch,“ sagde Formandens Enke til den nye Præst ved hans Ankomst til Feldballe, idet hun rakte ham „liber daticus“, „her kan De faa at vide, hvordan det ser ud i Deres nye Sogne.“

Det var just ikke med store Forventninger, den nye Præst aabnede Bogen. Præsteembedernes „liber daticus“ frembyder jo ej heller som Regel nogen videre interessant Lektüre, i det mindste ikke, hvad den nyere Tid angaar.

Men han maatte give Fruen Ret i, at denne „liber daticus“ ikke var uden Interesse, selvom det ikke var noget synderlig lysteligt Billede, en af hans Førgængere havde givet i hvert Fald af Sognenes kristelige Fysiognomi.

„Beboerne i disse Sogne“ — hedder det i Kapellan *Rasmus Malling Schmidts* Optegnelser — „er i Almindelighed skikkelige og veltænkende Mennesker, men langsomme og ikke synderlig driftige og vindskibelige. De driver heller ikke deres Agerbrug med tilbørlig Flid og Kraft. Der pløjes i Almindelighed med Heste, og Stude anvendes kun af enkelte Husmænd. Som en Følge heraf holdes der for mange Heste, 5—6 Stk. paa en Gaard med 4—5 Td. Hartkorn, og derfor er Kvægbesætningen mindre end den kunde være. Der holdes et temmeligt stort Antal Faar og forarbejdes en Del Vadmæl, ogsaa til Salg.“

Bønderne paa denne Egn er, som alle Jyder, tilbøjelige til Handel; der er idelig Omsætning, ikke alene med Kreaturer, men

og med Ager og Englodder og Parceller af Gaardene; dog er dette mest Tilfældet i de ringere Byer.

Oplysningen staar paa et temmelig lavt Trin; faa finde Fornøjelse i at læse — ikke engang Aviser — og som en Følge heraf ere de temmelig uvidende.

De komme sjældent til Kirken, vistnok en Følge af, at de ikke kunde følge et ordentligt Foredrag, og derfor ikke kunne forstaa Prædiken, hvorved Interessen tabes. De er ligegyldige for de højere Interesser, fordi de ikke forstaa deres Betydning; thi naar denne stundom lægges dem nær, saa vise de dog Sans for det Rette.

Saaledes da det berygtede Spandelske Forslag i Rigsdagen om de borgerlige Ægteskaber og Friheder til at bekende sig endog til Atheisme gav Anledning til Afstemning i Menighederne, vare alle enige i, at de ikke vilde vide af saadanne Friheder, at de kun agtede det Ægteskab for gyldigt, som havde Kirkens Velsignelse og ønskede, at de Unge som før skulde døbes og vedkende sig deres Daabspagt.

Men paa samme Tid ere de ikke synderlig nidkære i at lade Børnene søge Skolen; de holde dem ofte derfra uden synderlig paatrængende Grund og kunne ikke indse, at de ikke kunne confirmeres uden at have tilstrækkelig Kristendomskundskab. Dog vil dette med Herrens Hjælp vel efterhaanden blive anderledes, naar en forbedret Skoleundervisning og Lærernes forenede Bestræbelser vedblive at virke til Guds Riges Fremme —.

Det saa jo ikke saa lyst ud. Nu, egentlige „Foredrag“ havde den nye Præst just ikke tænkt at holde, men „Guds Riges Fremme“, vidste han da, laa ham paa Hjerte fremfor noget andet, og „Herrens Hjælp“ havde han jo da erfaret før i Dag, saa det gik vel nok.

Han fik senere Lejlighed til at fordybe sig yderligere i „liber daticus“ og den deri givne Beskrivelse af de Sogne, hvori han nu skulde have sin Gang.

Her havde et Par af hans Forgængere i Embedet aabenbart lagt et stort Arbejde ind — først *Rasmus Malling Schmidt*, senere Sognepræsten, Sønderjyden *Christian Carl Ludvig Hansen*, der havde været Præst i Fedballe-Nødager 1847—60. Den sidste var velkendt som historisk Forfatter, havde bl. a. udgivet en Skildring af „danske Ridderborge“.

Fra hans Haand forelaa der særlig en udførlig og grundig „topografisk-historisk Beskrivelse over Fedballe og Nødager

Sogne“, hvor man fik en nøjagtig Beskrivelse af Sogdenes forskellige Landsbyer, Skove, Veje o. s. v.

Der fandtes bl. a. en udførlig Skildring af Herregaarden *Møllerups* vekslende Skæbne. Møllerup eller Mølnetorph, der skulde have sit Navn efter en Række Møller, der engang havde ligget omkring Gaarden, mentes oprindeligt at være bygget af den velkendte Marsk Stig Andersen Hvide, der endte sit omtumlede, fredløse Liv ude paa „Hjelmen“ 1293.

Gaarden skulde oprindeligt have været et „Barfred“ — et fredlyst Sted — senere skulde der have været „Barfred“ i en af Præstegaardens Længer, stammende fra Kong Hans's Tid, hvor Kongen overnattede paa sine Rejser i Egnen.

Men endnu mere Interesse for den nye Præst end Herregaarden med dens Indskrift: „Pax intrantibus, salus exeuntibus“, havde naturligvis den *Præstegaard*, der skulde være hans fremtidige Hjem.

I denne gamle Præstegaard med dens svære Egebjælker og smukke Kviste havde Slægt efter Slægt af Præstefamilier haft deres Gang.

Her fandtes over Skorstenen i Bryggerset: „Anno 1688“, i en af de blyndfattede Ruder saa man bl. a. et lille Vers indridset:

„Ved Ordets Lys, o Gud, fordriv
Mit Hjertes Kuld og Mørke,
At Jesu Naades Kraft og Liv
Maa mig Afmægtig styrke!“

Ikke mindre Interesse end Præstegaarden havde selvfølgelig Kirkerne.

Paa den anden Side Præstegaardshaven laa *Feldballe* gamle Kirke med dens mange interessante Gravstene og Indskrifter, hvor forskellige Ejere af Møllerup havde søgt at forevige deres Navne, hvor Navnene Juncker Hartvig Kaas og Fru Anna Juul bestandig gik igen, og hvor Elisabeth Rosenkrantz i storladne Vers havde forherliget de Gyldenstjerner, Rosenkrantz'er og Schack'er med deres Stjerner, Roser og Lillier.

Meget var der at se inde i Feldballe Kirke, og den gamle Degn kunde ikke blive træt af at vise den nye Præst snart dette, snart hint.

Det, der mest faldt i Øjnene, var maaske det høje Rækværk af snoede Søjler, der skilte Skibet fra Koret, over hvilket Kristus paa Korset hvilede paa Moses med Staven, hvor Verslinierne:

„Moses Lovens Trusel bær,
Jesus Lovens Fylde er —.“

jo gav en ganske god Tekst for den Prædiken, der skulde lyde i disse Sogne.

Der kunde jo for Resten ogsaa nok faas en ikke daarlig Tekst ud af den mærkelige Ligsten, der fandtes indmuret i den udvendige Mur af Taarnet i *Nødager* Kirke, en Sten, der havde givet Anledning til mange Gisninger.

Man saa to Riddersmænd til Hest med Lanser i Haand i Kamp med hinanden. Det skulde — fortæller Sagnet — have været to Herremænd, der en Paaskemorgen i Aaret 1411, trodsende Kirke og Messe, havde begivet sig ud paa Jagt sammen med deres Svende. De havde jaget en Hare op, men under Forfølgelsen af denne var de komne i Skænderi med hinanden, og det var da endt med, at baade Jagtherrerne og deres Svende gensidig havde dræbt hinanden, men det samme var bleven Tilfældet med Hestene og Hundene — altsammen var det sket, fordi de havde jaget en Paaskemorgen.

Til Vitterlighed for Sagnets Paalidelighed tjente, at der paa Stabrand Mark endnu fandtes et Sted, der kaldtes „Hunden og Haren“.

Nu, til mange Studier i Fortidens Beretninger fik den Præst ikke Tid, der nu var kommen til Feldballe-Nødager, de levende Mennesker og Nutiden interesserede ham aabenbart ogsaa mest.

„Liber daticus“ fik ogsaa Lov til i hans Embedstid at føre en temmelig ubemærket Tilværelse.

Snart det eneste af Interesse deri fra de Aar er en enkelt Notits, indeholdende et biskoppeligt Visitats-Votum om hans præstelige Virksomhed, saalydende:

„Den 25. Juni 1890 afholdt jeg Visitats i Feldballe Kirke, hvor Sognepræst Busch for den meget talrig forsamlede Forsamling holdt en varm og levende Prædiken over Jesaias 4, 3.—6. V. De talrig forsamlede Katekumener svarede livligt og Sangen gik smukt.“

Hin Forgængers Klage over, at Beboerne i disse Sogne var „ligegyldige for de højere Interesser“, skulde i mange Henseender blive gjort til Skamme.

DEN FØRSTE TID.

Jeg kommer med et draget Sværd,“ havde A. Busch skrevet i et Brev til Feldballe, før han drog derved. Og med et draget Sværd vilde han komme, han vilde ikke komme paa Listesko, men svinge

det tveæggede Sværd saaledes, at det kunde høres, og saaledes at det kunde ramme.

Han kendte ikke meget til Feldballe-Nødager Sogne. Han vidste jo nok, at i de Egne havde Vilhelm Beck engang svunget Aandens Sværd fra Ørum-Ginnerup Prædikestol, saa det havde givet Genlyd videnom, i Vistofte havde Blume ladet Basunen lyde saadan, at der var Mennesker, der var staaet op til Liv, men ogsaa Mennesker, der under Degnens Førerskab havde rejst sig til rasende Modstand, i Tved og Knebel fandtes der Præster, der sikkert vilde staa ved hans Side, rundt om i de omliggende Sogne fandtes der enkelte smaa Samfund af troende, f. Eks. i Sivested fra Missionær Lauritz Mathiassens Dage.

Men i selve Feldballe-Nødager var der, efter hvad han vidste, kun ganske enkelte Lysglimt at glæde sig ved. Der skulde i Nødager Sogn i Pederstrup findes en Træskomand, der hed Niels Greve, i hvis Hjem der var nogle enkelte, der samledes om at faa læst en Prædiken om Søndagen. Men ellers saa det ud til, at Døden rugede over begge Sogne. Der kunde komme en halv Snes Mennesker i Kirke om Søndagen, hans Forgænger, Morten Bredsdorff, havde grædt mange Taaer over den andelige Død i Sognene, han var gift med en Datter af Vilhelm Birkedal, men hans Forkyndelse havde ikke formaaet at fange Øren og Hjerter.

Mere end eet Brev fik den nye Præst dog fra Venner videnom, fra Randers, fra Grenaa, fra Aarhus, der bød ham Velkommen og udtalte deres store Glæde over, at han kom. Læge Krohn i Rønde havde udtalt Ønsket om, at han maatte komme til at benytte den nye Præst tiere end den nye Præst ham.

Endelig var den Dag kommen, da Busch skulde indsættes i sit nye Kald, den 15de Juli 1888.

Videnom fra stævne man den Dag til Feldballe-Nødager Kirker.

Endogsaa fra Aarhus kom der en Char-a-banc Aarhusianere. Købmand Klosters energiske Hustru fik det arrangeret, hendes Svigerfader var Ejer af Eriksminde og havde Feldballe Præstegaard i Forpagtning. Kusken paa Aarhusvognen oplevede noget, han ikke havde oplevet før. Da man var kommen lidt udenfor Byen, bad man ham holde stille, og saa bad hans Passagerer Herren om, at han vilde velsigne Dagen og den nye Præst.

Der var ellers kommen Folk til Kirke den Dag. Degnen i Feldballe havde ellers været temmelig ene om at give Tonen an baade til Sang og Messesvar, men den Dag fik han at mærke, at der var kommen Mennesker til Kirke, der kunde synge Salmerne og svare: „Og med din Aand!“

Det klang gennem Kirken, saa det rungede: „Stiftet Guds Søn har paa Jorden et aandeligt Rige,“ og der var Fynd og Klem i det, da man sang: „Da paa dit Ord skal det gladeste Budskab udbredes, ogsaa ved os skal der Vej for dit Aasyn beredes.“ Feldballerne syntes aldrig, de havde hørt saadan en Sang.

Den gamle Provst Adam Bülow fra Hjortshøj (han, om hvem Vilh. Beck plejede at sige, at han var den eneste gamle Adam, han holdt af) indsatte den nye Præst og udtalte sin store Glæde over at maatte indsætte sin unge Ven som Præst i disse Sogne.

Denne havde under Bülows Tale staaet urokkelig som en Statue.

Men ikke saasnart var han kommen op paa Prædikestolen, før alt var Liv og Aande hos ham. Det vakte straks Opmærksomheden, at han begyndte sin Bøn før Prædikenen med at sige: „Nu staaer de i Bøn for mig deroppe i Horne.“

Og saa kom Prædikenen. Teksten var Ordet til 7de Søndag efter Trinitatis, Matt. 10, om Disciplenes Udsendelse.

„Det er Disciplen nok, at han bliver som sin Mester.“ Men mindre maatte Disciplen heller ikke nøjes med. „Der maa hos Disciplen findes den Grundjagen, den Grundhigen, den Grundtragten at blive som hans Mester.“

Han stod nu her som en Mand, der gerne vilde være en helig Præst, nu vilde han give dem Lov til at læse i hans Liv, om han virkelig var det, han gav sig ud for. Han var ligesaa lidt som sin Mester kommen for at bringe Fred, han var ikke kommen for at bringe Fred, men Sværd, men han var kommen for at føre dem til den Mester, hvis Discipel han gerne selv vilde være. „Jeg siger ikke, at vi har naaet at blive som vor Mester, men I kan jo

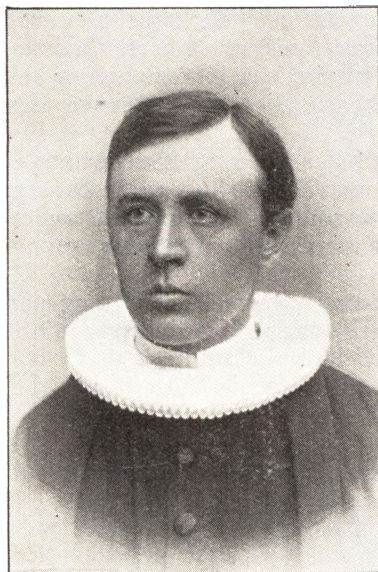

Fanny Busch.

gaa over i Præstegaarden og se efter, om det ikke er det, vi jager efter.“

„Se efter i Præstens Liv og i Præstekonens Liv, om det er deres Grundjagen, Grundhigen, Grundtragten at blive som Mesteren. Ellers — saa tag Jer i Agt for de Præstefolk.“

Prædikenen gjorde et stærkt Indtryk, ogsaa paa de „grundtvigske“ Mennesker, og der var flere, der hin første Dag fik en Brod haget fast i deres Samvittighed, de aldrig siden blev fri for.

A. Busch.

Den tidligere Præstefruc havde mere end een Gang talt om, hvorledes hendes Mand var gaaet op og ned ad Gulvet inde i sit Studereværelse og havde bedet og grædt over de Sjæle, der var ham betroet, men hun havde hørt saa meget om Indre-Mission, hvor forfærdelig mørk den skulde være, og den nye Præst skulde jo da være det sorteste af alt sort.

Hun turde ligefrem ikke gaa over at høre ham, og hvordan skulde det dog gaa ved Middagsbordet, naar den sorte Præst skulde være til Stede?

Værtinden var meget benauet, men hun blev helt forbavset over, at det gik saa godt, som det gik. Lægen fra Rønde satte straks ved sin Munterhed Liv i Selskabet, og den nye Præst var jo slet ikke, som hun havde tænkt sig. Og da han rejste sig for at holde en Tale, talte han saa hjerteligt for Værtinden ud fra Herrens Ord: „Hvad I have gjort imod een af disse mine mindste Brødre, har I gjort mod mig.“

Busch boede nu saa en 6 Ugers Tid i Præstegaarden, inden hans Familie kom, og Fru Marte Bredsdorff fik under den Tid et noget andet Syn paa hendes Mands Eftermand, de kom tilsidst til at sætte megen Pris paa hinanden.

Ved Andagterne, som Busch holdt, brugte de altid Vilhelm Birkedals Andagtsbog, og naar Fru Bredsdorff om Søndagen saa Præstegaarden fyldes med Vogne, gik Tankerne tilbage til Hjem-

met i Ryslinge. „Det minder mig om Faders Hjem ovre i Ryslinge,“ kunde hun da sige med nogen Vemod, „da var Gaarden ogsaa fyldt med Vogne og Præstehjemmet fuldt af Gæster.“

Meningerne om den nye Præst var ellers temmelig forskellige i Sognene.

„Er det en saadan Præst, vi har faaet,“ sagde Sogneraadsformanden Dagen efter Indsættelsen, „saa skal han snart blive færdig her.“

Men Busch blev ikke saa snart færdig. Kirkerne blev ved at være stuvende fulde Søndag efter Søndag, og efter Gudstjernerne kunde man se Folk blive tilbage, een Klynge hist og een Klynge her, saa stod man og debatterede, hvad Præsten den Dag havde sagt.

„Vi skal aldrig sætte vore Ben i Kirken mer,“ var der nogle, der besluttede, men næste Søndag var Benene der alligevel igen.

„Det er vist rigtig nok, han prædiker,“ indrømmede andre, „men vi maa jo da hellere nyde Livet, mens vi har det, selvom det skal blive lidt kortere.“

Præsten kom til at se med mere og mere Forhaabning paa Fremtiden. Han begyndte tiere og tiere at anføre Frelserens Ord: „Markerne, de er allerede hvide til Høsten.“

Men — foran sig paa sit Skrivebord havde han stillet en hel Række Fotografier af Vennerne i Horne.

METTE SYPIGE.

Mette Sypige, eller som hendes egentlige Navn var: Mette Clausen eller Mette Troid, var vidt bekendt i Egnen for sin Syning. Hun bestemte Egnens Mode; naar Mette Sypige havde sagt det, saa var der ingen Vej udenom for de unge Piger.

Hun havde da ogsaa Syningen hos Doktor Krohns i Rønde og var derved enkelte Gange kommen med, naar Frk. Thora Esche holdt Møde for unge Piger i Doktorens Hjem, men havde ellers ikke meget Begreb om, hvad der angik Guds Rige.

Men nu skulde den nye Præst jo komme til Feldballe, Mette havde, ligesom saa mange andre, hørt megen Tale om ham, Købmand Kloster i Aarhus havde ogsaa talt om ham til Mette og hendes Veninde Else, at ham maatte de endelig se at komme hen at høre, og det straks ved hans Indsættelse.

Ja, Mette og Else blev da enige om, at de vilde derhen. De var ganske vist ikke fra Feldballe Sogn, men der blev jo vel nok

Plads til dem med, der plejede jo da ellers ikke at komme saa overdrevent mange.

Den Dag havde de dog nær forregnet sig, saa mange, som der var strømmet til, men der blev da ogsaa en Plads til dem, selvom den var kneben nok.

Men det var da en sær Præst, han, saadan som han tog paa, saadan som hans Haarlok svingede frem og tilbage, og saadan som han svedte, saadan havde de da aldrig set en Præst svede før paa en Prædikestol.

Og saa Prædikenen. De sad og saa til hinanden, de to. Han sagde jo ligefrem, at han var vis paa, at der, medens han stod paa Stolen, var Mennesker samlet, hvor han kom fra, og bad for ham. De to sagde til hinanden bagefter, at man skulde da næsten tro, at den Præst maatte være smaat begavet, siden det var nødvendigt, at han maatte have Mennesker til at bede for sig.

Men smaat begavet var han jo da alligevel ikke, saadan som han kunde lægge det altsammen ud. Og de to var ogsaa enige om, at var det Sandhed, der var prædiket i Dag, saa kunde de, som de sagde til hinanden, „ikke klare den“.

Siden den Søndag maatte Mette hver Søndag i Kirke hos den nye Præst i Feldballe. Else vilde gerne have været med, men hun kunde kun sjælden faa Lov dertil for sine Forældre. Hun fandt dog paa Raad. Saa kom hun efter Gudstjenesten hen til Mette og spurgte: „Naa, hvad sagde saa Præsten i Dag?“ Og saa maatte Mette referere Prædikenen, og det kunde hun.

Dagene gik, Mette vandrede rundt med sine skiftende Elever i de forskellige Gaarde — alle Vegne var Præsten det staaende Samtaleemne. Man begyndte at tale om, at nu var Grevens paa Møllerup ved at blive hellige — Komtesse Thyra var det nok allerede, og den gamle Grevinde, der ellers skulde have været noget „grundtvigsk“, sad hver eneste Søndag i Feldballe Kirke, de unge Grevefolk begyndte man ogsaa at tale om — og saa var der Heilmann, Forpagteren, ham talte man ogsaa om, men Mette mente, at saalænge Møllerup-Vognene kunde køre om Søndagen med Korn og Tørv, var der vist ikke saa meget om det, dog nu talte man ogsaa om, at *det* skulde høre op.

Men saa en Dag kom der Bud fra Præstens, om ikke Mette kunde komme op i Præstegaarden og sy noget til de smaa Pigebørn og maaske ogsaa til Fruen — det var jo nok Doktorfruen, der havde givet Anvisning paa hende.

Mette var lidt benauet, men hun kunde jo ikke godt sige Nej, og saa en Aftenstund vovede hun sig da op i Præstegaarden med sin Symaskine.

Familien sad netop og spiste til Aften, da hun traadte ind, Præsten sad oppe ved Bordenden.

„Naa, saa der har vi den meget omtalte Mette Sypige,“ sagde Præsten. „God Aften, De!“ vedblev han og rakte Haanden ud.

Hun maatte op til ham, hvadenten hun vilde eller ej.

„Naa, saa De vil sy for os. Men saa maa De love os, at De ikke vil snyde andre for vor Skyld.“

Hun var straks lidt forbavet over, at Præsten sagde saadan, det plejede de eandre ellers ikke at være saa bange for, og saa, at han bekymrede sig om, hvad en stakkels Sypige tog sig for.

Naa, næste Dag stillede hun saa igen med sine Terner oppe hos Præstens.

Hun og hendes Følge blev nu meget forundrede over, at de om Middagen blev budt med ind at spise sammen med Præstens, og saa munter og spøgefuld Præsten kunde være, saa ligefrem. Han kunde falde paa de mærkeligste Ting at sige. Der var et af Børnene, der kom til at sige noget om Mariane, Bestyrerens Kone. „Ja, Mariane,“ faldt saa Præsten ind, „ved I, hvad hun er?“ „Ja, hun er Andreas' Kone.“ „Ja, det er hun ogsaa. Men hun er ogsaa noget andet — hun er en Afgudsdyrker.“ „En Afgudsdyrker?“ spurgte Fruen. „Hvad mener du med det, Axel?“ „Jo, det skal jeg sige dig, Fanny, hun dyrker mig.“ Det var da en løjerlig Prat, det — at man kunde dyrke Præsten! Og saadan kom der saa meget løjerligt, men hvor var han dog venlig imod dem, han var da rigtignok helt anderledes der, end naar han stod paa Prædikestolen.

Skønt der syntes nu Mette ogsaa bedre og bedre om ham Søndag efter Søndag. Men nærgaaende kunde han rigtignok være, saa det forslog noget, det var ikke saa helt let at komme udenom. Han kunde der staa og sætte dem allesammen i den forfærdeligste Spænding, og saa det ene Øjeblik kunde han tale, saa det skar een gennem Marv og Ben, det næste Øjeblik kunde det komme saa kærligt, saa det ikke kunde andet end smelte een.

Men Andagterne i Præstegaarden var nu alligevel det vanskeligste. De sad ellers gerne ovre i Konfirmandsstuen og syede, naar der saa blev banket paa Døren og kaldt til Andagt, gav det et Sæt i Mette og de andre, men med maatte de jo.

Og det var jo da akkurat, ligesom han talte lige direkte til Mette Sypige, syntes hun. Ja, det var næsten værre, end hvis han havde talt direkte personlig til hende.

Det var da for Resten underligt, at Præsten aldrig talte direkte til hende.

Hun talte med Pigerne derom — de Piger syntes hun ellers

helt godt om, de var alle tre fulgt med fra Horne — der var Karen, hun var altid fuld af Humør, Mine — Mia, som Præstens og Børnene kaldte hende — var noget mere stille, Lise var mest om Børnene.

De talte tidt med hende om Guds Rige, og hun talte ogsaa med dem om, at det var rart, om Præsten vilde tale til hende derom.

En Dag tog Mette Mod til sig og sagde det ogsaa til Fruen: „Jeg vilde ellers gerne have talt med Præsten.“ Hun tænkte saa, at Fruen havde sagt det til Præsten, men Præsten sagde stadig ingenting til hende om de Ting.

Saa endelig en Dag tog Mette det overtværs, da hun mødte Præsten ude i Gangen. „Jeg vilde gerne tale lidt med Præsten,“ fik hun frem. „Ja, det kan De godt, Mette,“ svarede Præsten, „jeg bor deroppe,“ og saa pegede han op mod sit Studereværelse.

Lidt efter vovede Mette sig op ad Præstens Stue til — det gik næsten ligesaa langsomt, som skulde hun til Tandlæge.

Hun fik endelig banket paa, der lød et „Kom ind!“, og saa stod hun da derinde.

Men hvad nu? Heldigvis var hun ikke ene med Præsten. „Søren“ var ogsaa inde og skulde tale med ham — „Søren“ var ogsaa een, der var fulgt med fra Horne. Hun ønskede, blot han dog vilde blive derinde.

Men alting faar en Ende, det fik ogsaa en Ende paa Søren Snak.

„Naa, Mette?“ sagde Præsten og saa spørgende paa hende. Mere sagde han ikke. Han vilde øjensynlig heller ikke sige mere. Han sad blot og saa paa hende.

Ja, saa maatte hun jo selv til det. Men hvad skulde hun dog sige? hvordan skulde hun faa begyndt?

„Jeg vilde gerne spørge Præsten,“ kom det endelig, „kan jeg faa Lov til at gaa til Alters her i Feldballe, jeg hører jo ikke her til Sognet?“

„Hvorfor vil De til Alters her?“ spurgte han.

Der var hun igen sat fast. Nu kunde hun ikke mere.

Men saa endelig begyndte Præsten at tale. „Jeg har godt nok tænkt paa Dem hele Tiden, Mette.“

Og saa lukkede han Naaden op for hende, og hun lukkede op for, hvad der spurgte inde i hende, og havde gjort det gennem lange Tider.

Og saadan gik det til, at Mette Sypiges lille Hjem siden blev et Sted, hvor mangen en ung Pige søgte hen for at finde Vejledning ind i Guds Rige.

Nu havde Mette faaet en ligefrem Skræk for at være for „moderne“. En Dag kom hun op til Præstens Piger og bad dem, om de ikke nok vilde skaffe hende et Hovedklæde, som Vendelboerne brugte det, hun kunde forstaa paa Præsten, at det syntes han saa godt om.

Men ikke saasnart havde Præsten faaet Nys herom, før han fik Mette fat og belærte hende om, at man kunde godt gaa med Hat, endda med en pæn, fiks Hat, naar blot den sad paa Hovedet og ikke paa Hjertet. Og et gammeldags Hovedklæde kunde for Resten ogsaa godt komme til at sidde paa Hjertet.

Og Mette faldt ikke i den samme Grøft som Mariane — at blive en Afgudsdyrker.

»SKARP SOM EN KNIV — «.

„Skarp som en Kniv,
øm som en Moder.“

Det er ligemeget, hvordan han skal faa Mennesker ind i Himlen,“ var der en Kone i Feldballe, der sagde om A. Busch, „enten han skal liste dem ind eller banke dem ind, blot han kan faa dem derind, det er ligemeget.“

Og det *var* ham ligemeget. Mennesker vilde han have ind i Himlen, hvordan det saa skulde gaa, om han skulde „liste dem ind“ eller „banke dem ind“. Hvadenten han stod paa Prædikestolen, eller han gik sin Gang nedenfor den, han havde noget af Moderens Æmhed, men ogsaa noget af Knivens Skarphed.

Skarp som en Kniv kunde han være, og det til Gavns.

Den „Brændevinsprædiken“, C. Moe engang holdt for Harboøre-Boerne, glemtes aldrig i Harboøre, den, Busch holdt i Feldballe-Nøgder en 1ste Pintsedag, blev ogsaa husket.

„De forbandede Bylav“ var Præsten en Torn i Øjet, blot han dog kunde faa drevet en Kile ind i dem, var hans stadige Tanke lige fra først af, det gjaldt om at faa fat i nogle af de ledende Mænd i Lagene. Mange af Gaardmændene var nogle gudsforgaaende Kroppe, hvis største Lyst det var at gaa rundt og drikke med hinanden, og som de gamle sjunged, pipped de unge.

Hvad der paa de Egne ved festlige Lejligheder kunde sættes til Livs af spirituøse Drikke — ganske vist en 100 Aar før — faar man et Begreb om ved at se, at der ved „salig N. Eeg, Degn i Wistoft, hans Begravelse 1810“ blev drukket „16 Poter Brendvind og 3 Poter Aqevit.“

Lige kort efter, at Busch var kommen til Feldballe-Nøgder, havde han faaet Lejlighed til at rette et Slag mod Drukken-skaben. Han havde kastet Jord paa en Gaardmand i Feldballe, der var velkendt for at have været en Dranker. „Jeg kendte ham jo ikke,“ sagde Præsten i sin Ligtale, „men I kendte ham jo. Hvis han har levet et troende Menneskeliv“ — og saa skildrede Præsten, hvordan et saadant var — „saa er han nu evig lykkelig og salig. Har han det ikke, I kendte ham jo, saa er han nu i usigelig Pine —.“

„Ligtalen vakte voldsomt Røre“ — skrev siden den grundtvigske Degn — „der var nogle, der blev rasende, men en Gaardmand, der var til Stede, blev saa rystet ved at høre Talen, at han gik hjem, tog sin Brændevinsflaske, gik udenfor Døren med den og hældte Indholdet ud i Rendestenen, hvorefter han gik ind og tog sine fedtede Spillekort, som han plejede at sidde og bande over om Aftenen, og kastede dem ind i Kakkellovnen.“

Dagen efter, Søndag Morgen, saa man Manden staa i Porten til sin Gaard og stanse dem, der gik forbi, og fortælle dem, at nu var han bleven omvendt og havde faaet alle sine Synder forladte, og det skulde de ogsaa sørge for at faa, inden det var for sent.“

Det gjorde saa meget mere Indtryk, som Manden før havde været aldeles umedgørlig og brutal, naar han var fuld, og det var han for det meste. Og det viste sig snart, at hans Omvendelse gik dybere end til det at kaste sit Brændevin i Rendestenen og sine Kort i Kakkellovnsilden.

Men det mest dræbende Slag førte Præsten mod Brændevinen i en Pintseprædiken.

Ved Jule-, Paaske- og Pintsetid plejede de unge Karle at gaa rundt i Gaardene og indkræve Brændevin til et lystigt Lag.

Ved Paasketid sang de en Sang, hvori det hed:

„Nu gaa vi om til Paaskefest
— fryder eder, I unge Folk! —
den Herre Jesus var vor Gæst
— glæder eder, I gamle og! —

Vi har ikke smagt en Brændevinstaar,
siden vi gik fra vor Nabos Gaard.
Her staa vi nu baade store og smaa,
en halv Potte Brændevin imellem os gaa! —“

Ved Pintsetid sang de en Sang, hvori det bl. a. hed: „Brændevin mig huer bedst.“

De fik en Pot her og en Pot der, og saa engang i Højtiden samledes de, gamle og unge, til et rigtigt Brændevinsgilde.

Hvem skildrer Kirkegængernes Forfærdelse — og 1ste Pintse-dag skulde jo alle Folk i Kirke — da Præsten meget højtidelig begynder sin Pinseprædiken med de Ord: „Nu rinder op vor Pintsefest, men Brændevin os huer bedst.“ Den Prædiken sank ned i Hjerterne og gav disse Pintselag deres Dødsstød.

Ikke at Præsten just ved den Tid havde synderlig Øje for Afholdssagens Betydning, ligesaa lidt som de troende i Vendsyssel ved den Tid havde det. De troende havde ogsaa Spiritus i deres Hus, og spurgte den troende Købmand Præsten til Raads, om det kunde gaa an, at han havde Udsalg af Spiritus, fik han til Svar, at det var umuligt at have en Købmandshandel som hans uden ogsaa at sælge Spiritus.

Men Drikkeskikken fik efterhaanden sit Banesaar, ogsaa udenfor de troendes Kreds, saa det tilsidst slet ikke kunde betale sig for Købmanden at føre Brændevin, og med Spillekort gik det snart ligesaadan.

Man hørte om en Dranker etsteds, der var bleven omvendt, men senere var falden tilbage igen og saa en Morgen var bleven funden død med en Brændevinsflaske i sin Seng. Det vakte for Alvor mange af de troendes Samvittighed, om den ej havde været vakt før.

Hadde Præsten endnu ikke faaet Øje for Betydningen af det kristelige Afholdsarbejde, saa svang han dog allerede nu Svøben over Drukkenskab, og naar der blev holdt Afholdstaler i Skolen, indfandt han sig der mere end een Gang og indskærpede bagfter de forsamlede Omvendelsens Nødvendighed, hvadenten man var Afholdsmand eller ikke, hvilken Tilføjelse dog just ikke altid faldt i god Jord.

Det faldt heller ikke i god Jord hos alle, naar han slog ned paa Klasseforskellen mellem de store og de smaa og sammenlignede Kastevæsenet blandt Bønderne med Kastevæsenet i Indien.

Møder blev holdt rundt om i Gaarde og Skoler i de udstrakte Sogne, og lidt efter lidt fandt ikke faa af Gaardmandsstanden Vej ind i Guds Rige, der blev saa indført Husandagt, og naar Gaardmændene kørte til Møder, tog de gerne dem af deres Folk med, der kunde undværes derhjemme.

Som det gik med Drikkeriet og Spilleriet, gik det ogsaa med Danseriet, „Spil, Drik og Dans, Verdens tre Afguder,“ som Peder Larsen Skræppenborg kaldte dem.

Aftenskolen i Feldballe plejede at ende med et Bal til sidst og en lille Aftensang til allersidst, men efterhaanden blev saa mange af de unge Piger troende, saa der ikke mere kunde holdes

Bal, og det lille Danselokale, der laa opad Præstegaardshaven, blev bmdannet til en Mødesal.

„Ballerne gik, Gilderne gik, Flaskerne gik, Kortene gik,“ men tilsidst gik de ikke mere, Møllerne heller ikke mere om Søndagen.

Men Præsten lagde heller ikke Fingrene imellem, men tog Tyren ved Hornene, ogsaa oppe fra Prædikestolen, naar han saa eller hørte noget, der skulde revses, hvadenten det saa var udenfor eller indenfor Samfundet.

Engang fik han Nys om noget Sladder, der gik om en eller anden. Straks næste Søndag havde han det med op paa Prædikestolen og revsede det. „Og nu skal jeg sige noget rigtig stygt og grimt noget. De Folk, der fører saadan Tale, er smurt om Munden med Aalefedt fra Helvede.“ Nogen Tid efter kom Læge Krohn, Præstens gode Ven, til ham og spurgte ham, om han ikke kunde give ham Opskriften paa den nye Slags Smørelse, han havde opfundet. Busch saa lidt uforstaaende paa ham. „Det er det Aalefedt, De talte om i Søndags.“ Saa forstod han det.

„Vi kan ikke forstaa, hvorfra Præsten ved alt det, han staar og fortæller om os,“ sagde nogle engang til hinanden, og de blev da enige om, at det maatte være Væverpigen oppe fra Feldballe, der gik op og „snævrede“ til Præsten om det altsammen Lørdag Aften.

Dog, Præsten behøvede ingen Mellemmænd, men det var rigtignok uforstaaeligt, syntes de, hvorfra han kunde gætte sig til alting.

To Mænd havde anvendt Tiden, da de gik til Kirke, med at gaa og snakke om deres Grise. De blev næsten lige saa forbavsede som Natanael, da de hørte Præsten sige oppe fra Prædikestolen: „Og saa kommer I her og ta'r jeres Grise med ind i Kirken.“

Men een Ting maatte man lade ham, der var ikke Persons Anseelse hos ham. „Det er saamænd lige meget, enten man er Grevinde paa Møllerup, Gaardmand i Feldballe, Husmand i Perstrup eller Sagfører i Æbeltoft,“ lød det een Søndag, og Sagføreren havde endda ment, han var inkognito, det var første Gang, han var i Kirken.

Men de maatte alle som een finde sig i at faa den rene Besked, at der skulde en Omvendelse til for at komme ind i Himmeriges Rige.

Op mærkede han, at en eller anden af de troende unge tog det lidt let med Troskaben i den timelige Gerning eller var paa Vej til at faa fine Fornemmelser, skulde han eller hun nok faa læst og paaskrevet.

„Gud fri mig fra at have et saadant Utosk i mit Hus,“ hed det om Pigerne, der ikke længer vilde have med Malke-spanden at gøre. „Der sidder Maren, hun skal være tro i sin Husholdning,“ kunde det ogsaa hedde, „derhenne sidder en anden Maren, hun skal være tro i sin Kjølesyning, der sidder en tredje, hun skal ellers se at passe lidt paa sin Mund.“ Maren'erne kunde jo nok i Øjeblikket blive lidt røde i Hovederne, men rigtig vrede paa Præsten syntes de alligevel aldrig de kunde blive, saa venlig han smilte til dem, naar han mødte dem.

Han var heller ikke bange for at tage fat paa det ømme Punkt, der hed Pengepungen.

Det faldt ham mærkværdig nok ikke i de Tider saa let at samle Penge ind ved sine Gudstjenester og Møder. Han kunde udbryde, naar han sad og talte Pengene, der var kommen ind: „Aa, de Penge, de Penge, altid de Penge!“ Men dette med „de Penge“ blev siden mere tilvant for ham, og ingen har kunnet faa Mennesker til at lukke deres Pengepung op som han, naar det gjaldt Offer til Guds Rige. Han kunde lukke andres Pung op, fordi han kunde lukke sin egen op.

„Der skal 24 Molboer, siger man for et gammelt Ord, til at bære een Rigsdaler op paa Herrens Alter,“ hed det ved en Offergudstjeneste, Busch holdt ovre paa Mols, „det Ord skulde I se at gøre til Skamme i Dag.“ Om de gjorde det til Skamme paa den Maade, at een Molbo den Dag bar 24 Rigsdaler op til Alteret, vides ikke, men Offeret blev paa ikke faa Rigsdaler.

Han undsaa sig heller ikke for at slaa paa Pengene, selv om han kunde løbe den Risiko at blive misforstaaet.

Der var eet Træk, som i hvert Fald Degnen i Feldballe sent glemte.

Efter Skik og Brug dengang blev der umiddelbart før de tre store Højtider sendt Offersedler ud fra Præsten og Degnen, og saa første Helligdag gik Folk under Offersalmen op og lagde deres Højtidsoffer til Præsten paa Alteret, medens de lagde Offeret til Degnen nede foran denne i Degnestolen. Offeret var gerne lagt ind i en Seddel, hvorom der saa var bundet en Snor.

Men det var kun smaat med Offeret. Det kunde ske, at en Gaardmand kun ofrede en 50-Øre, ja, det kunde gaa lige ned til 10 Øre; for en Sikkerheds Skyld havde vedkommende saa maaske oven i Købet trykket en 2-Krone af paa Seddelen, saa det udvendig set tog sig helt stort ud.

Den første Gang, Busch modtog Højtidsoffer, var ved Juletid.

Nytaarsdag omtalte han saa Resultatet af Ofringen fra Prædikestolen.

„Jeg har lukket de Offersedler op, I bragte op til Alteret 1ste Juledag, det var sandelig ikke noget lysteligt Arbejde. Tror I virkelig, at Kirkens Tjenere skal leve af Almisser og nøjes med det samme, som I giver Karlen, der holder ved jeres Heste ude i Gaarden. Jeg siger det ikke af Begærlighed. Min Færd iblandt jer skal nok vise jer, at jeg ikke er gerrig, men dette her er uanstændigt, I kan ikke være bekendt at yde et saadant Offer, og vi kan ikke være bekendt at tage imod det.“

„Det hjalp gevaldigt,“ erklærede Degnen siden, „ikke alene paa Præstens, men ogsaa paa Degnens Indtægter.“

Man saa jo snart, at hvad man end kunde have at indvende mod Præstens Færd, Gerrighed kunde man i hvert Fald ikke beskyldte ham for.

Som eet blandt mange Eksempler fortaltes det i Sognene, at Busch en Dag havde besøgt en fattig, syg Husmand. Præsten havde talt til ham om ikke at bekymre sig. Men Manden svarede: „A er nødt til at bekymre mig, for A har snart ikke mere Halm til Studene, og hvad saa?“

Næste Dag holdt der et stort Læs Halm udenfor Husmandens Hus som en Gave fra Præsten.

„Det er da en faale flink Præst,“ sagde Manden. Det sagde flere end han, og det Eksempel, Præsten gav, førte til, at der var flere end ham, der blev „faale flinke“.

Skarp var Busch overfor Mennesker, som han mente gav sig ud for andet og mere end de var. „Der er en Hykler herinde,“ kunde han sige efter et Møde, og hvem han saa end havde tænkt paa, der var en ung Pige, der var til Stede og langt fra var nogen Hykler, der derved fik det afgørende Stød. — En anden Gang, der var en Del samlede i Præstegaarden, sagde Præsten, at han vilde have opfordret dem til at knæle ned til Bøn, men „jeg kan ikke, der er en Hykler herinde iblandt os.“ De anede allesammen, hvem Præsten tænkte paa, og vedkommende Mand fik en saadan Paamindelse derigennem, at han kort efter førtes til virkelig Omvendelse.

Skarpest, følte Busch, han maatte være som Vogter for det allerhelligste.

Vanealtergangen blev dømt med haarde Ord. „Saa I tror, I kan komme herop to Gange om Aaret og faa eders Synder forladte, ligesom Faarene bliver klippet to Gange om Aaret. Herrens Bord er kun dækket for troende Mennesker, I æder og drikker jer selv til Dom, I ugudelige Mennesker. Der staar skrevet: „Hvo, som æder dette Brød eller drikker Herrens Kalk uværdigen, skal være skyldig i Herrens Legeme og Blod. —

Hvo, som æder og drikker uværdigen, æder og drikker sig selv til Dom“.

„Det Ord,“ tilføjede han, „sætter jeg her foran jer, gaa ikke henover det, men bliv nede i Stolene, til I har omvendt jer og givet Gud jeres Hjerte.“

„Jeg kunde lægge mig tværsover Gulvet her,“ kunde han sige, „saa I kunde træde paa mig, blot jeg kunde forhindre jer fra at gaa til Alters.“

Ikke længe efter sit Komme indførte han Lørdags-Skrifte-maal — hans Skriftetaler var indgaaende og stærkt personlige. De var ikke korte, ligesaalidt som hans Prædikener, der godt kunde vare deres halvanden Time i hver af Kirkerne, og bagefter fulgte der maaske et Møde i Skolen eller Missionshuset om Aftenen, og saa tilsidst samledes man jo gerne i en eller anden Gaard til en Kop Kaffe.

Men satte han Gærde for Alterbordet, naar det gjaldt Verden, saa var der desto mere aaben Dør, naar Talen var om Guds Børn, „trindt og tæt“ tog de Sæde om Nadverens Bord.

Tidt maatte han ogsaa holde Skriftemaal om Søndagen for dem, der ikke havde kunnet komme til Lørdagens Skriftemaal.

Det kunde jo f. Eks. ske, at Harboørefiskerne lagde ind i Grenaa Havn med deres Fartøjer og saa Søndag Morgen begav sig paa Vej til Nødager Kirke. Naar de saa ønskede at komme til Herrens Bord, kunde det hænde sig, at Præsten holdt Skriftemaal og Altergang for dem efter endt Gudstjeneste, men saa kneb det rigtignok ogsaa at naa Feldballe Kirke i rette Tid til Sidstetjenesten, og nogen Hvile kunde der ikke blive Tale om mellem Gudstjenesterne.

„Det er for meget, Axel,“ maatte da Hustruen sige til ham, det var ikke tidt, hun brugte de Ord; men Axel svarede smilende tilbage: „Jeg sagde til dem, at de maatte gerne komme igen.“

„Herre, hvor er du dog stor,“ kunde Busch udbryde, naar han saa disse stoute Fiskerskikkelser knæle ved Alterbordet.

Og Herren var stor ved Gudstjenesterne i Feldballe-Nørager Kirker.

„Herre, gør dig gældende i Dag iblandt os,“ bad Præsten ofte i sin Bøn før Prædikenen, og Herren gjorde sig gældende Søndag efter Søndag, man saa det paa de straalende Ansigter, man saa det paa de taarefyldte Øjne, man kunde ogsaa undertiden høre det paa de vrede Ord, der lød fra adskillige paa Vejen hjem, ikke mindst, naar Præsten havde sagt mod Slut-

ningen af sin Prædiken: „Nu har jeg prædiker til Verden, nu vil jeg prædike til Guds Børn.“

Men det gik med flere, som det gik med Gaardmanden i Pederstrup. Han havde hørt Busch prædike over Ordet: „Ve dig, Korazin, og ve dig, Betsaida —“ og havde talt med sin Hustru om, at det dog maaske ikke stod rigtig til med dem. Men det blev i lange Tider ved et „maaske“, han syntes endda, han havde det ganske godt, naar han var hjemme, men naar han kom op i Kirken, var det, som det hele var galt. Tiden gik imidlertid, og Herren kaldte ad ham paa mange Maader, der kom Sygdom blandt Kreaturerne, og saa en Dag døde hans Hustru ganske pludselig. Nu var der ikke længer noget „maaske“, nu var det, som det altsammen var galt derhjemme, men kom han op i Kirken, blev det hele godt. Men naar det saa lød deroppe fra Prædikestolen: „Har du saa Herren med dig alle Vegne, ude i Laden og ude i Stalden?“ saa kunde det være, som det hele blev taget fra ham igen.

Dog, det endte med, at han maatte sige: „Før kunde jeg ikke sove for Ufred, nu kan jeg ikke sove for bare Fred.“

Og mangen een sagde som han, naar han gik paa Vejen hjem fra Kirke: „A sejer Tak for det, a har faat, og saa ber a om at faa noget mer.“

Der gik lange Tider for den Mand, før dette „Tak“ kom frem. Det gjorde der ogsaa for den unge Karl, der engang skulde hente Præsten over til et Par gamle Aftægtsfolk.

Karlen var ikke ovenud henrykt ved Hværvet, han havde faaet, men han kunde jo ikke sige Nej.

Da han kom hjem i Gaarden igen, spurgte de andre ham: „Naa, hvad snakkede han saa med dig om?“

Aa, Præsten havde været helt skikkelig, havde talt om Vind og Vejr, om Tørvene, der skulde køres hjem, og Høet, der skulde bjerges. Nej, der var saamænd ingen Fare ved at køre med *ham*.

Nu var de da paa Hjemvejen. Lige med eet mærkede Karlen Præstens Haand paa sin Skulder.

„Hør, kære Peter, kender du noget til den Herre Jesus?“

Intet Svar.

„Kære Peter, kender du egentlig den Herre Jesus?“

Saa kom der endelig Svar. „Jeg kender ikke mere, end hvad jeg læste i Skolen.“

„Hvad kan du da huske af det?“ kom Spørgsmaalet igen. Atter intet Svar. Der blev spurgt engang til. Stadig intet Svar.

Karlen piskede paa Hestene, der maatte snart en Ende paa

dette her. Hestene fo'r af Sted, Agestolen bagi fo'r op og ned med Præsten.

„Bliv bare siddende, Hr. Pastor, jeg skal nok klare den,“ sagde Karlen og vendte sig lidt om. Nu var det ham, der følte sig ovenpaa.

De naaede da i god Behold ind i Præstegaarden. Da Præsten var kommen af Vognen, tog han Karlens Haand og blev ved at holde fast i den. „Hør, Peter,“ sagde han, „vil du ikke love mig een Ting?“

Jo, det vilde han da nok.

„Vil du ikke love mig, at du vil være et Guds Barn?“ sagde Præsten igen. „Saa skal jeg gaa ind med det samme og bøje mine Knæ og bede for din Sjæls Frelse.“

Karlen saa, hvordan Taarerne løb nedad Præstens Kinder.

Det kunde den unge Karl aldrig glemme. Men endda gik der henved to Aar, inden det ret blev til Alvor med ham.

Men da han atter en Gang hørte Busch sige fra Feldballe Prædikestol, som han havde sagt saa tidt før: „Du herinde, som der er Sandhed i, gaa hjem og ofre fem, ti Minutter paa dine Knæ og bed dog til Gud, indtil du faar Vished,“ da kunde Peter ikke længere staa imod, da sagde han, som fordem Fiskeren fra Genezareth: „Herre, gaa bort fra mig, thi jeg er en syndig Mand!“ Og den Aften kom Herren ham nær.

»HELE BUNDTER AF SOLSTRAALER —«.

„Livet er en Vej,“ sagde Busch engang i en Feldballe-Prædiken, „vi kører henad i forskellige Køretøjer. Jeg kører i en Karet. Der falder Straale paa Straale af Sol henover Vejen. For nogle kommer der kun enkelte Straaler, for andre kommer der hele Bundter af Solstraaler. Saaledes er det med mig.“

Han kunde sige, naar han saa en af sine Venner blive ramt af Slag paa Slag: „Det er underligt med ham, *han* har Trængsel paa Trængsel, jeg har derimod lutter Solskin.“

Nu, Trængslerne kom, og heller ikke i Feldballe var det lutter Solskin.

Der var det, som Paulus kalder „Bekymringen for Menighederne“. Busch havde de mange i sit Hjerte, derfor blev hans Bekymring ogsaa ofte stor.

„Han tænkte altid, naar han saa et Menneske,“ sagde et af hans Sognebørn om ham, „har du nu gjort for det Menneske,

hvad du kunde gøre, har du sagt til ham, hvad du skulde sige? Maaske er det sidste Gang, du ser ham inden Dommedag.“

Og vel stod der ham „en Dør aaben, stor og virksom,“ men der var ogsaa „mange Modstandere“. Og Modstanderne søgte jo ogsaa, om de ikke kunde faa nogle „Trøstere“ ind. Engang havde man faaet indkaldt den forøvrigt gode grundtvigske Missionær Søren Olesen. Busch havde beredvilligt givet ham Adgang til et af Missionshusene. Huset var propfuldt af Mennesker, der ellers ikke plejede at vise sig der, og man haabede paa, at nu skulde der blive Skænderi mellem ham og Præsten. Men Haabet blev beskæmmet. Da Søren Olesen havde sluttet sin Tale, stod Busch op og talte. Han endte med at sige: „Kan I se, alle I vantro Mennesker, der er troppet op her i Aften, vi to vil det samme, der er ingen Uenighed mellem os.“

Men kunde der være Vanskeligheder udefra, saa var der det ogsaa i Præstens Sind. Han kunde være opfarende og hidsig, herskesyg, kunde ofte have vanskeligt ved at „lade sig sige“.

„Jeg er næsten ved at være vred paa Dem, Pastor Busch,“ sagde en Dag en af Vennerne til Præsten ved Kirken i en eller anden Anledning. Præsten slog ham blot smilende paa Skulderen og sagde, idet han gik videre: „Det skal De lade være. Mands Vrede udretter ikke det, som er ret for Gud.“

Præsten fik dog selv mere end een Gang at mærke, at det er lettere at sige det til andre end at praktisere det selv.

Men kunde han forløbe sig, saa kendte han ogsaa den vanskelige Kunst at bede om Forladelse derfor, ikke blot overfor Gud, men ogsaa overfor Mennesker.

Han havde forsét sig overfor en af Vennerne. Denne rejste bort, men et Par Dage efter kom der et Brev fra Busch, hvori han bad den paagældende om Tilgivelse. Denne svarede ikke. Et Par Dage efter kom der et nyt Brev fra Præsten. Da der heller ikke denne Gang kom omgaaende Svar, kom der et nyt Brev fra Busch, hvori han bl.a. skrev: „Giv mig kun, hvad jeg fortjener, men bliv dog i hvert Fald ikke ved at være tavs.“

Han maatte have Sagen opgjort straks. En Aften efter et Møde var der en ung Fyr, der i Kaadhed gav Præstens Heste et Rap, saa de tog til at stejle. Præsten blev rasende, sprang ud af Vognen og løb efter Fyren med Pисken og gav ham det glatte Lag. Men ikke saa snart var han kommen ind i Vognen igen, før han sagde til Søren om straks med det samme at køre ham hen til den unge Mands Forældre, hvor langt det saa var, og hvor sent det saa var. Han maatte have den Sag i Orden, inden han lagde sig til Hvile.

Men hvem kunde ikke tilgive den Præst, at han forløb sig, han, hvis Hjerte ellers strømmede over af Kærlighed til gamle og unge, han, som altid var den opfindsomme, naar det gjaldt om at glæde andre, som bragte Solskin med sig, hvor han kom.

— — —
Om ogsaa der kunde falde Skygger henover Præstehjemmet i Feldballe — Skygger af Sygdom baade for Fader og for Børn — saa var det dog et Hjem fuldt af Sol.

Hertil bidrog ikke mindst Husets Frue ved sin stille, milde Færd — det, at Børneflokket forøgedes med fire nye Medlemmer, det hindrede ikke Værtinden i at have lige aabent Hus. Og hvert nyt Barn var kun en ny Solstraale i Hjemmet.

Højdepunkterne for Børnene var selvfølgelig Julen.

„Herren forunde os alle, der elske ham i Aand og Sandhed,“ skriver Hustruen ved Juletid 1890, „en stille, velsignet Højtid. Børnene glæder dem jo voldsomt, Juletræet er kommet, de tæller, hvormange Nætter de skal sove, inden det er Juleaften.“

Ved Juletid 1891 skriver Søsteren, Martha: „Ved Juleaftens-Gudstjenesten var Kirken saa smuk og festlig oplyst, ogsaa i det Stykke forstaar Axel at gøre alt saa skønt. Herligt var det at se de søde Børns Glæde og Jubel over Juletræerne, der var et stort midt i Stuen og de fem Børn havde hver sit Træ ved deres Julebord. Det er nogle søde Børn at se paa, og saa er de saa kvikke og livlige. Min Gudsøn trives godt, du ved nok, han hedder Axel. Jeg har lært saa mange velsignede Mennesker at kende. Comtessen er et elskeligt Menneske, som ogsaa der er kommet til Troen. Tænk dig, Fanny har faaet et dejligt nyt Fortepiano af sin Mand, du kan tro, vi nyder det og spiller firhændig. Det er et af Hornung-Møllers krydsstrengede opretstaaende.“

Trods det, at Præsten bestandig var paa Ture i Omegnen og videre ud, var der ingen, der kunde beskyldte ham for at forsømme sine Sogne. Naar han var hjemme i sine Sogne, saa *var* han hjemme. Idelig paa Færde for at se til syge og gamle og forkynde Evangeliet aarle og silde. Det kunde blive silde nok, naar man efter Aftenmødet i Missionshuset eller andetsteds skulde samles i Præstegaarden eller i andre Gaarde, hvor der var Hjerte- og Husrum, tidt kunde Husrummet blive saa knebent, at Køkken og endog Spisekammer maatte tages med i Brug.

Dørene gik let op for Gæster i de forskellige Hjem, Præstegaarden gik i Spidsen med et godt Eksempel.

Det var ikke altid lige let for en Husmoder. „Her kom-

mer jeg saa med 9 Fiskere," kommer Præsten og siger til sin Hustru en Søndag Middag, men Præstens Hustru tog imod dem med Glæde. Og som Præstens Hustru saaledes ogsaa de andre.

Det var ikke saa underligt, at da den Gaardmandskone, der plejede at være Harboørefiskenes Værtinde ved deres Søndagsbesøg i Nødager, afgik ved Døden, sendte hendes Stamgæster en Krans til hendes Baare, paa hvilken der stod: Mt. 25, 35: „Jeg var hungrig, og I gav mig at spise, jeg var tørstig, og I gav mig at drikke, jeg var fremmed, og I tog mig til eder.“

Ja, det kan jo ikke nægtes, det *kunde* undertiden komme noget ubelejligt med Besøgene.

Præsten kunde være overtræt en Søndag Aften, men saa kommer der en Flok unge ind. „Ja, mine Venner, i Aften er det ikke rigtig tilpas, jeg har noget Hovedpine,“ mødte han dem med. Men saa føjede han straks til: „„Ja, men kom nu lidt indenfor og snak lidt med os.“ Og saa glemte Præsten Hovedpinen og Trætheden, og de sad lige til Klokkeren eet, og fik saa den Afskeds-hilsen med: „Se nu at komme snart igen og se at faa nogle flere med jer.“

Trofaste søgte han at samle de unge Piger og de unge Mænd engang hver fjortende Dag, og hvor kunde han da tale forstaaende til dem.

En enkelt Gang prøvede han paa at samle Karle og Piger til fælles Ungdomsmøde. Da talte han meget alvorligt til dem. „Ja, jeg har jo nok set,“ begyndte han, „at *du* saa efter, om *hun* var der, og *du* kiggede efter, om *han* var der.“ Tilsidst sluttede han med at sige: „Ja, nu gaar I ud i Mørket, og saa kan I gøre alt, hvad I vil.“ Men der var mangen een, der den Aften havde faaet saa meget, at de ikke gjorde, hvad de egentlig havde tænkt at have villet. Og saa havde han ogsaa faaet Lejlighed til at sige til een: „Bøj dine Knæ i Aften, Karen!“ Til en anden: „Hvor er det godt at give sit Hjerte til Herren, medens man er ung. Det vil du vel ogsaa, ikke sandt?“

Det var Buschs Lyst at færdes rundt om i Hjemmene og give sig i Snak med Folk. Han var ikke fin paa det, det opdagede man snart, Fattigfolk var ham næsten de kæreste, det var ham om at gøre, at de skulde se, at han stillede sig lige med dem, det lagde de fattige Mærke til.

Engang kom han med Hustruen og hendes Søster ind i et meget fattigt Hjem, synderlig propert var der just ikke derinde. Konen i Huset spurgte dem, om de ikke var tørstige. Jo, det var de da. Hun kom med et Par Glas og kom Mælk i dem. Det kunde ses, at der var nogen, der havde drukket af Glassene før

dem, og Mælken saa noget grumset ud. De to Damer stod og saa paa dem. „Værsgo og drik,“ sagde Busch. „Genér jer ikke.“ „Vi kan ikke,“ hviskede de til ham, da Konen var gaaet ud i Køkkenet. „I maa jo skamme jer,“ skændte Præsten paa dem. Og saa tog han og stak selv begge Glassene ud med godt Humør. Det glemte Konen aldrig Præsten, hun havde godt lagt Mærke til, at de andre rynkede paa Næsen af hendes Mælk.

Folk vidste sig aldrig sikre for, naar Præsten dukkede op i Farvandet, og hvad han kunde falde paa at spørge dem om.

„Hvem er De?“ spurgte han den gamle Mand, han mødte ude paa Landevejen. Ja, det kunde den gamle jo da nok svare paa. „Det er mig, Hr. Pastor, der bor i det nye Hus derhenne.“ „Naa, saa *det* er det,“ vedblev Præsten. „Der bor De jo helt pænt, men De er jo en gammel Mand kan jeg se, hvor har De tænkt at flytte hen, naar De skal flytte ud af Deres Hus?“ Der stod den gamle og vidste hverken ud eller ind. Men saa begyndte Præsten at tale til ham om Faderhuset med de mange Boliger, hvor Frelseren ogsaa havde beredt en Plads for ham, at den Plads dog ikke maatte komme til at staa tom!

Men det kunde ellers vække en slem Forstyrrelse mange Steder, naar det rygtedes, at Præsten var i Sigte et eller andet Sted.

Med eet raaber Konen: „Nu kommer Dælleme Pastor Busch!“ „Flasken af Bordet, Mette!“ raaber den forfærdede Mand. Skrækken drev imidlertid over, Præsten gik forbi.

„Nu kommer Præsten!“ kom Rædselsbudet en anden Gang, mens man sad med Kortene og Punchene foran sig. Man smed Kortene henad Bordet og styrtede ud ad Bagdøren det bedste, man havde lært, lod i Forskrækkelsen Luerne i Stikken og turde ikke gaa ind at hente dem igen, før det havde vist sig at være blind Allarm.

Der var jo ingen, der kunde snakke den tovlige Præst tilpas. „Den ny Præst er her i Byen,“ kom Gaardmanden og meldte sin Kone. „Hvad skal vi svare ham, hvis han begynder at spørge os ud?“ „Ja, det ved jeg min Sandten ikke, Jens.“ De fik da Bibelen paa Bordet og satte sig hen hvert i sit Sofahjørne og saa paa hverandre. Saa begyndte de at spørge hinanden ud i Kristendommens Mysterier, for at de kunde være nogenlunde rustede, hvis han skulde komme. Og denne Gang kom han, og Ak og Ve, hele deres velbyggede Fæstning faldt sammen, de var „auf einmal ruiniert“. Men den Ruin førte til deres Frelse.

En gammel Kone var ogsaa i en frygtelig Angst for, at Præsten skulde komme ind til hende.

En Dag spurgte hun saa en Nabo, der mentes at være mere bevandret i de Sager: „Hva' skal a sej til Præsten, om han skulde komme herind?“ „Det skal a sej dig,“ svarede Manden. „Du ska' sej, te du er en stor Synder.“

„I men, Karl,“ udbrød den gamle. „Det tykkes a jo hatte ind a er.“

Men med „Vankundighedens Tider“ bar Gud Herren over og bød nu Menneskene, at de skulde „omvende sig“, og mange var de i Feldballe-Nødager Sogne, der kom til at kende „den ukendte Gud.“

„Det er en yndig Tid her i Feldballe, ret en Foraarstid for mange Hjerter,“ skriver Fru Busch Januar 1890. „Herren er stor og hans Miskundhed varer evindelig.“

Det blev ogsaa Foraarstid paa Skovriderstedet ved Kalø.

Den unge Lægeenke kom hjem med sin Mands Lig. Det var, som alt Haab var bristet for hende, hvor var Guds Kærlighed at finde for hende i dette?

Da saa hun et Glimt af Guds Kærlighed paa Mørke Banegaard. Der stod Præsten fra Feldballe med sit elskelige Ansigt og mødte hende med de Trøstens Ord, han kunde finde til hende.

Han havde hørt, at hun, den unge haardtprøvede Enke, skulde komme netop med det Tog.

Det blev hendes første Møde med A. Busch. Det var ikke det sidste, men Indledningen til et langt Venskab i mørke og lyse Dage.

Det blev gennem ham, at hun fandt ind til Guds Kærlighed. Ikke at han talte direkte til hende om hendes Forhold til Gud. Han var Sjælesørger nok til at forstaa, at det netop hos hende kun vilde have tjent til at lukke en Dør i, der var begyndt at komme lidt paa Klem. Men hun hørte ham prædike. Og en Dag sagde hun til ham: „Nu er jeg kommen til at forstaa, at min Kristendom ikke er nok.“ Busch svarede intet dertil. Engang senere hørte hun ham prædike om Himmelstigen med de mange Trin. Da de om Eftermiddagen gik sammen ude i Haven, sagde hun: „Ja, Pastor Busch, men naar man nu ikke engang har faaet sin Fod paa det første Trin af Stigen —?“ Præsten svarede stadig intet.

„Han vilde have kunnet gøre mig ubodelig Skade,“ sagde Lægefruen siden, „hvis han havde trængt ind paa mig paa det Tidspunkt. Saadan var jeg.“

Men i Herrens Time kom det Ord, der bragte hende Klarhed

og Fred. Og over hendes Liv kom der til at staa: „En Velsignelse.“

Ogsaa paa Herregaarden Møllerup, det gamle Mølnetorp, blev det Foraar.

Der maatte Komtesse Thyra en Tid lang gaa ene med sin Tro, men nu kom den gamle Grevinde rigtig med — hun havde, allerede før Buschs Tid, søgt ned til Maren Bødkers for at tale med denne om Guds Rige — nu kom ogsaa det unge Grevepar. „Min Søn,“ sagde den gamle Enkegrevinde, „det eneste, han mangler, er at turde hejse Flaget.“ Men Tiden kom, da Flaget blev hejst over Herregaarden, og den unge Grevinde blev en trofast Arbejder Søndag efter Søndag ved Børnegudstjenesten i Kejlstrup Missionshus.

Ogsaa i Forpagterboligen brød Foraaret frem.

Forpagter Rudolf Heilmann maatte gaa gennem svære Kampe, inden han fandt ind til Gud.

Midt i al sin Lykke — det syntes, som alt skulde lykkes for ham — havde Præstesønnen fra Taasinge følt „et sugende Savn“.

Og saa en Dag rygtedes det i Sognet og hele Egnen: „Og Heilmann, den flinke Mand, han er nu ogsaa bleven hellig.“

Forpagteren paa Møllerup, som den djærve Natur han var, fik straks Flaget op paa hel Stang og Dørene slaaet op paa vid Gab for Herrens Venner.

Den nyomvendte Mand var fuld af Jubel og Lovsang.

Men saa en Morgen ved Juletid 1890 kom Heilmann ind i Feldballe Præstegaard og spurgte efter Præsten. Han saa helt forgrædt og forstyrret ud, det var, som der var sket en stor Ulykke.

Han kom ind til Præsten, og Døren blev laaset af. De blev derinde ene to i flere Timer. Og derinde kom det saa frem, at han Aftenen før havde siddet sammen med nogle af Vennerne, men saa om Natten var det pludselig slaaet ned i ham, at han havde bedraget sig selv, han var ikke virkelig omvendt, han havde løjet for Gud og Mennesker, og nu var der ikke mere noget Haab for ham.

Han bad om at maatte blive sammen med Præsten hele Dagen. De fulgtes saa ad til Nødager og tilbage igen, men det var, som det blev ved at være lige mørkt.

Dag, Frelsens Sol stod efter nogle Dages Forløb atter op for den sønderknuste Mand.

Og Rudolf Heilmann blev det store Vidne for sine gamle Venner og for de mange Folk paa sin Gaard baade med Mund og med Liv. Og hans Vidnesbyrd blev ikke mindre, fordi der

stadig maatte føres en stærk Kamp indeni ham mellem det gamle og det nye.

Han flyttede senere fra Møllerup, men Kors-Flaget tog han med sig.

Og saa en Dag paa Langaa Station sank han sammen og døde af et Hjerteslag. Paa Vejen derhen havde han siddet paa Vognen og nynnet: „Jesus, du min Ven, den bedste.“

„Oplad for mig Perleporten
til din lyse Frydesal.“

Nu blev Perleporten opladt, og han stod inde i Himlens lyse Frydesal.

Karakteristisk for denne Mand, der blev til saa stor en Vel-signelse, er det Mindeord, en jysk Gaardmand efter hans Død lod indrykke i „Kristeligt Dagblad“.

„Jeg var rejst over til ham for at købe en Følhoppe, jeg fik den ogsaa, men jeg fik mere, jeg fik et Stik herinde i Hjertet.

Han skrev siden til os Gang paa Gang. Det skulde jo se ud, som om det var Hoppen, han skrev om, men Mor og jeg sagde til hinanden: han vil ha' os gjort missionske!

Men der kom den Tid, da vi ønskede, at vi havde det som Heilmann og andre Guds Børn. Og vi fik det saadan, det kom næsten lige pludselig og uventet for os begge to.

Jeg maatte jo have fortalt det til Heilmann og fik saa følgende Svar:

Aarhus, 26. Febr. 1909.

Kære Venner i Kristus!

Det var dog et herligt Budskab, eders Brev bragte i Dag. Herren være takket, at han hørte eders og min Bøn om at give eder, hvad I fattedes for at kunne tilbede ham i Aand og Sandhed. Ja, han skal nok staa ved sine Forjættelser, naar vi blot rigtig stoler paa dem.

Nu begynder først rigtig eders Liv, kære Venner. Et Liv uden Jesus er jo dog kun et halvt Liv. Et Liv uden rigtigt Indhold, uden Hjertens Fred og Glæde.

Hvor underlig stort, at I er kommen paa een Gang og nu rigtig kan forstaa hinanden. Rigtig med hinanden kunne takke, love og bede den vilsignede Herre Jesus om alt, hvad I have Behov til et Liv til hans Ære og til Velsignelse for andre Mennesker.

Hjælp nu rigtig hinanden med at „drage Vand med Glæde af Frelsens Kildevæld“ (Esajas 12, 3), det vil sige, rigtig at gøre Brug af hans Ord og hans Sakramenter, og se at faa lidt vidnet

for andre Mennesker, først i eders Hjem og siden i eders Familie, Vennekreds og Nabolag.

Se rigtig at bede Herren give eder Lys ved sin Aand over dette vidunderlige, at det, I nu har faaet som Liv og Herlighed i eders Hjerter, det var henlagt til eder i eders Daab, var givet af Naade, uforskyldt Naade i Daabens hellige Time. I havde blot ikke rigtig trængt til det, ikke gjort Brug deraf. — Se rigtig at blive befastede i eders Kald og Udvælgelse, at I kunne gøre Modstand paa den onde Dag, naar Djævelen kommer og vil tvistes med eder om eders Barneret og Naadestand hos Gud.

Og dermed Gud befalet, kære Venner, og saa fremad i et helligt Liv og Levned. Et Liv til hans Ære, som kaldte eder „fra Mørket til sit beundringsværdige Lys“. — Dette ønskes og sendes med Ønsket om Guds Fred i Hjerter og Hjem af

eders hengivne Broder

Rud. Heilmann.

NABOGAARDENE.

Nabogaardmandens til Præstegaarden var ikke rigtig dristige overfor den nye Præstefamilie. Ja, Manden var nu ikke mere bange for Præsten, han havde hørt ham saa længe, at han var begyndt at blive bange for sig selv. Han vilde saa gerne have sin Kone med ind til Præstens, denne havde mere end een Gang bedet ham om at komme ind at se til dem sammen med Konen. Men Mette holdt stadig igen, det turde hun alligevel ikke driste sig til.

Endelig en Dag faar hendes Mand hende dog overtalt til at rinke sig op til Turen. Mette var ikke mange Penge værd, men ind kom hun da.

Og Præsten og hans Hustru var virkelig farlig flinke Folk, de kunde tale med hende og hendes Mand om alle mulige Ting, og saa kunde Præsten spøge og le, det havde hun da aldrig tænkt sig.

„Ja men, han er jo slet ikke, som han præker,“ sad hun og tænkte i sit stille Sind: „paa Stolen er han jo en helt anden.“

Hun følte sig helt rolig og tryk, det gik endda nok. Men nej — lige med eet vender Præsten sig saa sandelig om imod hende og spørger hende, hvordan hun har det med Gud.

Ja, hvad skulde hun sige? Men Præsten sagde en hel Del til hende og hendes Mand.

Da hun kom hjem, vidste hun snart ikke, hvad hun skulde gøre, hun syntes, hun vidste hverken ud eller ind.

Saa kom hun i Tanker om, at hun engang havde faaet nogle Bibelsprog af een af sine gamle Veninder, de laa henne i hendes Kommodeskuffe. Hun havde hørt, at det skulde kunne hjælpe at tage saadan et Sprog. Hun tager dem frem og trækker eet af dem. Hun læser det, der staar: „Een Ting har jeg begæret af Herren, den vil jeg søge efter, at jeg maa bo i Herrens Hus alle mine Livsdage for at beskue Herrens Livsalighed og at grunde i hans Tempel.“

Men hvor i Bibelen stod det Ord? Hun tager Bibelen frem — thi en Bibel havde de — og begynder at lede. Der stod blot under Bibelsproget, at det var fra een af Salmerne, men hvilken? Hun ledte og ledte, nej, det var ikke til at finde.

Da hun kom i Seng, kunde hun ikke sove. Hun kunde ikke begribe, at hendes Mand kunde det. „Anton, hvordan kan du dog ligge der og sove?“ sagde hun til ham, men han sov videre.

Den næste Dag tog Konen igen fat paa sin Leden, men nej, det Ord om „den ene Ting“ kunde hun ikke finde nogetsteds.

De to, Mand og Hustru, begynder nu at tale sammen om Ting, de aldrig har talt med hinanden om før, om den Uro og de Spørgsmaal, der var i dem begge, og de bliver da enige om, at de vil til Alters næste Søndag.

De kom til Skriftemaal om Lørdagen, de sad der med bange Hjerter, begge to.

Da træder Præsten frem. Han begynder med at sige: „Det Ord, jeg vil tale over i Dag, staar i den 27de Salme, det lyder saadan: „Een Ting har jeg begæret af Herren —.““

Saa talte han om, at de, der begærede denne ene Ting af Herren som det første af alt: at maatte bo under Herrens Naade, de skulde faa deres Begær opfyldt, Herren stod der med al sin Livsalighed og ventede paa dem — —.

Anton og Mette kom begge til „at beskue Herrens Livsalighed“. Men siden Præsten havde faaet sin Nabokones Beretning at høre, benævnedes han altid Ordet fra den 27de Salme som „Mettes Bibelord“.

Efter den Tid var Busch ikke sparsom med sine Besøg ind i sin Nabogaard, Børnene var svært glade ved ham, kom han, naar de var i Seng, forlangte de, at Præsten skulde komme ind at sige God Nat til dem. „Tror du, at der er nogle Engle herinde hos dig, Johannes?“ kunde han spørge eet af Børnene. Ja, det troede han da. „Hvormange tror du, der er?“ „Der er syv.“ „Syv? Men hvor er da de?“ „Der er to ved hver Side af mig, to

ved Hovedet og een ved Fødderne.“ „Ja, saa er du sandelig vel forvaret, min Dreng.“

Og Anton blev ikke fri for at maatte laane Gaard til en hel Del af de mange Vogne, der kom til Kirke om Søndagen, det kunde ske, at baade Præstens og hans Gaard blev fulde, og Stuerne kom næsten ogsaa til at kappes med Præstens i Gæstfrihed. Naar Præsten skulde skaffe Husly til nogen, der havde meldt sig, var den Nabogaard gerne det første Sted, han søgte ind.

„Naa, i Dag maa I sandelig have Portene op, Anton og Mette,“ kom Buddet mere end een Søndagmorgen, „der kommer mange fremmede i Dag, I kan jo nok tage en tre, fire Stykker.“ Og væk var han ligesaa hurtig, som han kom. Det kunde være nogle Harbørefiskere, der havde søgt til Feldballe Kirke om Søndagen, det kunde være Mennesker fra en anden Kant af Verden. Men hos Antons var der altid aaben Dør. De havde det gode Forbillede Side om Side.

Festligt var der om Søndagen i Feldballe Præstegaard. Straks fra Morgenstunden gik Danebrog til Tops, og længe før Kirketid begyndte Vognene at rulle ind i Gaarden. Gaardspladsen bugtede sig ganske vist i Bakke, Dal, men Vognene manøvrerede sig frem henover de toppede Brosten, mellem de store Vandhuller, igennem Pløret og Æltet ved Indkørslen, der ved Efteraarstide og for Resten de fleste andre Tider med, kunde antage betydelige Dimensioner.

Men naar Præsten med sin Hustru og — sin Pibe kom frem henne i Døren, og det var han sjælden sen til, og bød sit hjertelige Velkommen, og man saa nu den og nu den komme kørende, som man maatte hen at række Haanden til, hvad brød man sig saa om man fik nogle Stænk paa sit Stadstøj, det gik jo nok væk igen.

Naar det var Vejr dertil, løb Børnene gerne rundt ude i Gaarden, den allermindste, Axel, eller Hak, som hans Kælenavn var, maatte dog holde sig henne ved Trappen.

Fritz talte Vendelbomaal og sagde a til sig selv. Pigerne, der var fulgt med fra Horne, holdt det jyske vedlige hos ham, trolig bistaaget af Søren, der jo ogsaa var fulgt med nordfra og gerne gik under Navnet „Søren Busch“.

Børnene prøvede, hvem af dem der bedst kunde gætte, hvor de forskellige Vogne var fra.

Der kom Ole Knudsens fra Kejlstrup kørende, og dør Jens Vangs, og nu kom Møllerupvognene med Grevens og Komtesse Ahlefeldt og Forpagter Heilmanns med en hel Char-a-banc fuld,

dør kom en Vogn, den var vist fra Rønde, dør een helt oppe fra Grenaa o. s. v., o. s. v.

Efter Gudstjenesten om Eftermiddagen løb Børnene omkring og hilste paa Folk og nævnede dem ved Navn. „Godav, Maren Oles, vil do int med ind te Mør og drikk' Kaffe?“

„Go-dav, Jens Kristian, haar do Tandpin' eno?“

„Nej, bette Marta, di sidst' Dav haar a hat Ro.“

„A tint et nok, far a har bedt for dæ.“

„Ih, men da er do da en søde Pigh, bette Marta, haar do bedt te Jesus for mæ! Ja, saa kan a godt forstaa, te min Tandpin' er gaaen væk.“

Fru Busch vidste, at Søndagskringlen skulde være stor, naar der var Eftermiddagstjeneste i Feldballe. Man samledes saa om det lange Spigestuebord. Tonen var gerne noget afdæmpet. Præsten spøgede og lo, men der var gerne een og anden, der sad og ventede paa at faa en Samtale paa Tomandshaand.

— — —

Gaarden paa den anden Side af Præstegaarden blev ogsaa med Tiden lukket op og kom snart til at kappes med Antons i Gæsteri. „Hvordan gaar det, Niels?“ spurgte Præsten en Dag Gaardmanden kort efter hans Omvendelse. „Det gaar godt, Hr. Pastor, naar Jesus kommer ind ad den ene Dør, gaar Verden ud af den anden.“ Han kom ogsaa til at erfare, at mange af Jesu Venner fandt ind ad den Dør, der nu var aabnet for Herren.

Til Tider kunde man dog komme lidt i Knibe baade hos Antons og Niels's.

En Lørdag kom der en lille Pige ovre fra Thomas Drejers med en Seddel, hvorpaa der stod noget om, at de saa meget gerne vilde have laant lidt Smør hos Mette, imorgen var det jo Pintse, og der kom fremmede til dem. Mette havde ikke ret meget, men man var i Feldballe saa tidt bleven mindet om Apostelens Ord: „Men den, som har denne Verdens Gods og ser sin Broder lide Mangel og lukker sit Hjerte for ham, hvorledes bliver Guds Kærlighed i ham?“ at man daarligt kunde sige Nej, og Thomas's fik da Smørret.

Pintsedag kom der mange Gæster til Antons, og baade Mand og Hustru var ikke mindre gæstfri, end de plejede at være. Lige med eet giver det et Sæt i Mette: Ja, men Smør? Hun havde jo ikke mere end til et Par Rundtenommer, Thomas's havde jo faaet det.

Hendes Humør stod ikke højt, da hun gik ud i Spisekammeret. Men hvad er det? Der staar en hel Krukke med Smør derinde! Det viste sig siden, at det var een, Antons Søster fra Nabo-

sognet havde haft med, hun havde tænkt, at det jo maaske kunde komme til at knibe lidt derovre hos Søsterens i Helligdagene.

Om Mette ikke ligefrem fik det hundredfold igen, saa fik hun det meget mere end dobbelt igen, at hun havde laant Thomas Drejers sit Smør.

Ja, ja — det var jo dejligt med de mange Gæster, tidt baade Hellig og Søgn, det var Præstefruen og Mette til Antons enige nok om, ingen kunde vise et mere glad Ansigt end Præstefruen, naar der rullede en Vogn ind i Gaarden med nye Gæster, til et kortere eller længere Ophold — men alligevel, det kunde komme som et stille Hjertesuk overfor Mette: „Ja, det er jo godt, at vi kan huse saa mange Gæster, men jeg kan næsten aldrig komme til at tale ene med min Mand —.“

Men saa endte det jo alligevel gerne med, som Præstefruen skriver til sin Søster: „Min Axel er saa glad, det er jo ogsaa en uendelig Naade. Her samles altid en stor Skare i Kirken om Søndagen. Jeg vilde ønske, du kunde se det engang, hvorledes Vognene kommer rullende ind i Gaarden. Herren er uendelig god.“

Og oppe paa Loftet fik Præstefolkene indrettet et lille Kammer, hvor de kunde være alene med hinanden og tale i Enrum med ham, de gerne vilde have til Husven i deres Hjem.

Alt, hvad saa dem laa paa Hjerter,
 har til Herren de fortalt,
 Haab og Frygt og Fryd og Smerte,
 Jesus vidste Raad for alt.

MED BÆNKEVOGN.

En Formiddag ved Vintertid kom der et Brev til Feldballe Præstegaard, der i høj Grad satte Sindene i Bevægelse.

Præsten kom farende ud til sin Hustru ude i Køkkenet og trak hende og Pigerne ind i Spisestuen, og saa kaldte han paa Børnene, de, der var saa store, at de kunde være med, og saa dansede de allesammen rundt om Spisestuebordet, medens Præsten sang: „Der kommer 34 fra Horne! Der kommer 34 fra Horne!“ Ansigterne straaledede, Børnene jubledede, Horne-Pigerne græd af Glæde.

Jo, der var virkelig meldt 34 Horne-Boere i Besøg, selvfølgelig med de gamle i Spidsen.

Det rygtedes snart rundt blandt Vennerne og udover Sognet.

De havde hørt deres Præst fortælle saa meget om disse Hornefolk, de stod for dem snart som nogle overnaturlige Væsener, som noget nær Engle.

Der var ikke megen Tid at give bort, der skulde skaffes Kvarter til disse mange Gæster, og der skulde skaffes Fødevarer til dem.

Men her var Præstens ret i deres Es. De saa jo nok, at de selv vilde komme til at drage den tungeste Ende af Læsset, men de kendte fra gammel Tid Ordet: „Glemmer ikke Gæstfrihed!“ og havde erfaret mere end een Gang, at „ved den havde nogle, uden at vide det, haft Engle til Gæster.“

Det var jo uhyre spændende. Det havde til Tider knebet nok at faa de gamle til at anerkende det nyvakte Liv i Horne, og hvordan vilde det gaa hernede? Mon ikke det Trosliv, der var brudt frem, næsten paa bar Bund, i Feldballe-Nødager Sogne, vilde blive vejret og fundet for let af de forsigtige Hornefolk?

Det kan ikke nytte at nægte det, der var nogen Ængstelse hos Præsten. Livet hernede var jo kommen frem under en hel Del friere Former, og hvor meget saa Præsten idelig havde fremhævet Menigheden i Horne, Samfundslivet og Samfundsarbejdet deroppe, der var dog ligesom noget af et Tryk taget bort for ham, siden han kom ned til sin nye Arbejdsmark, han var ligesom mere bleven sig selv, bleven frigjort for adskillige gamle Former og fastslaede Doktriner.

Den Vaartid, der var brudt frem hernede, havde en lidt lysere Farve, end den havde oppe mod Nord. Med hvilke Øjne mon Gæsterne vilde se paa disse nye, meget uerfarne og uprøvede Brødre og Søstre?

Men alle Betæneligheder til Side — han og hans Hustru og alle de andre glædede sig som Børn, det skulde blive en Fest uden Lige at faa dette Besøg.

Der blev kalfatret om i Huse og Gaarde, ikke mindst i Præstegaarden, der blev slagtet, stegt og kogt.

Fra Møllerup kom der et helt Dyr, der kom eet røget Faarelaar fra een Gaard, eet fra en anden, tilsidst var der hele fjorten, der kom Flæskeskinker og Rullepølser, alle mulige Fødevarer, saa Spisekammer og Kælder bugnede af Overflod.

„Det er akkurat, som det var til Bryllupsbøjelse, dette her,“ erklærede gamle Jens Havemand.

Saa oprandt endelig den Dag, da Gæsterne ankom til Kolind Station. Det var ikke nogen Første-Klasses Befordring, de kom med. De havde maattet nøjes med Kreaturvogne, der var omdannede til „Bænkevogne“, fyldte med Halm. Det var midt i

Vinterens Hjerte, Sneen den fæg omkring dem. De havde tilsidst maattet bede Konduktøren om at lukke til for dem, og det var paa et hængende Haar, at de var kørt videre lige til Grenaa, de havde jo aldrig før været saa nær ved Molboernes Land.

Men der paa Perronen i Kolind stod da heldigvis Præsten og fik raabt til dem: „Her skal I ud!“ og ud kom de. Det tog ganske vist noget lang Tid for de sindige Vendelboere at komme ud med deres forskellige Pakkenelliker, en Del Halm fulgte der jo med. Stationsforstanderen gav lidt ondt af sig, men beroligedes ved nogle venlige Ord fra Præsten, og endelig var de da allesammen naaet ud, saa Forstanderen kunde slaa paa Klokken til Afgang.

I fygende Snevej blev saa Gæsterne stablede paa Vognene, der ventede paa dem, efter først at have faaet et varmt Velkommen fra deres gamle Præst, og af Sted gik det til Feldballe.

Det var noget nær en ligesaa lang Vej, som den derhjemme fra Horne til Hjørring, men de kunde da se, at her havde der aldrig været nogen Sandflugt, og her var jo da ogsaa lidt anderledes Træer end de forkrøblede Begyndelser hjemme paa deres egen Egn.

Endelig rullede de da ind i Feldballe Præstegaard, ja, den var jo rigtignok noget større og anseligere end den hjemme i Hornet, og her havde man da ogsaa Taarn paa Kirken.

Og der i Døren stod Præstekonen og deres gamle bekendte, Karen og Mia og Lise — og saa Fritsemand ikke at forglemme.

Det gjorde helt godt at komme indenfor og blive tøet op, men allerbedst gjorde det at mærke, at gammel Kærlighed ruster ikke

Og ny Kærlighed slog dem i Møde fra Vennerne, der var samlede for at tage imod dem. Disse maatte jo kigge paa dem, de havde hørt saa meget om. Han der var Per Bak, nej, hvor saa han dog klog ud, og han der ved Siden af var hans Broder, Niels Bak, med det straalende, glade Ansigt, og saa var der Niels Peter Bæk, man kunde ligestraks se paa ham, at han var lidt mere end de andre, og der gik den store Købmand omkring og havde travlt med at faa ordnet det hele.

Saa skulde der jo da synges en Velkomstsang, det blev den gamle: „Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud,“ og et Velkomstord kom der jo da ogsaa til at lyde, men saa maatte man jo se at faa de nyankomne beværtede, de kunde nok trænge til at faa noget, selvom de havde haft deres gode Madpose med.

Der var forlængst tændt op under Grubekedlen ude i Bryggeset, derude blev der kogt Grød i lange Baner, og saa kom alle

de andre Herligheder frem, nej, det maatte Horneboerne ellers sige, der var ingen smalle Steder henede.

Og da det var overstaaet, maatte Gæsterne fordeles. Præstegaarden fik selvfølgelig Broderparten, Konfirmandstuen var indrettet som en eneste stor Broderseng, hvor Mændene fik deres Halmlejer redt paa Gulvet, Kvinderne blev fordelt mellem Præstegaarden og de nærmeste Naboer.

Og saa gik Dagen med Samtale og Sang. Det var mest de gamle fra Horne, der førte Ordet, de andre var ganske betagne af disse erfarne Troens Mænd, der kunde fortælle og fortælle og ikke syntes at kunne blive trætte. Jo, nu kunde man ellers nok forstaa, at Præsten havde nævnt dem saa tidt og stillet dem frem som lysende Eksempler til Efterfølgelse.

Og Præsten, som havde været saa bange for, at de gamle fra Horne ikke skulde anerkende det nye Liv, der var spiret frem henede, han følte sig helt lettet, nej, hvor kærlige og forstaaende og overbærende de gamle dog var.

Det blev sent, inden man kom til Ro den Nat, og den følgende med, og saa maatte Præsten jo da have sig en lille speciel Konference med sine gamle Venner, efter at de andre var gaaet, der var *det*, han skulde have fortalt dem, og *det*, han skulde have spurgt dem til Raads i, og saa maatte Hustruen jo da ogsaa have sig en lille Samtale med gamle Per Bak, hendes Yndling fra Horne, for hvem hun saa mangen Gang havde udøst sit Hjerte.

Den næste Dag gik som den første, saa skulde der ses til den og ses til den, og nye Venner kom til, Sjæle, der var begyndt at længes efter Freden med Gud, Mennesker, der som nyfødte Børn higede efter den „Guds-Ordets uforfalskede Mælk“, der raketes dem af disse Guds Sendebud.

„Hvor er det dog stort,“ sagde Feldballe-Vennerne mere end een Gang til hinanden, „at saadanne gamle Guds Børn virkelig kan anerkende os som deres Brødre.“

Men kun fire Dage havde de nordfra til Turen, og Afskedens Stund nærmede sig.

Næste Morgen skulde de fremmede af Sted, men der blev ingen Søvn den Nat, det havde været som Stunder paa Forklarelsens Bjerg, men nu maatte man synges den gamle Afskedssang: „Farvel, min Broder i Kristus saa kær.“

Atter førte Vognene dem til Kolind. Værter og Gæster sang og omfavnede hinanden. Nu var Horneboerne atter indlogerede i Bænkevognene, nu blev der pebet til Afgang — Toget rullede bort, der var mange af dem, der drog bort, der ikke kunde holde Taarerne tilbage, endnu flere af dem, der blev tilbage.

Men dette Horne-Boernes Besøg glemte Feldballerne aldrig. Det efterfulgtes af adskillige andre, snart til eet af Sognene, snart til et andet. „Nu kommer Buschs Hornkvæg,“ hed det gerne. Og Præsten forstod at sætte sine Folk i Spænding. „Denne Gang kommer der en „Jægermester“ med,“ annoncerede han før et senere Besøg. Man var meget spændt paa, hvordan saadan en høj Herre saa ud, og blev højest forbavset, da man saa „Jægermesteren“ komme anstigende med sine Træskostøvler over Nakken, det viste sig, at den „Jægermester“-Titel, Præsten havde tildelt ham, skrev sig fra, at vedkommende engang i sin Soldatertid havde staaet ved Jægerne.

Disse Besøg fra Horne blev til uberegnelig Velsignelse, ikke blot for den ene Part, men ogsaa for den anden.

Og af ikke mindre Betydning blev de Bænkevoignsture, der sattes i Gang fra Feldballe-Nødager op til Horne.

Ikke ret længe efter Horne-Boernes Besøg drog Præsten derop med en 30 Stykker fra sine nye Sogne, nogle, der var komne igennem til Tro, andre, der var søgende, men flere af disse vendte tilbage som nye Mennesker.

Det gik under Sang paa Sang, engang imellem maatte Togpersonalet lægge en Dæmper paa, naar de holdt stille ved en Station, og naar Folk saa Hovederne stikke frem inde fra Kreaturvognene, kunde nogle vel nok give sig til at brøle ad disse underlige Kreaturer, men det gav kun Anledning til, at Sangen brød frem paany.

Det var rygtedes i Randers, at Feldballerne skulde komme derigennem, og Vennerne i Randers stillede saa nede paa Stationen med Kurve fulde af Hvedebrød og med deres Kaffe-kander, hver af Feldballerne fik sin Overkop udleveret, og saa blev der holdt en munter Kaffe-fest, saalænge Toget holdt.

I Hjørring holdt saa Horne-Vognene og tog imod Gæsterne, og saa gik Turen i forrygende Vejr op mod Nord. Ja, Feldballerne kunde jo nok mærke, at der var lidt lunere nede paa *deres* Egne, og de opdagede jo ogsaa snart, at Hjemmene i Horne var noget mere gammeldags, men de fik ogsaa at forstaa, at her i Horne var man vant til at modtage Gæster før i Dag.

Det var atter Festsdage, ikke mindst for de Nabopræster, der fulgte Busch og hans Hustru derop, Præsterne fra Knebel og Tved, de tilrejsende var endnu mere forbavset over Troslivet i Horne, end de havde været før. „De kan jo allesammen præke,“ sagde de til hinanden.

Besøgets Højdepunkt var nu alligevel Afskeds mødet i Horne Missionshus.

„Jeg har følt mig i disse Dage,“ sagde Busch til sidst, „som en Mor føler det, naar hun bringer sine Børn frem for sin egen Mor, at denne skal se dem. Saaledes har jeg bragt mine aandelige Børn i Kristus hen til min gamle Menighed, og vi har tilsammen priset Gud Herren, at han lod min Gerning paa det nye Sted bære nogen Frugt.“

Men naar Buschs Præstegerning kom til at bære de skønne Frugter med Hensyn til Samfundslivet mellem Guds Børn, skyldtes det for en ikke ringe Del dette, at han havde Syn for, hvilken Betydning det havde, at der kom Vekselvirkning mellem Troslivet paa de forskellige Egne og mellem gamle og unge.

Som mellem Horne og Feldballe, saaledes senere mellem Feldballe og Bøvling.

Og han forstod, hvilken Betydning det havde, at de troende havde eet Hjerter og een Sjæl.

Der blev engang holdt et Forhandlingsmøde i Randers. Busch var først for ganske nylig kommen til Feldballe og stod nede ved Døren i Missionshuset, der var mange af de tilstedeværende, der ikke kendte ham endnu.

Der forhandlede om de helliges Fællesskab, men Forhandlingen gik trevnt og langsomt.

Saa kom den unge Præst gaaende opad Gangen og steg op paa Talerstolen. Næppe havde han opløftet sin Røst, saa mærkede man: der var noget i den Stemme, der fangede Ørerne og fængede i Hjerterne, der var ligesom en Aand i den Mands Indre, der trængte paa.

„Jeg var engang Præst oppe langt mod Nord. Der var lange Veje at køre, for at faa Tiden til at gaa røg jeg og røg jeg. Piben gik tidt ud, og jeg havde mit Besvær med at faa den tændt igen, det var altid Blåsevejrer deroppe. Jeg prøvede at faa Piben tændt med een Tændstik, men det mislykkedes Gang paa Gang. Men saa tog jeg flere Tændstikker sammen paa een Gang, saa kom der Kraft i Flammen, og saa gik det —.“

Saa udmalede den unge Præst, hvor liden Kraft der var, naar et Guds Barn stod alene, men naar de hellige stod sammen, blev de en Kraft i Verden, med et Lys og en Varme, som aldrig ellers.

Den Tale om de helliges Samfund glemte Tilhørerne ikke saa hurtigt.

TRINE PRÆST.

Det Navn maatte hun bære efter hendes Mand, „Jens Præst“, der af en eller anden Grund havde faaet „Præst“ til sit Efternavn.

Hun og hendes Mand blev troende og flyttede siden hen i Præstegaarden, da Præstegaardsforpagterens Bestyrer rejste. De var meget fattige, og da Manden døde, sad Trine tilbage med en 7 á 8 Børn. Trine kom dog aldrig til at lide Nød, paa Fattigvæsenet vilde hun ikke, men bad Herren om Hjælp fra Dag til Dag. Som oftest var det Præstens, der traadte til, men ogsaa andre brugte Herren som sine Mellemmænd, og Trine oplevede Bønhørelse paa Bønhørelse. Men der var heller ikke den mindste Ting, hun tog sig for, om det saa var at købe et Par Træsko eller en Kasket til et af Børnene, uden at hun raadførte sig med Gud derom.

En Søndag var der en Gaardmandskone i Kejlstrup, der skulde til Kirke. Hun var allerede kommen op paa Vognen, da hun bliver mindet om at tage noget med til Trine. „Aa, tag mig et Rugbrød!“ siger hun til Pigen, „det kan vist Trine nok bruge.“

Da hun siden bragte det ind til Trine, viste det sig, at det var netop det, hun stod og manglede. Præstens plejede netop om Søndagen at sende eet over til hende, men den Dag havde Pigerne af en eller anden Grund glemmt det. Trine vilde ikke selv gaa over og bede Præstens om det, saa var hun gaaet sin vante Gang — lige til den Gud, der hører Bøn. Og her kom Bønhørelsen ind ad Døren til hende.

En Morgen sagde hun til Herren: „Herre, du ved, vi har kun noget Brød og nogen Margarine, vi vil godt nøjes med *det*, men hvis du vil give os det, vilde vi gerne have lidt Te ogsaa.“ Lidt efter kommer der en Nabo ind, hans Kone var netop kommen i Tanker, om ikke Trine stod og manglede Te til sig og sine Børn.

Skolebørnene skulde paa Skovtur, nogle af Trines Børn skulde med. Men nu var det galt med Maden, Børnene skulde have med. Atter gik Moderen til Gud. „Herre, vi kan jo godt undvære Paalæg herhjemme, men vilde du ikke give mig lidt til at lægge paa Børnenes Brød nu til Skovturen,“ bad Trine, hun vilde saa nødig, at hendes Børn skulde komme til at føle sig som Stedbørn overfor de andre.

I det samme banker det paa Døren, og Lærerens Moder kommer ind og siger til Trine, om hun ikke vilde sende Bud over til

dem, de skulde ud at rejse, og saa var der nogle Levninger, Kød og andre Ting, hun kunde faa til sig og sine Børn.

Da Feldballe-Vennerne engang skulde en Bænkevognstur til Bøvling for at besøge deres gamle Præst, vilde Trine saa gerne med, men vidste ikke Raad for det. Hun sagde det ikke til andre end til Gud. Men Gud bragte en og anden i Tanker om at tilbyde at betale Billetten for den fattige Kone, og Trine var glædestraalende.

Under Opholdet i Bøvling blev hun imidlertid syg, hun maatte op til Præstens Broder. Denne gav hende noget Medicin, og Trine kom nogenlunde til Kræfter igen. Men nu var det jo galt med Betalingen — Trine ejede ikke en rød Øre. Men det var da en underlig Doktor, han vilde intet Honorar have, men gav Patientten oven i Købet en god Skilling, fordi hun havde vist ham den Ære at konsulere ham.

Saa Trine kom hjem til Feldballe en god Del rigere, end hun var draget ud, og havde hun været glædestraalende, da hun drog ud, var hun det endnu mere, da hun vendte hjem.

RYOMGAARDS-MØDERNE.

Hvad Slotved-Møderne var for Vendsyssel, blev Ryomgaards-Møderne for Djursland og omliggende Egne.

Kalø-Møderne havde gennem en Række af Aar haft Vilhelm Beck som deres Taler, mindre Møder var der blevne holdt i Horstved Skov før A. Buschs Komme, nu aabnede Peter Petersen og hans Hustru deres gæstfri Hjem paa vid Gab, og Grundlovsmøderne i Horstved Skov fik Aar efter Aar Busch som deres første Taler.

Ogsaa Møllerup-Skov lukkedes nu op, men det blev Ryomgaards-Møderne, der i Buschs Feldballe-Tid blev Sommerens store Begivenhed.

Da han havde været der et Aars Tid, fik han Godsejer Mourier-Petersens Tilladelse til at afholde et Sommermøde i hans Skov, og Møderne i denne Skov kom til at øve en enestaaende Tiltrækningskraft over baade gamle og unge, de kunde til Tider samle en 3—4000 Mennesker til Formiddags- og Eftermiddagsmøde.

Tidlig om Formiddagen samledes en Snes Vogne inde i Feldballe Præstegaard. Man sang „Til Himlene rækker din Miskundhed, Gud,“ hvorefter Vogntoget satte sig i Bevægelse med Præsten i Spidsen.

Langs ned ad Feldballes „Gader“, i Porte, Døre, Vinduer, stod Folk opstillede for at se efter dette mærkelige Tog og høre den glade Sang — man var spændt paa, hvem der var med og lod sig køre af Sted af Præsten. „Nej se, der er virkelig Kristians, vil de til at være hellige?“ og „Maren, nej, nu har vi set det med, hun er der ogsaa“ o. s. v., o. s. v. Det kunde jo nok ske, at en og anden kom med en Bemærkning som denne: „Hvor er de dog tovlige, de kører efter ham, hvor i al Verden han saa kører hen.“

Jo længere Feldballe-Toget kom hen ad Vejen, desto flere Vogne stødte der til, fra alle Kanter kom der Folk kørende og gaaende.

Det kunde jo ske, at det saa lidt ud til Regn, men man haabede jo det bedste, og hvad, en Sjat Regn kunde jo da ogsaa gøre godt.

Men det kunde jo ogsaa blive saadan, at Regnen gav sig til at strømme ned i stride Strømme, og det ligesom Mødet skulde til at begynde. Saa kunde Præsten sige: „I Dag *maa* det ikke regne,“ det var næsten Liv og Død om at gøre, at Regnen blev holdt tilbage, saa disse mange Mennesker ikke skulde være gaaet forgæves.

Han havde jo hørt om Børresen, hvordan denne ved Mødet i Præstegaardshaven havde bedet Herren om at lade Regnen holde inde, han, Præsten, havde selv fortalt den Historie saa tidt, og føjet til, hvordan Børresen var bleven bønghørt. Hvorfor skulde det samme ikke kunne ske i Dag? Disse mange Mennesker, der var stimlede sammen, skulde de virkelig fare fastende hjem?,

Men Regnen strømmede ned, Paraplyerne var for længst bleven slaaet op, trods alle Præstens Protester: man vilde da ikke lade sig gaa paa af saadan en Smule Vand — det plejede man rigtignok ikke at gøre oppe i Vendsyssel. Men det hjalp allsammen ikke.

Saa var der da tilsidst intet andet Raad end at sende Bud ind til Godsejeren, om man ikke maatte laane hans Lade.

Tilladelsen blev givet, en Vogn blev kørt frem som Talerstol, og den store Lade fyldtes med Mennesker, paa Gulvet, i Høet og Halmen, oppe paa Spærene, alle Vegne blev der besat.

Og straks havde Feldballe-Præsten sin Tekst — han fik jo lidt Tid til at staa og tænke over den, medens Asschenfeldt-Hansen talte om: „Een Ting har jeg begæret af Herren, den vil jeg søge efter.“

Om Busch ret var kommen til Orde ude i Skoven, var vel sagtens Skoven bleven hans Tekst, men nu blev Laden det.

„I al Ærbødighed for Besidderen tager jeg Laden til Tekst,“ begyndte han, og saa fik Laden og dens Indhold sig en Gennemgang: Avnerne og Hveden, Spindelvævet og Halmen, ja, selv Hullerne oppe i Taget maatte holde for.

Men de formastelige langt nede, der mente sig udenfor Skudvidde og dristede sig til at tænde deres Pibe, fik sig midt i Talen en Overhaling, som de sent glemte.

Disse Ryomgaards-Taler, improviserede, aktuelle, poetiske, aandfulde, som de var, spredte mangan en Sæd ud, der kom til at bære evig Frugt.

Hvem kunde tale som Busch over en Højsangens Tekst som denne: „Vaagn op, Nordenvind, og kom, Søndenvind, blæs igen- nem min Have, at dens Vellugt maa brede sig!“?

Han kunde for Resten ogsaa godt tage selve den foregaaende Taler til Tekst.

En Taler havde staaet og vigtet sig lidt af sine Rejser i Udlandet, og hvad han der havde udrettet af store og gode Handlinger, men han blev hurtig skaaret ned, da Busch kom op paa Talerstolen og svingende sin Haarlok begyndte at fortælle om den østerlandske Fyrste, der i sin Barndom havde været Hyrde- dreng, men nu var naaet op til den højeste Ærespost i Riget, hvorledes han havde et Lønkammer, hvor hans Barndoms Hyrde- taske og Hyrdekæp hang, og hvor han stadig gik ind for at bevares i Ydmyghed og Taknemmelighed.

Taleren fik sin Lektion og de øvrige Tilhørere fik en Præ- diken om: „naar du for stor er bleven, da lister han sig bort; naar du for svag er bleven, da bærer han dig fort.“

Der var dog eet Aar — i 1892 — at det saa temmelig haab- løst ud for Ryomgaards-Mødet, i det mindste for Buschs Del- tagelse deri.

Men da Ryomgaards-Dagen kom, var Busch der, og hvordan skulde han dog kunne tie, naar han saa det Mylr af Mennesker for sig?

Nu stod han til alles glædelige Overraskelse oppe paa Taler- stolen. Det begyndte som en hærs Hvisken, da han nævnte sin Tekst: „I ere et Kristi Brev.“ Saa hævede han Stemmen, og den blev til et skærende Hvin. Det saa ganske haabløst ud.

Men han talte og talte — der var ganske dødsstille i den flere Tusinder store Forsamling, der var samlet i Skoven — han talte om, hvorledes nogle Breve havde en Adresse, andre en anden, de blev alle besørgede punktlig efter deres Adresse. Saa- ledes ogsaa med Menneskesjælene, nogle havde Kristi Adresse,

andre Verdens. Det gjaldt om at faa den rigtige Adresse paa sit Liv.

Der var en gribende Alvor over hans Tale. Det var, som havde han selv en Formodning om, at det var sidste Gang, han skulde staa paa Talerstolen i Ryomgaard's Skov.

Men det *blev* ikke sidste Gang.

Busch kom til Norge og hjem igen med friske Kræfter og sin gamle Røst.

Men ved Hjemkomsten forærede Venerne i Feldballe-Nødager deres Præst en lukket Vogn, for at han skulde undgaa Forkølelser.

De havde været noget i Tvivl om, hvor langt de skulde strække sig med deres Begæring om Bidrag til Vognen.

Der var nu f. Eks. den „grundtvigske“ Degn, skulde de tage *ham* med? Han stillede sig jo nok venligt til Præsten, men han var dog, syntes de, noget ved Siden af.

De blev imidlertid enige om, at de ogsaa vilde gaa til *ham* og bede om en Skærv. Degnen blev meget glad ved Opfordringen og tegnede sig gladelig for et Bidrag til Vognen.

Men naar der siden blev spurgt om, fra hvem Vognen var, lød Svaret: „Den er fra de hellige og Holm.“

THOMAS DREJER.

Man var begyndt at samles til Samtalemøde i forskellige Hjem i Feldballe.

En Aften var en Del samlet hos Skrædderen Thomas Drejer. Denne havde en Tid gaet og hørt Ordet og var bleven mere og mere urolig for hver Gang, han var saa medtaget, at han tidt maatte gaa i Seng, naar han kom hjem fra Kirken, han vidste ikke, hvor han skulde gøre af sig selv.

Men nu var han nylig kommen til Troen, og han havde samlet en Del hos sig i sit Hjem, hvor han boede sammen med sin Moder. De læste en Prædiken, talte, sang og bad med hinanden. Tilsidst vilde da Thomas ogsaa selv bede. Han rejste sig op, men det var, som der var sat en Laas for hans Mund, han kunde ikke faa et Ord frem. Endelig fik han da stammet frem: „A er saa bitte, saa bitte!“ og saa lidt efter igen: „A er saa — bitte.“ Længere var det ham umuligt at komme.

Nu, at Thomas var „bitte“, det havde de allesammen kunnet se før i Dag. Situationen var saa komisk, at et Par troende Gaardmænd, der var til Stede, brast i Latter.

Men saa blev Thomas vred. Man søgte at faa ham god igen, men det kunde ikke lykkes. Og hvad Thomas ikke blev, det blev hans Moder. „Du kan da se, Thomas, det kommer der ud af at ville være lige med de store.“

Anton og Niels blev meget ulykkelige, der havde været vanthro Mennesker til Stede, og nu havde de ved deres Lattermildhed gjort Guds Rige Skam.

I deres Vaande vidste de ikke andet Raad, de maatte hen til Præsten og det med det samme, hvor sent det saa var, og Thomas maatte med.

De vandrede saa alle tre hen til Præstegaarden, paa Vejen var de to og Thomas bleven helt gode Venner igen, og ind kom de og forelagde Præsten Sagen.

De var meget ængstelige for, hvordan Præsten vilde tage paa den Sag, men til deres store Forundring tog Præsten ikke saa forfærdelig højtidelig paa det, der tyngede dem.

„Naa, ja men er I saa Uvenner endnu?“ spurgte han. „Er Thomas vred paa jer?“

Nej, det erklærede Thomas da, at han ikke var.

Saa gav Præsten sig virkelig til at le.

„Ja, saa skal I ikke bekymre jer for den Sags Skyld. Vi kan jo allesammen komme til at le.“

Saa lo han, og saa lo de. De gik lettede hjem, og Guds Rige kom heller ikke til at lide Skade, fordi de havde forset sig.

Men det, at man lige med det samme skulde se at faa Sagen skikket til Rette, om der var kommen noget imellem et Par af Vennerne, havde Præsten for Resten altid indskærpet dem, han havde atter og atter mindet dem hver for sig om at gøre det første Skridt, indskærpet dem Herrens Ord: „Gaa hen, forlig dig først —.“

Der havde en Aften været nogle Venner samlede i Præstegaarden. Da Præsten kom ind igen, efter at have fulgt Vennerne ud, sagde han til sin Hustru: „Det var en rar Aften.“

„Jamen,“ bemærkede denne, „mærkede du ikke, at der var noget mellem den og den.“ Hun nævnte Navnene paa et Par af de troende Gaardmænd.

Nu hun sagde det, kunde Præsten godt forstaa, at der maatte være noget, hvad det nu var, de havde været noget underlige overfor hinanden om Aftenen.

Straks tager Præsten sin Frakke paa og skynder sig efter den ene af dem. Der hjalp ingen Indsigelse, denne maatte med det

samme følge med Præsten hen til den anden, det var et godt Stykke Vej at gaa.

Men de kom derhen, Præsten fik talt dem begge til Rette og til Hjerter, det endte med, at de bad sammen, og de to skiltes som gode Venner, alt var bedet bort.

Saa gik Præsten sent om Natten sin Vej hjem. Men han havde atter givet de troende en praktisk Paamindelse om ikke at lade nogen Sag imellem dem staa uafgjort. Og den Paamindelse blev ikke siden glemmt. Den Nats Gang satte sine dybe Spor i Hjerterne

Der var mangan een, der siden mindedes den, naar de sang den gamle Afskedssang: „Om du har Sager, der staa uafgjorte, skik dem til Rette og gør det med Flid, prøv alt som indenfor Himmels Porte, hastig til Ende er denne vor Tid!“

DE TO MISSIONSHUSE.

Op til Præstegaardsdiget i Feldballe laa Dansesalen, hvor de unge turede Lørdag Aften, og Søndag Aften med, til langt ud paa Natten.

Det var en stor Pine for Præsten lige fra først af, ofte kunde han ikke holde ud at være i sin Seng.

Det hjalp noget, da hans Familie i September 1888 flyttede derned, da blev der snart lukket op ind til flere Hjem i Byen, men Danselokalet var der dog bestandig.

Endelig lykkedes det at faa det lejet og omdannet til en Mødesal.

—
Det første Missionshus i Sognene blev rejst i *Kejlstrup*.

Venerne samledes for at raadslaa om det vordende Samlingssted. De var ikke videre velhavende, men de var ovenud begejstrede, saa der kunde næsten siges, som der forud blev sagt, da Tabernaklet byggedes: „Folket bærer mere frem, end der gøres behov.“

Præsten havde faaet Niels Molbo til at skænke Byggepladsen. Kort før Busch rejste fra Feldballe, samledes han med Venerne for at faa alt det tegnede indbetalt, saa Missionshuset kunde tilskødes Indre-Mission.

„Niels Molbo skal vi være lidt gode ved,“ sagde Busch, „han har jo skænket Byggepladsen.“ „Nej se, skal jeg have en Godtgørelse?“ faldt Niels ind. „Ja, det er da vist, men det bliver „nylle“ først i Guds Himmel,“ lo Præsten.

Da Grundstenen nedlagdes til Missionshuset, udtalte Busch sin store Glæde over, at det just var her, at det første Missionshus i Sognene blev bygget. „Da jeg første Gang var i Kejlstrup, sukkede jeg for mig selv: er det muligt, Herre, at du kan opvække dig et Folk paa dette Sted? og saa blev dette Sted alligevel det første —.“

Den 23de September 1890 indviedes Missionshuset af Vilh. Beck.

Om Søndagene samledes man saa her om Aftenen og læste en Prædiken af Beck eller Moe. I Reglen kom Præsten til Stede henimod Slutningen af Mødet og talte et Ord til Slut. Saa sang man nogle Sange af Harboøre-Sangbogen, „den sorte Bog“, og „Hjemlandstoner“. Derefter blev Spørgsmaalet: „Hvor skal Præsten hen i Aften?“ I Begyndelsen var der kun et Par Steder, der kunde være Tale om kunde rumme dem, der vilde komme, — det første Hjem, der lukkede sig op i Kejlstrup, var Ole Knudsens, men det lukkede sig ogsaa op paa vid Gab — senere var der flere Hjem, der lukkede sig op. Det var festlige Stunder, naar man saadan samledes efter Mødet, Klokken blev mange, inden man skiltes, og saa kom de frem, alle de mange Oplevelser, de havde haft, alle de store Bønhørelser, de havde oplevet. Og bestandig lagdes der flere Mennesker til, der lod sig frelse.

Der var et livligt Samkvem mellem Vennerne fra de forskellige Steder i Sognene, skønt Afstanden var stor mellem Feldballe og Nødager og endnu større mellem Nødager og Kejlstrup, en halvanden Mil, men hvad regnede man med Afstande, man havde ikke Biler, næppe nok Cykler, men Vejen gik saa hurtigt og saa let, man manglede aldrig Følgeskab, heller aldrig Samtalestof.

—
Det næste Missionshus blev bygget i *Nødager*.

Byggegrunden skænkedes af Jeppe Laursen. Paa dets Hjørnestene indridsedes „Jesus Christus.“

Den 17de September 1891 indviedes ogsaa dette Hus af Vilh. Beck, ud fra Ordet i Nehemias' Bog om dem, der byggede Jerusalems Mure med Murskeen i den ene Haand og Sværdet i den anden.

Næste Dag var der saa Altergang i Feldballe Kirke for Vennerne med de Gæster, Bænkevognen havde bragt dem fra Horne, hvorefter man samledes i Præstegaarden om de dækkede Bord.

—
I disse Missionshuse er det bleven gentaget Gang paa Gang,

at „vor store Gud gør store Under“, der har det lydt med stærk Røst: „Op, Herrens Venner, Lampen frem!“

Ogsaa mangen en Fest er der siden bleven fejret her, hvorved man havde den Præstefamilie iblandt sig, der var bleven indskrevet med uudslettelig Skrift i saa mange Hjerter.

25 Aars-Dagen for Buschs Udnævnelse til Sognepræst paa Venø blev fejret i *Kejlstrup Missionshus August 1905*. Præstens boede dengang hos en Gaardmandsfamilie i Egens i deres Sommerferie.

En Masse Venner trindtom fra var samlet den Aften, Venø var ogsaa repræsenteret, bl. a. med Jens Nørreskov.

Det var et festligt Øjeblik, da Forsamlingen rejste sig, idet Præsten og hans Hustru, fulgt af deres Børneflokk, traadte ind, og man istemte Buschs gamle Yndlingssalme: „Stiftet Guds Søn har paa Jorden et aandeligt Rige.“

Paa det blomstersmykkede Bord var der anbragt en vældig Lagkage med 25 Lys for at minde om de 25 Aar.

Om Aftenen — eller Natten — da Præstens drog hjem, blev de hilst Velkommen af den illuminerede Gaard.

Paa 25 Aars-Dagen for Indsættelsen i Feldballe-Nødager, *Juli 1913*, prædikede Busch baade i Nødager og Feldballe, og der lagdes en Takkegave paa Alteret til ham. Om Aftenen samledes man i Kejlstrup Missionshus til festligt Samvær, der kunde imidlertid Fru Busch paa Grund af Sygdom ikke være med.

I 1915 og 1916 fejredes 25 Aars-Dagen for Missionshusene i Kejlstrup og Nødager.

Fra disse to Missionshuse er der udgaaet Kald paa Kald til den Verden, der laa omkring dem, herfra er der strømmet megen Velsignelse ud.

Men Busch sørgede lige fra første Færd for, at Missionshuset kom til at ligge ved Foden af Kirken, han blev ikke træt af at indskærpe, at vel gjaldt det ogsaa om det første Sted, at „dejlige Ord i det er sagt,“ men det var dog kun om Kirken, at det kunde siges: „Sluttet har der med os sin Pagt, han, som os Himmerig skænked.“

EN HANDELSMAND.

I Kragkær i Ebeltoft Landsogn boede der en Handelsmand. Hans Hustru var en Datter af Sognefogden i Feldballe, hun havde ægtet ham meget mod Forældrenes Samtykke.

Manden var ualmindelig dygtig til at handle, men det var efterhaanden gaaet meget tilbage for dem, de var nu saa fattige, at de ikke kunde faa et Rugbrød paa Kredit, og de og deres tre Børn var udsatte for den yderste Nød.

Saa en Dag kom der ganske uventet en Postanvisning til ham ovre fra Amerika, han havde nogle Slægtninge, der i *sin* Tid var bleven grebet af Mormonismen og var rejst over til Utah.

Anvisningen lød paa 10 Dollars, men Postbudet havde kun en 100 Krone-Seddel, og den kunde Manden naturligvis ikke give tilbage paa. Han løb derfor ind til Naboens og fik den vekslet. Den Seddel kom til at gøre sin Nytte: der kom det Rygte ud, at han var bleven Arving til en stor Arv ovre i Amerika. Naboen kom straks ind til ham og sagde, at han havde en Kalv, om han ikke vilde købe den, han kunde saa godt faa den paa Kredit.

Fra den Dag havde Handelsmanden den Kredit, han før havde manglet, og kom snart saadan ovenpaa, at han kunde købe sig et Hus med Jord til ovre i Kejlstrup.

Dermed var hans Skæbne beseglet.

Det var i 1889, et Aars Tid efter, at A. Busch var kommen til Feldballe.

Det havde i sin Tid gjort noget Indtryk paa Manden, da hans Slægtninge blev Mormoner, han havde dog derved ligesom faaet en Anelse om, at der var noget til, der hed Religion, men Indtrykket var snart svundet bort igen under hans Handelsliv, og hvad dette førte med sig.

Hans Hustru var derimod allerede før Flytningen til Kejlstrup bleven noget paavirket af en Veninde i Feldballe, der havde hørt den nye Præst, hendes Moder var fra gammel Tid ofte kommen til Møderne i Kalø Skov.

Hustruen kom i Feldballe Kirke og syntes aldrig hun havde hørt noget saa dejligt. Hendes Mand gik ogsaa undertiden med, men kunde blive helt rasende, naar han hørte Præsten prædike. Og mens Hustruen glædede sig uhyre over, at hendes Mand endelig engang vilde følges med hende i Missionshuset, var Manden saa forbitret, at han mest havde Lyst til at gaa hen og give Præsten en forsvarlig Lussing.

Saa mistede de to Ægtefolk et Barn, og ved Begravelsen spurgte Præsten Forældrene, om de vidste, hvorfor den lille var kaldt bort. „Det er, for at den lille skal blive ved at raabe: Far, Mor, kom!“

Der døde siden flere Børn for dem, flere Aar i Træk. „De befolker jo Himlen,“ sagde Præsten til Faderen.

Gang paa Gang havde denne mærket, at Mesteren var der og kaldte ad ham, men hvordan skulde det gaa med hans Liv som Handelsmand, hvis han blev omvendt, det vilde jo være en hel Umulighed at forene de to Ting.

Da Missionshuset „Saron“ i Randers skulde indvies — det var en stor Begivenhed for hele Egnen — fik en Gaardmand i Kejlstrup Handelsmanden og en anden Gaardmand til at tage med derud.

Men der var samtidig Hestemarked i Randers, og Handelsmanden sagde til sin Følgesvend, der ligesaa nødig som han selv vilde hen i Missionshuset: „Nu følges vi to ad derhen i Huset, men naar de andre har sat sig, gaar vi vor Vej.“

Som sagt, saa gjort. De to slap lykkelig og vel ud og gik rundt paa Markedet, det interesserede dem mere end det andet.

Men om Aftenen kom de da alligevel ind i Missionshuset, Handelsmanden blev tvungen helt op til Talerstolen og maatte høre, hvad der blev talt, hvadenten han vilde eller ej, og det lød igennem hans Sjæl: „Nu skal det være Alvor.“

De laa i Randers om Natten. Næste Morgen kom Horne-Boerne netop forbi Randers paa deres første Bænkevognstur til Feldballe, Handelsmanden kom til at køre med en af Vognene, der hentede dem i Kolind.

Han vilde nødig med ind i Præstegaarden, men Præsten fik ham overtalt til at følge med ind — det var første Gang, han havde vovet sig saavidt — men han følte sig meget ilde tilpas inde blandt alle disse glade Mennesker og vilde ud igen. Men det var der ingen Tale om, han maatte blive. Det vakte aabenbart stor Opsigt, at netop han var taget med ind, det havde man ikke troet.

Da de endelig skulde skilles, gik Præsten hen til ham og sagde: „Hug nu Bagtrossen over, saa sejler Skuden!“

Den anden saa først forbavset op paa Præsten, hvad mente han dermed? Men inden han naaede hjem, gik det op for ham, han forstod jo ogsaa nok, hvad Bagtrossen var. Men hvordan faa den hugget over?

I de følgende tre Dage var der jo Møde hver Aften, ja, man samledes næsten fra Morgen til Aften.

Og den Stund kom, da Handelsmanden til sin Hustrus og til Vennernes store Glæde fik Bagtrossen hugget over, og Skuden kom til at sejle — med Kristi Korsens Mærke hejst paa hel Stang.

—

Men begyndt er ikke endt. Han havde tænkt sig, at nu vilde det hele gaa glat og blive en Lystsejlad fra Dag til Dag. Men nej, „det koster mer, end man fra først betænker“ — han kom til Marked, blev beruset, kom op at slaas. —

Og nu skulde netop en Flok Horne-Boere komme igen, denne Gang til Kejlstrup, han skulde have Indkvartering ligesom de andre, han skulde endda være med til at ordne Indkvarteringen og nu — nu var han falden fra, han kunde nu da umulig mødes med Vennerne deroppefra.

Han kommer ind, hvor de andre Kejlstrup-Venner er samlede for at ordne det forventede Besøg.

„Aa, nu er det helt ude med mig,“ klagede han, „jeg er fortabt, jeg har drukket mig fuld, jeg har været oppe at slaas — aa — aa!“

Men hvad sker? „Ja, saa gjorde disse Venner noget, de ikke skulde have gjort,“ fortalte han selv siden, „de gav sig til at le.“

Det løb ganske rundt for ham, her stod han som den ulykkeligste af alle ulykkelige, og saa gav de andre sig til at le ad ham.

Men han fik snart Forklaringen.

Jo, de havde lige netop staaet og talt om, at der maatte ske saadan noget, om han ret skulde komme til at se sin egen Magtesløshed, om det skulde blive til noget rigtigt med ham.

Og det var ham godt, at han blev ydmyget — han forstod siden, den Ydmygelse skulde der til, og han takkede den Gud, der vel kan lade Skuden løbe paa Grund, men ikke lader den ende som Vrag, naar han ser et Hjerte, der *vil* høre ham til og *vil* tjene ham.

Denne Mand var engang senere med paa Bænkevognstur til Horne. Han delte Værelse sammen med een af de andre Venner.

Midt om Natten saa denne ham rejse sig op i Sengen, slaa ud med Armene og hørte ham udbryde i Søvn: „Skidt med det jordiske, det er ikke det, det kommer an paa.“

Men netop fordi det ikke var det, det nu først og fremmest kom an paa for ham, velsignede Herren ham i hans jordiske Handel og Vandel. Folk fik en ubegrænset Tillid til hans Handeldispositioner, langvejsfra kom man til ham med Kommissioner, han fandt Indgang paa Herregaarden og — videre frem.

EFTERDØNNINGER.

Man har sagt, at de hellige hænger i en Præstekjole, og nu er det forbi," sagde Busch engang efter sin Bortrejse fra Feldballe-Nødager, „men det er ikke forbi og bliver aldrig forbi.“

Broderen, Lægen i Bøvling, havde trængt ind paa Præsten om at søge Bøvling-Flynder efter P. E. Blume, Blume havde selv opfordret ham dertil, og saa en Dag meddelte Busch da Vennerne, at han havde indgivet sin Ansøgning.

Der var ganske vist andre, ældre, der søgte dette Embede, men Busch var saa sikker i sin Sag, at det var ham, der skulde have det, at han fik Nabopræsten til at trække sin Ansøgning tilbage, og selv forbavtede Vennerne ved at holde Afskedsprædiken Søndag efter Søndag, de kunde ikke forstaa, at han kunde være saa vis paa at faa det nye Embede.

En Aften var der en Flok Venner samlede i Præstegaarden. Da kom der Bud ovre fra Købmanden, at der var een, der vilde tale med Præsten i Telefonen.

Der blev saa underlig stille inde i Stuen, da Præsten var gaet, mon det ikke var noget angaaende Bøvling-Flynder?

Og det *var* Meddelelsen om, at Busch var bleven kaldet dertil.

Præsten kunde ikke holde Taarerne tilbage, han gik frem og tilbage udenfor Præstegaarden, han gik og græd, syntes ikke, han kunde gaa ind og fortælle det.

Men endelig maatte han da ind og sige det til sin Hustru og Vennerne.

Da dukkede disse store Mænd sig ned bag Præstens Skrivebord og hulkede.

Det var vanskeligt for Vennerne at blive fortrolige med den Tanke, at deres Præst skulde rejse fra dem. Men een af de gamle fra Horne, der kom ned til Feldballe i Tiden før Buschs Afrejse, gjorde dem opmærksom paa, at nu var Busch brugt til en stor Gerning her i disse Sogne, til at vække Liv i de døde Ben, nu skulde han bruges til en Gerning, der var mindst lige saa stor.

Anden Pintsedag 1893 prædikede Busch for sidste Gang som Sognepræst i Feldballe-Nødager.

Fra Pintse til September var Fru Busch med Børnene alene tilbage i Feldballe Præstegaard, og havde man ikke opdaget før, hvilken Skat man havde haft i denne Præstekone, saa opdagede man det nu.

I denne Mellemtid saa Buschs gamle Sogne ham ret jævnlig; naar der var Lejlighed dertil, skulde han nok se at smutte derop,

han længtes utroligt efter sin Hustru og sine Børn og ikke lidt efter sine mange Venner, de, der var hans Børn i Kristus.

Og kom han, strømmede Folk til. Da han engang var kommen for at vie to unge troende i Nødager Kirke, fyldtes Kirken saaledes med Folk, at han var nødt til først at tale til Forsamlingen, inden han viede Brudeparret.

Ved et af sine Besøg fik han af Grevinden paa Møllerup overrakt et Maleri af H. A. Brorson, det var ham en meget kærkommen Gave, selv om Rygtet vilde vide, det slet ikke var Hans Adolph Brorson, men Broderen, Niels Brorson. Men denne var jo da ogsaa god nok og nynnede mangen Gang for Præsten sin gamle Salme:

„Raaber, I Præster, ach, baner Guds Veje!“

Der kom forøvrigt snart den samme Gensidighed i Stand mellem Bøvling og Feldballe, som der havde været mellem Feldballe og Horne, og det nye friske Vaarliv i Feldballe blev ikke uden Oplivelse for det gamle Samfund i Bøvling.

Thi havde man ment, at det nu vilde være forbi med Livsbevægelsen i Feldballe-Nødager, viste det sig, at det slog ikke til, Busch fik Ret: „det bliver aldrig forbi.“

Da han i September Maaned hentede sin Familie, udtalte han overfor Vennerne sin Sorg over, at han i de forløbne Maaneder slet intet havde hørt om, at der var Mennesker, der var bleven omvendte.

„Du beder da vel for dine kæres Omvendelse?“ spurgte han. „Ja, jeg ved, at du gør det, men hvordan beder du? Beder du, at blot det maa ske engang, saa er du tilfreds, eller har du det saaledes, som du havde det, dengang du selv stod udenfor Omvendelsens Port, da du ikke kunde holde ud at blive staaende der, men du maatte ind, koste, hvad det koste vilde? Saadan skal du have det overfor dine kære.“

Kort Tid efter brød der en stor Vækkelse ud, den største, der endnu havde været — ikke mindst blandt Buschs gamle Konfirmander.

Engang nogle Venner var samlede, talte de med hinanden om, naar Vækkelsen egentlig var begyndt. „Den begyndte jo ved Novembers Tid, ved I da nok,“ sagde een. „Nej,“ sagde en anden af de troende, „den begyndte i September.“ „I September?“ „Ja, den begyndte den Dag, da Busch spurgte om, hvordan vi bad for Menneskers Omvendelse. Den Dag begyndte den inde i mit Hjerte.“ De andre maatte indrømme, at det var rigtigt: ved den Tid var det, Vækkelsen begyndte.

Denne greb mere og mere om sig og gav sig meget stærke

Udslag. Midt under den sendte man Bud til Horne, om ikke nogle Horne-Venner vilde komme derned.

Der gik de vildeste Rygter om, hvordan det gik til under Vækkelsen. En iøvrigt velsindet Nabo-Præst nævnede det en Søndag paa sin Prædikestol og advarede mod det usunde Røre, der var kommen frem ovre i Feldballe.

Man indbød ham til selv at komme over og se. Han var saa til Stede en Aften i Kejlstrup Missionshus, hvor Heilmann og Mols-Præsterne aflagde Vidnesbyrd, rundtom i Salen saa man efter Mødet de unge staa i Smaaklynger, nogle græd, andre sang. Den kritiske Præst blev dybt greben ved, hvad han hørte og saa. Han stod frem og talte om, at hvad han havde været Vidne til her i Aften, var, som naar der kom Regn efter en tør Tid og Kvinderne stillede Karrene ud. Han opfordrede de forsamlede til, ligesom i Elisas Dage, at stille de tomme Kar frem og ikke lade det blive faa, komme med deres fortorrede Hjerter til Herren og lade dem fylde af de himmelske Vandstrømme.

Det gik i de Tider Slag i Slag med nye Bud om, at nu var *den* trængt igennem til Fred og nu *den*. Særlig i Julen og i den derefter følgende Bedeuge skete der store Ting.

Der var under Vækkelsestiden næsten Møde i Kejlstrup hver Aften. Naar der ingen fremmed Taler var, blev der læst en Prædiken, men selv da kunde der samles mange Mennesker. Naar Prædikenen var læst, vekslede det med Bøn og Sang, og „Herren føjede daglig nogle til.“

Vækkelsen spredte sig rundtom til de omliggende Sogne, de, der var bleven troende, „kunde ikke lade være at tale om det, som de havde hørt og set.“

Anden Juledags Eftermiddag havde en Købmand i Nabobyen Grønfeld, der, som han selv erklærede, var „nærmest Grundtvigianer“, indbudt en troende Mand fra Kejlstrup til at besøge sig.

Købmanden havde mest Lyst til at dreje Samtalen ind paa Forskellen mellem Indre-Mission og Grundtvigianismen, han vilde hævde, at Missionsfolkene ovre i Kejlstrup kun stod i Knop, han og hans Meningsfæller var derimod naaede frem til at staa i Blomst. Det interesserede imidlertid ikke Kejlstrupmanden, og han begyndte at give sig i Snak med den voksne Søn og Datter, det viste sig, at de var ikke uberørte af det Salighedsspørgsmaal, der rørte sig i saa mange andre unge.

Da Kejlstrupmanden var paa Hjemvejen, mødte han Købmandens Datter, der havde været et Ærinde i Byen. Han talte lidt med hende og spurgte hende bl. a., om hun havde hørt, at

den og den var bleven omvendt. Den unge Pige giver sig til at græde. „Laura Clausen græder ogsaa,“ hulkede hun. „Hvordan, Thyra, har saa du det?“ spurgte han. Thyra var ikke i Tvivl om Svaret. „A har 'et skidt.“

Fjerde Juledags Aften var en Del af Grønfelds Ungdom samlet hos en troende Bestyrerfamilie i en Gaard i Byen. Der blev sunget og sunget, og tilsidst knælede man ned og bad.

Pludselig gaar Døren op. Det er „Nærmest-Grundtvigianeren“, der kommer ind, han ser sin Søn og Datter ligge paa Knæ sammen med de andre derinde.

Da man rejste sig fra Bønnen, saa man Købmanden selv ligge paa Knæ og blive ved dermed noget efter de andre.

Den Nat fik baade Købmandens Søn og Datter Fred med Gud, Laura med. Nogen Tid efter kom ogsaa Købmanden til at kunne sige: „Jeg og mit Hus, vi ville tjene Herren,“ han og hans Hustru og deres fire Børn.

Dag for Dag i de Tider kom der nye Glædesbud, det samlede sig særlig om Kejlstrup Missionshus og Hjemmene i denne By, der var gamle og unge, som fik en ny Sang lagt i deres Mund, ikke mindst unge, fra Kejlstrup og omliggende Landsbyer.

„Maren i Bækken“, som hun gerne kaldtes, fordi Huset, hun boede i, laa ved en Bæk, en Datter af Bestyrerfamilien i Grønfeld, kom til at øve en stor Gerning. Hun var Sypige, ligesom „Mette Sypige“, og havde ligesom denne Kendskab til mange af de unge Piger, nu kunde hun tale med dem om Bryllupsklædningen, om at deres Prydelse ikke skulde være den udvortes, men „Hjertets skjulte Menneske“, og Maren blev, ligesom Mette, en Vejleder for mange ind i Guds Rige.

En ung Pige havde en Aften fundet Fred. Paa Vejen hjem gennem Feldballe — det var halvanden Mil, men Afstande regnedes for intet i de Dage — gik hun hen og bankede paa Ruden hos en af sine Veninder, hun maatte have det fortalt, hvad Herren havde gjort ved hendes Sjæl, og den Nat blev Veninden vakt to Gange.

Nej, det var ikke forbi, fordi Præsten var draget bort.

DRES OG INGER MARIE.

Det var en forunderlig Jul. En hel Del Mennesker, troende og søgende, unge og gamle, var Julenat samlede hos en Gaardmand i Kejlstrup. Der var mere end een, der den Nat oplevede

den store Glæde: „Eder er i Dag en Frelser født!“ og vendte tilbage til sit Hjem som Hyrderne, lovende og prisende Gud.

Juledags Eftermiddag samledes man om Prædikenen i Missionshuset, hvorefter Forpagteren fra Møllerup talte nogle Ord.

Om Aftenen samledes saa Vennerne, som saa ofte før, inde i en Gaard i Kejlstrup.

Andreas Jensen eller *Dres*, som han gerne kaldtes, havde været meget hengiven til Flasken, men var nu bleven slaaet til Jorden og for Alvor begyndt at spørge: „hvad skal jeg gøre for at blive frelst?“

Han fulgte hjem med den troende Træskomand, der blev sunget og bedet, og Dres fik Fred med Gud. Han blev saa fuld af Glæde, at han dristede sig til at bede højt. Han takkede Herren for, hvad der var sket med ham, men saa kom han til at tænke paa Dorthea derhjemme og sluttede med at sige: „Men saa mi' Kuen, det sølle Mog, der gaar og sjokker i'et derhjemme, vil du osse frelse hende!“

Træskomanden og Dres fulgtes saa ad hen til Gaardmanden, og hvor blev Vennerne lykkelige, da de hørte, at den sidste nu havde fundet Gud.

Heilmann tog Bibelen frem og begyndte at læse den 126de Salme. Da han læste Ordene: „Da Herren hjemførte Zions Folk, da vare vi som drømmende —,“ kunde Dres ikke holde sin Glæde tilbage. Med straalende Ansigt udbød han: „Ja, nu er a hjemført!“

Det blev bevægede Timer den Aften og den Nat.

Blandt dem, der var til Stede, var der ogsaa en Kone fra et Nabosogn, hun havde været paa Besøg i Kejlstrup.

Da man endelig skulde skilles, rakte Heilmann ogsaa hende Haanden og sagde: „Saa vil jeg ønske, at det ogsaa maa blive Jul for Dem!“

„De tager vist fejl,“ svarede Konen befippet, „for jeg er oppe fra Mols.“

„Ja, enten De er fra Mols, eller hvor De er fra,“ svarede Forpagteren, „vil jeg ønske, at det ogsaa maa blive Jul for Dem.“

Saa fulgte Konen hjem med de Folk, hun var hos, hun kom til Sengs, men hun kunde ikke sove den Nat.

Næste Morgen kommer hun hen til Gaarden, hvor de havde været samlede Aftenen før. „Heilmann maa dog vist have taget fejl, han har vist troet, jeg var Bagerens Kone.“

Det var jo dog lige haardt nok, at der skulde tvivles om, at det var bleven Jul for hende, hun var jo bleven omvendt for 16 Aar siden, dengang da Blume var i Vistofte.

Men Konen gav hende ikke nogen Trøst, hun gav hende tværtimod det Raad, at hun skulde tage Heilmanns Ønske som et Bud fra Gud om at undersøge, om hendes Sag var i Orden med Gud.

Den anden gik bekymret derhen, hvor hun boede, men den Dag, anden Juledag, kæmpede hun sig igennem til Frelse og Fred.

Om Aftenen kom der et Læs Venner ovre fra Vistofte over til Kejlstrup, og Inger Marie, saaledes hed Konen, bebrejdede dem, at de aldrig havde sagt hende, at hun havde det forkert. De maatte tilstaa, at de ikke havde haft rigtig Tillid til hendes Kristendom, men de havde ikke turdet sige det til hende.

Men Inger Marie blev siden et godt Vidne for Herren hjemme i sit Hjem og i sit Sogn.

GAARDMANDEN PAA BÆNKEVOGNS-TUR.

Gaardmanden og Smeden i Kejlstrup var gode Venner. Smedien var Samlingsstedet for Byens Mænd, her fik de sig mangan en Passiar med hinanden, her var et Arnested for alt Byens Nyhedsstof. Der mødtes Husmænd og Gaardmænd, troende og vantro, i deres forskellige Ærinder, her drøftedes Politik, her drøftedes Vejr og Vind, her drøftedes ogsaa Præsten og hvad der angik ham.

Saalænge der var nogen af de troende til Stede, skulde Marinus og Smeden nok sørge for at holde sig nogenlunde paa den neutrale Side, men naar Farvandet var bleven frit, var de med til at give de hellige og Præsten det glatte Lag.

Men Gaardmanden havde det ellers ikke saa let. Hans Hustru var noget religiøs, ikke saa overdrevent ganske vist, men hun gik da i Missionshuset, og hun vilde ogsaa absolut have det Skriftsprog, de engang havde købt, klistret op paa Væggen i Stuen: „Jeg og mit Hus vi ville tjene Herren,“ men det satte Marinus sig nu alligevel imod, det var jo næsten, ligesom han vilde til at være hellig, og det vilde han nu ikke. Han gik jo nok til Tider i Kirke, men holdt sig gerne ude i Vaabenhuset, men selv der kunde han ikke være i Fred. „Det er mig, han mener,“ sagde han til sig selv, naar Præsten talte om Brændevinsdjævelen og de Ofre, denne Djævel havde i sin Magt, han var jo netop et af disse Ofre, det vidste han godt. — Og saa havde han jo ogsaa en Søster, hun var bleven troende, og han var

vis paa, hun havde da selv sagt det, at hun bad Gud om, at hun maatte blive omvendt.

Nu var Præsten da endelig bleven forflyttet, saa nu vilde det hele vel falde til Ro igen som i gamle Dage, og nu vilde han vel selv kunne faa Ro, men ingen af Delene skete. Nu først var det, som der rigtig for Alvor kom Røre i Gemytterne, og han selv, ja, det var næsten ogsaa, som han selv blev mere og mere utilpas og urolig.

Der var jo ingen, der maatte mærke noget til det. Men naar Hustruen om Aftenen var gaaet hen i Missionshuset, og det traf sig, at Mette Sy pige var der at sy og ikke kunde faa Tid til at gaa med, da hændte det mere end een Gang, at Manden kom ind til Sy pigen og sagde: „Skal vi ikke have en lille Sang?“ Og den Sang, de skulde synge, var altid den, de sang saa tidt henne i Missionshuset: „Sjælen længes her i Kedars Hytter.“ Der var alligevel noget i den Sang, han syntes lige akkurat passede paa ham. Det kunde vist godt passe paa ham, det første af Sangen, men det sidste, det var nok ikke for ham, dette med: „Al din Synd hans Blod har slettet ud.“

Saa en Morgen, Klokkeren var ikke mere end fem, dundrer det paa Vinduet til Soveværelset.

Der er een, der nævner ham ved Navn. „Ja, hvad er der i Vejen?“ „Du skal til Bøvling!“ lød det, det var Naboens Stemme inde fra Siden af. Til Bøvling? Hvad i al Verden skulde han der?

Men Manden kom da op, det var drøjt nok, det var i November Maaned. Ja, han maatte jo skynde sig at komme i Tøjet, forklarede Naboen ham, og det i en Fart. Han vidste jo nok, at der skulde en Flok Feldballere og Nødagere en Bænkevogns-Tur til Bøvling, og nu havde de talt sammen om, at han kunde have godt af at komme med, der var jo da for Resten ogsaa een, der havde talt til ham selv derom, nu skulde han bare skynde sig.

„Ja, det skulde du rigtignok,“ sagde Konen henne i Sengen. Og Manden var taget med Storm, det kunde han ikke staa for.

De andre blev ikke lidet forbavsede, da de ser ham komme skridtende hen til Vognene, der skulde føre dem til Kolind — de var vel en 30 Stykker i alt.

„Det er da ikke een at tage med,“ var der een, der bemærkede, „hvad skal han i Bøvling efter?“

Men med kom han, og det viste sig siden, hvad han skulde der efter.

Ved Vemb Station holdt der saa fire Skrav-Vogne, Præsten var der ogsaa med *sin*, for at hente de kærkomne Gæster til Bøv-

ling. Inde i Ventesalen blev de fordelte mellem Værterne, Præsten tog Broderparten, det var jo knap et Aar siden, han havde forladt Feldballe. Særlig glad var Præsten da ved at se, at Gaardmanden var med.

Denne kom sammen med tre andre op til Niels Storbjerg.

Han var, ligesom de andre, meget forfrossen, løb op og ned ad Gulvet og gned Hænderne. „Uha da, saa forfrossen jeg er — har du ikke en rigtig god dansk Dram, jeg kan varme mig paa?“

Konen i Gaarden saa lidt forbavset paa ham, det var saadan en underlig Maade, den Gæst kom frem med det paa.

„Aa, giv dig lidt Tid,“ svarede hun, „nu skal du snart komme til Bords, saa faar du noget Mad at varme dig paa.“

Konen stod lidt og saa paa sin sære Gæst. „Men du er da vist ikke noget troende Menneske?“ sagde hun saa. Han saa vist paa hende, det var da underligt saadan ligestraks at falde over Mennesker, det var næsten, ligesom det kunde have været hjemme i Kejlstrup.

Men Gaardmanden faldt da efterhaanden til Ro. Han var ikke genert af sig, han snakkede op med Bøvling-Boerne, som var han en gammel bekendt af dem, han sang med af fuld Hals, da Sangbøgerne kom frem, kun naar de bad, syntes han ikke rigtig at kunne følge med.

Det blev sent, inden de kom til Ro, de skulde bo to i hvert Kammer. „Av, av!“ raabte Gaardmanden forskrækket, da han stak Fødderne i Sengen, de havde saa sandelig lagt en Varmedunk deri, ja, det maatte man ligegodt sige, det var farlig flinke Folk, de her i Bøvling.

Næste Dag var der Gudstjeneste og Møder og Sammenkomster hele Dagen igennem. Manden fulgte trolig Trop med de andre. Han fik da ogsaa fat i Præsten og spurgte ham til Raads: hvis det nu skulde ske, at han blev omvendt ligesom de andre, hvordan skulde han saa komme af Sted med at bede til Bords og holde Andagt derhjemme? Præsten sagde til ham, at det skulde han slet ikke bekymre sig om, han skulde hverken tænke paa at holde Andagt eller bede til Bords, han skulde bare tænke paa dette ene: at faa sin Sag i Orden med Gud.

Det var ligesom Gaardmanden havde snakket sig fra det hele, han saa ud til at være helt fornøjet med sig selv.

Men saa en Aften, da han er kommen ind i Gæsteværelset med sin Sovekammerat, udbryder han pludselig: „Nej, uha, hvor jeg dog er en stor Synder. Nu har jeg endda opdaget, at I andre har det saa meget bedre, end jeg har det.“

Den anden blev saa glad ved at høre dette, at han løb op i

det andet Gæstekammer: „Nu skal vi ret til at bede for ham derinde, nu har Gud begyndt sin Gerning i ham.“

Der blev ikke megen Søvn i de to Gæstekamre den Nat. Niels Storbjerg og hans Kone fik det først at vide om Morgenens, og straks man havde spist Morgenmad, maatte man ned til Præstegaarden.

Det gik som en Løbeild rundt blandt Vennerne, at den fremmede Gaardmand var gaaet i Stykker.

Manden græd og Manden bad, han talte med Præsten, men nu var det bestandig: „Min Synd! Min Synd!“

—
Det blev en gribende Afsked, da Feldballerne endelig skulde af Sted. Disse fortalte Bøvling-Boerne, hvorledes det var for dem derhjemme, som deres Fader var taget fra dem, hvorledes de nu stod uden nogen Leder.

Det var under adskillig Graad, at man skiltes, Bøvling-Boerne maatte endelig love snart at gøre en Tur til Feldballe.

Men mange Tanker samlede sig naturligvis om Gaardmanden.

De var saa bange for, at han skulde falde til Ro igen, det havde de jo set ske med flere, og da de var komne vel ind i Bænkevoغن, kommer der en Mand fra Nødager hen til ham, der, hvor han sad i Halmen, og siger til ham: „Hvor tør du egentlig vove at gaa Natten i Møde uden at være omvendt?“

Han blev saa forskrækket, som han aldrig havde været det før: sæt, at han skulde gaa hen at dø, som han havde det!

Han blev mere og mere angst, jo nærmere de kom til Kolind Station, og da han der kom ud af Toget og skulde op i Charabanc'en, var han saa bange, at han ikke turde sidde yderst, han var angst for, at han skulde falde ud og slaa sig ihjel og gaa fortabt.

Da Vognen var naaet omtrent Halvvejen, maatte han bede de andre om at standse, han turde ikke køre længere, de maatte holde stille og bede for ham. Der var flere, der bad for ham, men saa brød han selv ind og begyndte at raabe til Herren om Frelse.

Pludselig udbryder han: „Nu fik jeg Luft!“

Han havde nogen Tid før været hos Lægen og beklaget sig over, at der var noget, der trykkede ham, Lægen havde ment, det var Mavekatar, men nu var alt det væk, der havde trykket ham. Han havde sunget saa tidt: „Slag i Slag blev alle Døre lukte, Sjælen dømt, forbandet og forladt.“ Nu var der ligesom en Dør

sprunget op: „Jeg er fri! ved Jesu Bryst jeg hviler, som hans Lidelers, hans SmerTERS Løn.“

Det viste sig siden, at omtrent samtidig med, at dette skete paa Vejen fra Kolind, var Mandens Søster kommen ind til en af Naboerne og havde spurgt, om de kunde tro, at Broderen kom hjem som et omvendt Menneske. Det turde de ikke sige Ja til, men saa fortalte Søsteren dem, at det kunde hun tro, hun havde kæmpet sig igennem til Tro derpaa.

Og Søsteren var ikke den eneste, der havde bedet. Flere af de troende derhjemme, der ikke havde kunnet komme med paa Bænkevognsturen, havde i de Dage været samlede til Bøn for dem, der var draget af Sted, ikke mindst for Marinus.

Men nu var de naaet hjem, og det rygtedes snart i Byen, hvilket Under der var sket, at Gaardmanden derhenne var bleven et nyt Menneske. Der samledes en hel Del Venner hos den lykkelige Mand og hans næsten ligesaa lykkelige Hustru. Han bad dem synge Nr. 718 i Salmebogen: „Op sødeste Sang,“ og da de naaede til Ordene: „Og Jesus han tog mig til Naade igen, nu er jeg hans Ven,“ slog han ud med Haanden, som vilde han sige: nu er det hele i Orden.

„Men hvor er Kristian?“ var der pludselig een, der spurgte. Ham havde de helt glemt af bar Glæde over den anden. De fandt Kristian liggende ude i Bunden af Vognen, han var helt ude af sig selv af Nød over sin Synd. De fik ham ind, begyndte at tale med ham og trøste ham. Han kom da nogenlunde til sig selv igen, men tro, at der var Naade for ham, turde han ikke. Ulykkelig og ynkelig kom han senere hjem til Nabobyen. Da hans Hustru ser ham komme ind, udbryder hun: „Der er sket noget med dig, Kristian, det kan jeg se.“ Og der var sket noget med ham, og dette noget, det blev ogsaa for ham til Fred med Gud.

Men inde hos Marinus var der nogle, der græd, andre, der lo.

„Imorgen skal jeg ind til Smeden,“ sagde Marinus, „og fortælle ham det.“

Smeden havde forøvrigt Forpagteren paa Møllerup mere end een Gang haft fat i. Ole skulde imidlertid vel sørge for at faa Jernet vendt saadan paa Ambolten, at Gnisterne kunde drive Forpagteren væk. Men saa fandt Heilmann paa at sætte sig paa Ambolten, naar han kom ind, og saa maatte Ole finde sig i at høre, hvad hans Gæst havde at sige ham.

Men nu kom Marinus med en Følgesvend hen til Smedens. De var ganske vist allerede gaaet i Seng, men hvadenten de vilde eller ej, op maatte de. Og det viste sig, at der var Uro og Spørgs-

maal i dem begge to, og det med Marinus førte ogsaa dem til en Afgørelse.

I Bøvling havde Gaardmanden beklaget sig overfor sin gamle Præst, at han var bange for, at han ikke kunde faa Frimodighed til at bekende Herren, hvis han blev omvendt. Det vilde især komme til at knibe overfor hans Svigerfader og „Ras Persen.“

Men straks næste Dag gik han i Ilden, og det gik lettere, end *han* havde tænkt. Det gik ogsaa helt let overfor Lægen. „Nu kan jeg spytte ud, Hr. Doktor,“ erklærede han paa sin drastiske Maade, „nu behøver jeg ikke mere Deres Medicin.“

Og den næste Søndag, da Mødet i Missionshuset var forbi, rejste han sig og indbød hele Forsamlingen til at følge med sig hjem, at der ikke var Plads til dem allesammen, regnede han ikke med. „I skal være velkommen allesammen, men mest de hellige, thi de er fra nu af mine bedste Venner.“

Nu kom Skriftsproget op paa Væggen: „Jeg og mit Hus, vi ville tjene Herren.“

PRÆSTEN OG DEN HELLIG-AAND.

En Sommermorgen sejlede en Missionær fra Sjælland over til Falster. Solen var ved at staa op, han stod og glædede sig ved at se det prægtige Syn af den opgaaende Sol.

Han ser en fremmed Mand staa ved Siden af sig — i en sort Diplomat, der ganske vist var noget plettet og usoigneret. Han siger til den fremmede: „Nej, hvor er her dog dejligt!“ „Ja, her er dejligt,“ svarede den fremmede. De to kommer i Snak sammen, og den fremmede vil da have at vide, hvor *han* er fra. Ja, han var daovre fra Mols-Kanten, fra Feldballe.

„Naa, det er derovre, de har den gale Præst, der gør Folk helt tossede!“ udbryder den fremmede.

„Ja, det ved jeg ikke, om han gør, men jeg ved, at mens Kirkerne, han prædiker i, før stod omtrent tomme, er de nu fyldte med Folk. Det er nu noget, alle Mennesker kan se. Men der er noget, ikke alle kan se, at der er mange Mennesker, der er bleven omvendte og helt andre Mennesker end før.“

Nu slog den fremmede om. Han afslører sig nu som Præst. „Ja, jeg har saamænd ogsaa tænkt noget over, om man ikke skulde give sig til at prædike ligesom denne Busch prædiker. Men

jeg er nu kommen til det Resultat, at det vilde sikkert ikke slaa an her paa Falster.“

„Ja, jeg tror nu,“ bemærkede Missionæren, „at det var bedre, om Præsten fik den Hellig-Aand til at lære Dem at prædike, end at De skulde lære det af en anden Præst.“

„Ja, bevares vel,“ svarede Præsten, „det er selvfølgelig den Hellig-Aand, der skal til, men den har vi jo da.“

Missionæren fortalte saa den fremmede om en Præst oppe paa hans Kanter, der nylig var bleven omvendt og havde fortalt ved et Møde, at indtil nu havde han kun haft Kundskaben, men nu havde han faaet den Hellig-Aand.

Den fremmede var meget forbavset over, at en Præst kunde sige saadan.

Der gik en Række Aar. Saa var Vennerne fra Feldballe-Nødager Sogne paa deres første Bænkevogns-Tur til Bøvling, den Tur, der fik evig Betydning for Marinus og Kristian og flere end dem.

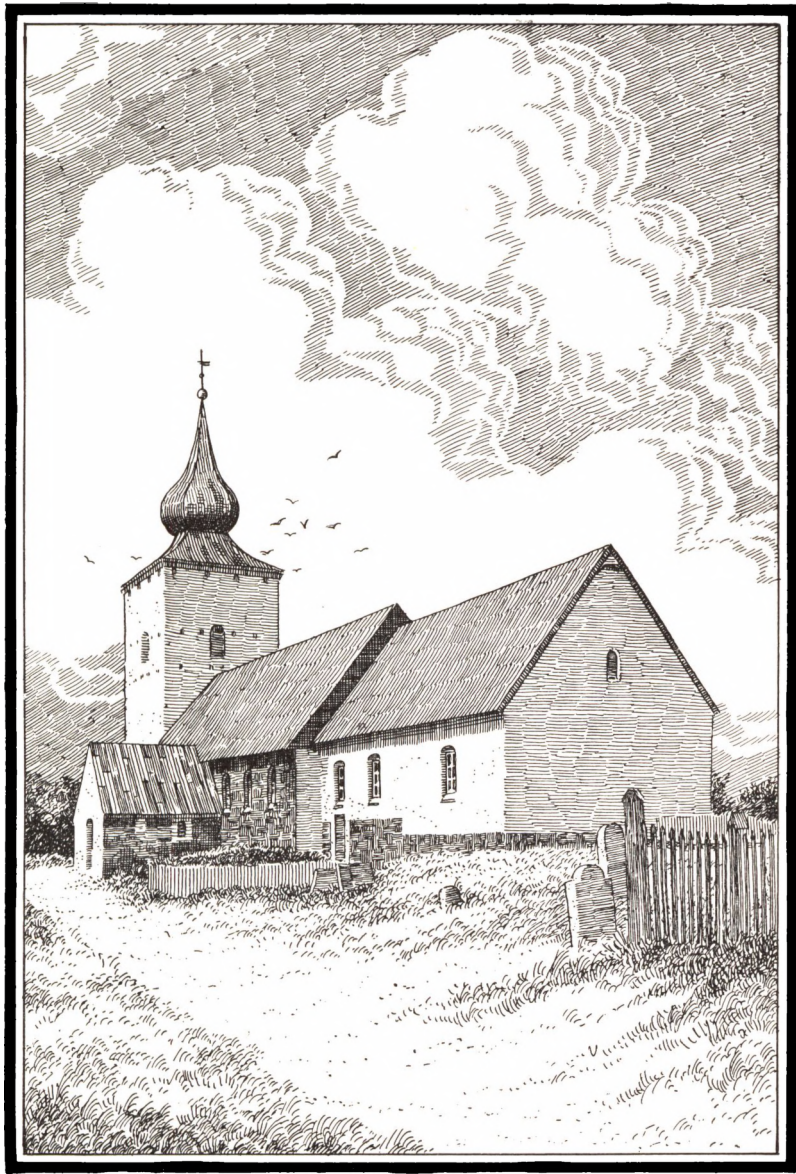
Missionæren var ogsaa med. Da de gaar op i Bøvling Kirke, er der een bagved, der slaar ham paa Skulderen, og en Stemme siger: „Tak for sidst!“ Han vender sig om, han synes, han skulde kende det Ansigt, men kan ikke føre det noget bestemt Sted hen.

Pludselig gaar det op for ham: det var den fremmede Præst, han havde truffet hin Morgenstund paa Damperen.

Og saa bagefter fortæller Præsten ham, at nu var han kommen over til det og det Sogn paa Mols, og nu forstod han det med den Hellig-Aand.

Der var ingen, han havde været saa vred paa som paa Busch, men nu var der ingen, han saadan havde længtes efter at komme til at høre som ham. Derfor var han taget med paa Turen.

BØVLING KIRKE.

ET VANSKELIGT EMBEDE.

I Feldballe-Nødager havde A. Busch haft det som Blommen i et Æg. Nu havde han været der i 5 Aar, et blomstrende Træslev var vokset frem, der bestandig satte nye, friske Skud.

Da kommer en Dag Brev fra Provst P. E. Blume, om han ikke kan tænke sig at blive hans Eftermand i Bøvling-Flynder.

Den myndige Provst havde staaet mellem to Vanskeligheder. Paa den ene Side stod Valgmenigheden.

Bøvling Valgmenighed var bleven oprettet, før Blume kom til Bøvling-Flynder, men bredte stadig sine Arme ud efter nye Medlemmer.

Da Sognepræst Drejer i Bøvling-Flynder 1874 tog sin Afsked, skrev saagodtsom hele Pastoratet under paa en Adresse om at faa Kapellanen, Jessen, til Sognepræst.

Der var kun 17 i Bøvling-Flynder, der ikke vilde under-skrive. Disse 17 havde i Pastor Drejers Tid om Søndagen søgt over til Nees til Pastor Deichmann i Møborg-Nees — med Baad eller over Isen, undertiden helt udenom.

Adressen for Jessen blev overbragt Kong Christian den 9de af Proprietær Pedersen, Rysensten, og Mads Agger, men Kongen gav ikke Overbringerne noget videre opmuntrende Svar: „Ja, han er jo for ung en Mand, og jeg synes ikke om disse Grundtvigianere.“ Kongen henviste dem iøvrigt til Ministeren.

Saa sendte de 17 en Modadresse ind gennem Folketingsmand Aaberg, Møborg.

Resultatet blev, at Jessen ikke fik Embedet, men derimod Pastor Mygind, som Ministeriet kendte som en myndig Mand, der nok skulde kunne sætte Skik paa Beboerne i Bøvling-Flynder.

1875 oprettedes saa imidlertid en Valgmenighed i Bøvling med Jessen som Præst, og der byggedes et Valgmenighedskirke oppe paa Bøvling-Bjerg.

En lille Flok blev ved at søge over til Nees til Kirke til Pastor Deichmann, og efter dennes Forflyttelse til hans Eftermand, Pastor Tørsleff.

Da Mygind forflyttedes 1883, fik Formanden for Samfundet, Jens Byskov, og Niels Storbjerg, Pastor P. E. Blume, Vistofte, opfordret til at søge Embedet.

Blume var saa Sognepræst i Bøvling-Flynder, indtil han 1892 udnævntes til Sognepræst i Tikøb.

Til Vanskeligheden med Valgmenigheden, der i Provst Blumes Tid syntes at være i Fremgang, kom der een Vanskelighed til.

Indre-Missions Samfund i Bøvling — i Flynder var der kun meget lidt Trosliv — stod meget delt. Der var bleven vakt en Del Trosliv gennem Blumes Forkyndelse, men denne havde ikke haft nogen særlig Evne til at faa Samfundslivet frem, og der var adskillige, der mente og aabent kritiserede, at Provstens Forkyndelse ikke mere var saa afgjort og bestemt, som de ønskede.

Da Blume var bleven kaldet til Tikøb, faldt hans Tanker straks paa Busch som sin Eftermand. Han mente, at netop han vilde være Manden for at kunne klare de forskellige Skær.

Han var en Mand med Myndighed, han var en Samfundsmænd, havde de troendes fulde Tillid og havde vist sig at være et særlig udvalgt Redskab, der ogsaa kunde føre de Mennesker til en bestemt Afgørelse, som ikke var komne længere end til Præsten, men var blevene staaende dér.

Og saa var jo tilmed hans Broder Læge i Bøvling. Denne Broder havde først søgt Valgmenigheden, saa snart Valgmenigheden, snart Sognemenigheden, indtil han tilsidst var havnet helt i Sognemenigheden og nu var kommen til at sidde Søndag efter Søndag under Blumes Prædikestol.

Da Busch i sin Tid var kommen til fuld Klarhed oppe i Horne, tog han ned og talte med sin Broder om hans Frelsessag.

Lægen forstod ham ikke, de blev ivrigere og ivrigere, Time gik efter Time. Tilsidst sagde Lægen: „Ja, hvis du vil føre saadan Tale, Bror, maa du hellere gaa ned til de saakaldte hellige.“

„Ja, det kan jeg jo saa,“ svarede Præsten og rejste sig. Men Broderen fik ham alligevel overtalt til at blive, uden at de dog derfor kom hinanden nærmere den Gang.

Men saa fik Præsten en Dag et Brev fra Broderen nede i Bøvling, hvori han bl. a. skrev: „Jeg beder saa tidt: Jesus, naar vil du dog skaffe mig Hvile? Byrden, den trykker, ak, tag mig den af.“ — Da blev Horne-Præsten glad: „Nu kommer Eduard!“ sagde han til sin Hustru.

Og Eduard kom, og da han kom, kom han helt.

„Hvordan gik det egentlig til med Deres Omvendelse?“ spurgte Blume ham engang senere, maaske i det stille Haab, at han selv havde været Redskabet dertil. Men Lægen svarede ham:

„Ja, bare jeg kunde sige, at det var Dem, Provst Blume, der havde været Midlet, men det var Guds Aand alene.“ —

Selvfølgelig vilde Lægen nu gerne have sin Broder til Præst i Bøvling. Præsten var jo kendt af Vennerne, havde prædiket nogle enkelte Gange i Kirken, bl. a. engang Lægen havde et Barn til Daab.

Nogle Venner spurgte saa Pastor Busch under et Besøg hos Broderen, om han ikke nok vilde søge Bøvling. Ja men, Tros livet i Feldballe var saa nyt og ungt. „Nej, det kan der da ikke være Tale om,“ sagde Fru Busch. „Ja men, hvis nu Gud vil, Fanny,“ slog Præsten om, „tror du saa ikke, Herren kan sørge for dem i Feldballe?“

Man fik Indtryk af, at han nok kunde lade sig overtale, og da Provst Blume nu ogsaa havde opfordret ham dertil, indgav han sin Ansøgning.

Der var imidlertid ikke saa særlig lyse Udsigter til, at det kunde lykkes for ham at faa Embedet.

Ganske vist trak Pastor Hauch, Knebel, sin Ansøgning tilbage, da han hørte, at Blume gerne vilde have Busch til Eftermand, men saa var der den konstituerede Provst, han søgte det ogsaa og kunde jo være temmelig vis paa at faa det.

Man bad Folketingsmand Aaberg om at gaa til Ministeren og forelægge Sagen for denne. Ministeren svarede, at det eneste, der var at gøre, var det, at der blev indgivet en Adresse for Busch.

Der skulde nu altsaa samles Underskrifter paa en saadan. Man var enig om, at vilde blot Jakob Ingvarsdens være villig til at gaa med en Liste, vilde omtrent alle i Flynder skrive under. Jakob Ingvarsdens viste sig at være villig dertil, han sluttede sig ellers til Grundtvigianerne, men holdt meget af Lægen, og hvis Broderen var ligesom Lægen, var han rede til at gaa rundt med en Liste til Fordel for Præsten i Feldballe.

Det viste sig, at Jakob Ingvarsdens fik Underskrifter alle Vegne, hvor han kom, og naar de andre kom ind et Sted, og man var lidt betænkelig ved at lægge sit Navn til, sagde de blot til hinanden: „Ja, vi maa ellers stræve, for ellers kommer Jakob Ingvarsdens forud for os.“ „Jakob Ingvarsdens?“ udbrød saa de andre forbavset, „skriver *han* under?“ Ja, det gjorde han da, han gik endogsaa rundt med en Liste. Naar de betænkelige hørte det, satte de øjeblikkelig deres Navn under.

Man gik ikke til Sognebaandsløserne, men næsten alle, der af Navn i det mindste sluttede sig til Sognemenigheden, gav Adressen deres Underskrift.

Jakob Ingvarsdens kom ikke til at fortryde, at han havde

gaaet den Gang, han kom siden under Buschs Forkyndelse til personlig levende Tro og blev da ogsaa en stor Støtte for Samfundet.

— Det endte da altsaa med, at A. Busch blev beskikket til Præst for Bøvling-Flynder Sogne.

Søndagen efter Paasken 1893 blev saa den nye Sognepræst indsat i sit Embede.

Der kan komme en underlig Højtidsstemning over en Ordets Forkynder, naar han første Gang træder op paa den Prædikestol og frem for det Alter, hvorfra han for Fremtiden skal prædike Evangeliet og lyse Velsignelsen.

Der var ogsaa Højtidsstemning over den 40-aarige Præst, der nu skulde have sin Gerning her i disse Kirker.

Den gamle Altertavle i Bøvling Kirke med sin Fremstilling af Nadverens Indstiftelse, var, stod der, skænket 1684 af „Velborne Christian Juel, Friherre til Rüssenstein, og sin kjere Friherreinde Jeanne Marie Reitze til Guds Ære og Kierkens Prædelse“.

Paa Prædikestolens forskellige Felter læste han en Række gammeltestamentlige Skriftord: „Jeg udslætte dine Sønder —“ (Esaias XLII). — „Jeg vil guiffe min Lov —“ (Jeremias XXXI). — „Jeg haffuer ingen behagelighed i den ugudeliges Død —“ (Ezekiel XXXIII). — „Riget og Macten under Himlen skal guiffues“ — (Daniel VII). — „Jeg haffuer lyst til miskundhed —“ (Hoseas VI). — „Huer som kalder paa Herrens Navn —“ (Joel V).

Ja, kunde blot, lød det i den nye Præst, da han studerede Indskrifterne igennem, kunde blot de Toner komme til at klinge gennem hans Forkyndelse, og klinge med endnu fuldere Klang end før!

Provst Blume indsatte sin Eftermand med Ordet fra Esaias 62: „Paa dine Mure, o Jerusalem, har jeg beskikket Vægtere, de skulle aldrig tie den ganske Dag eller den ganske Nat. I, som paamine om Herren, tier ikke! Og lader ham ingen Ro, indtil han faar grundlagt og gjort Jerusalem til en Lovprisning paa Jorden.“

Gang paa Gang blev Provsten ved at gentage Ordene: „I, som paamine om Herren, tier ikke!“

Og den Mand, der nu var beskikket til Præst i Vestkyst-Sognene, blev i Sandhed en Vægter, der ikke tav, men fik Lejlighed til at paamine mange.

Det blev ham dog en stadig Sorg, at der var Mure i Sognene,

indenfor hvilke hans Røst ikke kunde naa. „Der ligger den Gaard der,“ kunde han sige, naar han stod oppe paa sit Have-dige, „og den Gaard der og den Gaard der, der har jeg intet at gøre.“

Han gjorde senere Forsøg paa, om der dog ikke kunde komme nogle Fællesmøder i Stand med Valgmenigheden, i det mindste paa det nationale Omraade. Ved et saadant Møde var Valgmenighedspræst Morten Larsen og Indre-Missionær H. Chr. Beck mødt som Talere. Men Mødet blev dog noget af en Skuffelse, og Forsøget blev ikke gentaget.

Dog, var der Mure, det viste sig umuligt at gennembryde, saa var der til Gengæld mange Døre, der lukkede sig op.

ET VESTJYSK PRÆSTEHJEM.

„Guds Fred under Landsbypræstens Tag,
Guds Fred med alle Sjæle derinde —
Guds Fred med store, Guds Fred med smaa,
med dem, som komme, med dem, som gaa,
med Gæst fra Syd og med Gæst fra Norden —.“

„Guds Fred“ var det første, der mødte den, der traadte ind under Landsbypræstens Tag i Bøvling Præstegaard. Og det for Resten, hvadenten Præsten var hjemme eller ude, hvadenten man var stor eller lille, hvadenten man kom fra Syd eller Norden.

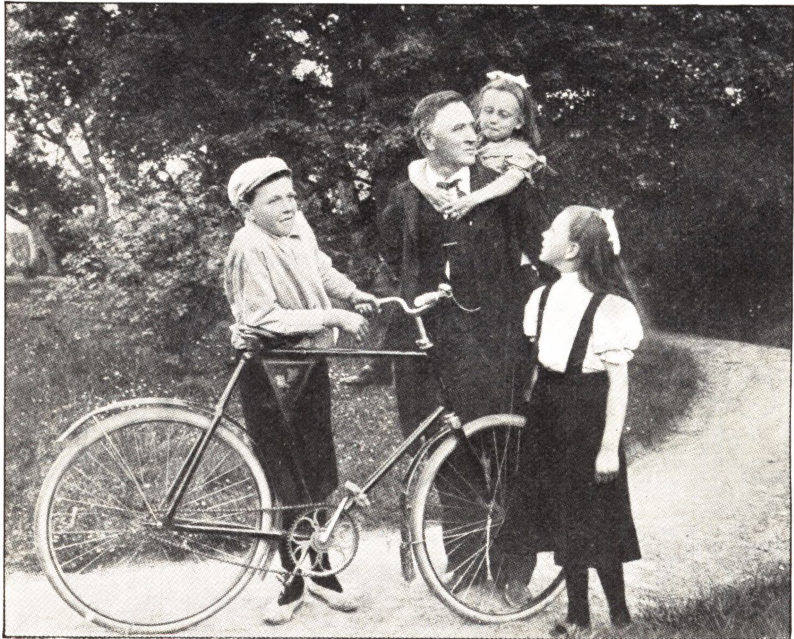
Det var det, der gjorde, at denne Præstegaard kom til at øve en saa dragende Magt, en magnetisk Tiltrækningskraft overfor alle dem, der vilde lære et Guds Riges Præstehjem at kende: her var Ro og Stilhed for nedbrudte Nerver, her var Vejledning og Forstaaelse at finde for søgende Hjerter, her var Varme og aabne Arme for den, der trængte til Kærlighed og Ly, her var en Præstegaard, der havde faaet sin Plads lige midt i Guds Rige, en Præstefamilie, hvis Lykke, det mærkede man straks, det var at maatte bo midt iblandt Guds Folk, her var en Flok af store og smaa, der havde eet i Sinde.

Man maatte nu ikke altid vente at træffe Præsten hjemme, „hjemme“, 3: indefor Sogdenes Grænser. Et af Børnene tillod sig engang at komme med den lidet respektfulde Bemærkning: „Naar Far henne i Kirken beder for de faderløse, tænker jeg altid paa os Børn her i Bøvling Præstegaard,“ nu, vedkommende mente det ikke saa slemt, som det blev sagt.

Men det kunde ikke nægtes, Faderen var en Del „udsvæ-

vende“, som gamle Anders Stubkjær engang tillod sig at bemærke.

Dog, saa maatte Moderen tage Affære, og det kunde hun, og det gjorde hun. „Hun er den lyseste af os allesammen,“ sagde Busch engang, da han under sin Hustrus Sygdom blev spurgt om, hvordan hun havde det, og det *var* hun; om det har kunnet siges om nogen Hustru, kunde det siges om hende, at „Kvin-

Paa Kalø Skovridersted.

den er Livet i Huset,“ selvom det for mange maaske var „det skjulte Liv“.

Men for *ham* var det ikke skjult. Naar han drog omkring ude paa sine Farter, da havde han altid Bevidstheden: „Mig følger én med en sjæl saa stor, for mig hun ofrede alt paa jord; ja, hun, som lo, naar min baad blev krænget, og blev ej bleg under uvejrshængeget,“ men han vidste ogsaa, „hvor godt det gjør at krybe ind under taget atter, hvor hun staar lys mellem barnelatter.“ Naar man saa denne Præst saadan idelig være paa Farten, skulde man ikke tro, at han hang ved Hjemmet, som han gjorde. Men kunde der til Tider komme Udlængsel i ham, naar han var hjemme,

altid var der Hjemlængsel i ham, naar han var ude. „Se, deri er jeg af sneglearten, at huset bærer jeg med paa farten,“ kunde han sige med Bjørnson. At han bar Huset, Hjemmet med Hustru og Børn, med paa Farten, det var let at høre gennem Prædikenerne derude; blandt det meget, han tog med op paa Prædikestolen, var *det* noget af det, han tog tiest og varmest med.

Men derhjemme gik saa Hustruen med sit fine, milde Ansigt og lyste Guds Fred til Gæster fra Syd og fra Norden: mange var der jo, der skulde over at se den Præstegaard, der var skildret som Idealet af et Præstehjem. Her kom Islænderen Fridriksson med en Flok Studenter, der var ved at vende op og ned paa det hele, her kom en Dag, til Børnenes store Fryd, en Flok Københavnerinder kørende ind i Præstegaarden paa deres Cykler, noget saa sært som en Dame paa en Cykle havde man da aldrig før set i Bøvling, her kom man og bankede paa for forskellige „Plejbørn“, unge og gamle, Mennesker, som ingen andre vilde elske, som trængte til Retledning og Oprejsning, her kom de stadig tilbagevendende Slægtninge og Venner, her kom en Lærerinde, her en „ung Pige i Huset“, til Tider kunde man være til Stadighed en 18 Personer til daglig.

Og hun, hvis højeste Ønske det var at kunne leve i Ro og Stilhed sammen med Mand og Børn og saa tage sig lidt af hendes Yndlinge, de gamle i Sognene, hun maatte bestandig færdes som Værtinde mellem disse mange Mennesker. Hun kunde stundom være ved at knuges ned under Ansvar, ikke mindst under det Ansvar, hun følte overfor Børnene, men lige lys og mild gik hun sin Gang iblandt dem, og de, der var til Huse i Præstegaarden, følte: „her er godt at være, her er Fred inden Døre.“

Glad var Moderen, naar hun kunde faa Lov til at sidde en stille Aften omgivet af sine Børn. Da spillede og sang hun for dem, de største af Pigerne spillede sekshændigt, hun læste højt for dem af „Onkel Toms Hytte,“ „Ved den mørke Flod,“ Ingemann o. s. v.

I et Brev fra 1895 giver Moderen følgende Karakteristik af nogle af Børnene: „Fanny er saa flink til alt, hvad hun tager fat paa, baade med Hænder og Fødder. Tillamor har ikke saa megen Lyst til Skolen, hun er saadan en Spilop, elsker alle Katte og Hunde, men er saa kærlig og god. Martha er saa flittig og flink, fuld af saa mange dybe Spørgsmaal. Fritz er endnu en god barnlig, meget blød Dreng. Han har i Vinter strikket et langt Hals-tørklæde, som han var saa lykkelig over at kunne give til en svensk Sømand, der forliste her paa Kysten, og som kom op til min Svogers Sygehus. Sømandsmissionæren har holdt Møde her

et Par Dage og boet hos os, saa har de større Børn faaet saadan Interesse for Sømændene, saa de gerne vil lave noget til dem. Saa gaar Tiden lettere for dem de lange Vinteraftener.“

Det var for Resten ikke Tilla alene, der var „en Spilop“. Fritz kunde ogsaa nok være det. Engang — det var i Feldballe-Tiden — var der en Mand oppe at tale med Faderen, han havde sat sine Træsko udenfor Døren til Studereværelset. Fritz kom løbende henad Gangen, han saa Træskoene staa der og fik med et en uimodstaaelig Lyst til at spytte i dem. Han *kunde* ikke staa imod. Men ikke saa snart havde han gjort det, før han blev forfærdelig forskrækket og skamfuld over, hvad han havde gjort, han maatte skyndsomst ned i Køkkenet til Severine og faa en Klud til at udslette Sporene af sin Forbrydelse med. Men han maatte noget mere: han knælede ned ude i Gangen og bad Gud om Forladelse for, at han kunde bære sig saadan ad overfor en fattig Mand.

Men Hak kunde ogsaa nok finde paa adskilligt. Han var en 3—4 Aar, det var hans Ærgerrighed at faa lange Bukser ligesom store Bror, og saa en Dag, der er fremmede, ser man Hak komme marsjerende ind i Stuen iført et Par af Fritz's Bukser. De var ganske vist noget for lange til ham, saa han traadte i dem. Man gav sig til at le ad den lille Fyr, og Faderen sagde: „Nej, min Ven, de er lidt for lange, det var bedre, om du fik det halve klippet af.“ Drengen forsvandt hurtigt ud af Døren, men lidt efter kom han, til Moderens store Forfærdelse, ind igen, han havde taget Faderens Ord ganske bogstavelig og klippet det halve af Buksebenene af. Moderen lo ikke, men Faderen kunde ikke styre sig, han kunde ikke engang lade være at tage denne triste Begivenhed med i sin Prædiken næste Søndag: som hans Dreng der bogstavelig havde troet og adlydt ham, saaledes burde vi ogsaa tage Gud og hans Ord efter Bogstaven.

Børnene, deres Streger og deres Morsomheder, deres Noder og Unoder, var forøvrigt et udtømmeligt Emne for Prædikanten.

„Maa a gaa med dig, Far, i Kirke?“ spurgte Tytte en Dag, Faderen stod ude i Gangen og tog sin Præstekjole paa. „Nej, Tytte, du kan jo ikke præke, kan du vel?“ „Nej, Tytte ka' ikke præke.“ „Kan du da synge?“ „Nej, Tytte ka' ikke synge.“ „Men hvad kan du da, Tytte?“ „A ka' følge dig, Far.“

Dette „a ka' følge dig, Far,“ det kom til at holde mangan Prædiken for Faderen selv og for andre med.

Men det var nu ikke altid saa let for Moderen, naar hun tænkte paa Børnene, der var overladt saa meget til hende alene.

„Tanken kan jo nok komme,“ skriver hun, „hvad skal der blive af denne store Flok. Men — trøster hun sig — Herren vil nok sørge for dem alle, om de skal have Lov til at leve. Maa de blot blive gode Børn, der elsker deres Frelser, saa skal det nok gaa dem godt i Livet.“

Dagene i Bøvling var, trods de Skygger, der dør til Tider

I Bøvling Præstegaard.

lagde sig henover Hjemmet, en lys og lykkelig Tid for Præstens Hustru, som de var det for ham selv.

„Alt spirer og groer, Fuglene juble og synge,“ skriver hun engang ved Foraarstid, „det er som hele Naturen glæder sig, og vi med den. Børnene er altid saa spændte paa at se, om Bøgen vil springe ud til Mors Fødselsdag. Vor lille Lund er helt fuld af Skovbund, vi har baade hvide, blaa og gule Anemoner. — Nu begynder der en yndig Tid herude paa Landet, alting spirer og knoppes. Børnene tumler sig lystigt ude i Haven, de er lige kommen hjem fra Børnegudstjenesten.“

Men glædede Præstens Hustru sig over Foraaret ude i Naturen, saa glædede hun sig endnu mere over at se det spire og knoppes rundt om i Menneskehjerterne.

„Her i Bøvling er vi glade ved at være,“ hedder det i 1895,

„Herren velsigner Axels Gerning, og her er ogsaa kære troende Venner.“

Og Højtiden vokser med Dagen. I 1896 lyder det: „I denne Tid har vi den store Glæde, at Herren lægger Sjæle til, som lader sig frelse. En ung Mand nede fra en Gaard ved Bækmarksbro er bleven troende, han er saa jublende glad.“

I 1897 skriver hun: „Vi har i Vinter haft en rig Tid, idet der er flere baade Ældre og Yngre, der har omvendt sig, særlig efter Bedeugen. Det er saa skønt at se saadan jublende glade Mennesker, hvor deres Ansigter dog straks forvandles. Ja, der har været meget Røre og meget Arbejde for en troende Præst. Særlig har Bibellæsningerne været rige Timer, hvilken Naade, naar Herren lader Gerningen lykkes for sin Tjener, saa Sjæle frelses.“

„Vi havde saadan en skøn Gudstjeneste i Dag,“ hedder det i et Brev fra 1899, „men det var jo ogsaa det dejlige Evangelium om Herren som den gode Hyrde. Nu er Axel i Flynder Kirke, og naar han saa kommer hjem, skal han holde et lille Møde paa Broderens Sygehus. Hver Dag er godt besat, men Herren er saa god. Han giver Axel Lyst og Kærlighed til Gerningen Dag for Dag og de fornødne Kræfter til Sjæl og Legeme.“

— — —
En Fest var det, naar Fader kom hjem fra en af sine mange Ture.

Det kunde jo ske, at det først var sen Aftenstid, han kom, tidt først om Lørdagen, naar Børnene allerede var komne i Seng, de fleste af dem i hvert Fald. Det første, han saa maatte til, naar han havde faaet givet sin Fanny og de store Børn et Godaften-Kys, var at komme rundt og se paa de sovende Smaabørn. Hans næste Gang var ud i Køkkenet at hilse paa de trofaste derude: Severine, der var fulgt med som Inventar fra Blumes Tid, Børnene paastod, at Far og Mor ved deres Ankomst til Præstegarden havde fundet hende siddende paa en Høkasse i den blideste Søvn, Marie, der var fulgt med dem fra Feldballe, og Mia, der jo havde været Barnepige for alle Børnene og havde været i Huset hos dem allerede i Horne, ligefra Dagen efter sin Konfirmation. Dem maatte Præsten straks ud til og sige dem Tak, fordi de havde passet saa godt paa hans Kone og Børnene.

Men det kunde jo ogsaa hænde sig, at Vognen med de to smaa hvide kom rullende ind i Gaarden noget tidligere paa Dagen. Saa blev der Jubel for Alvor. Saa vidste Børnene, at nu var der ikke mere noget, der hed Skole den Dag. De plejede at synges: „Og vores Skole elsker vi, men mest naar vi er fri,“ og fri fik de, det var en fast Regel, paa Fars og Mors Fødselsdag, og

de Dage, der var Præstekonvent, derfor holdt de saa meget af Konventer, samt den Dag, Far kom hjem efter en Langtur.

Naar Præsten kom, vidste „Severa“, at nu maatte der mere Vand paa Kaffe kedlen, nu vilde Børnene snart komme anstiggende med deres Kop — der vankede altid en Kop Kaffe til dem, naar Far kom hjem.

Og saa skulde jo Faderen have alt at vide, hvad de havde bedrevet, mens han var borte, hvad de havde faaet bestilt, om de havde været gode ved Mor og Mor ved dem, og *han* havde jo da ogsaa altid oplevet et og andet morsomt, som *han* maatte fortælle, og saa havde han da saa mange Hilsener. —

Men maaske holdt de hvide allerede for Døren igen, Doktoren havde telefoneret, at den var syg og den var syg, og den gamle derude i Engene skulde der jo ogsaa ses til o. s. v.

Saa gik det — en lille Tid — i den sædvanlige Trummerum. Meget saa Børnene maaske ikke til deres Far, undtagen ved Maaltiderne, men disse trak saa ogsaa tidt lidt længe ud, Far havde gerne noget morsomt for; og saa ved de daglige Andagter inde i Dagligstuen, hvor Far bad for Hjemmet og dem allesammen, for alle dem, der havde det svært, for Guds Gerning i Sognene og udover Jord, og altid bad om — hvad Børnene ikke kunde forstaa før længe efter — at han og hans maatte blive „en Livsens Lugt til Liv for dem, der frelses, og en Dødens Lugt til Død for dem, der fortabes.“ Men Far havde altid saa meget at sige Tak for, og det var dem næsten, som Jesus stod lige midt iblandt dem, og det gjorde han jo da ogsaa, sagde Far.

Men Faderen havde ellers nok at gøre, ogsaa naar han var hjemme, og alt det, han kunde, og alt det, han kunde faa Tid til. Alle de mange, der dog kom og spurgte ham til Raads, man sagde, at der var nogle, der ikke kunde sælge en Ko eller købe en Hest, uden at de maatte raadføre sig med *ham*, og da Kristen skulde til at forlove sig med Ane Marie, havde Nix selv hørt dem sige ude i Køkkenet, havde han først spurgt Fader, om han troede, det kunde gaa an.

Saa en Dag kom der Bud fra Provsten, at den og den Dag kom Hans Højærværdighed paa Visitats, saa skulde det hele jo gøres i Stand, og det i en Fart, der maatte tapetseres oppe i Fars Stue, og det Loft maatte jo da hvidtes o. s. v., og hvem skuldé gøre det andre end Far? Men saa var det heller ikke raadeligt at komme i Nærheden af ham, hvis man ikke vilde have noget Klister smurt paa Næsen eller faa sig stænket over af hans Kalkekost. „Og tænk jer engang,“ betroede Fritz sine mindre Søsken, „da vi skulde flytte til Bøvling, da tog Far i

Forvejen og hang alle Gardinerne op, satte Møblerne paa Plads og hang Skilderierne op.“ Jo, Far, han kunde rigtigt nok.

Og naar Far var i Humør til det, og det var han for det meste, kunde han finde paa saa meget grinagtigt. — Som den Aften, han listede sig ud i Køkkenet og tog Mias Træskoer paa og kom trampende over til Maren til Forpagterens, som hun stod der i sit Malketøj, og jagede en dødelig Skræk i hende. — Eller som den Morgen, han fik Mor listet med sig over i Kostalden, ligesom Forpagteren stod og var ved at muge under Køerne. Og Mor, som ikke kunde fordrage Kostaldslugt. „Kom her med Næven,“ sagde Far til Niels Peter og tog hans Haand ligesaa beskidt, den var. Mor, hun stod og holdt op i Kjolen med den ene Haand og holdt sig for Næsen med den anden, mens Far stod og nød Situationen med sin Kone og Duften fra Køerne. „Se saa, Kone,“ sagde han endelig, „nu kan du godt sige Goddag til Niels Peter, saa skal jeg nok holde dig for Næsen saalænge.“

Saa om Sommeren, naar der var fremmede, og det var der næsten altid, saa skulde de jo have en Havtur. Og af Sted kørte man i den gamle, stive Skravvogn med nogle Hynder lagt over Fjælene og med Far som Kusk. Det kan nok være, det gik i en Fart. Og naar de saa kom tilbage til Præstegaarden — det Øjeblik havde Børnene hele Tiden siddet og glædet sig til — saa fik de hvide et ordentligt Rap af Pисken, og ind fo'r de henover den toppede Stenbro, saa Gæsterne hoppede højt i Vejret og gav et Hvin fra sig.

Niels Peter og Maren „ovre hos Forpagterens“ var Børnenes særlig gode Venner, Forældrenes da med, dem maatte de dele alle deres Glæder og Sorger med. Og deres Kaffe med. Nytaarsaften f. Eks. var det en fast Regel, at Niels Peter og Maren maatte over og faa Aarets sidste Kop Kaffe, før Far sagde Herren Tak for det gamle Aar og bad ham velsigne det nye. Og om Søndagen, naar han selv havde faaet Kaffe med sine Gæster, gik Far altid over til Forpagterens fulgt af Børnene og bød højtideligt Maren Armen og lodsede hende med Mand og Gæster over til Præsteboligen. Ogsaa ved ekstraordinære Lejligheder maatte de altid have Niels Peter og Maren med, ellers var det ikke rigtig, som det skulde være. Som naar det var Tordenvej, og det var det jo tidt. Det var ikke saa helt morsomt, saalænge det stod paa, men saa bagefter, naar det var drevet over, blev der altid sendt Bud efter de to, og saa maatte Severine frem med Kaffen, hvadenten hun vilde eller ej.

Fødselsdagene var komne til stor Ære og Værdighed blandt Vennerne i Bøvling-Flynder, Præstefamiliens og Doktorfamiliens

ikke at forglemme, men for Resten rundtomkring i Sognene, det blev gerne til smaa Vennemøder, der hjalp til at opfriske det

Familiebillede fra Bøvling.

bestandig paany: „Dejligt at samles om fælles Ven og glædes ved fælles Naade.“
„I skummer Fløden,“ sagde Præsten engang til Broderen, han

mente, at Doktoren naaede at faa Vennerne ind til sig efter Møderne i Missionshuset, der laa saa nær ved Lægeboligen. Men skummede Doktorens Fløden ved den Lejlighed, skummede Præstens den ved saa mange andre. Ikke mindst ved Fødselsdagene.

„Hvad mener du egentlig om din Fødselsdag?“ spurgte Eduard Busch engang sin Broder. „Jeg regner den for et Missionsmøde med Besisning,“ svarede Præsten.

Besisningen var det ikke knapt med, men alligevel kunde det undertiden knibe lidt, alle vidste jo, at de var velkomne til Præstens og hans Hustrus Fødselsdag, hvem der havde Lyst, naar man vilde tage til Takke med, hvad Huset kunde byde.

Severine Kokkepige glemte sent den Dag, da hun havde stegt en hel Bunke Frikadeller til Præstens Fødselsdag og lavet Dyrger af Rødkaal dertil. Men der kom det ene Hold efter det andet til Bordet — hele seks — Severine fulgte med stor Spænding, hvormeget Indhug der blev gjort i hendes Retter, men tilsidst ser hun til sin Rædsel den sidste Frikadelle forsvinde, og endda var der endnu en Omgang tilbage. Men der var ingen anden Udvej, de sidste maatte nøjes med Rødkaal, den var der dog heldigvis lidt tilbage af endnu, og saa med, hvad man ellers kunde faa stillet an.

Men „et Missionsmøde“ blev Fødselsdagen, hvordan det saa gik med Besisningen. Præsten forstod altid at faa Samtale i Gang, han havde jo adskillige Aars Øvelse, snart var det med Skæmt, snart med Alvor, saa med en Sang her og en Sang der. Det kunde jo ogsaa ske, at der kom lidt Musik til, endda en Trio, som naar Axel Nielsen fra Odense var der og spillede Violoncel, hans Hustru Klaver og Præstefruen Orgel.

Til Fødselsdagen var Missionær Anders Kristian Anneberg og hans Marie selvfølgelig altid sikre Gæster. Han havde gerne Hværvet som Ordfører ved Overbringelsen af en Fødselsdagsgave, en saadan faldt der gerne af. En Morgen tidlig f. Eks. kom han og de andre Venner med et stort Tæppe, som de bredte ud paa Præstens Gulv oppe i hans Stue, og saa maatte siden alle, store og smaa, i Procession op at beundre det.

Gamle Anders Stubkjær og hans Inger var ogsaa altid sikre Gæster. Det var ham, der engang bemærkede: „Naar jeg træffer den Bøvling Præst, ser jeg altid til hans Ben, hvortil længe han kan bære al den Naade, Gud lægger hen til ham.“

Om Gud lagde megen Naade hen til den Bøvling Præst, ingensinde havde han en dybere Følelse deraf, end naar han med sin Hustru sad der i Vennekreds paa deres Festsdage, og Hjerte imod Hjerte slog af Kærlighed og Glæde.

Det blev sent, inden en saadan Festdag sluttede — Kaffe skulde der jo serveres tilsidst til de mange, der efterhaanden havde indfundet sig.

Tilsidst tog Præsten sin Bibel frem og læste den gode Salme — den Salme havde jo hans egen Fader altid sluttet Dagen med i hans Barndomshjem — med dens Slutningsord: „Herrens, vor Guds Livsalighed være over os, og gør du vore Hænders Gerning fast for os, ja, gør vore Hænders Gerning fast.“

Naar man skiltes, havde man en Følelse af, at Gud Herrens Livsalighed havde været over dem, og at saadan en Aften var med til at gøre den Herrens Gerning fast, der var begyndt iblandt dem, og knytte Vennernes Hjerter fastere til hinanden.

Og hvad Festdagene ikke gjorde, det gjorde Vennernes Besøg fra de gamle Sogne, Venø, Horne, Feldballe.

Og saa Søndagene med deres festlige Samvær. Efter Eftermiddagstjenesten i Bøvling vidste Vennerne, at de var mere end velkomne til Kaffe hos Præstens og Forpagterens. Kaffeleden holdtes altid rede, og det var utrolige Kvanta Kaffe, der kunde konsumeres en saadan Søndag.

Fru Busch havde desuden tidt en stor Steg og en Gryde Hyldebærssuppe i Beredskab, hvis der skulde komme nogle uventede Middagsgæster, som f. Eks. en Vogn Harboørefiskere, der nok kunde tage for sig af Retterne.

Men til Tider kunde ogsaa hun være ved at tabe Modet, naar hun en Søndag saa en Portion ekstraordinære Gæster holde deres Indtog i Præstegaarden til Middag. Dog, Præsten svarede altid paa hendes Bekymringer: „Det skal nok gaa.“

Og det gik. Og Venner hjalp ved deres Gaver trolig med til, at det kunde gaa.

Et Aar faldt Juleaften paa en Mandag. Der var om Søndagen Sidstetjeneste i Bøvling. Men denne Gang var Severine sikker i sin Sag: „I Dag kommer der da ingen med hjem fra Kirke!“ Og der var mere end een Husmoder, der var af samme Mening og tog sin Mand i Armen og sagde til ham: „Nej, lille Far, i Dag gaar vi hjem, i Dag bryder Præstens sig ikke om at faa Gæster til Kaffe, saadan lige op til Jul.“

Men Præsten havde gættet baade Severines og de andres Tanker.

Til Kirkefolkets store Forbavselse skynder han sig i Forvejen hjemad, han plejede ellers altid at være een af de sidste, der gik. Da han var kommen hjem til Præstegaarden, stillede han sig op ved Indkørslen til denne og raabte til dem, der kom forbi: „Vær saa god! Drej til højre! Der er gratis Beværtning!“

Og Huset blev fyldt med Gæster, og Severine var alligevel ikke ked deraf.

Thi det var det mærkelige, det faldt slet ikke Pigerne i Præstegaarden byrdefuldt med alt det Gæsteri, der gjorde, at Præstegaarden fik Navnet „de helliges Kro“. Præsten havde en ganske særlig Evne til at opmuntre dem med et og andet venligt Ord og vise dem, at han paaskønnede deres Gerning. Og mangen en Gang hørte de ham ved Husandagten bede for dem og sige Gud Tak for dem, at „de har det Sind, at de i Ydmyghed vil gaa og gøre Tjenergerning for mig og mine.“ Han lærte dem at nynne den gamle Sang: „Thi kan jeg altid tænke ved, hvad jeg gøre maa: det gør jeg for min Jesus, hvor let det da kan gaa.“

Den samme Omtanke havde Busch for de unge ude i Sognene, naar han var med til Fest i et eller andet Hjem. De unge i et saadant Hjem fik jo ikke meget ud af, hvad der blev talt, det meste af deres Tid gik med at rette an og varte op. Men Præsten sørgede for aldrig at gaa bort fra en saadan Sammenkomst, uden at han først havde været ude i Køkkenet og trykket dem derude i Haanden, og saa havde han gerne et Ord i Spøg eller i Alvor at give dem i Tilgift. Naar Hustruen var med, fulgte hun med Præsten ud paa hans Godnat-Tur, og saa følte de unge sig ikke mindre glade, saa syntes de, de havde faaet mere end Løn nok for den Aften.

I det hele taget mærkede man, at Præsten havde Øje for det, som mangen en anden ikke lagde synderlig Mærke til. Han benyttede hver en Lejlighed, der frembød sig, til at minde dem, der var i tjenende Stilling, om, at det ikke var en ringe Ting at tjene, men han mindede ogsaa dem, der havde andre i deres Brød, om ikke at glemme disse.

Hvor tidt talte han f. Eks. ikke den lille Hyrdedrengs Sag. „Tænk paa ham, den lille barbenede Fyr,“ kunde han sige, „naar han om Morgenens ganske tidlig maa pile af Sted til de yderste Hjørner af Marken for at udrette sin Gerning!“

Og naar han saa den unge staa, hjemme i Huset eller ude paa Marken, ved et Arbejde, der ikke var særlig behageligt, f. Eks. naar han saa den unge Pige staa og sprede Gødning, kunde han gaa hen til hende og sige: „Gud velsigne dit Arbejde!“ og det Ord kunde straks gøre det lidt lettere for hende.

Han mindede atter og atter om det rette Forhold mellem Husbond og Tyende, det, der havde fundet sit Udtryk i Ruths Bog det 2det Kapitel: „Og se, Boas kom fra Bethlehem og sagde

til Høstfolkene: „Herren være med eder!“ og de sagde til ham: „Herren velsigne dig!“

Præsten mindede ogsaa om det i sin Færd i sit eget Hjem.

SOGN OG KIRKE.

Det første, der maa kræves af Præsten,“ skriver Morten Pontoppidan, i „en dansk Præst“, „er at han er til Stede i Sognet — ikke blot saaledes, at han er flyttet ind i Præstegaarden og har faaet sit Skrivebord og sine Bøger stillet op — heller ikke blot saaledes, at han er begyndt fra Sognets Prædikestol at holde nogle Prædikener, som han for den Sags Skyld lige saa godt kunde holde ethvert andet Sted, men saaledes, at han er bleven virkelig lokaliseret og har gjort dette Sogn og disse Mennesker til sin lille Del af Verden.“ Han taler om „den Tilfredsstillelse, der ligger i virkelig at være et Sted med hele sin Sjæl og hele sin Kraft og med Rødderne ordentlig i Jorden.“ Den første Opgave for en Sognepræst er „den geografiske“, han maa „lære sit Sogns Geografi.“

A. Busch forsømte ikke denne en Sognepræsts „geografiske Opgave“. Han kendte sine Sognes Geografi. Man kan undres over, hvordan han fik Tid til at lære den. Han, der meget ofte havde sine Konfirmander Mandag Formiddag, maaske var paa Rejse hele Ugen igennem, atter rullede ind i Præstegaarden Lørdag Middag for saa at tage Konfirmanderne Lørdag Eftermiddag, hvis han da kom hjem saa betids, at han kunde naa at tage dem — for saa næste Uge at begive sig paa Udfart igen.

„Naar jeg ikke kom ud at rejse, blev jeg en gammel stiv Kanaille,“ sagde Præsten i Bøvling engang. Og naar han ikke blev det, naar han blev ved at være lige spændstig i sin Forkyndelse og sit Vidnesbyrd, saa skyldtes det først og fremmest dette, at han var villig til at gaa den Vej, hans Herre nu pegede paa for ham som *hans* Præstevej. Langs med den Vej slyngede der sig en Bæk, en skjult Ungdomskilde, den Bæk øste han bestandig ny Forfriskelse af, saa han stadig paany kunde løfte Hovedet højt. Han stræbte efter at lade sig lede af Herren, derfor „mættede Herren hans Sjæl i de tørre Egne“ og „styrkede hans Ben,“ og han blev „som en vandrige Have og som et Kildevæld, hvis Vande ikke slaar fejl.“

Den gamle Horne-Mand, Per Bak, saa ikke saa helt fejl, naar han engang sagde: „Vi har ikke noget imod at laane vore

unge Præster ud, de komme skønnere hjem, end de drog ud.“ Det gav Vennerne i Bøvling Per Bak Ret i, de forstod saa godt Stiftsprovst Hall fra Norge, naar denne engang under en af de mange Rejser, han i de Tider gjorde i Danmark, talte om, hvor ked hans Hustru tidt kunde være af det, naar hendes Mand igen skulde ud paa Rejse, „men naar vi saa har bedet sammen, saa er hun ikke mere ked af det, saa ser hun, at dette Offer maa bringes.“

Præstekonen i Bøvling havde ofte følt noget af det samme som Stiftsprovstens Hustru, men var Gang paa Gang kommet til det samme Resultat. Hun vidste jo, at det, der laa bagved dette Rejseliv, var ikke en nervøs Rastløshed og Fortravlethed, en Villen gaæn udenom en Sognepræsts nærmeste Krav, fordi disse var mere trivielle og kedsommelige, men det var dette: „Jeg vil nu hellere slides op end ruste op, jeg vilde saa gerne være blandt dem, der førte de mange til Frelse, at de maa straae som Juveler i min Frelseres Krone.“

Og aldrig søgte denne Præstekone at holde sin Mand tilbage, selvom der undertiden kunde komme nogen Frygt op i hende for, at hendes Mand snart kunde blive mere hjemme i hele Danmarks Geografi end i sit eget Sogns.

Men han lærte, underlig nok, sine Sognes Geografi grundig at kende, blev lokaliseret derhjemme i sine Sogne, som faa Præster er bleven det. Han kendte til, som Pontoppidan udtrykker det, at „gaa paa Opdagelsesrejse i Sognet,“ han glemte ikke „den lille Sti, der gaar hen over Marken, bryder igennem et Jorddige, bøjer derefter lidt paa skraa hen over en anden Mark, indtil den ender ved et lille Hus, hvor en gammel svagelig Kone bor. Har du fundet hende, saa notér hende som en Opdagelse. Du vil komme til at gaa adskillige Gange hen ad den Sti — og hen ad andre Stier og ind i andre Kringelkroge. — Og medens du saaledes slider dine Saaler op paa Veje og Stier, ind og ud over Dørtærskler rundt i Sognet, fuldbyrder sig af sig selv det, jeg kalder din Lokalisering i Sognet.“

Busch glemte ikke „den lille Sti“. Der laa nu Anine, hun var en stakkels lille Krøbling, der aldrig kunde komme udenfor en Dør. Men brodere kunde hun. Og saa havde hun paa et Stykke Tøj broderet en Stjerne og ovenover den Ordene: „Ved Himlen hænger jeg,“ nenedunder: „For Jorden lyser jeg.“ Hun havde engang hørt Præsten fortælle om en Guldsmed, der i et Smykke havde indgraveret dette: det skulde være et Billede paa et Guds Barn, og det havde lille Anine husket. Præsten glemte ikke den lille Pige, hun blev konfirmeret i Hjemmet, og Busch talte om

det, hun havde broderet, og den Dag, hun nogle Aar efter blev stedet til Jord paa Bøvling Kirkegaard, talte han om det samme.

Han fandt ogsaa tidt Vej ind til gamle Trine, der boede oppe ved Siden af Doktorens. „Hvorfor kommer du saa sjælden ned til os, Trine?“ Jo, Præsten vidste jo da nok, at hun var daarlig gaaende. „Jamen, saa kan du jo tage en Vogn.“ Det kunde hun da ikke, hun havde jo ingen Vogn. „Jamen, Doktoren har jo een, og du ved jo da nok, Trine, der staar: alle Ting ere eders, saa maa det jo ligesaa godt være Jeres Vogn, som det er Doktorens.“ Men Trine havde lidt svært ved at gøre sig fortrolig med Kommunismen.

Til Tider kunde han ogsaa i Bøvling opleve lidt af Paulus' „Farer paa Floder.“ Det var ganske vist ikke en Flod, Præsten skulde igennem for at komme over til Bøvling Klit, men gennem Vand maatte man, naar man skulde fra Bøvling over til Klitten. Naar der blev holdt Møde derovre, var der ofte en hel Vognrække, der fulgte Præsten.

Der var mange dybe Huller, men der blev gerne sat nogle Pæle ned, som man kunde køre efter og derved undgaa at køre i Hullerne og lide Skibbrud.

Engang var Præsten ovre til Eksamen i Klitskolen, som Bøvling havde fælles med Nabsognet, S. Nissum, sammen med et Medlem af Skolekommissionen.

Han havde bedet en Mand, hvis Gaard laa ud til Vandet, om at sætte Pæle ned ved de farlige Steder. Manden havde imidlertid ladet sin Karl gøre det, og denne var ikke rigtig kendt med Forholdene.

Præsten var selv Kusk, men pludselig ser de de to hvide Heste forsvinde, og Vognen begyndte at sejle af Sted.

Det var Livet om at gøre: de to springer ud af Vognen, faar skaaret Skaglerne over, og ser Hestene svømme bort. Selv klyngede de sig til Vognen og raabte om Hjælp.

Der kom Hjælp til, og de naaede velbeholdne ind paa tørt Land. Gaardmanden var meget ulykkelig over sin Forsømmelighed, og førte Katastrofen ikke til andet, førte den da til, at Manden blev noget venligere stemt mod Præsten, end han havde været før.

Men ellers var Præsten godt lokaliseret i sine Sognes Veje og Stier, Huse og Gaarde, og han havde ogsaa Lokalkundskab til mange af de forskellige Hjerters Krinkelkroge.

Han kunde tage fejl af Vejen, men han havde ellers en forunderlig Evne til at finde den rigtige Vej.

Han kunde sige til en Mand, endda lige midt inde i Mis-

sionshuset, saa der var flere, der hørte det, een, der var svært ovenpaa, naar det gjaldt om at dømme andre: „Laust, du er en Hykler, hvis du ej omvender dig, gaar du til Helvede.“ Det var en „skarp Lud“, men i dette Tilfælde viste det sig, at den ikke var *for* skarp. Laust blev virkelig slaaet ned ved Præstens Ord og kom til at gennemleve en sand Omvendelse, og ganske kort Tid efter blev han knust under et Vognlæs. Det viste sig, at det alligevel havde været et Ord i rette Tid.

Jens havde haft en høj Plads hos Buschs Forgænger, søgte altid sammen med de hellige, regnedes af de andre og regnede sig selv for at være een af dem. Han havde let ved at føre Ordet, og sparede ikke derpaa. En Aften sad han og lod Munden gaa i eet Væk, udviklede, hvordan et Guds Barn havde det. Præsten sad taalmodig og hørte paa hans Snak, lige til et bestemt Punkt, saa pegede han pludselig paa ham og sagde: „Jens, du er jo ikke selv omvendt.“ Det gav et Sæt i Jens. *Han* ikke omvendt? Han, som Provsten havde regnet med som en af Lederne? Det var lige drøjt nok at tage imod, og Jens blev da ogsaa vred, og det for Alvor. Men siden kom han til at se, at Præsten havde nok alligevel Ret.

Busch havde i det hele en Følelse af, at det i Bøvling-Flynder ikke var med Skellet mellem Guds Rige og Verden, som det burde være, og selv der, hvor der var et udvortes Skel, var der for liden Forskel mellem de troendes Maade at færdes paa i det daglige Livs Handel og Vandel og de vantros. Han kunde til Tider vel nok være for rask til at „tage Troen fra Folk“, men han kunde ogsaa dømme forbløffende rigtigt der, hvor andre dømte forkert.

Han kunde sige til een, der kom og udtalte sin Bekymring i sin Salighedssag: „Du er ikke ærlig, gaa hjem og bekend din Synd!“ — det var just ikke det Svar, den anden havde ventet; til en anden, der kom med den samme Bekymring, sagde han blot: „Gaa hjem og sig Gud Tak for din Frelse!“ Og i begge Tilfælde viste han den rigtige Vej.

Han viste ogsaa Morten den rette Vej, der en Aften kom ind i hans Stue og vilde spørge Præsten, hvordan han skulde faa Fred med Gud, han vilde saa gerne have Jesus til sin Frelser, men han kunde ikke blive glad. „Sig mig engang, Morten,“ sagde Busch endelig til ham, efter at de havde siddet længe og talt sammen, „har du nogensinde sagt Gud *Tak* for, at du *er* frelst?“ Nej, det havde Morten da ikke. Han sad lidt, saa gik der et straalende Smil henover hans Ansigt, han slog Hænderne sammen og udbrød: „Aa nej da, det var jo bare det, jeg manglede.“

Omtrent paa samme Maade gik det med Graveren. Ogsaa han maatte op i Præstegaarden og klage sin Nød for Præsten, hvad han dog skulde gøre for at blive frelst. „Du skal bare gaa hjem,“ sagde Busch, „og sig Gud Tak, fordi han *har* frelst dig.“ Det gik imidlertid ikke saa let for ham som for Morten. Men saa var det en Aften i Missionshuset. „Der er sikkert nok en Del,“ sagde Busch i sin Tale, „der sidder her og ikke tør tro, til eder vil jeg sig: Kast Anker i Naadens Dyb! Lad Ankeret falde!“

Den Aften lod Graveren Ankeret falde. Der var een, der straks ved Mødets Slutning kom hen til ham og sagde: Til Lykke! Han kunde se paa ham, at nu havde han fundet Lykken ved Golgathas Træ.

Men Præsten kunde ogsaa finde ind i de troendes Hjerter, i de Kroge, hvor Hovmodet og alt det andet kunde gemme sig, og var ikke bange for Mand og Mand imellem at give en og anden en ordentlig Dukkert. Som dengang een var bleven omvendt, een, som man slet ikke havde ventet det af, og en af Vennerne bemærkede med lidt af Farisæeren i sig: „Nej, tænk engang, er *han* bleven omvendt!“ Præsten fik straks Øje paa Farisæeren, der skjulte sig bagved Minespillet i den andens Ansigt, og var der øjeblikkelig. „Naa, du synes vel, at *du* var en hel Del bedre, dengang Gud frelst dig.“

Lise Vævers gik heller ikke Ram forbi. „Hvad var det, I havde saa travlt med at snakke om paa Vejen til Kirken?“ spurgte Præsten. Lise var ikke fri for at blive lidt rød i Hovedet, hun maatte jo op med, at det var noget Væveri, de havde gaaet og forhandlet om. „Det skulde I hellere lade ligge til en anden Gang,“ sagde Busch.

Men fejl kunde han jo da ogsaa tage. Lise, der boede Nabo til Præstegaarden, havde engang maattet sig Nej til at tage imod nogle Gæster, Præsten havde tilbudt hende. Hun var nu lovlig undskyldt, men det vidste Præsten ikke, og med op paa Prædikestolen maatte det jo, at man skulde vogte sig for Gerlighed, og Adressen var tydelig nok. Der gik lang Tid, Præsten hilste meget køligt paa sin Naboerske, tilsidst kunde denne ikke længer holde det ud, en Dag sagde hun til sig selv: „Nu maa jeg over og snakke med Præsten.“ Lise bad Gud om at gaa foran og bane Vej, men rigtig dristig var hun ikke ved den Gang. Det første, Præsten sagde, da han saa hende, var: „Jeg har ellers ventet længe efter dig.“ Hun fik forklaret ham, hvordan Sagen forholdt sig. „Ja, jeg havde jo egentlig ikke længer til Jer,“ sagde Busch tilsidst, „end I havde til mig.“ Og saa var den Sag endt.

Det blev imidlertid ikke den sidste Skærmydsel mellem de to. Da Lise en Tid var kommen ind paa Fuldkommenhedslæren, hun var noget sværmerisk anlagt, maatte hun ogsaa finde sig i at faa sig en lille Røffel paa Prædikestolen, og den var endda ikke saa ganske lille. „Jeg sagde det saa bestemt, Lise,“ sagde Præsten bagefter til hende, „jeg vidste jo, du kunde taale det.“

Præstens Lokalkundskab til de Menneskers Hjerter, han prædikede for, deres Vanskeligheder og Fristelser, deres Glæder og Sorger, gjorde, at han Søndag efter Søndag trods al sin Travlhed kunde gaa op paa sin Prædikestol med samme vidunderlige Friskhed, bestandig som en ny Mester Ole Vind kunde prædike „om hvad der i min Bibel staar, og hvad der sker paa Jorden.“ Han glemte ikke Bibelen over Jorden, men han glemte heller ikke Jorden over Bibelen.

Vel var der dem, der mente, at han undertiden tog lidt vel meget af „Jorden“ med op paa Prædikestolen. „Hvem mon Præsten skal have op paa Prædikestolen i Dag?“ kunde Kirkegængerne godt spørge hinanden om paa Vejen til Kirken. „Jeg skal svare for, De kommer paa Prædikestolen paa Søndag,“ kunde Doktoren love en Mand, der havde forbrudt sig med et eller andet.

Til Tider kunde Øjeblikkets Indfald faa Præsten til at slaa ned der, hvor han maaske hellere skulde være gaaet forbi. Den unge Jernbaneassistent, der var i Kirke for første Gang i Flynder og havde faaet sin Plads oppe paa Pulpituret og saa til sin Forfærdelse pludselig fik følgende Spørgsmaal rettet til sig: „Og du *deroppe* med de blanke Knapper, hvordan har *du* det?“ han syntes alligevel, det var for nærgaaende, og man saa ikke mere „de blanke Knapper“ i Kirken.

Men ellers blev man snart vant til, at der blev taget personligt Sigte, og kunde der end falde et skarpt Ord, man vidste, det kom fra et varmt Hjerter — det gik ikke saa godt for de Forkyndere, der vilde søge at kopiere Bøvling-Præsten, de skarpe Ord kunde de maaske nok faa, men det varme Hjerter var det ikke saa let at faa.

Der kunde af og til forefalde morsomme Tilfælde, der saa naturligvis ogsaa fandt deres velkomne Anvendelse i Prædikenen.

Præsten havde faaet en ny Karl. Han skulde for første Gang køre sin Husbond til Faare Station. Tiden var jo ikke altid saa rigelig, det var den da heller ikke den Dag. „Du maa køre lidt raskere,“ formanede Præsten, „ellers kommer vi for sent.“ „De' blir da aldri' møj,“ svarede den sindige Jyde. Saa kom de til den sidste Omdrejning. Stationsforstanderen, der ellers plejede at

gøre, hvad han kunde, for at redde Situationen for Præsten, naar denne var lidt forsinket, kunde ikke redde det denne Gang. Toget fattede af. „Kan du nu se, vi kom for sent, du —?“ sagde Præsten med sin ikke allerblideste Røst. „Ja men, de' var da aldri' møj,“ svarede Kusken med lige uforstyrrelig Ro.

Dette „aldri' møj“ maatte finde sig i mere end een Gang at komme op paa Prædikestolen og kom til at holde mangen en Prædiken om ikke at komme for sent, naar det gjaldt Guds Rige.

Det var for Resten af let forstaaelige Grunde ikke altid lige let for Præsten at naa Maalet i rette Tid, særlig naar det gjaldt Sidstetjenesten, men til Førstetjeneste kunde det da ogsaa ske.

En Advents-Søndag kom han noget sent til Flynder Kirke. Han skulde prædike over Epistelen, Rom. 13: „Det er paa Tide, at I skulle staa op af Søvnene — Natten er fremrykket, og Dagen er kommen nær!“

„Hvormange mon Klokken egentlig er paa *dit* Ur?“ begynder Busch sin Prædiken. Han gør et lille Ophold. Man ser forbavset op paa ham. Han gentager sit Spørgsmaal: „Hvormange er Klokken paa dit Ur i Dag?“ Igen en ny Pavse. Da rejser en Mand sig op, han tænker, Præsten er i Forlegenhed med Klokkeslettet. „Et Kvarter nær elleve,“ svarer han op til Præsten. Der bliver en Klukken rundtom i Kirken, det faldt ikke helt let for Præsten selv at holde sig alvorlig, han maatte selv give tabt. Den ulykkelige Mand bliver jo snart klar over sin Misforstaaelse og ønsker, han var langt væk.

Men dette „Et Kvarter nær elleve“ maatte saa holde for den Dag og holde sin Prædiken med det idelig gentagne Spørgsmaal: „Hvor langt tror du, du er kommen frem i Tiden? Maaske er det „et Kvarter nær elleve,“ maaske „et Kvarter nær tolv,“ maaske din Klokke slaar i Dag sit sidste Slag —.“

„Den Prædiken i Dag skal I nok komme til at huske,“ sagde Præsten tilsidst, „fordi den kære Mand dernede kom til at sige *det*.“

Da Busch kom hjem, sagde han til sin Hustru: „Du kan ellers tro, jeg fik at vide ovre i Flynder i Dag, hvad Klokken var slaet,“ og saa fortalte han hende, hvordan det var gaaet.

Næste Gang, der var Førstetjeneste i Annekset, passede Præsten paa at naa derover til rette Tid. Men den Søndag var der saa en hel Del, der forregnede sig og kom for sent. De stod ude i Vaabenhuset. „Han skrifter vel?“ spurgte en gammel Morliil. Der er een, der gaar hen og lægger Øret til Nøglehullet. „Nej, han er paa æ Stol, han er lige midt i æ Præken.“

„Kom saa,“ er der een, der tager Mod til sig, „saa gaar vi

ind allesammen paa een Gang.“ Der er nogle, der ikke drister sig dertil, men der er da en Flok paa en 20 Stykker, der skyder Hjertet op i Livet og marsjerer ind.

Det gaar jo ikke saa helt stille af, og da Busch ser den Flok troppe op, holder han inde med sin Prædiken. „Nu maa jeg begynde min Prædiken engang til, naar hele det Sløv kommer,“ siger han, „ellers faar de jo ingenting ud af det.“

Og saa gentager han, hvad han har sagt før, og det blev husket. Der blev føjet noget til om ikke at komme for silde, naar det gjaldt. Det kunde jo gaa her i Kirken baade for dem og for ham, men der var et andet Sted, det ikke kunde gaa, ikke, selvom man kom i Flok.

Det var i de Tider, da Kristi Genkomst var særlig meget fremme i Buschs Prædiken. Han holdt en hel Række Prædikener i Flynder Kirke over Aabenbaringsbogen. „Hvor længe vil De blive ved dermed?“ spurgtes der. „Saalænge jeg kan mærke, at Guds Aand gaar med mig, vil jeg blive ved,“ svarede han, „andet kan jeg ikke sige.“

Gribende kunde han male Brudens Længsel efter Brudgommens Komme: „Kommer han ej snart?“ F. Eks. naar han fortalte den gamle Historie om den unge Kvinde, hvis Brudgom var draget bort fra hende. Hendes Sind blev forvirret, hver Aften gik hun ned til Havelaagen, der stod hun saa og stirrede ud mod Vesterled. Naar hun havde staaet der en Stund, rystede hun sørgmodigt paa Hovedet. „Saa kom han heller ikke i Dag, men saa kommer han imorgen.“ Hver Aften den samme Gang med den samme Skuffelse, men med den samme Forventning og det samme Haab.

Daarligt kunde Prædikanten finde sig i, at der var nogen, der faldt i Søvn under hans Prædiken, særlig da, naar han saa, at det gik for sig uden Kamp. Pludselig kunde han holde inde, saa der blev ganske stille i Kirken. Den unge Karl, der havde sat sig magelig til Rette i Morfeus' Arme, vaagner med eet op, da Præstens Stemme ikke mere synger Vuggesangen for ham og ser sig forfærdet om, hvad er der i Vejen? „Go Maaren!“ siger Præsten og gaar videre i sin Prædiken. Jens Peter sov ikke mere den Dag.

Men der kunde ogsaa være formildende Omstændigheder. Som naar den unge Pige en varm Sommerdag var cyklet helt fra Harboøre til Sidstetjeneste i Bøvling. Hun slumrer blidelig ind under Prædikenen. Busch holder op med at tale, Pigen farer op som en Raket og ser sig forvildet om. „Naa, saa du er kommen herover i Kirke for at sove?“ siger Præsten ned til hende. Men

straks føjer han til: „Naa ja, du skal ikke være ked af det, Karen, jeg vilde jo bare hjælpe dig til Rette.“

Prædikenerne kunde ellers nok holde Tilhørerne vaagne, selvom det var en varm Sommerdag, mange var der ikke, der sad og ventede paa, at der skulde blive sagt Amen, selvom saa ogsaa Prædikenen nok kunde blive lidt lang.

„O Herre, kom hver forknytt Sjel ihu,“ lød det saa i Slutningsbønnen, „og giv det forknytt Hjerter den Overbevisning, at lader det Jesus raade, da gaar Smerten af det, der nu gør ondt!“

Og blandt de danske Præster, der, ligesom Vilh. Beck, utrættelig lagde det aabne Saar nede mod Syd paa danske Hjerter og holdt Genforeningshaabet vedlige ved sin Kirkebøn Søndag efter Søndag, var Præsten i Bøvling-Flynder Sogne. Der var meget af Hjerter deri, naar han bad, „at Grænsen maatte blive flyttet Sønder paa, saa vore Landsmænd ikke for bestandig maatte være skilte fra os,“ „at Herren i sin Time vilde flytte Danmarks Grænse Sønder paa, saa langt Sønder paa, som det ogsaa i hans Øjne maatte være ret, at den kom til at ligge.“

Naar Busch endelig tilsidst bad om, at „Bøvling og Flynder Sogne maatte blive ved at være særlig benaadede Sogne,“ kunde man ikke andet end sige til sig selv: her staar en Præst, der „er bleven virkelig lokaliseret og har gjort dette Sogn og disse Mennesker til sin lille Del af Verden.“

Og kom dette frem gennem hans Søndagsprædikener, kom det ikke mindre frem gennem hans Lejlighedstaler, hans Taler ved Brudfærd og Begravelse. Det var ikke Taler saadan i al Almindelighed ud i det blaa, der stod een, der kunde glæde sig med de glade og græde med de grædende.

„Det er mærkelig med de Præster,“ var der engang en københavnsk Frue, der bemærkede, „medens vi lever, gør de Vejen saa smal, at det ser ud, som ingen kunde blive salig, naar vi er døde, gør de Vejen saa bred, at det ser ud, som ingen kunde undgaa at blive salig.“

Den frygtelige Dom, som laa i de Ord, af hvilke det sidste i det mindste saa ofte har været Sandhed, selvom det første ikke var det, ramte i hvert Fald ikke denne Sognepræst.

Han søgte at være den samme, naar han stod overfor Døden, som han var, naar han stod overfor Livet.

Det er maaske ellers ikke saa meget hyppigt, at Brudfolk kan huske, hvad der bliver sagt til dem paa deres Bryllupsdag. Men de Brudtaler, der blev holdt i Bøvling-Flynder Kirker

glemtes ikke saa let, de var som alle de andre Taler prægede af Lokalkundskab til de forskellige Mennesker og Menneskehjerter.

Snart kunde han i Brudetalen skildre, hvor lykkeligt et Ægteskab kunde være, naar Jesus Kristus var med deri som selv-tredie, hvorledes det da kunde være et Bethania, „en yndig Forgaard til Himmeriges Rige.“ Han kunde ogsaa slaa haardt: „Om I saa gaar med en Salmebog under den ene Arm og en Bibel under den anden, saa gaar I dog ad Helvede til.“ Men saa kunde ogsaa Taarerne løbe ned ad hans Kinder, naar han bad: „Aa, Mette, hjælp Søren! Aa, Søren, hjælp Mette!“

Som Midtpunkt i Søndags-Gudstjenesten stod i Bøvling-Flynder Døbefont og Nadverbord. De var ikke som et Tillæg til Prædikestolen, nej, overfor dem maatte Prædikestolen træde til Side. Daab og Nadvere var Højdepunktet i Gudstjenesten, hvorom det hele samlede sig. Man kunde med Sandhed sige, at Buschs Prædiken som en ret Prædiken altid søgte „at føre Mennesker tilbage til Daaben og frem til Nadveren.“ Her ved Sakramentet stod han som Guds salvede Tjener med Højhedens Festlighed over sig, her traadte Personen tilbage, her var det Herren selv, der traadte frem med de hellige Gaver og rakte sine Hænder velsignende ud.

Det var ikke altid saa helt let at gaa til Skrifte. „Det hellige er for de hellige,“ lød de myndige Ord. Her søgte Præsten at lade Lyset falde ind i Hjerternes lønligste Kroe.

Det var heller ikke altid saa let at træde frem som Fadder. Ofte kunde han i Kraft af sit lokale Kendskab til de enkelte slaa haardt til. „Men *vil* I og *kan* I tage Fadderpligten op, saa siger jeg i min Frelasers Navn: „Fred være med eder!““

GLADE JUL!

Blandt de Minder, der blev ved at følge de to Brødre fra Hjemmet i Pedersborg, straaled Julens Minder jo i en særlig Glans.

Julens Fest kom ogsaa til at staa med særlig Lysglans over sig i Bøvling Præstegaard.

Naar Festen nærmede sig, kom den aarlig tilbagevendende Lemvigs-Tur, og det blev et ligesaa stadig tilbagevendende Spørgsmaal blandt Børnene, hvem der skulde følges med Far derind, og hvem med Mor, Børnene skulde jo deles imellem dem under Turen ind til denne vidunderlige By, der syntes at rumme Alverdens Herligheder.

Børnene kunde jo ikke godt lade sig mærke med det, men de *vilde* nu helst med Far. Far var nu alligevel betydelig flottere end Mor, naar det gjaldt om at købe ind.

Men nu var Lemvigs-Turen lykkelig overstaaet — aldrig havde Lemvig rummet saa mange Vidunderligheder som i denne Jul — Indkøbet af Gaverne var tilendebragt, og nu begyndte ret for Alvor Børnenes og Forældrenes hemmelighedsfulde Dage.

Far og Mor har travlt med noget oppe i Fars Stue, som Børnene ikke maa se — tænk, Far sidder og laver en hel Dukkestue til Pigebørnene med Møbler, Tapet, Skorstenen o. s. v.

Aftenene før er hele Familien, med Fader i Spidsen, travlt beskæftiget med at forgyldte Valnødder, binde Baand om Figener og Æbler, klippe Hjerter, lave Kræmmerhuse og alt muligt andet, der hører til et rigtigt Juletræ.

Og saa Juleaftens Dag bliver Træet, som Forpagteren forlængst har hentet ude i Plantagen, baaret op i Fars Stue og sat paa Fod, og saa faar Far nok at gøre med at pynte det — Mor har jo saa meget andet, hun skal have gjort.

Saa er endelig Juleaften der. Der er Gudstjeneste henne i den straalende Kirke, det er saa festligt at gaa derhen med Far og Mor ved Haanden, hvem der da kan faa fat i Haanden, Klokken kimer til Julefest, fra alle Sider lyder det: „Glædelig Jul!“

„Velkommen igen, Guds Engle smaa!“ — den Salme har Børnene nu bedt om at maatte faa Juleaften, og Juleaften faar de jo alt, hvad de ønsker sig.

Nu staar Faderen paa Prædikestolen. Han takker, som han altid plejer, for al den Kærlighed, der drysser ned over dem ogsaa i denne Jul, saa læser han Juleevangeliet, Børnene synes, det lyder saa dejligt: „Og straks var der med Engelen en himmelsk Hærskares Mangfoldighed, som lovede Gud og sagde: „Ære være Gud i det højeste! og Fred paa Jorden! i Mennesker Velbehag!““ Og Fader, han taler om Englene, han bliver ved at gentage de sidste Linier i Julesalmen — den, som Moder netop havde lært dem og spillet for dem til Julen, men hvis sidste Linier, de ikke havde kunnet forstaa: „Da aabner sig Himlens Borgeled“ — hvad mon et „Borgeled“ var for noget? Men mon nu ikke Far skulde komme med en Julehistorie, det gør han jo ellers altid, og det kan de nu alligevel allerbedst forstaa.

Pludselig siger Far: „Og nu skal jeg fortælle Børnene herinde en Historie, og den kan I gamle ogsaa ha' godt af, og det skal være en Historie om de Ord: „Da aabner sig Himlens Bor-

geled.““ Det var da saa underligt med Far, han kunde tidt ligesom gætte sig til, hvad de sad og tænkte paa.

Og saa kom Historien om „Himlens Borgeled“.

„Der var ovre i England en lille Pige, fattig paa alt, og nu, da hendes Moder var død, ogsaa ene og forladt af alle og hjemfalden til det offentlige Fattigvæsens Forsørgelse.

Hun havde i sin Tid hørt, at Dronning Viktoria var saadan en god Dronning, saa kom et fattigt Barn kun til hende, saa var det godt hjulpet. Saa pakkede Pigen sine smaa Sager i det tærnede Klæde og gik paa sin Fod ad Dronningens Slot til. Nu stod hun der lige ved den store Port, fuld af Haab om Hjælp, men Skildvagten viste hende strengt bort: „Hvad vil saadan een her?“

Den lille Pige trak sig forskrækket tilbage og gav sig til at græde. Da kom en ung Mand, spurgte hende ud og fik Grunden at vide til hendes Sorg. Han tog hende ved Haand og gik med hende hen til Slottet. Ængstelig saa hun til Skildvagten og tænkte: han vil da jage os bort igen.

Men „Borgeledet“, Slotsporten, aabnede sig, Skildvagten gjorde Honnør, Dør efter Dør lukkede sig op af sig selv for den lille Pige, og snart stod hun for Dronningen og — var hjulpet.

Den unge Mand var Dronningens Søn.

Ja, higer du efter Guds Riges Fred og Glæde, Del og Lod i al Guds Kærlighed, da lad Jesus tage dig ved Haanden og holde dig fast, saa skal alle Skildvagterne lade dig passere, det ene efter det andet skal aabne sig for dig og fyldes med Kærlighed fra Gud, og staar du saa ved Vejs Ende, ved Himmeriges Port:

„Da aabner sig Himlens Borgeled,
da kommer ret Guds Rige.“

Ja, nu forstod de jo nok lidt mere af, hvad „Borgeled“ skulde betyde, og de forstod jo nok, at det var Jesusbarnet, der havde aabnet os Himmeriges Port, og indenfor den Port var alt, hvad der kunde tænkes af vidunderligt.

Nu lød Faderens „Glædelig Jul i Jesu Navn allesammen!“ oppe fra Prædikestolen, saa sang man „Glade Jul! Dejlige Jul!“ — den havde Børnene ogsaa udbedt sig — og saa gik Vejen hjem i den klingrende Frost.

Saa kom Festmaaltidet derhjemme med den store Spænding, hvem skulde mon i Aar finde Mandelen gemt i *sin* Risengrødsportion? Sidste Aar var det Mia, hun var nu altid saa heldig, og saa fik hun en stor, stor Marcipangris. — „Hurra!“ lyder det

nede fra Nix, med misundelige Blikke ser man den vældige Marcipanpølse vandre over til hende.

Nu siger man Tak for Maden — i Aften synger man — og Fader læser Juleevangeliet igen. Saa forsvinder han op i sin Stue for at tænde Juletræet, det tager dog en forfærdelig lang Tid. Nu er han der igen og i en lang Række med hinanden ved Haanden gaar det op i Faders Stue, syngende: „Julen har bragt velsignet Bud.“

Saa lyder der et mængestemmigt „Aah!“ der staar det dejlige Træ, og saa synges der og saa kigges der, hvert af Børnene har sit eget lille Bord med sit lillebitte Træ paa, saa skal man se, hvad Far siger til Cigarrøret og hvad Mor siger til Muffediserne, og „Mia“ og Marie og „Severa“ o. s. v., hvad de siger, og saa skal man da ogsaa ha' set paa alt det, som man selv har faaet. —

Ud paa Aftenen siger saa Fader: „Hvem vil med?“ Man ved straks, hvad det gælder, nu skal Fader sin vante Juleaftens Visit op paa Bjerget til Doktorens. Hvis Moder kan, gaar hun med, og de af Børnene, der ikke skal i Seng, hvis de da kan rive sig løs fra alle Dejlighederne.

Saa kan det ske, at Præsten gaar hen og pikker paa Ruden til en eller anden. Gamle Sidse, den gamle troende Kone, der bor i det lille Hus lige op til Vejen, kan altid være sikker paa, at Præsten den Aften kommer og banker paa hendes Rude, hun sidder ligefrem og venter paa det. Hendes Ben er daarlige, hun kan ingen Steder komme, men Præsten ved, at hun er en af de mest trofaste til at bede for hans Prædiken. „Naa, Sidse, har I sat Gryden over?“ spørger han, saa ved Sidse Besked, og saa titter Præsten ind til den gamle.

Ikke saa snart er han kommen ind til Broderens og har faaet ønsket sit „Glædelig Jul!“ før Broderen bekymret spørger, saadan spørger han hver Jul lige bekymret: „Men, Axel, kommer du her paa denne Tid? Hvad har du til os imorgen?“ Hvertil Axel svarer ligesaa ubekymret som altid: „Det maa I andre hjælpe mig til.“

I Juletiden var der et endnu livligere Samkvem mellem Præstegaarden og Doktorboligen end ellers. Juledags Aften var det en sat Regel, at Familierne skiftedes til at være sammen. Da slog Præsten sig rigtig løs og var Børnene et Barn, slog Kolbøtter for dem, legede Blindebuk med dem, var ved at sætte Huset paa den anden Ende.

De havde forøvrigt næsten altid Gæster i Julen begge Steder. Det er med et helt Lettelsens Suk, at Præstefruen i Julen 1895

kan skrive: „Vi havde en yndig Juleaften. Axel og Børnene og jeg var ganske ene — det har vi ikke været i mange Aar.“

Julen i Bøvling Præstegaard var i Sandhed „Glade Jul! Dejlige Jul!“ Men der var een Jul, der kom til at danne noget af en Undtagelse.

Juleaften 1896 var Fru Busch paa Vejen til Kirke. Der kommer en Slæde kørende bagved, hun hører den ikke, Kusken ser hende ikke, han kører paa hende, og hun falder ovre i en Grusdyng ved Siden af Vejen.

Den Jul kom der til at ligge en Skygge henover Julens Fest. Moderen maatte lægge sig til Sengs Juledag, laa hele Julen igennem, det blev en bedrøvelig Jul for Børnene.

2den Nytaarsdag kom der en lille Pige til Verden, næsten 3 Maaneder for tidlig, Lægen fra Lemvig maatte ogsaa tilkaldes, baade Moder og Barn svævede mellem Liv og Død.

Præsten og hans Hustru havde længe forud talt med hinanden om, at hvis det blev en Dreng, skulde han hedde Eduard efter Broderen. Da Barnet nu er født, kalder Broderen ad Præsten: „Hør, Axel, du maa straks døbe Barnet.“ Præsten døber Barnet: Eduard Busch. Broderen, der havde været optaget af Moderen, hører sit Navn nævne og vender sig om. „Eduard? Jamen var det da ikke en Pige?“ Hvad var der at gøre? Ikke andet end at føje en Hunkønsendelse til. Saadan gik det til, at Pastor Buschs yngste Datter fik sit ejendommelige Navn.

Men de første 14 Dage og Nætter maatte Mia uafbrudt vaage over den lille Eduarda, man troede bestandig, at Barnet skulde dø, og var ængstelig for, at Moderen ogsaa skulde gaa bort.

Dog, baade Moder og Barn kom til Kræfter, og senere kunde Moderen skrive til sin gamle Pige: „2den Januar 1897 fik vi en lille Pige. Doktoren tvivlede vist baade om mit og Barnets Liv, men Herren vilde, jeg endnu en Tid skulde være iblandt mine kære hernede, og lod saa alt gaa godt. Vor lille Eduarda trives ogsaa godt og er en yndig lille en.“

Men Manden, der havde kørt paa Præstens Hustru, var i hele denne Tid meget ulykkelig.

Næste Dag kom han ned og spurgte til Fruen og gjorde Præsten en Undskyldning for, at han Juleaften ikke havde set sig bedre for.

Busch afviste ham noget kort, han var optaget af sin syge Hustru.

„Det har ikke noget at betyde,“ sagde han, „at min Kone er bleven kørt over, men du skal se til, Knud, at du ikke selv bliver kørt over.“

Paa Vejen hjem og Dagene, der fulgte efter, gik Knud og tænkte over, hvad Præsten dog havde ment med de Ord. Og Begivenheden Juleaften førte til hans Omvendelse.

EN JORDEFÆRD.

Paa Feldballe Kirkegaard havde A. Busch købt Gravsted til sig og hele sin Familie, ligesom Broderen havde købt det paa Bøvling Kirkegaard.

Den første, der kom til at hvile i Familiegravstedet i Feldballe, var Martha Ohsten, Fru Buschs Søster.

Denne Søster var med en rørende Kærlighed bleven ved at følge de to Præstefolk under de forskellige Afsnit af deres Liv — Venø, Horne, Feldballe, Bøvling. Ligesom flere andre af Familien fandt ogsaa Martha Ohsten i Buschs Præstehjem Hvilen i Gud. Men der gik ikke saa faa Aar, inden hun fra en almindelig Gudfrygtighed naaede til virkelig Frelse.

Det var hende en dyb Ydmygelse, at man i Horne ved den førstefødtes Daab i Stedet for hende, Moderens Søster, valgte den fattige troende Sypige til Gudmoder — hun fik først Oprejnsning i Feldballe ved Axels Daab — men lige trofast blev hun ved at hænge ved Præstefolkene, og det blev hende tilsidst til evig Velsignelse. I Feldballe kom hun endelig til at se „Guds Herlighed paa Jesu Kristi Aasyn“ til sin Frelse.

Hun blev Lærerinde hos Læge Krohn i Rønde og senere Husbestyrerinde hos Pastor Hauch i Knebel efter dennes første Hustrus Død.

Senere kom Martha Ohsten atter i Huset hos sin Svoger og Søster. Nu begyndte imidlertid hendes Helbred at vakle, og i August-September 1893 maatte hun lade sig indlægge til en farlig Operation under Professor Studsgaard.

Hvor stærkt Busch og hans Hustru følte sig knyttet til Martha Ohsten, faar man et Indblik i gennem de Breve, Præsten skrev til hende under hendes Hospitalsophold, paa samme Tid, som man faar et Indblik i, hvorledes Busch kunde bære Menesker paa sit Hjerte.

„Saa gærne vilde jeg forsøge“ — skriver han — „at sætte mig rigtig nær hen til dig og sige dig noget af det, mit Hjerte ejer. Det ejer en Tak for din Kærlighed til mig og mine, en Kærlighed du ofte har givet Beviser paa, en Kærlighed du aldrig har faaet fuldt Vederlag for af nogen af os, men du har gjort

mig det let at blive i Kærlighedens *Gæld* til dig, og jeg gør ikke Regning paa at komme ud af den Gæld nogensinde. Tak, Martha. Saa ejer mit Hjerter den Forvisning, at „intet skal skille os fra Guds Kærlighed i Kristus Jesus;“ end ikke det, at du for nogle Dage opholder dig indenfor Hospitals Døre, skal skille dig fra Guds Kærlighed i Kristus Jesus, men han vil selv følge med dig og omgive dig med Guds Kærlighed, ja det skal nok vise sig, at han egentlig har været indenfor Hospitalsdørene før du og lagt Kærlighedstanker tilrede, saa du skal finde dem derinde, de Kærlighedens Tanker vor Gud og Fader tænkte med dig til Frelse og til Fred, og du skal finde, at ikke en af dem var tænkt dig til Ulykke.

„Den fuldkomne Kærlighed driver al Frygt ud,“ ja, det er Apostelens Vidnesbyrd og Herrens Venners Erfaring. Det har mit Hjerter megen Bøn og et stort Haab om, Bøn og Haab om, at Herren ved sin Aand vil give dit Hjerter at hvile ud i den fuldkomne Kærlighed, den, der er i Herren vor Gud, og da erfare, hvorledes der paa den Plads ingen Plads er til nogen Slags Frygt.

Kød og Blod i dig krymper sig maaske noget ved Tanken om et Ophold paa Hospital, men det tvivler jeg ikke om, at du der kan faa nogle af dit Livs bedste Timer. Skal der foretages en Operation, saa vil jeg minde dig og mig om to Ting: 1) Smerter vil du jo da ingen faa af og sikrere Haand kan nok ikke let blive betroet en Operation end netop Prof. Studsgaards, og lad saa være, at han selv maaske ikke kender Herren, det ved jeg intet om, saa er det vist, og her kommer det andet: 2) de hellige er i Herrens Haand, og der skal blive en Del Venner, som skal bøje Knæ for den Sags Skyld og bede vor almægtige Gud og Fader paa sin Maade styre Professorens Haand. Saa siger det indeni mig: „alle Ting skal tjene dem til gode, der elsker Gud.“

Gid du nu rigtig selv maa erfare det og saa ogsaa faa Naade til at vise det: hvor godt det er at være et Guds Barn. — Herren gøre dig stærk, saa du med Frimodighed maa gaa alt i Møde, og han gøre det i Naade saaledes, at du rigtig maa være et godt Vidne om Herrens Kraft i sine skrøbelige smaa. —

Guds Fred i rigt Maal! Endnu en Gang mit sølle Hjertes Tak for alle Ting. — Børnene var ved Vinduet og bad mig hilse dig, de nyder nu som altid Øjeblikket, men ogsaa i deres smaa Bønner vil du have Hjælp.“ —

Efter den lykkeligt overstaede Operation sendte Præsten sin Svigerinde følgende Hilsen:

„Medens du nu ligger godt gemt i Herrens Haand og for-

haabentlig hviler paa Legemet, medens Hjertet har Fred i Tro paa, at Herrens Haand er fuld af Naade til dig, saa vilde jeg saa gerne, inden jeg gaar til Ro, sende dig personlig en Hilsen. Hvor gjorde Fannys Telegram og efterfølgende Brev mig dog godt. — Har der her lydt mange Bønner for din Skyld, der har og lydt mangt et Gud ske Lov, og har du selv end smagt Rædsler, du ikke før kendte, saa er jeg sikker paa, at du ogsaa har smagt Naadesbevisninger, du ikke før kendte saadan. Fanny skrev, at du havde haft din Tanke ved den Linie i Salmen: „lyser, hvor Rædselen bygger,“ ja, det har du nu erfaret paany. — Det blev mig saa stort, at der kun skal være én troende Vaagekone paa Hospitalet, og hende fik du hos dig. Sandelig, det er dog en velsignet og mægtig Gud og Fader, vi har. — Jeg tænker mig, at i saadan en Tid er Herrens Venner os meget kære. — Det er dog en Naade større, end vi kan forstaa og formaa at udtale, dette at have Plads i Herrens Venners Kærlighed. Hvor er vort Liv gjort rigt derved. Andre Mennesker kan jo nok føle med os, men Vennerne kan bære os og bære med os.“

Men selvom Operationen var lykkelig overstaaet, var det dog klart, at Martha Ohsten var mærket af Døden. Hun kom kun tilbage til Bøvling Præstegaard for at finde sit sidste, men lange Sygeleje der.

April 1894 skriver Søsteren: „Saa har vi da nu faaet vor kære Søster Martha imellem os. Herren give os Naade til ret at gøre det godt for hende den Tid, hun har tilbage. Hvor er hun dog bleven lille og tynd. Men skøn, mild og stille er hun, hun har det godt med sin Frelser og er glad ved Tanken om at gaa hjem. Maatte hun blive forskaanet for store Lidelser, det er min Bøn. Yndigt er det at have hende her hos os.“

Senere, da hun var gaaet hjem, Efteraaret 1894, hedder det i et Brev fra Søsteren til deres gamle Pige: „Du kan tro, jeg er Herren taknemmelig for, at Martha var sin sidste Tid her, og at vi fik Lov til at se, hvor forunderligt stille og mildt hun bar sine Lidelser og fik en skøn, stille Udgang af Livet.“

Den afdøde maatte have sin Grav i det Sogn, hvor hun havde fundet Livet, og det blev bestemt, at en 30 Venner med Præstens i Spidsen skulde i en Bænkevogn danne Ligfølget til Feldballe.

Vennerne samledes i Bøvling Præstegaard om Middagen, og om Eftermiddagen drog saa Ligfølget af Sted fra Faare Station, hvor Stationsforstanderen havde smykket Ligvognen saa smukt, at Busch gik hen og kyssede ham og sagde: „Sikkert aldrig har en saa smukt pyntet Vogn rullet henover Danmarks Jernbane-

skinner.“ Og sikkert aldrig har et Lig haft et saadant Følge paa nogen af Danmarks Jernbaner.

Om Aftenen ved Ankomsten til Randers blev Vennerne indkvarteret paa Missionshotellet, der blev redet Seng til de fleste paa Gulvet, men meget blev der ikke sovet den Nat.

Næste Morgen gik det videre til Kolind, hvor Feldballerne afhentede deres Gæster, og om Eftermiddagen fandt saa Martha Ohstens Jordfæstelse Sted.

Efter et Par Dages Ophold i Feldballe gik saa Vejen hjem igen, men denne Bænkevognstur blev uforglemmelig for mange. Her mærkede man i Sandhed, at Engelen ved Kirkegaardens Port viftede bort hver Skygge sort med sin hvide Lillie, at „Døden var opslugt til Sejr.“

Og Bøvling-Købmanden, der paa den Tur kom til at saa med Graad, men ogsaa høste med Frydesang, glemte den allermindst.

„SOM DUG AF MORGENRØDENS MODERSKØD“.

Hvor mange Gange mon egentlig A. Busch havde talt over den Tekst. Aldrig kunde han blive træt af at variere denne Sang om „det unge Mandskab“, der „i hellig Prydelse“ kommer til Herren. Han var nu engang Ungdomsprædikanten af Guds Naade.

Det var han da ogsaa ved det store Fællesmøde, som de unge afholdt i Holstebro i Pintseugen, 5.—7. Juni, 1895, — et Møde, der havde samlet en 7000 Deltagere, hvoraf alene de 3000 var indkvarteret i Holstebro og Omegn.

„Lad dem, som elske din Frelse, altid sige: Gud være storligen lovet!“ lød hans Tale til de unge. „Kan dit Hjerte love Herren, da har det Sejr over alle Sorger og Fristelser, men love Herren kan dit Hjerte kun, om det er kommen til at elske Guds Frelse.“

Til Mødets sidste Dag fik Busch planlagt en Udflugt til Bovbjerg og Vesterhavet.

Som Festarrangør var han ubetalelig, han kunde jo her, som saa ofte før, gøre alting til Fest.

Det var nu imidlertid ikke saa ganske let en Sag at faa en saadan Udflugt ordnet. Der skulde i Bøvling-Flynder skaffes Natteløgis til adskillige Hundrede Gæster og atter derfra skaffes Vogne til disse ud til Vesterhavet.

Men Søndagen før havde Præsten i Bøvling Missionshus talt over Hebræerbrevets Ord: „Glemmer ikke Gæstfriheden, thi ved den har nogle, uden at vide det, haft Engle til Gæster,“ og havde gjort Gæstfrihedens Velsignelse saa stor for Vennerne, at de syntes, det hele blev en ganske let Sag.

Med Ekstratog befordredes saa c. 700 Deltagere til Bækmarksbro og Faare Stationer, hvorfra de fordeltes rundt om i Bøvling og Flynder og nogle af de omliggende Sogne, hvor de maatte tage til Takke med, hvad Plads der kunde skaffes, i Senge, paa Gulve, i Lader.

Den næste Dag oprandt med straalende Solskin. Rundtom fra Gaarde og Huse lød der glade Morgensange, snart var det: „Den signede Dag med Fryd vi ser,“ snart: „Den mørke Nat forgangen er.“

Det var en travl Tid for Landboerne, men de stillede med Glæde deres Køretøjer til Raadighed, een Gaard mødte endog med hele fire Vogne. Det var ikke meget moderne Køretøjer, det var mest Skravvogne, store, stive Arbejdsvogne med fire Fjæle lagt tværsover Vognen og en Ramme ovenpaa, saadan en Vogn kunde rumme en ordentlig Portion.

Udenfor Bøvling Præstegaard, paa Landevejen, samledes saa en c. 100 Vogne, hver af Værterne havde Mad med til sine Gæster. Præsten udnævnte sig selv til Kommandersergent, og man skulde nok passe paa at lyde hans mindste Vink.

Under Sang, i straalende Sol drog den lange Vognrække til Bovbjerg, det var et Tog, der vakte Opsigt, hvor det kom frem.

Oppe paa „Bjerget“ var der rejst en Æresport med et stort „Velkommen“. Mellem vajende Flag var der stillet en Talerstol, pyntet med grønt.

Man havde deroppefra den mest storslaaede Udsigt udover Vesterhavet, der den Dag laa udbredt foran Turisterne med en næsten ganske spejlblank Flade.

De unge slog sig ned i Smaaklynger langs Skrænten, og endelig samledes man en c. 1000 Mennesker om Talerstolen, der mødtes de, der stod i „den aarle Morgenstund“ med dem, der stod i „den liflige Aftenrøde“. Bl. a. talte Busch og manede Guds-Folket blandt unge og gamle til hver Dag at bede for Konge og Fædreland, men saa fremtidig heller ikke glemme Danmarks vestligste Sogne, at Herren der maatte gøre sin Frelse stor.

Paa den Tur tog Bøvling-Præsten de unges Hjerter med Storm, men heller ikke den Dag glemte han det, der var hans første og sidste: „Herre, gør din Frelse stor!“

Og mere end een ung kunde siden vidne om, at den Dag gjorde Herren sin Frelse stor for ham eller for hende.

Som Medlem af Bestyrelsen for Indre-Mission netop i de Aar, da den kristne Ungdomsbevægelse ret tog Fart, fik Busch forøvrigt sin store Del i, at denne Bevægelse og Indre-Mission rakte hinanden Broderhaand, noget, der jo blev til uberegnelig Velsignelse for Guds Riges Arbejde i vort Land.

Stor Betydning for de unges Sag fik Olfert Ricards Besøg i Bøvling Præstegard.

Der var een, der gerne vilde have Olf. Ricard over til Vestkysten, saa han, Københavneren, kunde komme til at kende Tros- og Samfundslivet derovre, og bedst vilde han komme til at kende det, hvis han kunde komme over og være nogen Tid hos Præsten i Bøvling-Flynder.

Han gik og snakkede med Ricard om, hvor sundt der var ovre ved Vesterhavet o. s. v.

„Han fik virkelig mig unge, naive Kandidat“ — fortæller Ricard selv — „løkket til at skrive over til den mig ganske ubekendte Pastor Busch i det Sogn med det løjerlige Navn Bøvling og Flynder — om jeg maatte komme derover en Uges Tid og lære Livet derovre at kende.

Der kom det Svar, at jeg var velkommen, og jeg drog derover.

Jeg havde før hørt Navnet Busch nævne, og jeg syntes, det var længe siden, saa jeg tænkte mig Pastor Busch som en gammel Herre med lange hvide Krøller ned ad Nakken og et stort, hvidt Patriarkskæg.

Stor og glædelig var derfor min Overraskelse, da Vognen skrumpede ind over de toppede Brøsten i Præstegaarden og en temmelig ungdommelig udseende Pastor kom frem i Døren, med sort Haar og uden Skæg. Det var Busch.

Derovre gik for første Gang Døren til *de Helliges Samfund* op for mig, kan jeg sige.

Naar vi efter Møderne sad hos Venner og sad godt og tæt og talte videre sammen om det, vi havde hørt, saa blev det varmt herinde ved venstre Side. Og det, som der saa helt og straks vandt mig, det var denne gode *Tro til en ung Broder*. For hvem var jeg? Jeg var en af de her Københavnerne med Foredrag og Sport, ikke sandt, og al saadan noget — nej, jeg var en *Broder simpelthen*, saadan saa de paa mig, og saadan hørte de paa mig, og saadan fik vi hinanden kær.“

Dette blev Indledningen til mangt et Besøg i Bøvling Præstegaard.

Efter sin alvorlige Meningitis-Sygdom opholdt Ricard sig en hel Maaned i Præstegaarden. Under dette Rekreationsophold kom han og Fru Busch ret til at kende hinanden og sætte Pris paa hinanden, et Venskab, der fortsattes ned gennem Aarene.

Og naar det skete, at der en Morgenstund kom Brev fra Ricard, at han tænkte paa at komme med det og det Tog, maatte Præstegaardens Børn sporenstrengs af Sted for at avertere de forskellige Mælkekuske, at de kunde kalde sammen til Ungdomsmøde i Præstegaarden om Aftenen, og en Skare af unge fulgte Indbydelsen.

— — —

Busch, der i sin Tid endogsaa havde haft nogen Betænkelighed ved, at Højskoletanken vandt Indgang i Indre-Mission, var jo dog i 1891 med til Indvielsen af Indre-Missions 2den Højskole, Højskolen i hans gamle Sogn Horne, og i 1906 foretog han Indvielsen af dens 6te Højskole, Højskolen i Tommerup.

Han kunde jo nok vedblivende nære sine Betænkeligheder overfor „de her Københavnerne med Foredrag og Sport og alt saadan noget,“ men selvom han ikke vilde følge med Strømmen, var han dog ikke bange for at følge med Tiden.

Det var klart nok, at Tiden førte Gymnastik og Sport med sig. Det, som dominerede indenfor de verdslige Gymnastikforeninger, kunde ikke heller i Længden holdes udenfor de kristelige Ungdomsforeninger, det gjaldt blot om, at det dér blev stillet paa den rette Plads.

„Jeg har selv først ret lært Gymnastikens Betydning at kende,“ udtalte han engang senere under sin Odense-Tid, „efter at jeg selv har faaet voksne Børn. Nu kommer mine Piger hjem fra Skolen eller Kontoret, hvor de har siddet stille hele Dagen igennem, saa trænger de til at røre Lemmerne. De andre unge gaar til Gymnastik, og de trækker i mine Døtre. Disse kan jo ikke indse, at der kan være noget galt ved en saa sund Motion. Men Sagen er den, at vi kun har de verdslige Gymnastikforeninger her i Odense, og i disse følger der let noget daarligt med oven i Købet.“

Der maatte „sund Motion“ ind i de kristelige Ungdomsforeninger.

„Thi nægter vi vore Børn alt muligt af den Slags og ikke har noget andet og bedre at give dem i Stedet, risikerer vi, at Baan-

det mellem dem og os brister, og det var dog det værste, der kunde ske.“

— — —

„Gaar Tiden fra dig, den kan ej bruge dig.“ Hemmeligheden ved, at ikke blot Tiden, men Herren kunde blive ved at bruge Busch, var vel den, at han bestandig selv blev ung igen og blev ved med at kunne være ung med de unge.

Der sad en Aften — mange Aar efter Bøvling-Tiden — etsteds en Fløk, gamle og unge, og talte om Kristendommens Fremtid i vort Land, om Forholdet mellem de gamle og de unge, Vanskelighederne, der var o. s. v.

En gammel Missionær sagde, at han forstod ikke de unge, deres Maade at leve Livet paa, at de havde Trang til andet end at gaa de gamle Veje, at de ikke kunde nøjes med at søge sammen med de ældre til Møde i Missionshuset. De unge burde dog bygge videre paa de gamles Erfaringer, saa blev de fri for at gøre mange af de Fejltrin, de andre havde gjort.

Han saa med stor Skepsis bl. a. paa K. F. U. M. og hele dens Arbejdsmaade.

En ung Præst søgte at imødegaa ham, og Ordskiftet blev temmelig skarpt.

Busch havde hidtil siddet ganske stille og lyttet til Samtalen. Men endelig udbrod han, henvendt til den gamle Missionær:

„Jamen Mand dog, har De da aldrig selv været ung? Man skulde næsten ikke tro det. Det er jo netop en af Ungdommens store Privilegier: selv at gøre sine Erfaringer. Man vil aldrig faa en vaagen Ungdom til at undlade selv at gøre sine Erfaringer. Det vil de virkelig have Lov til, og det er det, der kendetegner Ungdommen. Det gælder om for os ældre at staa forstaaende overfor Ungdommen og følge den, saalangt man kan, og saa give den af sine Erfaringer, naar den selv kommer og beder derom.“

Han fremhævede, at det gjaldt for de ældre at være ung med de unge, bevare Ungdommens Sind og Ungdommens Vovemod.

Den 70-aarige Præst var selv som en Type paa Ungdommen, som han sad og sagde det.

Han sluttede med: „Vi maa se at have et mildt Sind, et forstaaende Sind overfor de unge — et ydmygt Sind, et ydmygt Sind!“

—————

OM FORLADELSE!

En Uret, som man har begaaet, kan man ikke tidligt nok gøre god igen, hvis man overhovedet er i Stand dertil. Ikke et Øjeblik bør man forsømme at udligne det. Hvem kan vide, hvor hurtigt en Ulykke kan skyde sig ind imellem.“

Dette Ord af August Strindberg har A. Busch rimeligvis ikke kendt, men han kendte et Ord af en større: „Vær velvillig mod din Modpart uden Tøven, medens du er med ham paa Vejen —.“

Og han fulgte dette „uden Tøven“, naar det gjaldt om at faa en Uret gjort god igen, hvadenten den saa var begaaet mod store eller smaa.

En Gaardmand blandt Vennerne havde ladet sine Sønner købe en stor Gaard. Busch, der havde sit Hjerte med i alt, hvad der vedrørte hans Venner, var meget bekymret for, at Sønnen skulde komme til at sætte baade Sjæl og Legeme over Styr ved at faa saa stor en Bedrift at tumle med. Han undlod ikke at tage ogsaa dette med op paa Prædikestolen, særlig maatte Faderen finde sig i at faa nogle drøje Skoser, som tydeligt nok var møntet paa ham, angaaende det at ville være stor paa det, aldrig at kunne faa nok o. s. v., o. s. v.

Men nu skulde Busch rejse til Amerika, og alle Vennerne, ogsaa vedkommende Mand, havde været nede til Afskedsmøde, og Mødet var trukket endnu længere ud, end Møderne plejede at gøre.

Da de allesammen var gaaet, tog Præsten imidlertid sin Frakke og stak af op til Manden, hvor silde det saa end var.

Han banker paa Vinduet, de er allerede ved at være i Seng. Manden ser ud og opdager til sin Forbavselse, at det er Præsten, hvad mon han dog kunde have paa Hjerte, han *havde* jo sagt Farvel til ham?

Da han kommer ud i Døren, tager Præsten ham om Halsen uden at sige et Ord og læner sit Hoved op mod hans. Saa beder han om Forladelse, fordi han har været saa slem imod ham. „Jeg kunde ikke rejse til Amerika, Niels, før jeg havde faaet din Tilgivelse med.“

Og Tilgivelsen fik han med og gik derefter glad og lettet hjem.

Som Busch var overfor den store Gaardmand, saaledes var han ogsaa overfor den fattige Tjenestdreng.

Præsten gik henover Gaardspladsen. Et lille Føl kommer farenende ud af Stalden og løber i sin Forskrækkelse Panden lige imod Muren. Præsten, der var en stor Dyreven, tror, at det er

Drengen, der staar inde i Stalden, der har villet gøre Føllet Fortræd. Han farer ind og giver sig til at skamme Drengen ud efter Noder, hvordan det dog kunde falde ham ind at være saadant et Skarn overfor Dyrene?

Drengen blev ganske ulykkelig, han kunde ikke faa et Ord frem, skønt han vidste med sig selv, at han slet ikke havde jaget efter Føllet og var ganske uskyldig i denne Sag. Endnu mere ulykkelig var han, fordi han gik til Præsten og nu vidste, at Præsten var vred paa ham.

Han fortæller om Aftenen sin Fader, hvordan det er gaaet ham, og denne gaar straks op til Præsten og siger, hvordan det forholdt sig, og hvor ked af det Drengen var.

Præsten betænker sig ikke længe, han maa lige straks have den Sag i Orden. Han skynder sig ned til Drengen; da han kommer ind, lægger han Armen om hans Hals og siger: „Om Forladelse, min Dreng, og Tak for din Kærlighed!“

Der blev den Aften knyttet et Baand mellem Præsten og den lille Tjenestdreng, der aldrig bristede siden.

TIL OFFER-GUDSTJENESTE.

Vilh. Beck holdt Gudstjeneste i Bøvling Kirke. Det var Buschs Bestemmelse, at den Dag skulde Indre-Mission have et særligt godt Offer.

Da Beck havde talt, traadte Busch frem i Kordøren. Man var jo klar over, at nu skulde der røres ved Pengepungen.

„Der staar skrevet,“ begynder Præsten, „i Aabenbaringsbogens 3die Kapitel: „Hold fast ved det, du har! for at ingen skal tage din Krone!““

„Det var ellers en dristig Tekst,“ hvisker en af de tilstedeværende Præster til sin Sidemand, „naar man vil have Penge af Folk.“

Men Teksten viste sig ikke at være for dristig. „Du, Bøvling Menighed,“ fortsatte Præsten, „du har en Hæderskrone — den at kunne ofre til Guds Rige — den Hæderskrone skal du holde fast ved, den maa du ikke lade tage fra dig —.“

Der blev den Dag lagt en Gave paa Herrens Alter, som bragte endogsaa Beck til at undre sig.

Dristig var Præsten i Bøvling til at bede andre om at yde Offergaver.

Og ogsaa i den Henseende holdt han paa, at der burde være „lige Ret for Mand og Kvinde.“

Det var Skik i Bøvling som saa mange andre Steder, at Mændene rejste sig, naar Præsten gik op paa Prædikestolen, men kun Mændene. Saa en Søndag sagde Busch: „Hør, Venner, hvorfor skal det nu være en Forret for Mændene, at de rejser sig, naar Ordet bæres op paa Prædikestolen? Hvorfor skal Kvinderne ikke have Lov til at vise samme Ærbødighed for Ordet som Mændene? For lad os dog huske, at det ikke er Præsten, vi saadan med Ærbødighed rejser os for, nej, det er Guds levende Ord.“ Fra den Dag af var det hele Menigheden, der rejste sig.

Det var ogsaa Skik, at det kun var Mændene, der gik op og lagde deres Gave paa Alteret. Men den Velsignelse bad Præsten ogsaa om maatte blive Kvinderne til Del. „Hvorfor skal Kvinderne dog lukkes ude fra den Glæde, det er at lægge en Gave paa Alteret?“

Han behøvede som Regel ikke at bruge mange Ord for at faa Ofrene frem.

„Ja, nu kan du jo i Aanden stille dig hen under Jesu Kors,“ kunde han sige engang, han havde prædiket om Frelseren paa Korset, „og se, hvad han ofrede for dig, saa kan du jo tænke paa, hvad Offer du kan være bekendt at byde ham.“

„Venner, skal vi nu lade Kærligheden raade,“ kunde han ogsaa sige før en Offergang, „saa gaar det ikke galt.“

Og Offergangen i Bøvling-Flynder Kirker blev en virkelig Højtidsgang og er for Resten bleven ved at være det den Dag i Dag, disse Menigheder har ikke ladet deres Hæderskrone tage fra sig.

„Det kan ikke nytte,“ bemærkede en Mand, „at tage alle de Penge med, man har, for naar Pastor Busch kalder til Offergang, er man simpelthen nødt til at vende Pungen.“

Der var mange Punge, der blev vendte, naar der kaldtes til Offer, og var der en eller anden Sag, der skulde ofres til ved et Møde, og Gaardmanden tog sin Tegnebog op, kunde Præsten godt falde paa at kigge ned i den, gøre et Greb i den og selv tage nogle Sedler ud af den.

Han kunde ogsaa nok faa Gaardmanden sat i Gang med at hjælpe andre.

En Mand var rejst fra sin Kone og deres fire Børn, hun sad ene tilbage i et Hus med et Par Køer og maatte gaa ud paa Dagleje. „I Gaardmænd kunde jo nemt gøre hendes Arbejde,“ sagde Busch, og Gaardmændene skittedes til at gøre det gennem flere Aar.

En fattig Familie var kommen paa Flynder Fattiggård,

Manden var meget drikkædlig, og Konen beskyldte ham for at være hende utro.

En Dag kom de da op til Præsten og vilde skilles. Denne fik den dybeste Medynk med disse to stakkels forhutlede Mennesker, han talte med nogle af Vennerne, om der ikke kunde gøres noget for dem, og de blev enige om, at man maatte se at faa Manden bort fra Fattiggaarden, hvor han bestandig var udsat for Fristelse.

Næste Dag gik Busch op til en troende Gaardmand og spurgte ham, om han ikke havde Lyst til at faa en Bølle i Huset. Han fortalte ham om Manden. „Han skal ha' det godt, det er den eneste Maade, han kan reddes paa.“ Gaardmanden gik op og talte med Manden, og denne gik ind paa at ville være Dag-lejer hos ham. Han maatte jo imidlertid have et Kammer for sig selv, ved Siden af Stalden vilde Busch ikke have, han maatte bo, om han ikke kunde bo oppe i deres Gæstekammer? Om Eftermiddagen kom Præsten kørende derned igen. „Jeg vil nok ind at se Kristens Lejlighed,“ sagde han, „og saa, naar han kommer, kan De give ham dette Sæt Tøj, denne Kadus Tobak og saa denne Bibel.“

Kristen blev saa da indstalleret hos Gaardmanden. Den første Tid gik det helt godt, men saa en Dag vilde han over at se til Konen og Børnene ovre i Fattiggaarden, og saa gik det galt, de andre Fattiglemmer fik ham drukket fuld. Og saa gik det en Tid op og ned, det kunde ikke blive ved at gaa saadan. „Vi maa have Konen og Børnene ud af Fattiggaarden,“ erklærede Busch, „og se at faa en Lejlighed til dem allesammen.“ Men hvordan skulde man faa *det*? Der var et lille Hus, rigtignok noget forfaldent, der var til Salgs for en 1200 Kroner. Præsten vilde have Samfundet til at købe det til de andre, men man ømmede sig derved. Saa erklærede Busch, at han selv vilde købe Huset. „Naar vi to saa bliver gamle,“ sagde han til sin Hustru, „saa har vi et Sted at flytte hen i vor Alderdom, da er Børnene jo ikke mere hjemme, du skal se, der bliver magelig Plads til os to.“ Vennerne søgte at faa Præsten fra det, men han blev ved sit, der var ham intet Offer for stort, naar det gjaldt om at hjælpe andre.

Familien flyttede saa ind i Huset og boede der i en Række af Aar, det blev senere købt af Kommunen. Men Hustruen blev en troende Kvinde og Manden i hvert Fald reddet ud af Drikkeriet.

— — —
Da de frygtelige Myrderier fandt Sted nede i Armenien,

holdt Busch Møde paa Møde, hvor han lagde Vennerne Armeniernes Nød paa Hjerte. Han gjorde det saa drastisk og gripende, at der var flere, der besvimede af Forfærdelse derover, og Broderen, Lægen, maatte tilsidst sige: „Du maa holde op, Axel, vi *kan* ikke blive ved at holde dette her ud.“

Men Hjerterne blev grebne af de ulykkelige Nød, og Pengepungene blev ogsaa lukket op.

Det blev bestemt, at der skulde ofres i Kirken en Søndag til Armenierne, nu skulde saa enhver bestemme, hvad han vilde give, og saa næste Søndag lægge det paa Herrens Alter. Alle de, der havde noget, de ikke havde Brug for, maatte hellere give det.

Mette, Gaardmandsenken, der ellers havde Ord for at være lidt paaholdende, bestemte, at hun vilde give en 500 Kroner-Seddél, hun havde derhjemme. Bagefter fortrød hun imidlertid sin Beslutning, men det gale var jo, at hvad hun havde lovet, maatte hun holde. Hun gik rundt for at se at faa Seddelen byttet, men der var mærkværdig nok ingen, der kunde eller vilde veksle den.

Den Søndag, Gaven skulde lægges paa Alteret, var de andre meget spændte paa, om Mette nu vilde komme med sin Seddel. Men Mette var jo nødt til det, de andre sad og holdt Øje med hende, og Mette gik med sin 500 Kroner-Seddél i Haanden op til Alteret, maaske kunde man just ikke sige, at hun var „en glad Giver“, og maaske var hun selv lidt for stolt af, hvad hun havde givet, men Armenierne fik da i hvert Fald Pengene.

Og blandt de Gaver, der blev lagt paa Alteret den Dag, var der ogsaa et Stykke Papir, paa hvilket der var tegnet en lille Vogn. Det var Præsten, der bragte sin Vogn in effigie som Offer, Vognen selv kunde han jo ikke godt bringe op til Alteret.

Der blev den Søndag i Bøvling-Flynder Kirker ofret c. 5000 Kroner til Lindring af Armeniernes Nød.

Men naar Busch kunde være saa dristig at bede om Ofre af andre, havde det sin dybe Grund deri, at han var dristig til selv at ofre; det, at man vidste, at han selv kunde vende *sin* Pengepung, tilskyndede de andre til ogsaa at kunne vende *deres*.

„Andre Præster mener,“ var der een, der sagde, „at de er færdige, naar de har holdt deres Prædiken, men han mener sig ikke færdig dermed, han giver ikke blot sin Prædiken, han giver ogsaa sine Penge.“

Det vidste de alle: der staar en Præst, der selv kan ofre, bagved de Ord, hvormed han opfordrer os andre til at ofre.

Og det gav Respekt ogsaa hos dem, der ellers ikke vilde have med Guds Rige at gøre.

En Mand kom op til Præsten engang der skulde betales Tiende. Han klagede sin Nød for Busch, han havde ingen Penge.

Busch, der kendte Mandens Fattigdom, klappede ham paa Skulderen og sagde: „Ja, saa slaar vi en Streg over det.“

Siden da kunde den Mand ikke taale, at man sagde noget ufordelagtigt Ord om Præsten.

Engang han var kommen i Lag med nogle andre nede paa Kroen, sad disse og fortalte Historier om Pastor Busch.

Men da rejste Manden sig op og slog et dundrende Slag i Bordet:

„Er der nogen, der vil sige et ondt Ord om den Bøvling-Præst, saa kan han ellers være rolig for, han skal faa med mig at bestille.“

EN AFTEN I BETHESDA.

Harboøresagen havde sat Landet i Bevægelse fra Hytte til Slot — man kunde vanskelig undgaa at være enten for eller imod. Om denne Sag lukkede Hjertedøre i for Indre-Missions Forkyndelse, og det gjorde den, saa bragte den ogsaa Hjerter til at tage Standpunkt for og førte dem til at tage Spørgsmaalet om Kristus op til Overvejelse. Det gjorde det i hvert Fald let i de Dage at tale med Mennesker om Kristendom.

Københavns K. F. U. M. benyttede Lejligheden til at faa en vestjysk Uge — i Bethesdas Billedsal samledes en stor Skare unge Aften efter Aften for at høre vestjyske Indre-Missions-Præster — de, som udskreges for at være rene „Helvedhunde“, i hvert Fald Hunde, der kunde gø.

Hvad Indtryk der blev eller ikke blev efter de andre, Bøvling-Præstens Tale i hvert Fald efterlod et Indtryk, der ikke glemtes.

I den tætpakkede Sal og tilstødende Lokaler sad de unge og lyttede og lyttede til denne mærkelige Præsts mægtige Tale. Der gik en halv Time, der gik en halv Time til, der gik en halv Time til, han blev ved, Sveden haglede ned ad hans Ansigt i stridere og stridere Strømme.

„Gud taler een Gang og anden Gang“ — hans Tekst var Job 33 — han skildrede de forskellige Maader, paa hvilke Gud taler til Mennesker, for at aabne deres Øren og besegle Formaning til dem: i Nattens Drømmesyner, gennem Sygdommens Pine, saa Mennesket kommer til at føle sig i de dræbende Magters Vold, men hvordan Herren saa sender en Engel, et Sende-

bud, een af de tusinde, een af de hellige, for at „kundgøre Mennesket hans rette Vej,“ for at befri Mennesket, forkynde ham det store Evangelium: „Jeg har faaet Løsepenge.“

Saa holdt han inde og brød af i Bøn om, at Menneskers Øren maatte aabnes i denne Aften.

Derefter lod han alle Naadens Fløjtetoner lyde for dem, der længtes efter Gud: „Bed til Gud, og han *skal* være dig naadig, du skal se hans Ansigt med Frydeskrig, du skal komme til at synges: „Jeg har syndet, men det er ikke blevet mig gengældt!““

Atter brød han ud i Bøn. Lige med eet tager han sig til Hovedet: „Jeg faar det saa underligt“ — med sløret Stemme, men saa hæver han Stemmen igen. „Hvis jeg skulde gaa hjem nu, da sig til dem derhjemme, at jeg er gaaet hjem med et stort Frydeskrig.“

Men han gaar atter videre: taler om Lovsangen, der kommer til at lyde fra den frelste Synders Hjerter, hvordan han faar sin Ungdoms Dage igen, og opmuntrer de troende til at synges det ud for Mennesker.

Fra først til sidst holdt han Tilhørerne i Aande, de hang ved hans Læber, betagne af den Beandelse, der var over denne underlige Præst.

Han udaander til sidst al sin egen Frelses-Glæde, al sin Længsel efter Sjæles Frelse i Bøn.

Men saa var ogsaa hans sidste Kraft udtømt, næppe var han kommen ind i Sideværelset, saa sank han sammen, den gamle Læge Stricker blev tilkaldt, det var en Hjerneblødning.

Da Telegrammet kom til hans Hjem, var hans Hustru netop ved at bede Aftenbønnen med Børnene.

Da Hustruen naaede København, var hendes Mand bleven bragt hen til Missionshotellet, hvor han saa var under Pleje en Maanedstid, inden han kunde føres hjem.

Der maatte han omtrent et halvt Aars Tid leve helt for sig selv oppe i sit Værelse og ikke tale med noget Menneske, klagede over, at han ikke engang kunde bede Fadervor, han fik Maden bragt op til sig, hans eneste Selskab var en lille Mus, der tilsidst blev saa tam, at den indfandt sig ved hvert et Maaltid, han holdt, for at tage Del i det.

Endelig maatte han da gaa ude i Haven. Han prøvede paa at bruge Spaden, men mærkede snart, at Kræfterne ikke slog til. „Jeg duer ingenting til,“ klagede han, „jeg duer hverken til at tale eller til at grave.“

Der blev bedet meget for ham, ikke mindst af Vennerne paa Stedet, og tilsidst fik han da saa mange Kræfter, at han med

sin Hustru kunde søge Hvile nede ved Thuner-Søen i Schweiz, hvor han kom til at bo sammen med N. P. Madsens, medens Brodersønnen varetog Embedet derhjemme og høstede Velsignelse deraf.

Og disse to saa vidt forskellige Mennesker — Busch og N. P. Madsen — hver paa sin Vis udvalgte Redskaber i Guds Rige, søgte saa at faa Ro for deres Tanker ude paa Kroketpladsen. Det var ganske vist ikke altid lige let at falde til Ro, heller ikke der, de var lige tilbøjelige til at drille, begge to, og de opdagede snart, at der ikke var noget Spil, der saadan kunde drilles i, som i det.

Men Opholdet dernede ved Schweiz' Søer bragte dem alligevel begge den haardt tiltrængte Hvile, de vendte begge tilbage, N. P. Madsen for at tjene Herren med den liden Kraft, der bevaredes ham, Busch for at kaste sig ind i Guds Riges Arbejde med ny Kraft, „med stor Tak i Hjertet og Legemet fuldt af Helbred.“

Men dengang var der ingen, der anede — allermindst hans Broder, Lægen oppe paa Bøvlingbjerg — at den Bøvling-Præst skulde „faa sin Ungdoms Dage“ igen og endnu i lange Tider, Aar efter Aar, „synges for Mennesker“, og synges bestandig nye og friske Sange, ligesaa nye og friske, som da han stod i sin første Ungdoms Kraft, med en dybere Tone end før prise den Gud, der er Forryngelsens Gud, der er mægtig til at lade sine Tjenere gaa frem fra Svaghed til Kraft.

Og paa faa af Guds Ords Forkyndere i Danmark er vel det Ord i højere Grad bleven opfyldt, at „de, som forventede Herren, de skulle forny deres Kraft, de skulle gaa frem og ikke blive trætte, løbe og ikke vansmægte.“

Bøvling-Præstens Liv blev en bestandig Gaaen frem og en Gaaen frem i Løb.

EN BISPEVISITATS.

Ikke saa snart var Vognen drejet ind i Gaarden og begyndt at rasle henover Brostenene, før de kom stormende ud allesammen — Fritz og Fanny, Tilla og Nix, Knolly og Hak, Thyra med Arda ved Haanden — den ene gladere end den anden — nu kom jo „Hans og Grethe“, som Far og Mor altid kaldte de unge Nabo-Præstefolk, de boede ganske vist en fem Mil borte, men de var da Naboer alligevel, og to af Dværghønsene i Bøvling-Præstegaard havde nydt den Ære at opkaldes efter dem.

„Velkommen, Hans og Grethe!“ lyder nu Præstens Stemme. I Dag har han, mod Sædvane, sat sin lange Pibe i Skammekrogen, det er en meget højtidelig Dag, selve den Ribe-Bisp er paa Visitats. „Fanny, her er Hans og Karen!“ og ud kommer Præstefruen med sit vante venligt smilende, noget trætte Ansigt.

Knap er man kommen indenfor, før Hans spørger: „Naa, hvordan gaar det?“ Han vidste jo, at det til daglig kneb for den Bøvling-Præst at samle sig sammen til at studere paa sin Prædiken, og i Dag skulde han jo prædike for selve Biskoppen.

Og saa kom det jo, mens Præsten hjalp sin Nabopræst Tøjet af, at han havde virkelig, syntes han, gjort, hvad han kunde. Hans Broder, Doktoren, havde Dagen i Forvejen ordineret ham to Timers absolut Ro og Ensomhed oppe i Studereværelset, der maatte ikke komme en eneste Sjæl ind til ham, denne Gang *skulde* Broderen studere, nu Bispen var der. Denne Gang vilde Doktoren ikke sidde i den dødelige Angst for, at Axel ikke vidste, hvad han skulde sige, før han kom op paa Prædikestolen og næppe engang da. Det var ganske vist altid gaaet, til Doktorens store Overraskelse, men til Visitatsen vilde Doktoren ikke sidde i den Spænding, og saa skulde jo da Biskoppen ogsaa have Teksten til Prædikenen med eller uden Disposition opgivet Aftenen i Forvejen.

„Naa, hvordan gik det saa?“ „Hvordan det gik?“ lo Præsten. „Det gik slet ikke. Jeg arbejdede og stred, men ikke saa meget som en eneste Tanke.“ Og saa Teksten? Ja, Biskoppen skulde jo have en Tekst opgivet, og saa blev det da Hebr. 5.

„Men hvordan gaar det saa nu?“ Det gik slet ikke, han havde ikke andet end Teksten, men Teksten var jo da god nok, trøstede han sig ved.

„Men se nu at komme indenfor og faa Jeres Kaffe, den kan I nok trænge til.“

Nu kom der en Vogn til rullende ind i Gaarden, og een til, Præsten maatte ud at tage imod sine Gæster, han gjorde det med den samme glade Hilsen og det samme muntre Smil til dem alle, havde travlt med at sætte alle Børnene i Gang med at hjælpe der og hjælpe her. Han saa ligesaa ubekymret ud, som om der ikke var det til i Verden, der hed Biskop og Prædiken.

Tiden gik, nu var det snart paa Tide, man skulde begive sig til Kirken.

„Hvordan?“ hviskede Hans engang imellem, naar Præsten fo'r forbi ham for at opfylde sine Pligter som Vært. Denne ry-stede blot paa Hovedet, der var aabenbart ikke nogen Lysning

endnu, og der kom bestandig nye Ladninger af Gæster, der skulde bydes Velkommen og hjælpes ind.

Men nu tog Kirkeklokkerne til at ringe ude i det fjerne, nu traadte Biskoppen frem i al sin Værdighed, han maatte jo hjælpes til Vogns, der var af gode Grunde kun Plads til ham alene i det bageste Sæde.

„Nu, lige nu kom der en Tanke,“ hviskede Præsten til Hans med et glad Smil, og saa ruller han af Sted efter sin høje foresatte.

Dog, nu skulde der jo nikkes til den og siges et glad Goddag og Velkommen til den, der var aabenbart ikke megen Tid til at tænke. —

Der var altid Fest i Bøvling Kirke, naar der var Gudstjeneste, men en Dag som denne var der dobbelt Fest. Der sad de stuede sammen i et Par Lag paa Bænkene, nogle havde taget Plads oppe paa Bænkeryggene, Koret var fuldt af siddende og staaende, baade foran og bagved Alteret, men i Dag maatte der jo da ikke komme nogen indenfor Altersranken, som der saa tidt plejede ellers, det gik jo aldrig an, nu Biskoppen var der, i det mindste ikke før denne var kommen op paa Prædikestolen, men hvordan det skulde lykkes ham at komme *derop*, saa noget gaadefuldt ud, Trappen var jo besat lige op til det øverste Trin — der syntes ikke at kunne være Plads til en eneste fler i Kirken, og dog kom der bestandig fler. Præsten var i fuld Aktivitet op og ned for at faa een til proppet ind, hvor der var den mindste Antydning af en Plads.

Salmesangen bruste gennem Kirken, Biskoppen naaede da op paa Prædikestolen, mens hele Forsamlingen gjorde Forsøg paa at rejse sig op, som Skik og Brug var; han holdt sin Tale, men Dagens Højdepunkt det var alligevel nu, da Stedets Præst stod deroppe, slog sin „Præketjavs“, som Børnene kaldte den, tilbage, den, der bestandig vilde ned i Panden, stadig blev slaaet tilbage, men lige stridig stadig kom igen.

Saa bad han, som han plejede, med sin sprukne Stemme, Herren om at gøre sig gældende herinde i Dag blandt alle disse mange Menesker.

Og Herren gjorde sig gældende. Det kan jo ikke nægtes, at Doktoren og Hans, der vidste, hvilke Veer Præsten havde gaet igennem, og hvad Resultatet var bleven, sad i lidt Frygt og Bæven, hans Hustru med, men det havde hun jo gjort saa ofte før.

Saa kom Teksten, Hebr. 5, og saa en Prædiken om ham, der ikke selv havde tillagt sig den Ære at blive Ypperstepræst — at

han, Guds Søn, kunde regne det for *en Ære* at blive vor Ypperstepræst! — om ham, der gik ind ad Getsemanehavens trange Laage med stærkt Raab og Taarer, med Bønner og ydmyge Bægninger for at vinde en evig Frelse for alle dem, der vilde lyde ham, om de Blomster, hans Venner kunde plukke inde under Getsemanehavens dunkle Træer. —

Det var en Prædiken, inspireret af Guds hellige Aand, overraskende med Glimt paa Glimt, som forud gennemtænkt fra først til sidst.

„Og hvis I ikke lyder Herren, saa kan I komme til at staa udenfor Himmeriges Riges Port engang, med samt alle Jeres Mælkebøtter“ — Mælkebøtter? Det kom unægtelig noget overraskende Side om Side med Getsemanehavens Blomster. Og da Mælkebøtterne først var kommen ind, kom de igen og igen, og „Tjavsens“ svingede mere og mere energisk.

Og saa endte det hele i en Hymne til ham, den store Ypperstepræst, der blev Aarsag til evig Frelse for alle dem, der lyde ham.

Efter Gudstjenesten sad man hjemme i Præstegaarden, Omegnens Præstevener var samlede om Biskoppen, nu var hele Højtideligheden lagt til Side.

„Men sig mig engang, Pastor Busch,“ sagde han og saa med sit lune Smil op paa Præsten, „plejer De altid at prædike om Mælkebøtter?“

Saa maatte jo Præsten frem med, hvad der skulde gaa for sig den selvsamme Dag, det, som alle de andre i Kirken havde vidst Besked om — at den Dag skulde det afgøres, om der skulde oprettes et nyt Mejeri, til hvilket der ikke leveredes Mælk om Søndagen. Det var der nu talt om gennem lange Tider, frem og tilbage, det Spørgsmaal havde sat begge Sognene i Bevægelse, nu skulde det afgøres — de troende var klar over, at det var et Vovestykke, men de var ogsaa klar over, at det vilde være en Vinding for Guds Riges Sag i Sognene og for dem selv, om de vovede det.

Det var derfor, Mælkebøtterne var kommen til at spille med ind i Dagens Prædiken.

Saa forstod Biskoppen, at den Præst, hvad han forøvrigt havde vidst før, havde begge Benene paa Jorden, ogsaa naar han talte de bevingede Ord.

Og de af Tilhørerne i Kirken, der stod vaklende i den Sag, de forstod ogsaa, at her var Tale om noget mere end Mælkebøtter.

Men i Bøvling „liber daticus“ findes der følgende biskoppelige Vedtegning:

„Den 19de Februar holdtes Visitats i Bøvling Kirke, hvor en meget talrig Forsamling var tilstede.

Herren har vakt et skjønt og glædeligt Liv i disse Sogne. Han give det fremdeles Væxt og Fremgang og velsigne Ordets varme og inderlige Forkyndelse til at bære Frugt.“

V. Götzsche.

KOM HVILEDAGEN I HU!

Busch havde en Dag spurgt Niels i Feldballe: „Hvordan gaar det, Niels?“ og Niels havde svaret og erklæret, at det gik godt, naar Jesus kom ind ad den ene Dør, gik Verden ud af den anden. „Naa ja, saa gaar det jo godt,“ havde Præsten erklæret.

Saa godt kunde man nu ikke sige, at det gik i Bøvling-Flynder Sogne.

Der var ganske vist et Skel mellem Beboerne — imellem Sognemenighed og Valgmenighed — men forøvrigt gik Guds Børn og Verden tidt saa temmelig ud i eet i den daglige Handel og Vandel.

Dette viste sig bl. a. ogsaa i Mejeridriften.

Der fandtes, da Busch kom dertil, to Andelsmejerier i Sognene, det ene paa Bøvlingbjerg, det andet i Bækmarksbro.

Begge Mejerierne gik om Søndagen. Det stod ganske vist Andelshaverne frit for, om de vilde levere deres Mælk om Søndagen eller ikke, der var nogle af de troende, der gjorde det, andre ikke. Disse sidste maatte bestandig høre ilde derfor af de andre Leverandører, idet disse paastod, at den Mælk, de leverede om Mandagen, ikke var saa god som deres, men saa trøstede de sig med, at de dog aflagde et lille Vidnesbyrd for Verden ved at beholde deres Mælk hjemme paa Herrens Dag.

Men Mejeriernes Søndagsdrift var Busch en stadig Torn i Øjet, han mødte altid Mælkevognene, naar han kørte til Kirke om Søndagen, og hvad han saadan mødte, tog han gerne med op paa Prædikestolen, Mælkevognene maatte ogsaa med.

Søndag efter Søndag blev de troende mindet om, at der var et Bud, der hed: „Kom Hviledagen ihu, at du holder den hellig!“ og hvordan kunde de troende dog være med til at oprettholde denne Søndagsdrift, de kunde jo dog ikke slaa sig til Ro,

selvom de beholdt deres Søndagsmælk hjemme, de var jo dog Andelshavere i et Mejeri, der dreves om Søndagen.

Efterhaanden vakttes der Uro i flere og flere Samvittigheder angaaende denne Sag.

Spørgsmaalet begyndte særlig at brænde i Flynder Sogn, hvor adskillige Gaardmænd var blevne omvendte, deriblandt to af de fem Mænd, der sad i Bestyrelsen for Mejeriet i Bækmarksbro.

Endelig en Søndag Eftermiddag gik disse to Bestyrelsesmedlemmer op til Præsten for at tale med ham om Sagen.

Det blev en lang og varm Samtale.

Busch hævdede, at de umulig kunde være tjent med at være i et Mejeri, der gik om Søndagen. De to andre søgte, som saa ofte før, at undskylde sig med, at det vel nok ikke kunde siges at være helt rigtigt, men det var dog noget af et Vidnesbyrd, at de beholdt deres Søndagsmælk hjemme.

Men Præsten blev ved at holde paa, at de var dog Part-havere med de andre, der leverede, de var dog medskyldige i, at Kuskene maatte køre om Søndagen, og de hævdede jo da ogsaa deres Del af Udbyttet af de andres Søndagsleverance.

„Ja, I kan nu vende og dreje det, som I vil, men det er nu galt af Jer at levere Jeres Mælk til et Mejeri, der gaar om Søndagen. I er derved med til, ligesom de andre, at vanhellige Herrens Dag.“

Da de to kom hjem, fortalte de deres Koner, hvordan Præsten var gaaet dem paa Klingen, og den enes Kone sagde straks: „Pastor Busch har Ret, det kan ikke blive ved at gaa saadan.“

Og det blev efterhaanden klart for de troende Bestyrelsesmedlemmer og Andelshavere, at det kunde ikke blive ved at gaa, men at der maatte ske en Forandring.

Dermed begyndte saa en Mejeri-Krig, der optog Sindene i lange Tider, der vakte megen Bitterhed, men ogsaa megen Klarhed i Forholdet mellem Guds Rige og Verden.

Ved en Generalforsamling i Bækmarksbro-Mejeri blev der stillet Forslag om, at Mejeriet fremtidig skulde staa om Søndagen. Dette Forslag vedtoges, og i et Aar standsede saa Mejeriets Søndagsdrift.

Men ved de følgende Generalforsamlinger rejstes Søndags-Spørgsmaalet stadig paany, man svingede frem og tilbage, snart var der Flertal for, at Mejeriet skulde gaa, snart imod.

Tilslidst erklærede de tre troende Bestyrelsesmedlemmer — nu var der kommen een til — at nu maatte der en Ende paa Sagen: hvis det paa den kommende Generalforsamling blev vedtaget, at Mejeriet skulde gaa om Søndagen, vilde de, der ikke

kunde billige dette, træde ud af Mejeriet i Bækmarksbro, naturligvis mod at betale den fastsatte Bøde af 2 Kroner pr. Ko.

Ved Generalforsamlingen blev der Flertal for Søndagsdrift, og straks skete den bebudede Udmeldelse — en c. 200 Køer.

De, der meldte sig ud, var imidlertid i en noget vanskelig Stilling: de vidste den Eftermiddag ikke, hvor de skulde hen med deres Mælk den næste Morgen. Men nu maatte det koste, hvad det koste vilde, og det lykkedes da ogsaa at faa det private Fællesmejeri ovre i Nees Sogn til foreløbig at tage imod Mælken.

Om Aftenen var der Bibellæsning i Bøvling Missionshus, een af Flynder-Boerne var til Stede og fortalte efter Mødet, hvordan Stillingen nu var i Flynder Sogn, at de troende havde meldt sig ud af Mejeriet og nu var hjemløse, hvad skulde der nu gøres?

Præsten hørte det og greb straks til, han bad de tilstedeværende Venner om at samles ovre hos Doktoren, der var en vigtig Sag, der skulde forhandles.

Dette Aftennemøde blev af afgørende Betydning ogsaa for Samfundet i Bøvling. Man var allesammen enige om, at Venerne i Flynder havde gjort ret i at melde sig ud, og at nu gjaldt det om at staa sammen, Last og Brast med hinanden.

I de følgende Dage forhandlede der videre om, hvad Stilling Bøvling-Venerne skulde tage til Mejeriet paa Bøvlingbjerg, og Præsten var selvfølgelig Sjælen i Forhandlingerne.

Der viste sig at være 27 Andelshavere — med c. 100 Køer — der vilde melde sig ud, den højeste Bøde var paa det Tidspunkt 10 Kroner pr. Ko.

Disse Andelshavere tilsendte Bestyrelsen for Bøvlingbjerg Mejeri en Skrivelse, hvori de erklærede, at man vilde træde ud af Mejeriet uden at gøre Krav paa at faa nogen Andel i Mejeriets daværende Værdi, men tilbød eventuelt at overtage Mejeriet for den Gæld, der paahvilede det; hvem der vilde, kunde saa blive i Mejeriet, kun, at dette skulde staa stille om Søndagen og maaske flyttes til et Sted, der var mere bekvemt beliggende for Flynder Sogn.

Som Følge af denne Skrivelse fra de 27 Bøvling-Boere blev der fastsat en Generalforsamling i Bøvlingbjerg Mejeri til den 19de Februar om Aftenen.

Samme Dag, som denne afgørende Generalforsamling skulde finde Sted, holdtes Visitatsen i Bøvling Kirke af Biskop Gøtzsche.

Det er vanskeligt at afgøre, hvilken af de to Begivenheder, der den Dag optog Sindene mest.

Der var naturligvis mange i Kirke den Dag, der stod imod

de 27, og mange, der sluttede sig til Valgmenigheden, og der er vel sjælden holdt en mere aktuell Visitatsprædiken end den, der den Dag blev holdt af den Bøvling-Præst.

Medens der om Aftenen holdtes Møde i Bøvling Missionshus, med Biskoppen som en af Talerne, blev saa Generalforsamlingen afholdt i Mejeriet.

Der førtes ved denne Lejlighed en meget lang og ivrig Forhandling om de 27's Skrivelse. Der blev af nogle stillet Forslag om, at der skulde forlanges 10 Kroner pr. Ko af de udtrædende, andre foreslog 15 Kroner, atter andre 25 Kroner pr. Ko. Tilsidst vedtoges det sidste Forslag: indtil 1ste Maj samme Aar skulde de udtrædende bøde med 25 Kroner pr. Ko.

Ligesaa snart Generalforsamlingens Beslutning forelaa, samledes de 27 atter med Pastor Busch og andre Venner.

Denne fortalte, hvordan han havde sat Biskoppen ind i Mejerisagen og indgaaende drøfttet den med ham, og Biskoppen var enig med ham i, at det var en meget betydningsfuld Sag for Guds Rige og Samfundet af de troende i Bøvling-Flynder Sogne. Han var selv ganske klar over, at nu man havde lagt Haanden paa Ploven, maatte man ikke se sig tilbage.

Der var adskillige af de 27, der ikke vilde have Raad til at betale denne saa meningsløse høje Bøde, men Præsten stod fast paa, at selvom Generalforsamlingens Forlangende var ubilligt, skulde man alligevel bøje sig for det.

„Der staar jo,“ sagde han til Vennerne, „at „hver skal bære sin egen Byrde,“ saa hver enkelt maa jo tage sin Byrde og bære den. Men der staar jo ogsaa sammesteds: „Bærer hverandres Byrder!“ Meningene med dette Ord maa jo være denne, at er der nogle, for hvem Byrden er for svær at bære, saa maa vi andre jo træde hjælpende til. Det er sikkert det rigtigste, at de andre faar, hvad de forlanger. Men saa foreslaar jeg, at hver af Vennerne skriver paa en Seddel, hvor stor eller lille en Part han har Evne og Raad til at give til denne Sag, og det enten han saa selv har Køer eller ikke.“

Dette Forslag syntes man godt om, og Aftalen blev saa, at Sedlerne i Løbet af nogle Dage skulde indleveres til Præsten, saa kunde han jo se, om der kom Penge nok ind.

Det viste sig, at der kom lige netop de Penge ind, der behøvedes, c. 2400 Kroner.

Der blev saa sendt en ny Skrivelse til Mejeriets Bestyrelse, med 25 Underskrifter, hvori man meddelte, at selvom man ikke kunde billige Generalforsamlingens Beslutning, gik man dog ind paa at betale de 25 Kroner pr. Ko.

Bestyrelsen fik derefter Pengene overrakt, men var øjensynlig lidt skamfuld ved at tage imod dem. —

Dermed var Mejeri-Sagen imidlertid ikke endt.

Der var to af de troende Mænd, der ikke straks havde kunnet faa sig til at melde sig ud. Senere fortrød de det dog og androg nu om at maatte gaa ud paa de samme Betingelser som de andre.

Men nu var Bestyrelsen saa fordringsfuld at forlange en Bøde af 100 Kroner pr. Ko — de to Mænd havde en 14 Køer.

Men nu sagde Busch: „Nej, der er dog en Grænse!“ og raadede Vennerne til at gaa Rettens Vej.

Hvor nødig de end vilde den Vej, det kom dog til Proces.

Ved Underretten blev Mændene dømt til at betale det forlangte. Men da de lod Sagen gaa videre, erklærede Overretten, at da Mejeriets Love gik ud paa, at den højeste Bøde var paa 10 Kroner, kunde der ikke forlanges noget derudover.

Stemningen var imidlertid bleven mere og mere bitter. Modparten vilde have Krigen ført igennem, selvom det saa skulde gaa til Højesteret.

Det lykkedes dog at faa Sagen standset inden. Præstens Broder, der som Læge havde Føling med begge Parter, stillede Forslag om, at der skulde nedsættes et Udvalg paa tre Mænd fra hver Side til at faa Sagen bilagt. Det gik man ind paa fra begge Sider, og det endte saa med, at de to Mænd gik ind paa at betale 20 Kroner pr. Ko, medens de dog bestemt vægrede sig ved at gaa ind paa de andres Forlangende om 25 Kroner.

I et Brev fra Odense Januar 1902 mindes Busch, der imidlertid var bleven forflyttet dertil, disse bevægede Dage.

„Hvor er jeg glad ved, at I kære Venner blev villige til at fornægte Eder selv og gøre Ende paa hele Proces-Historien. Det var sikkert ret og derfor Herren velbehageligt. Herren give i Naade alle Venner at være glad ved Afslutningen af den Sag. Ja, gid I maa bevares i Trofasthed overfor Mejerisagen. Den har saa stor Betydning for Livet deroppe. Det kan vi ogsaa se paa den Velsignelse, hvormed Herren har velsignet den Sag. Hils alle de kære Venner og bed dem alle mindes, at over Mejerisagen staar der skrevet: „Af Guds Naade“ og „Til Guds Ære“.“

„Sig dem saa, at jeg længes usigelig meget efter dem alle,“ tilføjer hun, „og Livet derhjemme hos Eder. Aa, at I dog aldrig maa glemme, at I har det, som I har det. Tak for al Eders rige Kærlighed, hvormed I have elsket os og endnu elsker os. Aa Tak og atter Tak. I have tidt gjort mig rig!!“

Det nye Mejeri — „Missions-Mejeriet“, som adskillige kaldte

det, „Trods-Mejeriet“, som andre gav det Navn, medens atter andre mente, det hellere burde hedde „Tros-Mejeriet“ — var nu imidlertid bleven bygget som fælles Mejeri for Bøvling-Flynder.

Det havde voldt nogen Gnidning mellem Vennerne at faa Spørgsmaalet løst, hvor Mejeriet skulde ligge. Nogle vilde have det i Faare i Bøvling Sogn, andre i Brandborg i Flynder Sogn. Det saa en Tid næsten ud til, at det nye Mejeri snarere skulde blive et Stridspunkt end et Samlingspunkt.

Men da man ikke kunde komme til Klarhed, foreslog Busch en Aften, at man skulde afgøre Sagen ved Lodtrækning.

Der blev skrevet to Sedler. „Den, der er den største i hele Forsamlingen, skal tage Sedlen.“ Man var meget spændt, hvem det saa skulde være. Saa hentede Præsten en lille Pige ind. Hun trak en af Sedlerne: det blev „Brandborg“.

Ved Indvielsen af „Brandborg Mejeri“ Juli 1897 — det kostede 14,000 Kroner i Opførelse — talte Busch over Ordet: „Gører alt til Guds Ære!“ Senere holdtes der hvert Aar en Fest paa Indvielsesdagen, hvor han snart talte om: „Naar vi gøre det gode, saa lader os ikke blive trætte!“ snart om: „Herren har gjort alle Ting smukt i *sin* Tid.“

Ved Jubilæumsfesten 25 Aar efter mindedes Vennerne med stor Glæde den svundne Tid, og Buschs Taksigelse: „Hvorledes skal jeg kunne betale Herren alle hans Velgerninger imod mig?“ vandt Genklang i mange Hjerter.

„Kom, saa skal De se en Ko, vi har, der kun har eet Ben,“ sagde Bestyreren til Præsten. Ja, en saadan Ko kunde han nok have Lyst til at se. Det viste sig at være en Beholder, hvori man hver Dag samlede de Draaber, der blev tilbage, naar Mælken var hældt af Spandene. Udbyttet af denne saakaldte „Missionsko“ kunde beløbe sig til en 6000 Kroner om Aaret og blev fordelt imellem forskellige Missioner, hvoraf D.M.S. fik det halve, derefter Santhalmissionen *sin* Del o. s. v.

„Brandborg Mejeri“s Oprettelse, baade med hvad der gik forud og hvad der fulgte efter, fik Betydning langt udover det rent økonomiske Omraade.

Det bandt Vennerne i Bøvling-Flynder sammen, det bragte Offersindet frem, det tvang Mennesker til at tage Standpunkt.

I hele 14 Aar kørte hver Andelshaver sin Tur, hvis han da var i Stand dertil. Det var et helt Kunststykke at faa bragt disse Kørsler i Orden, men Busch var Mester for at klare det. „Nej, hvor maa det dog være dejligt saadan at kunne komme rundt og sige Godmorgen til hinanden,“ opmuntrede han dem, og det blev da ordnet saadan, at alle Smaafolk slap fri.

Det 3die Bud kom atter til Ære i Sognene.

En Aften, Busch havde talt i Missionshuset om alle de Velsignelser, der skulde komme over den, der „flitteliggen hører Herren sin Guds Røst,“ og de Forbandelser, der kommer over den, der er den overhørig, gik en Gaardmand hjem: dette „velsignet“ og „forbandet“ blev ved at klinge i hans Øren. Han fik sin Bibel frem: jo, det var rigtigt nok, saadan stod der i 5te Mosebog. Manden havde været med til at stemme for Søndagskørslen, men nu i Aften havde Præsten sagt: „husk, naar du om Søndagen tager i den ene Hank paa Spanden for at sætte den op paa Vognen, tager Satan i den anden.“ Han fortalte det til sin Kone, og næste Morgen sagde hun Nej til at tage fat i den anden Hank, som hun altid plejede at gøre. Manden vilde dog ikke give sig endnu, men saa mistede han een Ko, saa een til, han saa Guds Haand bagved og maatte saa tilsidst bøje sig.

„Naar Guds Rige gaar ind ad den ene Port, gaar Verden ud af den anden,“ det var een af de Lektier, Mejerisagen var med til at lære Guds Børn i Bøvling-Flynder.

Den satte et Skel mellem Guds Rige og Verden, der ikke havde været saaledes fremme før, den gjorde sit til, at Bøvling Samfund blev „et Hjerter og een Sjæl,“ den indskærpede Respekt for Herrens Bud, og den bragte mangan een til at kunne sige: „Jeg har vovet at tro paa Herren, og jeg har fundet, at det gaar an.“

MER HELLIGHED —

Dette Begær var mere og mere kommen til paa en særlig Maade at brænde i mange Hjerter indenfor Indre-Missions Venner.

Det havde givet sig Udslag i, at en mindre Kreds i 90'erne samledes i Grosserer V. Adolphs Hjem i Gentoft.

I 1899 udvidedes Kredsen, og i en Række af Aar samledes man saa til Helliggørelsesmøde i Tisvilde.

Endelig i Juli 1900 samledes c. 30 Mænd fra forskellige Egne af Landet i S. Bjert paa Pastor Friis-Hansens Initiativ. I en 4 Dage fordybede man sig i Emnet: „Guds Ords Brug for vore Sjæle“ (Livet i Bøn, den Bøn, der bønføres — Vorder forvandlede ved eders Sinds Fornyelse — Ydmyghed som Grundbetingelse for Fremgang i Helliggørelse).

Der nedsattes et Udvalg til at planlægge de følgende „Indre-Missions Helliggørelsesmøder“ forskellige Steder, hvori bl. a. Friis-Hansen, Læge Busch, Kammerherre Barner fik Plads. Vilh. Beck hilste denne Tanke med stor Glæde, men var for svag til selv at kunne være personlig med.

Læge Busch gjorde naturligvis sit til, at Bøvling blev et af de første Steder, der fik sit Helliggørelsesmøde. Der blev under Buschs Præstetid i Bøvling afholdt to af disse Møder der, det første afholdtes 1901.

En Masse Gæster indfandt sig. Præstens Børn maatte tage til Takke med at sove i Konfirmandstuen, ellers var der redt op alle Vegne til saa mange, som der kunde skaffes Plads til i Præstegaarden, de øvrige fordeltes rundtom i Gaardene.

Der var dækket Borde i Dagligstuen og Spisestuen, hvor alle Gæsterne samledes til Middagene i festligt Samvær.

Det havde oprindelig været Bestemmelsen, at Vilh. Beck skulde have afsluttet den sidste Dag i Kirken, men hans Kræfter tillod ham ikke at komme, og i Stedet for kom C. Skovgaard-Petersen til at prædike i Bøvling Kirke før Afslutnings-Altargangen, hvor han ud fra Salmen: „Herren er min Styrke og min Lovsang!“ betonedede, at Lovsang og Styrke hører sammen.

Det var kun eet af alle de mange store Møder, der havde Bøvling til Midtpunkt under Buschs Præstetid.

Der var det kristelige Lærermøde med det store Sangstævne,

A. Busch med Professor Saugmann og Hustru.

der afholdt ogsaa „Kristelig Lægeforening“ et mindre Møde, der imidlertid med sit „Helliget Herren“ fik afgørende Betydning for Overlægen paa Vejlefjord, Professor Saugmann.

— — —
 „Mer Hellighed —“ havde affødt „Indre-Missions Helliggørelses-Møder“. „Mer Hellighed —“ gav underligt nok Anledning til en aarelang Strid indenfor den danske Menighed netop i de Aar, Busch var Medlem af Indre-Missions Bestyrelse.

Stødet til, at dette Spørgsmaal for Alvor blev rejst, var en Artikel, Pastor N. P. Madsen i Begyndelsen af 1902 skrev i „Annekset“, hvis Redaktør han var bleven, under Titlen: „Rom. 7, 14—25, Lovens Stilling. Under Loven—under Naaden.“

Slutningen af Rom. 7 skulde — i Følge N. P. Madsen — kun skildre „det naturlige Menneskes Tilstand under Loven — naar et Guds Barn kommer ind i den Tilstand igen, er det en Sygdom i Troslivet, man maa helbredes fra, ellers dør Patienten.“

Fra anden Side hævdedes det derimod, at Rom. 7 „ikke taler om et troende Menneskes Fortid, men om hans Nutid.“

Striden mellem de to Redaktører, Indre-Missions Tidendes Redaktør, Bjarnesen, og Annekssets Redaktør, N. P. Madsen, fængede i mange Hjerter.

Ved Aarsmødet i Randers Juni 1902 holdtes saa et Foredrag om Rom. 7 af Fr. Zeuthen, der efterfulgtes af en længere Forhandling, hvori Madsen dog ikke deltog. „Ti stille, helt stille! Jesu Sind! Jesu Sind!“ blev det ved at lyde i ham.

Men Spørgsmaalet om Rom. 7, og hvad der stod i Forbindelse dermed, blev ved at være lige brændende. Modsætningen mellem Missionens to Blade blev skarpere og skarpere.

Under Aarsmødet i Næstved Juni 1903 førtes en Forhandling med N. P. Madsen, der resulterede i, at denne frattraadte sin Redaktørstilling, og der udsendtes saa af Bestyrelsen følgende Erklæring:

„Da undertegnede Bestyrelse af „Kirkelig Forening for den indre Mission i Danmark“ har ment at burde kræve, at „Annekset“ til „Den indre Missions Tidende“ skal føres tilbage til dets oprindelige Bestemmelse: at være et kirkeligt Oplysnings- og Forhandlingsblad, hvorunder selvfølgelig ogsaa Helliggørelses-spørgsmaal faar deres Plads, kun at Vægten ikke saa eensidigt som nu bliver lagt paa disse, og da Redaktøren af „Annekset“ ikke har ment at kunne gaa ind herpaa, har vi anset det for rettest og sandest, at Samarbejdet mellem ham og os paa dette Punkt bliver hævet, hvorfor vi meddeler, at N. P. Madsen fra 1. Oktober fratræder Ledelsen af „Annekset“.“

Denne Erklæring førte til det uventede, at Grev *Holstein* saa sig nødsaget til at træde ud af Bestyrelsen, efter at have siddet ca. 7 Aar i den, da han erklærede at have „handlet imod sin Overbevisning“ ved at gaa med til Bestyrelsens Beslutning om at afskedige N. P. Madsen.

Hans Plads blev dog ved at staa aaben, og han indtraadte igen efter omtrent $\frac{1}{2}$ Aars Forløb ved Efteraarsmødet i Thisted November 1903.

Redaktionen af „Annekset“ overtages nu af Fr. Zeuthen, og fra Januar 1904 udgiver N. P. Madsen sit eget Blad „Filadelfia“.

Helliggørelses-Spørgsmaalet bliver ved at brænde. Ved Efteraarsmødet paa Holsteinborg November 1904 indleder Fr. Zeuthen en Forhandling om „Fuldkommenhed“, og Januar 1905 udsender Bestyrelsen „en kort Redegørelse og Fællesudtalelse angaaende et Par Punkter i Helliggørelseslæren,“ hvis Fremkomst begrundes ved, at der desangaaende er kommen Misforstaaelse og Misstemning frem blandt Missionens Venner, der derfor kan vente et vejledende Ord fra Bestyrelsen om, „hvad vi kan bifalde og gaa med til, og hvad vi maa forkaste og tage Afstand fra.“

Redegørelsen omhandler de to Punkter: „Helliggørelse ved Tro“ og „Frigørelse“.

Skønt man kan ganske samstemme i Hovedtanken, at al sand og virkelig Helliggørelse er en *Helliggørelse ved Tro*, saa det er „Kristus i mig“ og „jeg i Kristus,“ der har udrettet alt, maatte der dog tages Afstand fra den ensidige Fremhævelse af Helliggørelsen som Guds Værk alene, saa der slet ikke maatte tales om noget Arbejde fra Menneskets Side. En saadan Udtalelse f. Eks. som den, at vi Mennesker under Helliggørelsen *kun* har eet at gøre, nemlig „at ligge stille“, ligesom naar et Menneske er lagt op paa Operationsbordet, maatte afvises som ubibelsk og stridende mod troende Menneskers Erfaring gennem Aarhundreder.

Der protesteres paa det bestemteste imod *den nye Frigørelseslære*, der gaar ud paa, at den gamle Adam er død, *bogstavelig død*, „saa at man er ganske færdig med sig selv, helt kommen til Ende med sig selv og saaledes altsaa ogsaa helt frigjort fra Jæg'et, Selv'et, det vil sige: det gamle Menneske.“

Men trods alle Redegørelser bliver Spørgsmaalet ved at gære, særlig ogsaa med Hensyn til N. P. Madsen. Ved Efteraarsmødet i Frederikshavn 1905 foreligger der en Henvendelse til Bestyrelsen fra en Kreds af Missionsvenner i det nordlige Jylland, om denne ikke atter vil antage N. P. Madsen som Medarbejder ved Missionens Blade.

Bestyrelsen svarer dog herpaa: „I Betragtning af den Uover-

ensstemmelse, der paa væsentlige Lærepunkter er til Stede mellem Pastor N. P. Madsen og Bestyrelsen, kan denne ikke tage det fra Dem og flere Underskrivere modtagne Andragende til Følge om at antage Pastor Madsen som Medarbejder ved Missionens Blade. Hvilket man ikke unnlader at meddele til Underretning for Dem og øvrige Andragere.“

Vinteren 1905—06 kendetegnes ved store Vækkelser rundt om i Landet, det fra Vækkelsesmøderne i Hovedstaden udsendte Løsen: „Herre, send en Vækkelse, og lad Vækkelsen begynde i mig!“ har fundet Genlyd i mange Hjerter.

Men Striden om Helliggørelse kommer atter frem, samlende sig om N. P. Madsens Navn.

Ved Efteraarsmødet i Nakskov November 1906 og et Bestyrelsesmøde i Hvidbjerg paa Thyholm Marts 1907 søger Bestyrelsen under en eller anden Form at faa Samarbejde ordnet med N. P. Madsen, hvilket imidlertid ikke lykkes, selvom dennes Blad med Bestyrelsens Tilladelse kolporteres ogsaa af Missionens Udsendinge.

Men nu kommer Spørgsmaalet særlig til at dreje sig om de to Missionærer, Aagaard og L. Knudsen, der afskediges af Missionens Tjeneste ved Sommermødet i Haslev Juni 1907 — dog ikke paa Grund af „Uoverensstemmelse i Helliggørelseslæren,“ men fordi „der ved deres Virksomhed ikke blot blev sat det Skel, som den indre Mission altid har sat mellem Guds Rige og Verden, men ogsaa blev draget en *bestemt Skellinie indenfor Guds Rige*, navnlig mellem fuldkomnere og mindre fuldkomne, mellem „aandsfyldte“ og saadanne troende Mennesker, der endnu ikke har Aanden; Samfundene blev delt i 2 Flokke, Guds Børn delte i Partier.“

Dette fører til, at der i Vorupør dannes et særligt Udvalg til at understøtte de 2 Missionærer, og dette medfører atter, at „den anden thyske Krig“, som den kaldtes („den første thyske Krig“ førtes 1880—81 mellem Missionen og de thyske Præster), førte til en Spaltning indenfor Indre-Mission.

Denne blev dog lykkeligvis kun forbigaaende.

Juli 1910 opløses Vorupør-Udvalget af „Hensyn og Kærlighed til Indre-Mission“, „man har gensidig lært af hinanden og samler sig mod den fælles Fjende i Stedet for at strides,“ og ved Missionens Aars- og Jubilæumsmøde i Holbæk Juni 1911 antages N. P. Madsen som Medarbejder ved den indre Missions Tidende, og „Filadelfa“ inddrages.

A. Busch oplevede dog ikke som Bestyrelsesmedlem i Indre-Mission denne Afslutning; da den fandt Sted, havde han allerede

i et Par Aar været udenfor Bestyrelsen, — men det var ikke altid saa let en Sag i de Aar, han var Bestyrelsesmedlem, at skifte Sol og Vind lige.

VÆR FRIMODIG OG VÆR STÆRK!

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 21de ds. tilskrevet saaledes:

Hans Majestæt Kongen har den 20de d. M. allernaadigst beskikket Sognepræst for Bøvling og Flynder Sogne, Busch, til Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Odense.

Ribe Bispegaard 25. September 1901.“

Saaledes melder Bøvling „liber daticus“ under ovennævnte Datum.

Nu skulde der altsaa begynde et helt nyt Afsnit for Præstefamilien.

A. Busch havde forøvrigt allerede begyndt at søge fra Bøvling-Flynder, da han ikke havde været der mere end halvfjerde Aar, havde undertiden ment, at han skulde have eet Embede, undertiden et andet, men det slog fejl hver Gang. „Det er Jeres Skyld, at jeg ikke kan komme herfra,“ sagde han til Vennerne, „I beder for mig, at jeg maa blive.“

Men nu søgte han Odense Vor Frue efter Provst G. Koch. „Jeg vil kysse Herrens Haand, hvis han vil give mig Odense,“ sagde han, og Herren gav ham det.

En Aften sad Præsten sammen med Vennerne. De var bedrøvede over, at han skulde fra dem, og sad og talte om, hvem de nu fik efter ham.

Hvem det blev? Ja, det vidste han godt, det havde Gud gjort ham klart. De var meget nysgerrige, men han vilde ikke tilfredsstille deres Nysgerrighed, sagde blot, at han vilde skrive Eftermandens Navn paa en Seddel og lægge den i en forsegleet Konvolut, saa kunde Forpagteren opbevare den. Naar saa Ud nævnelser af Eftermanden forelaa, kunde de aabne den og se, om det var det rigtige Navn, Busch havde opgivet. Det viste sig siden at være rigtigt nok.

Saa kom November Maaned, og Busch holdt sin Afskedsprædiken i Bøvling-Flynder Kirker, som han sagde „med Tønerne af det samme Ord, hvormed han for 8½ Aar siden var bleven indsat af Provst Blume.“

Saa havde han da for sidste Gang staaet som Sognepræst paa Bøvling-Flynder gamle Prædikestol.

Hvor tidt havde han ikke gennemgaaet de Ord, der stod malet paa Bøvling-Kirkens Prædikestol — det var Tonerne fra de Ord, der havde lydt gennem al hans Prædiken i disse Aar.

For sidste Gang stod han som Sognets Præst foran Bøvling-Kirkens gamle Altertavle.

En henved 300 Altergæster flokkedes den Dag om det Bord, hvor de saa ofte havde oplevet „Nadverens Glæde“.

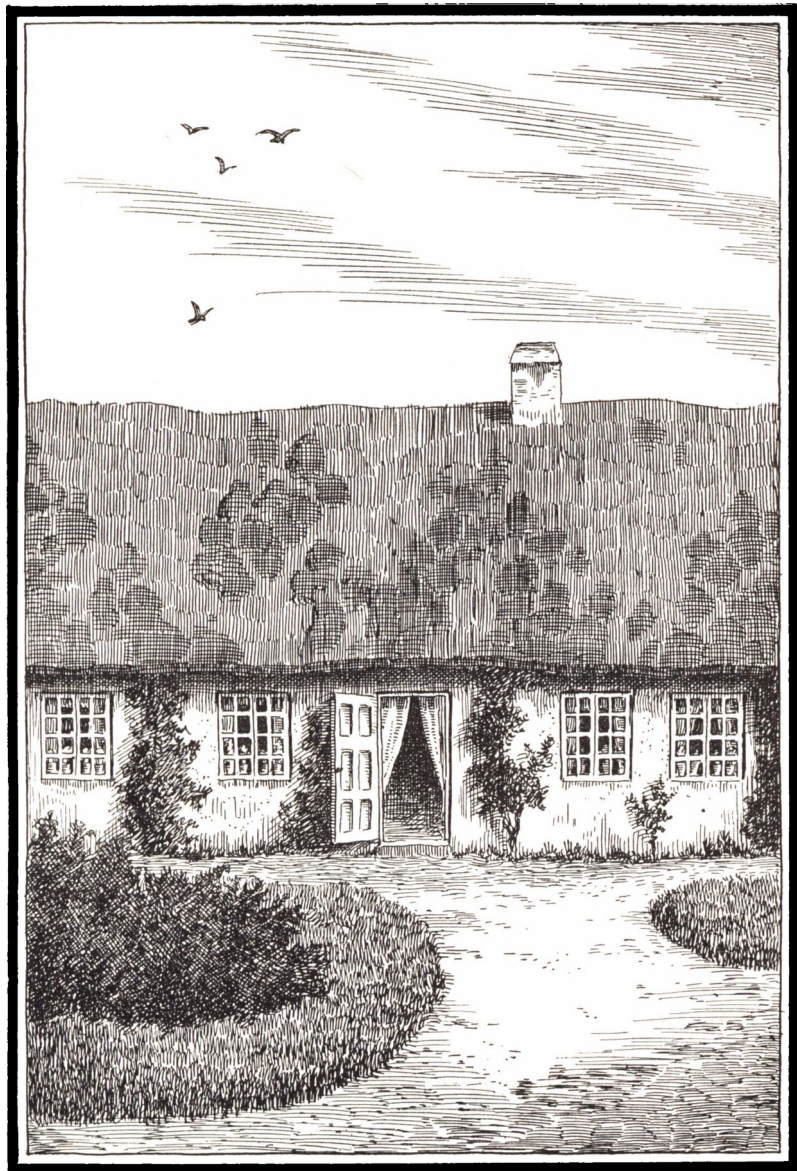
Efter Gudstjenestens Slutning stod Præsten nede ved Udgangen af Kirken og rakte hver enkelt Haanden til Farvel.

Da de kom udenfor Kirken, kunde de snart intet se for fygende Sne, og i 14 Dage var Præsten indesneet og kunde ikke komme over til sit nye Embede.

Der blev saa afholdt en ekstra Afskedsgudstjeneste i Bøvling Missionshus, hvor Busch talte over Herrens Ord til Josva. Han talte om, hvorledes Josva stod foran et nyt Land, han skulde ind i, han var forsagt overfor alt det, der skulde møde ham i dette Land. Herren maatte ringe tre Gange ad sin Tjener. „Vær frimodig og vær stærk!“ ringede det 1ste Gang. 2den Gang ringede det noget stærkere: „Vær kun saare frimodig og stærk!“ Og endelig kom det stærkest 3die Gang: „Har jeg ikke befalet dig: Vær frimodig og stærk, forfærdes ikke og ræddes ikke!“

Han følte selv, at han trængte til dette Ord fra Herren, da *han* nu stod foran det nye ukendte Land, fra en Præstegerning paa Landet skulde han ind til Gerningen i den store By, og fra denne Gerning videre ud.

Den Mand, der den Dag „kyssede Herrens Haand“, anede lidet, hvormeget han i de kommende Tider skulde trængte til dette Herrens: „Vær frimodig og vær stærk!“ Hans Hustru ikke heller.

I BØVLING PRÆSTEGAARDSHAVE.

MED »THINGVALLA«.

Det var en langsommelig Tur for en 30 Aars Tid siden at foretage Turen over Atlanterhavet med den danske „Thingvalla-Linie“. Den Tur var i mere end een Henseende „Ej blot til Lyst“. Den 26de Maj om Bord i København — den 13de Juni fra Borde i New-York. Og saa maatte dette endda kaldes en hurtig Sejlads.

Den Sejlads foretog Busch i 1896 sammen med Indre-Missionær *Hans Christian Beck*. En Række danske Menigheder i De forenede Stater, der væsentlig delte Syn og Arbejdsmaade med „Kirkelig Forening for indre Mission i Danmark,“ havde tidligere haft en dansk Præst og Missionærovre hos sig for at forberede en Sammenslutning — det, som senere blev til „den forenede Kirke“ — nu havde man atter ønsket to Udsendinge derover, for at Sammenslutningen endelig kunde komme i Stand.

Der blev holdt en gribende Afskedsfest i Bøvling.

I Kirken, der var stuvende fuld, talte Busch om, hvorledes det havde været hans inderligste Ønske at føre Mennesker i Bøvling-Flynder Sogne hen til Herren, nu var det hans Haab, at de troende ikke vilde svigte, men blive i det Spor, de havde begyndt at vandre i.

Ved Gudstjenestens Slutning gik han ned til Udgangsdøren og tog dem alle i Haanden.

Om Aftenen i Missionshuset talte han ud fra Paulus' Ord i Rom. 15: „Men nu rejser jeg til Jerusalem i Tjeneste for de hellige,“ og formanede atter Vennerne til at blive i det rette Spor og stride for ham i deres Bønner.

Et helt Vogntog fulgte ham til Stationen næste Dag, hans Hustru fulgte med til København.

Det blev „Thingvalla“, der førte de to Udsendinge over Havet.

De to kom „godt ud af det med hinanden“.

„Kaptainen og Officererne er flinke“ — skriver Busch under Rejsen — „men endnu har maaske hverken de eller vi faaet vist vort egentlige Indhold. Beck og jeg skiftes til hver Aften at læse et Kapitel af Skriften og bede med hverandre nede i

Kahytten. Ogsaa paa den Maade rejse vi sammen til vore Hjem og det meget kære i Danmark.“

„Beck er et udmærket Menneske at rejse med, munter og frisk og altid tilpas til hvad Slags Passiar det skal være, medens Officererne om Bord sætter Pris paa ham for hans morsomme Livligheds Skyld. Han strutter af Historier og fornøjelige Vendinger og giver ikke „Maskinmesteren“ noget efter i at fortælle.“

De fik paa Overrejsen en fælles Sovekahyt midtskibs og saa desuden hver sin lille Kahyt andetsteds i Skibet. Inde i de Kahytter blev der bedet mangan en Bøn ene og i Fællesskab for dem derhjemme, for Officerer og Mandskab paa Skibet.

Folkene paa Skibet var umaadelig flinke overfor dem, „blot der var Tro at finde hos nogen af dem, men ikke Spor. Ad den Vej lukker al Samtale sig, idet Høfligheden forbyder at vise Vrede eller hvad der ellers bor i Hjerterne imod Troen.“

De spejder begge to bestandig efter at faa en Lejlighed til at komme ind med det, der ligger dem dybest paa Hjerte, men det synes, som om det ikke vil lykkes. Kaptajnen for „Thingvalla“ forskanser sig bagved det, at en kendt københavnsk Præst engang har behandlet ham mindre høfligt. „Han er Skyld i, at jeg aldrig sætter mine Fødder i nogen Kirke,“ siger han.

„Jeg har det underligt overfor disse Mennesker“ — skriver Busch — „idet jeg sletikke gaar ind paa dem med Vidnesbyrd imod dem. Jeg taler om Troen som min Lykke og Bibelen som min Lyst og Herlighed, taler som om det var en Selvfølge, at Skriftens Ord er ret og skal have sidste Ord i al Afgørelse. Dog føler jeg mig daglig som de Menneskers Skyldner. Maatte jeg ved Guds Naade staa saaledes overfor dem, saa de hos mig maatte finde mere end en Person, de mere eller mindre synes om. Saaledes gaar det ogsaa Beck. Men om det er Herrens Vilje, at vi skal staa, som vi staa, ja, jeg ved det ikke, har ikke helt Hvile i at tro det. Jeg føler til Tider Frygt for, at jeg har indladt mig for meget med dem. „Vejen er trang, der fører til Livet,“ det erfarer jeg stadig.“

Ganske særlig er det vanskeligt for Busch at forstaa, at de ikke kan komme til at holde Gudstjeneste om Bord for de c. 250 Emigranter.

Den første Søndag ude paa Atlanten følte han sig aldeles uskikket til at prædike, og der var noget i ham, der var glad ved, at Vejret forhindrede det. Den næste Søndag var der „Vilighed til at prædike, om Herren vilde det.“ Han gik rundt for at finde et Sted, hvor man kunde samles, men saa brød Regnen frem og umuliggjorde det.

„Jeg har dog det Haab at faa samlet Folket, inden Rejsen ender, jeg føler mig som alles Skyldner og forstaar ikke bedre, end at Herren vil have et Vidnesbyrd aflagt, inden Rejsen er forbi her.“

Men Haabet glippede om at faa Folket samlet til Guds-tjeneste. Beständig kommer Spørgsmaalet igen: „Er det, for at jeg skal holde fuldstændig Feric, eller er det mig, der ikke vil lade mig bruge?“

Da de var naaet til New-Yorks Rhed, kom den sidste Aften — det var aldeles blikstille, det var saa varmt, at de kunde sidde paa Dækket ligetil Midnat, de sad som i et Fé-rige med alle de straalende mange-farvede Lys glimtende omkring sig — „der mangler stadig kun ét: at have troende Men-nesker til Omgivelse, det er et stort Savn.“

„Ganske overordentlig venligt har Captain og Officerer behandlet os, paa alle Maader forkælet os. Havde de dog blot haft Tro ogsaa, saa havde det været næsten fuldkomment.“

De skiltes fra „Thingvalla“ med en virkelig Tak, men med Spørgsmaalet: „Hvad var jeg aandeligt for de Mennesker? Ja, Herren ved det, og han dømmer mig mildt! Jeg føler mig som en stor Skyldner.“ Det Spørgsmaal kommer atter og atter op under Rejsen senere hen. „Det er bogstavelig“ — skriver Busch flere Maaneder efter i Elk-Horn — „det eneste mørke Minde fra vor Rejse: at jeg ikke har været paa Skibet, hvad jeg ved

Ved Indløbet til New-Yorks Havn.

Herrens Hjælp kunde være blevet der. Jeg forstaar ikke ret, at jeg kun fik vidnet saa usselt lidt der, og jeg har ikke ret Fred i at tro, det var som det skulde være. Maatte jeg blot møde nogle af de Mennesker igen, og maatte jeg saa være brugeligt Redskab i Herrens Haand.“

— — —
 Det var ikke falden Busch helt let at beslutte sig til denne Amerika-Rejse. Men omsider var han falden til Ro i, at det var Herrens Villie. „Dog jeg er bleven overbevist om, at saaledes vil Herren det, saa det havde ikke været godt for os, om jeg var blevet hjemme. Jeg mærkede og mærker, at Hjerte har jeg alligevel endnu.“

Og dette Hjerte banker bag den Række Breve, han skriver til Hustruen under Atlanterhavs-Turen.

„Det skummer og brummer, sludrer og snadrer rundt omkring mig“ — skriver han paa Udrejsen under Opholdet i Kristiania — „der losses og lades, købes og sælges, og det Hele ligner Verden midt i al sin Travlhed og al sin Lediggang. Der sidde vi to paa Skibet, der bærer til den „nye Verden“. Ja, Herren være lovet, det bærer i bedste Forstand til den „nye Verden“. Derfor kan der være Fred i Hjertet midt i al den Travlhed og Lediggang, som ogsaa findes derinde. Ja, Fanny, det er godt at være i Herrens Haand, saa er vi dog stadig lige nær ved hinanden, om end Skibet gaar afsted.“

„Og saa Tak, hjertelig Tak“ — skriver han fra Kristianssand — „for alt, hvormed Du lagde Lys paa min Vej og lagde Hjælp til min Person. — Vær frimodig, kære Du, og gaa Din Gang og gør Din Gerning for Herrens Ansigt, og der skal være Velsignelse ved Din Gang. Tag det ikke altfor tungt, dersom noget gaar Dig imod. Tro saa fuldt og fast, at vi to her ere i ligesaa sikker en „Guds Vogn“ som alle I derhjemme, — „hans Haand er under Skibets Kjøel“, og mit Liv er i hans Haand. Det er stort og idel Naade. Mange Øjeblikke har jeg haft, da Barnet i mig store Synder har tænkt sine barnlige Tanker og glædet sig paa sin barnlige Maade ved Troen paa, hvad vor mægtige Gud og Fader gør for sine Børn.“ —

Paa denne „barnlige Maade“ er han siden ude paa Atlanten taknemmelig for, at „selv nu, hvor vi skulde hindres af Taage og Isbjerger, er det som Faderhaanden har budt Taagen vige og Isbjerger ligge stille, selvom jeg nok gad se nogle af dem i lidt Afstand.“

Allerede straks ved Begyndelsen af Rejsen glæder han sig til at komme hjem igen, — „det bedste ved at rejse er dog at

komme hjem.“ „Jeg kan jo ligesaa godt sige det ind i Ørene paa Dig, thi Du mærker det jo alligevel: jeg længes hjem, og det har jeg gjort, lige siden jeg rejste hjemmefra, og er vis paa, at jeg vil gøre, lige til jeg sætter Fod i Bøvling Præstegaard igen.“

Hans Tanker er bestandig hos Hustruen og de kære „syv Stjerner“ derhjemme. „Jeg kan ikke faa mig til at rette paa mit Uhr, thi er min Krop end her, Hjertet er hjemme og Tankerne stadig hos Eder, det falder bedst for mig, naar mit Uhr viser mig Eders Tid, og jeg kan saa let forestille mig Eders Liv.“

„Lykkelige Præst“ — udbryder han — „som har saadan en Gud og saadant et Hjem!“

Da han endelig i New-York faar Brev fra Børnene, maa han tilstaa: „jeg græd som et Barn — dog det er godt at græde som et Barn.“

„Ja, Fanny“ — udbryder han — „vi fik meget kært her paa Jorden. Sig rigtig til Børnene, at den bedste Maade at gøre Faders Hjerte glad paa er den, at de vil bede til Jesus for mig og bede Jesus gøre dem til rigtig kære, gode Børn.“

Han er bleven mere og mere klar over, hvad hans Hustru har betydet for Børnene.

„Mig falder det ikke svært at mærke Din ærlige Strid for at leve for Herrens Ansigt, og Du har Grund til at sige Herren Tak for de Sejre, Du har vundet. Bliv Du kun ved at vaage og bede og søge Hjælp hos Herren, Guds Naade har ikke været forgæves mod Dig!

Lad saa være, at det *ser ud*, som om det er min Person flere af Børnene hænge ved den lille Tid, de har mig, det er dog ikke mine Fødder, der kommer til at træde de dybe Spor paa Børnenes Livsveje. Nej, Fanny, jeg tror for vist, at det vil gaa de Smaa, som det er gaaet mig selv, det blev „Moders“ Navn, der fik den stærke Tone, om end Fader var dem ligesaa kær som Moder. Saaledes maa det ogsaa være, og jeg mærker, Gud være lovet, hos mig selv noget af dette Brudgommens Vens Sind, naar han „glæder sig“ over, at den anden bærer Prisen frem for ham selv.

Men du skal ogsaa skønne paa det, thi det er Kilde til Rigdom og Opmuntring, det var jo ogsaa Dig, der fik bøje Knæ daglig sammen med de Smaa, det var jo ogsaa Dig, der fik synge sammen med dem, medens jeg — ogsaa fik mine store Rigdomme.“

Han priser Herren for al hans Naade imod sig — „den Tone bliver ikke ringere derved, at jeg bøjer mit Hoved og lægger

Hjertet frem for Gud Herren og bekender, at dette Hjerte fordømmer mig for min Ringhed og Uværdighed.“

Blandt det meget, han finder, at hans Hjerte fordømmer ham for, nævner han i et Brev særlig sin „store Tillukkethed.“

„Et fik Du ikke, hvor gerne Du vilde haft det, og hvor meget Du længes efter det, og det med Rette — og jeg tror ogsaa, Du faar det engang — Du fik ikke Siddepladsen saa nær ved mig, saa det lød saa barnligt fortroligt fra mig til Dig om, hvad der græd og smilte inde i mig, og hvad der savnede og haabede og takkede i mig. Men det fik *ingen anden heller hos mig*. Den Plads har ingen haft hos mig, siden Moder forlod den, og den Plads faar ingen hos mig, førend *Du* har den, *Du alene*. Jeg forstaar saa godt Dit Savn i det Stykke, jeg forstaar saa godt den Fare vort Kærlighedsforhold staar i for denne Sags Skyld, men jeg forstaar ogsaa, at det bliver ikke anderledes „ved Magt eller ved Hær, men alene ved Guds Aand.“

Skulde Du faa den Lykke at se mig „vokse i Herren og i hans Naades Kraft“, saa kan Du være sikker paa, det gryer ad den Dag, Du ofte har spejdet efter og sukket for: „kommer Dag ej snart?“ Jeg ved, at Herren vil, Du skal have den Plads hos mig, og jeg tror, han vil virke det, ja ogsaa det. Det faar Du blive ved i Haab at bede om. Jeg har ikke selv troet, hvad jeg nu saa tydelig ser: min meget store Tillukkethed, der dog ikke har sin Grund i Mangel paa Tillid til Dig eller andre, eller i dette, at jeg er blevet skuffet af Dig eller andre.“

Han ender denne sin Selvbekendelse ude paa Atlanterhavet med de Ord: „Naa, Gud ske Lov for denne lille Stund, den var mere værd end mange andre. Det var den Slags, jeg i Samlivet skulde give Dig mange af og selv høste størst Velsignelse ved.“

Forøvrigt vender han atter og atter tilbage til det samme under Amerika-Rejsen.

„Vel har vi to desværre ofte været Aarsag til Forknythed for hverandre, jeg ikke mindst, men Gud ske Lov for hver Opmuntring, Du blev for mig, og jeg er sikker paa, at det skal blive langt, langt bedre endnu. Jeg tror saa fast paa, at denne Forventning skal opfyldes og ikke blive til Skuffelse hverken for Dig eller mig. — Naar Du skriver: hvad jeg er for Dig, saa glæder det mig saa storligen, og saa bliver Jesus stor for mig, thi sandelig det er stort, at Han kan skjule for Dit Hjerte det meget, jeg har syndet og handlet galt i overfor Dig, og at han har kunnet meddele Dig noget godt igennem mig. —

Du kan tro, at jeg forstaar saa godt, hvad der ofte har rørt sig i Dig og til Tider givet sig stærkt Udtryk hos Dig, naar

denne Følelse, at jeg ikke regnede Dig, Dine Meninger, og ikke syntes, at der var noget ved Dit Arbejde og Dit Liv, betog Dig, jeg har ogsaa til Tider haft det ligedan og følt, at jeg var Dig altfor lidt, og jeg forstaar saa godt Din Ærgerrighed efter at være den første for mig paa alle Maader, jeg skal sige Dig, Fanny, jeg betages til Tider af den samme Følelse, og jeg har den samme Ærgerrighed. Ja, det er underligt, hvor meget vi to, ellers saa forskellige, ligne hinanden. Der er meget, hvori jeg længes efter at blive forvandlet, men skulde jeg nævne et, da er det min „Indesluttethed“. Det er mærkeligt, at jeg underlige Gavmund og paa mange Maader „aabne Bog“, naar jeg staar i Tjeneste, prædiker og vidner, at jeg er saa indesluttet, som jeg er. Men saadan er det. Der er noget i mig, der ofte allerhelst vil være ene og ene vil bære alle Ting. Aa ja, det er galt, ganske galt. Jeg forstaar saa godt, at Du har Ret til at dele alt med mig, være inde i alt, og jeg er vis paa, at det er en Del af min Lykke, om Du maatte blive *ét* i *alt* med mig, og jeg forstaar godt, at Du vilde blive mig til saa stor Velsignelse, naar jeg fik lukket op. Jeg haaber ogsaa til Herren, at det maa lykkes: det maa lykkes, det skal lykkes — ved Herrens Naade!“

Bestandig søger han dog at stemme sit eget Hjerter og sin Hustrus Hjerter derhjemme til Frimodighed og Tak.

„Kære Fanny“ — skriver han — „vær frimodig og stærk, tro saa blot, og Du skal se meget af Herrens Herlighed ogsaa i disse Tider, ja, ogsaa i dette, at vi ere skilte. Jeg holder fast paa, hvad Herren sagde os engang derhjemme igennem Forkyndelsen, at ogsaa Skilsmissen bruges af Herren som Forbindelsesmiddel.“

FRA STED TIL STED.

Endelig var de da havnede i Hoboken, og derfra gik det saa til New-York og videre til *Brooklyn* under gamle Pastor R. Andersens Førerskab.

„Hvilken rædsom Færdsel og Travlhed her dog er“ — udbrøder Busch — „jeg vilde ikke for meget godt blive her bestandig. Alt er uvant, uroligt, og *intet* er hjemligt, hverken i Hjem, Kirke eller By.“

Præstefamilien er meget elskværdig og omhyggelig for sine danske Gæster, men det kniber for Busch at blive hjemme i disse nye Omgivelser. Han naaede for Resten under denne sin Rejse gennem Amerika aldrig til at føle sig hjemme der.

Spisesedlen er ikke „vor Mors Spiseseddel“, og naar han ser sig om i sit lille Gæsteværelse, der er udstyret med en Seng og et Vaskebord, ja, og saa et lille Bord, der kan trækkes hen til Sengen, hvor han kan sidde og skrive hjem, et firkantet Vindue et Sted oppe ved Loftet, Moskito-Net for Vinduet, — fire Skridt kan han gaa derinde — nej, „jeg synes nu bedre om mit eget Værelse, selv om det ikke er amerikansk.“

Busch er sat til at prædike om Formiddagen, Søndagen efter sin Ankomst, i den lille danske Kirke. Det er just ikke nogen meget opmuntrende Entré i De forenede Stater. Der er i Kirken Plads til c. 180 Mennesker — der mødte til Gudstjenesten 17 Voksne og 3 Børn. Men „Herren var mig god, og jeg fik ganske Lov til at være fri for at tænke paa det lille Tal, de vare jo alle dyrekøbte, det havde jeg bedet om at maatte have levende i mig, saa jeg fik Lov at prædike det gamle Evangelium. Gud ske Lov ogsaa for den Time. Det var længe, jeg havde savnet at prædike, det var kært at staa med Ordet igen. Aa, hvor er dog Præstegerningen skøn.“

Om Eftermiddagen sidder de to og taler sammen med en tre, fire Venner og mærker, at „Livet er jo dog det samme, men Formerne ere sandelig forskellige.“

Ved Aftengudstjenesten prædikede Hans Chr. Beck — da var Forsamlingen dog noget større — og Busch holdt Skrifte-talen. „Herren var os god. En velsignet Stund fik vi ogsaa begge ved Herrens Bord.“

Derefter begynder de to danske Sendebud deres Prædikerejse gennem Amerika — snart i Fællesskab, snart hver for sig.

„Gid saa Amerika for mig“ — er et af Buschs Ønsker — „maatte blive den store Maatte, hvorpaa jeg fik mine Fødder rigtig rene, saa at jeg kunde komme hjem igen med meget mindre af, hvad der besmitter og gør uren. Jeg tror for vist, at Herren har lagt „dette Land“ for min Fod, for at jeg skal velsignes ved at gaa nogle Maaneder her, og ønsker jeg ikke heller at drage herfra, før jeg kan gøre det med Glæde og Tak til Herren for Naaden i alle hans Førelser med mig. Det skal Du og alle I, som elske mig derhjemme, vide og holde fast paa: aldrig har jeg mærket Kærligheden til Eder mere end nu, men dog er jeg glad midt i Skilsmisken. Jeg er jo som et lykkeligt Barn i min Faders Haand og i min Herres Tjeneste.“

Han raader paa Forhaand Børnene til at faa deres Amerika-Kort frem, han skal nok tage dem ordentlig i Skole, naar han kommer hjem — og saa maler han Side op og Side ned til Hjem-

met, oftest med sin Blyant, medens han „sidder og venter et Sted i „dette Land“s Labyrinth eller finder en Krog, hvor Skyggen bor for en Tid.“

Hilsen paa Hilsen sendes der hjem til „alle de hellige.“ „Aa, hils dem og sig dem: det jubler i mig, fordi jeg bor midt i Guds Folk, og jeg stoler saa trygt paa, at jeg skal blive i de Helliges Forbønner. Kraften af Eders Forbønner har jeg ofte mærket.“

„Gaa da blot dygtig sammen med Vennerne i begge Sogne i denne Tid“ — minder han Hustruen om — „Du har saa godt af at mærke, hvor kært det er Vennerne at se Dig, og Du faar tro, Du bliver til Velsignelse paa den Maade. Og glæd Dig saa ved Haabet om ogsaa at blive brugt udenfor Dit Hjem. Indenfor bliver Du brugt til meget.“

„De 7 Stjerner“ faar ogsaa engang imellem et Brev ganske særlig til dem.

„Skal jeg fortælle Eder“ — hedder det i et Brev — „at jeg længes efter Eder, nej, det behøver jeg nok ikke at sige Eder, thi det gør I nok ogsaa selv. Jeg er ogsaa vis paa, at I hver Dag beder vor kære Jesus passe paa Fa'er, og det er jeg glad for. Der-som Jesus ikke passede paa Fa'er, da kom jeg heller aldrig hjem til Eder, men jeg foer vild og blev borte herovre i dette store Land og blandt alle disse fremmede Mennesker. Men jeg tror, at Jesus vil passe paa mig, ogsaa fordi I Børn, Moder og de mange Venner derhjemme beder ham derom. Det skal blive dejligt, naar vi igen kan være sammen, og saa vil jeg ønske, at jeg maa være fri for at rejse i nogen Tid, saa skal vi ogsaa løbe rigtig om i Haven derhjemme, selvom det saa er Efteraar. Der er nok kjønt hjemme i Haven nu. Moder har fortalt mig, at Marius og Mine holder Haven saa smukt. Det kan I hilse dem og sige, at jeg er saa glad ved. Ja, jeg er saa glad ved at tro, at alt gaar godt derhjemme, ogsaa I, kære Børn, gøre nok, hvad I kunne, for at Jesus kan være glad ved det og Moder kan være glad ved det og I selv kan have det godt. Aa ja, lille Børn, I kan ikke forstaa, hvormegen Glæde I kan bringe os alle, naar I er rigtig søde og flinke til at passe Eders Sager. Jeg kan saa godt forstaa, at I kan være uartige, det har jeg været saa ofte, da jeg var Barn, men nu er jeg ofte bedrøvet ved at tænke paa, hvor ofte jeg har bedrøvet Jesus, min Fader og Moder, mine Lærere og Søkende, naar jeg var uartig. Gid I maa være bedre Børn end jeg har været, saa bliver I til mere Glæde, end jeg ofte har været.

Tak for Eders smaa Breve, jeg haaber, at I vil skrive noget igen. Jeg kan forstaa, at I rigtig spise Jordbær i denne Tid. Det var godt, om I kunde give mig en Portion, thi her faar jeg ingen,

men jeg faar megen anden Frugt. I kan tro, at jeg rejser meget omkring. Her er saa mange Jernbaner, og jeg skal saa mange Steder. — Det bliver morsomt at fortælle Eder noget om, hvad jeg har set. Jeg har været i et kinesisk Tempel, ja, jeg købte ogsaa noget af den Slags, de ofre til deres Afguder, men jeg ofrede det ikke, nej, jeg puttede det i Lommen og tænkte: det skal jeg have hjem med til mine Børn og vise dem, hvorledes de ulykkelige Hedninger beder til deres Afguder, som jo sletikke ere noget andet end et Billede. Vi har rigtignok Grund til at være glade over, at vi har læst om Jesus og lært at elske Jesus, tænk om I Børn og alle vi andre skulde tilbede Afguderne. Vi kunde jo ligesaa godt bede Maries Fejekost om at hjælpe os. Ja, I kan tro, at det var underligt for Faer at gaa imellem alle de Kinesere, som var Hedninger endnu. Hvad mener I saa om at køre paa Jernbane midt i de store Byer. Højt oppe i Luften kører man afsted, medens Vogne med Heste og Folk køre nedenunder paa Gaderne. Ja, I kan blot tænke Eder: jeg kørte i en Vogn med Hest for paa en Bro i Chicago. Broen, hvorpaa jeg kørte, gik over Vandet, hvor Folk sejlede, men nedenunder Vandet var der en Jernbane. I kan blot tænke Eder: en Jernbane under Vandet, saa Skibe i Vandet, saa en Jernbane langsmed Vandet, en Bro tværsover, hvor Vogne kørte, og ovenover Broen en anden Bro, hvor der igen var Jernbane. Ja det er et underligt Land. Men hvor meget stort her er at se, saa længes jeg hjem til Bøvling og Eder alle. Naa, nu maa jeg slutte. Hils Moer og kys hende allesammen fra mig. Vær saa gode kære Børn. Bliv ved at bede for mig, hils alle derhjemme, hos Eduards, hils ved Børnegudstjenesten fra mig. Et Kys fra Faer til Eder alle, I kære Børn.“

Forøvrigt klager Amerikafareren over, at hans Breve altid er „Hastværksarbejde og prægede af Rejselivet og dets Uro,“ medens Hustruens Breve „maler Hjemmet og Hjemlivet saa klart af for hans Øjne, saa det er, som om han levede hos dem.“

Og Hastværk og Arbejde er der nok af. Blot en lille Prøve paa en Arbejdsuge.

„I Søndags var jeg i *Cedar Falls*, prædikede 3 Gange den Dag, kom i Seng om Midnat, næste Dags Formiddag rejste jeg 150 Mil med Bane, kom Kl. 6 til Latimer, holdt Tirsdag 3 Møder, sent i Seng, afsted næste Dag Kl. 1, kom til Ringsted Kl. 8½ efter c. 100 Mils Rejse, holdt Ungdomsmøde Kl. 9 (!!)

Aften, sent i Seng, nu idag 3 Møder, op imorges tidlig Kl. 3 à 4, og saa Masser af Mil til Elk Horn.“

Han kunde dog ogsaa gøre Strejke, naar det blev for meget

af det gode. „Man havde sat et Møde i Spencer til mig imorgen, men saa var jeg ikke kommet i Seng i to Nætter foruden alt andet, saa jeg tager ikke til Spencer. Jeg vil ikke friste Herren i det Stykke. Men sandt er det“ — føjes der til — „at jeg er udmærket godt tilpas paa alle Maader —.“

Men „26 Prædikener i de første 26 Dage foruden at have rejst disse Masser af Mile, flere Tusinde“ — dog, han rejser jo „for Jesu Skyld“, og han opmuntrer dem derhjemme stadig til at blive udholdende i at bede om, at han maa faa „Naade til betimelig Hjælp.“

Dette Ord havde Hustruen sat paa hans Bogmærke, og det Ord blev ved at følge ham paa hele Rejsen.

Prædiketurene i Østen — til *Philadelphia*, *Boston*, *Portland* o. s. v. — var ikke særlig opmuntrende.

„Mage til Tummel, Vrøvl, Raaben og Skraalen har jeg aldrig været med til. Saa er der blandt de Danske her i Østen i det mindste saa fattigt paa Liv, saa det er forskrækkeligt, og Splid og Uenighed mellem det lidt, der er.“

Det ender med et „Gud ske Lov for Livet i Danmark og vore Forhold der.“

Men da Rejsen derefter gaar over mod Vesten — Michigan, Iowa — begynder det efterhaanden at lysne mere og mere.

Dog gaar Rejsen ikke af uden Eventyr, og der maa undertiden betales adskillige dyre Lærepenge. Her eet af Eventyrerne.

De to har været i *Portland* og Omegn og skal nu over *Boston* ind imod „the far west“.

De har faaet deres Tøj pakket sammen og staar paa Bostons Banegaard. De mente, at der var god Tid, Præsten havde faaet Billetter til dem, og de skulde nu til at se efter, hvilket Tog de skulde med.

Da hedder det pludselig: om 3 Minutter gaar Toget! Alt deres Tøj var inde i Ventesalen.

„Hvad nu! Toget begynder at gaa; skal vi blive? skal vi med? ja, det var ikke let at bestemme, dog det er vel Herrens gode Haand, der gjorde det, saa hoppede vi op.“

Der stod vi paa en af „Palads-Vognene“, men vort Tøj!

Da ser jeg, hvordan vore danske Værter kommer farende og smider hele Herligheden ind i den bageste Vogn i Toget.

Naa, saa er Tøjet med, men hvad nu, hvorledes faa det, hvorledes forsikre dem, at det er vort?

Vi sad lidt og gik til Herren om Hjælp. „Ja, nu gaar jeg, Beck.“ Saa brækkede jeg noget ganske uforstaaeligt Snak af mig til Vognens sorte Tjener. Han forstod ikke mit Engelsk, jeg for-

stod hverken hans eller mit Engelsk. „My trunk!“ „Yes.“ Og saa løb jeg foran langs igennem alle Vognene, han bagefter. Hvad Folk sagde, ja, det ved jeg ikke, men jeg naaede den bageste Vogn, saa Tøjet, faldt over det som en Ørn, gav ham vore Kufferter, tog selv Resten, saa jeg foran, og han bagefter med hele Byttet. Beck og jeg smilede, da vi sad med hele vor jordiske Ejendom herovre hos os. Ja, det er godt at tro, naar man er paa Rejse ogsaa!

Saa gjaldt det, hvorlangt kan vi køre med det Tog og i den Vogn. Saa sad vi atter stille lidt. „Ja, nu snakker jeg, Beck.“ Og saa snakkede jeg, og Enden paa Historien var, at vor sorte Ven fik fortalt os, at i Buffalo skulde vi skifte Tog, og vi fik os „sleeping room“, hver sin gode Seng, som blev redet Kl. 9, saa satte vi os hen og havde det meget behageligt. Men det koster for Alvor Dollars. Kl. 11 gik vi til Ro for at sove til Kl. 7. Sove, ja, sove i saadan Varme, det er nu sin Sag. Jeg ved ikke, hvor mange Grader her er, men jeg er stadig opløst i Sved.“

De stod saa op Kl. 7, i *Syrakus* fik de lidt Mad, og saa gik det afsted ad Buffalo til. De naaede *Buffalo* lige tidsnok til at se et andet Tog gaa til *Niagara-Falls*. *Niagara* gik de altsaa til deres store Skuffelse Glip af og maatte i Stedet for vente en 4 Timer i Buffalo.

„Sultne gik vi ind i „dining room“, og med stor Færdighed bestilte vi Middag. Pigen gav os nok egentlig, hvad hun vilde, thi hun forstod ikke vort skønne Engelsk, end sige vort eget Maal. Hun smilte, og vi smilte, god Mad fik vi, god Betaling gav vi, og saa gik vi ud i den ukendte By. Vi havde det godt, og dog sagde det ofte inde i mig: jeg rejser ikke til Amerika mere uden at kunne Engelsk (selvom jeg fik det lært, haaber jeg dog aldrig mere at komme her).

Saa kom Afgangstiden, og hvad nu? Saadan stod jeg og tænkte, medens Hjertet sagtens bad sine Bønner, saa tiltaler en Mand mig, jeg ryster paa Hovedet, men han spørger saa, om jeg kan Tysk, og saa kan Du tro, at jeg kunde Tysk. Blicher man kastet i Vand, saa svømmer man, kommer man i Nød, saa beder man, og skal man rejse i Amerika, saa taler man flydende Tysk. Jeg blev helt forundret over at høre Din Mand tale saa godt. Vi fulgtes med samme Mand, en indfødt, rigtig „Amerikaner“, en Fabrikejer fra *Detroit*. Vi rejste 7 Timer sammen, og jeg fik snart meget at vide, som gjorde, at jeg fik en Del Forstand paa Landet og Folket.“

Kl. 11 om Aftenen var deres fremmede Ledsager naaet til *sin* By, og de skiltes fra ham og overlodes til en ny sort Tjener, der

fik stillet Seng an til dem. De naaede, efter at have sovet saa meget, som Varmen tillod det, til *Grand Rapids* Søndag Morgen Kl. 7.

De havde telegraferet baade Torsdag og Fredag til Præsten i *Gowen*, hvor de efter Programmet skulde holde to Møder om Søndagen, Kl. 10 og Kl. 4. Svar havde de ganske vist ikke faaet, men de havde trøstet hinanden med: „Det kan ikke slaa fejl, han maa være i *Grand Rapids*, som vi har telegraferet.“ Men der var ingen Præst og ingen anden efter dem.

„Ingen kendte vi, og intet vidste vi. Et vidste vi, og det var godt, at vi rejste for Jesu Skyld, havde Himlen over os og Himlens Gud til Fader.

Vi ventede og ventede. Spurgte efter Tog til *Gowen*, det var gaaet, og flere gik der ikke den Dag. Vilde telegrafere til Præsten, men der var lukket, fordi det var Søndag.

Efter nogle Timers Venten, om der ikke skulde komme nogen efter os, siger jeg: „Nu gaar jeg op i Byen og forsøger min Lykke. Danske er der sagtens ingen af her, men maaske kunde jeg finde en Tysker.“ Jeg ser paa Skilte, jeg ser paa Folk, nej, det gaar nok ikke. Gud være lovet: Troen holdt og talte sit gode Sprog inde i mit Hjerte, saa jeg var godt tilpas.

Det lød til mig, da jeg gik op i Byen: „Vær frimodig!“ og i den Frimodighed gik jeg. Aa ja, lovet være vor store Jesus, al Tros Begynder, havde jeg end haft Lommerne fyldte med Penge og Anvisninger paa mange flere, jeg havde ikke kunnet klare mig fri for Mismod, men Troen klarede det.

Naa, der er en Politimand. „Can you speak German?“ „No.“ Saa smilede han, og saa smilede jeg. Saa saa jeg godt paa ham, og han paa mig, og saa sagde han noget om en Betjent i en anden Gade.

Afsted nedad Gaden, altid Herren med mig, nej, Herren var foran, og jeg fulgte, og Ordet opfyldtes: „Herren er min Hyrde, mig skal *intet* fattes.“ Der er en Betjent, jeg spurgte efter, om han forstod Tysk. „Yes.“ Saa gik Samtalen paa mit „Dansk-Tysk“ og hans „Engelsk-Tysk“, og Enden paa Historien var, at jeg var lige langt i min Uvidenhed.

Da spurgte jeg, om der ikke fandtes Tyskere i Byen og en tysk Kirke. Aa jo, og nu fik jeg Besked om en tysk Kirke, der fandtes 1½ (engelsk) Mil borte. „4de Gade tilhøjre, 4de Gade tilvenstre, saa til højre, lige over Broen, 2den Gade tilhøjre.“ Jeg smiler, han smiler, jeg takker, og saa afsted.

Beck var nu kommen til, og vi gik og talte os frem, godt tilpas stadig væk, vi drog vor Vej med Glæde.

„Nu maa vi atter til Politiet, dette gaar nok ikke.“ Nej, han kunde ikke Tysk, ja, ja, saa kan jeg Engelsk, og snart forstod han mig og viste os videre Vej.

Saa sad vi noget efter i en tysk biskoppelig-methodistisk Kirke, hvor Præsten var ved at oplæse nogle Bønner. Saa lød Salmesangen. Aa, det gjorde godt at sidde stille for Herrens Ansigt. Hvad Tekst mon han har? Ja, nu lød den. Matth. 28, de sidste Ord var: „Se, jeg er med Eder alle Dage indtil Verdens Ende.“ Da blev Hjertet stemt til Jubel og megen Tak. Vi vare jo ogsaa efter Herrens Marchordre paa vor Rejse for at lære Disciplene at holde alt, hvad Herren har befalet; saa var Forjættelsen ogsaa vor.

Jeg trængte ret til at høre Ordet forkyndt, var ret skikket til at høre, forstod hele hans Prædiken, der paa en Maade var rigtig god, fuld af Alvor, og jeg tror, Herren var med i den Forkyndelse, hvori den store Mangel var let at mærke, der var saa lidt af Naadens Toner. Naa, det ventede jeg heller ikke af Methodisten. Herrens Aand talte dog saa stille for mig om, hvad jeg ejede som Arv fra Kristi Kors, og da vi, efter at en Salme var sunget, alle laa paa vore Knæ, da havde mit Hjerte Adgang til Naadens Trone.

Jeg gav mit Kort til en Kirkebetjent og var snart i Samtale med Præsten. Saa fik jeg at vide, at der var mange Danske i Byen, og nu vilde han føre os til nogle.

Det skal nu være ham tilgivet, at han førte os derhen, hvor han gjorde, saaledes skulde han maaske gøre.

Men da vi snart efter sad i en dansk „Salon“ (saloon), en rigtig grim Øl-Knejspe i Snak med 7 à 8 danske Stakler, da var der noget i mig som gråd. Men saa fik jeg set, hvorledes de danske Verdensmennesker i Amerika holder deres fattige Søndag.

Den bedste af dem trakterede vi med Limonade og Cigarer og fulgte vi saa. Jeg havde faaet at vide, at der var en dansk Menighed uden Præst i Byen, og vi bad ham først følge os til Formanden for Menigheden i det Haab dog at finde et Guds Barn.

Saa gik vi atter vor Vej med Glæde og vare noget efter i en kær dansk Familie. Manden (Hansen) er noget af en Tilsynsmand ved en Møbelfabrik der i Byen, som skal være en af de største Møbelfabriker i Verden. Saa sagde vi Farvel og Tak til vor Fører, og nu slog vi os ned.

Det gjorde sandelig godt, aa, hvor godt! Guds Riges Sprog blev forstaaet og talt, og Vennerne i Huset gjorde, hvad de kunde.

Efter Middag gik Beck for at se lidt efter vort Tøj, som vi havde efterladt paa Stationen, og vi andre sad og talte om, at Herren maatte have sine Tanker med dette, at vi ikke kom videre, og Enden blev, at vor Vært kom op paa sin Cykle, kørte c. 15 Mil rundt i Byen og indbød de Danske til Møde i Kirken om Aftenen Kl. 8.

Det var kært ved den Tid at være ved deres lille Kirke, udenfor sad ca. 50 Mennesker og trak lidt frisk Luft nu da det var blevet lidt svalt efter en meget varm Dag.

Kært var det at høre vort gode gamle „Goddag og Velkommen.“ Vi havde saa et Par gode Timer, og en Gang skal det vise sig, at Herrens Tanker var til Frelse og Fred. Det var let den Aften at sige Tak for Dagen og al Naade den Dag, inden vi sent paa Aftenen lagde os til Ro.“

Men Eventyret var ikke forbi endnu. Næste Morgen Kl. 7 skulde de to saa til det længselsfuldt eftertragtede Gowen og mente, at nu vilde det hele gaa af sig selv. Deres Vært havde faaet fat i en Jernbanemand, der skulde følge dem lige til Gowen. Men det gik ikke saa glat.

„I yderste Øjeblik naaede vi Stationen, det var den første Fejl; Billet fik vi, vor Vært købte den. Vort Tøj maatte vi lade blive, det skulde saa sendes efter os næste Dag.

Saa kom vi i Toget sammen med vor danske Banemand, men saa viser det sig, at Billetten var taget til en anden Banelinie end den, vi var med. Naa, det kommer jo ikke os ved, hvad Fejl de andre gør, vi skal jo blot „drage vor Vej med Glæde,“ og det hjælper Herren os med.“

Det viste sig, at Toget ikke holdt ved Gowen, de maatte ganske rolig se paa Stationen, idet de fo'r forbi. Da Toget endelig holdt ved en senere Station, stod de af, og nu vilde Banemanden, at de skulde blive der, til der kom et „Fragtog“. Men da det viste sig, at et saadant Tog skulde vente, til Banen var fri, og det maaske kunde vare lige til Aften, inden et saadant Tog naaede til Gowen, saa sagde de: „Nej Tak, vor Tid er mere værd end Eders Penge,“ og tog saa med næste Tog tilbage til Grand Rapids for saa at vente, til der atter derfra gik et Tog ad Gowen til.

„Nu sidder vi ved en Krydsstation (Greenville) og venter paa Toget, der skal holde i det mærkelige Gowen, om en god Time „haaber“ vi at være ved vort Maal. Herren alene ved det, men jeg ved, at Herren er god, og det har jeg faaet stadfæstet rigelig ved alt dette. Glade og frimodige ere vi blevne troende indtil nu, og det er Herrens Naade. Naa, jeg har aandelig svært

godt af alt dette, og legemlig er det en hel Ferie, udmærket godt altsammen. Godt, at jeg fik Beck med, thi ene havde det været ensomt.

Gid jeg havde Gotfredsens Plads, saa maatte I gerne spise Maden, dog en Bid dansk Brød eller lidt af Moers Risengrød vilde smage godt. I kan tro, at selvom det ikke er Søndag, saa skulde I dog faa et vældigt Kys, nej ikke til Deling, men én og hver, ja, Gotfredsen kunde godt risikere at faa ét med.“

Endelig naaede de da *Gowen*. Præsten var paa Stationen, og Gaaden med Hensyn til Rejsen fandt sin Løsning. Præsten havde ganske rigtig faaet Telegrammerne, det sidste om Lørdagen. „Men han syntes ikke, han kunde gøre noget og saa ikke efter, hvad han kunde gøre, men slog sig til Ro med: de kommer nok. Ja, det gjorde *vi* ogsaa og har den Fordel, at *vi* ikke kan fristes til at sige Mennesker Tak, men har let ved at give Herren Æren og hele Takken. Jeg synes, jeg har truffet Danske, som mener, at de var meget praktiske og kan grumme meget, men deres Praksis er at klare for sig selv og lade andre klare for sig. Jeg kan bedre lide vor Maade at klare Sagen for Gæster paa. Naa, Præsten var hjertensglad ved, at *vi* kom, det er jeg vis paa, ligesom ogsaa at han er en troende og nidkær Præst.“

Men de to maatte gennemgaa en Rettroenhedens „Skærsgang“s-Prøve her paa Grænsen mellem Østen og Vesten.

„Hvor sikker i sin Sag og sine Meninger, og hvor indbildsk af Forholdene i „dette Land“. Han er selv Lutheraner, for hvem dette med „den rene lutherske Lære“ for Alvor havde noget at sige. Men tænk: han er ogsaa Dr., har altsaa Attest for at være en „lærd Herre“. Han ligner en af disse unge Herrer hjemme, som komme fra theologisk Embedsexamen, maaske godt bestaaet og med Professor-Ordre paa: „Naar I vil blive Præster, saa hold paa Eders Storhed, Eders Lærdom giver Eder den Overlegnes Myndighed, og hold Eder saa over alle Retninger og husk, at I ere Mændene, der skal styre det hele.“ Saa kommer de ofte til at staa overfor Mennesker, der kendte Herren, før disse unge Mænd blev fødte, i ethvert Tilfælde før de kunde knappe deres egne Buxer. Det kan nu aldrig blive anderledes, end at det at tale med den Slags Mennesker baade kan irritere og gøre bedrøvet. Det sidste er jo det bedste. Trods dette er vor Vært en kær Mand, der ogsaa nok skal faa Øje op for meget, han nu ikke ser. Timerne gik hurtig med Samtale om meget, og meget godt kom ogsaa frem i den Samtale.“

Nu syntes Eventyret at være forbi, og de to Amerika-Farere

saa med Glæde tilbage paa de overstandne Besværligheder. Men „ingen kender Natten, før —.“

„Saa blev det Sengetid. Ak ve! Vi vidste ikke, hvad der ventede os.

Præstekonen var syg, saa vi skulde ligge hos Naboens. Vi kom op paa Værelset, alt saa net ud, hver fik sin Seng, det kalder jeg for Herlighed her, hvor man stadig bliver puttet i een Seng begge to.

Træt var jeg og glædede mig til at sove rigtig.

Ganske kort havde jeg blundet, saa vaagnede jeg, gennemvarm, her kriblede det, her kravlede det. Der maa være noget galt ved det.

Endelig fangede jeg paa min Hals noget levende, knuste det, lugtede til det: Tak, Væggetøj. Aa, jeg kendte Lugten igen fra den Gang, jeg som Student havde faaet min Sovesofa.

Beck sov, ham vilde jeg ikke vække. Saa holdt jeg Pinen ud, men den var streng, ønskede ikke at tænke paa det, men det var umuligt, thi det vrimlede vist i min Seng. Endelig Kl. 2½ saa kunde jeg ikke holde det ud mere, farer op af Sengen, tændte Lys. Ja, det var et smukt Syn, der løb og kravlede de store, tykke Væggetøj omkring, de saa saa mætte og godt tilfredse ud, ja, de vare ikke blot godt tilfredse med at have behandlet mig som en Blodpølse, de havde holdt Maaltid paa, men jeg tror, de sagde til hele den Vrimmel af afskyelige smaa Væggetøjsbørn, der helt røde (af mit Blod) løb omkring i Sengen: ere vi ikke udmærket til at føre Eder til Bords. „Naa, Beck, vaagn op, Sengen er fuld af Væggetøj, det er Deres ogsaa.“ Uha, ja, hvor den ogsaa var fuld!

Hvad nu. Ja, her kan vi ikke ligge. Huset var vi ene om, da Manden var rejst, og Konen og Børnene laa inde hos Præstens.

Saa stak vi i Tøjet, gik ned i Stuen, fandt en Sofa og en Stol, trak Lod om, hvem der skulde have Sofaen. Loddet blev mit, og snart sov Beck, jeg kunde kun daarligt.

Vi vilde intet sige om det for ikke at gøre Konen ked af det, men vi bleve opdagede, og meget ked var hun af det, hun vidste det ikke, da Stuen ej var benyttet længe.“

Der skulde jo have været holdt Møde i *Gowen* om Søndagen af de to fremmede, men det var kun bleven til en Skuffelse. Nu blev der i Stedet for holdt et Skovmøde om Tirsdagen i en lille Bøgeskov.

Fra alle Kanter kom Vognene kørende, der var en 250 Mænds enker samlede til de tre Møder, der blev holdt i Skoven i Dagens Løb.

„Der var noget hjemligt ved det hele, men „Gud ske Lov“ alligevel for Hjemmet, den Tone bliver mere og mere stemt i mig. Naar jeg kommer hjem ved Herrens Naade, saa maa det da vel lyde i mig altid, saa alt det utilfredse for bestandig er kvalt. Aa ja, gid det maatte være, da havde jeg høstet stor Frugt af Rejsen, og Du, kære, og andre med Dig, vilde sandelig faa mere godt og velsignet.“

I Gowen og Omegn var der en hel stor dansk Koloni, c. 6000 Danske, „men Menigheden, ak ja, det er sandelig smaat, hvor vi hidtil har været.“

Det bliver imidlertid lysere, jo længere de to kommer ud mod Vesten.

„Det er helt kært og godt at prædike herovre, thi Mennesker lytte godt efter, og det, at det ikke blot er Syndere, men ogsaa *danske* Syndere, gør, at mit Hjerte gribes af Lyst til at gaa Bud til dem. Men“ — tilføjes der atter — „hvor er der dog vist lidt virkeligt Liv herovre.“

De to glædede sig over mange af Præstehjemmene. „Det er skønt at se ind i dem, hvorledes alt er lukket op for Folk. De gaar ved saadanne Møder ind og ud, og meget travlt er der med Opvartning, hvor de Unge af Menighedskredsen gøre god Nytte. Ja, her er meget stort og godt at se midt i dette Hastværkets og Humbugens Land, og her er sandelig meget daarligt at se ogsaa.“

I *Chicago* fejrer Busch 20-Aars Dagen for sin Forlovelse med et langt Brev til Hustruen og finder i sin lille Herrnhuter-bog Ordet fra Esaias 25, 1. „Aa, Fanny, der er saameget, meget baade i det Timelige og Aandelige, hvori jeg har fejlet, men det er mit faste Haab til Herrens Naade, at jeg maa blive stærk nok til at tage alt bedre op. Jeg ved, at det maa ske, og jeg tror, at det kan ske. Jeg vil det, og Herren, som gør at ville, vil ogsaa give at kunne.“

Hans Hustru har i et Brev mindet ham om endelig ikke over sin Prædiken for de mange at glemme at faa den enkelte i Tale, og han søger at benytte mangan en Lejlighed, der gives ham, til at aflægge et Vidnesbyrd Mand og Mand imellem.

„Saa gik vi da, Præsten og jeg“ — hedder det i *Chicago* — „hen til en Slagterfamilie der i Byen. Han var ikke hjemme, han har en Hustru, der for nogle Maaneder siden blev brystsyg og nu med hurtige Skridt gaar ad Døden til. Det var for mit Hjerte saa meget kært at tale med hende. Gid jeg blot maa gribe de forskellige Lejligheder, da Herren siger til mig: hold dig til den Vogn.“

Der var kun ét, som holdt hende tilbage endnu, det var Tanken paa Børnenes Fremtid. Jeg forstod hende saa godt, men Gud være lovet for den Overbevisning, at Herren hjælper os til at faa alt pakket sammen inden Afrejsen, ja, han vil løse Hjerterødderne fra Forbindelserne her paa Jord og omplante os.“

I *Ringsted* i Iowa hedder det: „Eggen her kaldes „Danmark,“ men Folk sagde, at her fandtes intet Bøvling, saa det er ikke noget rigtigt Danmark. Det er ogsaa godt det. Thi var det muligt, saa løb jeg jo hjem til Bøvling, og saa skulde jeg jo blot afsted igen, og det vilde falde mig endnu mere svært, end da jeg maatte afsted hjemmefra.“

Eventyret i sin Tid i Grand Rapids var endt med, at de to rejsendes Kufferter drog deres egen Vej. Endelig efter 3 Ugers Forløb naaede deres Kufferter dem igen.

„Det var mig, som om jeg anden Gang fik min Kuffert af Dig. Det var en hel Svir at lukke op for Herlighederne igen. Det har jo været noget sært kun at have sin Krop og det Tøj, man stod i, men det er ogsaa gaaet, ja, endda gaaet udmærket. Jeg er nødt til at gaa med Celluloid-Flipper og dito Krave og Manchetter, der er ikke andet for fremdeles, da jeg sveder alt andet igennem strax og ikke kan faa vasket stadig, naar vi rejser. Jo, jo, Du kan tro, jeg lapser mig til Tider med Manchetskjorte, som jeg har købt, og saa gaar jeg med saadan dejligt tyndt Uldtøj. Hvidt Slips, nyt hver Dag, jo, jo, Du kan tro, Bøvling-Præsten er fin.“

Han længes forøvrigt efter atter engang at komme til at „spise med Appetit, ikke se paa Maden, hvad jeg mest gør her, men putte i mig af den. Disse stadige Haneben og disse stadige Tomater og Kartoffler —.“

Han synes mere og mere, at „det er fattige Kiikeforhold herovre, en frygtelig Trældom under saakaldt Frikirke-Navn, en frygtelig Afhængighed binder Præsterne overfor Folket. Her trænges til dygtige og i Aandens Frihed selvstændige Præster. Det skal min Rejse sikkert være mig en god Hjælp imod ikke let at falde hen i Drømme om Frikirkens Herlighed. Der skal sandelig meget til, for at en Frikirke kan være, hvad den lyder paa.“

„Kan Præsten ikke finde sig i, at en vantro Menighedsstyrelse tager Bestemmelsen, saa kan han pakke sine Sager sammen og se om der er andre Steder, hvor der er Brug for ham. Du skrev engang noget om, at vi vist ogsaa ere forvante derhjemme, ja, sikkert er vi det paa alle Maader, og meget har vi at takke for og bede om Naade til at give Herren Rente af.“

„Aa, hvor der dog trænges til Arbejdere her, rigtig dygtige Personer, som kunde staa „faste og ubevægelige, altid frugtbare i Herrens Gerning.“ Døden og Verdsligheden har rædsom Magt, og Tralvheden og Amerikanskheden frygtelig Magt ogsaa over Guds Børn.“

Men paa den anden Side er han meget lykkelig ved at prædike for saa mange Landsmænd. „Det er ydmygende skønt at mærke, hvorledes Folk, baade af Troen og Vantroen, give Agt paa vor Tale. Hvor trænges der dog til Arbejdere i dette store Land, hvor der er en Masse Danskere, over 300,000. Var jeg ikke saa lykkelig, som jeg er derhjemme, saa kunde jeg være lykkelig ved at rejse rundt og prædike Ordet her i flere Aar, men det er ikke Herrens Gerning til mig.“

Han bliver helt glad, da Pastor *Anker* i *Elk-Horn* efter Gudstjenesten i Kirken siger til ham: „Kan vi dog ikke blot laane Dem i 3 à 4 Aar.“ „Ja, der er sikkert Velsignelse ved disse Besøg hjemmefra,“ udbryder han. „Gud ske Lov, fordi vi i Herrens Navn finder Vej til Hjerterne. Aa ja, Gud ske Lov!“

I Elk-Horn med dens Højskole og Præsteskole føler han sig særlig hjemme. Han finder meget hos Anker, der er beslægtet med ham selv, og træffer mange, hvis Slægt han kender hjemmefra og som han har Hilsener til, han befinder sig overhovedet saa vel i dette „Nørre-Nissum“, som var han hjemme i et dansk Sogn.

Hans Hustru har formanet ham til ikke at glemme „den Enkelte“ og spurgt ham, om han ser Frugt af sine Møder. „Ja, Frugt af mine Møder, det faar du nok vente med, til vi kommer helt hjem. Jeg er vis paa, at Møderne have været velsignede, det kan jo ikke fejle. Forjættelsen maa jo opfyldes: Velsignet være den, som kommer i Herrens Navn!“

Fra Iowa gaar det gennem *Minnesota*, „de tusinde Søers Land“, ind i *Wisconsins* store Skovegne, hvor der nys havde været store Skovbrande, der paa lange Strækninger kun havde ladet nogle enkelte halvt forkullede Træstammer blive tilbage.

Derefter udover *Nebraskas* endeløse Prærier. „Underligt at køre de lange Veje henover de store Prærier, disse uendelige, uopdyrkede Marker, der fra Verdens Skabelse har ligget, som de nu ligger, undertiden ganske flade, saa langt Øjet kan række, undertiden Bakke op og Bakke ned i en Uendelighed, ad Veje, man skal være lidt vant til for ikke at synes, dette er dog for galt, snart farer Hestene op, snart ned. Saa er Dalene fulde af smaa Bække, til Tider smaa Floder, hvor der gaar Broer over, men hvilke Broer somme Steder. Naar Regnen har været, og

der er frygtelige Regnskyl her, saa kan Bækkene svømme over, Broerne skylles bort og Jorden med, saa der er store Huller. Men det gaar, som det kan, og Hestene er svært kloge til selv at passe paa. Forunderlig fattige se disse Prærier ud. Fugle er der kun lidt af, og stumme er de i dette Land, hvor de siger: Fuglene kan ikke synge. Ikke ser man noget til Træer, kun noget smaat Egekrat langs Siden af Bækkene. Langs Vejene en Slags vild Hamp, Kaktusplanter eller Solsikker, dobbelt saa høje som jeg selv. Græs og Græs og Græs i en Uendelighed, store Hjørde af Heste og Køer, som tilsyneladende ganske passe sig selv, til Tider kommer vi forbi hele Kolonier af Prærie-Rotter, det var meget morsomt at se de smaa Fyre sidde een eller to ved deres smaa Huller. — For det meste kører vi jo med Toget henover Prærien — det er meget mærkeligt, som saa meget andet er mærkeligt her i dette forunderlige Land — pludselig holder Toget, Maskinen kan ikke trække det længere, man prøver en Gang og en Gang til, men nej, saa deler man Toget, og den ene Halvdel kører til nærmeste Station, medens vi andre maa vente midt paa Prærien, saa kommer Maskinen tilbage og henter Resten. Endelig naar man da en Station — — og saa er der taget fejl, det er slet ikke der, der skal være Møde —.“

I det hele blev Taalmodigheden sat paa mangen en Prøve. „Det viser sig, at Toget, man er dirigeret med, ikke standser i Minder, hvor man skulde hen. Saa forbi Minder til en Station, hvor Toget holdt, og saa tilbage samme Vej med et andet Tog, der holdt i Minder. Det var et af de hurtigste Tog, men midt ude paa Prærien gør ogsaa dette Holdt, der er atter noget i Vejen med Maskinen, saa bliver det repareret, og atter gaar det afsted i rasende Fart. Det er Lørdag Nat, naar Minder Kl. 3 om Morgenen. Der blev kun en Times Søvn den Morgen, og saa afsted til Søndagstjeneste ude paa Landet, hjem igen og saa Møde om Aftenen. Sent i Seng, lidt Hvile, op og afsted igen, for sent til Tog, da Afgangstid er forandret igaar, vente og saa faa et Kreaturtog til at standse, saa afsted med det —.“

Det er nærved — for at bruge et mildt Udtryk — at Taalmodigheden er ved at slippe op. „Der kommer til Tider Vrede og Harme op i mig ved at mærke, hvor lidt der tænkes paa at skaffe mig, sølle Fyr, lidt Ro og gøre det noget godt for mig, men det gælder jo om at bide i sig.“

Saa kan det jo hjælpe, naar man skal i Kirke og prædike over Ordet: „Herren skal stride for eder, men I skal være stille.“

„Gid jeg maatte blive for Dig, hvad jeg nys i Kirken øn-

skede Guds Børn, en Medhjælp til at blive stille. Jeg kom oppe paa Prædikestolen til at tænke paa, hvorledes Du engang i Feldballe sukkende sagde til mig (og det med Rette!): „Jeg har ikke engang et Sted, hvor jeg kan være ene med Herren.“ Ja, det er smaat med den Medhjælp, Du har haft i mig —“

Der er ganske vist, skønt det er Formiddagstjeneste, kun 30 Mennesker i Kirke, og for disse 30's Skyld har al den Besvær maattet gennemgaas. Men „det er forunderligt, saa Herren kan gøre det for mig. Evangeliet bliver stadig nyt for mig, og enten der er mange eller faa, saa faar jeg dog mit sære, hovmodige Hjerter med mig, saa jeg med Glæde kan gøre min Tjeneste. Det er nok Eders Bønner derhjemme, der hjælper mig til Kraften. Aa, hvor er det dog nødvendigt for os at „blive stille“. Jeg ved jo, at Du elsker ogsaa det Ord og rækker ogsaa efter at være stille. Gud ske Lov for, hvad han har virket af Stillehed i Dig.“

Busch har lidt vanskeligt ved at blive fortrolig med „Amerikanskhederne“ og kommer af og til lidt galt af Sted, naar han vil ironisere lidt over dem baade oppe paa og nedenfor Prædikestolen, det taaler Amerikanerne ikke. Han tillader sig engang at sammenligne en falsk Omvendelse med deres Flytning af deres Huse fra det ene Sted til det andet, medens de lader alt Snavset blive indeni dem. Den Sammenligning tager de ham meget ilde op, tænk, at en fra „gamle Landet“ vover at kritisere „dette Landet“ og kalde dets høje Kultur for „Fixerier“!

Ofte ser han jo ogsaa „Kristendommen“ optræde i nogle underlige Klæder.

„Igaar Aftes“ — skriver han fra *Minden* — „saa jeg et Optog af Frelsens Hær, saadan ret et gudsbespotteligt Middel til at vække Opmærksomhed. Hærens Officerer fra flere Byer var samlede her til stort Møde, og saa gaar Gøglet for sig. Kan Du tænke Dig dette: først en stor Vogn, trukket af Heste, paa denne er opstillet 10 hvidklædte Kvinder hver med en Lampe i Haand, det skulde forestille de 10 Brudejomfruer, grinende, forfængelige Tingester kørende saadan afsted, og efter dem en Mængde Kvinder og Mænd, med Faner, Trommer og andre Instrumenter, og saa Gade op og Gade ned med Spil og Sang!“

Det er ogsaa tidt nogle mærkelige „Kirker“, de danske Menigheder maa samles i herude, for Resten andre Steder ogsaa. Har man ikke selv en Kirke, maa man jo hjælpe sig, som man bedst kan, med en Baptistkirke eller et andet Lokale.

„Mange Steder bruges Skolehuset til Kirke, og holdes der saa Altergang, saa bruges Forhøjningen, hvor Læreren har sit

Bord, til Knæfald, og Bordet er saa Alter. Hyggeligt er det sandelig ikke, men Herren, som vil bo i Synder-Hjerter, viser sig ogsaa i Naade tilstede i saadanne Lokaler. Ja, jeg har ogsaa holdt Altergang i en Præsts Spisestue, hvor man fik lagt en Bænk paa Gulvet, saa var det Knæfald. Naa, det gaar jo alt, men Gud ske Lov for vore Forhold derhjemme. Aa, hvor er det dog fattigt mange Steder og paa mange Maader herovre. Vi Præstefolk hjemmefra vilde have svært ved at finde os i meget her.“

Her i Nebraska faar han ret et Indblik i, hvor primitive Forholdene kan være.

Han glæder sig ved at se udover de store Majsmarker, der netop ved den Tid staar i deres skønneste Pragt, med deres dybt grønne eller hvidgule, 6 à 8 Fod høje Planter, Farm ved Farm, der er vokset frem i Prærien.

Men ogsaa her kan det se smaat nok ud. Misvækst paa Misvækst, Græshoppesværn efter Græshoppesværn — danske Farmere har slidt og slæbt Aar efter Aar, og i Løbet af en halv Snes Aar eller længere ikke naaet videre end til „Jordhytter“.

„Vi sidder her i en „Præstegaard“, som det sandelig maa have været svært at føre Hustru ind i første Gang. Det er et „sort Hus“, som de kalder det, det vil sige, det er en Jordhytte, bygget af Græstørv, til Dels er Hytten gravet ned i Jorden, saa Vinduet f. Eks. i den Stue, hvor jeg sidder, naar lige ned til Jorden. Selve Taget, som er Brædder, hvorpaa er lagt Græstørv og Ler, er Loft i Stuerne; saadanne Jordhytter er meget almindelige her paa Egnen, og de er mange Steder frygtelig tarvelige. Her, hvor jeg sidder, er der jo fixet op, tapetseret i en Stue, hvidtet i en anden, og her er virkelig helt hyggeligt at være, naar man kan finde sig i, at Lopperne betragter Folk som gode Madsteder og gode Springpladser. Da jeg igaar Aftes skulde til Ro, var Værtinden bange for, at jeg kun vilde faa lidt Søvn for Loppernes Skyld, saa oversprøjtede hun min Seng med Insektpulver, ligeledes Gulvet, og jeg smurte Hals og Hænder ind i samme Pulver, fik Strømperne udenpaa mine Benklæder og saa i Seng og — sov rigtig godt, det var Lopperne for meget. Ja, jeg bliver vænnet til noget i disse Tider — aa, al den Hyggelighed, der er i vort Hjem —!“

— — —

Nu nærmer Rejsens Afslutning sig med stærke Skridt.

Men nu kan de to Rejsefæller, der under det sidste Afsnit af Rejsen snart har været sammen, snart draget Vejen hver for sig, næsten heller ikke mere. De er ganske vist efter deres eget

Sigende „friske som Fisk“ og forstaar ikke selv, hvordan Herren har kunnet holde dem aandelig og legemlig friske, men skal de ikke blive til „helt forslidte Prædikemaskiner“, maa der brydes af.

„58 Prædikener har jeg holdt i de 6 Uger, jeg har været her“ — skrives der i Toget — „og saa har jeg kørt, jeg ved ikke hvor mange Hundreder af Mile, snart paa Bane, snart paa Vogn, men nu bliver det sandelig for meget. Jeg tager fra *Fremont* om Morgen, kommer paa en ny Plads, prædiker, og saa til en ny Plads samme Eftermiddag, kom i Kvarter hos en uomvendt dansk Farmer, som for Vidnesbyrdets Skyld vist var meget nær ved at bede mig søge Ly et andet Sted, saa holdt jeg Møde næste Dag, og saa afsted med Tog til *Lincoln*, straks der Møde om Aftenen, sent i Seng, meget lidt Søvn, fordi jeg skulde dele Seng med en anden, og det kan jeg ikke, saa op og paa en Vogn og køre 20 Mil i stegende Solvarme, prædiker, saa igen 20 Mil tilbage igen, saa Møde igen straks om Aftenen, saa i Seng, men jeg sov alene og fik nye Kræfter, saa op igen, saa holdt jeg Skriftemaal, prædikede, holdt Altergang, og Kl. 3 igen Møde — — men saa sagde jeg Nej til mere, jeg skulde have holdt Møde igen i Aften og saa igen imorgen — men saa løb jeg fra det hele —.“

Han havde ønsket at komme til Denver og se Bjergene; der saa imidlertid ikke ud til at være mindste Udsigt til, at Ønsket kunde opfyldes, det var ikke med i „Slideplanen“. Men saa opfyldtes Ønsket alligevel. Han tog sig en 2 Dages Ferie, „en selv-lavet Sommerferie“. „Jeg tror, at Herren har lavet det saaledes, for at jeg ikke skal blive til en hel Maskine.“

Søndag Nat farer han afsted de over 400 Mil fra *Lincoln* til *Denver*, og Mandag Morgen er han i den skønne By, „de brystsyges By“. „Luften er Bjergluft, saa ren og let og klar, det ser ud, som Bjergene kun er et Par Mil borte, og saa er der dog mange, mange Mil til Foden af dem.“

Næste Dag gaar det med Bjergbanen op til *Colorado Springs*, til Verdens højeste Jernbanestation — det siger da Amerikanerne selv. „Mærkelige Bjerge, Sand eller Ler, isprængte med større eller mindre Klippeblokke, Højderne en samlet Klippemasse med rødligbrune eller gulhvide Stene. Flere Steder saa det ud, som laa der en gammel Ridderborg oppe paa Toppen. Paa Højdeplateuet findes der store Hjørde af Køer, Heste og Æsler, der drives og vogtes af Drengene til Hest med Lassoer i deres Haand.“

Natten efter gik Rejsen til *Jamestown*, hvor der alligevel ventede ham tre Møder endnu. „Men det er jeg ogsaa glad ved. Det er jo dog det største af alt at stige op paa det høje Bjerg

(Es. 41) og raabe til Mennesker: „Se, eders Gud!“ og det er for mig den ubegribelige Naade, at jeg maa bruges dertil.“

Endelig var de to atter i *Brooklyn*. „Her staar der en forløben Vagabond, der har flakket rundt om i Amerika, men nu længes efter at komme hjem til en Præstekone i Danmark, der er Moder til syv velsignede Børn. Jeg traf allerede imorges sammen med ham, han havde sovet saa godt og var helt godt tilpas, men saa faldt han i Tanker, og inden han vidste af det, havde Længslen faaet helt fat i ham. Saa hjalp det lidt paa Fyren, da jeg fortalte ham, at nu imorgen gaar der Dampskib ad Jylland til, og der kunde han nok komme med. Det sagde han saa, at han vilde, og saa føjede han til: „om Gud vil.“ Ja, naar det kniber, saa vil Folk jo nok, at Herren, vor Gud, skal være med dem.“

„Forunderlig, ganske vidunderlig har vor kære Gud og Fader holdt sin Haand over os to farende Svende, saa vi har endt vor lange Rejse med alle de Farer, vi sagtens har været omringede af, selvom vi ikke har set dem, uden at nogetsomhelst er tilstødt os. — Vel er vi begge raske, men forslidte ere vi sandelig. Du forstaar nok, at det er underligt for mig at tænke tilbage paa denne travle Arbejdstid, og har jeg end meget at være glad over, saa er der dog en stærk Følelse af, at jeg i intet Stykke har været, hvad jeg skulde have været. Aa, hvor har jeg dog altid Naade behov! Jeg tror dog for vist, at der ligger Naade over Livet lige til idag. Saa tror jeg ogsaa, at jeg *ved Guds Naade* skal komme hjem og være Dig og andre til mere Glæde og Velsignelse.“

De følgende Dage kom til at vise, at hans Tro ikke blev til Skamme.

Men lidet anede Busch dengang, at han endnu engang, en 25 Aar efter, skulde blive til megen Glæde og Velsignelse blandt Amerikas Danske.

MED »NORGE«.

Nu, efter tre Maaneders Prædikerejse, stod de „to farende Svende“ foran Hjemrejsen.

De havde Valget imellem Hamburg-Amerika-Linien, saa kunde de blive lidt længere i Amerika, og Thingvalla-Linien. Men der var noget, der drog ad den danske Linie til.

„Jeg syntes, jeg skylder Herren denne at prædike hans Evangelium ombord“ — skriver Busch — „jeg var nemlig ikke sikker paa, om jeg havde ladet mig narre ved ikke at gøre det paa

Udsigt over Brooklyn.

Udrejsen, og egentlig har det pint mig mange Gange, at jeg vist havde forsømt min Pligt.“

De valgte altsaa Thingvalla-Linien og tog med „Norge“ hjem.

Da Søndag Morgen kom, gik Busch straks til Kaptajnen, „for ikke at blive narret,“ og spurgte, om der var noget til Hinder for at holde Gudstjeneste.

Der var intet i Vejen, og Busch fik saa en af Skibslugerne paa Agerdækket til Prædikestol og talte om „den barmhjertige Samaritan.“

Han var lykkelig ved at komme til at vidne og forkynde Guds Ord den Søndag.

„Siden den Dag“ — skriver Busch — „har jeg været ganske løst ud af al Bebrejdelse, og selvom jeg ved, at jeg aldrig har gjort min Pligt med at vidne og bekende, saa tror jeg ikke, jeg har skullet prædike paa Udrejsen, og tror heller ikke, jeg skal det videre paa Hjemrejsen.“

Han kom da heller ikke mere til det — den følgende Søndag talte Hans Chr. Beck — og senere var der ikke Lejlighed dertil.

Da Busch tilsidst er i Kristiania igen, kan han næsten ikke holde det ud for Længsel efter atter at se de kære.

„Jeg glæder mig saa voldsomt til at se Eder i København, hvor Skibet skal lande, og se Eders Glæde og saa at nyde nogle Dage sammen med Eder i København. Jeg talte som Dreng Dage og Timer, naar Ferien stod for Døren, hvor ofte har jeg ikke i denne Tid som et Barn glædet mig ved Tanken om Hjemkomsten og talt Dagene. Ja, sandelig ser det ud til, at det bedste ved hele denne lange Rejse bliver det at komme hjem igen. Saa har jeg det store Haab til Herren, vor Gud og Fader, at jeg maa faa Lykke til at udføre nogle af alle de mange gode Forsætter, som mit Hjerter har fattet, saa faar Du sandelig ogsaa mere Lykke og Glæde ved mig, end Du har faaet. Aa, jeg vilde saa gerne være rigtig meget ogsaa for Dig, og jeg ved, at Du ogsaa vil gerne være meget for mig. Det kan lykkes, naar vi ret i Herren vil give os hen til og for hverandre! Du skrev engang i et af dine kære Breve, at Du havde saa lidt Haab, det gjorde mig ondt, uagtet jeg saa godt forstod det, men det tror jeg, at Herren vil give Dig godt Mod, og vil vi saa ret „fare vor Vej med Glæde,“ saa vil Herren ogsaa give Lykke til det. Herren bevare blot vore Hjerter hos sig og i den gode Tro og Tillid til hverandre, og gid ret Fortroligheden maa bryde sig Vej gennem alle Hindringer, saa vi maatte have alt fælles. Der skylder jeg Dig saa meget, i stort og smaat at lade Dig mærke, hvad dog

ogsaa er Sandhed, at Du er mit første blandt Mennesker. Det er Du dog, ja sikkert!”

„Hjertet er fuldt af Tak til Herren.“ Med de Ord sætter Axel Busch atter den 16de September sin Fod paa dansk Jord.

Nede ved Toldboden stod Hustru og Børn og tog imod ham. Da de saa ham komme frem oppe paa Landgangsbroen, kunde de ikke lade være at briste i Graad.

Og saa gik Rejsen atter hjem til det saa længe savnede Bøveling, hvor Vennerne havde smykket Kirken til at modtage deres Præst.

BAG FÆNGSELETS MURE.

Jeg gik inde i et uhyre stort Fængsel etsteds i Amerika.

Mit Hjerter blev saa vemodigt, jo længere jeg gik, og jo mere jeg saa, desmere syntes jeg at se et Billede af den stakkels, fangne Verden, saadan som den er bunden i Syndens og i Dødens Baand og lænket i Kødets og i sine egne rædsomme Lænker.

Disse mange Fanger syntes at være ganske fri; der var tilsyneladende ikke Baand og ikke Lænker, der bandt dem, som de stod der ved deres Arbejde inde i det store Rum. Men der var saa stille, hvor de stod, og ingen af dem vovede at bryde Stilheden, de stod tavse ved det Arbejde, som var bestemt for dem; men atter og atter gik deres Øjne hen i en bestemt Retning i Salen, hen til det Sted, hvor Fangevogteren sad med sin seksløbede, ladte Revolver, og de vidste saa godt, at dersom nogen af dem vilde gøre Tegn til at bryde ud, saa blev der skudt paa dem.

Var det Frihed? — Aa, er det et frit Folk, Venner, et Folk, der maaske drømmer om Frihed, snakker om Frihed, men dog et Folk i Lænker, et Folk, hos hvilket der ingen Lovsang høres og ikke mærkes noget af Livets frie Takken Gud for alle Ting, ikke noget af Barnets jublende Halleluja for al Guds Godhed og Naade, et Folk, der atter og atter skæver hen, hvor der er een, der vogter, og om hvem man ved, at bliver der gjort Tegn til at bryde ud af Rækkerne, saa bliver der sigtet paa een, saa sker der en Ulykke.

Jeg kom udenfor i den store Fængselsgaard. Ogsaa der gik Fangerne tilsyneladende ganske frit; rundt omkring den store Gaard var Fængselsmuren, og indenfor denne gik de. Jeg var der netop paa den Tid, da de mange Fanger skulde føres ind til

deres Middagsmaaltid. Saa underlig frit gik de hen og stillede sig, hver paa sin Plads, den ene lige op ad den anden, Bryst ved Ryg og Ryg ved Bryst, og den, som kommanderede dem alle, sagde saa: „Marsj!“ og med samme Ben fremad vandrede hele Skaren af Sted. Det var umuligt, at nogen kunde bryde ud; de holdt saadan Fodslag, saa deres egne Ben dannede en Lænke — saa var Lænken paa højre Side, nu paa venstre; det var umuligt at bryde ud; de var nødte til at holde Trit i denne lange Række af ulykkelige Mennesker, der lignede en graa Slange, som bugtede sig igennem Fængselsgaarden.

Jeg tænkte: Ja, saadan er det i Verden, saa længe den ikke er fri. Hvor meget de end siger, de tror paa vor Herre Jesus Kristus, paa ham, der blev ophøjet paa Korset og nu sidder ved Faderens højre Haand og skal lægge sine Fjender under sine Fødder, saa er der, midt i al deres Livs tilsyneladende Frihed og i hvad Plads de saa har i Livet, en Skæven hen til Fangevogteren — hvad vil de andre sige? — denne Fangevogter, der byder at holde Fodslag med de andre og nøder til at tude med de Ulve, man er iblandt, og synge med de Fugle, man sidder paa Pind sammen med.

Og er det ikke en Fængselsmur, der omgiver hele den store Skare af Stakler midt i Kristenheden, dette Tagen-Hensyn til sig selv, dette Tagen-Hensyn til denne Verden, der lever sig selv, medens Kommandoordet lyder: Hold Fodslag med de andre! og pas paa, at de ikke sigter paa dig, at de ikke siger noget om dig.

Men dersom du er blevet virkelig fri, saa er der blot et eneste Hensyn, indenfor hvilket du lever, og det er Hensynet til ham, som døde paa Korset for dig og opstod tredie Dagen med Sejr over al Sydens og Djævelens Magt.

Kender du det Liv, hvor man blot ser hen til dette ene: hvad siger min Herre *om* det, hvad siger min Herre *til* det? Dette Liv, hvori der holdes Fodslag med dem, som lever inden for Hensynet til Gud, Hensynet til vor Herre Jesus Kristus, Hensynet til Guds Rige og Livet, som leves der, saa, ja, saa er du virkelig fri.“

KLIPPEN I HAVET.

Det var i 1896.

„Thingvalla“ gik ad Amerika til. Den sidste Dag i Maj Maaned saa vi Skotland forsvinde for vore Øjne, saa var der intet tilbage at se, intet andet end hvad selve Skibet bød Øjet,

og saa det uendelig store Hav med de store Dybder og de mangfoldige skjulte Tilværelser, og med de umaadelige Kræfter til at bære til en Tid og til at ødelægge for bestandig.

Saa gik et Døgn. Da viste sig næste Dag for vore Øjne derude til venstre for Skibet en Skikkelse, der ragede op midt i det dybe Hav. Vi, som spurgte om saa meget, fik Svaret: Det er „Rockall“.

Jeg stod paa øverste Dæk og saa ud, og medens vi sejlede nær om Klippen, hørte jeg Toner, som Hjertet fik i Eje som Gave fra Davidsharpen, og Tonerne samlede sig i dette: „*Vær mig en Klippe til Bolig, hvorhen jeg altid kan ty.*“

„Rockall“, kender du den, den underlige store Klippe derude i Atlanterhavets Dyb? Igennem Aarhundreder har den staaet der.

Urokkelig, altid sig selv lig, stod den i Tider, da Havet kysede dens Sider saa stille og mildt, som vilde det blot hilse paa den enlige faste Kæmpe, der stod rodfæstet midt i det.

Urokkelig, sig selv lig, stod den i Tider, da Havet var rejst til rasende Kamp mod alt det, der stillede sig imod dets Magt, og det sprøjtede omkring og opad den enlige Klippe derude. Urokkelig stod den, da det var som al Havets Kraft samlede for at vælte Klippen. Hvorfor skal den staa der og bryde Bølgen! Nej, bort med den, saa Havets Bølger kan gaa deres Gang uhindret!

Men „Rockall“ stod der dog den Junidags Middag i 1896 trods al Havets Sprøjt og trods alle dets Anstrengelser for at faa den væltet omkuld, den stod rodfæstet i større Dybder end selve Havets Dyb, derfor stod den saa urokkelig.

Da tegnedes for min Sjæl et Billede af Jesus Kristus, mit Livs „Klippe og Befæstning“, og det tonede for mig: Ja, saadan er han og saadan er hele Jesu Kristi levende Kristendom. Ragede op midt i Menneskevrirmlen som den dejligste iblandt Menneskens Børn, Guds og Menneskens Søn, Verdens eneste Frelser, stod han og staaer han rodfæstet midt i Verdenslivet med de store Dybder og de mangfoldige skjulte Tilværelser og de umaadelige Kræfter, der kan bære til en Tid og ødelægge for bestandig.

Urokkelig, altid sig selv lig, har han staaet i de stille Tider, da Slægterne laa saa roligt og lod som de „kysede Sønnen“.

Urokkelig, altid sig selv lig, har han staaet i Kampens Tider, da Verdenslivet samlede alle sine Kræfter for at vælte ham omkuld og skaffe ham bort med al den Kristendom, der var hans.

Rodfæstet i Guds evige Kærligheds Dybder tog han imod de stille Hyldestkys, og stod han urokkelig trods al den rasende Kamp for at skaffe ham bort, at han ikke skulde hindre Ver-

denslivets Fritænker- og Frilever-Bølger i at gaa deres Gang uhindret. Igennem de skiftende Slægter har han staaet der urokkelig, altid sig selv lig, og han vil vedblive at være, hvad han var, vor urokkelige Frelsesklippe.

Kender du ham, Guds Folkets „Rockall“?

Vi sejlede nær om Klippen hin Junimiddag, saa nær, at jeg saa, det var „helt Klippe“ og intet andet, der var intet til Næring for Ormene og Krybet. Og jeg saa, at de satte sig til Hvile, de vingede Skabninger, til Hvile for en Tid, inden de atter fløj afsted hver til sit.

Ja, saadan har Jesus, medens Dagene gled bort og skjulte sig i Aarhundredernes store Fortidsskød, været Klippen til Hvile for alle dem, der fløj Livets Flugt som Himmels Fugle. Han gav Hvile for en Tid, og saa fløj de igen enhver til sit.

Vi sejlede forbi „Rockall“, og snart var Klippen skjult for vore Øjne. Men endnu toner det i min Sjæl, og gid det aldrig maa forstumme: „O, Jesus, vær mig en Klippe til Bolig, hvorhen jeg altid kan ty.“

Det var nogle Maaneder efter.

„Norge“ gik hjemad med alle de dyrekøbte Sjæle ombord. Skotlands Klipper begyndte at tegne sig i Horizonten, og efter de mange Dages Sejlads i Magsvejr og Stormvejr, i Taage og i klar Luft stirrede Øjet imod Land, der var jo Længsel i Hjertet efter at se alt det kære derhjemme.

Da saa jeg en lille Fugl flyve urolig omkring Skibet. Den havde ej hjemme derude, en lille Skabning, som ikke kunde finde Hvile ved at lade sig bære af Havet. Den hørte hjemme derinde paa Skotlands Klipper, der havde den set Lyset, og der havde den jublet med sin Sang, men Vinden havde faaet Tag under dens Vinger, og det bar ud, bort fra Klippen ud over det store Hav.

Jeg stod paa Dækket og saa det: snart var den paa den ene Side af Skibet og snart paa den anden, det var som havde den Trang, den trættes Trang til at kaste sig ned paa Dækket og lade staa til, men den turde ikke, trods ingen af os ombord villet gjort den andet end godt. Jeg følte Længslen efter at kende de Lokketoner, der kunde give den lille Skabning Mod til at kaste sig ned paa Dækket og lade Kærligheden gøre vel imod sig.

Saa blev den længere og længere bag os, tilsidst forsvandt

den for Øjet. „Stakkel, hvad bliver du til?“ og Svaret lød fra een ved min Side: „Naturligvis tager Døden den, hvorfor blev den ikke derinde paa Klippen?“ Aa ja, hvorfor blev den der ikke?

Der sejler et andet Udvandreraskib hjemad. Herrens Kirkeskib med alle de mange dyrekøbte Mennesker ombord.

Fra Dag til Dag bærer det nærmere til Himlens Hjemland, og Folket stirrer imod Land efter hele den lange Rejse i Magsvejr og Stormvejr, i Taage og klar Luft, der er jo Længsel i Hjertet efter at se alt det kære derhjemme.

Da sker det saa ofte, at vi faar se en og anden af de mange dyrekøbte, som Vinden har grebet under Vinge og baaret bort fra Klippen, bort fra Jesus, alle de mange, der aldrig kan finde Hvile i Verden, thi Hjertet, skabt af Gud, finder kun Hvile i Ham.

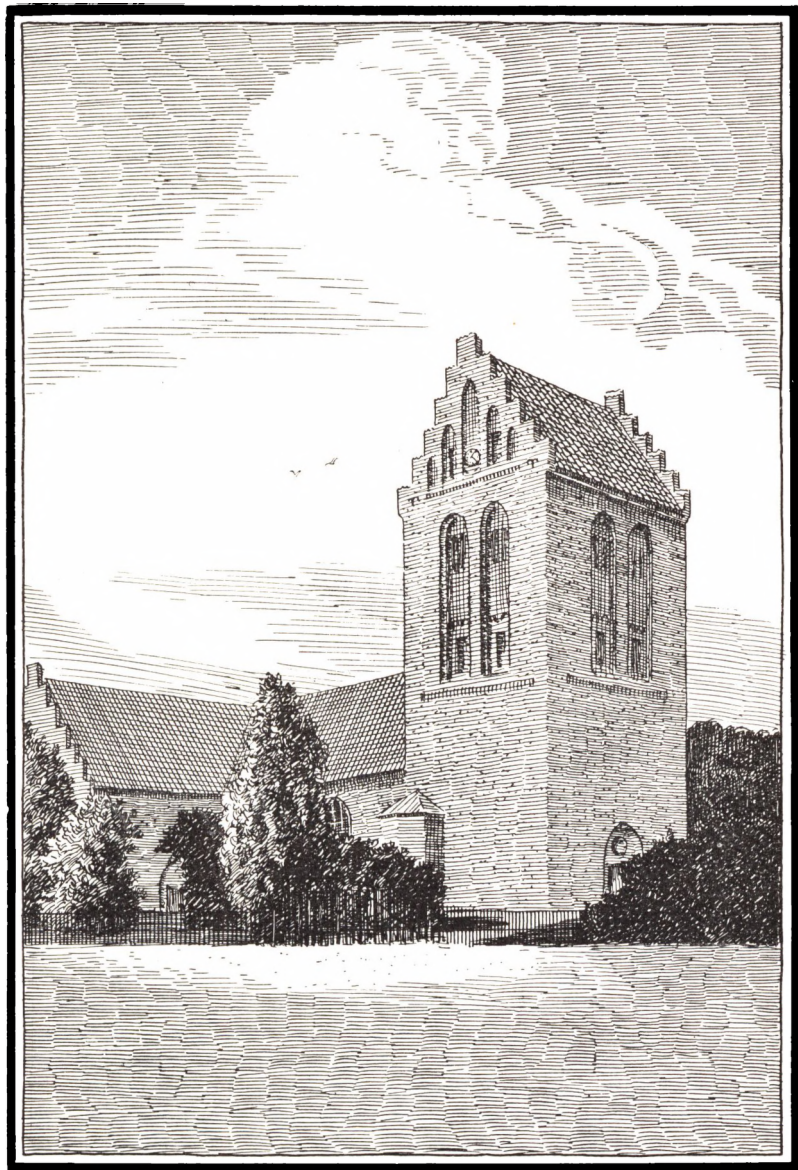
Hos Jesus, vor Frelsesklippe, saa de Lyset, da de genfødtes ved Vand og Aand, og mangen een af dem har jublet Livets Sang, det velsignede: „Gud ske Lov for Jesus!“, men Vinden fik Tag i deres Vinger og saa gik det bort. De vidste ej selv, hvor det gik hen, men bort gik det, bort fra Klippen, udover Dybet, det store Verdenslivets Dyb, hvor saa mange af Herrens døbte fandt Død og fik Grav.

Da tonede det atter i min Sjæl: „Herre, vær mig en Klippe til Bolig, hvorhen jeg altid kan ty.“

Gud Hellig-Aand lære os, hele den frelste Flok, at lade Lokketoner lyde, de Toner, der kunde give andre Trang til og Mod til at „lade staa til“ og kaste sig ned paa Kirkeskibets Dæk, der hvor Kærligheden gør alle Ting vel. Stakler, hvad bliver I ellers til! Døden opsluger Eder. Hvorfor blev I dog ikke paa Klippen?

Aa ja, hvorfor blev de der ikke!“

VOR FRUE KIRKE I ODENSE.

VOR FRUE KIRKE.

Det var med ikke liden Forventning, man i Odense indenfor Menighedens Kreds imødesaa den nye Præsts Komme til Vor Frue Kirke.

Denne Forventning var hos adskillige blandet med nogen Ængstelse. Man kendte ham som Præst paa Landet, men hvorledes vilde han virke som Præst i en By? Før havde han, siden sin Horne-Tid, for det meste selv skabt sig Formerne for sin Virksomhed, hvorledes vilde det gaa, naar han skulde træde ind i mange Aar gamle, faste Former for Samfundsliv og Samfundsarbejde? Tidligere kunde han jo temmelig frit være „Vagabonden“, som han kaldte sig selv, hvordan, naar han nu skulde være en ærværdig, stedbunden Bypræst med alle de Kontorsager og Embedstrivialiteter, der fulgte med et slikt Embede? Og hvorledes skulde han kunne overkomme Hvervet som Bestyrelsesmedlem baade i Indre- og Ydre-Mission og alle de andre Hverv, han havde, sammen med alt det, der nu vilde kalde paa ham?

Der ved Vor Frue Kirke havde Provst Heiberg været Præst i Aarene 1898—1900, derefter Provst G. Koch en kort Tid, for allerede 1901 at kaldes til Ribe Bispestol; her havde J. Møller og J. Johansen virket — den sidste havde faaet bygget Missionshuset „Bethania“ — begge havde de haft stor Betydning for det kristelige og kirkelige Liv i Odense.

Man forstod jo nok, at der, naar Busch kom dertil, vilde komme til at lyde en noget stærkere Tone fra Vor Frue Kirkes Prædikestol, selvom Klangfarven maaske kunde være den samme, og der var adskillige, der ellers regnede sig selv for hørende til Menigheden, der nærede nogen Betænkelighed, at Tønen mulig kunde blive for stærk.

Til de sidste hørte Førstelæreren ude i Ejby Landsogn. „Hvis det sker, at Busch kommer hertil, saa gaar jeg til Emil Koch,“ hævdede han.

Den nysudnævnte Ribe-Bisp søgte at trøste ham. Han havde ganske vist selv regnet med en anden som sin Efterfølger, men

Præstefolkene i Odense.

da han forstod, at det laa de troende Indre-Missions Folk meget paa Hjerte at faa Busch til Præst, havde han lovet dem, at han nok skulde arbejde for, at det blev ham.

Man spurgte den stedlige Missionær H. Chr. Beck til Raads, han maatte jo have lært Busch ganske godt at kende under deres Amerika-Tur. Denne var Diplomat, men erklærede dog, at

„der var Forskel paa at træffe en Mand i Ny og Næ og saa at være sammen med ham hver eneste Dag.“

Men det, som nogle havde frygtet for, andre havde glædet sig til, skete: Busch blev kaldet til Vor Frue, og han „kysede Herrens Haand“ og tog imod sit nye Embede som en Gave fra ham.

Vel fik han at erfare i de følgende syv Aar, at Herrens Haand ikke blot var Trøst, men ogsaa Tugt, men det var dog den samme „Herrens gode Haand“, der var over hans Gerning og Hjem der, som havde været over det i svundne Dage.

Det varede ikke længe, før der stod Gny om den nye Præst, det viste sig, at hans Forkyndelse kom som et frisk Pust til Fyens Hovedstad, og at den øvede den samme dragende Magt der, som den havde gjort andetsteds.

Ogsaa Vor Frue Kirkes Gudstjeneste blev nu til en Festgudstjeneste Søndag efter Søndag, lige fra det Øjeblik, Præsten traadte frem foran Alteret. Hans værdige Skikkelse og Fremtræden bragte uvilkaarlig Festivitas med sig.

Det var Værdighed, men ikke nogen udvendig Velærværdighed, det var en Værdighed, der var præget af Aand.

Før Gudstjenesten begyndte, kunde han godt gaa ned fra Alteret for at bære en Stol frem til een her, til en anden hist, det tog slet ikke noget af Værdigheden fra ham. Han kunde ogsaa godt under Salmesangen, mod al kirkelig Skik og Brug, vende sig ned mod Menigheden og blive staaende for Alteret, lige til han gik sin Gang op paa Prædikestolen, efter dog altid først for hele Menighedens Øjne at have knælet ned paa Bedeskamlen, noget, der mindede mange af Menigheden om, at nu var det Tid at bede for ham, der skulde forkynde dem Herrens Ord.

Den officielle Højtidelighed laa ikke for ham. Naar der ved Ordinationer omhyggelig var bleven ordnet en Præste-Procession, arrangeret efter alle Rangforordningens Regler, kunde det godt falde ham ind at bryde ud, naar man var naaet ind i Kirken, og gaa hen og sætte sig nede i denne, for først at gaa op i Koret, naar Haandspaalæggelsen paa Ordinanderne skulde finde Sted.

Snart var imidlertid Vor Frue Kirke stuvende fuld Søndag efter Søndag. Vel var der mange Kirkegængere, der kun var „Højmessfolk“, saa Førstetjenesten kaldte flest hid, ved denne var Busch ogsaa i særlig Grad i Aande, men ogsaa Eftermiddagstjenesterne samlede deres store Mængde.

Man blev greben af denne ejendommelige Stemme, der snart kunde runge gennem Kirken, ja, Stemmen kunde til Tider være

ved at gaa over til et Skrig, snart kunde synke ned til en stille, indtrængende Hvisken: „du, der sidder dernede, hvorledes er det saa med dig?“

„I Dag var det, som Søjlerne i Vor Frue Kirke rystede,“ kunde Lærer Hindse-Nielsen sige. Straks fra den første Dag, Præsten havde rakt ham Haanden til Goddag, var han bleven vunden, i hvert Fald for Præsten, og var den nye Præsts Ven for Livstid.

„Busch prædiker bedst, naar han har Sordine paa,“ erklærede Biskoppen.

Men hvad enten det nu var saa eller ikke saa, „han pløjer dybt i Hjerterne,“ erklærede Læreren. „Det er, som den Præst staar foran Hertet og lirker og lirker med sin Nøgle, han vil ind,“ erklærede en anden.

Prædikenen varede nu noget længere, end man var vant til i Vor Frue. Det kunde jo godt ske, at de unge — og der var mange unge, der nu søgte Vor Frue Kirke — kunde synes, at 5 Kvarter var lovlig længe; „hvor var det dog langt i Dag?“ kunde de sige til Far og Mor. Men saa kunde det jo ske, at Far og Mor svarede: „Vi sad og ønskede, at han vilde være bleven ved lidt længere endnu.“

Men skulde Vor Frue Kirkes Sognepræst ved en eller anden Lejlighed holde Gudstjeneste sammen med en anden og kom til at tale først, kunde det godt ske, at den anden kom til at brænde inde med sin velstuderede Prædiken, Busch havde taget Tiden fra ham — naa, der var maaske ingen Skade sket, men den anden syntes jo maaske, at Verden var gaaet tabt af en hel Del, fordi han ikke var kommen til at tale, og gik hjem i et Humør, der just ikke var det allersagtmodigste.

Nu maatte for Resten Busch til at tage sig sammen og forberede sig noget mere, end han som Regel havde gjort i de senere Aar. „Før har jeg improviseret,“ sagde han med noget af et Suk, da han skulde flytte til Odense, „nu skal jeg til at samle sammen.“ Han formanede nu sine skiftende Kapellaner, at de skulde skrive deres Prædikener, som han selv havde gjort det de første Aar af sin Præstetid, selvom han ogsaa, naar han syntes, de sled for meget med deres Prædiken, kunde formane dem til at „regne noget mere med Herren.“

Men selvom han nu forberedte sig mere til Prædikenen, saa var det dog ikke sikkert, at han derfor fik sagt netop det, som han havde udtænkt sig. „Har De ikke skrevet den Prædiken op?“ kom en Tilhører og spurgte ham efter en Gudstjeneste. Busch viste ham et Stykke Papir, der var beskrevet med Blyant.

„Her staar, hvad jeg vilde have sagt, men jeg fik ganske vist ikke noget af det sagt.“

Da man endelig fik Præsten overtalt til at lade et Par Lærere stenograferer en Aargang Prædikener i Vor Frue Kirke, da var det til Tider, som var han lagt paa en Pinebænk. Og ikke bedre blev det bagefter, naar Stenograferne konfererede med ham om Prædikenen, og man skulde til at „hugge en Hæl og klippe en Taa.“

Men Prædiken-Samlingen kom da ud i Maj 1906, tilegnet „Indre-Missions-Menigheden i Danmark“ „med Tak til Gud for den Velsignelse, jeg i Liv og 25 Aars Præstegerning har modtaget igennem denne Del af Danmarks levende Menighed.“

Han kalder disse Prædikener for „Vidnesbyrd fra Vor Frue Kirke i Odense“, og i Fortalen bemærker han: „Min uhyre Optagethed med meget Arbejde netop i disse Aar i Forbindelse med *min Maade*

at være Prædikant paa har bevirket, at Vidnesbyrdene i høj Grad er fødte i Øjeblikket og aldeles ikke kan eller maa betragtes som *udarbejdede* Prædikener. Ved en trykt Gengivelse af *den Slags* Vidnesbyrd maa der blive store Mangler, som selv megen Bearbejdelse ikke har kunnet raade Bod paa.“

Venner i Odense „paatog sig i stor Kærlighed Udgiften ved at lade Vidnesbyrdene stenograferer,“ og Prædiken-Samlingen — Udgifterne beløb sig til c. 1200 Kr. — blev overrakt ham som Gave paa Sølvbryllupsdagen.

Det Ønske, som han udtalte om, at „disse Vidnesbyrd — trods deres Mangler — maatte blive til Glæde og Velsignelse baade for de Venner, hvis Kærlighed nødte mig til Udgivelsen, saa vel som for en og anden udenfor denne Vennekreds,“ er til-

A. Busch.

fulde bleven opfyldt. Den Sædmand, der fra Vor Frue Kirkes Prædikestol strøede Evangeliets Vidnesbyrd ud, sendte heller ikke disse Vidnesbyrd ud forgæves.

I denne Samling „Vidnesbyrd“ finder man en hel Del af de Ejendommeligheder, der prægede Buschs Forkyndelse, særlig da i hans Odense-Tid.

Stærkt i Forgrunden traadte i den Tid Forventningen om Herrens Genkomst, det tusindaarige Riges Herlighed, Brudejomfruens Smykken sig for sin Brudgom, men forøvrigt har man i Vidnesbyrdene alle de Toner anslaaet, der særprægede hans ejendommelige Forkyndelse.

Daab og Nadvere betones stærkt: Daabshandlerne i Vor Frue var en Højtid, og Nadverbordet ikke mindre, det kom til at samle de troende Søndag efter Søndag. „Nu skal vi til Fest!“ hed det, før man gik op til Herrens Nadvere, og Skrifttalerne gik dybt i at berede Hjerterne til at møde deres Gud.

Medens Prædikenen i Feldballe-Tiden for en overvejende Del havde været Omvendelses-Prædiken, blev den nu, med Bøvling-Tiden som en Overgang, mere og mere Helliggørelses-Prædiken, nu forstod Busch tilfulde den store Kunst, som snart ingen anden, at tale til de troende saaledes, at det paa samme Tid blev en Omvendelses-Prædiken for dem, der stod udenfor, og han blev ikke træt af at betone, at det ikke nytter at slaa sig til Ro med, hvad man har været og har oplevet, men at det kommer an paa, hvad man er i Dag og oplever i Dag.

Ligesom han i sine Lejlighedstaler ikke var bange for at benytte de samme Tekster, saaledes var hans Taler nu som før isprængt med Lignelser og Billeder, han kunde bruge de samme om og om igen, og dog blev de bestandig lige friske og nye, de var som stadig fødte paany.

„I unge Præster,“ kunde han sige til sin Kapellan, „er saa bange for at bruge Billeder og Lignelser. Det skal I ikke være, I skal stole mere paa Gud. Jeg brugte et Billede i Dag, da jeg begyndte, vidste jeg ikke, hvordan jeg vilde anvende det, Anvendelsen kom af sig selv.“

Han kunde vel staa i Fare for undertiden at faa de enkelte Træk i Teksten føjet sammen til en Ramme om et af hans Billeder, og han maatte jo ogsaa finde sig i, at det kunde siges til ham om en Prædiken: „Ja, Logik er nu ikke altid Deres stærke Side. Deres Prædiken i Dag var mere som et straalende Fyrværkeri med Sole og Stjerner o. s. v.“ Men det var i hvert Fald et Fyrværkeri, i hvilket der var Ild, et, der kunde tænde i Brand.

„Det særlige ved hans Forkyndelse af Evangeliet har bl. a.

været denne lykkelige Evne til — bestandig paa uanede Maader — at variere et Tema og et Bibelord, gribe en Stemning, et Billede fra det daglige Liv. Den flyvende Fugl, den spillende Solstraale, den vuggende Baad, den tindrende Dugperle, det faldende Blad, alt blev for ham Billede paa Aandens Verden — fremfor alt har han bestandig kunnet hente nye Billeder fra Barnets og fra Hjemmets Verden.“

Snart var det Manden, der gik ude i den mørke Nat, forvildet og angst, og saa pludselig ser Lyset skinne frem, man havde sat i Vinduet derhjemme, det samme, som gav Vilhelm Gregersen Motivet til sin lille Sang: „Der er Lys i vor Faders Vindu —,“ og saa kunde hele Buschs Prædiken komme til at kredse om dette ene.

Snart var det et lille Maleri, han havde set et Sted: den unge Pige, der staar med et Fuglebur i sin Haand og lader Fuglen flyve ud i Frihed.

Snart den lille Pige, der sidder ved Aarerne og tror, at hun gør det hele, medens Faderen sidder bagved Barnet, med den ene Haand trækker snart i den ene, snart i den anden Aare, med den anden Haand holder Rorpinden. „Vi kan nok gøre en Gerning — — men lad os ikke glemme, at det egentlig er Gud, der gør det, og at det er ham, der har Styret.“

Saa kan det en anden Gang være det underlige Ord, han har set hænge paa Væggen etsteds inde i en Stue: „Spænd aldrig Helvedes Heste for Himmeriges Vogn,“ han atter og atter varierer og lægger Guds Børn paa Hjerte.

Igen en anden Gang kan det være Levinsens lille Sang: „Mig blegned alle Roser,“ der bliver ved at fange hans Tanker.

Atter ved en anden Lejlighed er det Faderen, der sidder ved sit syge Barns Seng. „Gør det ondt, min lille Ven?“ „Nej, Far, naar jeg bare har *min* Haand i *din*, saa gør det slet ikke ondt.“

Der var adskilligt, der kunde gøre ondt i Odense-Tiden, baade i og udenfor Præstens Hjem, men denne prøvede selv at praktisere, hvad han prædikede for andre: *hans* Haand i *Faderens* Haand.

VOR FRUE PRÆSTEGAARD.

Ad en lang, smal Smøge naaede man ned til Præsteboligen i Vor Frue Sogn. I en Bygning tilhøjre laa Konfirmandstuen, der med sine store Reoler fyldte med D. M. S.-Litteratur vidnede om, hvor Præsten havde en Del af sit Hjerte.

Over den ujævnt brolagte Gaard naaede man endelig ned til Boligen, bagved hvilken der fandtes en smuk blomsterrig Have med store, gamle Træer. Men selve Boligen var lavtliggende, gammel og fugtig, ikke ganske ukendt med Rotter. Den tidligere Præst havde gjort de forberedende Skridt til at faa Boligen revet ned og erstattet med en ny, men Busch holdt paa, at den kunde godt gaa an, som den var.

I Præstens Stue.

Denne gamle Præstebolig blev imidlertid skæbnsvanger for Præstefamilien. Snart blev eet af Børnene sygt, snart et andet, der var næsten altid een, der maatte ligge til Sengs, nu maatte Hak, nu Thyra op til det gamle Kursted paa Kalø Skovridersted. Hustruen var atter og atter syg, syg paa Legeme, lidende paa Sjæl, maatte snart paa Sygehus i Odense, snart paa Re-kreationshjem i Hareskov.

Den muntre, fornøjede Præstekone, man havde set særlig i Feldballe-Tiden — denne Tid blev ved at staa for hende som Lyspunktet i hendes Liv, „i Feldballe ligger mit Hjerte,“ sagde hun tidt — hende saa man sjælden noget til, der kunde komme

Øjeblikke, hvor den gamle Livsglæde brød frem igen, men disse Øjeblikke blev færre og færre.

„Det er saa underligt, jeg kan ikke taale at gaa,“ sagde hun ofte, „det maa være Brostenene.“ Men det viste sig mere og mere, at det var mere end Brostenene, det var Gigten, der begyndte at melde sig. Og naar saa dertil kom Sygdom hos Børnene og Overanstrengthed hos Manden, kunde hun nok blive noget mismodig og forknyt.

Men som oftest saa andre hende kun som den stille Kvinde, der taalmodig bar sine Lidelser og uden Knur fandt sig i sin Mands idelige Rejseliv og Optagethed.

Hun vilde saa gerne tage Del i Symøder, Fattigpleje, Kvinde-møder for Ydre-Mission, naar hendes Kræfter kunde slaa til, og hun kunde mærke, at Vennerne satte Pris paa hende baade i og udenfor hendes Hjem, de forstod, at hun ikke blot var Præstens Kone, men virkelig var en Præstekone, hvis Hjerte var med i Mandens Gerning, og som gerne vilde have taget en Haand i med.

Præsten var, naar han var hjemme i Odense, meget optaget ved sit Skrivebord og andetsteds, mere end nogensinde, kunde undertiden sidde ogsaa hele Søndag Eftermiddag fordybet i sine Skrivelser, indhyllet i Røg og Damp. Megen Beslag lagde Sekretæren i D. M. S. ogsaa paa ham, ikke mindst efter, at han var bleven Formand: det kunde jo ikke nægtes, at Sekretæren var noget omstændelig og fra Fredericia temmelig tidt sendte Ekspresbud efter ham.

Præstehjemmet var det samme aabne Hjem i Odense, som det havde været i tidligere Dage, men Byforholdene og de mange andre Forhold gjorde, at Hjemmet ikke helt kunde blive det samme.

Om Søndagen kunde der samles en Flok unge med Præstebørnene i Præsteboligen, Fritz, der under en Del af Bøvling-Tiden havde været i Huset hos sin Onkel, Axel Nielsen, og gaaet i Skole i Odense, kunde jo nu bo hjemme til sin Studentertid og fik ogsaa sine Kammerater trukket til Hjemmet.

Saa kunde Præsten komme ind i Dagligstuen Søndag Eftermiddag med sin Pibe og sætte sig hen i Sofaen, glæde sig ved at se de unges Glæde og sidde og more sig over de unges Morsomheder. Men han kunde ogsaa til Tider sidde ganske tavs, som han da ogsaa kunde sidde ved Maaltiderne til daglig, og maaske midt under det hele udbyrde: „Ingen kender, hvilke Hænder der har lagt sig tungt paa mig.“

Overfor sine Børn var han den samme Kammerat — og i endnu højere Grad end i gamle Dage. Morsomt var det at se Præsten

cykle af Sted ud i Landsognet i lang, sort Frakke, med stiv Hat, og med alle sine 7—8 Børn i en lang Række bagefter sig. — Naar et af Børnene var sygt og laa til Sengs, kunde han sætte sig op og snakke med det i Timevis, han tog da gerne sin Pibe med og sad og sugede paa Spidsen, for at den syge skulde tro, at han sad og røg. — Naar Hak fik oprettet sig Lejebibliotek, hvor Medlemskortet kostede 2 Øre om Maaneden, var Faderen

I Odense Præstegaardshave.

en af de mest interesserede i Foretagendet og dets Trivsel. — Naar Arda havde faaet Lov til at have sin lille Veninde, Lærerdatteren, inde hos sig om Natten, og de to kunde ligge og snakke og snakke, le og le til langt ud paa Natten, kunde de til deres Forfærdelse pludselig se Døren gaa op Kl. 3 om Natten, og ind træder Præsten med en Bakke med Kaffe og Brød til dem, saa har han virkelig været ude i Køkkenet og kogt Kaffe midt om Natten til de to Frøkener, hvis Pludren han har kunnet høre ind i sit Studereværelse.

Pludselig en Eftermiddag kunde han træde ind hos Lærersfamilien ude i Ejby og sige: „Her kommer jeg med alle mine

Pakkenelliker, jeg kunde ikke faa Ro derhjemme.“ Saa satte han sig op i Lærerens Værelse, der var han fri for alle de generende Afbrydelser, der fandtes inde i Byen. Lærerboligen i Ejby var ham en stadig Tilflugt. Naar han forud meldte sin Ankomst, blev der gerne sendt Bud efter en ny Kardus Tobak. Men naar Læreren og han sad en Nat igennem og arbejdede med Kirkeskattens Paaligning, kunde det ske, at Præsten fik røget hele Tobaksbeholdningen og saa endda Udkrasningen et Par Gange om igen.

Ja, den Tobak, den Tobak! Engang i en Prædiken fortalte han, at der var kommen een og havde irttesat ham, fordi han røg Tobak, det var en Synd at ryge. „Jeg svarede ham med,“ fortalte Præsten, „at jeg tog et dygtigt Drag af min Pibe og pustede ham Røgen lige ind i Ansigtet.“ „Dog,“ føjede han til, „det var fejl gjort af mig.“ Men nej, Piben og Præsten kunde ikke skilles ad.

Og snart kom de ud paa Langfart med hinanden. „Det er dejligt at være Præst, naar Tiden maa bruges til aandeligt Arbejde og ikke stykkes ud i Stumper og Stykker.“ Dette sidste kunde ikke undgaas i en By som Odense, og Tiden kom da ogsaa, da een fik nogle af Vennerne sat i Gang med at give Præsten en haardt tiltrængt Rekreatjonsrejse.

Denne fandt Sted i Sommeren 1903 til Færøerne, for at han kunde besøge sin Halvbroders Søn, der var Præst i Suderø nordre Præstegæld.

TRE UGER PAA FÆRØERNE.

Odense-Vennerne stillede for en Sikkerheds Skyld den udtrykkelige, men temmelig nødvendige Betingelse, at deres Præst i sin Ferie ikke maatte prædike om Hverdagene, derimod om Søndagene maatte han prædike lige saa meget han vilde — han kunde kun blive paa Færøerne to Søndage.

Han fik den 16-aarige „Tilla“ med sig (egentlig hed hun Mathilde efter Axel Buschs Moder), medens den øvrige Familie søgte op til Kalø.

Ingen af de to var videre søstærke; da de var kommen Nord for Leith i Skotland, maatte de søge at holde det „gaaende“, bogstavelig talt, de var bestandig ganske nær ved det, som Sø-mændene kaldte „Madam Ulriksen“. Der var ikke Tale om at holde Gudstjeneste om Søndagen, hvilket faldt Præsten meget svært at give Afkald paa, men der var ingen Udvej.

Kvinder og Børn bærer Kul.

Farten gik ind mellem Orkn-Øerne, „Sælhunde-Øerne“, hvor man kunde se Gaardene med deres Heste og Køer ligge spredt langs Kysten, derinde var der smult Vande, men saa tre Timer efter var man atter ude i aabent Hav, og saa begyndte Fartøjet for Alvor at rulle. — —

Der kom nyt Mod, da man en Mandag Morgen kom op paa Dækket og kunde skimte Suderø i det fjerne. Den var endnu langt borte, men i den klare Luft kunde man se dens høje, stejle Fjælde rage frem.

„Det var dejligt at komme nærmere og nærmere til Maalet, thi hvor godt vi end havde det ombord, saa er det dog ikke „hjemligt“ Liv, ikke som hjemme“ — skriver han til Hustruen, — „saaledes bliver det ogsaa med Sejladsen „hjemad til vor Gud“. Jo nærmere Maalet, desmere af Glæde i Hjertet, det underlige Hjerte, som, hvor godt det end har det her, dog altid er under fremmede Omgivelser. Der er saa meget, som drager mit Hjerte „op og ned“, men det behøver jeg ikke at fortælle Dig om, Du lider jo selv meget ved den megen Bølgegang i mig. Aa, jeg er heller ikke tilpas ved det!! Nej, sandelig, nej!!“

Saa endelig naaede de Fjorden ind til Handelspladsen Transgisvaag eller Tveraa, hvor Suderø-Præsten tog imod dem, og saa om Eftermiddagen gik Turen en Mils Vej op over Fjældmarken og atter nedad ad smalle Stier, nedad mod Lejre Præstegaard.

„Det saa ofte nærmest utilgængeligt ud, men det er som med Vandrigen paa „Guds Riges Bjerger“, gaar man der først, saa „hvort et Skridt forsigtig bliver gjort,“ saa er jo Vejen sikker nok, og ser vi blot opad og ikke nedad, saa svimler vi ikke.

Verden den staar og stirrer paa den „snævre Vej“, mener jo ikke det er muligt at komme over ad den Vej.“

„Dernede ligger Lejre Præstegaard,“ hedder det. „Og der kommer Mariane løbende. Hun er mere end straalende glad.“

I Vinduet er der sat en stor, rød Valmue, en Gave, der er skænket fra den eneste Have i Kvalbø, og inde paa Bordet har Mariane, Præstekonen, sat Fru Buschs Billede. „Det skulde glæde mig, og det gjorde det. Der er jo dog ingen, jeg hellere vil se paa Suderø end „vor egen Mor“. Ja, saadan er det.“

Vejret var den første Uges Tid straalende smukt, med Solglans over Fjælde og Tinder. Busch var naturligvis paa Færde aarle og silde og indlod sig i Snak med alle og enhver, han traf paa. Han kom til at synes godt om Færingerne, „disse smukke Skikkelser med den Magt over deres Legemer, der følger med at færdes paa Fjældene, høflige, hensynsfulde og hjælpsomme,“ men han forstod ogsaa, at det vel var „et blødt Folk, bøjeligt for hvad blødt der møder Hjertet, men ogsaa et stivt og trodsigt Folk, der sikkert kan sætte haardt imod haardt.“

Han var næsten hver Dag i Ugens Løb ude at „dyrge“ Torsk, saa var han nede for at se Fiskerbaadene komme hjem med deres Fangst og snakke med Folkene og ude paa „Ejde“ for at se Fuglebjergene.

Næsten alt, hvad han ser, finder han Anvendelse for.

Fuglemanden, der fires ned ovenfra paa en Afsats i Fjældet for at faa fat i „Lomvierne“, gør sig fri af Rebet og binder dette fast til en eller anden Sten, mens Fangsten gaar for sig, bliver ham et Billede paa Mennesket, der faar Naadekaldet fra Herren bragt ned til sig Gang paa Gang. Rebet er gaaet los, det hænger og svinger frem og tilbage, Svingningerne bliver kortere

Den gamle Købmand i Vaag.

og kortere, det gælder om at gribe til, mens man endnu kan naa det, inden det bliver for silde.

Oppe ovenover Præstegaarden i Kvalbø laa „Præstefjældet“. Inde i Fjældet var der Kul, de tilhørte Præstekaldet. Alle Husfædrene, paa samme Tid Landbrugere og Fiskere, havde Lov til, mod en mindre Afgift, at bryde Kul i Fjældet. Der var saa bygget Smaaahytter af Sten, hvor man opbevarede det Kul, man havde brudt, og hvorfra man saa af og til kunde hente sin Ildebrændsel ned.

Friluftsmøde i Vaag.

Vejen var lang og besværlig, det var for det meste Kvinder og Børn, der maatte hente det, mens Mændene var ude paa deres Fiskeri. De kom saa med deres Tremmekasse, „Løb“en, paa deres Ryg, medens en Rem var lagt frem over deres Pande. Byrderne kunde tit være tunge nok. Et Stykke oppe i Dalen laa der saa en stor, bred Sten, „Hvilestenen“, der plejede de at sætte deres Byrde fra sig et Øjeblik og puste ud. Det vakte stor Begejstring blandt de halvvoksne Børn, naar Præsten fra Danmark lagde en eller anden Mønt oppe i „Løb“en, mens de hvilede sig.

Den første Søndag, da Busch prædikede i Kvalbø Kirke, anvendte han i sin Skriftetale „Hvilestenen“ som et Billede paa Nadverbordet. De kom, hver med sin Byrde og sine Bekymringer, det var godt at hvile ud paa „Hvilestenen“, der kunde

de troende hente nye Kræfter til at fortsætte Vandringsen paa Vejen hjemad.

Det var ham en Fryd, da Søndagen kom — den Dag havde han jo faaet Lov af dem derhjemme til at prædike ligesaa meget han lystede. Kvalbø Kirke var fyldt med Mennesker, næsten alt, hvad der kunde krybe og gaa, det var jo en Begivenhed, at der skulde prædikes af en Præst nede fra Danmark.

„Jeg var glad ved at gaa Bud for Jesus til dem. Naar Dagen, da alt skal opklares, kommer, skal det jo ogsaa vise sig, om Forkyndelsen den Dag var frugtbar.“

Om Eftermiddagen var der Gudstjeneste igen, hvor Busch talte om „Himmelstigen“, Stigen med de to Sidestykker, Daaben og Nadveren, og de forskellige Trin, Oplevelser, der maatte gøres, for at naa opad.

Om Eftermiddagen, da man gik hjem fra Kirken, kastede Solen sin Gyldenglans henover „Klippens Top og Bjergets Side.“ „Kan I se, hvor det er dejligt?“ spurgte Busch Kirkefolket. „Aa, det har vi set saa tidt,“ lød Svaret.

Derudaf blev der nok ogsaa en Prædiken.

Den følgende Uge fik man Færøerne at se fra deres mere uelsk-værdige Side. Alt laa skjult bag Taage og Regn, man fik et Indblik i, hvor trist og trangt Efteraar og Vinter kan være heroppe.

Nu var der en hel Uge, til den danske Præst kunde komme til at prædike igen, og han havde ikke andet Arbejde end at „drive og atter drive.“ Det var næsten det Arbejde, der faldt sværest for ham.

„Dersom Søster Marie og alle de andre kære Mennesker, som sendte mig afsted, saa mig gaa her som en saa doven Drivert, som jeg er, kommer det alligevel an paa, om de ikke vilde sige: „Nej, det er dog for galt.“ Jeg selv synes det ofte, men jeg bliver dog ved, og det bliver sagtens ikke anderledes, før jeg kommer i Seletøjet igen hjemme i Odense. Maatte jeg saa endda have samlet nogle flere Kræfter, der ogsaa kunde komme mit aandelige Liv tilgode.“

Han gaar og er meget optaget af, hvordan han kan faa sit Arbejde lagt bedre tilrette, naar han kommer hjem.

„Du har naturligvis“ — skriver han til Hustruen — „Ret i dette, at naar jeg gaar saa optaget, forjaget og trætt, saa gaar det ogsaa ud over mit aandelige Liv.“

Han lægger Planer om for Fremtiden at sige Nej til en hel Del af Arbejdet her og der — „jeg vil i det mindste forsøge det“ — at have hveranden Aften til fri Raadighed hjemme — at lægge noget Arbejde hen til Venner — „det duer jeg nu daarlig

til, men det kan maaske naaes at blive dygtig til det, uden at blive en doven Drivert, hvis hele Bestilling bliver at staa paa Kommandobroen med Stok paa eller Fløjte i Munden. Naa, det skal der jo ogsaa være nogen til paa et Skib.“

Han har imidlertid aabenbart ikke meget Haab om, at alle disse Planer bliver førte ud i Livet.

„Men disse Fremtidsplaner“ — slutter han med — „maa jeg

Fangsten lægges til Tørring.

nok allerhelst holde for mig selv. Du tror jo ikke rigtig paa dem. Dog kan det alligevel gerne være, at jeg engang narrer dig og ved Guds Naade faar realiseret noget af alt det, der er rigtigt nok, naar det bare bliver gjort.“

Tiden skulde vise, om det blev gjort.

Men nu nærmede Dagen sig atter, da „Driveriet“ maatte faa Lov til at holde op.

En Morgen, da Solen kastede sit rødgyldne Lys henover det fjerne „Stori Dimun“, laa en „Otte Mands Farer“ rede udenfor Kvalbø for at føre Præstefamilien med dens Gæster over til Vaag.

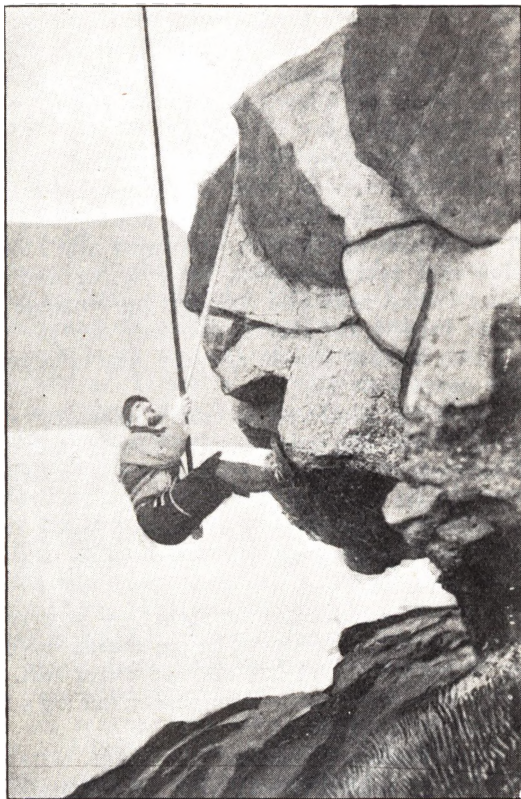
Det gik af Sted langsmed de høje, forvitrede Fjælde, snart i Sol, snart i Taage, Roerne sad tavse og alvorlige, helt optagne af at føre deres Baad vel henover de høje Bølger, uden at den kom til at tage Vand ind.

Efter en 4 Timers Fart naaede man ind i Vaag Fjord, hvor Mariane Buschs Fader, Bygdens Storkøbmand, havde sin Købmandsgaard, „et Samlingssted for alle de mange Børn og Børnebørn, der er en uafsladelig Løben og Trippen, Talen og Kalden. En udmærket gammel Moder gaar omkring i det altsammen og lader saa vel tilfreds med alt det, der summer om hendes Øren.“ — Og det be-

høver ikke at siges, at paa en saadan Plads var ogsaa den fremmede Gæst vel tilfreds, havde der ikke været Trippen og Løben og Leen og Pludren før, saa skulde han nok faa det i Gang.

Efterat Busch om Formiddagen havde prædikeret i Vaags smukke, lille Kirke, sejlede en Baad med 6 unge Roere i øsende Regn og i strygende Fart af Sted med ham til „Porkere“. Da Baaden kom i Sigte, begyndte Kirkens Klokke at ringe, og lidt efter lidt samledes der en 50 Mennesker i den lille Trækirke.

Præsterne var dygtig vaade, da de kom til Kirken, men derved var jo intet at gøre. En gammel Mand paa over 80 Aar bad Indgangsbønnen, hvilket han havde gjort, fra han var 15 Aar gammel. Det hele var ellers ret primitivt. En ung Pige spillede

En „Fuglemand“.

paa Harmoniet, ganske vist kun spillende Melodien med een Finger, „men det lød jo da altid af noget.“

Efter Gudstjenesten gik det atter i en Fart hjemad til Vaagen, hvor der blev holdt Gudstjeneste om Aftenen i den lysstraalende Kirke.

Ved denne sin sidste Gudstjeneste paa Færøerne talte Axel Busch over een af sine Yndlingstekster: Es. 25, 7—8 („og paa dette Bjerg skal han borttage Sløret, med hvilket alle Folkeslag er tilslørede, og Dækket, hvormed alle Hedninger er bedækkede. Han skal opsluge Døden for evig, og den Herre, Herre skal afviske Graaden af alle Ansigter og borttage sit Folks Forsmædelse af al Jorden, thi Herren har talt det“).

Den Søndag kunde der just ikke tales om „Driveri“, og Busch var ogsaa i sit Es.

„Jeg var glad ved at være i Arbejdet“ — skriver han — „det er og bliver dog mine bedste Timer, naar jeg faar Lov at staa i Tjenesten og Herren i Naade er med i Arbejdet. Det er dog dejligt at være Præst —.“

Saa var det Slut med Færø-Besøget — næste Dag gik det med en lille Dampner til Trangisvaag for der at gaa om Bord igen i „Laura“.

„Nu Opholdet her er forbi“ — skriver Busch til sin Hustru — „synes jeg naturligvis, at jeg skulde have været til mere Glæde og Velsignelse. Det har sikkert været lidt, jeg har givet af den Slags, selvom de kære Mennesker her og i Lejre har været glade ved, at vi kom herop.“

I den sidste Prædiken, han holdt, udtalte han bl. a.: „Der er Forskel paa Mennesker, naar de kommer ind. Nogle kommer som en Stormvind, andre kommer ligesom med Fred.“

Det var ogsaa det Billede, der bevarede paa Færøerne af den danske Præst: „Han kom med Fred.“ Og saa dog med noget af en Stormvind.

Otte Dage havde Rejsen været ud — otte Dage varede den hjem. Dog for Præsten og hans Datter gik Rejsen hjem altfor langsomt.

Men han er fuld af Tak. „Herren har været os god indtil dette Øjeblik“ — skriver han under Hjemrejsen — „og vi er blevne ham megen Tak skyldige, blot vi maa faa vist vor Tak. Og Tak for al din Bønnens Hjælp indtil idag. Jeg tror, at du formaar meget med din Bøn.“

Da der ikke ved hans Ankomst til Leith ligger Brev fra Hjemmet, er han meget, meget skuffet.

„Men der er jo sletikke andet for, end at finde sig i det og saa vente til imorgen. Aa disse Forhaabninger, vi Mennesker saa ofte gaar og laver os og lever os saa sikkert ind i, og saa kommer Skuffelserne. Saaledes har du saa ofte haft det overfor mig, er jeg vis paa, og saa har jeg, sølle Mand, ikke indfriet dem, men kun beredt dig Skuffelse. Jeg har mange Gange, medens jeg har skrevet disse Sider fuld, tænkt paa den Dag, da jeg skrev 28 Sider til Frk. Fanny i Voldum Præstegaard. Aa ja, nej, i alle de mange Aar har jeg ofte givet dig Skuffelse i Stedet for Ønskers Opfyldelse. Dog har du aldrig været mig kærre end i dette Øjeblik, og jeg tror fuldt ud, at min Kærlighed til dig aldrig har været mere fuld af Trang til at være noget for dig, ligesom Kærligheden i mig vist aldrig har sukket og grædt mere nogensinde end idag over dette: kun saa lidt har jeg endnu bragt nogen Fylde af Glæde ind i dit Liv. Men Haabet om at faa det gjort, vil jeg ikke slippe, og jeg har ogsaa den Tro til Herren, at det skal lykkes, selv om der maaske skal ske meget med mig endnu, før det kan blive, som vi begge længes efter. Du skrev i dit sidste Brev, jeg fik her i Leith, da jeg rejste til Færøerne, at jeg maatte blive mere Herre over mig selv, og at Børnene dog helst skulde kunne se op til mig. Ja, Fanny, det var rædsomt, om mit Liv iblandt Eder havde gjort Børnene det umuligt at se op til deres Fader. Hvad værre kunde der saa være sket. Men mon Børnene ikke gør det. Jeg mærker dog aldrig andet. Dog det er jo noget af det skønne ved Børnene, at de viser saamegen Kærlighed til mig og hænger saaledes ved mig, skønt jeg er det saa umaadelig lidt værd.“

Men var Skuffelsen stor ved Ankomsten til Leith, bliver Glæden saa meget desto større næste Dag, da der kommer Bud hjemmefra.

„Gud ske Lov! Nu kom dit Brev. — Det havde kun den meget store Mangel, at det var begyndt for sent og var altfor kort. Men selv om du saa havde skrevet 100 Sider, havde jeg vel ønsket: gid der havde været mere. Hovedindtrykket jeg fik af Brevet er det, at I alle har det godt, og at Herren viser sin Godhed imod Eder ved at give „godt Vejr, godt Helbred, gode Naboer og Venner,“ kort sagt alt det, Luther putter ind i Forklaringen over det „daglige Brød“ —.“

Endelig den 4de August er de to saa hjemme igen. Han er fuld af Tak, fordi „Hak“s Helbredelse (hans Lunger var lidt angrebne) er lykkedes saa godt ovre ved „Slottet“, Kalø Skov-

ridersted, hvor jo hele Familien her opholdt sig i Sommermaanederne, men det er ham ganske vist ogsaa en ganske lille, for ikke at sige: stor Skuffelse, at det ikke var Hustruen, der gav ham „Velkomstkysset“ paa Odense Banegaard, men — Fritz.

„Det var mig en Skuffelse, men jeg er ogsaa fuld af Fordringer og har svært ved at blive det Ukrudt kvit. Jeg har dog nu for Alvor bedet Herren gøre mig stille i den Skuffelse, og det bliver jeg nok, om der end skal vaages og kæmpes en Del for den Sags Skyld. — Vær saa glad selvom der er noget tungt ved dette Brev, thi det er alligevel Bevis paa, at du er min Bedste blandt Mennesker. Guds Fred.“

Og saa ender Færø-Rejsen med det Ønske:

„Herren hjælpe mig nu i Naade til at tage Dag for Dag og gøre min Skyldighed. Det er vist, at jeg gerne vilde vise Herren og Mennesker min Taknemmelighed i Gerningen.“

Glad var han ved atter at komme „i Seletøjet“ i Odense.

ET TOHUNDREDAARS JUBILÆUM.

Den 29. November 1705 afsejlede „Sofia Hedvig“ fra København til den danske Koloni Trankebar i Ostindien — 7 Maaneder varede den Sejlads, der nu kan gøres paa mindre end 3 Uger.

Den 29. November 1905 holdtes der i Vor Frue Kirke i København en Mindegudstjeneste for den ene af de to Mænd, som det danske Skib førte med sig, Bartholomæus Ziegenbalg og Henrik Plütschau.

Ved denne Mindegudstjeneste talte Sjællands Biskop over den samme Tekst, som den 23aarige Ziegenbalg talte over ved sin Udsendelse for de mange Aar siden, Ap. Gern. 26, 16—18: „— Hedningerne, til hvilke jeg udsender dig —.“

Det var en Konge, Frederik den 4de, der fattede Tanken. Missionen begyndte som „den kongelige danske Mission“, det var nede fra Tyskland, fra Halle, man her fra Danmark maatte hente de to første lutherske Hedningemissionærer.

Ligesom den første Missionær blandt Hedningerne maatte ogsaa den Mand, der skulde „bære Jesu Navn frem for Hedningerne“ som Pioneren blandt de lutherske Missionærer, „lide meget for hans Navns Skyld,“ indtil han 35 Aar gammel sov

hen med Ordene: „Aa, hvor det bliver lyst for mig; det er, som Solen skinnede mig lige ind i Øjnene.“

Indledningsgudstjenesten til Ziegenbalgs Minde blev en smuk Optakt til de to følgende Dages Festligheder, hvor de mange var med til at flette Jubilæums-Kransen til hans Ære, Festligheder, der tilsidst naaede deres Højdepunkt i Jesus-Kirken, da 5 Mænd og Kvinder udsendtes til Indiens Missionsmark, for at fortsætte det Værk, der engang blev begyndt i den gamle danske Koloni. „Her staar ogsaa en lille Dreng, den danske Menighed, med disse fem Brød, vore fem Medarbejdere; ved Herrens Velsignelse kan de blive til Velsignelse for Indiens vrimlende Skarer.“

Men den, som særlig kom til at sætte Præg paa disse Dages Møder, var D. M. S.s Formand.

Mange var de, der bragte Hilsener til D. M. S. i Anledning af Jubilæet, men Busch viste en sjælden Aands-Nærværelse til at give hver enkelt af Talerne netop det Svar, der passede til Situationen.

Formanden for „Det norske Kinamissions-Forbund“, Kandidat *Brandtzæg*, bemærkede bl. a.: „Det stikker maaske i Brystet, naar vi skal ofre vore Penge, men det burde ikke gøre os mere ondt, end naar Landmanden ser det mindskes i sin Saa-Sæk, han er glad for det, thi der er Høst i Vente, skønt det saeede Korn kan synes tabt og borte —.“

I sit Svar udtalte Busch sin Glæde over, at den norske Kinamissions Skib her mødte D. M. S.s Missionskib med sin Hilsen. Med Ordet, der stod paa D. M. S.s Stavn: „Frygt ikke, tro ikkun!“ vilde han ønske Søsterskibet Velsignelse paa Farten.

Pastor *Hove* fra Stavanger, Sekretær ved det norske Missionselskab, malede Billedet af, hvorledes den raa og urene Erts knuses i særegne Maskiner og derpaa styrtes ned over en Række store Elektromagneter, som drager alt Metallat til sig, medens Sten og Jord faar Lov at passere, ja, gør selve Metallat magnetisk, saa det atter fanger andet Metal. „Vi maa gennem mange Knusemaskiner for at blive dygtiggjorte til Herrens Gerning.“ Han mindede om den fattige norske Enke, der gav sin Guldbrystnaal, en Gave fra hendes Mand, til Missionen med de Ord: „Det dyrebareste, jeg ejer, kan jeg ikke lægge i bedre Hænder end i min Frelser.“

Busch mindede i sin Svartale om det norske Missionselskabs store Indsats i Hedningemissionen, om den lille Skomagerdreng i Stavanger, der kom løbende opad Gaden. „Hvorfor saa travlt?“ „Jeg skal hen at høre, hvordan det gaar med *vor* Sag.“ „Naar Missionen saadan bliver Kød og Blod selv i Drengene, da gaar

det fremad. Derfor ser vi med Ærbødighed op til det norske Missionsselskabs Gerning.“

Paa „den svenska Kyrkan“s Vegne talte Pastor *Hogner* om Ziegenbalg som Foreningsbaandet mellem de forskellige Nationer, ogsaa mellem dansk og tysk. „Vi vil ikke grundlægge et lille Stykke Danmark, Tyskland eller England derude i Indien, men vi ønsker at rette Indiens Gang mod Guds Stad.“

Da Brødremenighedens Mission gennem Pastor *Lund* bragte sin Lykønskning, svarede Busch:

„Hvad man i Barndommen nemmer, man ikke i Alderdommen glemmer.“ De gamle siger, det passer, vi mærker det samme. I mit Barndomshjem, naar min Fader talte om Brødremenigheden, sagde jeg til mig selv: den Brødremenighed, den maa være noget underlig skønt noget.“

Ogsaa fra *Halle*, August Hermann Franckes By, kom der en Hilsen. Det var Francke, der engang havde sagt til den unge Ziegenbalg: „Om man virkelig kunde vinde en eneste Sjæl blandt disse fremmede Folkeslag for Herren, var det lige saa meget værd, som om man vandt hundrede i Europa, thi disse har daglig saa rigelig Adgang og Hjælp til Omvendelse, som de andre derimod maa savne.“

Provst *Blume* manede i sin Hilsen fra Santhalmissionen Missionsarbejderne til fremfor alt at prædike Kristus, Kristus som den trøstende, den bedende, den korsfæstede, saadan som gamle Børresen altid havde prædiker ham.

Busch knyttede sin Genhilsen til tre Træk fra Børresens Liv: Maatte det Syn paa Daaben altid findes i Santhalmissionen, som gik gennem Børresens Bøn i Berlin: „Jesus, frels mig, thi du har jo døbt mig!“ — maatte den samme Troens Bøn, som Børresen bad i Vejrum Præstegaardshave om Solskin, da det truede med Regn, altid findes i Missionens Gerning! — maatte det samme Missionssind findes i den, som var i Børresen, da han gav den Præst, der i Aarhus spurgte ham: „Kunde De ikke have Lyst til at dø i Danmark?“ det Svar tilbage: „Nej, jeg vil dø i Santhalistan, thi jeg vil opstaa med Santhalerne.“

Den hjertelige og træffende Maade, paa hvilken Busch svarede de forskellige Hilsener, gjorde et dybt Indtryk paa de tilstedeværende.

Hans Indledningsord ud fra 2.Kor.4,15 om, at Naaden maatte naa til flere, og forøge Taksigelsen til Guds Ære, og hans Slutningsord ud fra Jer.1 om, at de knuste Hjerter kan frembringe de skønneste Toner, ligesom ogsaa hans Slutningsønske for de fem Udsendinge, at de, som Ziegenbalg, maatte have en hel

Villie til at tjene Herren og en hel Tro til at stole paa ham, at de maatte „gaa overalt, hvor han sendte dem, og tale alt det, som han befalede dem at tale“ — disse Ord dannede en smuk Ramme om den skønne Mindefest, om hvilken det med Rette blev sagt, at den havde bragt „megen Glæde, Velsignelse og Bestyrkelse.“

I ARBEJDE OG TIL FEST.

Naar jeg staar paa Prædikestolen med alle de Mennesker om mig,“ sagde Busch engang som Odense-Præst, „saa er jeg som en Hest, der er sluppen ud i Manégen, saa kan jeg.“

Hans Prædiketjeneste var ham en Fest.

Og Lejligheder frembød der sig nok af i Odense til at komme til slige Fester, fra alle Sider lød der et „Kom!“

Der var Vor Frue Kirke med dens Prædikestol, dens Døbefont og Nadverbord, dens Brudfærd og Ligfærd; derinde i Kirkens Korsgang mellem ranke Søjler, derinde, hvor der gik Klang af Daabens Vand og Gravens Nøgler, der havde han sine mest festlige Arbejdstunder.

Men forøvrigt var der Steder nok, hvor der var aaben Dør for Evangeliets Forkyndelse.

Der var de unges Verden, der følte Busch sig hjemme, selvom han ikke i en By kom i den Kontakt med de unge, som det var sket paa Landet.

Hans Konfirmander kunde vistnok ikke klage over, at de just blev overbebyrdede med Lektier. I Timen vilde han have Ro, og kunde han skaffe sig Ro, men før og efter fik de Lov til at muntre sig ligesaa meget, som de lystede, og det kunde jo nok ogsaa komme til at gaa lidt ud over det ærværdige D. M. S. og dets Skrifter inde paa Reolerne.

Meget fik de ikke for. Nogle Salmeverb skulde de jo da helst lære, men kunde de ikke deres Vers, vidste de, at Præsten sagde Verset selv, og saa maaske oven i Købet føjede til: „Det var godt, min Dreng.“

Han kunde nok have Lyst til at vække deres Opmærksomhed ved at lede dem paa Glatis, og adskillige af dem lod sig desværre altfor let lede og dumpede i en eller anden Vaage. „Saa gik da de, der var Guds Venner, ind i Arken, ikke sandt?“ Jo, det var de alle enige om. „Og saa lukkede Gud Døren?“ Ja, det kunde de jo da ogsaa sige Ja til. „Og saa druknede de jo alle sammen?“ Ja, Præsten vilde jo aabenbart have et Ja, og dette

Ja fik han. Og Præsten lod dem blive i Troen, maaske gaar de i den Tro den Dag i Dag.

Han kunde med Sandhed sige om sine Konfirmander til deres Forældre: „Jeg har ikke stræbt efter at fylde dem med megen Lærdom, jeg har ikke behandlet dem som Skolepiger og Skoledrenge, der skulde fyldes med lidt mere, end hvad Skolen har kunnet give dem. Det er ikke vor Bestilling som Præster at skulle arbejde paa vore Konfirmander for at opnaa det, og I maa ikke have saa høje Tanker om os og mene, at vi i de tre til fire Maaneder skulde kunne meddele Børnene mere af Børnelærdommen, end Skolen har kunnet i syv til otte Aar —.“

„Nej,“ sagde han ved en anden Lejlighed, „det, som jeg har lagt an paa, og som det maa være en Menighedens Tjeners Sag at lægge an paa, er dette: at *vække Livet* i de unge, at *vække Bevægelse* i de unge, at *vække Røre* i de unge, at *faa den hellige Travlhed* frem i de unges Liv, denne Travlhed med at søge efter at finde Jesus.“

Og det, som Præsten saadan lagde an paa, det lykkedes ogsaa med mere end een af de unge, der sad i Vor Frue Præstegaards Konfirmandstue.

Konfirmationsdagen var fuld af Højtid. Naar Velsignelsen var lyst over de unge, kunde Præsten træde frem i Kordøren og sige til dem: „Nu er vi færdig, Børn. Nu skal I have et Ord med fra Jeres gamle Præst. Det skal I huske, det vil I nok. Det er de to Ord: Hold fast!“

Fra Konfirmandstuen gik Vejen for en hel Del af de unge til K. F. U. M. og K. F. U. K.

For K. F. U. M. var Svogeren, Kordegn Axel Nielsen, Formand gennem en Række af Aar. Han havde de unges Fortrolighed, var deres kammeratlige Ven og deres faderlige Raadgiver i deres forskellige Forhold, sammen med „gamle Knudsen“, en trofast Ven af K. F. U. M.

Præsten kunde have et og andet at udsætte paa K. F. U. M.s Arbejdsmaade, og hans Kritik kunde her som ved andre Lejligheder give sig ret skarpe Udslag. Det var ham et stadigt Savn, at de unge ikke samledes mere med de gamle udenfor Kirken, at de unge ikke, engang imellem i det mindste, kunde finde hen i „Bethania“.

Ved et Forhandlingsmøde, hvor mange unge andetstedsfra var til Stede, slog Busch nogle drøje Slag om Arbejdet blandt de unge Mænd. De fremmede, der var til Stede, var noget forbavsede over, at der kunde slaas saa haardt, uden at det tilsyneladende gjorde noget dybere Indtryk paa Lederne. Men tilsidst

traadte een af disse frem og gav Forklaringen. „Vi er efterhaanden bleven saa vante til saadanne Piskeslag, saa vor Hud er bleven saa garvet, at vi ikke regner det for noget videre.“ Det faldt maaske Præsten lidt svært at tage imod det, men han tog det fornuftige Parti at tie.

Men Busch satte ellers megen Pris paa sin Svoger Kordegnen, ogsaa som Leder af K. F. U. M., hvilket ogsaa tydeligt og varmt kom til Orde, da Svogeren pludselig afgik ved Døden.

K. F. U. K. havde Busch's særlige Interesse. Her var han selv Formand og kunde bestemme Kurs og Midler, han fik da ogsaa skaffet Foreningen den gamle Provstegaard til Hjem.

Han, der var Børnenes særlige Ven, maatte naturligvis, saa tidt han kunde, være med til Børnegudstjenesterne i „Bethania“, de, som ellers lededes af Missionær Henriksen med en stor Stab af Medarbejdere. Gymnasiasterne maatte han ogsaa søge at faa fat i.

„Bethania“ var ellers udenfor Kirken Brændpunktet for det missionerende Arbejde i Sognet. Her holdtes de sædvanlige Møder under H. Chr. Becks Ledelse, hvor Busch gerne kom til Stede og sluttede Mødet, naar han var hjemme. Her samledes „Bethaniaforeningen“, en Samling af ældre Samfundsmedlemmer fra alle Dele af Byen, og „Bethaniafolkene“ valgte Busch til deres Formand, de kunde være en Del forskellige og ofte have noget delte Meninger, men Busch forstod altid, som han havde været vant til blandt Jyderne, at faa de forskellige talt til Rette, saaledes at det ikke kom til nogen Afstemning.

Engang om Aaret samledes man saa til en Kaffefest, hvor Præsten daarlig kunde undværes og for det meste ogsaa bragte Livlighed og Festlighed med sig. Men han kunde jo vanskelig lade være med af og til at drage nogle Sammenligninger mellem sine gamle Jyder og Fynboerne, saa disse sidste kunde sukke: „Vi er ellers ved at blive lidt misundelige, Pastor Busch.“ Engang imellem kunde han ogsaa pludselig tage en rask Beslutning, pakke sin Kuffert og stikke af Sted paa en uventet Visit til sine kære Feldballer og Bøvlinger for at faa sig et Forfriskelsens Bad.

Hjemme følte han sig i de mindre Samtalemøder, der holdtes i og udenfor Præstegaarden, der var han ligesom i de vante Folder og vidste altid at faa en Samtale i Gang.

Ogsaa Blaa-Kors vandt her i Odense hans Hjerte, han kom her til ret at se den kristne Afholdsbevægelses Betydning, og kom gennem Blaa-Kors i Forbindelse med mange fattige Familier, ad hvis Dør han kunde finde ind med aandelig og timelig Hjælp. „Er det Pengene, det er galt med?“ spurgte han. Ja, det var det

jo. Straks var han rede til, om saa skulde være, at vende sin Pengepung.

Medens Busch var Præst i Horne-Asdal, stod han meget skarpt overfor Afholdsforeningerne og udslyngede fra Prædikestolen mere end een Bandstraale mod disse „selvretfærdige Farisæere“, der troede eller i hvert Fald let kom til at tro, at de kunde komme i Himmelen for deres Afholdenheds Skyld. Ved den Tid stod jo Afholdssagens Forkæmpere for en stor Del lige-gyldige eller ogsaa ligefrem fjendtlige overfor Troslivet.

Men imidlertid kom man indenfor Menigheden til Forstaaelse af, at man ikke kunde lade den Sag ligge. Det begyndte 1895 inde i Hovedstaden med Dannelse af den kristelige Afholdsforening „Blaa Kors“, der efterhaanden bredte sig udover Landet.

Og nu da Afholdssagen var taget op paa kristelig Grund, kom Busch til at se anderledes paa den end før. Han tilstod aabent, at han her havde forandret Syn, særlig efter at han var bleven Præst i Odense.

Da han havde faaet Embede i en By, havde han ret set, hvilken Forbandelse Drikkeriet var, og han var bleven klar over, at der fandtes mange Mennesker, som først maatte gøres til ædru Mennesker, inden man kunde have noget grundet Haab om at faa dem ind under Kristendommens Paavirkning.

En Masse Tiggere, der var i Nød, uforskyldt eller selvforskyldt, fandt snart Vej til Vor Frue Præstegaard, og sjælden gik de forgæves. Landevejsvandrerne fik ogsaa hurtig Færten af, at her gik man ikke fejl, og da nogle af dem først havde faaet opdaget „den 31te Oktober“, skulde de nok pligtskyldigst møde den Dag og ønske Præsten et rigtig godt nyt Aar og efterhaanden faa flere og flere med til at gøre Fødselsdagsbarnet den Glæde. Den Dag fik de snart at mærke, at Præsten øste ud med rund Haand, han kunde jo ikke vide, at de siden kunde træffes siddende henne hos Værtshusholderen og drikke Præstens Skaal.

Selv en Kurder kunde finde Vej til Præstens Dør. En Dag stod han der i al sin Elendighed. Han var draget Rejsen nede fra sit fjerne Land for at søge Hjælp til sine Landsmænd og de kristne iblandt dem. Og han bankede ikke forgæves paa i Vor Frue Præstegaard, han fandt Husly der omtrent et Aar og kunde siden drage hjem med en Sum Penge fra danske kristne til derfor at faa rejst en Kirke blandt sine Landsmænd.

I det hele taget, meget kunde optage Præstens Tid derhjemme, der var alle de ministerielle Sager, der var Mægling paa Mægling mellem uenige Ægtefolk, der var Besøg paa Besøg, in-

denfor og udenfor Besøgstid, der var ved Juletid en hel Allé af Juletræer at skulle tale sig igennem, der var Stabler af Breve, der væltede ind over Skrivebordet — men var der nogen, der trængte til Hjælp i timelig Nød og i Sjælenød, var Præsten altid rede, og syntes han altid at have god Tid, og mere end een Gang om Dagen hørte man Nøglen blive drejet om ind til Studereværelset, da vidste man, at nu traadte Præsten frem for Naadens Trone for at finde Barmhjertighed og Hjælp til sig selv og andre.

Mange store Møder samlede sig om Odense, de unges Faste-lavns møder, Himmelfartsmøderne for Ydre-Mission, Sommermøderne i Næsbyhoved Skov o. s. v., i de fleste af disse var Busch Sjælen under sin Odense-Tid, det, de andre saa paa som Arbejde, det var for ham en Fest, det var alligevel som oftest ham, der sagde det forløsende Ord, der ikke glemtes.

Han, der saa tidt klagede over, at de troende sad inde i Kareten og lod Præsten og Missionæren trække dem selv og hele Læsset, glædede sig hver Gang, han saa een træde ud af Kareten og selv tage et Tag med.

En troende Kvinde fik den Indskydelse, om der ikke skulde holdes nogle Vækkelsesmøder i Fyens store Forsamlingshus, i Lighed med de store Vækkelsesmøder ovre i Hovedstaden. Hun fik nogle Venner samlet angaaende den Sag, lagde selv sine samment sparede 100 Kroner paa Bordet, og den samme Aften tegnedes der c. 1600 Kroner til Bestridelse af Udgifterne.

Præsten var ude at rejse, saa han vidste intet om Sagen, men om Natten tog et Par af Vennerne imod ham paa Banegaarden og meddelte ham Planen, og han slog straks til, det var netop noget for *ham*.

Forsamlingshuset blev lejet for 8 Aftener, en Kunstmaler gik i Gang med at tegne de straalende Plakater med Engle, der blæste i Basuner ud over Odense By, efter de københavnske Vækkelsesmødernes Mønster.

Saa blev Plakaterne slaaet op alle Vegne paa Plakatsøjler og i Butiksvinduer, Clicheer af dem blev sendt til alle Byens Blade, Indbydelseskort blev uddelt til alle Hjem i Byen o. s. v. De troende var kommen ud af Kareten og følte, at den Sag var *deres* Sag.

Forsamlingshuset blev fyldt Aften efter Aften, med en 3—4000 Tilhørere, Mennesker, hvoraf mange ellers aldrig satte deres Fødder i Kirke eller Missionshus.

Ved disse Møder kom Buschs Egenskaber som Prædikant til deres fulde Ret, hans Evne til at udmale et Billede, der var kommet frem for ham, og gribe en Situation, som den forelaa. De,

der en af Aftenerne hørte ham tale over Ordene „kommer hid!“ og „gaar bort!“ glemmer det sikkert ikke let.

Axel Nielsen havde instrueret et Sangkor paa 150 Sangere, Præsterne Busch, Lange, H. R. Hansen talte alle tre hver Aften sammen med forskellige Missionærer, H. Chr. Beck, Valdemar Hansen o. s. v.

Ovenover Talerstolen stod Navnet „Jesus“, dannet af røde Hyben.

Busch begyndte den første Aften med at pege paa „Navnet mageløst“ og de røde Blodsdraaber, der knytter sig til det Navn, og mange var de Mennesker, for hvem det blodige Jesu-Navn i de Aftener blev „det dyrebare Navn“.

Siden ved en Nytaarsgudstjeneste kom een hen og ønskede Busch et glædeligt Nytaar og sagde ham „Tak for det gamle Aar!“ „Det kan De selv være!“ svarede Præsten smilende. Vedkommende var en Frugt af Vækkelsesmøderne i det svundne Aar.

En Tjenestepige var kommen hen i Forsamlingshuset, hun blev greben af Buschs Tale. Da hun kom hjem, gik hun ind til sin Frue og sagde til hende, at hun maatte hen og melde sig til Politiet, hun havde begaaet et Tyveri og kunde nu ikke længer have det paa sin Samvittighed. Næste Dag gik hun til Busch og derefter til Politistationen. Hun maatte tage sin Straf, men inde i Fængselcellen fandt hun Juleaften Fred med Gud.

„Jeg er ikke let at gaa ved Siden af,“ erklærede Busch engang til en af sine Medarbejdere, og han havde vel ikke helt Uret. Han vilde i hvert Fald ikke gerne gaa bagefter, men helst lidt foran.

Men det viste sig, at han kunde have andre, Lægfolk som Præster, ved Siden af sig som Medhjælpere, om blot han maaske maatte have Lov til at gaa i det mindste ganske lidt foran og dirigere, der, hvor han havde sin særegne Naadegave. Men fandt han, at een vilde gaa lidt for langt foran for sig selv, kunde han nok give vedkommende en forsvarlig Dukkert, det kunde han ogsaa i Odense.

Han kunde ellers godt finde sig i, at der var andre kirkelige Retninger og kristelige Synspunkter „ved Siden af“ ham, i den Henseende udviklede han sig, ikke mindst under Paavirkning af Ydre-Mission og dens vidtfaavnende og vidtskuende Gerning, i mere og mere frisindet Retning, selvom han kunde udtale sig bestemt, hvor han saa Prædikanter udvandede Evangeliet, som naar han engang sagde om en fejret Prædikants Forkyndelse: „Der var ikke for to Øre Kristendom i den Prædiken,“ og selvom han stod afgjort paa det evangelisk-lutherske Standpunkt: naar nogle un-

dertiden udtalte deres Ængselse for, at D. M. S. skulde glide ud i det konfessionsløse, plejede Fr. Zeuthen gerne at trøste disse med: „Nej, saa længe Busch er Formand for D. M. S., behøver vi ikke at frygte for *det*.“

Om der end var adskillige Skyer over Buschs og hans Hustrus Odense-Tid, saa erfarede de dog ogsaa Gang paa Gang, at paa Herrens Vej er hver en Skygge „en solsprængt Sky“.

Noget af det, der kastede Sol henover Skyerne, var Guds Børns Kærlighed, baade de gamle og de nye Venners.

Den fik de at mærke ved mangen en Lejlighed, men ganske særlig, da de fejrede deres Sølvbryllupsfest den 9. November 1905.

Da var der samlet Vener fra deres gamle Sogne, fra Venø, Horne, Feldballe, Bøvling sammen med Venneflokken fra Odense.

Først var der Familiefest i Præstegaarden, hvor een af Nevøerne udtalte, at det, der havde gjort det første kristelige Indtryk paa ham, var det, at han i sin Onkel havde mødt en kristen Mand, hos hvem han kunde se det gamle Ord opfyldt: „Alle mine Kilder er i dig!“

Senere forlagdes Festen over til „Bethania“, hvor bl. a. Olfert Ricard udtalte Ønsket om, at han, naar han kom til Himlen, maatte komme til at staa ved Siden af Busch.

Det blev Olfert Ricard, der kom til at staa ved Siden af Busch en 20 Aar efter, da Præstens Hustru blev jordfæstet paa Vallensbæk Kirkegaard.

Blandt alle de mange Hilsener, der indløb til Sølvbryllupsfesten, var naturligvis ogsaa een fra D. M. S. Der var een, der udtalte sin Forundring over, at der ikke ogsaa var kommen en Hilsen fra „D. S. B.“: det var jo alligevel paa de „danske Stats-Baner“, Busch opholdt sig mest.

I en af Vennernes Sange til Sølvbrudeparret hedder det:

„Ved Foraarstid, naar Sol ta'r Magt
og Kvistene faar Blade,
da Haabet, i hvert Hjerte lagt,
i Solskin sig kan bade.

Og Sommer kommer; hvilken Tid!
med Lys, med Liv og Varme,
om al Naturens friske Id
en Sølverglans slaar Arme.

Som yndigt Foraar er hver Pagt,
der knytter Hjerter sammen,
hvor Tro og Kærlighed faar Magt,
og Jesus faar sagt Amen.

Med Sølv er smykt vort Brudepar
og Sommeren er inde,
men Lys med Varme straalér klar,
og Liv i Hjem vi finde.

O, naaderige Fader, hør,
hvad Venner her nu bede:
„Velsign vort Brudepar som før,
din Aand dem fast vejlede.

Bliv hos dem, alt som Dagen gaar,
spred Gyldenglans om Tinde
fra Landet hist, indtil de staar
bag Perleporten inde!“

Der var ogsaa en Hilsen med Col. 4, 12: „*Epafras*, en Kristi Tjener, som altid strider for eder i sine Bønner, for at I maa staa fuldkomne og fuldendte i al Guds Villie,“ og en anden Hilsen med *Philemon* 7: „de helliges Hjerter er blevne vederkvægede ved dig, Broder!“

Og A. Busch fik den Lykke at faa forenet i sig noget af en *Epafras* og noget af en *Philemon*.

OPBRUD FRA ODENSE.

I August 1908 kom Opbrudssignalet til at forlade Odense. Busch havde i nogen Tid gaaet og overvejet, om han skulde søge Embedet som Sognepræst ved Helligaands-Kirke i København. Nu var Ansøgningsfristen lige ved at udløbe, men samme Dag blev saa Roret vendt.

Den 7de August skriver Busch fra København et Brev til sin Hustru, der ved den Tid opholdt sig i Svendborg.

„Saa endte det indholdsrige Bestyrelsesmøde (i D. M. S.). Jeg tog herind Kl. 10½ og sidder nu her paa Hotellet for at rejse hjem imorgen tidlig. Sent er det, men jeg maa dog have Brev sendt til dig.

Mit Telegram har du vel faaet, saa skal du høre nærmere. Det har været nogle af de store Øjeblikke i mit Liv, og jeg tror paa, at der er lukket op for en Tid, da jeg skal faa Lov at „tjene Herren med Glæde.“

Da vi i Dag skulde til at forhandle om Kontormedhjælp, sagde Saugmann: „Men vi maa jo først høre, hvorledes vi staar i det store Hovedspørgsmaal.“ Jeg havde slet ikke tænkt mig,

at det Spørgsmaal om min Fremtid vilde komme frem ved dette Møde, om jeg end har bedet vor Gud give sin Vilje tilkende, om det var muligt, saaledes som jeg har bedet i disse Maaneder, lange, tunge Maaneder, mangfoldige Gange. Jeg svarede: „Ja, nu giver jeg min Ansøgning om Helligaands-Embedet ind, naar jeg kommer hjem imorgen.“ Før jeg anede det, var vi midt inde i Spørgsmaalet, og det var nok egentlig Dig, der ved hvad Du skrev i sidste Brev om at gøre Skridtet og opgive Embedet og være Formand alene blev brugt til at faa Sagen afgjort. Jeg havde nemlig Dit Brev hos mig, og for at vise, hvor svært det egentlig var at leve, som jeg nu har gjort, og Du og Hjemmet med mig, saa læste jeg Dit Brev op. Snart efter laa vi alle i Knæ, og Bøn lød fra hver enkelt iblandt os. Uafhængig af hinanden var et Par af Bestyrelsen kommet til at finde Udtryk for deres Tanker ganske paa samme Maade, og Saugmann nedskrev saa dette: „Bestyrelsen opfordrer enstemmigt sin Formand, Pastor Busch, til at nedlægge sit Præsteembede for at overtage Sekretærstillingen og til Efteraaret flytte ind i D. M. S.s nye Bygning.“

Dertil maatte det komme, om jeg i Tro skulde give mig hen til at nedlægge mit Embede. Jeg har ikke givet officielt Svar, men nu er Skridtet gjort, og det var Dig, der ligesom gik foran og tog mig i Haand og førte mig over, thi det føler jeg, og sagde jeg ogsaa til Bestyrelsen: nu kan jeg gøre det. Jeg mærker en stille Glæde over at være naaet dertil og skal hilse Dig fra den samlede Bestyrelse og sige Dig Tak.

Paa den Dag, da Fristen udløb for Ansøgningen til Helligaandseembedet, skete dette, og jeg fik ingen Ansøgning indgivet.

Det er underligt at staa overfor dette at forlade Embedet og en Stilling, der har været saa ofte benaadet, men det har jeg kæmpet mig igennem iforvejen, saa der har jeg ikke Kamp for Tiden. Nærmere Ordning er jo ikke taget, men nu lægger det sig nok tilrette, som det er bedst. Gid Du var her i Aften, thi nu tror jeg, at jeg kunde tale i nogen Maade ud med Dig. Jeg længes efter Dig og vil foreslaa Dig, at I rejser hjem paa Søndag Eftermiddag —.“

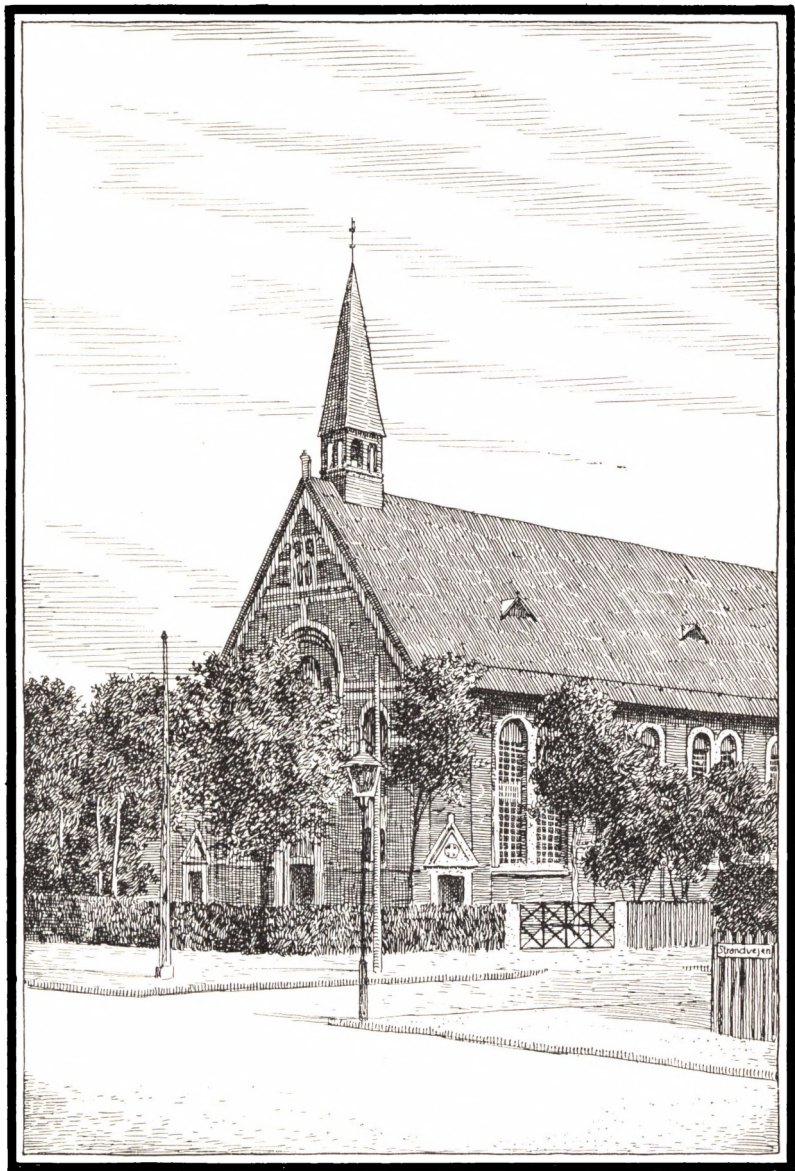
Paa Aarets sidste Dag 1908 sender Busch sin Hustru følgende Hilsen:

„Tak for 28 Aars trofast Hjælp som „Sognepræsten“s Hustru! Tak for den rolige Frimodighed, hvormed Du gaar Dagene imøde. Ja: „hvo, som tror paa ham, skal aldrig beskæmmes.““

Da Afrejsens Dag fra Odense var kommen, fik „Sognepræstens Hustru“ til Afsked en Hilsen, hvori det bl. a. hedder:

„Vi vil mindes hver en Kvæld,
De med kærligt Hjerte
bad med os for mangan Sjæl:
„Tænd, o Gud, din Kærte!
De, som der langt ude gaa
udi Mulm og Mørke,
gid de Troens Lys maa faa —“.

Venner i Odense forstod, at de mistede en værdifuld Skat
ogsaa i den Præstekone, der nu drog fra dem.

SIONS KIRKE.

KIRKE OG MENIGHED.

Kirke skal hver kristen Mands Hjemhus være," staar der i Kong Eriks sjællandske Lov. Alle andre Steder kunde man i de Tider føle sig utryg og maatte altid gaa med Vaaben i Haand, men Kirke og Hjem var de to fredlyste Steder, i Kirken kunde man trygt lægge Vaabnene fra sig ude i „Vaabenhuset“, i Hjemmet kunde man hænge Vaabnene op over Sengelejet.

Kirke og Hjem, de to var A. Buschs „Hjemhuse“. Der er faa Mennesker, i hvis Bryst Hjemkærligheden har boet stærkere end hos ham, og der er faa danske Præster, der har elsket Søndags-tjenesten i sin egen bestemte Kirke højere end han.

Og dog blev det hans Lod at være den bestandig omflak-kende Rejseprædikant.

Det var efter store Betænkeligheder, at han havde ladet sig overtale til at gaa bort fra Sognepræstetjenesten for at vie sig helt til D. M. S., og det blev ham i Længden for stort et Savn ikke at kunne gøre stadig Tjeneste paa Prædikestol, ved Døbe-font og Nadverbord. Han maatte ind i Kirketjeneste igen.

Stillingen som Præst ved Sions Kirke syntes ham passende at maatte kunne forenes med Formandspladsen i D. M. S.

Den 24de Juli 1911 blev da „fhv. Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Odense H. A. E. O. Busch udnævnt til Sognepræst for Sions Sogn i Holmens Provsti.“

Den nye Sognepræst fik i Sions Kirkes Søndagsblad et hjer-teligt Velkommen af den residerende Kapellan, E. Borregaard.

Det hedder her bl. a.:

„Sognets Beboere har Grund til at glæde sig over at faa denne dygtige og myndige Mand, hvis tidligere Præstegerning Gud saa rigt har velsignet, i Spidsen for alt det kirkelige Arbejde her-ude. Lige siden de første Dage, da Pastor Obel begyndte Ar-bejdet i det endnu ikke oprettede Sions Sogn, har der her staaet

en bevidst arbejdende Menighedskreds, der i Aarenes Løb har faaet Naade til at tage mange forskellige, kristne Arbejder op; men alt Arbejde tiltrænger rolige Arbejdsforhold og — for at ikke hver enkelt bare skal følge sin egen Lyst, men alle *enigt arbejde i Herrens Vingaard*, saa der virkelig sker noget, og nyt Land indvindes i det store Kirkesogns updyrkede Egne — ogsaa en *myndig* Leder, der baade vil og kan tage Ansvaret, selvom det i Øjeblikket gaar imod Strømmen.

Her er meget at rette, meget at lede og meget at samle i Sions Sogn, men her er en bevidst troende Menighed, som vel trænger til at helliggøres, men paa den anden Side er villig til i Tro at gaa ud for at vinde Mennesker for Frelsen i Kristus, derfor hilser vi med Glæde og Tak vor nye Sognepræst velkommen med Haab og Bøn om, at Gud selv vil give ham Kræfter til den store Op-gave, han er gaaet ind til.

Og — skal vi andre ikke love hinanden det? — vi vil alle som en slutte Kreds om vor nye Præst, vi vil aabne Hjærte og Øren for Kaldet til Omvendelse og Helliggørelse, som Gud selv sender os gennem ham! Vi vil ikke længere „kritisere i Krogene“, men hvis vi *virkeligt* har noget at klage over, aabent lade det komme frem for derefter *som en Mand at tage fuldt Ansvar for vore Ord og Meninger*. — Vi vil byde vor nye Sognepræst velkommen til et Arbejde, hvor vi trofast alle staar sammen i enig Stræben efter at omvendes og komme fremad, opad og hjemad!“

Den røde September 1911 blev A. Busch saa indsat i sit nye Embede af Provst H. M. Fenger.

Mange Aar før havde Pastor P. Krag villet knytte ham til St. Jakobs Kirke, nu kom han altsaa alligevel til at staa som Præst for en Del af det gamle St. Jakobs Sogn.

I Søndagsbladet sendte han Beboerne i Sions Sogn følgende Hilsen:

„Naar dette Blad i Dag, da jeg indsættes til at være Sognepræst for Sions Sogn, gaar som en „Hilsen fra Sions Kirke“ ind i de mange Hjem og hen til de mange Mennesker, da vil jeg gærne benytte mig af det og ved det bringe de mange Mennesker og Hjem min første Hilsen. Jeg vilde jo saa uhyre gærne have en god Indgang iblandt alle de mange kære Mennesker! Maatte jeg faa det, idet jeg af hele mit Hjerte udtaler for hver Sjæl og i hvert Hjem Ønsket om det bedste, jeg selv fik i Eje, Ønsket om den største Rigdom, mit eget Hjerte kender, Ønsket om *Guds Fred!*“

Guds Fred med hver Sjæl, hvad enten den huser Graad eller Smil, Guds Fred i hvert Hjem, hvad enten det for Tiden ligger paa Solsiden eller Skyggesiden af Livets Vej. Guds Fred som den velsignede Gave fra Gud igennem Troen paa Jesus Kristus! Da han selv efter sin Opstandelse viste sig iblandt sine Disciple og udtalte som sit første Ønske sit „Fred være med Eder“, da viste han dem sine Hænder og sin Side, idet han der ved pegede paa sin Lidelse og Død som den eneste Kilde til den Fred, han ønskede dem.

Naar jeg ønsker hver Sjæl i Sions Sogn „Guds Fred“, da ønsker jeg med det samme mig selv Naade til at pege paa „det Guds Lam, der bar al Verdens Synd“, pege paa „hans Hænder og hans Side“ som den eneste Kilde til den Fred, jeg ønsker hver Menneskesjæl her i Sognet.

Maatte det dog lykkes at blive, hvad jeg saa gærne vil være: en god Jesu Kristi Tjener, en god Præst for Sions Sogn! Maatte jeg dog ved den offentlige Forkyndelse, ved det private Vidnesbyrd og al min Færdighed blandt Eder bringe Guds Fred til Hjerter og Hjem, alt medens den bevarer vore egne Hjerter og Tanker i Kristus Jesus.

Maatte det lykkes os at mødes i Guds Hus og Menighedens

A. Busch.

Hjem og i vore egne Huse og Hjem til vi blev hverandre og de mange andre derhjemme ja, og helt ude i Hedningeverdenen en Hjælp til at naa og til at eje det bedste af alt, den største Rigdom af alle Rigdomme: *Guds Fred i Tro paa Jesus Kristus vor Forsoner og Genløser, vor Frelser og Herre!*“

Den Prædiken, Busch holdt paa sin Indsættelsesdag i Sions Kirke samlede sig om Evangeliet til den 13de Søndag efter Trinitatis, Lignelsen om den barmhjertige Samaritan, ret en Tekst, hvori hans eget Hjerter bankede.

Rundtom fra Byen var hans mange Venner strømmet sammen den Dag. Det var ham en Fryd atter at staa paa sin egen Prædikestol, havde Haarlokken ikke været i Svingning før, saa var den det den Dag, nu var han atter i sit Element.

Og denne første Festdag blev efterfulgt af en hel Række andre, uforglemmelige for dem, der søgte til Sions Kirke. Det var næsten, som nogle af de store gamle Fest-Søndage var kommen igen i St. Jakobs Sogn.

Der var noget af Peter Krag's Aand over den nye Sions Præst, og han havde ikke faa Betingelser for nu at være Præsten netop paa det rette Sted.

Hans flammende Ord kunde ikke andet end gribe Hjerterne. Ogsaa i de Tider var han meget optaget af: „Herren kommer snart!“ Golgatha og Genkomsten gik som de røde Traade gennem al hans Forkyndelse.

Da Prædikestolen fra sin oprindelige Plads oppe ved Alterskranken blev flyttet længere ned i Kirken, droges Prædikantens Blik af sig selv Søndag efter Søndag snart mod det ene, snart mod det andet af Kirkens Fresko-Malerier.

Oppe i Koret havde han den herliggjorte Kristus, omgivet af sine Engle, der kalder de frelste hvidklædte Skarer frem til det salige Gensyn og den evige Lovsang.

Nede over Udgangen det straalende Kors og Dommens Engle, der udraaber Dommen over dem, der gaar ud i det evige Mørke.

Til Felterne paa Prædikestolen havde han selv valgt Apostelens Ord: „Saa bliver da Tro, Haab og Kærlighed, disse tre; men størst blandt disse er Kærligheden.“

Han blev selv en Troens, en Haabets, en Kærlighedens Prædikant, gennem hvis Forkyndelse det Budskab bestandig toned, der forud bragtes de syv Lilleasiens Menigheder, i al dets Naade og Sandhed. Hvor ofte lød ikke her Budskabet til Menighedens Engel i Laodikæa, den Engel, der dannede Midtpunktet i Kor-

buens Billede: „Gid du var kold eller varm!“ og „Se, jeg staar for Døren og banker —.“

Naar han manede troende Hjerter til at forvente den Herre, der stod for Døren, ja, saa blev han varmere og varmere — men saalænge Haarlokken ikke var kommen ned over Øjnene, var det dog et sikkert Tegn paa, at Kulminationspunktet ikke var naaet. Kulminationen kunde for Resten ogsaa ende med, at Pulten fik et saadant Slag, at baade Tillysningsbog og Ur raslede ned, uden at dette dog i nogen særlig Grad anfægtede Prædikanten, denne skævede blot ned for at se, hvem der havde faaet bemeldte Ting i Hovedet, hvorefter han gik videre, som om der intet var hændt.

Prædikenen kunde jo nok vare lidt længere, endda ikke saa lidt længere, end Københavnerne ret kunde finde sig i; der var mangen en Husmoder, der sad som paa Naale, naar det trak ud med Tiden, og med nogen Bekymring tænkte paa Middagen derhjemme og maaske paa Børnene, der skulde til Børnegudstjeneste. Saa kunde det komme: „Og saa blot eet endnu!“ Nu begyndte det at lysne. Men dette „eet endnu!“ blev til adskillige „eet'er“. Dog naar man saa endelig gik hjem, saa gik Vejen saa let, der var Højtid i Hjertet, man havde faaet ny Tro til at lade sine Byrder blive henne i Kirken og nyt Mod til at gaa den kommende Uge i Møde, til at fortrøste sig til det Ord, man saa dernede over Udgangsdøren: „Min Naade er dig nok.“

„Tilbage til Daaben for at finde Hvile, frem til Nadveren for at vinde Kraft!“ lød det atter og atter gennem hans Prædiken, varieret paa de mangfoldige Maader Søndag efter Søndag.

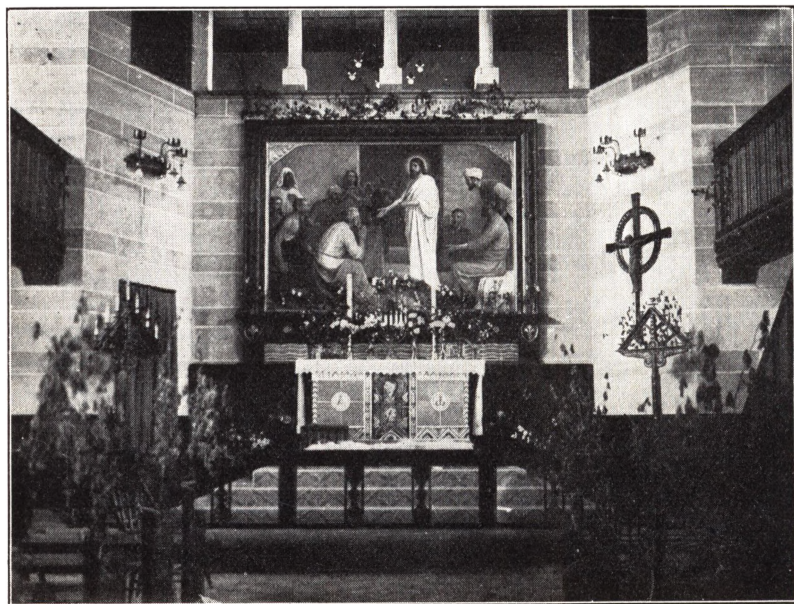
Hvor lyste ikke hans Øjne, naar han lod Daabens Vand risle nedover det lille Barns Hoved — det var en lige stor Højtid hver Gang — der var ikke her den Afjaskning af den hellige Handling, som kunde finde Sted i adskillige andre Kirker. Her var en Grebthed, der ikke kunde andet end gribe andre, en Myndighed, der var ovenfra, og saa dette milde Ansigt med dets barnlige Smil. Det kunde ske, at der bagefter kom Faddere hen og spurgte Kirkebetjenten, hvad den Præst dog hed: „hvor havde han da et dejligt Ansigt!“

Man samledes i ikke lidet Tal om Herrens Nadverbord ude i Sions-Kirken. Busch vinkede Søndag efter Søndag de troende til Alters, han syntes aldrig, de kom tidt nok. „Hvor bliver I dog af?“ hørte man ham sige Gang paa Gang. „Kan man da virkelig høre Herren til, naar man ikke vil komme til Herrens Bord?“ „Her er dog Stedet, hvor du kan finde Kraft, naar Herren gen-

nem Omvendelsen har faaet det Sind frem hos dig, som er Kendetegnet paa alle omvendte Mennesker.“

Han saa allergladest ud, naar han efter Altergangen stod og støttede sig til Alteret og man sang den vante Salme: „Gaar det, Herre, som jeg vil —.“

Under Prædikenen kunde han, ligesom i fordums Dage, pludselig læne sig ud over Prædikestolen og ligesom henvende sig til en enkelt nede i Kirken. „Hvad siger saa du? du dernede kan

Sions Kirkes Indre.

maaske ikke lide den Tale om Omvendelse — næ, det kan jeg da godt forstaa, for det kunde jeg heller ikke, før jeg blev et omvendt Menneske.“ Dette „du“ var man heller ikke forvænnet med paa adskillige af vor Hovedstads Prædikestole.

Her var ingen Persons-Anseelse, her var ikke „Jøde eller Græker, Træl eller fri,“ her var ikke „Stuen og hele Rangforordningen“ mellem Portnerens nede og Grossererens oppe.

„Rullekonen nede i Kælderen, har du nogensinde besøgt hende, du troende herinde? I bor jo dog i samme Hus — ved

hun af, at du er en af Herrens Venner? Eller Etatsraadens ovenpaa, ved de noget om det?"

Tilhørerne forstod, at for den Præst var Etatsraadens og Rullekonens eet.

Og det ikke blot oppe paa Prædikestolen. Han var ligesaa ligetil nedenfor, der var ikke nogen paataget Velærværdighed. Arbejderne i Sions Sogn saa med noget af den samme Mistro paa en Præst, som dengang Arbejderne gjorde andetsteds i Hovedstaden, men de kunde ikke andet end lægge Mærke til, hvis de da vilde, at denne Præst, om hvem de hørte saa mange sære Ting, hvadenten det nu var Sandhed eller Sladder, i hvert Fald ikke følte sig stor paa det.

En Dag, Busch kom hen til Kirken, stod der nogle Arbejdere og var i Færd med at reparere noget ved Varmeapparatet. De hilste paa ham, Præsten gik hen til dem og vilde række dem Haanden. Men det vilde de ikke have, de pegede paa deres sorte Næver. Men de slap ikke. „Aa, skidt med det,“ sagde Præsten, „vi er da vel alle lige gode!“ og rakte hver enkelt af dem Haanden. En ubetydelig Ting, men det kom saa naturligt og selvfølgeligt, saa de ikke kunde lade være at tale om det bagefter.

Det faldt ikke slet saa let at faa Sions Menighed til at blive en ofrende Menighed, som det var falden at faa Vestjyderne til det, men paa Tilskyndelser manglede det ikke.

„Saa du tror maaske“ — lød det i en Prædiken om „den fattige Enke“ — „at du har ofret noget til Herren, du gav jo kun af din Overflod, men hun lagde af sin Fattigdom alt det, hun havde, hele sin Ejendom. Nej, hvis du ikke giver, saa det svier til dig selv bagefter, saa der er noget, du i Stedet maa give Afkald paa, saa skal du endelig ikke bilde dig ind, at du har bragt noget Offer.“

Men den bedste Tilskyndelse til at ofre gav han nedenfor Prædikestolen. Naar der var nogen, der skulde hjælpes, var han den første til at lukke Pung og Tegnebog op.

Og utrættelig var han som før. Han kunde være saa gennemforkølet, saa der slet ikke var nogen Stemme mer tilbage, han havde holdt Aftengudstjeneste, havde Feber, man raadede ham til at skynde sig hjem og i Seng og tage noget ind at svede paa, men nej, det var der ikke Tale om: af Sted samme Nat med Damper til Aarhus, hvor han skulde prædike næste Dag.

Det havde selvfølgelig sine Vanskeligheder at være Sognepræst i et Hovedstadssogn og saa paa samme Tid fare at Sted fra den ene Ende af Danmark til den anden. Det var ikke altid

saa behageligt for Kapellanen i sidste Øjeblik at faa Telefonbud eller Telegram, om han ikke nok vilde gøre Præsten den Tjeneste at overtage den og den Begravelse eller det og det Bryllup, han var bleven forhindret af et eller andet.

Men til Gengæld naar han var hjemme og D. M. S. ikke lagde Beslag paa hans Tid, var han ogsaa altid rede til at tage det Arbejde op, der forefaldt, og skaane sine Medarbejdere, saa godt han kunde.

Det var af stor Betydning for Menighedssamfundet i Sions Sogn netop paa det Tidspunkt at faa en Præst, der med sin store Erfaring og Myndighed atter kunde faa det skilte til at bøje sig sammen. Han bad da ogsaa om at maatte blive staaende som Medlem af Menighedssamfundet i Sions Sogn, selv efterat han var rejst derfra.

Børnegudstjenesten tog han den Del i, han kunde: Børnene var der, som alle Vegne, hans specielle Venner, og skønt han var saa meget paa Rejse og kunde have noget vanskeligt ved at overholde Konfirmandtimerne, havde han dog bestandig mange unge til Konfirmationsforberedelse. Det var stadig blandt de unge, han følte sig som Fisken i Vandet, K. F. U. K. havde en udmærket Leder i ham, og kunde han smutte ind blandt F. D. F.'erne, var disse meget fornøjede derover, selvom de kunde se lidt forbavset paa Præsten, naar denne kom med den Meddelelse: „Der bor indeni enhver af eder og indeni mig selv med baade en Sjøver og et af Gud velsignet Menneske“ — dette, at der var en Sjøver inde i Præsten, kunde Drengene vanskelig forstaa — bedre, at der var et af Gud velsignet Menneske derinde.

Det var ogsaa dette sidste, hans Medtjenere ved Kirken blev ved at mindes. Det var en stadig ny Højtid og Glæde at arbejde sammen med ham. „Pastor Busch saa altid stort paa Tingene“ — bemærker en af Kirkens Tjenere — „han hængte sig aldrig i Bagateller, det var Feststunder at være i Tjeneste sammen med ham. Og selv om Mennesker kunde blive vrede over hans Forkyndelse, de kunde alligevel ikke blive ham kvit, de kunde vanskelig undgaa at mærke det varme Hjerter, der bankede i den Præst, og bøje sig for den Myndighed, der var over ham.“

Han kunde jo nok undertiden sætte sine Venners Taalmodighed lidt paa Prøve, hans Ur gik ikke altid saa rask som deres, men naar han saa endelig kom, saa var det straks glemt, det varme Haandtryk og kærlige Smil kunde de ikke modstaa.

Engang skulde Menighedssamfundet have Julefest. Alle var komne, og Salen var stuvende fuld af gamle og unge.

A. Busch foran Alteret i Sions Kirke.

Festen skulde til at begynde, man ventede kun paa Formanden. Der gik eet Kvarter, der gik eet til, Folk begyndte at blive utaalmodige, der kom stadig ingen Pastor Busch. Man bad den residerende Kapellan om at aabne Festen, men det havde han ikke Mod til.

Da der imidlertid stadig ikke kom nogen Busch, lod Kapellanen sig endelig overtale, han foreslog, at man skulde syngte en Julesalme, i det lønlige Haab, at saa Sognepræsten vilde indfinde sig under denne. Men saa skulde Salmen jo helst være lidt lang, og han valgte Nr. 122: „Det kimer nu til Julefest“ med dens 9 Vers.

Der gik Vers efter Vers — stor Andagt var der ikke over Salmen, man sad bestandig, nogle i det skjulte, andre i det mere aabenbare, og skottede hen til Døren, om den saa længselsfuldt ventede dog ikke vilde komme.

Nu var man kommen til det 7de Vers.

„Nu kom han, Patriarkers Haab,“ lød det, og i samme Nu gaar Døren op. Der staar Busch i Døren med sit gladeste Smil, selv ret som en gammel Patriark.

Og saa talte han om ham, der kom „med Flammeord og Himmeldaab.“

Det var den sidste Julefest, Busch kom til at opleve som Sognepræst ved Sions Kirke.

Vallensbæk Sognekald var bleven ledigt. Dette Embede kunde bedre forenes med Arbejdet i D. M. S., der efterhaanden lagde mere og mere Beslag paa Formanden.

Den 15de Februar 1914 holdt Busch sin Afskedsgudstjeneste i Sions Kirke.

Det var Søndag Sexagesima med Lignelsen om Guds Riges Vækst. „Med Guds Rige er det saaledes, som naar en Mand har lagt Sæden i Jorden og sover og staar op Nat og Dag, og Sæden spirer og bliver høj, han ved ej selv hvorledes.“

Nu var Sæden lagt i Jorden, nu stod det til Herren at lade Sæden spire og blive høj.

Den residerende Kapellan gav i Søndagsbladet sin tidligere Sognepræst følgende Afskedshilsen:

„Sions Sogn skal jo desværre atter skifte Præst, idet vor nuværende Sognepræst, Pastor A. Busch, er bleven udnævnt til Sognepræst ude i det lille Landkald Vallensbæk.

Da jeg i 1911 havde Lejlighed til ogsaa her i vort lille Menighedsblad at byde Pastor Busch velkommen blandt os, da

vidste vi alle, at det var en af vor Kirkes kendte og gode Mænd, der meldte sig til Tjeneste herude, og mange troede sikkert, at det skulde blive Begyndelsen til en ikke blot velsignet, men ogsaa lang Gerning herude, og der lød derfor et hjærteligt „Velkommen iblandt os.“

Det gik imidlertid ikke; „Dansk Missions Selskab“ kunde ikke undvære sin Formand, og denne Stilling stillede saa store Krav til Tid og Kræfter, at Pastor Busch ikke i Længden mente at kunne forene den med et københavnsk Sognekalds store Arbejde, hvorfor han altsaa selv har valgt at søge det mindre og uanseligere Embede ude paa Landet ud fra den baade mandige og kristne Betragtning, at en god Samvittighed er saa langt bedre end Ære og egen Lyst.

Men netop fordi denne Embedsforflyttelse altsaa ikke skyldes personlig Lyst og egne Hensyn, men virkelig er et Offer, bliver den en dyb, alvorlig Prædiken uden Ord for alle os andre om, hvorledes det gælder i smaat og stort for hver enkelt at staa ret overfor Herren; — er det ogsaa bleven saadan i dit Liv, at du med Ansvar overfor den levende Gud søger at handle efter Samvittigheden og ikke efter egen Lyst?

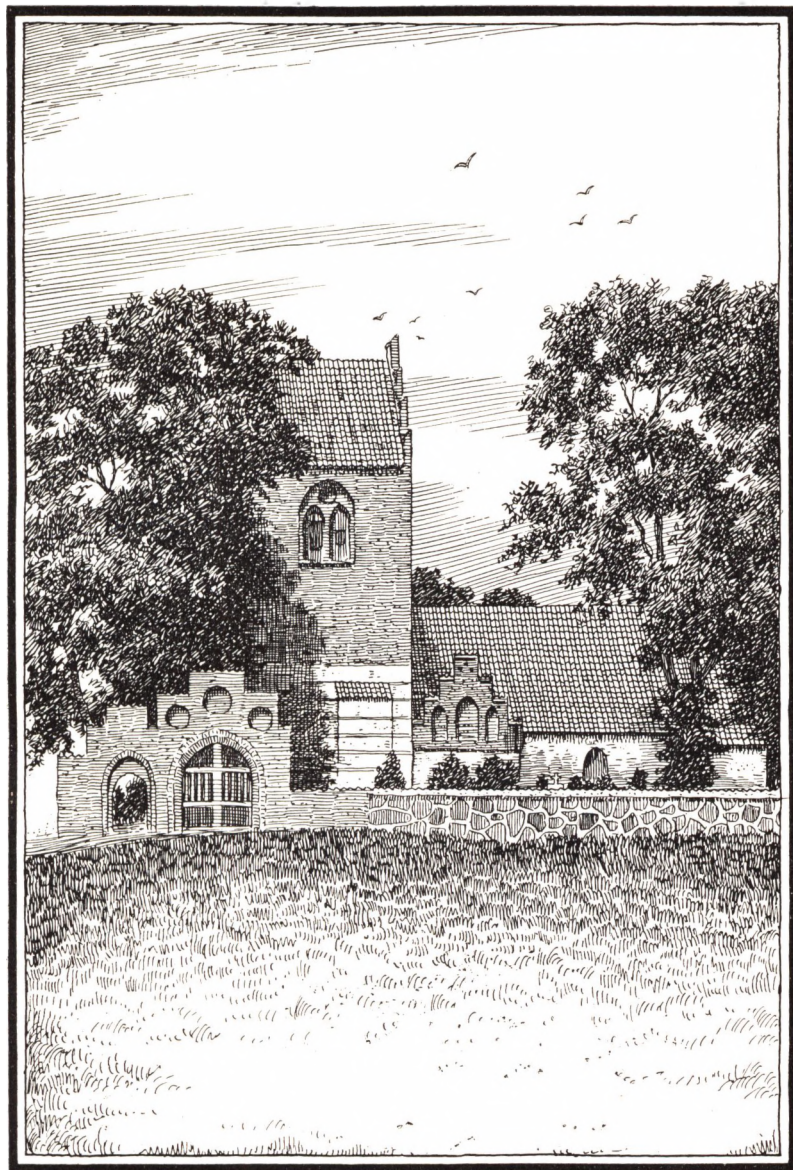
Vi er mange, der har en dyb og inderlig Tak at bringe Pastor Busch for Ordet, saaledes som han bar det frem iblandt os i Kirke, i Menighedssamfund og i vore forskellige Foreninger; thi ofte fik det Sjælenes fineste Strænge til at give Genklang. Men netop en Mand, der altsaa selv i sit eget Liv handler efter Samvittighed, bryder sig næppe om en Tak, der kun bestaar i Ord; give derfor Gud, at Pastor Busch ved sin Afsked maa mærke, at det lykkedes ham ved sin Virksomhed her i Sions Sogn at udrette og bringe, hvad han selv her i Menighedsbladet ved sin Tiltrædelse den 10. Sept. 1911 udtalte som sit Maal: „Ved den offentlige Forkyndelse, ved det private Vidnesbyrd og ved al min Færden iblandt Eder at bringe Guds Fred til Hjærter og Hjem ... til vi bliver hverandre og de mange andre herhjemme, ja, og helt ude i Hedningeverdenen en Hjælp til at naa og til at eje det bedste af alt, den største Rigdom af alle Rigdomme: Guds Fred i Tro paa Jesus Kristus, vor Forsoner og Genløser, vor Frelser og Herre.

— — —

Tjenerne skifter, Herren bliver; ja, Gud ske Lov! Herren og Mesteren selv, Jesus Kristus, „er i Gaar og i Dag den samme,“ saa lad derfor os, vi, som endnu en liden Stund skal staa sam-

men herude, hjælpe hinanden frem til denne Jesus og — om den afgørende Omvendelse alt er sket i vort Liv — da nærmere og nærmere til ham, vor Frelses Gud, at han kan herliggøres, og vi selv maa helliggøres!“

VALLENSBÆK KIRKE.

FRA BY TIL LAND.

Sions Sogn med sine 20,000 Mennesker maatte i Længden overvælde en Mand som A. Busch, der fra gammel Tid paa Landet havde været vant til at kende hver enkelt af sine Sognebørn ved Navn og ikke havde været tilfreds, uden at han kendte deres Familieforhold ud og ind.

Vor Frue Sogn i Odense med sine 8000 havde det allerede været svært nok med. Men denne talløse Vrimmel af Mennesker, disse uendelige Husrækker, hvor eet Hus kunde rumme et helt Landsbysogns Beboere — og saa oven i Købet være Formand for det sig stadig udvidende D.M.S. — nej, selvom han havde en nok saa god Medhjælp ved Siden af sig, det var ikke til at blive ved at holde ud.

Og da det lille Vallensbæk i 1913 blev ledigt, da V. J. Hoff tog sin Afsked, ja, det var netop et Sogn, der kunde passe for ham.

Der vilde han være ganske nær Hovedstaden og D. M. S.s Hovedkvarter, der var kun en 300 Mennesker i hele Sognet, og fra Formandens Tid var der et lille Samfund af troende Mennesker, hvor han, hvis Glæde det altid havde været at kunne sige med den sunamitiske Kvinde: „Jeg bor midt iblandt mit Folk,“ ret maatte kunne føle sig hjemme.

En bestemt Sognemenighed, en bestemt Kreds af Mennesker at være Præst for, syntes Busch alligevel ikke han kunde undvære — det havde han prøvet i tre Aar — og den 23de Januar 1914 blev han saa udnævnt til Sognepræst for Vallensbæk.

Nu var han atter bleven flyttet fra By til Land, atter kunde han med sin Familie bo til Huse i en Præstegaard paa Landet med al dens Hygge, nu kunde han og hans Hustru atter have de aabne Døre, hvor Sognets Folk gik ind og ud som i fordums Dage.

Ved Foraarstid flyttede da saa Præstefolkene ind i den gamle, hyggelige Præstegaard. Det var vel ikke særlig store Forventninger, Hustru og Børn nærrede om at beholde deres Fader

meget hjemme, men de glædede sig dog til, at naar han nu var hjemme, saa var han hjemme, selvom D. M. S.s Kontor, Bestyrelsesmøder og Rejser vel nok vilde tage Broderparten af Præstens Tid.

Nu, et Præstegaardsliv som i tidligere Dage blev det jo ikke, selvom Præstegaarden laa ude paa Landet.

Sjællænderne var nu ikke Jyder, og et Sogn lige i umiddelbar Nærhed af Hovedstaden var nu ikke som et Sogn i Jydernes Land.

Hertil kom nogle for Vallensbæk særegne Forhold.

Der var dér et saa stort Skel mellem Gaardmandsfolket og den øvrige Befolkning, som Busch ikke havde kendt til før, der manglede ligesom en Befolkningsklasse, der kunde danne en Overgang mellem de to Lag.

Gaardmandsklassen havde for den ganske overvejende Del taget sit Parti udenfor Troslivet, som noget, der stod paa et lavere Niveau end den selv. De, der sluttede sig til de troendes Samfund, bestod mest af Smaakaarsfolk, der maaske kunde have Tilbøjelighed til at leve en Del paa Fortidens gyldne Dage, da Vallensbæk Kirke og Vallensbæk Missionshus var som et Centrum og Samlingssted for hele den Livsbevægelse, der var vakt paa Egnen. Nu var der kommen levende Forkyndelse i Nabo-sognene, man behøvede ikke nu som forud at søge til Vallensbæk for at finde en levende Forkyndelse og et helligt Samfundsliv.

Det friere Syn, som Busch kom med, med friske Tanker og nye Former, kunde vel falde adskillige for Brystet, der maatte ikke gerne rokkes ved noget af det gamle. Havde Busch i sin første Præstetid bestandig mødt dette: „Saaledes sagde —,“ saa mødte han nu i sin sidste Præstetid noget af det samme i en ny Skikkelse: „Saaledes sagde —.“

Men selvfølgelig Busch tog sin Plads og kunde ikke andet end tage sin Plads inde midt iblandt dem, der vilde høre Herren til og tjene Herren, han følte sig glad og hjemme i den lille Vennekreds, der trofast slog Kreds om deres Præst i onde som i gode Dage.

Men det faldt ham unægtelig undertiden lidt svært at staa overfor denne kompakte Mur, der havde rejst sig imellem dem, der stod indenfor, og dem, der stod udenfor Guds Rige, en Mur, der ligesom ikke kunde brydes igennem.

Og han, der forud i sine Kirker havde været vant til den store Tilhørerkreds og fandt en stor Tilhørerkreds alle Vegne, hvor han ellers kom hen, maatte nu nøjes med dem, der kunde samles i den gamle Kirke oppe paa Toppen af Bakken med dens

Rester af gamle Kalkmalerier, i fordums Dage havde man endog der haft St. Olaf paa sit Vikingskib.

Men gode Timer havde han i den lille Kirke.

Og han kom til at elske sine Sognefolk, baade dem, der var indenfor, og dem, der var udenfor, men desto større blev hans Smerte og Længsel, dog ogsaa desto større hans Glæde, naar han saa nogle nye Ansigter finde ind under Ordets Forkyndelse. Og

Efter Indsættelsen i Vallensbæk.

den Glæde opnaaede han, ikke blot fra Nabosogne, men ogsaa fra sit eget Sogn.

Dog stadig kom Tanken igen: hvis du nu kunde lægge mere af dit Arbejde i den lille Kreds af Mennesker, du er sat til Sognepræst for, og ikke saadan skulde sprede din Gerning ud over det hele Land og videre ud endnu, vilde der da ikke kunne komme en ny Vækkelse henover Vallensbæk Sogn?

Det var ofte noget af en Ydmygelse for Præsten i Vallensbæk, naar han stod og saa udover Gaardene og Husene i Sognet, og tænkte paa, hvor forholdsvis faa der derfra havde fundet ind til Livet i Gud.

Og havde han ikke haft sin store Gerning som Herold for Herrens Rigssag ud over Landet, havde han vanskelig kunnet undgaa at synke ned i „Forsagthedens Sump“.

Men han sank ikke ned i den, han fik bestandig paany, ligesom: Kristen i Pilegrimsvandringen, Øje paa „de yndige Bjerger i Immanuels Land,“ Guds Forjættelsers Bjerger, og fik saa Mod og Kraft og Lyst paany.

Og ved sin Side havde han en Hustru, der gjorde alt for at være ham en Jonathan, der styrkede hans Kraft i Gud.

Blev Hjemmet ikke det Samlingssted for en stor Vennekreds, som det havde været i Feldballe og Bøvling, saa fik det til Gengæld mere af et stille Hjemlivs Præg over sig.

Hustruen havde nu ikke mere sin gamle Kraft, hun kunde ikke mere færdes omkring udenfor Hjemmet, kun en ganske sjælden Gang naa op til Kirken; ind blandt Børnene kom den Sygdom snigende, der skulde lægge de to af dem i Graven; men Forældre og Børn blev knyttet fastere og inderligere til hinanden, og hvor var det hyggelige Søndage, naar Børnene kunde samles om den svagelige Moder og den Fader, der ikke vidste, hvor godt han skulde gøre det for hende og for dem.

Om Busch havde kunnet sige det om sin Hustru før, saa kom han til at sige det endnu mere nu:

„Altid mig det tykkes nu,
at hvor jeg er, der er du,
med i Haab, i Drøm, i Tanker,
altid med, hvor Hjertet banker —.“

Denne stille, taalmodige Hustru, der aldrig lagde ham et Halmstraa i Vejen, naar han drog bort fra Hjemmet og lod hende og Børnene tilbage med det, der var svært og tyngende, hun, „den stille Korsdrager“, som en af Hjemmets Venner kaldte hende, hun, der saa sine Kræfter svinde hen, men aldrig lod høre en eneste Klagelyd — altid var hun med i hans Tanker, altid med — det mærkede hans Sognefolk og flere end dem — hvor hans Hjerter bankede, altid med i Forkyndelsen oppe fra Prædikestolen. Men nu kunde Præsten ikke som før se Hustruens Ansigt lyse op imod sig nede fra Kirkestolen.

DA KRIGEN KOM.

En August-Eftermiddag blev der ringet paa Telefonen i Vallensbæk Præstegård: man maatte holde sig klar til at tage mod Indkvartering. Noget efter bragte Telefonen det Bud, at Vallensbæk Præstegaard var udsæt til at afgive Kvarter for selve

A. Busch og Grev Danneskjold-Samsøe.

Chefen, Prins Harald, et Par af hans Stab og fire menige med deres Heste.

Der kom Travlhed og Uro i Præstegaarden som i hele Sognet, der skulde nu gøres Plads til den store Indkvartering. Der maatte etableres en stærk Vagt ved Kysten; vilde man Syd fra foretage en Landgang paa Sjælland, var Egnen om Køge Bugt et særligt udsat Sted.

Nu kom der urolige Tider. Den halve Del af Præsteboligen blev gjort i Stand til Chef og Officerer, ude i Sidebygningen fik de menige deres Kvarter. Man var i Præstegaarden straks klar over, at man vilde søge at gøre det saa godt for de indkvarterede,

som man kunde, heller ikke de menige Soldater skulde være Stedbørn, men maatte have deres Sengesteder ligesom deres overordnede.

De to syge Døtre blev sendt af Sted over til det gamle Tilflugtssted paa Kalø, og Hustruen maatte opbyde sine sidste Kræfter for at faa det hele bragt i Orden — mange Kræfter havde hun ikke, men hun satte alt ind paa at gøre det saa godt som muligt for disse nye Gæster. Uventede Gæster havde hun jo nok været med til at tage imod før den Dag, men nu var det rigtignok under helt andre Forhold og med adskillig mere Ulejlighed, bl. a. skulde der serveres Middag flere Gange om Dagen for de skiftende Hold.

Først kom Husarer, siden Fodfolk under en bestandig Skiften, den første Chef, Prins Harald, afløstes siden af Grev Danne-skjold-Samsøe.

Rundtom i Vallensbæk Sogn tog man med stor Velvillie mod Indkvarteringen og søgte at gøre det godt for Soldaterne, Præstegaarden gik i Spidsen.

Men det blev besværlige Aar, efterhaanden som Krigen trak ud. Medens Befolkningen i Begyndelsen havde levet i stadig Frygt for, at Tyskerne skulde forsøge Landgang — mange havde omhyggeligt gravet deres Værdisager ned — saa svandt denne Ængstelse mere og mere bort, og Indkvarteringen følte mere og mere som et tyngende Tryk. Der bragtes meget nyt ind i Sognet, der ikke altid var af det gode. Husarerne fik for det meste det Lov paa sig, at det var rolige Folk, de var meget hjemme i deres Fritid, bundne som de var til at drage Omsorg for deres Heste. Mere Uro blev der, da Fodfolket rykkede ind, det var ikke altid den gode Tone og den gode Moral, dette bragte med sig.

Men selvfølgelig gjorde Præsten, hvad han kunde, for at faa bragt Evangeliet til Sognets ufrivillige Gæster, og særlig det første Halvaar, da Alvor og bange Forventning laa henover Sindene, samledes ikke faa af Soldaterne og Sognets Folk med til de korte Andagter, der hver Aften blev holdt i Kirken.

De indkvarterede fik under Opholdet i det gæstfri Præstehjem en Følelse af, at man ikke betragtede dem som en Byrde, men gerne vilde mildne dem Savnet af deres Hjem saa godt, man var i Stand dertil.

Dette, i Forbindelse med det Ord, der lød i Kirken, blev ogsaa af Betydning for mere end een af dem, der havde gjort Vagttjeneste i Egnen om Køge Bugt. Det fik Præsten flere Vidnesbyrd om.

MELLEM GRAVE.

„Mennesker gør alt, hvad de kan, for at ødelægge den Mand,“ var der engang en Ven, der sagde om A. Busch.

Men den Herre, der lod sin Apostel have Tornen i Kødets, han lagde ogsaa her sine Sten i Palmetræets Top, saa det kom til at lyde inde i Tjenerens Hjerter: „Dybere, dybere bøjer jeg mig.“ Denne Tjener, der saa tidt havde prædiket for andre om at være „et Intet“, skulde selv mere og mere lære at nynne: „Selv kun et Intet, Intet i Støvet for Synderes Ven.“

Aarene i Vallensbæk blev for Busch en Gang mellem Sygese og — mellem Grave.

Allerede under Odense-Tiden havde Hustruen baaret Sygdommens Mærke uden ret selv at ane det eller lade andre faa Nys om det, Nervevigten var begyndt at angribe hende, men det var Brostenene, der fik Skylden for hendes daarlige Gang. Senere havde hun maattet søge Rekreation snart paa Hareskov, snart andetsteds.

I Odense var ogsaa Helbredet hos to af Døtrene blevet vaklende, det var Tuberkulosens snigende Sygdom, der havde grebet dem, for saa at tage til under Hellerup-Tiden og endelig ret bryde ud i Vallensbæk.

Snart maatte der søges til Vejlefjord, samt til Kalø Skovridersted, snart til Sygehus i Odense, indtil saa endelig Døds-klokken kom til at ringe for dem begge i Vallensbæk Præstegaard.

Nix og *Knolly* var begge to Feldballe-Børn, ligesom Hak. De tog begge Præliminæreksamen i Odense, *Nix* stod lige midt i Tandlægeeksamen, manglede kun to Fag, da hun til sin store Skuffelse maatte bryde af.

Knolly, den yngste af de to, hed mærkelig nok egentlig Emma, men Købmand Kloster i Aarhus vilde have, at hun som lille altid skulde sige „Klosters *Knolly* Bolly,“ og saa endte det med, at hun kom til at hedde *Knolly*. Hun var senere meget stolt af Navnet, da hun hørte, at Kong Edwards Privatsekretær bar samme Navn som hun.

Opholdet paa Vejlefjord Sanatorium blev afgørende for den unge Pige. Hun aabner senere sit Hjerter for Forældrene i et Brev, hvori hun bl. a. skriver:

„— Fader, jeg er saa lykkelig, jeg har endelig faaet gjort Skridtet helt ud og overgivet mig helt til Herren. — Sidste Sommer skrev du engang til os, at du vidste, hvordan vi stod, da skulde jeg have skrevet, for da vidste jeg ikke selv, hvordan jeg

stod, men at jeg ikke stod klart og afgjort, kunde jeg mærke. Jeg har altid gerne villet blive et Guds Barn og har ogsaa bedt derom, men jeg har ingen Vegne kunnet komme, fordi jeg ikke læste nok i Bibelen, først efter Besvimelsen paa Vejlefjord, da jeg jo *maatte* tænke paa, hvis jeg nu ikke var vaagnet her paa Jorden igen, *hvad saa?* begyndte jeg rigtig at læse i Bibelen; men i Begyndelsen havde jeg slet ikke noget Udbytte deraf, og der var saa meget, jeg slet ikke kunde forstaa, særlig med den Hellig Aand, men nu er det, som det alt ligger saa klart og tydeligt for mig, og jeg forstaa nu Herrens Førelser med mig, hvorfor jeg skulde være syg og det hele. Og det er saa dejligt, for nu er der altid noget, der taler til mig, naar jeg læser i Bibelen. — Fader og Moder, bed for mig, at jeg maa blive til Velsignelse paa en eller anden Maade. O, hvor er det dejligt, naar man ser, at der er Mening i det hele, og at Gud sørger for os alle. — Jeg ved, at det er unaturligt, at jeg skriver, men jeg har hidtil aldrig talt med nogen om den Slags, og saa er det saa svært at faa begyndt derpaa, men nu haaber jeg, det vil blive anderledes. Og saa vilde jeg saa gerne have Lov at gaa til Alters Søndag otte Dage. Tak, Fader og Moder, for alt, hvad I har været for mig, bliv ved at bede for mig, jeg føler, at jeg endnu skal prøve meget; men nu er jeg ikke bange for det. Jeres Knolly.“

Og hun kom til at prøve meget. Hun hang, ligesom Nix, ved Livet, det faldt vanskeligt for hende at blive fortrolig med den Tanke, at det virkelig gik mod Døden.

Men mod Døden gik det, og meget led hun. Det var saa meget sværere, som hun havde mistet Hørelsen.

Ved den sidste Altergang havde Faderen skrevet op, hvad han vilde sige, saa den syge kunde læse det, medens han talte, og denne sidste Aften, da hun fra Liggehallen var baaret ind i Sygeværrelset, syntes hun, hun saa en hel Del af de gamle Venner for sig, der havde færdedes i hendes Hjem i svundne Dage, bl. a. Anders Stubkjær, de stod ligesom og ventede paa hende bag den mørke Flod, ved Paradisets Bred — fra det Øjeblik var hun ganske fortrolig med Bortgangen.

Det blev en lang og svær Dødskamp, Hjerterne vaandede sig derunder, men der kom dog af og til et Glimt i hendes Øje, der viste, at hun kunde kende sine kære endnu.

Og saa en August-Morgen, en lys og skøn Morgen, gik hun hjem. Nu behøvede hun ikke bange at spørge: hvad saa?

Da Knolly var død, 6. August 1915, brød Nix's Sygdom først ret løs.

Fra Tillas Hjem ved Odense blev hun ført til St. Josephs

Hospital, hvor der saa blev foretaget en Halsoperation for at fri hende fra Kvælningsanfaldene, Faderen var bestandig om sin syge Datter i de svære Dage. „Det er selvfølgeligt vemodigt“ — skriver han til Hustruen i Vallensbæk — „at se Nix lide, men dejligt at se, hvor stille hun tager det. Hvor vilde det være pinefuldt, hvis hun laa og klynkede og klagede og var utaalmodig.“ Han glædede sig over, at Nix kom til at ligge paa Stue med en Skibsfører-Enke fra Thurø, en troende Kvinde, der straks blev saa glad ved at høre, at det var en Busch, der skulde indlægges, og Nix glædede sig ikke mindre ved at være sammen med hende. Det stod den unge Pige klart, at det kunde blive Døden, men hun var rede til at gaa den Gang, om saa skulde være, og gaa den med Glæde, hun kunde smile ad Døden, Jesus havde smilet til hende.

„Hvor var hun dog et elskeligt Menneske“ — skrev hendes Læge siden efter hendes Død — „saa ren og sød og blid, ret et Vidne for Verden og os i den. Naar jeg sad og saa paa hende nu i den sidste Tid, tænkte jeg altid: „grønnes Gud til Ære — gyldnes til Høst“ — saadan var hun, og nu har Høstens Herre taget hende i sin Haand.“

„Der er sikkert godt at være i Præstegaarden i disse Dage“

— følger han til — „hvor Sorgen vel er til Huse, men hvor jeg ved, at der vil lyde Toner fulde af Tro og Tak, der vil faa Dødens Mørke til at svinde og Livets evige Lys vil brænde klart, saa alle Skygger maa vige —.“

Atter kom den syge fra Tillas Hjem tilbage til Vallensbæk, hvor hun saa tilbragte de sidste fjorten Dage. Stemmebaandene var fjernede, hun kunde ikke mere tale, og Kvælningsførmel- serne kom atter og atter igen, men hendes Dødsleje var præget af Fred og Glæde ved at gaa hjem til Herren. Der var Andagts-

A. Busch.

stunder ved hendes Leje, hvor Fader og Moder hver Dag samledes med de Børn, der var hjemme, Stunder, som de siden aldrig kunde glemme.

En Morgen i Maj, just som Morgenklokken lød oppe fra Vallensbæk Kirke, 6. Maj 1916, lukkedes den syges Øjne i, en Taare randt ned ad hendes Kind — den sidste.

Gribende udøste Faderen sit Hjerte ved sine to Døtres Jordefærd, de, som var gaaet bort med næppe et Aars Mellemlum. Det var et Hjerte, der var fuldt af Smerte og dog paa samme Tid strømmede over af Tak til den Herre, der gav, og der tog. „Det er, som vi har været til Bryllup i Dag,“ hed det, „og ikke til Begravelse.“

Et Væld af Kranse dækkede begge Gange de to Kister, og Mændene i Sognet stod, som Skik var, i en lang Række fra Kirkedøren hen til Graven.

Ved Knollys Jordefærd talte Faderen over nogle af de Ord, som Datteren plejede at kalde sine Ord: Mt. 11, 28 — Mc. 10, 15 — Lc. 15, 3—24 — Joh. 3, 16.

Ved Nix's Jordefærd mindede han om Joh. 14, 1—4, Faderhuset med de mange Boliger, det Ord, hvorom Forældre og Børn havde været samlet 2den Paaskedag ved den afdødes Leje til den sidste Altergang.

Mindet om disse to — om hvis Liv og hvis Død der var kæmpet af Mand og Hustru i mangan en Dags- og Nattetime — satte uudslettelige Mærker i Buschs Sind.

Gang paa Gang maatte han senere under en Rejse smutte hjem ikke blot for at se til sin syge Hustru, men for at dvæle ved de to kære Grave oppe paa Kirkegaarden.

Han giver Minderne Udtryk i de Breve, han i August 1916 skriver hjem til sin Hustru under det Rekreationsophold, han sammen med Datteren Fanny havde paa Langseth Sanatorium ved Lillehammer i Norge.

Den 4de August skriver han:

„Guds Fred i hvad Dagen bringer og i alle disse Dages vemodige Minder! Hvor var de Dage ifjor dog trange og vemodige. Jeg tør slet ikke fordybe mig rigtig i Minderne, ja vist mindes jeg det og hint og er taknemlig for ikke saa lidt af det, Dagen førte med sig, men naar et af de tunge Minder vil tale til mig, saa giver jeg ikke Mindet rigtig Tid til at tale ud, det er som min Sjæl endnu ikke kan bære det. Men vor Knollys sidste Øjeblik mindes jeg og vil jeg mindes, da slog ikke blot for hende Befrielsens Time, men ogsaa os var det jo en Befrielse, og saaledes skal det være for vor Sjæl ogsaa nu den 6te. Den Dag,

ligesom ogsaa den 6te Maj, skal staa som „Befrielsesdage“. Jeg vilde helst være hjemme paa Søndag, ikke fordi jeg mener, at jeg kunde være noget særligt for dig og de andre Kære, aa nej, men jeg vilde helst være i Eders Kreds den Dag og staa ved Børnenes Gravsted. Naa, nu vil jeg i Tanken ofte være hos Eder og ved Graven den Dag. Gud har været os god, kære Fanny! Det er jo dog Guds Godhed og Naade, at vi maa være visse paa, at Knolly og Nix gik ind i de frelste Sjæles Forsamling, og det er jo dog Guds Godhed og Naade, at Sorgen og Savnet bragte os alle de Velsignelser, vi sikkert har faaet derigennem. Du modnedes sikkert ikke lidt gennem det alt. Saa blev ogsaa Børnene ved det alt bundet fastere sammen med os og med hverandre. Aa nej, vi vil ikke klage. Fanny og jeg taler slet ikke om Dagen ifjor, men naar vi gaar ofte tavse — nej *langtfra* altid tavse — saa har jeg en bestemt Følelse af, at vore Tanker sysler med de samme Ting og samme Oplevelser, og for mig er der noget velsignet ved denne tavse Samfølelse — dejligt, at du paa Søndag har Børnene omkring dig. De vil nok gøre Dagen god for Dig. Der er noget i mig, der saa gerne vil sige Dig Tak for alt, hvad Du har været og er for os alle. Du er mere for os, end Du ved af! —“

Endelig den 6te August skriver han:

„Saa gik det Aar med al dets Sorg og Savn, med al dets Naade, Trøst og Kraft! Ifjor just ved dette Klokkeslet stod vi alle ved Knollys Seng, og medens det græd i os, ønskede vi nok alle: maatte hendes Strid snart være endt! Saa endte den, og aldrig vil jeg glemme den Følelse af Befrielse, jeg følte, da jeg saa, at nu led hun ikke mere. Glæden over hendes Udfrielse gjorde, at alt andet ingen Magt havde til at trykke eller knuge, og vort „Gud ske Lov“ var Sandhed for os alle, det er jeg vis paa. Nu Aaret er gaaet — Mindedagen er kommet, bør vi — trods Sorg og Savn — vende tilbage til vort „Gud ske Lov“, fordi vor Knollys og vor Nix's Strid er endt, saa der for dem ikke er Skrig eller Pine, og at den sidste Taare er fjernet fra deres Sjæl. Gud Herren hjælpe Eder alle derhjemme at sige „Gud ske Lov“, saa det maa hjælpe til at „løfte Hovedet højt“, og Gud Herren hjælpe os heroppe til det samme.

Jeg skal nu holde Andagt for Gæsterne her og vil bruge Salme 110, V. 7.

Aa, maatte du og vi alle ret *drikke* af Bækken ved Vejen, rigtig suge til os, saa vi blev forfriskede, vederkvægede derved.

Naar Savnet efter de to Kære vil bøje vore Hoveder, saa Hjertet slaar tungt, lad os da drikke af *det* Vand, som er givet os igennem det Guds Ord i Aabenbaringsbogen 15, 2—3. Der er

Kræfter til at løfte Hovedet højt, naar vi rigtig tilegner os det: de staar ved Glarhavet med Guds Harper i Haand og synger Moses' og Lammets Sang. Ja, *der* staar de, og det *gør* de. Gud være lovet. —

Saa fik vi holdt vor Søndags-Andagt, hvortil saa godt som alle var med. — I Eftermiddag tager Du sagtens op paa Kirkegaarden, hvor jeg gerne gad være lidt i Dag. Naa, jeg kender jo Pletten saa godt, saa jeg let kan tænke mig derhen. Børnenes Sjæle er jeg jo ligesaa nær her, som Du der. Aa ja, Fanny, vi har meget at takke for. Det kniber lidt mere for Fanny idag, mærker jeg nok, men det skal nok gaa —.“

Forøvrigt nyder Busch ret sit Lillehammer-Ophold. „Naar jeg smider Frakken og traver afsted i Skjortæærmer, kan I tro, jeg tager mig ud og nyder Livet.“ Han fryder sig over Mesna-Elven med dens brusende Fald, han faar den Glæde at træffe troende Venner, faar atter her Vidnesbyrd om, at han ikke har „løbet forgæves“ med Evangeliet derhjemme. „Det er og bliver dog en af mine store og bedste Glæder, naar jeg mærker, at Herren bruger min Forkyndelse, hvad jeg jo ikke sjældent kan tvivle om.“

En af disse Glæder fik han ogsaa under sit Ophold paa Langseth.

En af de sidste Aftener bliver han med sin Datter højtidelig budt op i Salonen, der er smykket til Fest.

„En af de unge norske Damer sætter sig til Klaveret og spiller, og hun spiller udmærket. Saa rejser den gamle Toldkasserer fra Frederikshald sig: „Hr. Sognepræst Busch! Som Senior er det blevet mig overdraget at henvende nogle Ord til Dem og sige Dem Tak —“

Toldkassereren føjede til: „Det er jo en Skik, at vi gerne vil knytte vor Taksigelse til noget synligt, og derfor beder vi Sognepræsten modtage denne meget ubetydelige lille Gave som et synligt Minde om vor Taknemmelighed —.““

Saa overrasktes der Præsten en nydelig lille Blomsterskaal af Sølv, en Afbildning af det norske Vikingskib.

„Se, det var en stor Overraskelse,“ skriver Busch, „men glad er jeg ved den. Saa gik jo ellers Aftenen med at „sige noget“, høre Musik o. s. v. Gæsterne har været rørende gode og opmærksomme overfor os to, og vi skylder dem alle megen Tak —.“

Omkring ad Hønefos, hvor Fru Kloster faar de gamle Aarhusminder opfriskede, og Frederikshald, hvor der paany tages

Afsked med Toldkassereren ude paa Banegaarden, gaar saa Rej-
sen hjem „til det bedste, vi har tilbage — Vallensbæk Præste-
gaard.“

Vallensbæk Kirkes Indre.

EN MAANEDSTID I ENGLAND.

„Meget har jeg i en ikke saa kort Række Aar personlig mod-
taget for D. M. S.s Skyld, mangfoldige Kærlighedsbeviser og
uhyre megen Tillid og Paaskønnelse, langt mere end jeg paa
nogen Maade har fortjent; nu har jeg igen for D. M. S.s Skyld
haft den store Glæde og Opmuntring at faa tilsendt den store
Pengesum (c. 16,000 Kroner), og det siger jeg Dem hjertelig
Tak for.“

Det var Hilsenen, D. M. S.s Formand sendte danske Missions-
venner i April 1920, „med Tak til enhver, der vil komme mig i
Hu og ved Forbøn hjælpe mig til at faa opfyldt mit store Ønske:
at være Herren Jesus Kristus til Ære og hans Missionsarbejde ved
D. M. S. til Nytte og selv blive mere frugtbar i Herrens Gerning!
Gud lade det lykkes for Jesu Kristi Skyld!“

Det var hans Plan først at tage en Rejse til England for at
hvile lidt ud hos sin Søn, Sømandspræsten i Hull, i April-Maj,
og samtidig tage et lille Kursus i Engelsk. Juni Maaned skulde
tilbringes i Hjemmet, og først i Juli skulde saa Kina-Indien-

Rejsen tage sin Begyndelse — i Amerika skulde han efter Indbydelse fra Kirkeraadet i den forenede danske evang.-lutherske Kirke en Maanedstid holde en Række Møder omkring i de danske Menigheder i de forenede Stater.

„Gud velsigne Dig“ — skriver han til sin syge Hustru ved Afskeden — „for hvad Du slipper og savner for hans Riges Skyld. For den Sags Skyld er jo min Rejse og ingenlunde for min Fornøjelses Skyld. Var det for Fornøjelses Skyld, saa havde jeg ikke begivet mig ud og havde ej heller haft Fred i Tro paa, at saa skulde være. Nej, jeg betragter Englandsturen som en Tur til Dygtiggørelse til den store Rejse. Ikke tror jeg, at jeg kan lære Engelsk paa en 7 Uger, saa meget kender jeg dog til Sprog, men jeg tror, at jeg kan blive dristig nok til at slaa mig løs paa Engelsk, give mig i Tale med Folk, og det er jo allerede ikke saa lidt. Ja, Gud vil velsigne Dig for hvert et Offer, Du bringer for D. M. S., Du bragte mange Ofre for den Sags Skyld.“

Den 21de April sejlede saa Busch op ad Tyne-Floden.

„Medens jeg endnu kan Dansk“ — skriver han hjem — „maa jeg helst faa et Par Ord sendt til Dig. Om et Par Timer, saa er jeg Englænder, med all right og very well etc., og saa kan Du næppe forstaa mig.“

„Kønt var der langtfra“ — skriver han videre — „snavset Flodvand, som Dampere og de mange Skibe rodede op i. En hel Time sejlede vi, og hele Tiden havde vi paa begge Sider Skibe liggende fortojet og et frygteligt Spektakel fra alle de mange Skibsbyggerier. Man fik rigtig Indtryk af engelsk Travlhed og Kulsnavs.

Mon saa Hak er der, jo, der staar han sikkert ligesaa lang som altid, ragende op over en lille Mand, som vel er den norske Præst. Saa kom Skibet saa nær, saa jeg fik Vished, og glad og taknemmelig var jeg, thi nu vidste jeg, at jeg var i gode Hænder.

Men der var langt igen, inden jeg fik fat i de Hænder. Her er en Forsigtighed over alle Bjerge, Told- og Pasfolk og, ja, jeg ved ikke, hvor mange Øjne der lurede paa én. Vi var en 120 Passagerer og maatte kun komme i Land i Hold paa 10 Mennesker.

Vore Sager var alle afleverede over i Customhouse — ja, det betyder Toldhuset — og der maatte vi saa hen. Jeg fik reddet mine Cigarer, Chokolade o. s. v. alt vel igennem, og saa maatte jeg ind og krydsforhøres af en Pas-Mand eller hvad saadan en nysgerrig og videbegærlig Herre nu kan kaldes. Han var iøvrigt meget skikkelig, og da han pludselig begyndte at tale Norsk, syntes jeg, at jeg burde belønne hans Skikkelighed, det kneb vel

for ham at klare sig paa Engelsk, med mindre det var mit Engelsk, han ikke var oplært i — Dialekterne kan jo være forskellige, sammenlign Kvappejysk og Langelandsk! — Vi skiltes som gode Venner, bortset fra, at han henviste mig til at møde for Politiet i Hull, dersom jeg blev her mere end en Maaned, jeg var nærved at følge dansk Godmodighed og bede ham „hils hjemme“, men jeg maatte jo ud til min lange Hak, der stadigvæk stod udenfor det hele.

Selvfølgelig var det rart at favne Hak og ønske ham til Lykke. Medens jeg var paa Skibet, og han paa Kajen, havde han vist med sin Arm „saa stor,“ og det tænkte jeg nok skulde betyde, at Drengen var født. Ja, det er han jo saa — Gud være lovet ogsaa for det —.

Bedstefaderen er ovenud henrykt over sin Sønesøn, da han endelig faar ham at se. „Drengen ligner Hak, da han var født, stor Næse, der fylder hele Ansigtet, iøvrigt en ualmindelig — hvad skal jeg sige — udviklet Herre. Naa, de er selvfølgelig lykkelige for den Dreng.“

Senere, Pintsedag, er Bedstefaderen med til den lilles Daab i Sømands-Kirken. Døbefont og Alterbord er smykkede med røde og hvide Blomster, og Daabshandlingen med den lille „Hak“ gør et dybt Indtryk paa Busch. „At se vor egen Søn døbe sin Søn tog mig om Hjerter, og mange Minder fra vore Børns og Fritz's Børns Daab talte til mig.“

„Og saa skal jeg jo se at faa det mest mulige ud af mit Ophold“ — føjer han til — „nu, da jeg har faaet Arbejdsselen lagt af, mærker jeg nok, at jeg er noget træt, men det var jo ogsaa Meningen at faa nogen Hvile, inden den store Tur begynder. Jeg vil nu se at faa fat i en eller anden, der kan terpe Engelsk ind i mig. Vel er jeg gammel og forslidt, men jeg haaber dog, at der vil hænge noget ved.“

Hans Hustru nærede, ligesaa lidt som forskellige andre, noget videre stort Haab om, at der vilde blive meget Engelsk terpet ind — A. Busch havde aldrig egnet sig til at sidde paa Skolebænk — men Hvilen kunde han da i det mindste faa.

I et Brev til Hustruens Fødselsdag — den Dag mindedes han jo altid i særlig Grad, hvor han saa end færdedes i Verden — skriver han:

„Vi begynder nu snart at blive gamle, vi to, selvom Du endnu maa lede efter de hvide Haar, at være oppe i Tredserne, det er jo ikke Barneleg. Hvor har Du været meget for mig — og ikke blot for mig — i de mange Aar, Fanny. Tak for Kærligheden. Ja, jeg ved jo nok, at den har Du ikke selv lavet, men

Du har vist mig den og har ladet mig være Genstand for den. Det siger jeg Dig Tak for. Noget fik jeg ogsaa vist Dig, men langtfra saa meget, som Du har fortjent at mærke. Hvor var det dog godt, at vi fik Lov at dele det meget med hinanden i de mange Aar. Højtiden er alligevel vokset med Dagen, og saa gik det jo, som det skulde.“

Det er den 26de April — Valgdag i Danmark — og Busch

Fru Busch i Vallensbæk Præstegaardshave.

er meget spændt paa, hvorledes det vil gaa paa denne Dag, den Dag, der er „en af Danmarks store Afgørelsesdage.“

„Gid der blev Mulighed for bedre Kaar derhjemme. Vi har talt flere Gange om, at nu kørte Mor nok til Valg, og jeg har udtalt min Frygt for, at „Mor gør nok Skandale i Skolen.“ Naa, det har Du ikke gjort, det ved jeg nok.“

Da Busch har faaet Meddelelse om Udfaldet af Valget derhjemme, skriver han til Hustruen:

„Du gode *danske* Kone — det ligner Dig at være præcis, men at komme en Time „før der lukkes op,“ det er dog vel ivrigt. Din Stemme blev vel saa den første, der faldt i Vallensbæk. Det var jo et saare glædeligt Valgresultat, og vi har da Lov at vente

os noget godt for Danmark som Følge af det Valg. Det er lidt kedeligt at være saa langt borte just i disse bevægede Dage.“

„Naar nu en ny Regering er dannet“ — følger han til — „vil vel det sønderjydske Spørgsmaal blive afgjort. Saameget ved vi da, at vi faar en ny Regering, der ikke siger Nej til Flensborg. Anden Zone under en international Regering i nogle Aar, ja, saadan bliver det nok, og saadan synes jeg bestemt, det maa være bedst, som Forholdene er.“

Den 4de Maj — Hustruens Fødselsdag — flyver Tankerne stadig hjemad.

„63 Aar, ja, ja, det er jo alligevel en lang Række Naadeaar, og meget, ogsaa rigtig meget kom Aarene til at indeholde. Ja, saa til Lykke med dette Aar. Guds rige og stærke Fred fylde Dig Dag for Dag, saa Du med Tak og god Tilfredshed kan drage Din Vej, hvadenten det gaar paa Krykker eller uden Krykker, det kender vi da — Gud vær lovet — at er Guds-Freden stærk i vore Hjerter, saa kan vi drage Vejen med Glæde. Det er vist anden Gang i vort Ægteskab, at jeg ikke er hos Dig paa Din Fødselsdag. Jeg var det nok ej heller i 1896. Jeg synes iøvrigt sletikke om det, men er oprigtig talt rigtig ked af det, rigtig meget ked af det, og „jeg vil aldrig gøre det mere.“ Du er heller ikke glad ved det, jeg ved jo godt, at Du holder saameget af mig, saa Du savner mig, selvom Børnene hjemme gør alt, hvad de formaar, for at gøre Dagen lys og god for Dig. Gud velsigne dem ogsaa for det! Thyra har sikkert brygget og baget og pyn-tet Bakke og Bord med Blomster, og hvad hun ellers kan glæde dig med — og Arda, mon hun ikke bjerger sig en Fridag just i Dag. Jeg kunde unde hende og Eder andre det, og det kunde ligne hende. Gid Du maa have det nogenlunde, saa Du kan glæde Dig med dem, der vil glæde Dig.“

Det er selvfølgelig en stor Højtid for Faderen at være i Kirke hos sin Søn. Der er ikke stort Besøg i den danske Sømandskirke i de Tider, der kommer næsten ingen danske Skibe i Havn paa Grund af Sømandsstrejken, kun en c. 30 Mennesker er der i Kirke i det hele, men Faderen er glad ved, at Sønnen „leder Gudstjenesten paa en smuk Maade, forretter Altertjenesten roligt og værdigt og prædiker rigtig rart, som han forøvrigt er pligt-opfyldende i sin Gerning.“

Det største for Faderen er dog, efter selv at have prædiket, at kunne gaa til Alters i sin Søns Kirke. „Det var ikke saa lidt for mig at modtage Herrens Legeme og Blod ved Haks Haand. I saadanne Øjeblikke bliver det særlig stort for os, at Børnene har Tjeneste i Guds Rige. Hak forretter sin Tjeneste paa en al-

vorlig og værdig Maade. At prædike i hans Kirke havde ogsaa særlig Værdi for mig, og jeg var glad ved det. Forholdene her er smaa, og jeg synes, det er aandeligt fattigt, men Tjenesten er jo altid dejlig at staa i, og jeg har mit Livs bedste Oplevelser, naar jeg staaar i Tjenesten.“

Det er ham en stor „Urimelighed“, at man ikke i England højtideligholder en Dag som Kristi Himmelfartsdag. „Jeg har siddet for mig selv“ — skriver han — „og har læst en Prædiken af Birkedal om den rette Længsel efter Herren Jesus, og saa nynner jeg paa: „Kommer Sjæle, dyrekøbte og til mer end Engle døbte.““

Om Aftenen gaar han ud paa Opdagelse, om han dog ikke skulde kunne finde en eller anden Kirke, hvor der holdes Guds-tjeneste, men han maa gaa skuffet hjem. „Var jeg i Haks Sted, saa holdt jeg dansk Kristi Himmelfartsdag,“ udbryder han, „men det kan jo være, at den Gudstjeneste kun fik ringe Tilslutning.“

Gudstjenesterne i de engelske Kirker kan han ikke faa saa meget ud af, som han gerne vilde. I Anledning af en Gudstjeneste i en presbyteriansk Kirke skriver han: „Jeg forstod selvfølgelig ikke ret meget af Prædiken, men jeg fik Indtryk af en aandelig Gudstjeneste og en levende Forkyndelse. Deres Salmesang kan jeg godt lide, og man har let ved at nynne og synge deres Melodier. Jeg fik med fra den Tjeneste det Herrens Ord: „I am the Lord,“ og mere kan de andre jo ikke have faaet ud af det. Kunde jeg ikke følge med i deres Fællesbøn, saa kunde jeg dog knytte min Bøn til de andres, og saa ved jeg jo, at Gud kan høre mere end een Bøn ad Gangen. I Tanken var jeg ogsaa hjemme i Vallensbæk Kirke —.“

Ved et Missionsmøde, som C. M. S. (Church Missionary Society) afholdt i Hull, hørte han en Biskop fra Canada og en Missionær fra Uganda tale.

„Det var vistnok et godt Møde“ — skriver han — „men fremmed for os Danske er selvfølgelig baade et og andet. At Tilhørerne giver deres Bifald tilkende ved at klappe i Hænder og trampe med Fødder, synes vi Danske ikke om, men hvad, saadan gør nu Englændere det. Deres Indsamling af Penge sker under selve Mødet ved Mænd, som gaar omkring med Bøsser, medens vi andre synger. Senere hen under Mødet bekendtgøres, hvor meget der kom ind ved Indsamlingen og — saa klapper man igen, forhaabentlig for at vise sin Tilfredshed med de andres og ikke med ens egen Gavmildhed. Naa, jeg kritiserer ikke, hvert Folk har jo sine Skikke.“

Med det engelske gaar det saa som saa for den danske Præst.

„Det er jo ikke saadan,“ beklager han sig, „naar man er bleven næsten gammel og forslidt. Der „dansk“ maaske ogsaa mere her i Hjemmet for min Skyld, end de ellers vil gøre. Jeg kan kun meget lidt faa fat paa Engelsk, naar det tales, læse det og snakke med mig selv, det gaar bedre.“

Vel kan han i sine Breve vise noget af sin engelske Sprogfærdighed for at glæde dem derhjemme: „How is your lumbago? I hope you feel better. How are they all at home?“ men han glæder sig dog i høj Grad over, at „der sidder en Stær ude i Træet og synger „Dansk“,“ det danske føler han sig nu alligevel mest hjemme i.

Og han længes bestandig hjem.

„Jeg længes og savner i højere Grad end vist rigtigt er, men jeg er jo ogsaa blevet et gammelt, besynderligt Fæhoved, som kun kan meget lidt af det, som jeg egentlig skulde og burde.“

„Jeg er vist for gammel til at være hjemmefra, og saa skal jeg endda langt bort fra Eder alle. Herren give Naade til betimelig Hjælp, ja, det vil jeg tro, at han vil gøre, fordi jeg tror, at bliver den Rejse til noget, saa er det, fordi Herren vil det saaledes, og saa ved jeg jo, at han giver Naade til det, han vil have os til.“

Efter en kort Sviptur til London drager Busch atter hjem — for saa en Maanedes Tid efter atter at drage ud.

„Blot jeg maa faa nogen Dygtiggørelse“ — lyder hans Ønske — „til den store Rejse, ja, baade den største og den store.“

ET HUNDREDAARS JUBILÆUM.

Nu ringer Klokkerne snart til Fest,“ skriver D. M. S.s Formand, da 100 Aars-Jubilæet nærmer sig.

Og det havde jo altid været hans Lyst at ringe til Fest. I Kong Midas' Hænder forvandlede alt til Guld. Buschs Hænder havde en mærkelig Evne til at forvandle alt til Fest.

Han ringer Minderne frem, for at stemme D. M. S.s Vennekreds til Fest, Mindet om den Guds kaldende og velsignende Naade, der har hvilet over det danske Missionselskab, og maa bringe Takkens Toner frem. Nu er der Jubelfest i D. M. S. „Frygt ikke, tro ikkun!“

Den Mand, der i en mørk Tid, den 17. Juni 1821, kaldte til Møde i Missionshuset „Haabet“ i Taarbæk, og som gav „det lille

Missionsselskab“, der da blev stiftet, som Løsen Herrens Ord til Jairus, blev ikke glemt under de kommende Festligheder. Man glemte heller ikke at betone, at han engang havde sagt: „Efter Arbejdet maa man søge Ensomhed, for at være med sine Tanker hos Jesus, ved Andagt og Bøn berede sig til nyt Arbejde, overveje sit Forhold, efterspore de Fejl man har begaaet og saaledes at gaae med fornyet Forsæt om at gøre Herrens Villie til sit Kalds Forretninger —.“

Mange Hilsener strømmede ind til Jubilaren, bl. a. fra Menighederne og Missionærerne ude paa Missionsmarkerne, „de Mænd, der over Havet fo'r med Naadens skønne Bud ombord til Folk bag fjærne Bjerger.“

Indre-Missions Venner bragte deres Hilsen gennem A. Fibiger. Denne mindede om Mødet i Odense, da den første præsteviede Missionær fra Danmark, N. P. Hansen, blev udsendt af D. M. S., hvorledes Vilh. Beck da oppe i Koret var falden denne om Halsen. Da var der een, der bemærkede: „Der kyssede Indre-Mission den ydre Mission.“

Det Broderkys, der den Dag blev givet Ydre-Mission af Indre-Mission, gaves den den Dag i Dag.

Indre-Missions Venner vilde bringe det gamle D. M. S. et kinesisk Ønske og et kinesisk Løfte.

Ønsket var dette: „Maa jeg laane Lys ved dig, du gamle!“ Maatte vi blive ved fra den gamle Jubilar stadig at faa nyt Lys og nye Tilskyndelser. — Løftet lød: „Vi hænger Hjertet op for dig, du gamle!“ Den gamle Jubilars Sorger og Skuffelser vilde vi gøre til vore, saa han aldrig skulde komme til at „tabe Ansigtet.“

Ogsaa oppe fra „Grønlands Vinterkulde“ kom der gennem Knud Balle en Hilsen fra den grønlandske Kirke. Hvorledes skulde man kunne andet end ved dette „Haabets“ Jubilæum at mindes, at den 3. Juli 1721 var det 200 Aar siden Hans Egede paa Skibet „Haabet“ landede i Grønland.

Denne Pionér blandt Missionærer holdt sin Tiltrædelsesprædiken over Ps. 117: „Lover Herren, alle Hedninger! priser ham, alle Folkestammer! Thi hans Miskundhed har været mægtig over os, og Herrens Sandhed er evindelig. Halleluja!“ Sin Afskedsprædiken holdt han over Es. 49: „Jeg har gjort mig Møje forgæves, fortæret min Kraft for intet og til ingen Nytte! Alligevel er min Ret hos Herren og min Løn hos min Gud!“

Saaledes havde til alle Tider Frimodighed og Mismod vekslet i Missionens Historie.

Men i disse Jubilæumsdage var alle Mismodets Aander kyste

ned i „den fæle Helvedørk“. Der skulde være Fest, og Gud gav Fest.

Den 17de Juni vajede Danebrogsflagene fra *Vor Frue Kirkes* Taarn, og Klokkerne kaldte til Festgudstjeneste.

Ud fra den 118de Psalme, „Denne er Dagen, som Herren har beredt —!“ den Psalme, som Luther sagde om: „Den er min Psalme, som jeg særlig elsker“ — mindede Busch om, at det i Dag var baade Mindefest og Takkefest, ogsaa en Takkefest for den gode Indre-Missionær, D.M.S. havde været i det danske Folk.

Der skulde den Dag lyde et „Fremad!“, Profeten Esaias's: „Drager fremad, drager fremad gennem Portene, ja, baner Vej for Folket; sanker Stenene af Vejen, løfter Banneret for Folkene!“

Dette „Fremad!“ lød da ogsaa gennem Svend Rehlings Jubilæumssang:

Drag frem, drag frem, Guds gamle Folk
 igennem fjærne Porte,
 drag frem som Evangeliets Tolk
 i Lysets Sejrsskjorte.
 Hvor Hedenskabets Alter stod,
 dør rystes Templet i sin Rod,
 dør sprænges Helveds Porte.

Bered Guds Vej, ban Herrens Sti,
 sank Stene fra Guds Ager.
 Se, Herren Jesus gaar forbi
 imellem Altrets Stager.
 Der gryr en dejlig Dag i Øst —
 opløft, Guds Folk, din Lovsangs Røst,
 mens du mod Maalet drager.

Kom, Dag, da Herrens Folk til Daad
 en hellig Fylking danner —
 for fulde Sejl en Lysets Baad
 paa Mørkets Kyster lander.
 Drag frem, Guds Folk, i Jesu Navn,
 sejl Kirkens Skib i Hedninghavn
 med Korsets skønne Banner.

Ved Eftermiddagsmødet i *Koncert-Palæet* indledede Busch med at tale om Jakobs Møde med Esav og Jakobs Ord: „Jeg er ringere end al den Miskundhed og Trofasthed, som du har bevist imod din Tjener; thi med min Stav gik jeg over denne Jordan, og nu er jeg vorden til to Hære.“ Støttende sig til Guds Stav, støttende sig til Herrens Løfter var D.M.S. gaaet frem. Og nu var det blevet til to Hære: to Hære af Venner herhjemme og derude, to Hære af Arbejdere, en Hær af Præster og en Hær

af Lægfolk, en Hær af rige og en Hær af fattige, to Missionsmarker, en i Indien og en i Kina. Derfor „Herren være storligent lovet!“

Blandt de mange Lykønskninger, der blev bragt Jubilaren, var ogsaa een i Penge fra den danske Menighed paa 110,000 Kr.

Ved Aftenmødet fortsattes Hilsenernes Række, hvorefter H. Ussing talte om „Herrens Hjælp gennem 100 Aar.“

Mødet sluttedes af Formanden, der mindede om, hvordan Vilh. Beck ved sit 25 Aars Præstjubilæum havde taget den Laurbærkrans, han havde faaet som Gave, og hængt den op over den korsfæstedes Billede. Han vilde med et „Herren være storligent lovet!“ gøre det samme med de Kranse, der var overrakt D. M. S. nu ved dets Jubilæumsfest.

Jubilæumsfesten i Hovedstaden fandt sin naturlige Afslutning den 18de Juni ved at mindes den Mand, der „kastede Sennepskornet i Jorden.“

I *Lyngby* Kirke samledes om Eftermiddagen en Kreds af Missionsvenner. Busch mindede om, hvorledes der paa Upernivik Kirkegaard i Grønland findes en Præst begravet, ved hvis Jordefærd der blev udtalt af den grønlandske Overkateket: „Vi har ingen smukke Kranse at lægge paa hans Kiste, hvis Fædreland er saa rigt paa Blomster. Men vi, Menigheden i Upernivik, vil selv være en levende Krans om vor kære hensovede Præsts Grav.“

Bedre Krans kunde ingen faa. Der kunde vel lægges nogle Blomster fra hans Fædrelands rige Blomsterflor paa Bone Falck Rønnes Grav, men der fandtes allerede en smukkere Krans om Graven, og saa længe „Det danske Missionsselskab“ levede i den danske Menighed, vilde Kredsen af D. M. S.s Venner være den friske, uvisnelige Krans, i hvilket der — det give Gud i Naade — stadig vilde blive sat nye og friske Blomster.

Maatte den Krans aldrig visne, men maatte den vokse og holde sig frisk.

Man samledes derefter udenfor Kirken om Mindestenen over „Kirkens ivrige og hengivne Tjener“, hvor Busch lagde en Krans paa Graven med de Ord: „Megen uforskyldt Ære har jeg opnaaet ved at have faaet betroet Tjeneste i D. M. S., men jeg føler det i dette Øjeblik som den største Ære paa „Det danske Missionsselskab“s Vegne at maatte lægge en Krans paa Sognepræsten Bone Falck Rønnes Grav som synlig Tak, hvad Gud brugte ham til som Stifter af „Det danske Missionsselskab“. „Ære være den trofaste Herrens Tjeners Minde!“

Med en smuk Krans havde forøvrigt Professor J. Oskar An-

dersen allerede hædret denne Tjeners Minde i sit Festskrift om „Rønnes Liv“.

Tilslidst drog man til *Taarbæk*, hvor der i Anledning af Jubilæumsfesten var rejst en Sten til Minde om, at „her stiftede Præsten Bone Falck Rønne i Bygningen „Haabet“ det danske Missionsselskab.“ Her ved Mindestenen fortalte Pastor J. Falck Rønne den gribende Beretning om, hvorledes hans Oldefader var kommen til en sand og levende Tro paa Jesus og bleven en „Jesu Kristi Tilbeder“.

Den store Jubilæumsfest i Hovedstaden fik i de følgende Tider sine Genklange ude i Landet, særlig ved tre Møder i Viborg, Haderslev og Odense.

Festerne i Viborg og Haderslev fik en særlig Glans over sig ved, at der ved den første indviedes 3 nye Missionærer, ved den anden 6 nye, hvoraf 1 fra Sønderjylland.

I *Viborg* Domkirke den 21de Juni måned Busch de nye Udsendinge til „Frygt ikke“ og „Tro ikkun!“

Han fremdrog et Minde fra sit Besøg i Port Arthur: „Der stod han, den gamle kristne Kineser, med sin lille Sønnesøn paa Arm; han hilste mig saa kønt, som saadan en gammel Kineser kan hilse, med saadan smuk Ærbødighed. Saa tog han den lilles Haand og førte den ned ad min Klædning, og det betød sikkert noget af dette: „Naar du rører ved hans Klædebon, bliver du velsignet.“ Det gentog sig ved Mødets Slutning; da mange trængte sig om mig for at hilse Farvel, da følte jeg noget stryge ned ad min Klædning, og jeg saa igen Barnehaanden ført af den gamle Haand.

Aa, der er blandt Kinas Folk i vore Dage mange, der tror, at der er Velsignelse for dem selv og for den Ungdom, der vokser op iblandt dem, ved at komme i Berøring med Herrens Kristne.

Lykkelige I, der skal faa Lov at gaa blandt Kinas gode Folk iførte Retfærdigheds-Kappen og Frelsens Klædebon, igennem hvilken der ogsaa ved Eder skal komme Velsignelse til dem, der kommer i Berøring med Eder. „Jeg vil velsigne dig og vær en Velsignelse!“

I *Haderslev* Domkirke den 23de Juni talte Busch ud fra Ordet i 2 Kor. 3: „I ere vort Brev, som er indskrevet i vore Hjerter, og som kendes og læses af alle Mennesker, idet det ligger klart for Dagen, at I ere et Kristi Brev, udfærdiget af os, indskrevet ikke med Blæk, men med den levende Guds Aand —.“

„Ja, saadan sender jeg Eder i Herrens Navn og paa Det danske Missionsselskabs Vegne ud, som vort Brev, den danske

Menigheds Brev, og ganske særlig Det danke Missionselskabs Brev til Missionsmarken. I vore Hjerter ere I indskrevne — maatte I læses og kendes som Mennesker, hvis Liv har den Adresse „til Kristus“. — Maatte I ved Guds Naade være gode Anbefalingsbreve for Kristus og hans Missionsmenighed i Danmark“. —

— — —

Det var noget af et Under, at Busch fik Kraft til at føre Jubilæums-Møderne til Ende. For hans Vedkommende blev Festlighederne idelig afbrudt ved Besøg hjemme hos sin dødsyge Hustru, men Tornene beholdt han for sig selv, et Væld af Roser dryssede han ud til andre.

SEKS UGER I ØSTERRIG.

Ved D. M. S. s Bestyrelsesmøde i April 1923 bestemtes det, at A. Busch skulde foretage en 6 Ugers Rejse til Østerrig.

„D. M. S. s Venner“ — føjes der til Meddelelsen — „vil være med i Bøn om, at Opholdet maa bidrage til, at han genvinder sine Kræfter.“

Sammen med sine to Døtre, Fanny og Thyra, søgte Busch saa i Maj 1923 ned til den lille By Mitterndorf i Salzburg-Egnen. Han følte sig meget træt og trængte — ligesom da ogsaa Datteren Thyra — i høj Grad til at faa Kræfter. Saa meget mere som Tanken nu var fremme om en mulig Rejse til Indien.

„Jeg er noget af en gammel træt Mand“ — klager han under Rejsen — „eller lad os hellere sige: jeg er en doven Fyr. Børnene passer godt paa mig.“ — „Gid jeg maatte blive lidt mere dygtig igen. Jeg synes til Tider, at det er Skaberi med mig, jeg fejler jo intet, men naar jeg vil gaa lidt, saa mærker jeg, at jeg er noget i Familie med en Pjalt. Saa tænker jeg til Tider, mon jeg dog ikke fejler noget, om det er mere end Træthed, som tager Magten fra mig, men vor gode Doktor hjemme mente jo ikke, der var noget, og han har nok Ret.“

Hos en østerrigsk Kaptajns-Familie i Mitterndorf, gamle Kenninge fra Feldballe-Tiden, havde de tre fundet et Rekreationssted.

Rejsen derved forløb uden Kalamiteter, dog med Undtagelse af, at Præsten maatte udlevere sin kære medbragte Tobak.

„Jeg havde jo taget 1 Pund Tobak med mig for rigtig at

nyde min Pibe her. Vel vidste jeg, at jeg maatte betale Told deraf, men da man forlangte 170,000 Kroner (østerrigske) i Told, gav jeg Afkald paa min Tobak, skønt jeg meget nødig gad se disse Toldere sidde og nyde min Tobak, hvad de vel sagtens har frydet dem ved, men betale i Told 3 Gange saa meget, som Tobakken havde kostet mig at købe i Valby, nej, saa forfalden er jeg dog ikke. Saa købte jeg mig til Gengæld noget Tobak i Salzburg, og det damper jeg saa lystig paa, selvom det ikke smager allerbedst og vistnok lugter noget simpelt, men det maa de andre om, jeg kan ikke lugte.“

Efter et kort Ophold i Mozarts By med det gamle Hohensalzburg gik Rejsen videre til Bestemmelsesstedet, Mitterndorf nede i Enner-Dalen.

„Vi er nu 700 Meter til Vejrs,“ — hedder det — „rundtomkring ligger de smukke Bjerge, det højeste er 2000 Meter højt. Sneen ligger mange Steder paa Bjergene, der med Undtagelse af de højeste er ganske beklædt med Gran, Lærketræer og nogle Løvtræer. Byen, hvor vi bor, ligger i en smuk, temmelig bred Dal, hvor alt gror og grønnes.“

„Da jeg vaagnede Klokken 5 og saa ud af Vinduet, saa jeg alle de grønne, udsprungne Frugttræer og Grantræer helt bedækkede med den hvideste Sne og Bjergsiderne ganske tilsneede. Hvor var det dog kønt. Da Solen gik frem, smeltede Skønheden i en Fart, men paa Bjergene laa Sneen fremdeles.“

Her nyder Busch og hans Døtre ret Naturen i al dens idylliske Skønhed. Døtrene kan nyde de mange smukke Spadsere-ture, de tager Ture til Hallstadt, den lille By paa den anden Side af Søen nede ved Foden af Bjerget, til Pürgg ved Grimming-Bjerget o. s. v., de er paa Færde næsten fra Morgen til Aften.

Garderoben efterses.

Men Faderen kan til at begynde med ikke gaa ret langt, han kan kun hvile og sove.

„I Nat sov jeg da det bedste, jeg længe har sovet“ — skriver han hjem — „jeg tror da nok, jeg sov 5 Timer i Træk, det har jeg ikke gjort i lang Tid. Men jeg kan jo sagtens“ — tilføjer han, idet han tænker paa sin syge Hustru derhjemme — „jeg har jo ikke de mange Smerter, Du har, naar Du ligger vaagen, og jeg kan jo da vende og dreje mig selv i Sengen. Gid Du kunde det!“

A. Busch og Døtre i Mitterndorf.

Atter og atter gaar Tankerne til Hustruen i Vallensbæk Præstegaard.

„Hvor vilde jeg gerne gøre noget til Lindring for Dig. Ja, bede det gør jeg, men at finde de Midler, som Gud kunde bruge til Lindring for Dig, det er kun saa daarlig lykkedes for mig. Du kan være sikker paa, det gør mig ogsaa ondt, at Du er udelukket fra alt det, der kan hjælpe en Menneskesjæl til Hvile og Vækst i Livet med Herren. Dog nej, udelukket fra *alt*, det er du dog langt fra. Husker du Ordet fra Josvas Bogs 1ste Kapitel: „Vær frimodig og stærk, thi jeg er med dig.“ Det Ord mødtes vi ofte i, da jeg var paa den lange Rejse. Det Ord er jo fremdeles Sandhed. „Mange har det værre end vi,“ sagde gamle Fader ofte.“

Det var her i disse Egne, at Evangeliet fandt stor Indgang

i Reformationens Dage, her var det, at den katholske Kirke begik en af sine store Voldshandlinger ved at drive Tusinder af evangeliske kristne i Døden og tvinge en c. 30,000 til at vandre i Landflygtighed.

Nu i vore Dage findes der kun nogle faa evangeliske kristne spredte omkring i det ærkekatholske Land.

Busch og hans Døtre kom til at faa Indblik i begge Dele.

En Dag kunde man se et Ligtog drage forbi. I Spidsen for Toget gik Præsten, derefter kom nogle Smaapiger klædte i hvidt, med hvide Blomster i Haaret, saa en ung Pige bærende en lille Barnekiste. Efter Kisten fulgte en hel Række Kvinder, alle med deres Rosenkrans i Haanden. Præsten begyndte at mumle Bønnerne og saa faldt hele Skaren i med den underlige monotone Mumlen, medens Kirkens Klokker begyndte at lade deres Toner klinge udover Dalen.

En anden Dag var det Kristi Legems-Fest. Husenes Vinduer var smykkede med Lys, Blomster og Helgenbilleder, foran Husene var der opstillet grønne Træer. Saa kom Processionen dragende frem, Messedrenge og Skolebørn, voksne Mænd og Kvinder, en hel Skare hvidklædte, tæt tilslørede unge Piger, og endelig Præsten under en Baldakin, baaren af Bønderne i deres røde Kofter — det hele med vajende Faner og klingende Spil.

Om den katholske Kirketjeneste hedder det i et Brev:

„Fuld var Kirken af Børn, unge og ældre. Men hvad mon de faar ud af det. Knixen, Korsensig, Mumlen lange Bønner i Kor, ja, der er nok af ydre Deltagelse i Gudstjenesten, men hvor gives der dog lidt. Og saa Præster og Kordrenge, Masser af Knæbøjning og alt muligt andet. Gud være lovet for vor protestantiske Gudstjeneste. Der var først Prædiketjeneste og saa Messe. Prædikenen var i og for sig god nok, men Sjæleføde og Hjælp til Frelse, nej, ikke Spor. Det blev til syvende og sidst Præsterne og Præstedømmet, det drejede sig om. „Kirken frelser,“ holder vi os til den og tager Del i Ceremonierne, saa gaar det godt alt-sammen. Det er det, vi har en Rest af i Folks Tale: „Gaar vi ikke i Kirke o. s. v., skulde Vorherre da ikke ogsaa kendes ved os.“ Naa, det er godt, at det ikke er os, der skal fælde den sidste Dom over Mennesker!“

Men ogsaa den evangeliske Kirkes trange Nutidskaar kom Busch nær.

„Forleden Aften“ — fortæller Brevet — „fik vi Besøg af Præsten for de evangelisk-lutherske paa disse Egne. Han bor i Bad Aussee, en lille By et Par Mile herfra, men han har sine Medlemsmedlemmer boende i lange Afstande, een hist, een her,

mellem alle Katholikerne. Han er en lærd Mand, Dr. phil. og theol., 63 Aar, men ser da meget ældre ud end jeg.

Hvor var det vemodigt at høre ham fortælle og faa et Indblik i hans daglige Livskaar.

Da vi sad ved Aftensbordet, vilde han lade Smørret gaa forbi sig, thi „det er længe siden, vi er holdt op med saadan Luksus.“ Da han gik herfra om Aftenen, skulde han hen til en af sin Menighed og havde Løfte om 25 Kilo Kartoffler, med dem i sin Rygsæk drog han hjemad, en Flaske Mælk fik han i Lommen her i Huset.

Saa tog han sine Kaar saa kønt, „vi savner jo for en stor Sags Skyld.“ Jeg kunde ikke andet, jeg lagde 50 danske Kroner i en Konvolut og bad vor Vært give ham den, naar han fulgte ham til Stationen. Det var ham svært at tage imod den Gave — og det forstaar jeg — men han tog den og har tilskrevet mig enerende Tak. Den Slags Mennesker lider, medens Befolkningen i det hele sikkert har nok at leve af.

Samme Præst havde en eneste Søn, 19 Aar gammel, Student og sikkert et udmærket begavet og vist ogsaa troende Menneske. Han gik med som Frivillig, blev Lieutnant, var med i fem Kampe mod Italienerne og faldt i 1916. Deres eneste Datter var gift, Manden maatte ogsaa i Tjeneste, var fanget i et Par Aar, kom hjem og døde kort efter, og Datteren var nu syg af Tuberkulose og laa paa et Sanatorium i Meran.

Præstekonen kom hertil i Aftes, takkede saa kønt, saa jeg blev helt skamfuld, en prægtig Dame, som Børnene og jeg blev helt forelsket i. Ja, saadanne Folk lider, men hvor var det kært at høre ogsaa hende tale.“

De var om Søndagen til Gudstjeneste i Præstens hyggelige lille Kirke, der var en 20 Mennesker i det hele.

„Efter Gudstjenesten var vi inde i Præsteboligen“ — fortæller en af Døtrene — „der var rigtig hyggeligt, men alligevel noget forfaldent. Det var svært at se de gamle Mennesker saadan kæmpe for at holde det hele gaaende. Vi traf der en Russer, der var fordrevet af Bolsjevikerne. Du skulde have set, hvor deres Ansigter bærer Præg af Lidelser og Kampe. Tænk, naar han, Præsten, tager Pension, faar han næsten slet ingenting at leve af, man kommer til at skamme sig over, hvad vi tit bruger til unødvendige Ting —.“

Det var ikke ret mange Gange, Busch havde svigtet sin Hustrus Fødselsdag — i 1920 skriver han, at det i det hele kun har været to Gange under hele deres Ægteskab — men i 1923 skete det igen.

For en Sikkerheds Skyld havde han skrevet Fødselsdagsbrevet Aftenen før han rejste hjemmefra.

„Dette at være borte fra dig paa din Fødselsdag er mig egentlig rigtig svært“ — skriver han — „vel ved jeg, at Arda og Valbyerne vil gøre alt, hvad de kan for at gøre Dagen god for dig, men jeg tager jo to Døtre fra dig foruden det, at jeg ikke heller selv kan forsøge paa at gøre Dagen lidt festlig for dig. Dog tror jeg, at det er rigtigt, at jeg rejser imorgen, thi ellers kommer jeg næppe afsted.

Saa: til Lykke! Det ønsker jeg dig af hele mit Hjerte. Aa, hvor ønsker jeg, at du maatte opleve meget lykkeligt i det nye Leve-Aar. Dagene har paa mange Maader i lange Tider været trange Dage. Og dog — trods megen Pine og mange Savn — fik du ved Guds Naade dog ikke faa lykkelige Timer og Oplevelser med dine Børn, maatte du faa mange, mange saadanne Timer og Oplevelser. Gid du ofte maa faa Frimodighed til at gaa Dagene imøde i Haab om, at Gud i Naade vil gøre dig godt. Ja, jeg forstaar godt, at der skal Mod til, som du har det i det syge Legeme, at se fremad og vente Glæde og Lykke, derfor ønsker jeg dig det mere end meget andet: Frimodighed. Jeg undres ofte over, at du kan bære, hvad du maa bære, og bære det, som du gør. Gud Herren give dig fremdeles Kræfter til taalmodig at bære dine Byrder, og gid vi andre maatte blive bedre til at staa dig bi.

Jeg ved, at vi vil det saa gerne, ja ogsaa jeg vil det saa gerne, men det er noget af mit Livs Sorg, at jeg gør det saa lidt. Ingen ved det bedre end jeg, hvor lidt jeg er til Hjælp for dig. Gid du i Dagene, der kommer, maatte faa en bedre Hjælp i mig!

Det er noget underligt at sidde her i Aften nær ved dig og skrive Fødselsdagsbrev. Det bliver jo ogsaa kun et meget sølle Brev.

Tak for alt, hvad du har været for os indtil nu. Tak for alt, hvad du er for mig den Dag idag! Gud Herren velsigne og bevare dig! Hjerte-Hilsen fra din Axel.“

Senere paa selve Fødselsdagen — den 4de Maj — sender han fra Mitterndorf et Telegram „Glück auf!“ og følgende Brev:

„Det er Morgen, var jeg nu hjemme, saa gik jeg til din Sovekammerdør, lukkede den saa sagte op, som jeg saa mangen Gang har gjort det, og sov du saa endnu, saa stod jeg og saa paa dig, hvad jeg saa mangfoldige Gange har gjort ved Døren eller Vinduet, og saa tænkte jeg, hvad jeg nu kunde tænke, og saa kom jeg igen, naar du var vaagen, og sagde mit: „til Lykke“ til dig, og saa kom jeg i Følge med Tilla, Arda, Boy og Dax og maaske

Elisabeth ogsaa, og saa kan du tro, at vi skulde lade dig mærke, at vi holder meget af dig og er glade for, at vi har dig hos os endnu. Ja, Gud være lovet for dig! og for, hvad han gav os ved dig!

Gud Herren være saa fremdeles med dig fra Dag til Dag, hver Dag i Aaret, du nu gaar ind i. Han give dig megen Fred

A. Busch.

og stor Frimodighed til — trods alt — at leve Livet. Kunde jeg, aa, hvor vilde jeg gerne tage Byrderne og Lidelserne fra dig, men saa tog jeg maaske ogsaa det fra dig, hvori der ligger store Velsignelser. Har du engang faaet de Velsignelser, der af Gud var lagt i dine Byrder, saa tager han sikkert Byrden fra dig. Maaske han ogsaa tager dig hjem, ja Gud Herren ved det. Maatte du blot have Fred og Frimodighed saalænge Byrderne ligger paa dig. Du ved ikke, hvor ofte jeg ønsker, jeg var bedre til at hjælpe dig til at bære, hvad der er svært for dig. Gud hjælpe mig dertil!

Saa tænker jeg mig, at du staar op henad Klokken 12 og saa — anført af Dax — kører ind i Spisestuen, hvor Posten ligger til dig. — I Eftermiddag kommer Valbyerne — ja, maaske Lis allerede kom med Formiddagsbilen, det kunde godt ligne hende. Chokoladen smager nok godt, og Fødselsdagskringlen er nok lavet fin af de 3 Dygtigheder. Naa, gid Dagen maa blive god for dig og de andre kære. Naar du saa gaar til Ro, vil jeg haabe, at du kan gøre det med Tak for megen Kærlighed, der mødte dig. Det har været mig noget svært, at vi rejste bort fra din Fødselsdag, men det var dog nok rigtigt, for at jeg — Egoisten — kunde faa saa mange Hviledage som blot mulig.“

Og det viste sig at være rigtigt nok. Ved Slutningen af sit Ophold i Mitterndorf kan Busch skrive:

„Ja, det har været gode Dage, jeg har tilbragt her, og der er ikke Tvivl om, at jeg er kommet godt til Kræfter igen, saa jeg kan tage fat, naar jeg kommer hjem.

Det meget, jeg havde tænkt mig at faa læst hernede, fik jeg ikke gjort noget ved. Jeg har dovnat fra Morgen til Aften, har til Tider bebrejdet mig min Dovenskab, men sletikke forbedret mig; naa, det var vel ogsaa Meningen med „Rekonvalescent-tiden“.

Han priser sine Værtsfolks store Elskværdighed imod dem, men ender, som saa ofte før, med den samme Selvbekrejdelse.

„Jeg synes som altid, naar jeg har været hos andre Menesker, at jeg intet har været overfor dem, men saadan gaar det mig jo stadig. „Han er saa rar“ og saadan andre gode Ting, kan Folk jo sige, naar jeg er borte, men det er jo vel lidt. Med Glæde vil jeg dog mindes vort Ophold her.“

I FESTENS TEGN.

Dagene i Vallensbæk Præstegaard indbød som oftest ikke i særlig Grad til Fest. Tunge Tider har den Art at skride langsomt, og der var mange tunge Tider i de ti Aar, der tilbragtes der, selvom ogsaa der Troens Glæde tidt i en forunderlig Grad fik Overvægten over Suk og Sorrow.

Til de tunge Tider hørte for den syge Hustru de Tider, da hun maatte se sin Mand begive sig ud paa de lange Rejser, først til Kina i 1920—21, siden til Indien i 1923—24, men midt i disse Savnets og Sygdommens Tider fik hun mangt et Vidnesbyrd om, hvorledes Menigheden i Danmark bragte den Hustru en Tak, der saa villig lod sin Mand drage bort, naar det gjaldt Tjenesten i Guds Rige.

„Vi maa ikke glemme, at vor Formand forlader en svag Hustru i Hjemmet,“ hedder det i „Dansk Missions Blad“ ved Buschs Udrejse til Kina, „hun har i sit Liv kendt meget til at undvære sin Ægtefælle, fordi Herrens Gerning krævede det. Nu forestaar der en lang Adskillelse, men ogsaa Fru Busch vil Guds Folk omslutte i deres Bønner med Begær om, at den Guds Fred, der overgaar al Forstand, maa styrke og bevare hende og bære hende over alt.“

Og inde fra sin vante Plads i Præsteboligen oplevede Hu-

struen ikke blot „Nødig sige vi Farvel,“ men ogsaa „Men Velkommen, o hvor gerne.“

En Formiddag saa hun Skolebørnene samles ude i Præstegaarden og synge den bortdragende et Farvel, da Rejsen gik mod Kina. En Middag nogle Aar efter saa hun den samme Scene gentage sig, da Indien var Rejsens Maal.

Og saa de Aftener, da Manden vendte tilbage til sit Hjem.

Vallensbæk Præstegaard.

Det var som en Fest ikke blot for hende og Børnene, men for hele Sognet.

Ude i den aabne Dør stod hun og Børnene og saa de kulørte Lamper, der smykkede Indgangen til Præstegaarden, der var fuld af Mennesker, der vilde byde den hjemvendende Velkommen hjem fra hans Kina-Rejse. Og endelig kom han. Længselsfuld var han efter at komme ind til Hustru og Børn, men først maatte han jo da sige en Tak til alle dem, der var samlede for at byde ham Velkommen.

Noget af det samme gentog sig ved Hjemkomsten fra Indien,

da han med sin Arda en Aften drog ind i sin Præstegaard, hvor alt straaede i Lys, det elektriske Lys skulde være en Overraskelse til ham. Nu var der den Forskel, at han ikke mere fandt sin Hustru staaende i Døren, men siddende i en Rullestol maatte hun nu byde ham sit Velkommen hjem. Men hvor lykkelig var han ikke, da han kunde faa bragt alle dem, der ventede ham ude i Gaarden, sin Tak og komme ind til hende og de andre, der dog stod ham nærmest.

Mellem Kina-Rejsen og Indien-Rejsen laa i 1921 de Festligheder, der samlede sig om den 17de Juni, D. M. S.s Stiftelsesdag.

Atter og atter lød i de Dage Ordene: „Frygt ikke, tro ikkun!“ De lød under Festerne i Hovedstaden, i Viborg, i Haderslev, i Odense, de lød ogsaa ind til den til Døden syge Hustru i Vallensbæk Præstegaard.

Det var ikke saa ganske let for Præsten i de Dage at være i Festens Stemning, atter og atter maatte han smutte ud til Hjemmet, atter og atter maatte han læse Ps. 91 for sin syge Hustru.

Men Fest var der mere end een Gang i Vallensbæk Præstegaard.

Den Festlighed, der dog vel kom til at staa i størst Glans i Præstegaarden, var den, der knyttede sig til Præstens 70-Aars Fødselsdag, 31. Oktober 1924.

Ved 60-Aars Fødselsdagen havde Børnene om Formiddagen præsenteret ham „Kristeligt Dagblad“ med hans Billede — „nej, hvor er du dog køn, Far“ — og en hel Del endnu kønnere Ord, som een af dem læste højt for Faderen, der med stor Andagt sad og hørte om alt det, han havde udrettet paa Jord.

„Han fik Naade til at prædike til Opvækkelse,“ hed det, „saaledes at det gav Genlyd i de store Skarer, han samlede om Guds Ord. Han fik ogsaa Naade til at samle de omvendte i inderlige Samfund, der, som han selv, elskede Indre-Mission.

Men han fik ogsaa Naade til at sætte de troendes Hjerter i Brand for Hedningemissionen. Hvem har som han haft den lykkelige Evne til at gøre Hedninge-Missionærernes Udsendelsesmøder til en Fest, rig paa Arbejdets Alvor og Glæde.

Det er vel i Særdeleshed Prædikanten Busch, saa landskendt som nogen i vort Fædreland, der har tildraget sig de manges Opmærksomhed. Men de, som kender ham nøjere, skatter ham ikke mindre for hans store varme Hjerter, hans kønne og agtsomme Medfølelse for andres Ve og Vel.

Man siger, at de, han paavirkede, blev Smaabilleder af ham selv. Maaske. Men det skete ikke ved nogen Undertrykkelse af Frihed og Aand, men fordi han som Forkynder af Guds Naade

i Kristus fik dem til at spejle sig i det samme Billede, den levende Frelseres Billede, det, der forvandler fra Herlighed til Herlighed.“

Det er ikke altid let at faa overrakt saadanne Laurbærkranse, men Busch sagde blot: „Kønne Ord!“ Og naar man tilsidst ønskede ham „en god, lang Arbejdsdag endnu,“ ja, det Ønske kunde han da samstemme i, og det fik han jo ogsaa opfyldt.

Men 60-Aars Dagen var dog gaaet forholdsvis stille af. Der var imidlertid al Udsigt til, at 70-Aars-Dagen ikke vilde forløbe i samme Stilhed.

Ganske vist sagde Præsten, naar man talte om, at nu vilde han snart naa Støvets Aar, at den Dag selvfølgelig vilde gaa ligesaa roligt af, som hans Fødselsdag plejede i de senere Aar.

Men alt som Dagen nærmede sig, fik man inde i Præstegaarden en Anelse om, at det den Dag trak op til noget mere end sædvanligt. Der kom Telefonbud paa Telefonbud til Sønnen i Valby om, hvordan man tænkte sig at fejre Dagen derude i Præstegaarden, naar den og den kunde indfinde sig o. s. v., Bestyrelsen for D. M. S. vilde da ogsaa gerne hilse paa sin Formand den Dag, de hjemmeværende Missionærer naturligvis ogsaa, foruden adskillige andre.

Præstegaarden maatte aabenbart belave sig paa en større Invasion den 31te Oktober. Hovederne maatte lægges i Blød, Køkkenpersonalet sættes i Bevægelse.

Det blev saa bestemt, at Bestyrelsen og de hjemmeværende Missionærer skulde indbydes til Frokost Kl. 12, medens den snævrere Familiekreds skulde samles til Middag Kl. 5½.

Men saa alle de andre, man ymte om, der vilde indfinde sig?

„Hvad skal vi dog gøre med alle disse Mennesker?“ spurgte Præsten, naar han havde samlet sin Hustru og Børnene om sig til hemmeligt Krigsraad. „Vi har jo ikke Plads, der vil maaske komme en hel Del Visitter ind imellem, og Folk vil jo komme til at staa i Kø ligesom ved et Billethul.“

Men Thyra og Arda trøstede Faderen med, at der var saa mange andre, der havde mindre Plads, og naar man fik ryddet alt, hvad der kunde undværes, ud af Spisestuen, kunde der nok blive Plads til nogle og tredive paa een Gang.

Men saa kom Bekymringerne med Hensyn til den syge Hustru.

„Du maa lægge dig til Sengs hele Ugen før, Fanny,“ erklærede Præsten, „der er ikke andet for, bare du kan holde ud denne ene Dag.“

Endelig oprandt Festdagen.

Præsten var tidlig oppe. Da han havde drukket Kaffe med sine Døtre og Vaskerkonen, der skulde have sin Plads ved Vasken hele Dagen igennem, samt Naboens Datter, der skulde hjælpe til ved Opvartningen, saa man ham gaa ud af Præstegaarden.

„Nu skal Far nok op paa Kirkegaarden til Nix og Knolly,“ sagde Døtrene til hinanden. Og der gik Faderen op, som saa ofte før, for et Øjeblik at dvæle i Minderne og sige Herren Tak for, hvad han gav, og hvad han tog.

Deroppe fra saa han saa det ene Flag blive hejst efter det andet i Gaarde og Huse rundtom i Sognet. Det Syn greb ham dybt, saa var der da nogle i Sognet, der holdt af ham.

Hjemme i Præstegaarden var imidlertid Moderen bleven kørt ind i Dagligstuen, der allerede var begyndt at ligne en hel Blomsterhave, fyldt med Chrysanthemums, Roser, Nelliker osv. Her skulde der saa tages imod de forskellige Deputationer, man havde faaet at vide vilde komme, og alle de enkelte Gratulanter.

Og nu begyndte det at strømme ind.

Der kom Naboens, der kom Menighedsraadet, der kom et Par Udsendinge fra Konfirmanderne og mange flere.

Og saa hørte man Bilerne trutte udenfor Præstegaarden.

Der kom een med Missionærerne. Johannes Rasmussen fra Kina sprang ud, før Bilen standsede og løb hen til Trappen, hvor Præsten stod, omfavnede og kyssede ham, bagefter kom saa de andre Missionærer.

Saa kom Bestyrelsens Medlemmer og overbragte højtidelig deres Lykønskninger.

Allesammen maatte de saa hen og hilse paa Hustruen, hun fik ikke det mindst varme „Til Lykke!“

Endelig kunde man gaa til Bords. Men saa kom Olfert Ricard, ogsaa han tog Præsten om Halsen og kyssede ham.

Nu havde Præsten faaet sit Lykønskingskys baade af dansk Ungdom hjemme og ude, og de syntes alle, at det havde denne Ungdommens Præst vel fortjent.

Frokosten var endt, men der blev ved at komme nye Gratulanter. Der kom en Deputation fra Indre-Missions Bestyrelse, fra Kredsforeningerne, fra D. M. S.s Hjemmearbejdere, „Kristeligt Dagblad“, Omegnens Samfund o. s. v.

Tale blev holdt efter Tale, som Præsten var utrættelig i at besvare med et eller andet Ord, som netop gav Takken det Udtryk, han gerne vilde give den. Det havde imponeret adskillige ved Jubilæet for 3 Aar siden, hvorledes Busch paa staaende Fod kunde svare de forskellige netop det, der skulde svares, saa det

forbavsede ingen, at han kunde det i Dag, da hans Hjerte strømmede over af forundret Glæde.

Præstekonen sad henne i sin Stol med sit allerlykkeligste Smil. Gang paa Gang maatte Præsten hen og klappe hende paa Kinden, Gang paa Gang lød det derhenne fra: „Men Axel, Axel dog!“ Hustruen var ligesaa overvældet som hendes Mand over al den Kærlighed, der strømmede ind, hun var, som han, hele Tiden midt imellem Smil og Taarer. —

A. Busch og Søsteren Fanny Quistgaard.

Men endelig kom da den Stund, som Fødselsdagsbarnet havde glædet sig til som et Barn i Maaneder før.

I Dag skulde alle de fem Søskende samles med Præstefamilien og deres Børn og Svi-gerbørn, henne ved et Bord for sig skulde Valby-Børnene have deres Plads.

Først kom Doktoren. Det var gri-bende at se de to Brødre mødes den Dag, de, som havde fejret saa man-gen en Fødselsdag

med hinanden. Den Broder, som Doktoren havde set svag og nedbrudt Gang paa Gang, stod nu der, trods de 70 Aar, som en Moses, „hvis Øje ikke var sløvet, og hvis Kraft ikke var vejet fra ham.“

Saa tog man da Plads om det blomstersmykkede Festbord. Præsten med sin ældste og yngste Søster ved sin Side, Doktoren med Præstefruen og den tredie Søster.

Her kunde Hjerterne ret lukke sig op for alt, hvad der var i dem af Tak og Glæde.

Fødselsdagsbarnet slog Tonen an med det Ord, der stod paa Faderens og Moderens Gravsten ude paa Vestre Kirkegaard, det, som havde været hans Faders Ord og nu var blevet hans eget: „Siger altid Gud og Faderen Tak —.“

Han takkede sin Hustru for alt, hvad hun havde været for ham, takkede hver enkelt af Børnene, dem, der altid havde voldt ham saa megen Glæde, mindedes de to, ved hvis Grave han havde staaet om Morgenens, takkede sine Søskende; næste Gang, man samledes, vilde det maaske være om en af deres Kister, ingen af dem vidste, hvis der blev den første. Og det alt slog sammen i en Tak til Gud og Faderen for *alle* Ting.

Saa rejste *Fritz* sig — hans Søstre sad og var meget spændt paa, hvordan deres Ordfører vilde komme fra det, han gav sig ellers nødig af med at tale. Men deres Ængstelse svandt snart bort: Broderen sagde lige akkurat det, de selv vilde have sagt. Han bragte en Tak for det kære Hjem, de havde haft, for den Kærlighed og Forstaaelse, de havde mødt der. Men saa kunde der gaa ligesom en Smerte igennem ham og hans Søsken ved Tanken om, at disse to Pladser, Fars og Mors, maaske snart vilde komme til at staa tomme. Han havde altid syntes, at Efteraaret var saa smukt, det samme syntes han, han kunde sige om sin Far, det var, som han var bleven skønnere og skønnere, alt som Aarene gik, det var ligesom de hellige Dyder kom mere og mere frem hos ham. Naar han der saa paa sin Far som 70-aarig, maatte han tænke paa Chr. Richardts Sang: „Stærkt det gaar mod Allehelgen.“

„Vil du med blandt Allehelgen
i de frelstes hvide Skare,
maa du først for Blæsebælgen,
maa du først i Storm og Farc.

Vil du ved en Vaar dig fryde,
maa du først en Vinter friste,
vil du nye Blade skyde,
maa du først de gamle miste.

Tro blot fast paa Foraarstiden
midt i Allehelgens-Striden —
grønnes skal du da med Ære
og en evig Sommer bære.“

Saa maatte man have Sangbøgerne frem og synge „Allehelgens-Sangen“, og Faderen maatte hen og kysse sin ældste Søn.

Derefter kom Broder *Eduard* frem med nogle af de mange

Minder, de to havde fra deres Samliv som Børn og som unge, om den lykkelige Bøvling-Tid, om Aftenerne, naar han og Axel fik Telefonen stillet ind til hinanden og delte alle Dagens Glæder og Sorger med hinanden.

Hak syntes jo nok, at Fritz havde sagt alt, hvad der skulde siges fra Børnene, men han maatte jo dog ogsaa bringe sin Tak. Naar han havde valgt at blive Præst, saa havde det sin første Grund deri, at han i sin Far havde set det store lysende Eksempel, der altid vilde, hvad der var ret og rigtigt, og altid vilde gaa Guds Veje.

Og Hak maatte saa ogsaa have et Kys af sin Fader, denne havde glædet sig saa meget over, at en af hans Sønner valgte Præstegerningen, „den dejligste Gerning paa Jorden.“ —

Saa kom der Bud ind, at der var en Mand inde i Dagligstuen, der gerne vilde hilse paa Præsten, og denne maatte naturligvis ind til ham med det samme. Det var en Proprietær fra Sognet, der ellers ikke plejede at søge Kirken eller ville have noget med Præsten at gøre, men den Dag maatte han dog hen at hilse paa ham: den Buket Chrysanthemums, han rakte Præsten, var den sidste, denne fik overrakt paa sin Fødselsdag, men det var ikke den, der var ham mindst kær.

Ved Kaffebordet maatte saa Fritz læse de Par hundrede Lykønskningstelegrammer op — Brevbunken maatte gemmes, til der blev bedre Tid — der var to fra Indien og to fra Kina, fra Missionærerne og de indfødte Præster, der var fra de gamle Sogne, fra Venner rundt om i Landet. —

„Men Far dog!“ Tilla kom hen til Faderen, der sad henne i Sofaen og røg sig en ekstra fin Fødselsdagsgigar — hvad det var for een i Rækken var ikke let at afgøre, der var een, der paa-stod: „det er den 31te i Dag,“ men vedkommende blev straks bragt til Tavshed af de andre: „Tak, den gamle Vittighed, den kender vi.“

„Men Far dog! Du har jo slet ikke rigtig faaet set paa dine Fødselsdagsgaver. Kom herhen, saa skal vi gaa dem igennem med dig.“

Der hjalp ingen Protester, Fader maatte derhen, og Moder med.

„Der er nu den Buket Roser der — den er ganske vist anbragt i en Syltetøjskrukke, vi havde brugt alle Blomsterglassene, men derfor kan jo da Buketten være lige god — den er nu fra —“

„Nej, holdt, Blomsterne maa vi vist gemme til imorgen, ellers kommer vi ikke i Seng i Nat, hele Stuen derinde er jo ogsaa fuld af Blomster, men hvad har I saa mere?“

„Ja, men her er nu denne Blomsterbaad — Skibet er ladet med — her skal du bare se: Ananas, Bananer, Vindruer, Marcipan — det var den, K. F. U. K. kom med.

Og her skal du se Adressen fra D. M. S. — aa, Far, maa vi ikke nok se Gulduret, de ogsaa gav dig — det *er* rigtignok smukt. Men, se her, her er Indgangen til D. M. S., og saa paa den ene Side et kinesisk, paa den anden Side et indisk Tempel.

I Vallensbæk Præstegaardshave.

Her er en Adresse til, den, som Schlesch og Lykkegaard kom med, da de overrakte dig „Stielers Atlas“. Der staar, at den er fra „Hjemmearbejderne i D. M. S.“ Her er et Maleri af Vallensbæk Kirke, det er nok Toft, der har malet det, og saa er der alle de Kirker, hvor du har været Præst, en, to, tre, fire, fem, seks, syv. —

Og saa her — her er den dejlige Sølvkande og meget mer, som Vallensbæk kom med, det er nu ligesaa meget til Mor, men se engang, det er rigtignok fine Sager.

Her er Thorvaldsens „Johannes Døber-Gruppen“, den er fra alle Samfundene heromkring, du ved, det er den, der staar inde over Frue Kirke.

Dette her, Far, maa du ikke glemme at sige Tak for — det er fra selveste Mor — det er vores egne Vindverrer, Vallensbæk Præstegaard og Vallensbæk Kirke.

Den Sølvskaal der, den er fra Indre-Mission. Og her er den „Religionshistorie“, som Grevinde Ahlefeldt kom med fra Kvindekredsene, den er skrevet af Edvard Lehmann, men du skal lægge Mærke til Bindet, det har Komtessen selv lavet. Nu faar du rigtignok noget at læse i, den er vist forfærdelig interessant — du bliver ikke færdig med den det første Aar.

Og her er en Rejsekuffert. Den er fra Missionærerne, der er hjemme fra Indien og Kina. Vi skal betro dig en stor Hemmelighed, Far. De vilde egentlig have foræret dig „den lille Hornblæser“, ham med Trompeten, du ved nok, som du saa tidt har prædiket over. De havde en Dag spurgt Fanny, hvad hun troede, du gerne vilde ha', og saa fortalte hun dem, at du havde engang haft „den lille Hornblæser“, men han var gaaet i Stykker, og det var du meget ked af. Saa havde de søgt at faa fat i „den lille Hornblæser“, men de kunde ikke faa ham nogetsteds. Og saa købte de Kufferten i Stedet, og den har du jo ogsaa god Brug for.

Men saa skal du se — her er den Bog med de mange Billeder fra Kina, som Johannes Rasmussen kom med, „Baukunst und Landschaft in Kina.“ Den er fra de fire K. F. U. M.-Sekretærer i Kina, husker du nok, og se her, hvad der staar paa Titelbladet: „De 4 danske Væbnere i Kinas K. F. U. M. og deres Hjem hilser med Tak den gamle Høvding og ønsker Velsignelse for 70-Aars Dagen,“ og nedenunder staar der: „Grethe B., Ellen R., Anna M. og Johs. R. og Poul B., Hans M. og Kaj P.“

Nej, Far, vi er rigtignok ikke færdige endnu. Du vil nok passe godt paa de 1226 Kroner, du fik ovre fra Feldballe og Nødager, dem Grev Ahlefeldt kom med — og lade lidt falde af til os.

Og, Far, saa ved du jo nok, at du skal males. Det sagde de, der kom med Hilsenen fra Kredsforbundene i D. M. S. De sagde, at de havde bedet N. V. Dorph om at male dig. Du skal hænge herhjemme hos os først, og saa bagefter skal du ind til D. M. S. Bare det nu maa komme til at ligne dig, du maa se at tænke paa noget rigtig godt noget, naar du sidder for ham — du kan jo blot tænke paa Mor og paa os.“

Saa var Forevisningen forbi, og Far fik atter Lov til at sætte sig hen i Sofaen.

Nej, den var endda ikke forbi endnu.

„Men, Far, det aller, allerbedste har vi gemt til aller, aller-
sidst. Her skal du bare se.

Her er nu en Vinterfrakke — kan du gætte, hvem den er fra? Den er fra dine Børn og Svigerbørn — er den ikke fin?

Og saa er der denne Fyldepen. Det er den, Konfirmanderne her fra Vallensbæk kom med. Den kan du rigtignok skrive mange, mange Breve med til Mor, naar du er ude paa Rejse med din nye Vinterfrakke og dit Guldur og Edvard Lehmann — Mor, ved du nok, holder mere af dig med Pen end med Blyant.

Men noget at ryge skal du jo da ogsaa ha'. Her har vi en Gave fra Lars Sandmand, her skal du bare se.“

Det viste sig at være en lille Pakke, som Thyra fortalte, hun havde maattet skrive udenpaa for over otte Dage siden, den maatte endelig være færdig i rette Tid. De andre i Stuen fik at vide, at Lars Sandmand og hans Kone var meget fattige og gerne fik deres Middagsmad inde fra Præstegaarden.

Præsten fik lukket Pakken op — nej se, i en lille Papirpose laa der hele 20 Cigarer.

Præstens Ansigt straaledede, „den lille Pose er fuld af en stor Kærlighed,“ sagde han til Broder Eduard. —

Lars Sandmands 20 Cigarer er forlængst blevne til intet, men inde i Præstehjemmet hænger Dorphs Billede af Præsten. Men hvad lyst eller ikke lyst, Præsten har tænkt paa, mens han blev malet, siger Maleriet intet om. Det blev først malet i April Maaned det følgende Aar, den samme Maaned, i hvilken Busch havde maattet sige Farvel til sin Hustru.

Festen den 31te Oktober blev den sidste store Fest, Præsten i Vallensbæk kom til at opleve sammen med Hustruen.

— — —
Sin Fortsættelse fandt Fødselsdagen i en lille Fest i Missionshuset, hvortil Præsten indbød alle dem af Sognets Beboere, der vilde komme, for at han kunde faa Lejlighed til at sige dem Tak, og mange var de, der efterkom Indbydelsen.

Om Søndagen holdtes der en Hjemme-Altergang i Præstegaarden.

Dermed sluttede saa 70-Aars Festen i Vallensbæk Præstegaard. Den sluttede med den gamle Psalme:

„Ja, styrk din Tjener med Kraftens Aand,
og Børnene hans tillige,
lad Værket lykkes ved deres Haand,
lad blomstre med os dit Rige!“

VED HUSTRUENS DØD.

Som Modsætning til den udadgaaende Virksomhed“ — hedder det om Vallensbæk Præstegaard — „møder os det stille Liv i Hjemmet, som hans Hustru der fører, lammet af de mange Aars Sygdom og Svagheit. Hvad hendes stille Liv derhjemme betød for hans Arbejde, kender kun Gud i Himlen, men Hustruen derhjemme, som aldrig holdt sin Ægtefælle tilbage og tog sin Lidelse af Herrens Haand, skal ikke glemmes.“

Og Fanny Busch vil ikke blive glemt blandt alle de mange Præstekoner i Danmark, der har staaet ved deres Mands Side som hans Medhjælp.

„Der har D. M. S. mistet en stor Forbeder,“ hed det ved hendes Død. Det var ikke blot D. M. S., der mistede noget.

Nogle Maaneder efter, at Busch var vendt hjem fra Kina i Januar 1921, blev hans Hustru meget syg. Til Gigten var kommen en stærk Anæmi.

Det saa meget farligt ud med Sygdommen, og baade hun selv og hendes Mand mente, at nu kom Døden snart.

Hun fik sin yngste Datter til sin Sygeplejerske hjemme i Vallensbæk, men under Jubilæums-Festlighederne i D. M. S. Juni 1921 var hun meget syg, og det var, som før nævnt, ikke nogen let Sag for hendes Mand at staa de Dage igennem.

Den syge Hustru var bestandig i hans Tanker, al den Tid, han kunde finde, gav han Hustruens Sygeseng. Fra København gik det i de Dage om Natten til Viborg, saa om Natten tilbage til Vallensbæk, derefter atter ved Nattetid til Haderslev. Saa igen med Nattoget til Hjemmet, for saa næste Dag at være til Jubilæumsfest i Odense, og saa om Natten tilbage til sit Hjem.

En Maaned efter Jubilæumsfestlighederne maatte den syge Hustru paa Amtssygehuset, hvor hun opholdt sig lige til Juletid.

I dette halve Aars Tid ventede hun selv og hendes kære bestandig, at hun skulde drage den sidste Rejse, hun var fuldt fortløbig med Tanken om Døden. Men hun følte sig omgivet af saa mange Bønner, det maatte være dem, det skyldtes, sagde hun tidt, at hun ikke gik bort.

Atter lysnede det lidt, hun kom hjem fra Sygehuset, men hun blev mere og mere hjælpeløs, maatte have Datteren til at klæde sig af og paa, maatte tilsidst om Dagen nøjes med sit Sæde i sin Rullestol.

Men aldrig syntes Børnene, deres Moder havde været saa lys og glad, saa mild og kærlig som nu, da hendes legemlige Kraft var brudt.

Sybordspladsen henne ved Vinduet i Spisestuen blev Centrum i Hjemmet. Der sad den stille Præstefrue, derfra kunde hun følge med alt, hvad der foregik ude i Gaarden og paa Landevejen, der søgte de alle hen, hun blev det oplivende Element i Hjemmet, spøgefuld og munter, som hun næsten altid var.

Udenfor Vinduet havde hun sit Fuglebrædt, sad og glædede sig over sine smaa bevingede Venner, mens „Dax“ og „Boy“ havde deres stadige Plads ved hendes Fødder.

Hun glædede sig ved Dyrene og Naturen derude, elskede Musik og Poesi. Og det første Sted, Præstens Øjne søgte hen, naar han vendte hjem fra en af sine Ture, var til Vinduet derhenne, hvor Hustruen sad og spejdede, hvorfra hendes Axel fik det første Smil og det første Nik.

Mand og Børn var taknmmelige for hver en Dag, de fik Lov at beholde hende iblandt sig, og naar der undtages et seks Ugers Ophold paa Sygehuset, havde de hende nu hjemme hos sig i hele fire Aar.

Saa en af de første Dage i April 1925 kom hun ud til Sygehuset for at faa sine Øjne behandlede, Opholdet skulde kun vare et Par Dage, hun skulde nok komme hjem igen til Paaske, havde Overlægen lovet.

Men hjem til Vallensbæk Præstegaard kom hun ikke mere, der stødte en Lungebetændelse til, og ganske uventet gik hun hjem til det Hjem, hvis Dør hun saa tidt havde set staa paa Klem for sig.

Hun sov ind om Aftenen og kom ikke mere til sin Bevidsthed. Den 8de April om Morgenen var hendes Mand og Børn samlede ved hendes Leje, men Fanny Busch vaagnede ikke mere op, hun var stille, Dagen før Skærtorsdag, gaaet ind til den Sabbatshvile, der er tilbage for Guds Folk.

Længe var den Stund ventet og forudanet, den kom dog lige uventet og overraskende.

Den 14de April, tredie Paaskedag, fandt Jordfæstelsen Sted fra Vallensbæk Kirke. Venner var strømmede sammen fra nær og fjern, saa Kirken langtfra kunde rumme dem alle.

Det var Paaskens Tid, og Kirken var smykket til Opstandelsens Fest med Lys og Grønt og Lillier. Her var sorte Skygger, men Herren havde jaget dem bort med sin hvide Lillie.

Den afdøde havde selv for lange Tider siden udtalt Ønsket om, at *Olfert Ricard* maatte tale ved hendes Kiste.

Det blev da ogsaa ham, der først talte Mindeordet over hende, ud fra Herrens Ord, Esaias 66:

„Som en Moder trøster sit Barn, saaledes vil jeg trøste Eder; og i Jerusalem skulle I trøstes.“

O hør os, Jesus Krist, Guds Søn:
 Gør Festen lys og Dagen skøn
 og vore Hjerter stille.
 Og blev *det* Frugten af dit Ord,
 at *vi* blev smaa, men *du* blev stor,
 da gik det, som du vilde.

„Som en Moder! Hvem af os kan høre de tre Ord, uden at dybe Toner inde i vort Hjerter giver Genlyd! Som en Moder! Hvem var saa *éns* som hun? Thi hun synes at have været *éns* gennem alle Tider: allerede mange Aarhundreder, før Kristus kom, vidste en Profet ingen saa trøstefuld som en Moder! Og var hun ikke ogsaa altid *éns imod os alle*? Eller vilde Hak nogen Sinde synes, at hun maaske dog holdt endnu mere af Arda? Var det ikke tværtimod saadan, at for hver hun fik, fik hun ogsaa en ny Kærlighed til hende, men havde ligesaa meget tilovers til den øvrige Flok? Saadan som I mindes hende, da I først kendte hende, og hun færdedes mild og rank i sin Have og sine Stuer, var hun ikke den selv samme, naar hun sad med Smil i sin Stol de sidste Aar? Hvem var saa *utrættelig* som hun! Hørte I hende nogen Sinde beklage sig eller synes, hun havde for meget, var der nogen Sinde Grænser for, hvad hun kunde ofre af Tid og Kræfter? Hvem *forstod* os som hun? Længe før vi havde sagt det, havde hun læst vore Tanker og vidste, hvordan vi havde det; og intet Under, thi vi havde jo engang sovet under hendes Hjerter og været en Del af hende selv og blev altid ved at være det! Og hvem kunde *trøste* saa mildt og godt som hun?

Som en Moder! Og tænk, foruden alt dette, saa var hun et Billede, en Lignelse, som fortalte os, hvordan Gud er mod os! Som en Moder, og saadan var *Jesus* ogsaa mod sine Venner, og mere og mere paa det sidste. Saa kalder han dem ligefrem Børnlille, saa kærligt, allerede ved Bordet den sidste Aften; og efter sin Opstandelse, da han finder dem igen, staar han derinde paa Strandkanten og spørger dem: Børnlille, har I noget at spise? Akkurat som disse Mænd tit havde hørt deres Mor derhjemme spørge, og saa havde han allerede gjort Ild paa og tænkt paa Maaltidet, ligesom disse Fiskeres Mor plejede, naar de kom hjem trætte og frysende den tidlige Morgen. Som en Moder! og saadan var han ikke blot mod sine Venner, men imod *dem allesammen*. Saa havde han staaet den allersidste Arbejdsdag og kaldt ad dem og sagt: „Jerusalem, Jerusalem, hvor ofte vilde jeg ikke samle Eder, ligesom en Høne samler sine Kyllinger under sine Vinger.“

O om der var en, som *rent* havde glemt Jesus, som ikke havde tænkt paa ham i mange Aar, ikke hørt et Ord af ham, og nu paa engang hørte dette Ord: Herefter vil jeg samle Eder, ligesom en Høne samler sine Kyllinger under sine Vinger — maatte han ikke strax tænke og sige: Det er Jesus! Ja, det er Jesus, han er der i hvert Ord! Han er der i den yndige Maade at *se paa Naturen* og Skabningen, og sagtens er der Barneminder deri — naar han fik en Haandfuld Korn i sin Klædnings Fold og fik

Tre Slægtled.

Lov at strø dem for de smaa Kyllinger; eller han har maaske samme Morgen set den travle Martha staa i sin Hønsegard og endnu engang set det yndige Syn, alle de smaa gule runde pippende Smaa, som kravler ind under Moderhønen, og alle kan faa Plads dør, dør har de det lunt og trygt! Og saadan vilde han samle dem — *hvorofte*, siger han, og hvilken Kærlighed, hvilken Taalmodighed ligger der dog ikke i det Ord, det er ikke første Gang, ikke denne ene Gang, men det er mange, mange Gange, han har villet kalde paa dem og samle dem, saadan som der ogsaa her i Vallensbæk Kirke mange, mange Gange er blevet kaldt ad Jer! Hvorofte vilde *jeg samle Jer*, han har den samme dybe menneskelige Trang, som vores Moder havde, til at ville

samle dem omkring sig, men ogsaa den enestaaende Tro til sin egen Frelsermagt: det er til sig selv, han samler, han ved: blot de vil komme til ham, saa vil han kunne dække dem under Frelsens Vinger! Ja saadan er *Jesus*; men føler I ikke, at denne Jesus han blev endnu større, endnu elskeligere for os, da han ogsaa blev *vores Moders Jesus*, blev hendes Frelser, saa da vi saa hende dø, saa var det Skyggen af hans Naadevinger, som gled hen over det kære Ansigt, og nu vil han være god ved hende!

I *Jerusalem* skulle I trøstes! Og *Jerusalem* det er Guds Menighed, det er *de Helliges Samfund hernede paa Jorden*, hos dem findes den Dag i Dag det Ord, som ene trøster! og det var i *Bøvling Præstegaard*, at jeg først ret lærte Glæden over de Helliges Samfund at kende. Jeg havde da allerede i min tidlige Ungdom lært min Frelser at kende og havde allerede faaet Lov at tage et Arbejde op i hans Vingaard imellem dem, som var endnu yngre end jeg selv; men det var først ovre i *Bøvling Præstegaard*, at Døren rigtig aabnede sig for mig ind til de Helliges Samfund. Og det var ikke blot dig, du kære, kære Busch, som med din Vækkerrøst dengang drog Landet igennem og havde Bud til saa mange Sjæle, det var ikke blot i Kirken og i Missionshuset, jeg mødte *Jerusalem*, de Helliges Samfund, men det var ogsaa i Præstegaarden, i Stuerne og i Haven og i Børneflokkene, i hele det Liv, der levedes dér med Glæden i Herren, og hvor hun, hvis sidste Fest paa *Jorden* vi fejrer her i Dag, var det faste Midtpunkt. Jeg saa det ikke, da hun selv vaagnede op til Livet i Gud, jeg tænker, det var som ganske ung Præstekone; dengang jeg mødte hende, da havde hun allerede taget sin Plads som Herrens Tjenerinde og faaet sin Gerning i *Jerusalem* hennede og vidste, hvori den bestod. Den bestod i at være den, som altid var der, og tit maatte se sin Ven rejse ud i Herrens Ærinde for flere Dage ad Gangen, at være Moder baade for sine egne og for Herrens mange Venner, som fløj ind og ud ad Hjemmets Dør som Duer af Dueslaget; den bestod i at ordne og danne Hjemmet tænksomt og kønt og hyggeligt, hver Gang det skulde flyttes, nu til Odense, nu til Sions Sogn, nu til D. M. S. og Vallensbæk; med sin bløde, dybe Stemme blev hun mere og mere med Aarene, selv trøstet af Gud, en trøstefuld Kvinde.

I *Jerusalem* skulle I trøstes! og det egentlige *Jerusalem*, som er vores alles Moder, det er *Jerusalem heroventil*, og det er os i al vor Vemod en trøstefuld Tanke, at det vide vi om hende nu, at: *nu trøstes hun*. Thi ogsaa hun havde jo haft sine dybe Sorger og Savn og mistet elskede Børn og baaret tunge Lidelser; men det er der sagt om *Jerusalem heroventil*, at naar de kommer

hjem, saa skal hver Taare aftørres af deres Øjne, — de var der altsaa endnu, da de kom hjem, men det var saa ogsaa de sidste, nu skal de aldrig græde mere, som vi maa endnu. Hvad det dog er for en vidunderlig Trøst for os at vide, at det er kun den sidste fattige Støvdragt, vi reder Sengen til herudfor i Haven, men hendes kære Sjel den er nu omstraalet af Forklarelsens Lys og hviler under Herrens Vingers Skygge i Livets Land. Maa vi saa alligevel ikke love og takke, saa god en Gud vi har! Ja Fader i Himlen, Tak for Lyset, Tak for Livet, Tak for alt, hvad du har givet! Tak for hvert et elskeligt Menneskebarn, du lader os møde og holde af hernede paa Jorden! Tak for Hjemmet, hun fik Lov at bygge, og Tak for en lang Lykke, for Børn hun favnede og unge Hjem, som byggedes ud fra det gamle! Tak for Sorger og Skygger og Savn, som var din Kærligheds Opdragelse ogsaa med hende, Tak for Naadens Væxt i hendes Hjerte og for Døden, som var saa mild! Trøst nu kære, elskede Busch og alle de Kære hjemme og ude med en dyb og rig Fred, og Tak for Gensynshaabet og Mødet med alle de kære Frelste, naar vi har stridt vor Strid, i dit det ny Jerusalem! Amen i Jesu velsignede Navn.“

Derefter talte nu ogsaa *Busch* sit Mindeord over den Hustru, der havde fulgt ham gennem 44 Aar ikke blot, naar Gangen gik til „Kanas Brudfærd“, men ogsaa naar den gik ind under „Urtegaardens Trær“.

„Der er nok mange, der husker, at i 1921 laa min Hustru daglig for Døden, det saa dengang ud, som min Hustrus Liv skulde sluttes her paa Jord. De fire Aar, der blev lagt til, er et Svar paa Bøn.

En Aften, da jeg havde læst for hende i vor Bibel Ordet i Ps. 91: „Den, som bor i den højestes Skjul, han skal blive om Natten i den almægtiges Skygge“, da svarede hun paa dette Ord med at sige: „Ja, ja, det er godt, at saaledes er det.“

Saa bad vi sammen og sagde God Nat til hinanden. Men senere hen paa Aftenen kaldte min Hustru paa mig: „Jeg vilde gerne en Gang endnu sige God Nat og Tak,“ og saa føjede hun til: „Det er maaske underligt af mig at sige det, men jeg vil ikke gerne, at mange skal tale ved min Kiste. Ja, Ricard har jeg følt, han kender os og har kendt os i vore bedste Aar, ja, det vilde jeg gerne, at han talte ved min Kiste.“

Nu er denne Del af hendes Ønske opfyldt. Ogsaa den anden Del skal opfyldes, og ikke mange skal tale ved hendes Kiste.

Dog vil jeg gerne, at endnu to Røster skal lyde, og jeg tror, at ogsaa det vilde være hende kært.

Gerne havde vi set vor yngste Søn, Sømandspræsten i Hull, her i Dag, men det har været umuligt. Dog skal hans Ord lyde her. Vi fik igaar Brev fra ham, det er skrevet den Dag, hans Mor døde, da han havde faaet Bud derom, og det vil jeg læse ved hans Mors Kiste.“

Derefter læste Busch sin Søns Brev, hvori der bragtes en Tak, fordi Gud havde taget Moderen hjem og ført hende ind i den store Hvile, den, hun saa haardt havde behov.

„Den tredie Røst, der skal lyde her, er hende selv.

Jeg staar her med nogle Papirer i min Haand. Der har jeg skrevet ned, noget af det, min Hustru sagde under hendes Sygeleje i 1921.

„Sig mig et Guds Ord,“ sagde hun en Dag, „jeg vil saa gerne, at Ordet skal blive rigtig levende for mig.“

Jeg nævnede nogle Bibel-Ord, „først og sidst vil jeg nævne Joh. 3, 16, der har vi det hele Evangelium.“

„Jeg gentager det hele Tiden,“ sagde hun: „Jeg tror paa Daabens Naade, paa Korsets Blods Naade, Syndernes Forladelse, Kødets Opstandelse og det evige Liv. Kødets Opstandelse, ja, Kødets Opstandelse.“

„Jeg vilde saa gerne,“ føjede hun til, „være noget for Eder, men jeg er saa træt, jeg kan ikke. I er saa gode imod mig.“

„Blot jeg maa faa Jesus at se,“ sagde hun en Dag, „ja, og alle de andre kære. Aa nej, det er ikke det, nej, blot faa Jesus at se.“

„Det kan vel ikke være galt, naar jeg er saa sikker paa min Frelse,“ sagde hun. „Hvor godt at se ham og saa Nix og Knolly og de mange andre. Der er snart flere Guds Børn, jeg kender i Himlen end paa Jorden.“

„Hvert godt Øjeblik er jo Naade,“ lød det en anden Dag. „Aa, jeg er jo da Guds Barn, ikke sandt?“

Saa kom der nogle svære Dage.

Jeg sagde en Morgen til hende, hvad jeg havde læst om Natten, Hebr. 11, 16: „Men nu hige de efter et bedre Fædreland, det er et himmelsk; derfor skammer Gud sig ikke ved dem, ved at kaldes deres Gud; thi han har beredt dem en Stad.“

„Hvordan var det, sig det igen,“ sagde hun. „Ja, ja, saadan er det.“

„Herren tøver saa længe, saa længe,“ klagede hun. „Det er jo, fordi jeg ikke kan blive færdig før. — Hvordan er det: bier han længe, han kommer dog vist.“

„Ja,“ svarede jeg, og saa: „Glæder dig saa desto mer.“

„Ja, ja,“ svarede hun. — „Vi har saa meget at sige hinanden Tak for og bede om Forladelse for. Jeg har da meget at bede dig tilgive mig for.“

„Aa, du kære Sjæl, hvad har saa ikke jeg!“

„I vil dog nok savne mig,“ føjede hun til, „men saa maa Børnene slaa Kreds om dig.“

Vi læste en Morgen Joh. 14, 1—3.

„Saa kommer der et Bibelord, saa et Salmeverv frem for mig, og jeg tænker saa paa det,“ siger hun. „Du kvæger i Ørken den tørstende Sjæl, du bjærger den bævende Due, hos dig er Livets det evige Væld“. — Tænker jeg paa mig selv, saa er det kun Synd og Synd.“

Jeg siger: „Jeg med Synden, du med Naaden.“

„Nej, saadan er det ikke,“ siger hun, „men saadan:

„Du, som Freden mig forkynder,
Du en Frelser, jeg en Synder,
Du med Amen, jeg med Bøn,
Du med Naaden, jeg med Skammen.
Ak, hvor vi dog passer sammen,
Du, Guds salvede, Guds Søn!“

Aa ja: Du med Naaden, jeg med Skammen.“

Nu taler Fanny ikke mere om det mørke Punkt med Døden, hun frygter, nej: „Jeg vil gerne hjem.“

Moder sover og sover. Nogle Øjeblikke, hun var vaagen, nævnede jeg Jesu Ord: Frygt ikke, tro ikkun! og vi bad sammen. at Herren vilde virke det i os og forøge os Troen. Moders „Amen“ lyder saa fast og alvorligt. Hele hendes Hjerte giver Bønnen Tilslutning.

En Dag var Arda Moders Sygeplejerske. Dagen gik saa godt. Jeg sang: „Hyggelig, rolig!“ og Moder var glad ved det.

Nogle Dage efter havde vi en velsignet Altergang, Mor, Hak, Thyra, Arda og jeg.

Haks Afrejse var vemodig ogsaa for Mor.

„Bryd eder ikke om, at jeg græder,“ siger hun. „Nu er han et Minde rigere, tror du ikke?“

„Ja, jeg elsker Hak,“ siger hun lidt efter, „og jeg ved, han elsker mig.“

„Hvor var det lettere, om vi alle med hverandre i Haand kunde gaa hjem,“ siger hun igen.

Jeg synger: „Midt igennem Nød og Fare!“

Jeg læste for hende: „Jeg er Vintræet, I er Grenene“, bad og takkede, fordi det var saa. Han og vi. Hvor han er, skal vi være.

Der kom en Hilsen til hende fra Grundlovsmødet paa Skamling. Den var hun meget glad over.

„Jeg takker daglig,“ sagde hun, „for min Plads i de helliges Samfund, det har jeg gjort i mange Aar. — Det er mit Haab, at jeg maa sove hen, og saa kommer du snart. Saa vil jeg se Nix og Knolly og Mama og ja, de mange, Anders Stubbkjær og mange.“

Jeg læste Ps. 91, 1—6 for hende.

„Ja, det er godt,“ hviskede hun.

Hun modnedes gennem sine Lidelser og gav saa meget til os alle.

Ja, saadan var hun, og saadan blev hun ved Guds Naade ved med at være. Vi ved, det var Guds Naade mod hende og os. Af Guds Naade alene blev hun det, hun blev.

Og Ordet til vor Trøst skal være:

„Thi Herren selv skal stige ned fra Himmelen med et Tilraab, med Overengels Røst og med Guds Basun, og de døde i Kristus skulle opstaa først; derefter skulle vi levende, som blive tilbage, bortrykkes tilligemed dem i Skyer til at møde Herren i Luften; og saa skulle vi altid være sammen med Herren“—.

Saa blev da ogsaa denne Dag en af de uforglemmelige Festdage i A. Buschs Liv.

Han udsendte siden følgende Tak:

„Naar min Hustrus Begravelse blev saa smuk en Fest, som den blev, skylder mine Børn og jeg mange kære Mennesker og Venner en stor Tak. Den overvældende megen Kærlighed, der blev vist ved de kærlige Hænders Arbejde med at smykke Kirke og Gravplads, de manges Nærværelse ved Begravelsen, de mange Hilsner og de mange dejlige Kranse og Blomster, hvormed vor kære Mors Minde blev saa smukt hædret, ja, alt maatte gøre Dagen til en uforglemmelig Festdag.

Hjertelig Tak!

Vallensbæk Præstegaard, den 16. April 1925.

Busch.“

Men nu var der tre Pladser tomme hjemme i Vallensbæk Præstegaard.

Og langt skulde Opholdet i Præstegaarden nu ikke blive for dem, der blev tilbage.

Aaret efter sin Hustrus Dødsdag tog Busch fra en længere Møderejse lige ud til Vallensbæk og mødtes med sine Børn ude ved Moderens Grav.

Han var meget betaget og overvældet af Minderne, der strømmede ind over ham, og da han kom hjem i Præstegaarden, faldt han sammen. Overanstrengelse, Sorg og Savn var den Diagnose, Lægen stillede.

Han laa hjemme i sit Hjem et Par Maaneder for saa at drage op til Lillehammer sammen med et Par af sine Døtre. I den første Tid bekom den norske Luft ham helt godt, men saa blev det igen daarligere med ham, og i Slutningen af Juni rejste han atter hjem for saa at lade sig indlægge paa Diakonissestiftelsen.

Han var meget svag, men kun 3 Uger fik Diakonissestiftelsen Lov til at beholde ham.

Snart var han atter i fuld Virksomhed igen.

Dog nu besluttede han sig til at indsende sin Afskedsbegæring, det skulde altsaa være den sidste Jul, han fejrede med sine i den Præstegaard, der gemte saa mange mørke og lyse Minder, der, hvor han havde erfaret det Gang paa Gang, at „vel tornestrøt er Stien somme Steder, men rosenbødt, som Sorgen er med Glæder.“

Det nye Aar — 1926 — begyndte da med, at Busch tog Afsked med Vallensbæk og dermed med sin Sognepræstegerning.

Før Gudstjenesten, da han kom hen til sin Hustrus Grav, saa han en stor, smuk Krans ligge paa Gravstedet, en Afskedshilsen fra Sognets Beboere til deres Præstefolk.

Det greb Busch, at man netop den Dag havde haft Tanke for hans Hustru.

Ved Afskedsfesten om Aftenen i det smukt pyntede Missionshus, hvor en Mængde af Sognets Beboere havde givet Møde, udtalte Busch da ogsaa: „I kunde ikke have gjort noget smukkere end at lægge den Mindekrans —.“

Tale fulgte efter Tale, ogsaa af Mænd, for hvem Missionshuset ellers var et temmelig fremmed Sted, de tolkede alle, med den gamle Sognefoged i Spidsen, deres Taknemmelighed overfor de Præstefolk, de havde haft iblandt sig; nu om en Maanedstid skulde Busch-Familiens sidste Medlemmer sige Farvel, man vilde komme til at savne dem.

Det Ur, der overraktes Busch som en Gave fra Sogneboerne, skulde minde Præsten om de gamle Salmelinier:

„Klokken slaar,
Tiden gaar,
Evigheden forestaar!
Lader os bruge den kostbare Tid,
tjene vor Herre med al vor Flid,
saa skal vi nok komme hjem!“

Det Ur, der nu fik sin Plads paa Skrivebordet i D. M. S.s Bygning paa Strandagervej, det nye og dog saa gamle Hjem, har mangan en Gang siden ført *hans* Tanker, der sad der, hen til dette gamle Vers.

EN BRODER OM EN BRODER.

Kære Ven!

Bøvling, 9. August 1905.

„En elskelig Broder og Søn, kærlig, retfærdig — derfor ofte vanskelig at forstaa i Kærlighedens Udslag; altid selvfor nægtende og opofrende. Saa hæderlig og retfærdig, at Gud har haft megen Møje med at faa ham gjort til en fortabt Synder, der havde Frelse behov.

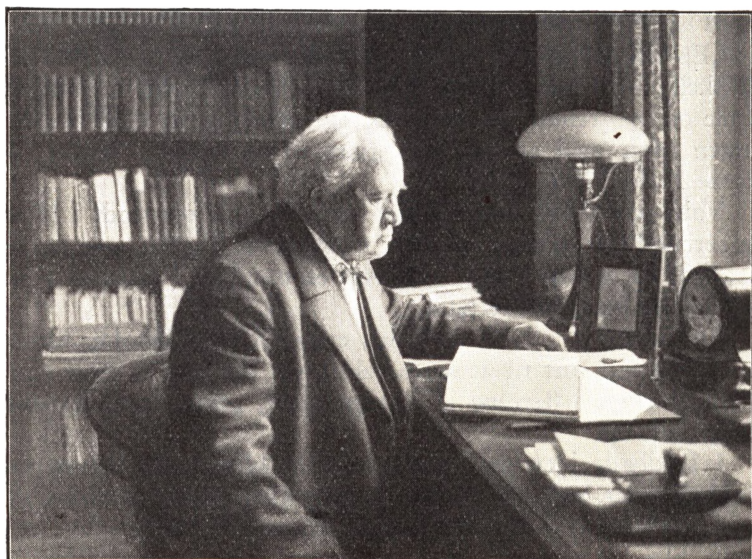
Vakt paa Venø, efter mange svære Kampe omvendt i Horne og ført ind i et strengt, asketisk, mørkfarvet Trosliv med strenge Krav til sig selv og andre. I de Aar en mægtig „Vækkemaskine“, som gamle Beck kaldte ham.

Efterhaanden udviklet til den evangeliske Skikkelse, han nu er, og dermed ført til at sætte hele Livet ind paa at være noget for de Hellige i Retning af at tage Livet, „skjult med Kristus i Gud,“ helt op.

I Feldballe blev det hans Lykke at blive brugt til en stor Vækkelse, der begyndte blandt de velstillede, meget verdslig sindede Mennesker, i Bøvling lagdes mange til Menigheden, men særlig blev Samfundet rensed og tømret sammen og udviklet i Kærlighed og Offervillighed, der paa dette Sted endnu holder sig.

En Samfundsleder fremfor nogen i vort Land med en lykkelig og fast Haand — maaske af og til for fast; en Mand med en ualmindelig Evne til at interessere sig selv for de mindste Ting i de Helliges Hjem og Liv. Altid kærlig overfor Verden — men ganske klar i Skellet. Opofrende og selvfor nægtende ofte udover de tilladelige Grænser, gavmild udover sine Evner. Uopslidelig i Arbejdslyst, naar det gælder Sjælenes Frelse og de Helliges Hjælp — derfor altid i Arbejde med Overtryk af Damp og derfor aldrig tilfredsstillet, men altid lidende under Følelsen af intet at kunne og udrette. Kunde her i Bøvling rejse 5 Dage, komme hjem Lørdag, køre fra Dør til Dør hele Dagen, hvorfor intet forsømtes — og derpaa stille sig til Herrens og Samfundets Raadighed den ganske Søndag.

Altid fyldt af en umulig Mængde Arbejdsplaner, derfor altid overtræt. — „Som bedrøvet, dog altid glad“ — tung og inde-sluttet af Anlæg, dog glad indtil Kaadhed blandt sine Børn og i de Helliges Kreds; i denne Kreds tilsyneladende aldrig som den herskende og dog som den, der i den rette Tid slog Hovedet paa Sømmet — og det saa fast, at det blev siddende.

A. Busch ved sit Skrivebord.

Hvis engang Friis-Hansens Lod rammer ham, vil hans Nidkærhed ogsaa vise sig at have fortæret ham, og hans Hjerter vil blive Anledning til, at en uventet Død vil indtræde — men han vil saa sige med Tak til Gud, at han „hellere vil slides op end ruste op.“

Hans Begavelse og hans Lykke ligger i hans Hjertes rige Udviklingsmuligheder — hans Indflydelse binder i den samme Kærlighed, hans pletfri Liv og hans vældige Tro paa Guds Folk og dets Mission i Verden.“

E. Busch.

A. BUSCH I KINA OG INDIEN

I ANLEDNING AF
A. BUSCHS 25 AARS JUBILÆUM
SOM FORMAND I D. M. S.

ved

H. I. F. C. MATTHIESEN

Med mange Billeder. — Pris 5,00. indb. 7,00.

Pastor A. *Fibiger* skriver i »Kristeligt Dagblad«:

Bogen er blevet meget mere end en Rejsebeskrivelse. Thi baade gennem Brevene og Skildringerne af de brogede, interessante Rejseoplevelser ser vi Billedet af Manden, af den benaadede Præst, af den dygtige Leder og og Fører, af den vindende Personlighed og af det elskelige Guds Barn, som Pastor A. Busch nu én Gang er, — kendt og kær, ja elsket, som denne velsignede og benaadede er over hele vort Land, ja langt udover dets Grænser. — Hans store Vennekare vil med Glæde modtage denne Bog, de vil fryde sig med mange lyse

Smil ved at læse den, og de vil med inderlig

Tak til Gud for, hvad han gav os i Pastor

A. Busch, glæde sig over den Hilsen

og Hyldest, som denne Bog er et

Udtryk for paa hans Jubi-

læumsdag. Gud velsigne

og bevare denne

vor kære Ven!

O. LOHSE * KØBENHAVN

